

مُقَدَّمات دَرَسْأَرى /التَّيْنِچى دَرَس: نَبِمَه قَبَلِيش كَبِرَك؟ اَنگَلِى، مَقْصَدَلِى وَ حَرَكَتْلَه نُوچى وَحَدَت .

بِسْمِ اللّٰهِ وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ

"اَلْبَتَّهْ حَمْدُ وَ سَنَا تَنهَا اَللّٰهُ گَه لايَقْدِير، اُونگَه شُكْر اَيْتَمِيز وَ اُونْدَن يَارْدَم سُوْرِيْمِيز، وَ اُونْدَن مَغْفِرَت طَلَب قِيْلَمِيز وَ اُوْرِيْمِيز نَفْسَلَرِيْمِيز شَرِيْدَن، عَمَلَرِيْمِيز يَامَانَلِيْگِيْدَن اَللّٰهُ دَن پَنَاه سُوْرِيْمِيز، كِيْمَنى اَللّٰهُ هِدَايَت قِيْلَسَه اُونى هِيچ كِيْم گُوْمَرَاه قِيْلَه اَلْمِيْدى، كِيْمَنِيكى اَللّٰهُ گُوْمَرَاه قِيْلِيْدِيْگَن بُوْلَسَه اُونى هِيچ كِيْم هِدَايَت قِيْلَه اَلْمِيْدى، وَ اَللّٰهُ دَن اُوْرگَه اِلَاه يُوْقَلِيْگِيْگَه وَ اُونى شِيْرِيْكْسِيْز اِيْگَنِيْگَه گُوَاهَلِيْك بِيْرَمَن، مُحَمَّد اُونى بَنْدَه سى، اِيْلچِيْسى اِيْگَنِيْگَه شَهَادَت بِيْرَمَن. "

"اى مُؤْمِنَلَر، اَللّٰهُ دَن حَق- راسْت قُوْرُقِيْش بِيْلَن قُوْرُقِيْنگَلَر وَ فَقَط مُسْلِمَان بُوْلگَن حَالَلَرِيْنگَدَه دُنْيَا دَن اُوْتِيْنگَلَر!"

"اى اِنْسَانَلَر! سِيْزَلَرنى بِيْر جَانْدَن (اَدَمَدَن) يِرْتگَن وَ اُونْدَن جُفْتِيْنى (هُوَانى) وَ جُوْدگَه كِيْلْتِيْرگَن هَمْدَه اُو اِيْكَاوِيْدَن كُوْپ اِيْرگَك وَ عِيَالَلَرنى تَرَقْتگَن پَرُوْرِيْگَارِيْنگِيْز دَن قُوْرُقِيْنگِيْز! يَنَه اَرَلَرِيْنگِيْز دَگى سَوَال- جَوَابَلَرْدَه اُوْرْتگَه سَالِيْنِيْگَن اَللّٰهُ دَن قُوْرُقِيْنگِيْز وَ قَرِيْنَدَاش- اُوْرُوْغَلَرِيْنگِيْز (بِيْلَن اَجْرَلِيْب كِيْتِيْشَدَن سَقَانِيْنگِيْز)! اَلْبَتَّهْ اَللّٰهُ اُوْسْتِيْنگِيْز دَه كُوْرُوْچى بُوْلگَن ذَاتَدِيْر. "

"اى مُؤْمِنَلَر، اَللّٰهُ دَن قُوْرُقِيْنگَلَر، تُوْغرى سُوْرى سُوْرى سُوْرلَنگَلَر! (شُوْنْدَه اَللّٰهُ) اِيْشَلَرِيْنگِيْزنى اُوْنگَلَر وَ گُوْناهُلَرِيْنگِيْزنى مَغْفِرَت قِيْلُوْر. كِيْم اَللّٰهُ گَه وَ اُوْنِيْنگ پِيْغَمْبَرِيْگَه اِطَاعَت اِيْتَسَه، بَس اُو اُوْلُوْغ بَحْتگَه اِيْرِيْشِيْبِيْدى. "

اَمَّا بَعْدُ: "اِنَّ اَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللّٰهِ وَ خَيْرُ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ وَ شَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَ كُلُّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ وَ كُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَ كُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ " اِيْنگ راسْت سُوْر اَللّٰهُ نى كِتَابى وَ اِيْنگ

يَحْيَى رَوِيح محمد صلى الله عليه وسلمنى رويشيدير، اينگ يامان ايش دينده ينگيلىكنى
و جودگه كيلتيريشدير، دينده ينگى پيدا بولگن نرسه، بدعتدير؛ هر قندى بدعت گومر اهليک و
هر بير گومر اهليک ايسه جهنمه دير.

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ

بيرينچى درسيميزده دينگه ايشاره قيلگن ايديک، دين انساننى جسميگه او حشش بوليپ،
تورت اعضادن تشکيل تاپگن، اعضالرنى هر بيرينى جودا قيليش يا کيسيب ايش يا
سوغوريب ايش ديننى ناقص بوليشيگه و حتى اوليميگه بائث بوله دى، او بيرده ديننى
تورتته ليک مفهوميگه هم ايشاره قيليب اوتگن ايديک، ۱- حاکميت و افضل حکمرانليک،
۲- قانون و احکاملر، ۳- منه بو قانونگه و حاکميتگه اطاعت قيليش، ۴- منه بو قانونلر و
افضل حکمرانليک تامانيدن بيريلگن احکاملر اساسيده مکافات بيريش و جزالاش، منه بو
ديننى تورتته ليک مفهومينى، اساسينى تشکيل قيله دى.

الدين هم ايتيب اوتگن ايديک لکم دينکم و لي دين (کافرون/۶) آيتيده كيلتيريلگه نيديک، دين
الله تامانيدن بوليشى هم مومکين و هم انسان تامانيدن و جودگه كيلتيريليشى هم مومکين.
چونكى انسان هم قانون و دستورلرنى و جودگه كيلتيره اله دى و حوددى شو قانونلرگه اساساً
حکومت تشکيل قيله دى، سونگره ايسه منه شو قانونلرگه کوره و شو حکومت ارقه لي
اوزيگه ايرگشگن کيشيلرگه مکافات بيره دى و اطاعت قيلمه گنلرنى جزاليدى. انسان منه شو
طرزده الله تعالى نى قيليعينى قيليب اوزينى يا الله نى اورنيگه يا اونی يانيگه قويپ اله دى. اما
الله تعالى آينه ديکى: إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ (آل عمران/۱۹) شُبّهه سيز الله نى نزديگى دين
اسلامدير. وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (آل عمران/
۱۵) كيمده – كيم اسلامدن اوزگه دين ايسته سه، بس (اوينگ "دينى" الله حضوريده)
هرگيز قبول قيلينميدى و او اخيرتده زيان کورگوچيلرندير.

ليكن دىننى الله اۇچۇن خالص و مَخْصُوص قىلىشلىك ھەم، «أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ» نىھايىتىدە ساددە ايش ايمس، شىطاندىن تارتىپ نەفسى بۇلغىنگن انسانلار، آشكار و پىنھان كافرلارنى ھەم سى الله اۇچۇن خالص قىلىنگن دىننى خالص بۇلمىلىكى اۇچۇن حَرَكَت قىلىشە دى و حَتَّى آشكار كافرلارنى بىر دىستە سى بۇلمىش مۇشركلار ياكى بۇگۇنگى تىل بىلەن ايتىگندە سىكۇلارىستلار ھەمىشە، دائىما مۇسلمانلار بىلەن قۇرالى جىنگ اليب بارىشە دى، چۇنكى اۇلار شۇ يۇل بىلەن مۇسلمانلارنى دىننى تۇرت مەھۇمى و مەناسىدىن تىيماقچى بۇلىشە دى و قۇرالىنى كۇچى بىلەن اۇلارنى مۇرتد قىلماققە حَرَكَت قىلىشە دى. وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا^ع (بقرە/۲۱۷) اۇلار (كافرلار) قۇللىرىدىن كىلسە تا دىننىڭىزدىن قىتەرگۇنلارچە سىزلار بىلەن اۇرىشە وىرە دىلەر. دىننىمىزنى خالص و مَخْصُوص الله اۇچۇن سەلب تۇرىشىمىز و عَمَلَدە قۇيىدىكىلارنى ايتە ايشىمىز اۇچۇن: قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ (انعام/ ۱۶۲، ۱۶۳) كىركلى مۇقەماتلارگە، بىلىملارگە ايتىمىز بار ايدى، بۇلارنى حاضىرگە چە بىزلار اۇرگە نىب چىققن ساددە و مۇقەمات دىرسلارنىمىز تىشكىل قىلە دى.

شۇ سەببى ھەم ايككىنچى و اۇچىنچى دىرسلردە جاھلىتتى، طاغوتتى تىبب ايشىگە ايشارە قىلگن ايدىك و تۇرتىنچى دىرسنى ايسە اسلام و مۇسلمانلارگە خالصە گن ايدىك، بىشىنچى دىرسىمىزدە ايسە دۇشمەنشۇناسى مۆسۇعسىنى كۇرىپ چىقىدىك، مەنە بۇ دىرسلردە كافرلار جەمىئىتىنى ائە لىز قىلگە نىمىزدىن سۇنگ، مۇشركلارنى ياكى بۇگۇنگى كۇننى تىلى بىلەن ايتىگندە سىكۇلارىستلارنى تىشىتىرىپ اۇتدىك و اۇلارگە تىگىشلى عۇمىي احكاملارنى، ھەمدە اھلى كىتاب و شىبە اھلى كىتاب كافرلارنى و اۇلارگە تىگىشلى احكاملارنى كۇرىپ چىقىدىك. مەنە بۇلار آشكار كافرلار بۇلىپ اۇلارنى تىشخىس بىرسە بۇلە دى، مۆسۇعنى دۆامىدە باشقە بىر خەترلى دۇشمەنگە ھەم ايشارە قىلدىك، اۇلار آشكار ايمس بلكى پىنھان بۇلىپ اۇزلارنى مۇسلمانلارنى ارە سىدە مەخفى قىلىپ ايشىگن و دىن، اسلام نامى اسىدە جۇدە كۇچىلىكىنى اۇزلارىگە قۇشىپ بۇلغىشگن، اۇلارنى مۇناقىلار ياكى بۇگۇنگى كۇننى تىلى بىلەن ايتىگندە سىكۇلارىزدە لىر دىبىلە دى؛ مەنە بۇ شىرى

دُشْمَنْشُوناسِي دَرَسِيْمِيْزَنِي دَوَامِيْدَه مُرْتَدَلَر وَ آخِيْرِيْدَه اَيْسَه اَشْكَار وَ پِيْنَهان دُشْمَنْلَرْنِي شَرَعِي دَرَجَه لَرْگَه اَجْرَه تِيْش مَسْئَلَه سِيْنِي كُوْرِيْب چِيْقِيْدِيْك. بُوْگُوْن اَيْسَه مُقَدِّمات دَرَسَلَرِيْنِي دَوَامِيْدَه اَلْتِيْنچِي دَرَسِيْمِيْزَگَه "اَنْگَلِي، مَقْصَدَلِي وَ حَرَكْتَلَه نُوْچِي وَحَدْت" نِي كُوْرِيْب چِيْقَه مِيْز، چُوْنَكِي بُو دَرَسَدَه اُوْتِگَن بِيْشْتَه دَرَسَدَن سُوْنِگ يُوْرَه گَه كِيْلِگَن "نِيْمَه قِيْلِيْش كِيْرَك؟" دِيْگَن سَوالْگَه جَوابِي قُوْلْگَه كِيْرِيْتَسَه بُوْلَه دِي.

هَر قَنْدِي آگاه مُسْلِمان اُوْچُون اَنْبِيْق وَ رُوْشَن بُوْلِگَن نَرَسَه شُوْكِي، جَاهِلِيْت وَ طَاغُوْتَلَر وَ بَرَجَه اَشْكَار، پِيْنَهان كَافِرلَر مَادِدِي مَسْئَلَه لَرْدَه وَ دُنْيَاوِي مَنْفَعْتَلَرْدَه اُوْرَا اِيْخْتِلَافَلَرْگَه، كِيْلِيْشْمَاو چِيْلِيْكَلَرْگَه اِيْگَه بُوْلِيْشَلَرِي مُؤْمِكِيْن، اَمَّا اُوْلَر مُؤْمِنَلَر وَ باشَقَه مَحْرُوْم كِيْشِيْلَرْنِي بَرابَرِيْدَه هَرْگِيْز بِيْر - بِيْرلَرِيْنِي يالْغِيْز تَشَلَب قُوْبِيْشْمِيْدِي وَ اَلله نِي شَرِيْعَتِيْدِيْگِي قَانُوْنلَرْنِي اِجْرَا قِيْلُوْچِيْلَرْنِي اَشْكَار يَا يَشِيْرِيْن صُوْرَتَدَه باسْتِيْرِيْش بُوْيِيْچَه بِيْر - بِيْرلَرِي بِيْلَن هَمِيْمِيْمان وَ مُتَّحِد بُوْلِيْشَه دِي وَ هِيْچ قَچان بِيْر - بِيْرلَرِيْنِي مَحْكُوْم قِيْلِيْنِيْشِي كِيْرَك بُوْلِگَن زَمَانَدَه مَحْكُوْم قِيْلِيْشْمِيْدِي.

اُوْتِگَن بِيْر اِيْكِي پِيْل دَوَامِيْدَه بِيْرْمَه دَگِي، مَرْگَزِي اَفْرِيْگَه دَگِي، سُوْرِيَه دَگِي، عِرْاقْدَگِي، صُوْمَالِيْدَگِي، يِمَنْدَگِي، اَلْجَزائِرْدَگِي، لِيُوِيَه دَگِي، مِصْرْدَگِي، عَزَه دَگِي، چِيْچِيْنْدَگِي، شَرْقِي تُوْرِكِسْتانْدَگِي، اُوْرُبِيْكِسْتانْدَگِي، تاجِكِسْتانْدَگِي مُسْلِمانلَرْگَه تِيْگِيْشَلِي واقِيْعَه لَرْنِي كُوْرَه تِيْب يُوْرْگَن هَر بِيْر اِنْسَان اُوْچُون بُو اِيْشَلَر اَچِيْق وَ رُوْشَن مَعْلُوْمِيْدِيْر.

حَه، بَرَجَه پِيْنَهان وَ اَشْكَار كَافِرلَر، اَلله نِي شَرِيْعَتِيْدِيْگِي قَانُوْنلَرْنِي دُشْمَنْلَرِي بُوْنْدِي شَرائِطَلَرْدَه هَمَه اِيْخْتِلَافَلَرِيْنِي بِيْر چِيْتِگَه سُوْرِيْب قُوْبِيْشَه دِي وَ اُوْلَرْنِي هَمَه لَرِي مُتَّحِد بُوْلِيْشَه دِي. مَنَه بُو مُتَّحِد وَ قُدْرَتْمَنْد دُشْمَنْنِي قَرَشِيْسِيْدَه فَقط وَحَدْت وَ قُدْرَت بِيْلَنْگِيْنَه تُوْرِيْب بِيْرَسَه بُوْلَه دِي. مُتَّحِد بُوْلِگَن كَافِرلَر وَ مُتَّحِد بُوْلِگَن جَاهِلِيْت سِكُوْلارِيْزِم دِيْنِيْنِيْگ كُفْرِي قَانُوْنلَرِيْنِي حَاكِم قِيْلِيْش وَ مُسْلِمانلَرْنِي دِيَارلَرِيْنِي تَلان - تَرَاج قِيْلِيْش وَ مُسْلِمانلَرْنِيْگ اِسْلامِي اَخْلاقِيْنِي، مَدَنِيْتِيْنِي نَابُوْد قِيْلِيْش اُوْچُون تُوْرلِي - هِيْل فِتْنَه لَر واسِيْطَه سِيْدَه مُسْلِمانلَرْگَه قَرَشِي جَنْگ قِيْلِگَه نِي كِيْلِيْشْگَن،

اۇلارنى قىر شىبىسىدە مۇسلمانلار ھەم مۇتەدد بۇلگن حالدە و جەمئەنگە قۇدرەت بېلەن ئالە نى شىرىعتىدىكى قانۇنلارنى ھەكىم قىلىش و ئالە اۇلرگە بېرىگن ھەقلىرىنى قىتە رىب آلىش اۇچۇن سىكۇلارىزم دىنىنى رەھبەرلىكىدىكى مۇتەدد جاھلىت بېلەن جەھاد و مۇبارزە قىلىشلرى كىرىك.

ئالە گە ئىمان كىلتىرىشەن سۇنگ مەنە بۇ جەھادگە و بېزىلر نىنگ آگاھانە قىلە ياتگن فەالىتلىرىمىزگە مەنە بېرە دىگن نرسە شۇرادىكى كىنگ - قەراولى و ھەتتى ئىجاد قىلىش و ھەدەف بۇلىب، اۇ بىرچە مۇسلمان جەمئەتلىرىنىڭ بارلىغىدە ھەتتە سەھنە سىدە مۇسلمان جەمئەتلىرىدە ھەتتە قۇدرىنى تەقىن قىلىش بۇيىچە باش كۇتە رىب چىققن. ھەرقەندى شىرىعتگرا مۇسلمان و ازادلىكنى، قەراوانلىكنى، ئامنىتنى مۇدافە قىلۇچى ھەرقەندى ئىنسان اۇنگە بىرگە شە ئالە دى، شۇنگە ئىنسانچىنىڭ كەملى بۇلسىنىكى، اۇ مەنە بۇ يۇل آرقە لى ەمەلە و ھەقىقەتدە اۇزىنى جەمئەتلىگە، اۇزىنى اطر افىدىكى مۇھىتگە، اۇزىنى ەسىرىدىكى ئىنسانلارنى تەقىرىگە تەئىر كۇرسە تە ئالە دى.

اگر قەت بىر نرسە جەھادنىڭ تۇرلى - ھىل مەرخلە لىرىدىكى و مۇبارزە دىكى و بېزىلر نىنگ اۇتگن بىر نىچە اۇن بىللىك دۇامىدىكى فەالىتلىرىمىز دىكى مۇشەرك ئاسانى بىان قىلە دىگن بۇلسە، بۇ نرسە بىر ھەتتەگە و شۇراگە بۇسىنە دىگن ئنگلى، مەقەدلى، فەعل شىرىعتگرا ھەتتەگە شەكل بېرىشگە سە قىلىشەن ەبارتدۇر، اۇ مۇسلمان جەمئەتلىرىنى چىكگە لىرىدە ئىمەس، بلكى مۇسلمان جەمئەتلىرى مەركىزىدە تۇرىب قۇدرەتلى جەنگ كۇرىنىشىدە مۇسلمانلارنى و باشقە ازادلىك تەلەب قىلۇچى غىرى مۇسلمانلارنى مەيدانگە تارتىب كىلماقچى و ھەتتە شۇرانى، ھەتتە اۇمەتنى، ھەتتە ئىجماعىنى تەشكىل قىلىش آرقە لى نەمەندە لىك قىلماقچى.

ئىماننى تەلىم ئالگەندە سۇنگ ھەكەملەرگە ەمەل قىلىش مەسئە سىگە نۇبەت كىلە دى و اۇمەتنى تەشكىل قىلگەندە سۇنگ « ھەيىر ئمە » - كۇنۇم ھەيىر ئمە ھەتتە لىلئاس - بۇلىشلىك تەلەب قىلىنە دى، ھۇددى رەسۇل ئالە صلى ئالە ەلىه و سەلم كۇواھ و نەمۇنە بۇلگنلرىدىكى اۇلر ھەم باشقە لىر اۇچۇن كۇواھ و نەمۇنە بۇلىشلرى كىرىك بۇلە دى. « وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ

عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا» (بقره/۱۴۳) (مَنَّهُ بُونَدَى كُؤَوَاهِ وَ نَمُونَه بُولِيشْلِيكِنِي، عَمَل قِيلِمَسَدَن فَقَط اَوْقِيب اُورْگه نِيش، آگَاه بُولِيش بِيْلَن قَوْلْگه كِيرِيتِيْب بُولْمِيدِي.

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسَبًا سُونْگ فَقَط شُورَا كَنَلِي اَرْقَه لِي اُوْمَتِنِي تَشْكِيل قِيلِسَه بُولَه دِي وَ فَقَط وَ فَقَط وَاجِد اُوْمَت اُوْزِينِي وَاجِد اِجْمَاعِسِي وَ وَاجِد جَمَاعَتِي بِيْلَن اَچْلِيكِنِي يُوْقَاتِيْش وَ اَمْنِيْتِنِي تَعْمِيْنَلِشْگه اُوْحَشَه كَن اَللّٰهُ نِي وَ عَدَه لَرِيْنِي عَمَلْگه اَشِيْرَه اَلَه دِي، اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَ اَمَّنَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ» (قُرَيْش/۳-۴) (اَلْبَتَّه بُونَدَن بَاشْقَه اَللّٰهُ نِي وَ عَدَه لَرِي هَم بَار، بُونْگه قُوْشِيْمْچَه رُوِيْشْدَه اُولُر بَاشْقَه اِنْسَانَلَرْگه كُؤَوَاهِ وَ نَمُونَه هَم بُولِيشْلَرِي لَازِم. جُوْدَه كُوْپ كِيْشِيْلُر بُو نَرَسَه لَرْدَن عُمُوْمِي صُوْرَتْدَه اَگَاهْدُوْرلُر، اَمَّا مَنَّهُ بُو يُوْلْدَه حَرَكَت قِيلِيش رُوِيْشِيْنِي بِيْلِيشْمِيدِي، بَعْضِي بِيْر كِيْشِيْلُر اِيْسَه اَگَاه بُولِيشْلَرِيْگه قَرَمَسَدَن بُو يُوْلْدَه حَرَكَت قِيلِيشْمِيدِي وَ اُونْگه قَدَم قُوْيشْمِيدِي، اُولُر نِيْنِگ قِيلِگَن عَمَلَلَرِيْنِي بُونَدِي كِيْشِيْلُرْگه فَايْدَه سِي يُوْق.

اُولُر كَسَلِيلِكَلَرِنِي شَرَح بِيْرِيْلِگَن طَبَابَتِ عِلْمِي حَقِيْدِگِي كِتَابِنِي مُطَالَعَه قِيلِگَن، تُوْشُونْگَن وَ اُوْزِينِي دَرْمَان قِيلِيش يُوْللُرِيْدَن اَگَاه بُولْگَن وَ دَرْمَان قِيلِيش اَسْبَابَلَرِيْگه هَم اِيْگه بُولْگَن بِيْمَارْگه اُوْحَشَه شَه دِي، اَمَّا مَنَّهُ بُو بِيْمَار عَمَلْدَه اَسْبَابَلَرْدَن فَايْدَه اَنْمِيدِي وَ فَقَط مُطَالَعَه قِيلِيش بِيْلَن كِفَايَه لَه نَه دِي وَ حَتَّى كَسَلِيلِيْك بَارَه سِيْدِگِي عِلْمِي بِيْلَن كَسَلِيلِيْگِي دَرْمَان بُولَه دِي دِيْب اُوْيلِيْدِي، سِيْز مَنَّهُ بُو شَخْص حَقِيْدَه قَنَدِي فِكْرْدَه سِيْز؟ حُوْپ، اَگَر شَخْص بُو اُوْمَتِنِي تَنَهَا دَرْمَانِي بُولْمِيش شُورَا بِيْلَن وَ قُدْرَتِنِي كَسْب قِيلِيش اُوْچُون تَنَهَا اَبْزَار حِسَابَلْنَمِيش شُورَا، وَاجِد اُوْمَت بِيْلَن هَم، حُوْدِي شُو مُعَامَلَه نِي قِيْلَه دِيْگَن بُولْسَه، اُونْدَه سِيْز بُو شَخْصِنِي جِيْنِنِي خَانَه گه جُوْنَه تِيْش كِيْرَك دِيْبِيْسِيْز مِي يَا مَصْلَحَت، حِكْمَت، يُوْزَلَب شُبْهَه وَ بَهَانَه لَر يَسَش اَرْقَه لِي اُونِي عَمَلَلَرِيْنِي اَسَاسَلَب بِيْرَه سِيْز مِي؟

بُونَدَن تَشْقَرِي اَشْكَار وَ بِيْنِهَان دُشْمَنْلَرِيْمِيْزْدَن عِبَارَت دَسْتَه لَر مَوْجُوْد بُولِيْب، اُولُر اُوْزَلَرِي اَگَاه بُولْگَن حَاللَرِيْدَه سَاوُوق وَ اِيْسِيْق جَنْگَلَرِنِي وَجُوْدْگه كِيْلَتِيْرِيْش اَرْقَه لِي مُسْلِمَانلَرِنِي مَنَّهُ بُو يُوْلْگه قَدَم قُوْيشْلَرِيْگه رُحْصَت بِيْرِيْشْمِيدِي وَ اُولُرِنِي تَفَرُّق يُوْللُرِيْگه يُوْللُشَه دِي. بُولِيْب هَم

حۇددى شۇ تَفَرُّق مُشْرَكْرى ياكى مَنَه بۇ سِكوْلا رِيسْتَلَرنى صِيفْتَلَرىدَن حِسَابْلَه نَه دى،
اَفْسُوسكى بۇ صِيفْت سِكوْلا رِيسْتَلَرنى بَاشَقَه جُودَه كُوپ صِيفْتَلَرىگَه اُوحَشَش، اَسْمَانى
شَرِيعْتَلَرگَه هَم سِينگِيب كِيرگَن وَ اُولَرنى بُولغَب بُولگَن.

حاضرنى اُوزِيدَه هَم اَطْرافِينگِيزگَه بِير اِعْتِبار بِير سَنگِيز، سِكوْلا رِيسْتَلَرنى مِينگَلَب تۇرلى-
هیل فِرَقَه وَ گُورُوهلَرگَه بُولىنگَه نِينى كُورَه سِيز، اُولَرنى فَقط مُشْرَك مَنَفَعْتَلَر وَ اَلله نى
شَرِيعْتِدْگى قَانُونلَرىگَه قَرشى دُشْمَنچىلِيكِگِينَه بِير لَشْتِيرِيب تۇر بېدى. اَلْبَتَّه اَهلى كِتَاب وَ شِبَه
اهلى كِتَاب هَم مُشْرَك وَ سِكوْلا رِيسْتَلَرنى بَاشَقَه صِيفْتَلَرى بِيْلَن بُولغَه نِيب بُولىشگَن، اِيندى
الله تَعَالى مُسْلِمَانلَرگَه قَرْتَه اَمْر قِيلَه دِيكى، سِيزلَر سِكوْلا رِيسْتَلَرگَه اُوحَشَه مَنگَلَر وَ
اُوزىنگِيزنى اُولَرگَه اُوحَشْتَمَنگَلَر، بۇ صِيفْتَدَن اُوزاقْلَه شِينگَلَر: **وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ***
مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ (روم / ۳۱-۳۲) (الله گَه)
قَيْتْگُوجى بُولگَن حَاللَرىنْگِيزدَه (اُونىنْگ دِينىنى مَحْكَم تۇتِينگَلَر) وَ اُو ذَاتَدَن قُورقِينگَلَر هَمَدَه
نَمَازنى توكِيس عَدَا قِيلِينگَلَر! مُشْرَكْردَن بُولْمَنگَلَر! *** اُولَر (يَعْنى مُشْرَكْلَر) دِينلَرىنى
بُولىب، فِرَقَه – فِرَقَه بُولىب اَلگَنْدِيرلَر. هَر بِير فِرَقَه اُوز اَلدِيلَرىدْگى نَرسَه بِيْلَن حُور سَنْدِيرلَر.

رَسُول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَم هَر قَنْدى تَفَرُّقَدَن مَنع قِيلِگَنلَر، اُو كِيشى جُودَه كُوپ
اُورِينلَردَه مَنَه بۇ مُهْم نَرسَه گَه اِيشَارَه قِيلِگَنلَر: **أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالسَّمْعِ
وَ الطَّاعَةِ، وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ، فَإِنَّهُ مِنْ يَعْشَنُ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي
وَ سُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ، تَمَسَّكُوا بِهَا، وَ عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَ مُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ؛
فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ، وَ كُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ.** ۱ اكر شُورا غُولاملَرنى آرَه سِيدَن بِير اَمِيرنى تَنلَه گَن
بُولسَه: سِيزلَرنى پَر هِيزگَه وَ اَلله تَعَالى دَن تَقُوا قِيلِيشگَه، اِطَاعَت قِيلِيشگَه دَسْتُور بِيرَه مَن،
اگرچى سِيزلَرنى اَرَنگِيزدَن بِير غُولام اَمِير بُولسَه هَم. بۇ بِيردَه خُلَافِى رَاشِدِين مَهْدِين
كَلِيمَه سِيجَه وَ خَلِيفَه لِيكِنِينْگ بِيشتَه خَلِيفَه گَه چِيجَه رَه لَه نِيب قَالْمَسْلِيكِگِيه اِيشَارَه قِيلِينگَن،

شۇنىڭدەك جاپار ابن سَمُورە آيتە دىكى، رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُوَيِدْگىچە مَرَحَمَت قِيلْگنلر ينى ايشيتىم: لَا يَزَالُ الْإِسْلَامُ عَزِيزاً إِلَى اثْنَيْ عَشَرَ خَلِيفَةً ... كُلُّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ. ۲ أَلْبَتَّه خُدَيْفَه نى خَدِيثِي هَم ايككى خِلَافَتگه ايشاره قيله دى، اوندە رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قِيلْگنلر كى، نُبُوتَدَن سُونگ نُبُوت مَنَهجىگه كُورَه خِلَافَت بُولَه دى وَ مِينَدَن سُونگ كِيلَه دىگن مَنَه بُو اُورِينباسر لىك وَ خِلَافَت ۳۰ يىل دَوام ايتَه دى، بُونَدَن سُونگ اُونى اُورنىگه پادشاهلىك، شاهىگرلىك كِيلَه دى: الْخِلَافَةُ بَعْدِي ثَلَاثُونَ سَنَةً، ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا؛ حُوْدُدِي شُو خَدِيثِي اُوزِيدَه خُدَيْفَه آيتَه دىكى، مَنَه بُو شاهىگرلىك، پادشاهلىكدن سُونگ يَنَه قَيْتَه دَن رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُوَيْشَلرىگه كُورَه خِلَافَت كِيلَه دى: ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَى مِنْهَاجِ النَّبُوَّةِ..

امامى شافيعى وَ سُفْيَان ثُورىگه اُوحشه گن بَعْضِي كِيشِيلر عُمَرُ ابْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ نى خِلَافِي رَاشِيدِين دىگه نى ياكى امامى أَحْمَدُ ابْنِ حَنْبَلٍگه اُوحشه گن كِيشِيلر عَبْدِ اللهِ ابْنِ زُبَيْرِ نى خِلَافِي رَاشِيدِين جُمْلَه سِيدَن جَسَابَلَه گه نى اُوچُون اِيْمَس..... يَعْنِي خُلَافِي رَاشِيدِين شُو بِير نِيچَه سانلى كِيشِيلر دَن عِبَارَت اِيْمَس؛ بُو پيردگى باشقه بِير نُوقْطَه شُوكى، اُولر نى كَنَلِي آرَقَه لى اِرَايَه بِير لىگن نَمَايَنَدَه وَ مُوَجِد شُورَانِي سُوْز لَاحِيْسِي وَ وَاجِد اِجْمَاع وَ وَاجِد جَمَاعَت اِرَايَه بِير گن نَرَسَه گه حُوْدُدِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُنْتَلرىگه اُوحشش پايىند بُولِيش لازم. هَر بِير خَلِيفَه پى رَاشِيدِينىگ اِجْتِهَادِي اِيشَلر بُوِيچَه اُوزِينِي عَصْرِي وَ اُوزِينِي كُونِيدَه چِقر گن حُكْمِي وَ سُنْتِيگه اِطَاعَت قِيلِينِيشِي وَاجِب بُولَه دى، شُو سَبِيلِي هَم عَلِي ابْنِ طَالِب اُوزِيدَن آلِدِين اُوتگن ايككى خَلِيفَه نى سُنْتِيگه تَابِع بُولْمَه گن، اُو كِيشِي اَيْتگن اِيدىكى، مِين اُوزِيمِنِي مَوْجُود وَ ضِيْعِيْتِيْمگه اَسَاساً رَعِي بِيرَه مَن وَ اُوزِيمِنِي زَمَانِيْمَدگِي سُنْتگه اِيگه مَن، اُوتگن ايككى خَلِيفَه نى سُنْتِي اَسَاسِيْدَه نَظَر بِير مِيْمَن. مَنَه بُو هَم تَفْسِير: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ. (نساء/۵۹) (چُونكى شُورَا، قُرْآن وَ سُنْتِنِي مَوْجُود وَ ضِيْعِيْت اَسَاسِيْدَه وَ كُونَدَه لىك اِخْتِيَاجَلرگه كُورَه اِرَايَه بِيرَه دى وَ اُوزِينِي اُورِنِي

۲ رواه البخاري (۶۷۹۶) ومسلم (۱۸۲۱) - واللفظ له -

اۇچۇن اطاعت قىلىش ھەم واجدۇر. شۇرا ئىنگ مەنە بۇ نەزىرى ھەم جەمئىيەتنى رەھبىرى تامانىدىن ارايە بېرىلە دى.

- ايندى اگر شۇندى شۇرا موجدۇ بۇلسە و او اوزىنى واجد اجماعى بىلن واجد جماعتى تشكىل قىلگن بۇلسە و بىرار كىشى مەنە بو واجد جماعتدن جودا بۇلسە، تفرقه ايجاد قىلسە، رسول الله صلى الله عليه وسلم بۇندى شەخس حەقەدە مەرحەمەت قىلە دىلرەكى: مَن فَارَقَ الْجَمَاعَةَ، وَخَرَجَ مِنَ الطَّاعَةِ، فَمَاتَ فَمِيتَهُ جَاهِلِيَّةً،^۲ كىمكى جماعتدن جودا بۇلسە و بۇيىسىنىشەن چىتگە چىقىب كىتسە و اولىم تاپسە، جاهلىت اولىمى بىلن اولگن بۇلە دى.

- حەتتى اگر بو شۇرا بىر رەھبىرى سىلە گن بۇلسە، بىر گۇرۇه كىشىلەر ايسە باشقە بىر كىشىگە بىعت بىرىشسە و تفرقه ايجاد قىلىشسە، رسول الله صلى الله عليه وسلم مەرحەمەت قىلە دىلرەكى: إِذَا بُوِيعَ لِخُلَفَائِنَا، فَأَقْتُلُوا الْآخَرَ مِنْهُمَا:^۳ بىر زامانە ايككى خەلپە گە بىعت بىرىلگن بۇلسە، ايككىنچى خەلپە نى اولدىرىنگلر.

مەنە بۇلر اىختىيات بۇلىنىشى كىرك بۇلگن و واجد اوتمەنى و واجد جماعتى جەمئىيە قىلىش اۇچۇن بىرىلگن رسول الله صلى الله عليه وسلم نەيلىرىدۇر: مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَافْعَلُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ^۴ . سىز لرنى ھەر قەندى نرسە دن نەي قىلگن بۇلسەم و اوندن پەھىز قىلىنگلر و اگر بىر نرسە گە امر قىلگن بۇلسەم قاندا بۇلگە نىنگىز چە اۇنى بچە رىنگلر.

بۇ بىردە شۇ نرسە گە دىقت قىلىنىشى كىرككى، بىرىلگن بىنگىللىك نەي و مەرحەماتلر حەقەدە ايمس، بلكى دستۇر بارە سىدە ايتىلگن. تفرق شۇندى اىنگ يامان مەرحەماتلردن بىرى بۇلىب، اۇنىنگ شەخسى و اجتمائى تائىرى شەراخۇرلىك، رۇزە تۇتمەسلىك زىكارلىككە اۇشە گن مەرحەماتلردن كۇرە يامانراقدۇر، تفرق الله تعالى اوتمەنگە و جماعتگە بىرگن وعدە لرنى نازل

^۲مسلم ۱۸۴۸

^۳مسلم ۱۸۵۳

^۴مسلم ۱۳۳۷. بخارى. ترمذى

بۇلۇشېگە مانع بۇلە دى. تَفَرُّقُ وَاِحِدٌ اَوْمَتِنِي وَ وَاِحِدٌ جَمَاعَتِنِي تَشْكِيْلٌ بۇلۇشې بۇلۇشېگە يۇلۇشېگە اينىگ گنتە تۇسېق و اسلامى حۇمەت اۇچۇن ھەم اينىگ گنتە مانع حسابلە نە دى، اۇ آشكارە بَرچە فسادلر اۇچۇن شَرائِطِنِي مُهَيِّا قَيْلە دى وَ تَفَرَّقَ سَالَهُ دِيگن كيمسە لرنى جِمائِي بېر زناكارنى، شَرابخۇرنى، رۇزە تۇتمېدېگن وَ زَكَات بېرمېدېگن كيمسە نى جِمائِي بېر كۇرە بَنَتَر اقدۇر. ۶

اللّٰهُ تَعَالَى مُؤْمِنَرْنِي اُورْتە سېنى ايمان بېلن اُولْفَت قَيْلگندن سۇنگ، تَفَرُّق كېلسە، اۇ مُؤْمِنَرْنِيگ اينىگ گنتە جِمائِيه چېسى اللّٰهُ نى نُصْرَتِي نى قۇلدن باى بېرېشە دى وَ اُولر اَنه اُوشنچە آشكار وَ بېنھان دُشْمَنِي قَرشېسېدە ھېچ كېمسېز تَنها قَالِيشە دى . اللّٰهُ تَعَالَى مَرَحْمَت قَيْلە دېكى: هُوَ الَّذِي اَيْدَكَ بِنُصْرِهِ وَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ * وَ اَلْفَ بَيْنَ قُلُوْبِهِمْ لَوْ اَنْفَقْتَ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيْعاً مَا اَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوْبِهِمْ وَ لَكِنَّ اللّٰهَ اَلَفَ بَيْنَهُمْ اِنَّهٗ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ (انفال/۶۲-۶۳) اۇ سېزنى اۇز ياردمى وَ مُؤْمِنَر بېلن قۇتۇلتىرگن وَ اُولر نېنگ (مُؤْمِنَر نېنگ) دېلر نى بېر لشتىرگن ذاتدېر. اكر (بېردگى) بار نرسە نى صرقلە سَنگيز ھەم اُولر نېنگ دېلر نى بېر لشتىرە اَمە گن بۇلۇر اېدېنگيز. لېكن اللّٰهُ اُولر نى بېر لشتىردى. اَلْبَتَّه، اۇ قُدْرَتلى، جِكْمَتلىدېر.

مُؤْمِنَرْنِي اُورْتە سېدگى اُولْفَتدن وَ اُولر نېنگ بېر - بېر لرنى جِمائِيه قېلېش لردن سۇنگ، اللّٰهُ تَعَالَى دُشْمَن بېلن جَنگ قېلېشگە اَمر قَيْلە دى وَ مَرَحْمَت قَيْلە دېكى: يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِيْنَ عَلَى الْقِتَالِ (انفال/۶۵) اى بېغمبر، مُؤْمِنَرْنِي جَنگگە چار لنگ!

اېندى مَنه بۇ جِمائِيه قېلۇچېلرنى ھەر بېر نى اوزىگە خاص اللّٰهُ تامانىدن اُولرگە بېر لگن حُقۇق لرى مَوْجۇد بۇلېب، اُولر نېنگ بېر - بېر لرنى جِمائِيه قېلېش لرىگە ضَرْبە اۇر يلمسلىگى اۇچۇن بۇ حُقۇق لرنى رعايه قېلېشې ھەم كېرك بۇلە دى، مَخْصُوصاً بېز لرنىگ ھَمە مېز خَطَا قېلېب قۇيگن پېتېمېزدە ياكى خَطَا عَقِيْدە لرگە وَ رَفْتار لرگە دۇچار بۇلېب قالگن وَ قْتِيْمِيزدە وَ مَنه بۇلرگە بېز لرنى تَأْثِيْر يميز بۇلمە گن پېندە، اللّٰهُ تَعَالَى خَطَاكار مُسْلِمَانلرگە بېر گن عُذْر لر بېلن - بېز لر اۇتگن دَر سَلر يميزدە مَنه بۇ عُذْر لرنى بَعْضِي سېگە اِشَارە قېلگنمېز - شَرعى

۶ مادام كه در تحليل و تحريم نيافتاده اند .

رَويش بېلن بېز لرگه مُناسبتدە بۇلېنيشېنى، انصاف بېلن مُعاملە قېلېنيشېنى كۈتە مېز. چۈنكى بېز لر نېنگ مەنە بۇ خَطالرېمېز ياكى بېز لرگە نېسبتاً قېلېنگن مُناسبتلر تفرقە گە يا حِمايە قېلېشدن قۇلېمېزنى تار تېشېمېزگە ياكى حَتى دُشمَنچېلېكگە يا بېر - بېرېمېزگە ضَرْبە اۇرېشېمېزگە بائث بۇلمسليگى لازم.

هَمە مېز هَم الله تامانېدن بېرېلگن حُقۇقلردن بېر مەند بۇلېشېنى اېستېمېز، لېكن بېز لر نېنگ حِمايە مېزنى هاحلېدېنگن كېشېلر مەنە بۇ حُقۇقلرنى پايمال قېلمسليكلرى كېرك. حۇددى شۇ طرزدە بېز لر هَم بېزنى حِمايە قېلېشلرېنى هاحلېدېنگن كېشېلر نېنگ حَقلرېنى پايمال قېلمسليگېمېز كېرك بۇلە دى.

مەنە بۇ صۇرتدە بېز لر بېر - بېرېمېزگە ياردەم بېرۇچېلر بۇلە مېز و بېر - بېرېمېزنى حَقلرېمېزنى و وادىمېزنى مُخافىت قېلە مېز و بَرچە مېزنى مُخافىت قېلېش اۇچون هَمە مېز قۇرگن بېنانېنگ پَرچە لە نېشېگە يۇل قۇيمسليگېمېز كېرك، « "المؤمن للمؤمن كالأنيان يشدُ بعضُهُ بَعْضاً" ۷ مؤمن كېشى باشقە مۇمنلر بېلن بېرگە هر بېر بۇلگى بېر - بېرېنى مُستَحكَمب تۇرگن بېنانېنگ بۇلكلرېگە اۇحشېدى. بېز لر نېنگ مەنە بۇ مُستَحكَم ياكى پۇلتدن قۇرېلگن بېنابېمېز الله گە اطاعت قېلمسليك يا تفرقە ياكى جۇدا بۇلېش تَأثيرېدە مېدە لە نېب كېتېشېگە، قۇلە شېگە، نابۇد بۇلېشېگە رُحصت بېر مېمېز. وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (انفال/ ۴۶) وَ اللَّهُ گە وَ اُونېنگ پېغمبېرېگە اطاعت قېلېنگېز وَ (اۇزرا) تَلە شېب - تار تېشمَنگېزكى، اۇ حالدە سۇستلە شېب، كۇچ - قۇوتېنگېز كېتۇر. صبر - طاقت قېلېنگېز! اَلْبَتَّهَ اللَّهُ صَبْر - طاقت قېلگۇچېلر بېلن بېرگە دۇر.

۷ متفق عليه. " أخرجه البخاري، كتاب المظالم والغصب، باب نصر المظلوم، (۳/ ۱۲۹) برقم: (۲۴۴۶)، ومسلم، كتاب البر والصلة والآداب، باب تراحم المؤمنين وتعاضدهم، (۴/ ۱۹۹۹)، برقم: (۲۵۸۵).

اللَّهُ تَعَالَى مَنَّهُ بُونَدَى تَفَرَقَه سَالَه دِيگَن كِيْمَسَه اُرْنَى يَحْشَى كُورْمِيْدَى، بَلْكِ مَرَحَمَت قِيْلَه دِيكِي:
 إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَّرصُومٌ (صف/۴) اَلْبَتَّهَ اللهُ اُوْزِيْنَى
 بُوْلِيْدَه كُوْيا تُوْتَش بِيْنالَرْدِيك بِيْر صَفْگَه تِيْزِيْلگَن حَاللَرِيْدَه جِهَاد قِيْلَه دِيگَن ذَاتلَرْنَى سِيُوْر.

اللَّهُ تَعَالَى تَرَقاق مُسْلَمانلَرْنَى اِيْمَس، بَلْكِ مُتَّجِد مُسْلَمانلَرْنَى يَحْشَى كُورَه دَى. رَسُوْل اللهُ صَلَّى
 اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَم مَنَه بُونگَه اُوْحْشَه گَن اَيْتلَرْنَى رَوْشَن بِيان قِيْلِيْش بارَه سِيْدَه مَرَحَمَت قِيْلَه
 دِيْلَرِكِي. الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ الْمَرْصُومِ يَتَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ.^۸ مُؤْمِن
 كِيْشَى باشقَه مُؤْمِنلَر بِيْلَن بِيْرگَه قُور غاشِيْنَدَن ياكِي بِيْزَلَرْنَى سُوْزِيْمِيْز بِيْلَن اَيْتگَنْدَه پُوْلْتَدَن
 قُورِيْلگَن وَ اُوْنِيْنگ بِيْر بُوْلَه گِي باشقَه بِيْر بُوْلَه گِيْنَى مَحْكَم اُوْشَلْب تُوْرگَن بِيْناگَه اُوْحْشِيْدَى،
 سُوْنگَرَه رَسُوْل اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَرْماقلَرِيْنَى بِيْر- بِيْرِيْگَه ياپِيْشْتِيْر دِيْلَر. اَلْبَتَّهَ بَرْماقلَرْنَى
 هَمَّه سِي بِيْر هِيْل اِيْمَس، اُوْلَر بِيْر- بِيْرِيْدَن فَرَق قِيْلَه دَى، بِيْناْنَى قُورِيْلِيْشِيْدَه هَم تُوْرلَى- هِيْل
 مَتِيْر بِياللَرْدَن فايْدَه لَه نِيْلَه دَى، بُو مَتِيْر بِياللَر تِيْمِيْر، سِيْمِيْنَت، تاش، بُوْر، چُوْپ، قُوْم وَ باشقَه
 نَرَسَه لَرْدَن عِبَارَت بُوْلِيْب، اُوْلَرْنَى هَمَّه سِي بِيْر- بِيْرِيْدَن طَبِيْعَى رُوِيْشَدَه فَرَق قِيْلَه دَى، اَمَّا
 اُوْلَرْنَى هَمَّه سِي بِيْر وَظِيْفَه نَى بَجَرَه دَى وَ بِيْناْنَى سَقْلَه نِيْب قَالِيْشَى اُوْچُون بِيْر- بِيْرلَرِيْنَى
 مَحْكَم اُوْشَلْب تُوْرِيْشَه دَى.

آچِيْق- اَيْدِيْن كُورِيْنِيْب تُوْرگَه نِيْدِيك مَنَه بُو قُوْلَلْب - قُوْتَلْشَلَر، جِمَايَه قِيْلِيْشَلَر فَفَط زَبانَدَه قَالِيْب
 كِيْتَه دِيگَن اِيْش اِيْمَس، بَلْكِ اُوْلَرْنَى بِيْلگِيْسِي بار وَ بَعْضَى عَمَللَر هَم بَجَه رِيْلِيْشَى كِيْرَك،
 چُوْنكى بُوْلَرْنَى واسِيْطَه سِيْدَه تَرَفْنِيْنگ اِدْعاسِي قَى دَرَجَه دَه تُوْغَرى، صادِيْقانَه اِيْگَنلِيْگِي
 تَشْخِيْص بِيْرِيْلَه دَى، عُمُوْمى صُوْرْتَدَه دَر سِيْمِيْزگَه باغْلِيْق بُوْلگَن بِيْر نِيْچَه اُوْرِيْنگَه اِيْشارَه
 قِيْلِيْب اُوْتماقچِيْمِيْز. اِنْشَاءلله:

^۸بخارى، نسائي، ترمذى و...

۱- اَوْلَیْکِ وَ مُقَدَّمَاتِی اُورین اسلامی پرادرلیکنی عَمَلَدَه اِجْرَا قِیْلِیْشْدُور، «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ»
مُؤْمِنَلَر اُوچُون گَمْتَر وَ تَوَاضِعِلیک بُولِیْش، « وَ اخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ » مُؤْمِنَلَرْنِی بَر اَبْرِیْدَه
زَلِیل بُولِیْش، «أَدَلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ» اَگَر چِی بَیْر تَامَانَلَه مَه بُولَسَه هَم.

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِيْمَانِی وَ مَعْنَه وَی إِيْمَانِی عِلَاقَه لَرْنِی تَعْلِیْم بَیْر گَنْلَرِیْدَن
سُونُگ، ظَاهِرِی وَ عَمَلِی اَبْزَار لَرْنِی هَم کُورَسَه تَیْب بَیْرَه دَیْلَر وَ بُو بَیْلَن مَنَه بُو إِيْمَان عِلَاقَه
لَر گَه عَمَلِی کُورِیْنِیْش بَیْرِیْلَه دِی: لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوْ لَا
أَدْلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفَسُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ ۹ إِيْمَان کِیْلَتِیْر مَه گُونِیْنِگِیْز چَه جَنَّتَگَه
کِیْر مَیْسِیْز لَر وَ بَیْر - بَیْرِیْنِگِیْز نِی یَحْشِی کُور مَه گُونِیْنِگِیْز چَه إِيْمَان کِیْلَتِیْر مَیْسِیْز لَر، اَگَر بَیْر
إِیْشِنِی قِیْلَسَن گِیْز لَر، بَیْر - بَیْرِیْنِگِیْز نِی یَحْشِی کُورِیْشِیْنِگِیْز گَه سَبَب بُولَه دِیْگَن بَیْر اِیْشِگَه
سِیْز لَرْنِی یُولُوب قُویْمِی؟ اَر نَگِیْز دَه سَلَامِنِی تَر قَه تَیْنِگَلَر.

شُو سَبَبِی هَم رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "مُؤْمِنَلَر جَمَلَن گَن جَایْدَه" اُوشَه مُشَخَّص جَمَاعَه
نِی اِیْخْتِیَاج لَرِیْگَه مُنَاسِب رَوِیْشْدَه " إِيْمَانِی تَعْلِیْم لَرْنِی عَمَلَدَه اِجْرَا قِیْلِیْش بَارَه سِیْدِگِی
مُسْلِمَانِیْنِگ مُسْلِمَانِی اُوسْتِیْدِگِی ۶ تَه حَقَقِیْگَه اِیْشَارَه قِیْلِیْب مَرَحَمَت قِیْلَه دِیْلَر کِی: حَقُّ الْمُسْلِمِ
عَلَى الْمُسْلِمِ سِتُّ مُسْلِمَانِیْنِگ مُسْلِمَانِی اُوسْتِیْدِگِی حَقَقِی اَلْتِیْبَه. شُونْدَه اَیْتِیْلِدِیْکِی: اِی رَسُولُ اللهِ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، اُولُر قِیْسِی حُقُوق لَر دَن عِبَارَت؟ مَرَحَمَت قِیْلِدِیْلَر: «إِذَا لَقِيتَهُ فَسَلِّمْ
عَلَيْهِ، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانصَحْ لَهُ، وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللهَ فَشَمِّتْهُ، وَإِذَا مَرَضَ
فَعُدَّهُ وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ ۱۰» اَگَر اُو بَیْلَن اُوچَرَه شِیْب قَالَسَن گِیْز، اُون گَه سَلَام بَیْرِیْنِگِیْز؛ اَگَر سِیْز نِی
تَکْلِیْف قِیْلَسَه، قَبُول قِیْلِیْنِگِیْز؛ اَگَر سِیْز دَن نَصِیْحَت هَاحِلَه سَه، اُون گَه نَصِیْحَت قِیْلِیْنِگِیْز وَ
عَطَسَه اُورِیْب اَلْحَمْدُ لَهِ دِیْسَه، اُونِی عَطَسَه سِیْنِی جَوَابِیْگَه (یَرَحْمُکَ اللهُ دِیْبِیْش بَیْلَن) جَوَاب

۹ مسلم، کتاب الإیمان، باب بیان أنه لا يدخل الجنة إلا المؤمنون (۷۴/۱)، (ش: ۵۴).
۱۰ البخاری مع الفتح بنحوه فی کتاب الجنائز، باب الأمر باتباع الجنائز (۱۱۲/۳)، (ش: ۱۲۴۰)؛ ومسلم فی کتاب السلام، باب من حق المسلم على المسلم رد السلام (۱۷۰۵/۴).

بېرىنگيز و اگر بيمار بوليب قالسه، اونی کورگه نی بارينگيز و اگر وفات تاپسه، جنازه سيده ايشتراک ايتينگيز.

باشقه جايلرده هم رسول الله صلى الله عليه وسلم مرحمت قيله ديلركى: «لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ»^{۱۱} هر بير مسلمان اوچون مسلمان برادري بيلن اوچ كوندن آرتيق عرزلب يوريشليگي و اوچر شگن پيئنده يوز اوگيريشليگي مومكين ايمس؛ اولر نينگ اينگ يحشيسي بيرينچي بوليب سلام بيرگه ني.

شونينگديك ينه مرحمت قيلگنلركى: «لَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا يَبِغْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ، وَلَا يَحْقِرُهُ النَّفْوَى هَاهُنَا وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ «بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعَرْضُهُ»^{۱۲} بير- بيرينگيزگه بجيلليك قيلمنگلر و خريدارني آلدش اوچون نرحنى كوته ريب يوبارمنگلر؛ بير- بيرينگيز بيلن دشمنچيليك قيلمنگلر و بير- بيرينگيزگه آرقه قيلمنگلر. بعضينگيز بعضينگيزني آلدی- ساتدی بويچه معامله نگيزني اوستيدن معامله قيلمنگيز، الله ني بنده لري و برادر بولينگيز. مسلمان مسلمانني برادر يدور، اونگه ظلمني سينمني روا كورميدى و اوني زليل، حار قيليب تشلب قويميدى، اوني تخقيرله ميدى، تقوا منه بو بيرده. " اوچ مرته كوكركلريگه ايشاره قيليب مرحمت قيله ديلركى: "شخصنينگ گوناهاكار بوليشي اوچون شوني اوزى هم پيترليكي، او مسلمان برادريني تخقيرليدي، مسلماننينگ همه نرسه سي مسلمان اوچون حرامدور. اوني قانى، مالى، آبرويي. " شونينگديك باشقه بير جايده مرحمت قيلگنلركى: «انصر أذاك ظالمًا أو مظلومًا» "برادرينگ ظالم بولسه هم يا مظلوم بولسه هم اونگه ياردم بير. " شونده ايتيلديكى: اى رسول الله صلى الله عليه وسلم، مظلومگه ياردم بيريشليك روشن بير نرسه، اما

^{۱۱} البخارى مع الفتح، كتاب الأدب، باب الهجر، وقول الرسول ج: لا يحل لرجل أن يهجر أخاه فوق ثلاث بلا عذر شرعى (۱۹۸۶/۴)، (ش: ۲۵۶۰).
^{۱۲} أخرجه أحمد (۲۷۷/۲، رقم ۷۷۱۳)، ومسلم (۱۹۸۶/۴، رقم ۲۵۶۴). وأخرجه أيضًا: البيهقي (۹۲/۶).

ظالمگه قندى قىلىب ياردَم بېرە مېز؟ او كىشى مَرَحَمَت قىلدېلر كى: «تَحْجُزُهُ، أَوْ تَمَنَعُهُ، مِنْ الظُّلْمِ فَذَلِكَ نَصْرُهُ»^{۱۳} "اۋنى ظلم قىلىشدىن قېتە رىنگلر، مَنە بۇ اۋنگە بېرىلگن ياردمدۇر."

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى مَرَحَمَتَ قَيْلِهِ دَيْلِر كى: لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ.^{۱۴} سېزلرنى ھېچ بېرىنگىزنى ايمانينگىز اۋزى اۋچون يحشى كورگن نرسە سېنى برادريگە روا كورمە گۈنينگىز چە كامل بولمىدى.

يَنْهَى بِاشَقَه بېر جايدە رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَقِيقَى مُسْلِمَانِنى تَعْرِيفَلَب مَرَحَمَتَ قَيْلِهِ دَيْلِر كى: ^{۱۵} «المُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ مُسْلِمَانٌ شُونَدى كىشىكى، باشَقَه مُسْلِمَانلر اۋنى قوليدن، تىليدن خاطر جمع بوليشە دى. مَنە بۇ بارە دگى روايتلر جودە كۈپ، اۋلرنى تکرار لَب اۋتيريشگە اىختىاج يۇق ديب اۋيليمن، چۈنكى بېزلر بۇ بارە دە جودە كۈپ نَصِيحَت ايشيتگنمىز. عُمومى قىلىب ايتگندە شۈنى يحشى بېلىشىمىز كىر كى، بېزلر هر كۈنى اينگ گميدە ۹ مرتە الله بيلن نماز لريمىز دە سوز لىشگنمىز دن سۈنگ بر چە مُسْلِمَانلر اۋچون مَنە بۇ بشارتتى كىلتيرە مېز: السلام عليكم و رحمة الله و بركاته. بېزلر مَنە بۇ نرسە نى يرتگن ذات بيلن سوز لىشگندن سۈنگ مُسْلِمَانلر اۋچون كىلتيرە مېز.

2- ايككىنچى اۋرىن، دارُ الكُفْرِ دَارُ الْإِسْلَامِ سَرى ھجرت قىلىشلىك: اگر انسان قادر بۇلە دېگن و ھېچ قندى عذرگە اىگە بولمىدىگن بولسە، بۇ اۋنىنگ ايمانينى نىشانە سى ھم دە بۇنى كىتىدن اۋنىنگ صداقتىنى نىشانە سى و بۇ شخىنىنگ مَنە بۇ بىنانى قوريش و اۋنى مُحَافِظَت قىلىش، اۋنى نابود بوليشىنى الدىنى الىش بارە سىدە پايىندىلگىنى نىشانە سى حسابلە نە دى .
أَوَّلًا دَارُ الْكُفْرِ وَ دَارُ الْإِسْلَامِ بارە سىدە يَنه قَيْتە دن تَعْرِيفَلَب بېرىشىمىز لازم بۇلە دى :

^{۱۳} مسلم فى كتاب البر، باب انصر أخاك ظالماً أو مظلوماً (4/1998)، ش: (۲۵۸۴)؛ به همین معنا؛ و أحمد (۹۹/۳)؛ والبخارى مع الفتح فى كتاب المظالم، باب أعن أخاك ظالماً أو مظلوماً (۹۸/۵)، ش: (۲۴۴۳، ۲۴۴۴)؛ وكتاب الإكراه، باب يمين الرجل لصاحبه (۲۲۳/۱۲)، ش: (۶۹۵۲)
^{۱۴} البخارى مع الفتح، كتاب الإيمان، باب من الإيمان أن يحب لأخيه ما يحب لنفسه (۵۶/۱)، ش: (۱۳)؛ ومسلم، كتاب الإيمان، باب الدليل على أن من خصال الإيمان أن يحب لأخيه ما يحب لنفسه (۶۷/۱)، ش: (۴۵)
^{۱۵} البخارى مع الفتح، فى كتاب الإيمان، باب أى الإسلام أفضل (1/54)، ش: (۱۱)؛ ومسلم كتاب الإيمان، باب بيان تفاضل الإسلام وأى الأمور أفضل (۶۵/۱)، ش: (۴۱)؛ متن از مسلم می‌باشد.

دارُ الكُفْر يَعْنِي: بېر طاغۇت، كافر حاكم كُفْر قانۇنلار يىگە كۆرە بېر ديار دە حۇمرانلىك قىلە دى و اسلحه نى كۆچى بېلن اوزىنى كُفْر قانۇنلارنى اجرا قىلدىرە دى و اوزىنى كُفْر قانۇنلارنى بۇلئەدە مۇخالفىر يىگە قَرشى جَنگ هَم قىلە دى. مَنه شو نرسە لَر بېلن طاغۇنلارنى كُفْر حاكمىنى اوزىنى مَعناسىنى انگلە تە دى. بېزلر جۇدە كۆپ طاغۇنلارگە كُفْر كىلتىرگنمىز، طاغۇنلارنى رَئىسلردن بېرى ديارلارگە حۇمران بۇلئب آلگن كافرلر بۇلئب، بۇ ديارلارگە دارُ الكُفْر دىيىلە دى و مَنه بۇ حاكملر كُفْر قانۇنلارنى حۇمران قىلئش بۇلئەدە عسگرلر و اوزلر يىنى تىلغىتى، مالىه وى كئللرى آرقه لى مۇمنلر بېلن جَنگ قىلئشە دى :الذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا) نساء/ ۷۶ (ايمان ايگە لرى الله بۇلئەدە جَنگ قىلە دىلر، كافر كىمسە لَر ايسه شيطان بۇلئەدە جَنگ قىلە دىلر. بس، شيطاننى كُفْر دۇستلر يىگە قَرشى جَنگ قىلئنگىز! شُبَهه سىز، شيطاننى كُفْر مَكْرِى ضَعِيف بۇلگۇچىدېر .

بۇ بىردىكى هَميشه ايشاره قىلئب كىلئنگن نۇقطة لردن بېرى شو كى، جَمِيعَتِدْكى اَهالى ايمس، بلكى بۇ جَمِيعَتِكْ حاكم بۇلگن قانۇنلر معيار حسابله نه دى، جَمِيعَتِنى و ادملرنى ايمس، بلكى قانۇنلرنى و حاكمىنى اوستىده حُكم صادر قىلئنه دى. چُونكى بېر دارُ الكُفْر ده ساكىن بۇلگنلرنى هَمه سى كافر بۇلئش ياكى حاضرگى دورگه اوحشَب مُسلمانلر يَشِيدِگن ديارلرنى اَكْثَرِيدْكى حاكميت كُفْرى، اَمَّا ادملرى ايسه مُسلمان بۇلئشلرى مۇمكىن .

3- دارُ الإسلام يَعْنِي: قانۇنلرى اسلامى بۇلگن ديار، مُسلمانلر نىنگ و اجد اجماعىنى كئلى آرقه لى ياكى اضطرارى صورته ايسه اسلامى فرقه لرنى يا مذهبلرنى بىرىنىنگ كئلى آرقه لى اسلامى قانۇنلارگە كۆرە اداره قىلئنه دى و اونى حاكمى هَم مُسلماندۇر. بۇ بىردە هَم اوندىكى ساكىن بۇلگنلرنى هَمه سى مُسلمان بۇله دىمى ياكى مدينه گه اوحشَب اوندە كافرلر هَم ساكىن بۇله دىمى، بۇ نرسه مَهْم ايمس. اينگ مَهْمى جَمِيعَتِدْكى قانۇنلر و جَمِيعَتِدْكى حاكميتدۇر.

حۇپ، ايندى هجرت دارُ الكُفْر دن دارُ الإسلامگه يعنى بېر مكاندن باشقه بېر مكانگه قىلئنىشى كىرك، ايلگه رى قىلئشگه نىدىك، كُفْر دن اسلامگه هجرت قىلئش توشۇنئلمىدى. شو

سَبَبِلَى هَمَّ أَنْصَارٍ وَ مُهَاجِرٍ كَلِيمَةٍ لَرَى نَى شَكَلَنگَن وَ اَللّٰهُ تَعَالَى سَادَدَه وَ رَوَشَن قَلِيْب بِيَان قَيْلَه
 دِيكِي : وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي
 صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ
 فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) حشر/ 9 (اُولُرْدَن (مُهَاجِر لُرْدَن) ايلگه رى (مَدِيْنَه) ديار يگه اُورن شگن وَ
 ايمان- اِعْتِقَادِنَى (مَحْكَم اَوْشَلَه گن) ذَاتَلر (اَنْصَار لُر) ايسَه اوز لُرَى (نِيْنِگ يَان لُرَى) گه هَجْرَت
 قَلِيْب كِيْلگن كِيْشِيْلُرِنَى سُوْيُور لُر وَ دِيْلُر يْدَه اُولر گه (مُهَاجِر لُر گه) بِيْر يْلگن نَر سَه – اُولجَه لُر
 سَبَبِلَى بِيْر اِن حَسَد تُوَيْمَسْلُر هَمْدَه گِرچى اوز لُر يْدَه اِيخْتِيَاج بُوْلَسَه – دَه، اوز لُر يْنَى قُوْيِيْب)
 اوز گه لُر نَى) اِيْتَار – اِيخْتِيَار قِيْلُور لُر. كِيْمكى اوز نَفْسِيْنَى بَحِيْلِيْلِيْگِيْدَن سَقْلَه نَه اَلْسَه، بَس، اَوْشَه
 لُر نَجَات تاپ گُوچى ذَاتَلر دِيْر .

اضْطِرَارَى حَالْتَدَه اَهْلَى كِتَابِنَى كَافِر لُرَى اَرَه سِيْدَه حَبَشَه دِگى مُسْلِمَان لُر گه اَوْحَشَش اُوْزِيْن گِيْزِنَى
 عَقِيْدَه وى وَ عَمَلَى جَهْتَدَن مُسْتَقْبَلِيْلِيْگَه اِيْگَه بُوْلِيْشِيْن گِيْز مُؤْمِكِيْن، اَمَّا سِكُوْلَارِيْسْتَلُرِنَى اَرَه
 سِيْدَه حَيَاتِيْن گِيْزِنَى كَامِل صُوْرْتَدَه اَللّٰهُ نَى شَرِيْعَتِيْدِگى قَانُوْن لُر اَسَاسِيْدَه تَرْتِيْبِيْگَه كِيْلْتِيْر يْب اِدَارَه
 قَيْلَه اَلْمِيْسِيْز، بَلكى سِكُوْلَارِيْسْتَلُر نِيْنِگ قَانُوْن لُر يْنَى وَ حَيَاتِيْدِگى رُوِيْش لُر يْنَى اِجْرَا قِيْلِيْش گَه
 مَجْبُور بُوْلَه سِيْز وَ اَللّٰهُ نَى قَانُوْن لُر يْنَى بِيْر چِيْت گَه سُوْر يْب قُوْيَه سِيْز، شُوْنِيْن گ اُوچُون هَم
 رَسُوْل اَللّٰهُ صَلَّى اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّم هَجْرَت گَه قَادِر بُوْلگن، اَمَّا مُشْرِك لُر نَى يَا سِكُوْلَارِيْسْتَلُرِنَى اَرَه
 سِيْدَه يَشِيْدِيْگن وَ شُو طَر زَدَه اُوْزِيْگَه ظَلَم قَيْلَه دِيْگن كِيْشِيْلُر دَن بَرَا تَلُر يْنَى اِعْلَان قِيْلگن لُر : اَنَا
 بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ^{۱۶} يُقِيْمُ بَيْنَ اَظْهَرِ الْمُشْرِكِيْن . مِيْن مُشْرِك لُر نَى اَرَه سِيْدَه مُقِيْم بُوْلِيْب
 يَشِيْدِيْگن هَر قَنْدَى مُسْلِمَان دَن بَرِيْمَن. بَاشَقَه بِيْر جَايْدَه مَرَحْمَت قَيْلَه دِيْلُر كى : مَنْ اَقَامَ مَعَ
 الْمُشْرِكِيْن فَقَدْ بَرِنْتُ مِنْهُ الذِّمَّةُ مِنْهُ^{۱۷} بُو رُوَايْتَدَه اَسَاسَى اِيْكِي نُوْقَطَه گَه اِعْتِبَار بِيْر يْلِيْشَى
 كِيْر ك: بُو نُوْقَطَه لُر نَى بِيْرَى مُشْرِك وَ سِكُوْلَارِيْسْت كَافِر لُر حَقِيْدَه اِيْتِيْلگن، يْنَه بَاشَقَه سِي
 ايسَه مُسْتَضْعَفِيْن بُوْلِيْب هَجْرَت قِيْلِيْش گَه قَادِر بُوْلَمَه گن مُسْلِمَان لُر نَى قَانِيْدَن رَسُوْل اَللّٰهُ صَلَّى اَللّٰهُ

^{۱۶} رواه أبو داود والترمذي والنسائي
^{۱۷} رواه البيهقي والطبراني

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَأْتَلْرَبِي إِعْلَان قَيْلْغَنْلَر، أَوْ كَيْشِي مَرَحَمَت قَيْلْغَنْلَرِكِي : مَن جَامَع الْمُشْرِكِ وَسَكَنَ مَعَهُ فَإِنَّهُ مِثْلُهُ^{١٨} بُو پِيرْدَه هَم قَانِنِي بِيكَارْگَه كَيْتَيْشِي بَارَه سَيْدَه آيْتَلْگَن، أُوْنِي قَانِي حُوْدْدِي سِكُوْلَارِيسْتَلْرْگَه اَوْحْشَب بِيكَار بُولِيْب كَيْتَه دِي. عُمُوْمِي قَيْلِيْب آيْتَكْنَدَه بَرَأْت قَيْلِيْشَلِيْكَ اَهْلِي كِتَاب وَ شِبَه اَهْلِي كِتَاب كَافِرْ لَرِيْگَه اِيْمَس، بَلْكَى مُشْرِكَلْرْگَه تَيْگِيْشَلِي، بُو حَقِيْدَه مُشْرِكَلْرِنِي وَ سِكُوْلَارِيسْتَلْرِنِي آيْفَلْش بَارَه سَيْدْگِي دَرَسِيْمِيْزَدَه اِيْشَارَه قَيْلِيْب اُوْتَكْنَدِيْكَ. اَمَّا اَكْر مَنَه بُو شَخْص رَسُوْل اَللّٰه صَلَّى اَللّٰه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي عَمَكِيْلَرِيْگَه اَوْحْشَب مُسْلِمَانَلْرْگَه قَرَشِي جَنْگَدَه اِيْشْتِرَاك اِيْتَه دِيْگَن بُوْلَسَه، اُوْنِي حُكْمِي مُشْرِكَلْرِنِي وَ سِكُوْلَارِيسْتَلْرِنِي حُكْمِيْدِيْكَ بُوْلَه دِي، بُو پِيرْدَه اُوْنِيْگَ اِيْمَانِي هَم فَايْدَه بِيْرَمِيْدِي .

هَجْرَت وَاجِب بُوْلَه دِي، شَخْص اَللّٰه نِي شَرِيْعَتِيْدِيْگِي قَانُوْنَلْرْگَه مُوَاْفِق رَوِيْشَدَه حَيَات كِيْچِيْرَه اَلْمَه كَنْدَن سُوْنْگَ، اَللّٰه نِي شَرِيْعَتِيْدِيْگِي قَانُوْنَلْرِنِي عَمَلَدَه بَجْرِيْشِنِي مُخَافِظَت قَيْلِيْش وَ اَزَاد حَيَات كِيْچِيْرِيْش اُوْچُوْن اَللّٰه نِي شَرِيْعَتِيْدِيْگِي قَانُوْنَلْر اَسَاسِيْدَه هَجْرَت قَيْلَه دِي. سِيْز يَشَب تُوْرْگَن جَايِيْبِيْگِيْزَدَه اَللّٰه نِي شَرِيْعَتِيْدِيْگِي قَانُوْنَلْرْگَه عَمَل قَيْلِيْشِيْگَه قَاْدِر بُوْلْمَه سَنْگِيْز وَ هَجْرَت قَيْلِيْشِيْگَه قُوْرْبِيْنِيْگِيْز يِيْتَسَه، اُو پِيرْدَه يِيْتَش سِيْزِيْگَه حَرَام بُوْلَه دِي، سِيْز دَارُ الْاِسْلَامْگَه هَجْرَت قَيْلِيْشِيْنِيْگِيْز كِيْرَك، بُو دَارُ الْاِسْلَام نُبُوْت مَنَهْجِي اَسَاسِيْدِيْگِي خِلَافَت بُوْلَه دِيْمِي يَا اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُوْمَت بُوْلَه دِيْمِي، بُوْنِي فَرْقِي يُوْق.

دَارُ الْكُفْرَدَن دَارُ الْاِسْلَامْگَه هَجْرَت قَيْلِيْش قَچَانْگَه چَه دَوَام اِيْتَه دِي؟ مَادَامِيْكَى جِهَاد مَوْجُوْد اِيْگَن هَجْرَت هَم دَوَام اِيْتَه دِي . لَا تَنْقَطِعُ الْهَجْرَةُ مَا كَانَ الْجِهَادُ. ^{١٩} يَا . اَنَّ الْهَجْرَةَ لَا تَنْقَطِعُ مَا كَانَ الْجِهَادُ جِهَاد اِيْسَه تُوْبَه گَه اَوْحْشَب قِيَامَت كُوْنِيْگَه چَه مَوْجُوْد، شُوْنْگَه اَسَاسَلَه نِيْب هَجْرَت هَم قِيَامَت كُوْنِيْگَه چَه دَوَام اِيْتَه دِي : لَا تَنْقَطِعُ الْهَجْرَةُ حَتَّى تَنْقَطِعَ التَّوْبَةُ، وَلَا تَنْقَطِعُ التَّوْبَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا ^{٢٠}

^{١٨} شرح السنة (١٠/٣٧٣ - ٣٧٤). (حكم الالباني : صحيح

^{١٩} أخرجه أحمد (٩٩/٤) من حديث جنادة بن أبي أمية رضي الله عنه وهو في السلسلة الصحيحة [١٦٧٤].

^{٢٠} رواه أحمد ، وأبو داود ، والدارمي .

ايندى اوشە مەلۇم دياردن ھىجرت قىلىشلىك اوشە دياردىكى مۇسلمانلار اۇچۇن قچانگە چە واجب بۇلە دى؟ اۇلرنى ديارى دارۇ الكفر يا كۇفرىستان بۇلە دىگن بۇلسە، بۇ ھىجرت دوام ايتە دى. اگر بۇ ديار فتح بۇلىب دارۇ الإسلامگە ايلە نە دىگن بۇلسە، اۇندن باشقە دارۇ الإسلامگە ھىجرت واجب بۇلمىدى. مثلاً مەككە فتح بۇلىشىدن االدين اۇندن مەدىنە گە كۇچىب اۇتۇشلىك ھىجرت حسابلىگن، اما مەككە فتح بۇلگەدن سۇنگ مەككە دن كىتىشلىك ھىجرت حسابلىمىدى، چۇنكى مەككە بۇ پىتدە دارۇ الإسلامنى بىر قىسمىگە ايلنگن ايدى .

ياكى مثلاً كابول طالبان تامانىدن فتح بۇلىشىدن االدين دارۇ الكفر حسابلىگن و اۇندن طالباننى حاكىمىتى استىدىكى منطقه لرگە ھىجرت قىلىشلىك واجب بۇلگن، اما اۇ فتح بۇلگەدن سۇنگ بۇ پىردن باشقە منطقه لرگە ھىجرت قىلىش واجب بۇلمىدى. چۇنكى ايندى بۇ پىر ھم دارۇ الإسلام حسابلە نە دى و ايندى ادملر - ساويتلرنى قالديقلرىدن حسابلىمىش - دۇستىمگە اۇحشە گنلرنى قول استىدىكى دارۇ الكفرنى حاكىمىتىدن چىقىب كابولگە ھىجرت قىلىشلىرى واجب بۇلە دى. اۇ منطقه ھم دارۇ الإسلامگە قۇشۇلىشى اۇچۇن ھىجرت قىلىش ايدى. شۇ سببلى ھم خاص بىر منطقه فتح بۇلىب بۇ پىرلر دارۇ الإسلامگە ايلنگچ، اۇ منطقه دە ھىجرت بىغىتى االينمىدى :

لا ھجرة بعد فتح مكة، ولكن أبايعه على الإسلام ٢١ إن الهجرة قد مضت لأهلها، ولكن على الإسلام والجهاد والخير» ٢٢

رسول الله صلى الله عليه وسلم مەككە فتح بۇلگن كۇنى مەرحمت قىلگن ايدىلركى : لا ھجرة ولكن جهاد ونيةً وإذا استنفرتم فأنفروا ٢٣. الله تعالى منه بۇ سەفەرلىك حەيدە مەرحمت قىلە دىكى : يا أيها الذين آمنوا ما لكم إذا قيل لكم انفروا في سبيل الله اثأقنتم إلى الأرض أراضيتهم بالحياة الدنيا من الآخرة فما متاع الحياة الدنيا في الآخرة إلا قليل * إلا تنفروا يُعذبكم عذاباً أليماً وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئاً وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (توبه/٣٨-٣٩ (اي مؤمنلر،

^{٢١}أخرجه البخاري [٣٠٧٨] ومسلم (١٤٨٧/٣) واللفظ للبخاري.

^{٢٢}صحيح البخاري - (٣٧٠٠ / صحيح مسلم - الإمارة (1863) / مسند أحمد - مسند المكين (3/468)

^{٢٣}أخرجه البخاري [٣٠٧٧] ومسلم [١٣٥٣].

سيزلرگه نيمه بولديكى، الله يوليدە (جھادگه) چيچينگلر، ديبيلسە، اوز پيرينگيزگه (يعنى يورتينگيزگه) ياپيشيب الدينگيز؟! اخيرت الديدە بۇ دنيا متاسى جودە از نرسە – كو؟! ***

اگر (جھادگه) چيقمە سنگيزلر، (الله) سيزلرنى الملى عذاب بيلن عذابلر و اورنينگيزگه باشقە بىر قومنى كىلتيرور. سيزلر ايسە او ذاتگه بىران زيان پيتگە زە الميسيزلر. الله همە نرسە گه قاديردور.

منه بو يىنگى شرايطده اوم المؤمنين عايشه رضى الله عنها اهلى مکه نى يا باشقە دار الاسلام منطقه لر ينى هجرتى حقيده ايتە ديلركى : انقطعت الهجرة منذ فتح الله على نبيه صلى الله عليه وسلم مكة. ٢٤. چونكى مکه اوشه زماندىكى عرب يريم ارالينى پايتختى بولگن ايدى، او فتح بولگچ باشقە منطقه لر هم توده – توده و گوروه- گوروه بوليب مسلمان بوليشه دى. الله تعالى حتى پايتختنى فتحيدن الدينگى ياردملرنى فتحدن كيبينگى ياردملر بيلن برابر ديب حسابله ميدى : لا يستوى منكم من أنفق من قبل الفتح وقاتل أولئك أعظم درجة من الذين أنفقوا من بعد وقاتلوا وكلاً وعد الله الحسنى والله بما تعملون خبير (الحديد/ ١٠) (سيزلردن (مکه) فتح بوليشيدن ايلگه رى انفاق – احسان قيلگن و (رسول الله صلى الله عليه وسلم بيلن بيرگه كافرلرگه قرشى) اوروشگن كيشيلر (مکه فتحيدن كيبين انفاق- احسان قيلگن و اوروشگن كيشيلر بيلن) برابر بولمس. اولر كيبين انفاق – احسان قيلگن و اوروشگن كيشيلردن اولوغراق مرتبه ده دورلر. برچه لريگه الله گوزل (عاقبت- جنت) وعده قيلگندير. الله قيله ياتگن عمللرينگيزدن خبرداردير .

بو بيرده يته بير بار ايشاره قبلينيشى كيرك بولگن نوقطه شوكى، هر بير ديار فتح بولمه كونجه اوندە هجرتنى جاياگهى سقله نيب قاله دى و بو ديارنى فتحيدن الدينگى ماليه وى ياردملرنى قدرى و جاياگهى و هم فتحدن كيبينگى ياردملر بيلن برابر بوله الميدي. ايندى اگر شخص هجرتگه قادر بوليب توريب غدرگه ايگه بولمه گن حالده هجرت قيلمه گن بولسه، نيمه بوله دى؟

بُو دُنْيَادِكِي بُوَيْرُوق شُوكِي :الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِّنْ وَلَايَتِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (انفال/ ٧٢) (الْبَتَّة، ايمان كيلتيركن، هجرت قيلگن و مالو- جانلري بيلن الله يوليده كورسگن ذاتلر و (مكگه دن هجرت قيبليپ كيلگن مهاجر لرگه) او-ى- جاي بيريپ، ياردم قيلگن ذاتلر- انه اوشه لر بير- بيرلريگه دوستدير لر. (يعنى تيريكلري بير- بيرلريگه همكار، اورته لريده اوليم بولسه، بير- بيرلريگه معراثخور دير لر). ايمان كيلتيركن، اما هجرت قيلمه گن (يعنى هلى- هنوز مكگه ده يشب تورگن) كيشيلر ايسه تا هجرت قيلمه گونلريجه سيز لر اولرگه دوستليك قيله آلميسيز لر (يعنى، بير- بيرينگيزگه همكار، معراثخور بوله آلميسيز لر). اگر اولر دين يوليده سيز لر دن ياردم سور ه سه لر، ياردم قيبليش ذمنگيزده دير. مگر اولرگه اورته لرينگيزده (اوروشمسليرك حقيده) عهد - پيمان بولگن قومگه ضرر پيتگه زيش بيلن ياردم قيلميسيز لر. الله قيله ياتگن عمللرينگيزنى كورگوجيدير .

اولر قيامتده هم جوده يامان وضيعيتده بوله ديبلر: الله تعالى مَرَحَمَتٍ قِيلَهُ دِيكِي :إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا * إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا * فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا (نساء/ ٩٧-٩٩) (الْبَتَّة مُسلمانلر بيلن بيرگه هجرت قيلمسدن كافر لر قول استيده يششگه راضى بوليش بيلن اوز جانلريگه جبر قيلگن كيمسه لرينينگ جانلرينى آليش چاغيده فريشته لر اولرگه : " قندى حالده يشه دينگيز؟ - "ديگنلريده : " بيز بو بيرده چاره سيز بيچاره لر ايديك"، ديديلر. (شونده فريشته لر): "هجرت قيلسنكلر الله نينگ پيرى كينگ ايدي- كو؟! (نيگه دينو ايمانينگيز يوليده بو يورتدن هجرت قيلمه دينكلر؟ - (ديپيشدى. بونديلر نينگ جايلىرى جهنمدير. قندى يامان جايدير او! *** فقط بيران چاره تاپيشگه قادر

بُولَمَى، هَجَرَت بُولِينَى ايسْتَب تاپه آلَمَى چاره سيز قالگن كيشيلر، عياللر و باله لر باركى، بوندلرنى سايد الله عوف ايتسه. ذاتاً، الله عوف ايتگوچى، مغفرت قيلگوچى بولگن ذاتدير.²⁵

حاضرگى پيئده اوزلرينينگ نظرلريدگى دار الاسلامدن چيقب انگليه گه، كنده گه، اميرگه گه، ايرده نييه گه، راسسيه گه و باشقه دار الكفر، دار الحربگه كيته ياتگن بعضى كيشيلر قندى وضعيتگه ايگه بوليشلرى مومكين، اولر بو دنياده بيزلرنى نرديميزده قندى جاياگاهه ايگه بوله ديئر؟ مخصوصاً اوزلرينى عالم ديب حسابليديگن و اوشه دار الحرب بولگن دار الكفرده جايله شيب آليب قورالى مريدلرينى يوللب توره ديگن و مريدلرينى دينى، جاني، ناموسى، عيالى، فرزندلرى، آته - آته سى، مالى، وطنى بيلن اوينه شه ديگن و حتى معامله قيله ديگن دسته دگى كيشيلرنى حالى قندى بوله دى؟

3- بُو پيرده ايشاره قيلينيشى كيرك بولگن اوچينچى نوقطه، مُسلمانلرنى جميعيتيديكى

رهبريتنى ايشيتيش و اطاعت قيليش آرقه لى دار الاسلامنى حمايه قيليشليكدور .

اهلى سنت ديب معروف بولگن فرقه لر و مذهب لر جميعيتنى رهبريتيگه ايگه بوله ديگن كيشى اوچون بعضى شرط و بيلگيلرنى لازم ديب سنشه دى، مثلا :

1- اسلام: چونكى وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلاً (نساء / ۱۴۱) وَ اللَّهُ هَرَكِيز

كافر لر اوچون مؤمنلر اوستيگه يول بيرمه گى. ديمك، كافر انسان مُسلمانلرنى اوستيده والى، رئيس بوليشى روا كوريلميدى. او ذات مرحمت قيله ديكي : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا

الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ (آل عمران / ۱۴۹). (اى مؤمنلر، اگر

كافر لرگه اطاعت قيلسنگيز، سيزلرنى كيتينگيزگه (كفرگه) قيته ره ديئر. بس، زيان

كورگوچيلرگه ايله نيب قاله سيزلر .

در جلسه ی اول از درس ششمان در مورد وحدت آگاهانه، هدفمند و حرکتی، عرض کردیم که تقویت کردن و پشتیبانی مومنین توسط همدیگر در این 25 بُنْيَانِ الْمَرْصُوعِ بَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا ساختمان سربى يا به قول ما پولادين كه يك قسمت آن، قسمت ديگر را محكم نگه مى دارد تنها زباني و روى نقشه نيست، بلکه اين ساختمان سازى و محافظت از آن پس از ساخته شدن نشانه هاى دارد و بايد اعمالى انجام بشود كه نشان بدهد طرف در ادعايش چقدر صادق و پاييند است كه به دو مورد آن اشاره كرديم ... در اين جلسه مان هم سعى مى كنيم با ذكر دو مورد كلى ديگر درسمان را ادامه بدهيم . ان شاء الله .

2- ايرگك كيشى بوليشى: عُمَرُ ابْنِ خَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ آيَتُهُ دِيكِي: "بِزَلْرُ جَاهِلِيَّتَدَهْ عِيَاللَرْنِي هِيچ نَرَسَه ديب جسابلر ديك، اَمَّا اِسْلَام كِيَلگِچ، خُدا اُولَرْنِي (عِيَاللَرْنِي) قُرْآنَدَه ذِكْر قِيَلْدِي، بِيَزَلَرْنِي اُوسْتِيْمِيَزْدَه اُولَرْنِي حَقْلَرِي بارليگيني توشونيب بيتديك، فَقَط اُولَرْنِي ايشلر يميزگه (مَمْلَه كَتْتِي اِدَارِي وَ اِجْرَائِي ايشلريگه) اَرَه اَشْتِيْر مِيْمِيْز. ٢٤

3- عَدَالْت: رَهْبَرْنِي شَخْصِيَّتِيْدَه عَدَالْتْنِي مَوْجُود بُولِيْشِي اِينگ مَهْم شَرَطْلَرْدَن جِسَابْلَه نَه دِي، دِيْمَك رَهْبَرْنِيْنِگ فاسق، فاجر بُولِيْشِي تُوغْرِي بُولْمِيْدِي، عَدَالْت رَهْبَر سِيْلَه نَه يَاتْگَن پِيْتِيْدِيگِي اِينگ كِيْرَكْلِي شَرَط سَنْلَه دِي، مَگَر اِضْطِرَارِي حَالْتَدَه كِيْنَه فاجر شَخْصِگَه مَعْلُوم جايگه چَه صَبْر - طاقْت قِيْلِيْنِيْشِي مُمْكِن .

٤- اِقْتِدَار وَ قَابِيْلِيْت: اَللّٰهُ نِي شَرِيْعَتِيْدِيگِي قَانُونلر اَسَاسِيْدَه عَدَالْتْنِي اِجْرَا قِيْلِيْش اُوچُون مُسْلِمَان شَخْص كِيْرَكْلِي اِقْتِدَار وَ قَابِيْلِيْتْگَه اِيگَه بُولِيْشِي كِيْرَك، بُو نَرَسَه لَرْنِي اِينگ مَهْمِي اَللّٰهُ نِي شَرِيْعَتِيْدِيگِي قَانُونلر وَ كُونْدَه اِيك مَسْئَلَه لَر بُوِيْچَه عِلْمِيْدُور.

شُو سَبَبْلِي هَم مُسْلِمَانلَرْنِي اِمَامِي، اَمِيْرِي، رَهْبَرِي يَا خَلِيْفَه سِي اَوَّلَا شَرَعِي مَنْبَعَلر بُوِيْچَه، سُونْگَرَه ايسَه كُونْدَه اِيك مَسْئَلَه لَر بُوِيْچَه عَالِم بُولِيْشِي كِيْرَك. حَه، بِيْرِيْنِچِي بُولِيْب كِيْرَكْلِي وَ كِفَايَه قِيْلُوچِي عِلْمِگَه اِيگَه بُولِيْشِي كِيْرَك بُولْگَن نَرَسَه، شَرَعِي اَحْكَاملَرْدُور؛ چُونْكِي مُسْلِمَانلَرْنِي رَهْبَرِي اُولِي اَلْمَر شُور اِسِيْنِي نَظَارَتِي اَسْتِيْدَه شَرَعِي اَحْكَاملَرْنِي تَطْبِيْق قِيْلِيْشِگَه مُكَلَّفْدُور وَ دَوْلْتْنِي اُوسْتِيْدَه شَرَعِي حُدُودلَرْگَه مُوَافِق رُوِيْشْدَه رَهْبَر لِيك قِيْلِيْشِي لَازِم، دِيْمَك اَگَر مَنَه بُو بُولِيْمَدَه عُمُومِي عِلْمِگَه اِيگَه بُولْمِيْدِيْگَن بُولْسَه، مَنَه بُو وَظِيْفَه لَرْنِي هَر قَنْدِي حَالْتَدَه عَدَا قِيْلَه اَلْمِيْدِي وَ رَهْبَر بُولِيْشِگَه صِلَاحِيْتِي هَم يُوْق. حَتَّى بَعْضِي فُقَهَالَرْنِي نَظَرِي بُوِيْچَه فَقَطْ كِيْنَه شَرَعِي اَحْكَاملَر بُوِيْچَه تَقْلِيْدِي عِلْمِگَه اِيگَه بُولِيْشِي اُوْزِي خَلِيْفَه اُوچُون پِيْتَرْلِي اِيْمَس؛ چُونْكِي تَقْلِيْد (اُولَرْنِي نَظَرِي بُوِيْچَه) حَقِيْقَتَدَه نُوْقْصَان وَ كَمْچِيْلِيك جِسَابْلَه نَه دِي. شُو سَبَبْلِي هَم اِمَامْنِي عِلْمِي اِجْتِهَاد قِيْلَه دِيْگَن دَرَجَه دَه بُولِيْشِي كِيْرَك دِيْب جِسَابْلَه شَه دِي، اُولر

بۇنگە قۇيىدېگىچە داليل كېلتىرىشە دى، چۈنكى رەبىرىتتى مەنەبى و مەقامى اينىگە ئالى مەنەب و مەقام بۇلە دى، دېمەك اۇنى بۇيىنگە ئالگەن شەخە مەم علمە صېفە بۇيىچە اينىگە كامەل انسان بۇلېشى كېرەك. ئالبەتتە گەم سائىلى اهلې سۇنت فۇقھالرى پېتەرلى علمى شەرت دېب سەنەشگەن و امامى تەقەيد قېلېشىنى جائز دېيېشىگەن و مۇتەھد بۇلېشىنى ضرورى سەنەشمە گەن.

اهلې سۇنتى بەرچە اۇمالرى الله نى شەرىعتىدېگى قانۇنلر بۇيىچە عالم و فەيە بۇلگەن رەبىرنى ايككى دالېلگە كۆرە لازم و ضرورى دېب بېلېشە دى:

● چۈنكى الله نى شەرىعتىدېگى قانۇنلر تا قىيامت كۈنىگە چە مۇسلمان جەمىئەتتىنى اساسى قانۇنلر يدۇر، مەنە بۇ قانۇننى تەيىمەسەن، فەقە قېلەمسەن تۇرىب اۇنى تۇغرى تەطېبىق قېلېشىنى امكانى يۇق.

● رەبىرىت اينىگە كەتتە اجرا قېلۇچى كۇچدېگى مەقام بۇلە دى، كامەل شەرى علمگە و فەقەگە اىگە بۇلمەيدىگەن بۇلسە، "موجود و ضىعتىگە" مەناسىب رويشەدە و "كۇندە لىك اىختىياجگە" كۆرە شەرى مەنەبلر بۇيىچە كېرەكلى قارارى قېلەلمەيدى.

اۇزگە رۇچەن و وقتىنچە لىك قانۇنلر ضرورتگە و اىختىياجلرگە كۆرە ديوان قېلېنە دى ياكى خەرى و امنىتى و اقتصادى و باشقە ايشلر بارە سېدە قېلېنە دېگەن فرمانلر، قارارلرنى ھەمە سى الله نى شەرىعتىدېگى قانۇنلرنى چارچۇپىدە بۇلېشى و عۇمى اۇسۇللردەن و الله نى شەرىعتىدېگى ئابەت قانۇنلردەن چىتگە چىقمەسلىگى كېرەك. شەرىعت بۇيىچە فەيە و عالم بۇلگەن رەبىر موجود بۇلمەيدىگەن بۇلسە، بۇ وظيفە نى بەجە رېشىنى امكانى يۇق، چۈنكى جەمىئەتتى باشقە رويىدېگى مۇتەخەسس فەيە، اسلام شەرىعتىدېگى عۇمى اۇسۇللرگە مۇوافق قارارلرنى الله نى شەرىعتىدېگى قانۇنلرېگە مۇخالف بۇلگەن قارارلردەن اجرە تېب تەشخېص بېرىشگە قادىر بۇلېشى لازم.

الاهى احكاملرنى اجرا قېلېش و اسلامى قانۇنلرنى پىادە قېلېش، شۇرا سېلە گەن فەقەھنى نەظار تېسىز، ھدائىسىز مۇمكىن ايمەس، مەخسۇصاً جەھادگە و دىفاعگە، خۇدۇلرنى اجرا

قېلىشگە، جَزْأَلرگە، اسلامى مالىيە ۋى ايشلارنى قۇلگە آليش ۋ ترقە تيشگە، خاريجى دولتار بيلان سىياسى علاقه لارنى تارتىبگە ساليشگە، معرۇفگە امر قېلىش ۋ منگردن نهي قېلىشنى بېر قىسمىگە آيد احكاملار ققيهنى نظارتىسىز هرگيز مۇمكىن بۇلمىدى، چۇنكى مَنه بۇ اورينلردە احكاملارنى تطبيق قېلىش شۇنچە ليك نازيك، ضعيف بۇلە ديكى، اسلامى مۇتخصصنى باشقه رۇوبىسىز ۋ شرعى ايشلار بۇيىچە ققيە، عاليم كيشىسىز عملگە آشمىدى.

۶- قۇرىشلىك بۇلىشى: رَهبرنېنگ قۇرىشدىن ۋ سىد بۇلىشى بازە سىدە اىختلاف مۇجۇد، بەضيلر بۇ شرطنى بېرىنچى درجە لى، افضل ديب بېلىشسە، بەضيلر ايسە اۇنى انعقاد شرطى دېيىشە دى. بۇ شرطنى لازم ايگە نيگە دليل صيفتيده رسول الله صلى الله عليه وسلمدن كىلتىرىلگن روايتنى ايتىشە دى: " اِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِي قُرَيْشٍ لَا يُعَادِيهِمْ أَحَدٌ إِلَّا كَبَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ وَجْهِهِ مَا أَقَامُوا الدِّينَ"^{۲۷} مسلمانلر دگى پىتكچىلىك تائىكى اۇلر دىننى برپا قىلر اىكلر، قۇرىش اۇچون مخصوصدېر، اۇلر بيلان دۇشمنچىلىك قىلگن هر قندى كىمسە نى الله يكسان قىلە دى. ابن عمر رضى الله عنه دن بخارى كىلتىرگن روايت قۇيىدگىچە دۇر: لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمْ أَتْنَانٍ مِّنْهُ ۚ^{۲۸} بۇ پىتكچىلىك قۇرىش اۇچون مخصوص بۇلىب دوام ايتە دى، تائىكى اۇلردن ايكىكى شخس قالكۇنىچە.

ايندى اگر مَنه شۇندى عالم، ققيە رهبر مسلمانلر نېنگ رياستىنى بۇيىگە الگچ، بۇنى برابرىدە مسلمانلر نېنگ اۇنى اوستىده حقلرى هم بار، بۇ اۇلرنى مالىيە ۋى جهتدن تعمىنلش ۋ نصيحت قىلىشدىر، امامنېنگ آدملرنى اوستىدگى اساسى حقى ايشىتىش ۋ اطاعت قىلىشدىن عبارت، بۇلىب هم بۇ الله نى شريعىدگى قانۇنلارنى چارچۇپىدە بۇلىشى كىرك.

حە، همە انسانلارنى اورتە سىدە اجماع حالده كىلىشىلگن نرسە شۇكى، دولت ۋ حۇمات تۇشۇنچە سى ايكىكىتە اصلى تركىبى قىسمدن عبارت؛ اۇلردن بېرى "حكم" ۋ باشقه سى "اطاعت" دۇر. برچە مسلمان ۋ غىرى مسلمان انسانلر اۇزاق اۇتمىشدىن تا حاضرگى كۇنگە

^{۲۷} صحيح البخارى ج ۹ ص ۱۲

^{۲۸} صحيح البخارى ت ج ۹ ص ۱۳

جَه حُكُومَت حَقِيدَه صُحْبَت قِيلِيشْگَن پَيْتِيدَه، اُولر نِينْگ اِيكِي تُوْشُونْجَه يِعْنِي حُكْم وَ اِطَاعَت بَارَه سِيْدِگِي فِكْر لَرِي مُشْتَرَكْدُور.

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُمُومِي صُورَتَدَه اِمَام وَ رَهْبَرِيْتِگَه اِطَاعَت قِيلِيش چِيگَه رَه سِيْنِي مُشْتَخَّص قِيلِيب مَرَحْمَت قَيْلَه دِيْلَرِكِي: " لَا طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةِ اللهِ اِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ " ^{٢٩} " اَمِير، رَهْبَر، خَلِيفَه گَه اَلله گَه عاصِي بُولِيش بُوِيچَه اِطَاعَت قِيلِينْمِيْدِي، بَلْکِي اِطَاعَت فَقَط يَحْشِي اِيْشَلَرْدَه بُولِيشِي لَازِم."

اِبْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَنْ رِوَايَتِ قِيلِيب اَيْنَه دِيكِي: عَلَي الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ اِلَّا اَنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيَةٍ فَاِنْ اُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ. ^{٣٠} عَبْدُ اللهِ اِبْنِ عُمَرَ دَنْ رِوَايَتِ قِيلِينِيشِيچَه، رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحْمَت قِيلِگَنلَرِكِي: " اُوْزَلَرِينِي اُوْستِيْدِگِي اَمِير لَرِينِي سُوْزِيگَه اَگَر بُو اِيْشَلَر اُولر گَه يَاقَسَه يَاکِي يَاقَمَه سَه هَم قَوْلَاق سَالِيْشَلَرِي وَ اِطَاعَت قِيلِيشَلَرِي اِنْسَانلَر گَه وَاچِيْدُور، تَانِكِي اُو اُولر نِي گُوْنا هَگَه بُوِيُور مَس اِيگَن، اَگَر اُو اُولر نِي گُوْنا هَگَه حُكْم قَيْلَه دِيگَن بُولْسَه، بُو حَالْتَدَه اُوْنِي سُوْزَلَرِيگَه قَوْلَاق هَم سَالِينْمِيْدِي وَ اِطَاعَت هَم قِيلِينْمِيْدِي."

مَنَه بُو قَوْلَاق سَالِيْش وَ اِطَاعَتَدَه – بُوِيُورُوق وَ حَدِيْتِيْنِي وَ عَمَل وَ حَدِيْتِيْنِي سَقْلَب قَالِيْش وَ تَفَرُّقَدَنْ پَر هِيْز قِيلِيش اُوْجُون – اُوْزَاق وَ يَقِيْن سَتَر اِيْتِيگِيَه گَه حِيْمَت قَيْلَه دِيگَن ضَرُورِي تَكْتِيگَه لَر نِي نَظَر گَه اَلِيْش (حُدِيْبِيَه صُلْحِيْنِي فَايْدَه سِي، اِيْمَتِيَاْز بِيْرِيْشَلَر، اَرْتِگَه چِيكِيْنِيْشَلَر وَ بَاشَقَه لَر) نِهَايْتَدَه مُهْم وَ حَيَاتِي حِسَابْلَه نَه دِي. مَنَه بُوْنْدِي اُوْرِيْنَلَرْدَه فَقَط رَهْبَرِيْت وَ حَرْبِي، اَمْنِيْتِي، دِيْپَلَاْمَه تِيك شُور اِگِيْنَه بُوْلَرْدَنْ خَبَر دَار بُولِيشِي مُؤْمِكِيْن وَ مُتَخَصِّصَلَر، فُقَهَالَرْدَنْ عِبَارَت اُوْلِي الْاَمْر شُور اَسِي اِيْسَه بُوْنْدِي رَهْبَر لِيك فَعَالِيْتَلَرِيْنِي نَظَارَت قَيْلَه دِي، مُسْلِمَان كِيْشِيْنِيْنِيْگ هَر قَنْدِي يَكْگَه حَالْدَه حَرَكْتِي اُوْنِي اُوْزِيگَه وَ مُسْلِمَانلَر نِي جَمَاعَتِيگَه نِسْبَتَاْ اَشْكَار ظَلْمْدُور.

^{٢٩} متفق عليه
^{٣٠} متفق عليه

۴- بېز لرنى بو در سيميزدكى تور تينچى اورين: عُموم مُسلمانلرنى جان و مال و زَبان و قلب بيلن حمايه قىلىشلىكدور.

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَتٌ قَيْلَهُ دَيْلَرَكِي: مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِهِمْ، وَتَرَاحُمِهِمْ، وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحَمَى. ^{۳۱}

مُؤْمِنلَر نينگ دُستليكدكى، مِهْر بانليكدكى، بېر- بېر لريگه اِعتبار بېریش تۇيغۇلريدكى صيفتى حۇددى بَدَننى صيفتيگه اۇحشيدى. بَدَندى بېر اَعضا نالَه قىليب اَغريسَه باشقه اَنداملرنى هَمَه سى اُونگه هَمدر د بُوليشه دى و كِيچَه سى بېدار تۇریش، حَرارت، قَلتيراق بيلن اُونگه هَمراه بُوليشه دى.

بُونگه مُسلمان سِينگليسينى حَقارت قىلگنليگى سَببلى بَنى قَيْنَاق قَيْلَه سِيدكى يَهُودينى اُولديرگچ، اُوزى هَم بازار ده اُولديريلگن مُسلمان كيشى مِثال بُولَه آلَه دى، اَلْبَنَه اُونى اُوزى هَم يَهُوديلر تامانيدن شَهيد قىليندى و رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَم مَنَه بُو جِنائيتچينى حَمايَه قىلگن بَنى قَيْنَاقينى هَمَه سِيگه قَرشى جَنگ اِعلان قَيْلَه دَيْلَر و عاقبتده هَمَه نى چيقَه ريب يۇبارَه دَيْلَر. نيمَه اُچون؟ چُونكى مُسلمانلَر نينگ دِينينى، جانينى، نامۇسينى، اَبرۇسينى، مالينى و باشقه حُقۇقلرينى دِفاع قىلش هَمَه نينگ زَمَه سِيدكى وظيفَه. مَخْصُوصاً اَگر بُو حُقُوق بېر كافر كيمسَه تامانيدن پايمال قىلينگن بُولسَه. وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ (توبه/۷۱) مُؤْمِن و مُؤْمِنَه لَر بېر- بېر لريگه دُستدير لَر.

بُو بېر ده مُسلمانلرنى حَمايَه قىلش مَسْئَلَه سِيدكى بېر مُسْتَنَّا حَالْت مَوْجُود بُوليب، بُو دارُ الكُفْرَدَن دارُ الإسلامگه هَجْرَت قَيْلَمَه گن مُسلمانلرنى حَمايَه قىلشگه باريب تَقْلَه دى. مَنَه بُو حَالْتده، اَگر بېزلر اُوشَه كُفر حُكُومت يا حِزب يا دارُ الكُفر بيلن پيمان تُوْزَمَه گن تَقْدِير يَميزدَه كِيئَه مُسلمانلرنى دِينى اُچون حَمايَه قَيْلَه آلَه مِيز. يَعْنى هَجْرَت قَيْلَمَه گن و دارُ الكُفْرَدَه ساكِين بُوليب يَشَه ياتگن مُسلمانلرنى اَگر بُو حَمايَه قىلش بېزلر پيمان تُوْزگن كافر لَرگه قَرشى بُولَمَه

^{۳۱} متفق عليه. البخارى مع الفتح، كتاب الأدب، باب رحمة الناس واليهائم (10/438)، ش: (۶۰۱۱)؛ ومسلم فى كتاب البر والصلة، باب تراحم المؤمنين وتعاطفهم (۲۰۰۰/۴)، ش: (۲۵۸۶).

گن تَقْدِير دَه گِيْنَه دِين سَبَبِلِي حَرْبِي وَ مَادِدِي حِمَايَه قَيْلَه آلَه مِيَز، بِيَزْلَر اُوْزِيْنِي جُوْدَه كُوْب
 نَرَسَه لَرْدَن وَ مُسْلِمَانلَرْنِي حِمَايَه تِيْدَن مَحْرُوم قَيْلِگَن وَ هِجْرَت هَم قَيْلَمَه گَن بِيَر مُسْلِمَان سَبَبِلِي
 پِيْمَانِيْمِيْزِي بُوزَه آلَمِيْمِيْز: اِنَّ الَّذِيْنَ اَمَنُوْا وَ هَاجَرُوْا وَ جَاهَدُوْا بِاَمْوَالِهِمْ وَ اَنْفُسِهِمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ
 وَ الَّذِيْنَ اَوْوْا وَ نَصَرُوْا اَوْلِيَاكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَ الَّذِيْنَ اَمَنُوْا وَلَمْ يُهَاجِرُوْا مَا لَكُمْ مِّنْ وَّلَايَتِهِمْ
 مِّنْ شَيْءٍ حَتّٰى يُهَاجِرُوْا وَاِنْ اسْتَنْصَرُوْكُمْ فِي الدِّيْنِ فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ اِلَّا عَلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمْ
 مِيْثَاقٌ وَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ (انفال/۷۲) اَلْبَتَّه، اِيْمَان كِيْلَتِيْرگَن، هِجْرَت قَيْلِگَن وَ مَالُوْ- جَانلَرِي
 بِيْلَن اَللّٰهُ يُوْلِيْدَه كُوْرَشگَن ذَاتلَر وَ (مَكگَه دَن هِجْرَت قَيْلِيْب كِيْلِگَن مُهَاجِرلَرگَه) اُوْ- جَاي
 بِيْرِيْب، يَارْدَم قَيْلِگَن ذَاتلَر - اَنَه اُوْشَه لَر بِيْر- بِيْرلَرِيْگَه دُوْستدِيْرلَر. (يَعْنِي، تِيْرِيْكلَرِي بِيْر-
 بِيْرِيْگَه هَمكَار، اُوْرْتَه لَرِيْدَه اُوْلِيْم بُوْلَسَه، بِيْر- بِيْرلَرِيْگَه مِعْرَاثخُوْر دِيْرلَر.) اِيْمَان كِيْلَتِيْرگَن، اَمَّا
 هِجْرَت قَيْلَمَه گَن (يَعْنِي هَلِي- هَنُوْز مَكگَه دَه يَشَب تُوْرگَن) كِيْشِيْلَر اِيْسَه تا هِجْرَت قَيْلَمَه
 گُوْنلَرِيْچَه سِيْزَلَر اُوْلَرگَه دُوْستلِيْك قَيْلَه آلَمِيْسِيْزَلَر (يَعْنِي بِيْر- بِيْرلَرِيْگِيْزگَه هَمكَار،
 مِعْرَاثخُوْر بُوْلَه آلَمِيْسِيْزَلَر). اَگَر اُوْلَر دِيْن يُوْلِيْدَه سِيْزَلَرْدَن يَارْدَم سُوْرَه سَه لَر، يَارْدَم قَيْلِيْش
 زَمَنگِيْزَدَه دُوْر. مَكَر اُوْلَرگَه اُوْرْتَه لَرِيْگِيْزَدَه (اُوْرُوْشْمَسَلِيْك حَقِيْدَه) عَهْد - پِيْمَان بُوْلِگَن
 قَوْمگَه ضَرَر پِيْتگَه زِيْش بِيْلَن يَارْدَم قَيْلَمِيْسِيْزَلَر. اَللّٰهُ قَيْلَه يَاتگَن عَمَللَرِيْگِيْزِيْنِي كُوْرگُوْچِيْدُوْر.
 مَنَه بُو مُخْتَصَر اِيْضَاخَلَر بِيْلَن «بُنْيَانِ الْمَرْصُوصِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا» قُوْر غَاثِيْنِيْدَن قُوْر يِلِگَن
 بِيْنَا يَاكِي بِيْزَلَرْنِي سُوْزِيْمِيْز بِيْلَن اَيْتگَنْدَه پُوْلْتَدَن بُوْلِگَن بِيْنَا بُوْلِيْب، اُوْنِي بِيْر قِيْسِيْمِيْ بَاشَقَه
 قِيْسَمْتِيْنِي مَحْكَم اُوْشَلَب تُوْرَه دِي، شُو بِيْر دَه دَارُ الْاِسْلَامِيْ طُوْرلَرِيْگَه وَ اُوْنِي جَايگَاهِيْگَه وَ بُو
 بِيْنَانِي بَر اَبَرِيْدگِي مُسْلِمَانلَر نِيْگَن وَ ظِيْفَه سِيْگَه اِيْشَارَه قَيْلِيْب اُوْتَمَاقِيْمِيْز.

دَارُ الْاِسْلَامَلَر اِيْكِي طُوْرگَه تَقْسِيْم بُوْلَه دِي، اِسْلَامِي شُوْرَا حُكُوْمَتِي بُوْلِيْب، اُو نُبُوْت
 مَنَهجِيْگَه اَسَاسلَنگَن خِلَافْتَدُوْر، اِيْكِيْچِيْسِي اِيْسَه پَسْتَر اَقْدگِي مَرْتَبَه دگِي نُبُوْت مَنَهجِيْگَه
 اَسَاسلَنگَن بَدَل اِضْطِرَارِي خِلَافْتَدِيْر.

نُبُوت مَنَهَجِيْگَه اَسَاسَلَنگَن خِلَافَت حَقِيْدَه صُحْبَتَلَه شَيْشَدَن اَلدِيْن بِيْر نُوقَطَه نِي اِيْسَلَه تِيْب اُوْتِيْش
لاَزِم دِيْب بِيْلَه مَن، بُو اَهْلِي سُنَّت اِمَامَلَر بِيْنِيْگ كَتْتَه كِيْشِيْلَر بِيْلَن مُعَامَلَه قِيْلِيْش رَوِيْشِي وَ
اُوْلَر نِيْنِيْگ خَطَاْلَرِيْدُوْر، بُو عَرَب بُوْلْمَه گَنَلَر نِي اُوْرْتَه سِيْدَه نَاتَه نِيْش نَرَسَه.

گاھِيْدَه بِيْزَلَر نِيْنِيْگ كُوْنْدَه لِيْك اِيْخْتِيَا جَلَر يَمِيْز گَه جَوَاب بُوْلَه اَلَه دِيْگَن بِيْر سُوْز نِي يَاكِي بِيْر
تَرِيْخِي وَاقِيْعَه نِي تَفْسِيْرِي، تَحْلِيْلِي، عِيْبَلَر نِي تِيْكَشِيْر يِلِيْشِي – اَكْر چِي بَر چَه شَر عِي مُعْيَا رَلَر گَه
مُوَافِق بُوْلَسَه هَم – بَعْضِي بِيْر عَزِيْز لَر اُوْچُوْن حَقَاْرَت بُوْلِيْب حِسَابَلَه نَه دِي؛ بُوْلِيْب هَم اَكْر
اُوْزِيْمِيْز بُو مَسْئَلَه لَر نِي كِيْر كَلِيْك صُوْر تَدَه شَر حَلْب بِيْر مِيْدِيْگَن بُوْلَسَك، شَر قَشُوْنَا سَلَر گَه وَ
مُنَافِقَلَر گَه وَ سِيْكُوْلَا رَزْدَه لَر گَه، مُرْتَدَلَر گَه اُوْحَشَه گَن دُشْمَنَلَر يَمِيْز اُوْزَلَر ي هَا حَلَه گَن شِيْوَه بِيْلَن
شَر حَلْب تَشْلَه شَه دِي وَ اُوْلَر شَر حَلْب بِيْر يَشِيْگَن هَم، بِيْزَلَر مَوْجُوْد نَرَسَه لَر نِي اَشْكَار قِيْلِيْش وَ
رَوَشْنَلُشْتِيْرِيْش اَر قَه لِي اَشْكَار وَ بِيْنِهَان دُشْمَنَلَر گَه يُوْلَنِي يَاپِيْشِيْمِيْز كِيْر ك. مَنَه بُو اُوْر يَنْلَر دَن
بِيْرِي رَسُوْل اَلله صَلَّى اَلله عَلَيَه وَ سَلَّمَ مُسْلِمَانَلَر نِي جَمِيْعِيْتِي اُوْچُوْن اِرَايَه بِيْر گَن اُوْچ تَامَانَلَه مَه
رَوَا جَلَه نِيْش يُوْلِيْدِيْر.

رَسُوْل اَلله صَلَّى اَلله عَلَيَه وَ سَلَّمَ نِيْنِيْگ حَدِيْثَلَر نِي رُوْشَن قِيْلِيْب بِيْر يَشِيْچَه، مُسْلِمَانَلَر حَرَكَت قِيْلَه
يَا تَكُن يُوْلَلَر ي مَا بِيْنِيْدَه، يَعْنِي رَسُوْل اَلله صَلَّى اَلله عَلَيَه وَ سَلَّمَ نِي زَمَانَلَر يْدَن بَاشَلْب نُبُوْت
دُوْر يْدَن تَا قِيَا مَت كُوْنِيْگَه چَه اُوْچ هِيْل حُكُوْمَت كُوْرِيْشَه دِي: رَسُوْل اَلله صَلَّى اَلله عَلَيَه وَ سَلَّمَ
مَرَحَمَت قِيْلَه دِيْلَر كِي:

تَكُوْنُ النُّبُوَّةُ فَيَكُمُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا، ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَى
مِنْهَاجِ النُّبُوَّةِ، فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا، ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا عَاضًا،
فَيَكُونُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَرْفَعَهَا، ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا جَبْرِيًّا، فَتَكُونُ مَا
شَاءَ اللهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا، ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَى مِنْهَاجِ النُّبُوَّةِ، ثُمَّ سَكَتَ.

● رَسُوْلُ اللهِ نِي مَنَهْجَلَرِيْگَه وَ رَوِيْشَلَرِيْگَه مُوَاْفِق بُوْلْگَن خِلَافَت. خِلَافَةُ عَلٰى مَنَهَاجِ النَّبُوَّةِ.

● پادشاهليک دورى هَم اِيکِي کتته دَسْتَه گَه تَقْسِيْم بُوْلَه دِي، اُولَرْنِي بَعْضِيْسِي فَقَط
زُورَوَانْلِيکَه اِيگَه بُوْلَسَه لَر، بَعْضِيَلَرِي اِيْسَه بُوْنْگَه قُوْشِيْمِچَه رَوِيْشَدَه ظَلَم وَ دِيکْتَه
تارليک بِيْلَن يُوْلَلَرِيْنِي دَوَام اِيْتِيْرِيْشَه دِي، ثُمَّ تَكُوْنُ مُلْکًا جَبْرِيًّا

● رَسُوْلُ اللهِ نِي مَنَهْجِيْگَه وَ رَوِيْشِيْگَه مُوَاْفِق بُوْلْگَن خِلَافَتِي قِيْتِيْشِي، خِلَافَةُ عَلٰى مَنَهَاجِ
النَّبُوَّةِ

رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَن كِيْبِيْنْگِي خُلْفَالَرْنِي حُكُوْمَتِيْدَه بِيْزَلَر اِيکِي مُهْم اَصْلْگَه گُوْواه
بُوْلَه مِيْز: اُولَرْنِي بِيْرِي حَاكِمِيْنْگِ وَ حُكُوْمَتِيْنْگِ وَ مُسْلِمَانَلَرْنِي دَوْلَتِيْنِيْنْگِ اَمْنِيْتْگَه وَ
مِلَلْتَلَر اَرَا عِلَاقَه لَرگَه اَيْد مَسَلَه لَرْدَن تَشَقَه رِي بُوْلْگَن اِيچِي عَمَلَلَرِيْگَه هَمَه نِيْنْگِ نَظَارَتِي
بُوْلِيْب، رَهْبَر لَرْنِيْنْگِ اُوْزِي بُوْنْدِي نَظَارَتْگَه باشَقَه لَرْنِي تَر غِيْب قِيْلِيْشْگَن:

أَبُو بَكْرٍ صَدِيقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مَنَه بُو بَارَه دَه اَيْتَه دِيکِي: "أَكْرَ يَحْشِي وَ تُوْغْرِي عَمَل قِيْلَسَم،
مِيْنْگَه يَارَدَم بِيْرِيْنْگَلَر وَ اَكْرَ يَامَان وَ نَاتُوْغْرِي رَفْتَار قِيْلَسَم، مِيْنِي اِصْلَاح قِيْلِيْنْگَلَر .^{۳۳}

عَمْرُ فَاْرُوْقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هَم اَيْتَه دِيکِي: " مِيْنِي نَزْدِيْمْدْگِي اِيْنْگِ سِيْوِيْمَلِي كِيْشِي، مِيْنِي
عِيْلَر يَمِنِي مِيْنْگَه اِيْسَلْتْگَن كِيْشِيْدُوْر .^{۳۴} " اُو كِيْشِي يَنْه مَرَحَمَت قِيْلَه دِيْلَر كِي: " مِيْن شُو نَرَسَه
دَن قُوْرَقَه مَنَكِي، مِيْن خَطَا قِيْلَسَم- اُو، لِيكِن سِيْزَلَرْنِي بِيْرَار تَنْگِيْز بُوْنِي اِيْسَلَه تِيْشْگَه جُرْعَت
قِيْلَمَه سَنْگِيْز. " ^{۳۵}

عُثْمَانُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هَم اَيْتَه دِيکِي: " اَكْرَ اللهُ نِي كِتَابِيْدَه شُوْنْدِي بِيْر اَيْتِي تَاپَسَنْگِيْز لَر كِي، اُوْنِي
اَسَاسِيْدَه مِيْنِي بَاغْلَب قَمَب قُوْيِيْش كِيْر ك بُوْلَسَه، اَلْبَتَّه بُو اِيْشِنِي قِيْلِيْنْگَلَر " ^{۳۶}

^{۳۳} البداية و النهاية (۳۰۶/۶).

^{۳۴} البداية و النهاية (۳۰۵/۶).

^{۳۵} الشيخان ابوبكر و عمر، ص ۲۳۱.

^{۳۶} الشيخان ابوبكر و عمر ص ۲۳۱ و نظام الحكم في عهد الخلفاء الراشدين ص ۱۹۸.

عَلَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هَمْ آيَتَهُ دِيكِي: " بُو، سِيزْلَرْنِي حَقَقِينْغِيز (يَعْنِي سِيزْلَر اِيشْلَرِينْغِيزِنِي هَاحْلَه كَن كِيشِيْگَه تَپِشِيرَه آلَه سِيزْلَر) وَ بُو پِيرْدَه هِيْج كِيْمِنِي حَقَقِي يُوُق، فَقَطْگِيْنَه سِيزْلَرْنِي حَقَقِينْغِيز بَار، اُوْنِي اُوْزِينْغِيزْگَه بَاشْلِيْق قِيْلَه آلَه سِيزْلَر. مِيْن هَمْ سِيزْلَرْنِي حِمَايْنْغِيز سِيز اُوْسْتِيْنْغِيز دَه هِيْج قَنْدِي وَلايْتْگَه اِيْگَه بُوْلَه اَلْمِيْمَن " ۳۷.

نُبُوْت مَنْهَجِيْگَه اَسَاسْلَنْگَن خِلَافْتَدْگِي بَاشْقَه مُهْم اَصْل اُوْلِي اَلْأَمْر شُوْرَاسِيْدُوْر. مَنْه بُوْنْدِي سِيْسِيْتِيْمَه دَه اِجْتِهَاد قِيْلِيْنَه دِيْگَن اِيشْلَر وَاجِد شُوْرَانِي وَ وَاجِد اِجْمَاعِنِي كَنْلِي اَرْقَه لِي اِرَايَه پِيْرِيْلَه دِي، شُو سَبِيْلِي هَمْ پِيْزْلَر مَنْه بُو دُوْرْدَه مَذْهَب نَامْلِي نَرْسَه نِي كُوْرَمِيْمِيْز، بُو پِيْرْدْگِي بَار نَرْسَه فَقَط اِسْلَام، اُو دُوْرْدَه اَنَه اُوْشَنْجَه عَالِم وَ دَانِيْشْمَنْد صَحَابَه لَر، تَپِيْنْلَر بُوْلِيْشِيْگَه قَرْمَسْدَن بَنِي اُوْمِيْه وَ بَنِي عَبَّاس وَ بَاشْقَه پَادِشَاهْلِيْكَلَر عَصْرِيْدَه مَذْهَبْلَرْنِي كُوْرَمِيْمِيْز.

رَسُوْل اَللّٰهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِيْگَن وَفَاتْلَرِيْدَن كِيْپِيْنْگِي نُبُوْت مَنْهَجِيْگَه اَسَاسْلَنْگَن خِلَافْتِنِي عُمْرِي حَقِيْدَه اُو كِيشِي مَرَحْمَت قِيْلْگَنلَر كِي: خِلَافَةُ النَّبِيِّ ثَلَاثُونَ سَنَةً ثُمَّ يُؤْتِي اللهُ الْمُلْكَ اَوْ مُلْكُهُ مَنْ يَشَاءُ ۳۸ " نُبُوْت خِلَافْتِي ۳۰ پِيْل وَ اُوْنْدَن سُوْنْگ خُدَاوَنْد پَادِشَاهْلِيْكِنِي هَاحْلَه كَن كِيشِيْگَه پِيْرَه دِي. " يَاكِي مَرَحْمَت قِيْلْگَنلَر: اَلْخِلَافَةُ فِيْ اُمَّتِي ثَلَاثُونَ سَنَةً، ثُمَّ مُلْكٌ بَعْدَ ذَلِكَ. ۳۹

رَسُوْل اَللّٰهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هِجْرِي ۱۱ پِيْلِنِي رَبِيْعِ الْاَوَّلِيْدَه وَفَات اِيْتْگَنلَرِيْنِي بِيْلَه مِيْز وَ اَبُو بَكْر صِيْدِيْق خَلِيْفَه بُوْلَه دِي وَ حَسَن اِبْنِ عَلِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا هَمْ هِجْرِي ۴۱ پِيْلِنِي رَبِيْعِ الْاَوَّلِيْدَه، يَعْنِي فَحْتْجِيْلِيْك پِيْلِي دِيْب مَشْهُوْر بُوْلْگَن پِيْلْدَه، مَجْبُوْر حَالْدَه خِلَافْتَدَن بَاش تَارْتَه دِي وَ حُكُوْمَت قُدْرَتِيْنِي مُعَاوِيَه گَه تَپِشِيرَه دِي وَ خِلَافْت اَنْبِيْق ۳۰ دَوَام اِيْتَه دِي؛ مَنْه بُو رَسُوْل اَللّٰهُ

۳۷ مسند احمد (۵۲۴).

۳۸ سنن ابي داود، شرح عون المعبود (۲۵۹/۱۲) و صحيح سنن (۸۷۹/۳). صححه ألباني

۳۹ الترمذي عن سعيد بن جهمان

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نُبُوَّتِي إِنْكَارَ قَيْلِيبَ بَوْلَمِيدِيغَن نِشَانَه سِي وَ اللهُ تَعَالَى رَسُولِي نِي
رَبَانِي آرَقَه لِي كُورَسَتَكَن يَشِيرِي ب بَوْلَمِيدِيغَن مُعْجِزَه سِيدُور.

حَسَنَ ابْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَطْ حُكُومَتَ قُدْرَتِي دَن قَوْلُورِي نِي تَارْتَه دِي، حُكُومَتِي نِيغَ باشَقَه
تَشْكِيلَاتَلَرِي مُعَاوِيَه حَاكِمَ بَوْلُغَن دَن سُونُغَ هَنُوزَ مُسْتَقِيلَ رَوِي شَدَه اُوزِي نِي حَيَاتِي نِي دَوَامَ اِبْتِيْرَر
اِيْدِي، زَكَاتَ سِيْسْتِيْمَه سِي وَ فِقْهِي مَسْأَلَه لَرِنِي حَلَّ قَيْلِيشِ سِيْسْتِيْمَه سِي، قَضَاوَتَ سِيْسْتِيْمَه سِي
وَ باشَقَه لَر حَسَنِي خِلَافَتِي پَيْتِيْدَه بَوْلُغَه نِيْدِيك دَوَامَ اِبْتِيْرَدِي. حَتَّى حَسَنَ ابْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ
عَنْهُ نِي مُعَاوِيَه گَه قُوِيْغَن شَرَطَلَرِي دَن بِيْرِي هَم شُو بَوْلُغَن اِيْدِيكِي، مُعَاوِيَه اُوزِي نِيغَ
حُكُومَتِي نِي قُوْرِي شَدَه اللهُ نِي كِتَابِيْغَه وَ پِيْغَمْبَرِيْمِيْزِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي سُنَّتَلَرِيْغَه مُوَافِقَ،
هَمْدَه خِلَافِي رَا شِيْدِي نِي رَوِي شِيْغَه كُورَه عَمَلَ قَيْلِيشِي كِيْرَك اِيْدِي. اَيْتِيْلِي شِيْجَه حَسَنَ ابْنِ
عَلِيْنِيْغَ مُعَاوِيَه بِيْلَن تُوْزَكَن صُلْحِي نِي شَرَطَلَرِي دَن بِيْرِي، مُعَاوِيَه دَن سُونُغَ حَسَنَ ابْنِ عَلِيٍّ
رَهْبَرَلِيكِي قَوْلُغَه اَلِيْشِي كِيْرَك بَوْلُغَن. ٤٠ مُعَاوِيَه هَم مُسْلِمَانَلَرِگَه رَهْبَرَلِيك قَيْلِيشِيْغَه قَاْدِر
بَوْلَمَه گَن پَيْتِيْدَه رَهْبَرَلِيكِي حَسَنَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ گَه تَاپِشِيْرِي شِيْغَه سُوْز بِيْرَه دِي. ٤١ يَاكِي ابْنِ
حَجْرَ هَيْتَمِي نِي اَيْتِيْلِي شِيْجَه: صُلْحِي نِي پِيْمَانِي بُوِيْجَه مُعَاوِيَه دَن كِيْبِيْنِيْغِي رَهْبَرِ مُسْلِمَانَلَرِي نِيغَ
شُوْرَا سِي تَرَفِي دَن تَعْيِيْن قَيْلِيشِي كِيْرَك اِيْدِي. ٤٢ شُو سَبَبَلِي هَم بُو وَضِيْعِيْتِيْغَه وَ اَيْتِيْلِيْغَن
شَرَطَلَرِگَه كُورَه كُورِي ب تُوْر گَه نِيْمِيْزِيْك مُعَاوِيَه اَيْتَه دِيكِي: "مِيْن آخِيْر گِي خَلِيْفَه وَ اَوْلَاگِي
پَادِشَاه بَوْلَه مَن؟! .." ٤٣

مَنْهُ بُو پِيْرَدَه هَمَّه نَرَسَه بُوِيْجَه مُعَاوِيَه دَن اُوْسْتُوْن بَوْلُغَن خَلِيْفَه، فَقَطْ حُكْمَرَا نَلِيْك مَسْأَلَه سِيْدَه
مُشَخَّصَ دَلِيْلِيْغَه كُورَه نَاچَارَلِيك وَ اِضْطِرَارَ سَبَبَلِي اُوزِي نِي جَاپِي نِي مَنْهُ بُو شَاه گَه بِيْرَه دِي.
مَنْهُ بُو صَحَابَه لَر نِيْغَ هَمَّه سِي جُمْلَه دَن حَسَنَ وَ حُسَيْنَ وَ باشَقَه لَر بُوْنَدِي حُكُومَتِيْغَه بِيْعَتَ
بِيْرِي شَلَرِيْغَه سَبَبَ بَوْلُغَن اِيْدِي.

٤٠فتح الباري (٧٠/١٣).

٤١سير اعلام النبلاء (٢٦٤/٣).

٤٢الصواعق المحرقة (٢٩٩/٢).

٤٣البدایة والنهاية : ج ٨ ص ١٤

بۇ پىردە ئىنقلاب سادىر قىلىنغان ۋە خۇكۇمەت ئىلدىزىگە چە ئۈزگىرگەن دىب تىسۇر قىلىنمىسلىگى كىرك، يۇق بۇندى بۇلغان ئىمس، چۇنكى اگر شۇندى بۇلگە نىدە ئە حىسن ۋە ئە حىسنى ۋە ئە باشقە سىحابە لر، اگر چى جانلىرى قۇربان بۇلغان تىقىردە ھەم بۇ ئىشلەرگە رۇھىت پىرىشمىدى، قىرمە - قىرشى تاماندە گىلر ھەم شۇندى بۇيوك كىشىلر مۇجۇدلىگى سىبىلى بۇ دىرچە دە ئۈزگىشلىرى سادىر قىلىشكە جۇرت قىلىشمىدى. بۇنگە حىسنى رىسى اللە غە نىنگ يىزىدى حاكىمىتىگە قىرشى چىقىشى دىل بۇلە دى، چۇنكى يىزىدى زامانىدىن سۇنگ بىزلىر خۇكۇمتكە ۋە خالققە ئىدى تىكىلاتلردىگى ئۈزگە رىشلىرگە، ھەمدە ئە ئۇشنىچە تىقىرقە، تىرىسىزلىككە، تۇر غۇنلىككە گۇواھ بۇلە مىز.

حە، زامان ئۇتگىچ ۋە شۇندى بۇيوك كىشىلر نىنگ ۋىفاتى يا قۇربان بۇلىشىدىن سۇنگ، بىزلىر ئۈزگە رىشلىرگە ۋە اساسى نۇقسانلرگە گۇواھ بۇلە مىز، عبد الملىك ابن مروانى دورىگە كىلىپ اكثر تابىغلر ھەم دىيادىن ئۇتىب كىتگىچ، بۇندى نۇقسان يىشلىر نىدە كىنگ - كۇلمى مقياسدە ۋجۇدكە كىلدى، ئالبىتتە بۇ ئىشلىر بىر شاھدە باشقە چىراق بۇلسە، باشقە سىدە ئۇنىسىدىن قىرق قىلردى. عىمر ابن عبد العىزىز باشقە بىر نرسە بۇلغان بۇلسە، مروان ابن مۇمەد ھەم باشقە بىر نرسە بۇلغان ئىدى .

جىمىعتىگە ۋە تىرخىگە نىسبتاً علمى كۇز - قىرش بۇيىچە ئابۇ بكر طرطۇشى ئىدلىسىگە ئۇشنى گەن كىشىلرنى يۇلىنى دىوام ئىنتىرۇچىلرىدىن بۇلمىش ابن خلدۇن - بۇ كىشىنى جىمىعتىشۇناسلىكىنى ئە سى دىب ھەم ناملىنى دى - ئۇ كىشىنى مەنە بۇ قىرتىنى خالقتىن پادىشاھلىك تۇزۇمىگە ئۈزگىرگەن بۇلسە ھەم، ئامما مەنە بۇ ئۈزگە رىش نىھائىتدە چىگە رە ئىنگەن ئىدى، ئىسلامى خالقتىگى جۇدە كۇپ مەعارلر، ئىفرە تۇزىلمە لر پادىشاھلىك تۇزۇمىدە ھەم ئىجرا قىلىنغان. ۴۴ رىسۇل اللە صلى اللە عليه وسلم مەنە بۇ بارە دە مەرمەت قىلغان ئىدىلركى: «ابنى ھذا سىد، ۋالعل اللە ان ىصلح به بىن»

۴۴ النظرىات السىاسىة، اثر رىس، ص ۱۹۴ به نقل از: المقدمە از ابن خلدون.

فَنَتَّبِعَنَّ مِنَ الْمُسْلِمِينَ. «^{۴۵} مَنَّهُ بُو فَرَزَنْدِيم، سَرَوَرْدُور، بَلَكِي خُدَاوَنَد اُونِي وَاَسِيْطَه سِيْده مُسْلِمَانلَر نِيْنِگ اِيَكِي كَتْتَه گُورُو هِيْنِي اُورْتَه سِيْنِي اِصْلَاح قِيْلَه دِي. " حَسَن اِبْنِ عَلِي رَضِيَّ اللهُ عَنْهُ يُوْرَه گَه چِيَقَقَن مُشْكِلَاتِنِي شُو طَرْزَدَه اِصْلَاح قِيْلَه دِي، اَمَّا اُو كِيْشِي مَرَحَمَت قِيْلَه دِيكِي: " اَلْبَتَّه مِيْن هَر قَنْدِي بَاشَقَه كِيْشِيْدَن كُورَه خِلَافَتْگَه سَزَاوَرَرَاق بُوْلَسَم هَم، (اُوْنَدَن اُوْرِيْمَنِي چِيْتْگَه اَلْدِيْم) وَ مُعَاوِيَه گَه بِيْعَت بِيْرِيْم وَ بِيْلْمَه دِيْم بُو بِيْعَتْنِي عَاقِبَتِي سِيْزَلَرْنِي اُوْرْتَنگِيْزَدَه فِتْنَه نِي وُجُوْدْگَه كِيْلِيْشِيْگَه سَبَب بُوْلَرْمِيْكِيْن يَا مَعْلُوْم مُدَدْتْگَه چَه سِيْزَلَرْگَه فَايْدَه لِي بُوْلَرْمِيْكِيْن " ^{۴۶}.

حَسَن اِبْنِ عَلِي رَضِيَّ اللهُ عَنْهُمَا اْتَه سِيْگَه اُوْحَشَب مُسْلِمَانلَر نِيْنِگ قَانُوْنِي حُكْمَدَارِي اِيْدِي وَ اْتَه سِيْدَن سُوْنِگ حِجَازِنِي، عِرَاقِنِي، يَمَنِّي حُكْمَرَانلِيْگِي اُونِي اِيْخْتِيَارِيْدَه بُوْلْگَن، اُو كِيْشِي اْتَه سِيْدِيك قُدْرَتْلِي اُوْرِيْنِگَه اِيْگَه بُوْلْگَن. اِيْكِن مُسْلِمَانلَر نِيْنِگ اِيَكِي گُورُو هِيْنِي اُورْتَه سِيْنِي اِصْلَاح قِيْلِيْش اُوْچُون يَامَان بِيْلَن يَامَانرَاقِنِي اُورْتَه سِيْدَن يَامَانِنِي تَنَلَشْگَه مَجْبُوْر بُوْلَه دِي؛ اَمَّا شُو يَامَان كِيْبِيْنچَه لِيْك يَامَانرَاقَه اَيْلَنْدِي وَ يَامَانرَاق هَم اُوْنَدَن بَدْتَرَرَاق نَرَسَه گَه اَيْلَه نِيْب كِيْتِيْدِي وَ بُو جَرِيَان حَاضِرْگِي دُورْگَه چَه دَوَام اِيْتِيْب كِيْلِيْپْتِي .

حَسَن اِبْنِ عَلِي رَضِيَّ اللهُ عَنْهُمَا حُكُوْمَتْنِي مُعَاوِيَه گَه تَپِشِيْرْگَن بِيْتِيْدَه اِيْتَه دِيكِي: " اِي مُعَاوِيَه! خُدَاوَنَد مُحَمَّدْنِي اُوْمَتِيْنِي تِيْزْگِيْنِي سِيْنِگَه تَپِشِيْرْدِي، بِيْلْمَه سَم، سِيْنِيْنِگ مَنَّهُ بُو مَقَامْنِي قُوْلْگَه كِيْر بِيْتِيْشِيْنِگ سِيْنِدْگِي يَحْشِي صِيْفَت سَبَبِلِيْمِيْكِيْن يَاكِي بُوْنِي تِيْسْگَه رِيْسِي بُوْيِيْچَه سِيْنِدْگِي يَامَانلِيْك سَبَبِلِيْمِيْكِيْن. " شُو بِيْتِيْدَه تِلَاوَت قِيْلَه دِي: «وَإِنْ أَدْرِي لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ» (انبياء (111)/بِيْلْمِيْمَن، اِيْحْتِمَال بُو (يَعْنِي عَذَاب سَاعَتِيْنِيْنِگ كِيْچِيْكْتِيْر يِلِيْشِي) سِيْزَلَر اُوْچُون بِيْر اَلْدَاو- سِيْنَاو وَ بِيْر اَز وَقْتْگَه چَه (عَجَلْلَه رِيْنْگِيْز بِيْتِيْب اُوْلْگُوْنِيْنِگِيْزْگَه چَه فَايْدَه لَه نِيْشِيْدِيْر . . ^{۴۷}

^{۴۵} صحيح البخاري - التوحيد (۷۱۰۹) سنن النسائي - الأذان (۶۴۴) مسند أحمد - باقي مسند المكثرين (۶/۳) مسند أحمد - باقي مسند المكثرين (۳۵/۳) مسند أحمد - باقي مسند المكثرين (۴۳/۳) مستدرک الحاكم : ۱۷۴ / ۳

^{۴۶} فضائل الصحابة (۷۶۹/۲). سند ابن روايت صحيح است.
^{۴۷} المعجم الكبير (۲۶/۳). سند ابن روايت حسن است.

دَر حَقِيقَتِ مُعَاوِيَةَ نِي حُكُومَتِي خِلَافَتِنِي پادشاهليکگه اوزگه ريشي اوجون باشلنغىچ نوقطه و اوتيش مرحله سى بولگن ايدي، حاکميتنينگ خِلَافَتَن شاهيگرليکگه اوزگه ريشي اوزيني زَمَانِيدَن باشله نه دي و حاکميتنينگ معراثي بوليشي بيلن مُسْتَحْكَم لَه نه دي، اَبُو الْاَعْلَى مَوْدُودِينِي كُوز - قَرَشِي بُوِيچَه يَزِيدِنِي سَيْلَه نِيشِي مُعَاوِيَه نِينِگ اچيق خَطَاسِي وَ خِلَافَتَن مُلُوكِيَتِگَه، شاهيگرليکگه قَدَم تَشَلُش بُولگن ايدي، بُوگُونگِي كُوندگِي اَهْلِي سُنَّت دِيب مَعْرُوف بُولگن فِرَقَه نِينِگ كُوز - قَرَشِي بُوِيچَه ايسَه، خُلَافِي رَاشِيدينينگ قَانُونِيَلِيگِينِي اَسَاسِي بُولگن نَرَسَه، اَهْلِي حَل وَ عَقَد اِجْمَاعِيسِي وَ مُسْلِمَانلَر نِينِگ وَاِجِد اُولِي الْاَمْر شُورَاسِيْدُور. حُوْدُدِي شُورَا اَبُو بَكْرَدَن تَارْتِيْب حَسَن اِبْن عَلِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مُعَاوِيَه گَه يازگن نَامَه لَرِيدَه ايسله ته دي، بُو پِيرَدَه اُولِي الْاَمْر شُورَاسِي مُعَاوِيَه تَامَانِيدَن ضَعِيْفَلَشْتِيرِيلَه دي وَ سُونگَرَه نَابُود بُولَه دي .

أَمَّا مَنَّهُ بُولَر خِلَافَتِنِي مَفْهُومِيدَن، هَدَفَلَرِيدَن وَ مَقْصَدَلَرِيدَن اُوز اَقْلَه شِيْب كِيْتِيلِي دِيگَه نِي اِيْمَسْدِي، بَلَكِي بُو نَرَسَه لَر بِنِي اُومِيَه وَ بِنِي عَبَّاس وَ عُثْمَانِيَلَر نِينِگ شاهيگرليگِيدَه هَم ضَعِيْفِرَاق شَكْلَدَه كُورِينگن، اُولَر شَرِيْعَت قَانُونلَرِينِي پِيَادَه قِيْلِيش يُولِيدَه بار حَرَكَتَلَرِينِي قِيْلِيشگن، أَمَّا خَاص تَفْسِير وَ مَذْهَبِنِي اَسَاسِيْدَه عَمَلگَه اَشِيرِيشگن، يَعْنِي وَاِجِد اِجْمَاعِنِي اِرَايَه پِيرَه دِيگن وَاِجِد اُومَتِنِي وَ وَاِجِد جَمَاعَتِنِي رَعِي اَسَاسِيْدَه بُولگن اِيْمَس، چُونكِي وَاِجِد اُومَت وَ وَاِجِد جَمَاعَتِنِي اُوزِي بُولمَه گن، صَحَابَه وَ تَابِعِينلَر وَ فَات قِيْلِيْب اُوتِيْب كِيْتِگِچ اُولَر نِي اُور نِيگَه پِير قَنچَه اُومَتلَر وَ پِير قَنچَه جَمَاعَتلَر وُجُودگَه كِيْلِيْدِي، اُور تَه دَه اُولَر نِي هَمَه سِينِي پِير جَايدَه جَمَلِيدِيگن اُولِي الْاَمْر شُورَاسِي هَم مَوْجُود اِيْمَسْدِي. مَنَّهُ بُو صُورَتَدَه اُومُويَلَر، عَبَّاسِيَلَر، عُثْمَانِيَلَرگَه اُوحْشَه گن شاهيگرليک تُوْزُوملَرِينِي خِلَافَت تُوْزُومِينِي تَرَكِيْبِيدگِي نَرَسَه دِيسَه بُولَر دِي، فَقَط اُولَر اُوزلَرِينِي رُوِيشلَرِيگَه كُورَه تُوْرَلِي - هِيْل نِسْبَتلَر بِيْلن اِسْلَامِي هَدَفَلَر نِي وَ مَقْصَدلَر نِي عَمَلگَه اَشِيرِيشگن .

مَنَّهُ بُو يَحْلِيْط وَ تَرَكِيْبِي حُكُومَتلَر نِي رُوِيشِيدَن تَشَقَه رِي بِيْزَلَر مِيدَه شَاهلَرگَه هَم گُوَاه بُولَه مِيْز، حَاضِرگِي پِيْتَدَه اُولَر نِي شاه، جُومهُورِيْت رَيْسِي وَ باشَقَه لَر قَالِيْبِيدَه كُورَه مِيْز، اُولَر نِينِگ

تَنهَا مَقْصَدِي هَمَّ إِسْلَامِي هَدْفَلَر وَمَقْصَدَلَر ايمَس، بَلِكِي شاهيگرليک و اوزلريني حُكمر انليگي بولگن حاللرده اولر اسلامي هَم شاهيگرليکني و حُكمر انليکني و اوزلرينينگ دُنياوي مَقْصَدَلَريني يُوليده فُربان قِيليب يوباريشگن، اسلامدن بير اَبزار صِيفْتِيده فايده له نيشه دي و خِلَافَت تُوْزُومِيْني قَالِدِيْقَلَريني، مَفْهُومَلَريني و شَرِيْعَت هَدْفَلَرِي و مَقْصَدَلَريني بُوْتُوْنَلِي بير چيْتگه سُوْرِيْب قُوْيِيْلگن و بُو نَرَسَه لَرِنِي هَمَّه سِي حُكمدارلَرنينگ حَاكِمِيْتگه اِيْنْتِيْلِيْشِي و شَهْرَتِيْرَسْتَلِيْگِيْنِي فُربانيگه اَيْلِنْدِي.

حَسَنَ ابْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا نِيْنگ خِلَافَتِي هَم حُوْدُدِي رَسُوْلُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِيْ اسلامي حُكُوْمَتَلَرِيگه اُوْحْشَب، اللَّهُ مُسْلِمَانَلَرگه بيرگن اِينگ كَتْتَه نِعْمَتَلَرْدَن بِيْرِي بُولگن اِيْدِي، حَسَنَ ابْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نِي نَاجَارَلِيْك سَبَبِي قُدْرَتِي مُعَاوِيَه گه تَپِشِيْرَبِشِيگه ، بُو نِعْمَتِي اُوْزگه رِيشِيگه و بُو نِعْمَتِي مُسْلِمَانَلَر قَوْلَدَن بَاي بِيْرِيْشِيگه مَجْبُوْر قِيْلگن نَرَسَه نِيْنگ اَسَاسِي عِلْتِي، مُسْلِمَانَلَر نِيْنگ اُوْزَلَرِيْدَه وُجُوْدگه كِيْلگن اُوْزگه رِيشَلَر اِيْدِي، چُوْنَكِي: ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (انفال/۵۳) بُوْنگه (يَعْنِي، اُوْلَر نِيْنگ عَذَابگه گِيْرِيْفَتَار بُولِيْشَلَرِيگه) سَبَب – اللَّهُ بِيْر قَوْمگه اِنْعَام قِيْلگن نِعْمَتِيْنِي تَا اُوْلَر اُوْزَلَريني اُوْزگَر تِيْر مَكُوْنَلَرِيچَه اُوْزگَر تِيْر وُجُوْ اِيْمَسَلِيْگِي و اللَّهُ اِيْشِيْتگُوْچِي، بِيْلگُوْچِي اِيْگَنَلِيْگِيْدِيْر.

حَه، مَنَه بُو قُدْرَتِي كُوْچِيْشِي اِيْدِي، اَسْتَه – سِيكِيْنَلِيْك بِيْلَن بُو كُوْچِيْش جَرِيَانِي كَامِلَدَن نَاقِصگه، سُوْنكْرَه اِيْسَه نَاقِصَدَن نَاقِصْرَاقَه اَيْلِنْدِي، نَاقِصْرَاق دِيْگن كُوْرِيْنِيْشِنِي قَقْطگِيْنَه حَسَنَ ابْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا دَن وُجُوْدگه بُولَر نِي اَدْمَلَرْدَه وُجُوْدگه كِيْلگن كَمْچِيْلِيْكَلَرْدَن، عِيْلَرْدَن، اُوْزگه رِيشَلَرْدَن قِيْدِيْرِيْنكَلَر، حُوْدُدِي شُو نَرَسَه لَر مَنَه شُوْنَدِي خَلِيْفَه نِي اَيْتِيْب اُوْتِيْلگن اِيْشَلَرگه مَجْبُوْر قِيْلَه دي و آخِيْرِيْدَه هَم شُو اُوْزگه رِيشَلَر، عِيْلَر اَدْمَلَر نِي شَاهَلَر و ظَالْمَلَر نِي حَاكِمِيْتِي تَامَانگه تَارْتِيْب كِيْتَه دي: وَكَذَلِكَ نُؤَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِيْنَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُوْنَ (انعام/۱۲۹) شُوْنِيْنكْدِيْك، قِيلِيْب يُوْرگن گُوْناهلَرِي سَبَبِي ظَالِم كِيْمَسَه لَر نِي بِيْر - بِيْرلَرِيگه دُوْست قِيلِيْب قُوْيُوْر مِيْز.

اللَّهِ تَعَالَى وَاحِدَ جَمَاعَتٍ بِيْلَن بِيْرگه اِيگه نِيْنِي وَ تَفَرُّقَ هَم مُشْرِكْ لَرْنِي صِيْفَتْلَر يَدَن اِيگه نِيْنِي
يَحْشِي بِيْلَه مِيْز، نُبُوْت دُوْر يَدَن سُوْنِگ وَ رَسُوْل اللّٰه صَلِي اللّٰه عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ دَن كِيْبِيْن كَامِل
صُوْرَتَدَه مُسْلِمَانْلَرْنِي جَمَاعَتِيْنِي جَمَائِه قِيْلَه دِيْگَن نَرَسَه نُبُوْت مَنَهْجِيْگه اَسَاسْلَنگَن خِلَافْتَدُوْر،
بُو نَرَسَه بُوْلْمَه گَن پِيْتِيْدَه اِضْطِرَارِي حَالْتَدَه اِسْلَامِي بَدَل حُكُوْمَت اِيْنِگ يَحْشِي تَنَلَاو بُوْلَه اَلَه
دِي، مَنَه بُو اِضْطِرَارِي بَدَل هَم مَوْجُوْد بُوْلْمَه گَن تَقْدِيْر دَه اِيْسَه مُسْلِمَانْلَر جُوْدَه هَم نَازِيْک
شَرَايْطْگَه تُوْشِيْب قَالِيْشَه دِي وَ فَقَط وَ فَقَط اُوْلَر نِيْنِي گَ مُجَاهِدْلَر شُوْر اِسِيْنِيْنِي گَ مَجْلِيْسِيْنِي
اُوْزِيْگِيْنَه ضَعِيْفِرَاق صُوْرَتَدَه مَنَه بُو وَاحِد جَمَاعَتِيْنِي سَقْلَب تُوْرَه اَلَه دِي. حَاضِر اِيْسَه سِيْدِيْمِيْز
حَسَن اَطْر اِفِيْدِيْگِيْلَرْنِي بِي وَ فَالِيْگِي، تَفَرُّق، تَرْتِيْبِيْسِيْز لِيْکَلَر، قَحْطْچِيْلِيْک، اچْليْک، اِيچْکِي مُنَافِقْلَرْنِي
خَطْرِي، اِيچْکِي وَ تَشْقِي اَشْکَار کَافِرْلَرْنِي خَطْرِي، عُمُوْمِي قِيْلِيْب اَيْتْگَنَدَه مُسْلِمَانْلَرْنِي پَرچَه لَه
نِيْب کِيْتِيْش خَطْرِي، تَفَرُّق شِيْرکِي وَ اُوْزِيْنِي حُكُوْمَتِيْنِي سَقْلَب قَالِيْش بِيْلَن شُوْنْدِي اِسْلَامِي بَدَل
حُكُوْمَتِيْنِي اُوْرْتَه سِيْگَه تُوْرِيْب قَالَه دِي.

تَفَرُّق شِيْرکِي وَ سِيْدِيْمِيْز حَسَن رَضِي اللّٰه عَنْهُ کُوْرَه شِيَاتْگَن بَاشْقَه اَفْتَلَر نِيْنِي گَ هَمَه سِي
مُسْلِمَانْلَرْنِي نَابُوْد بُوْلِيْشْلَر يِيْگَه بَايْت بُوْلَه دِي، بِيْز بُوْنِي مَثَالِيْنِي ۷۸۱ پِيْل دَوَامِيْدَه اَنْدَلُوْسْدَگِي
مُسْلِمَانْلَر نِيْنِي گَ اِسْلَامِي حُكُوْمَتِيْنِي تَرِيخِيْدَه کُوْر دِيْک، اِيْنْدِي بِيْر اُوْمَتِيْنِي يَا جَمَاعَتِيْنِي نَابُوْد
بُوْلِيْشِي حَقِيْدَه گِيْپِيْر مَسَه هَم بُوْلَه دِي، اَمَّا اِسْلَامِي بَدَل حُكُوْمَت اِيْنِگ گَمِيْدَه اِسْلَامِي
مَوْجُوْدِيْتِيْنِي يَاکِي بِيْر ضَعِيْف جَمَاعَتِيْنِي سَقْلَب تُوْرَه اَلَه دِي، تَرِيخِي وَ اَقِيْعَه لَر هَم اُوْ کِيْشِيْنِي
حَق اِيْگَن لِيْکَلَر نِيْنِي ثَابِت قِيْلِيْدِي. اَلْبَيَّه اُوْ بِيْر دَگِي شَرَايْطُ هَم شُوْنْدِي بِيْر حَالْتَدَه بُوْلْگَن اِيْدِيْکِي، اُوْ
کِيْشِيْنِي قُوْلِيْدَن بُوْنْدَن بَاشْقَه اِيْش کِيْلْمَسْدِي وَ قُوْيِيْدَگِي اَيْتْگَه کُوْرَه: فَاتَّقُوا اللّٰهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ
(تَغَابِن / ۱۶) وَ رَسُوْل اللّٰه صَلَّى اللّٰه عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ نِيْنِي گَ مَرَحْمَت قِيْلِيْشْلَر يِيْگَه اَسَاساً مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ
فَاجْتَنِبُوْهُ وَ مَا اَمَرْتُكُمْ بِه فَاَفْعَلُوْا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ ۴۸ اُوْ کِيْشِي نَابُوْد قِيْلِيْنِيْشِي اُوْچُوْن قُدْرَت وَ
اَبْزَارْگَه اِيْگَه بُوْلْمَه گَن تَفَرُّقْدَن پَر هِيْز قِيْلَه دِي وَ حُکْمَر اَنْلِيْک اِيْشِي بُوْيِيچَه اِيْسَه قُوْلِيْدَن

كېلگىچە آلدىنكە حَرَكَت قَيْلە دېلر، يەنى ايكي ضررنى اورتە سىدن ضررى پىنگىلر اغىنى تىلدىلر.

اۇ كىشى جماعتنى ھمە سىنى سقالب قالىش اۇچون اسبابگە ايگە ايمسلىكلرىنى توشۇنىپ پىتگن پىتلرىدە، اۇلرىنى اجتهادلرى بۇيچە ۷۰ فائزىنى سقالب قالىشگە قار قىلە دېلر، اۇ كىشىنى تىشخىصلرى بۇيچە بۇ ايش تفرق عداپى و باشقە افتلر سببلى اۇنى ھمە سىنى قولدن باى بېرىشدن كۆرە يحشيراق ايدى، شو سببلى ھم اۇ كىشى اندك مقدارگە ھم كفايە لہ نە دېلر: ما لا يُدْرِكُ كُله، لا يُتْرَكُ جُله .

اۇ كىشى قوللرىدە اۇسلب قالگن اندك نرسە، قولدن باى بېرىلگن نرسە نى برابرېدە اندك جسابلنگن؛ (اَلْبَتَّه بېزلرى عَصْرِيْمِيْزْدِكِي اَكْثَر مُسْلِمَان ديارلرىدە مَنه شو اندكى قولگە كىرىتىش ھم بېر اَرزُو حَالِيْجَه قَالْمَقْدَه) ؛ بۇنگە مثال: جنكلرنى تمام بوليشى و مُسلمانلرنى اورتە سىدكى قىرغىنلر، بۇ عثمان ابن عفان رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نى قتلېدن سۇنگ باشلنگن ايدى، مُسلمانلر نىنگ بېر بىراق استىدە مُتَّجِد بوليشلرى، مُسلمانلر تامانىدن قتللرنى باشلە نيشى و اسلامى ديارلر نىنگ كىنگە پيشى، خوارج و غولالترنى حركتسىز بوليب تنگلىكگە توشىپ قاليشلرى و بۇندن باشقە قىسقه دور ايجىدە بېزلر گۇواھ بولگن نرسە لر.

بۇ پىردە اِشَارَه قىلېپ اوتىلېشى كىرك بولگن نرسە شوكى: اچىق- ايدىن كورېنىپ تورگە نىدىك نُبُوت مَنهَجِيْگە اساسىدكى خلافتىنىگ شاهىگرلىكگە اوزگە ريشى اۇچون آدملرنى تامانىدن شرائط مُهَيَّا قىلېندى و اىچكى پىنھان و تشقى اشكار كافرلر اۇلردن فايده لہ نيشدى، اۇنگە يَنه قَيْتَه دن قَيْتِيْب بارىش ھم فَطَط وَ فَطَطْ آدملر نىنگ اوزىدكى اوزگە ريشلر بىلنگىنە قولگە كىرىتيلە دى، چۇنكى: اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوْا مَا بِاَنْفُسِهِمْ(رعد/۱۱)

اىقكى، تا بېران قوم اۇلرىنى اوزگرتىرمە گۇنلرىچە الله اۇلر نىنگ احوالىنى اوزگرتىرمس. بېزلر ھم حاضردە رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قىلگنلر يىدىك، ايككىتە نُبُوت مَنهَجِيْ اساسىدكى خلافتىنى ارە سىدە ميز؛ اۇلردن بېرىنچىسى بولمىش نُبُوت مَنهَجِيْ اساسىدكى و اۇ كىشىنىنگ وفاتىدن سۇنگ و جودگە كىلگن خلافتىنى، قولدن باى بېرىش اسبابلرىنى مُهَيَّا

قېلىدىك و ۳۰ يېلدىن سۇنگ قۇلدىن باي بېرىدىك، ايندى مەنە بۇ زوروان، دىكتتار حۇكۇمتلردن سۇنگ كېلە دىگن ئبوت مەنەجى اساسىدىكى خىلافتنى قۇلگە كىرىتىش اوچون ايسە يەنە شرايطنى مۇھىيا قىلىشىمىز لازم.

مەنە بۇ ايككى ئبوت مەنەجى اساسىدىكى خىلافتنى آرە سىدە آدملىر نظارتىنى بىر چىتگە سۇرىب قۇبىش آرە لى يا الله نى شرىعتىدىكى قانۇنلر اساسىدىكى واجد اولى الامر شۇراسىنى نابد قىلىش بىلن اسلامى تفسىرلر و مذهبلىرى بىرىگە كۇرە حۇكم قىلىنە دىگن حۇكمرا انلىكلر، ئبوت مەنەجى اساسىدىكى خىلافتدن كۇرە پستراق مرتبە دكى نرسە دۇر، لىكن او مۇسلانلرنى دار الاسلامىدن حمايت قىلە دى، مۇسلانلر يەنە قىتە دن ئبوت مەنەجىگە اساسلنگن خىلافت قۇلگە كىرىتىلگۇنگە قدر، ضرورت حۇكمى بۇيىچە اوندن فايدە لە نىشە دى، چۇنكى فقط مەنە شۇ اسلامى اضطرارى بىل حۇكۇمتلرنى كىلى آرە لى جۇدە كۇپ شرى واجباتلرنى بجرە ايشە دى و مشركلرنىنگ يا سىكولارىستلرنىنگ ھمىشە اىب بارە دىگن جنكلرنى قىرىسىدە اوزلرنى حمايه قىلىشكە قادر بولىشە دى، مۇسلانلرنى مرتد قىلىشلىك مشركلرنىنگ ذاتى صىقتلرىگە اىلنگن، «و لا يزالون يقاتلونكم حتى يردوكم عن دينكم ان استطاعوا» (بقرە/۲۱۷) شۇ بىلن بىرگە آشكار و پىنھان اىچكى كافىرلردن و غۇلاتلردن حمايه قىلىشە دى، اسلامى حۇكۇمتىنىنگ مەنە بۇ نازل مرتبە سىنى و اضطرارى بىل حۇكۇمتلرنى سقلب تۇرىش يەنە قىتە دن ئبوت مەنەجى اساسىدىكى خىلافتگە يىتىب بارگۇنچە لازم دىب بىلىشە دى، حتى مۇسلانلرنىنگ مرتد بولىشلىرىگە تۇسقىنلىك قىلىش اوچون و اسلام دىنىنى تۇرتتە لىك مۇھومىنى، مغزىنى سقلب قالىش اوچون واجب دىب حسابلە شە دى، ما لا يتيم الواجب إلا به، فهو واجب .

مەنە بۇ حالتدە كۇرىنىب تۇرگە نىدىك، مۇسلانلر اوزلرىدىكى اوزگە رىش سببلى ئبوت مەنەجىگە اساسلنگن خىلافتنى قۇلدىن باي بىرىشكە شرايطنى مۇھىيا قىلىشكن و ئبوت مەنەجىگە اساسلنگن خىلافت شاھىگرلىك و ملوكيت حۇكۇمتىگە ايلە نىب قالدى، حاضرگى كۇنگە چە بىزلر بۇ حۇكۇمتلرنى كىتتە و كىچىك شكلىرىگە گۇواھ بولىب كىلىپمىز. الله تعالى مرحمت قىلە دىكى:

وَائْتُوا فِتْنَةً لَّا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (انفال/ ٢٥) هَمَدَه
 سيز لردن فقط ظالم كيمسه لر نينگ اوزيگه گينه بيتمي (بلكي برچه كه بيته ديگن) بلادن
 سقله نينگيز! و بيلينگيزكي، البته الله نينگ عذابي قنتيقدير. رسول الله صلى الله عليه وسلم
 مَرَحَمَتَ قَيْلِهِ دِيلَرِكِي: « لَشُقُصَنَّ عُرَى الْإِسْلَامِ ، عُرْوَةٌ عُرْوَةٌ ، فَكُلَّمَا انْتَقَضَتْ عُرْوَةٌ ، تَشَبَّثَ
 النَّاسُ بِأَلْتِي تَلِيهَا ، وَأَوَّلُهُنَّ نَقْضًا الْحُكْمُ ، وَآخِرُهُنَّ الصَّلَاةُ » اسلام دسسته لري بيرمه – بير
 سينديريله دي، بو دسسته لردن بيرى نابود بولگن بيتيده آدملر اونغه يقينراق بولگه نيگه چنگ
 ساليشه دي، اولر نينگ اولي حكم و اخيرگيسي نماز دور. يعنى نُبوت منهجيگه اساسلنگن
 خلافتي گنلي ارقه لي حكمي سينديريلگندن سونگ آدملر اونغه يقينراق بولگن نرسه كه
 چنگ ساليشدي. او زمانده مسلمانلر بني اوميّه شاهيگرليگيگه اساسلنگن حكومتگه چنگ
 ساليشدي و اسنه – سيكينليك بيان باشقه دسسته لر سينديريلدي، تائكي بيزلر زمانيميزگه بيتيب
 كيلدي، البته اوشه زمانده باشلب بيريلگن فتنه لر هلي – هنوز بيزلرگه چه بيتيب كيلگن،
 بوليب هم شددتليراق صورتده دوام ايتيپگن.

هَر قَنْدَى حَالْتَدَه هَم ، بَنَى اَوْمِيَه نِينْگ مُلُوكِيَّتِ وَ شَاهِيْغَرَلِيْكَ حُكُومَتِي اِضْطِرَارِي حَالْتَدَه
 قَبُول قِيلِينْدِي ، مَنَه بُو اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَتَدَه «الضرورات تبيح المحظورات» حُكْمِي
 بُوْبِيْجَه جُوْدَه كُوْپ اَصْحَابَلَر مَوْجُوْد بُولِيْشْگَن ، اُولَر بَنْتَرْدَن پَر هِيْز قِيلِيْشِ وَ شَرْعِي وَاجِبِنِي
 بَجَه رِيْشِ اُوْچُون هَم بُو حُكُومَتْگَه بِيْعَت بِيْرِيْشْگَن . نِيْمَه اُوْچُون وَاجِبْ ؟ چُونْكِ بَاشْقَه
 وَاجِبَلَرْنِي مَنَه شُو حُكُومَت اَرْقَه لِي بَجَه رِيْلَرْدِي وَ اَكْر بُو حُكُومَت بُولْمِيْدِيْگَن بُولْسَه بَاشْقَه
 وَاجِبَلَرْنِي بَجَه رِيْب بُولْمَس اِيْدِي . مَا لَا يَتِمُّ الْوَاجِبُ اِلَّا بِهٖ ، فَهُوَ وَاجِبٌ .

بِيْز ضَرْوَرَتِ حَالْتِيْدَه حَالَل وَ پَاكِيْزَه اَدُوْقَه نِي قَوْلَدَن بَاي بِيْرْگَن وَ بَاشْقَه اَدُوْقَه كَه اِيْگَه بُولْمَه
 گَن پَيْتِيْمِيْزْدَه ، جَانِيْمِيْزْنِي سَقْلَب قَالِيْش اُوْچُون اُولْگَن حَيَوَانلَرْنِي گُوْشْتِي يَاكِي نَهِي قِيلِينْگَن
 نَرْسَه لَرْدَن فَايْدَه لَه نَه مِيْز ، بُو پِيْرْدَه اُولْگَن حَيَوَانلَرْنِي گُوْشْتِيْنِي اِسْتِعْمَال قِيلِيْش يَنَه قَيْتَه دَن
 پَاكِيْزَه وَ حَالَل طَعَامِنِي قَوْلْگَه كِيْرِيْتْگُونِيْمِيْزْچَه وَ ضَرْوَرَتِ حَالْتِيْدَن چِيْقِيْنِيْمِيْزْگَه چَه بِيْزَلَرْگَه
 وَاجِب بُولَه دِي . چُونْكِ جَانِنِي سَقْلَب قَالِيْش وَاجِبْدُوْر ، فَطْغِيْنَه مَنَه شُو اُولِيْكَ حَيَوَانِنِي

گۆشتىنى استىعمال قىلىش بىلن بىزلر جانىمىزنى نجات بىرە مېز، دىمك اۇلكسە نى گۆشتىنى استىعمال قىلىش ھەم بىزلەرگە واجب بۇلە دى. نُبُوت مَنَهَجِيْگە اساسلنكن خِلافتنى قولدن باي بىرگن و باشقە نرسە گە ايگە بۇلمە گن و قْتِيْمِيْز دَہ، دِيْنِيْمِيْز نِي و اِسْلَامِيْمِيْز نِي سَقْلَب قَالِيْش اُوچون اِسْلَامِي بَدَل حُكُومْتَدَن پَنَاه تاپە مېز، تائىكى مَنە بۇ ضَرُورَتْلَرِيْمِيْز اورتە دن كوتە ريلگونچە و يَنە قِيْتە دن نُبُوت مَنَهَجِيْگە اساسلنكن خِلافتنى قولگە كير يئتمە گونىمىزچە.

بىزلر شۇنى ھەم يحشى بىلە مېزكى، انە اوشە ضرورت حالتىگە توشىب قالگە نىمىزدە جانىمىزنى سقلب قالىش اُوچون اوليك حيواننى گۆشتىنى استىعمال قىلىشگە مجبور بولىشىمىز، بۇ مسلاً اۇلكسە نى گۆشتىنى حىدىنى يامان كورگنلىگىمىز ياكى اۇنى مزە سىنى ياقىتمە گە نىمىز ياكى اۇلكسە نى گۆشتىنى رنگىنى يامان كوريشىمىز اُوچون ايمس، بلكى فقط جانىمىزنى سقلب قالىش اُوچوندور؛ بىزلر مَنە بۇ اۇلكسە نى گۆشتىنى جۇدە ھەم يامان كورە مېز. بىزلر نىنگ مَنە بۇ گۆشتن فايده لە نىشىمىزنى دلىلى، عللى و بىزلرنى مقصدىمىز تنها جانىمىزنى سقلب قالىش حالاص، يعنى انە اوشە مقصدىمىزگە يىتىب آلىش، ايندى اوزىمىزنى مقصدىمىزگە يىتىب الگچ ايسە اۇلكسە نى گۆشتىنى تشلب بۇبارە مېز.

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ (بقره/۱۷۳) اۇ سىزلەرگە فقطگىنە اۇلكسە، قانى، تونغيز گۆشتىنى و الله دن اوزگە گە اته لىب سۇپىلگن نرسە لرنىگىنە حرام قىلدى. ايندى كىمكى ظالم و حددن آشمە گن حاليدە ناچار وضيعيتدە قالسە گوناھكار بولمىدى. البته الله مغفرت فيلگۇچى، رحملىدور.

شبهه سىز دىنى سقلب قالىشلىك جاننى سقلب قالىشدىن كورە مۇقدّم اقدور، مالو- دنيا بۇنى برچە سى دنياوى اىستكلرىمىزدور، اگر اضطرارى حالتگە توشىب قالسك، دىنىمىزنى سقلب قالىش اُوچون ناچار حالده شرعى اسبابلەرگە قول اورىشىمىز طبعى نرسە، دىنىمىزنى سقلب قالىش جانىمىزنى و باشقە دنياوى نرسە لرنى سقلب قالىشدىن كورە بۇقارير اقدە تورە دى.

ايندى اَنه اُشْنَجَه صَحَابَه لَر اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَتْگَه رَاضِي بُولِيْب تَن بِيْرْگَن
بُولْسَه لَر، بُو دِيْنَلَرِي سَقْلَب قَالِيْش وَ مَقْصَدَلَرِيگَه يِيْتِيْش اُوچُون بُولْگَن، اُولَر بُو حُكُومَتِي
تَصْدِيْقَلَشْنِي ياكِي نُبُوْت مَنَهْجِيگَه اَساسْلَنگَن خِلَافَتِي نَابُوْد قِيْلِيْشْنِي ياكِي مُعاوِيَه نِيْنْگ عَلِي اِبْن
اَبِي طَالِبْنِي زَمَانِيْدَن تَارِيْب حَسَن اِبْن عَلِيْنِي زَمَانِيگَه چَه بُو مَقَامْگَه يِيْتِيْش اُوچُون قِيْلْگَن
عَمَلَلَرِي تَصْدِيْقَلَشْنِي قَصْد قِيْلِيْشْگَن اِيْمَس، يُوْق، بَلْكِيم مُسْلِمَانلَر نِيْنْگ اوزلَرِي اوزلَرِيْدَه
وچُوْدْگَه كِيْلْتِيْرِيْشْگَن مَنَفِي اَسْبَابلَر، اوزْگَه رِيْشَلَر مَنَه بُو بُوْيُوك كِيْشِيْلَر نِي شُونْدِي اِضْطِرَارِي
حَالْتْگَه سَالِيْب قُوِيَه دِي، اُولَر نَتِيْجَه دَه شُونْدِي قَرار قَبُول قِيْلِيْشَه دِيكِي، تَفْرُقَدَن قَاجِيْش
مُسْلِمَانلَر نِي اُوْرْتَه سِيْدْگِي قِيْر غِيْنْگَه خَاتِيْمَه بِيْرِيْش وَ عَثْمَانِي اُولِيْمِيْدَن سُونْگ تُوْحْتَب قَالْگَن
اِسْلَامِي فَتْحَلَر نِي قِيْتَه دَن باشلَش، هَمْدَه مُسْلِمَانلَر نِي اَرَه سِيْگَه اَمْنِيْت وَ فَرَاوَانْلِيك قِيْتِيْب
كِيْلِيْشِي وَ بُوْنَدَن باشَقَه بِيْزَلَر بِي خَبَر بُولْگَن باشَقَه يَحْشِيْلِيكَلَر اُوچُون بُو اِيْشْگَه قُول اُوْرِيْشَه
دِي، بُو پِيْرْدَه اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَتَدَن كُوْرَه باشَقَه يُول يُوْق، ناچار حَالْدَه مَوْجُوْد
اِضْطِرَارِي وَضِيْعِيْتَدَه مَنَه بُو پَسْتَر اَقْدْگِي اِسْلَامِي بَدَلَدَن فَايْدَه لَه نِيْش كِيْرَك.

اِنْسَان اِضْطِرَارِي حَالْتْگَه تُوْشِيْب قَالْگَه نِيْدَه عَادِي اِيْشْگَه رُوْبُرُو بُولْمَسْلِيْگِي اَنِيْق نَرْسَه، اْگَر
نَمَاز يِنْگِنِي تُوْرِيْب اُوْقِيْشْگَه قَادِر بُولْمِيْدِيْگَن بُولْسَنْگ، اُوْنِي اُوْتِيْرِيْب بُولْسَه هَم اُوْقِيْسَن، يِعْنِي
بَدَنِيْنْگَدَه بِيْر عِيْب وچُوْدْگَه كِيْلْگَن، لِيكِن نَمَاز يِنْگِنِي اُوْتِيْرْگَن حَالْدَه دَوَام اِيْتِيْرَه سَن، اِينْدِي اْگَر
يَاتْگَن حَالْدَه نَمَاز يِنْگِنِي اُوْقِيْدِيْگَن بُولْسَنْگ، دِيْمَك جِسْمِيْنْگَدَه يِنْدَه كَتْتَه راق عِيْب مَوْجُوْد، شُو
سَبَبِي فَرَض بُولْگَن نَمَاز يِنْگِنِي اُوْزِيْنِي عَادِي كُوْرِيْنِيْشِيْدَه بَجْرَه اَلْمِيْسَن، اَمَّا بَرِيْبِيْر اُوْنِي
تُرْك قِيْلْمِيْسَن وَ يَاتْگَن حَالْدَه بُولْسَه هَم بَجْرَه سَن. مَنَه بُو عِيْب وَ نُوْقْصَانلَر نِي هَمْمَه سِي
نَمَاز يِنْگِنِي اُوْقِيْشِيْنْگَه مَانِع بُولَه اَلْمِيْدِي، حَتِّي اْگَر پَاكْلِيك وَ نَاپَاكْلِيك يَا طَهَارَت اَلِيْش وَ
اَلْمَسْلِيك يَا نِيْمُوم اَلِيْشْگَه قَادِر بُولِيْش وَ نِيْمُوم قِيْلْمَسْلِيك بارَه سِيْدَه مُشْكِلَاتلَرْگَه دُوچار
بُولْسَنْگ هَم وَ بُوْنَدَن كُوْرَه اِضْطِرَارِي، بَتْتَر راق حَالْتلَرْگَه تُوْشِيْب قَالْسَنْگ هَم بَرِيْبِيْر بُو
حَالْتلَر سَبَبِي فَرَضِي عِيْن بُولْگَن نَمَاز يِنْگِنِي تُرْك قِيْلَه اَلْمِيْسَن.

حاضرگى پېتدە ﷲ نى شريعتىدىكى قانۇنلارنى كامىل ۋە شرعى شەكلدە اجرا قىلە دېگن ۋە اۋزىنى
ۋەزىپە لارنى كامىل شەكلدە بىجىرە ﷲ دېگن ئىبوت مەنھىجىگە اساسلانگن خىلافت قۇلدن باى بېرىلگن
ۋە اۋنى اۋرنىگە مەنە بۇ اضطرارى حالتدە مۇسلمانلار اۋزىنىنگ بۇتۇن عىب ۋە نۇقصانلارنى بېلن
بۇ ۋەزىپە لارنى بىجىرە دېگن ۋە ﷲ نى شريعتىدىكى قانۇنلارنى ھەر مەزانگە كۆرە اجرا قىلە دېگن
ۋە اۋنى تەعطىل قىلىپ تىشلىب قۇيمىدىگن بېمار بېر بىدنگە ۋە اسلامى بىدل حۇكۇمتگە ايگە حالاص.

دېمەك مۇسلمانلار مەنە شۇ بېمار ۋە نۇقصانلى ۋە گاهىدە بۇلغىگن بىدن بېلن تۇلىق سىلامتلىگىنى
قۇلگە كېرىتگۈنىچە، فەقۇ مەنە شۇ بېمار بىدنى كىلى ارقە لى بىجىرە ﷲ دېگن عىبادتلىرى تەعطىل
قىلىپ تىشلىب قۇيمىسلىكلرى كېرىك. چۇنكى حۇددى عۇمر ابن خەتاب ۋە عۇثمان ابن عەقان رەزى
ﷲ عنھما ايتگنلر بىدىك بۇلىشىگە اۋلارنىنگ اشانچلرى كاملدۇر: « اِنَّ ﷲ يَزَعُ بِالسُّلْطَانِ مَا لَا
يَزَعُ بِالْقُرْآنِ » خۇاوند حۇكۇمت قۇدرتى ارقە لى قۇران بېلن ھەم عەملىگە اشىرىپ بۇلمىدىگن ايشىنى
عەملىگە اشىرە دى.

قۇراندكى دىللىلر ۋە رەسۇل ﷲ صەللى ﷲ علېھ ۋە سەلەمى مىنگىل بىدئىلرى ۋە مىنگىل بىفھى كىتابلر
ھەم، سىكۇلارىستلرنىنگ ذاتىدە مۇجۇد بۇلگن مۇسلمانلارنى اۋستىگە يۇكلنگن جىنگى ادىنى ﷲ
الەمىدى، ﷲ تەالى مەرحەمت قىلە دېكى: « وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ اِنْ
اسْتَضَاعُوا (بقرە/۲۱۷) مەنە بۇ شرعى مەنبەلرنى ھەمە سى تىنا صورەتدە كافىرلرنى، مۇتدلىرى
دەف قىلىشىگە ۋە مۇنافىقلرنى، سىكۇلارزىدە لارنى نىظارت قىلىشىگە قارى بۇلمىدى ۋە حەتتى مەنە بۇ
شرعى مەنبەلرنى ھەمە سى تىنا حالدە نەسىحت ۋە پىد بېلن جەمىئەتدە «اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ
مِنْ خَوْفٍ» نى پىدادە قىلىشىگە قارى ايمەس، بۇ ايش عەملىگە اشمە گىچ ايسە «فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا
الْبَيْتِ» اۋچۇن كېركلى شرايط ھەم ﷲ نى بىدە لرىگە مۇھىيا بۇلمىدى، مەنە بۇ شرعى مەنبە لارنى
ھەمە سى حەتتى بەضى اۋرىنلردە تەفرۇقنى يۇقاتىشىگە قارى ايمەس، يا حەتتى اۋنى كەمەنگ ھەم قىلە
الەمىدى، ياكى ايمانى ضەيف بۇلگن بېر اۋغرىنى يا قاتىلىنى يا زىناكارنى يا شرابخۇرنى يا
قراچىنى ادىنى الىشىگە قارى بۇلمىدى، چۇنكى اۋلر ﷲ نى شريعتىدىكى قەطعى قانۇنلردن ۋە
رەسۇل ﷲ صەللى ﷲ علېھ ۋە سەلەمىنىنگ روشن ۋە كۇچلى سۇنتلرىدن ۋە اسلام اۋمالىرىنىنگ مىنگىل

جیلدنی تَشْکِیل قِیلَه دِیگن آنَه اُشْنَجَه فِقه کِتابلَرِیْدَن، هَمْدَه کُوجلی وَ مَحْکَم تَفْسِیرلَرِیْدَن اِیْمَس، فَقَط مَخْلُوقاتلَرنی قُدْرَتِیْدَن، کُوجِیْدَن قُور قِیشَه دِی.

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِیْنِک حَکِیْم وَ اِیْنِک عَقْلِی وَ اِیْنِک عَادِل وَ اِیْنِک مُنَاسِب شَخْص بُولْگَنلَر، اُ کِیْشِی حَقِیْدَه اَللَّهِ تَعَالَى مَرَحَمَت قِیْلِگَنکِی :وَ اِنَّکَ لَعَلٰی خُلُقٍ عَظِیْمٍ (قلم / ۴) اُ کِیْشِیْنِیْنِگ اَهْلِی عَائِلَه لَرِی اُومُ الْمُؤْمِنِیْن عَائِشَه رَضِیَ اللَّهُ عَنْهَا دَن رَسُولُ اللَّهِ نِیْنِگ اَخْلَاقلَرِی وَ رَفْتارلَرِی حَقِیْدَه سُوْرَشْگَن پِیْتِیْدَه جَوَاب بِیْرَه دِیْلَرکِی " :كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنَ ۴۹ " اَمَّا شُونْدِی بُوْیُوک شَخْصِیْت اِیْگَه سِی هَم قُرِیْشِنِی سِکُولار کافرلَرِیْنِی وَ مَدِیْنَه دِگِی یَهُودِی کافرلَرِیْنِی وَ نَجْرانْدِگِی نَصْرانِیْلَرِی وَ اِیچْکِی مُناقِفْلَرِی قَرشِیْسِیْدَه شَرِیْعَت هَدْفَلَرِی وَ مَقْصَدلَرِیْنِی تَعْمِیْنَلِش بُوْیِچَه قُرْآن، نَصِیْحَت، مَعْرُوضَه اَرْقَه لِی اِیْشَلَرِیْنِی اِیْلِگَه رِی سِیْلِجِیْتَه اَلْمَه دِیْلَر وَ هِجْرَت قِیْلِشْگَه، جَنگ قِیْلِشْگَه، اِعدادْگَه وَ حُدُودلَرِی هَم حُکُومَت قُدْرَتِیْنِی کَنَلِی اَرْقَه لِی اِجْرَا قِیْلِشْگَه مَجْبُور بُولْدِیْلَر .

شُو پِیْرَدَه یَنَه عَمْر وَ عَثْمَان رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُمَا نِی سُوْزَلَرِیْگَه قِیْتَه مِیْز: « اِنَّ اللّٰهَ یَزَعُ بِالسُّلْطٰنِ مَا لَا یَزَعُ بِالْقُرْآنِ » «خُدَاوند حُکُومَت قُدْرَتِی اَرْقَه لِی قُرْآن بِیْلَن هَم عَمَلْگَه اَشِیْرِیْب بُولْمِیْدِیْگَن اِیْشِنِی عَمَلْگَه اَشِیْرَه دِی. نُبُوْت مَنَهْجِیْگَه اَسَاسلَنگَن خِلاْفَتِنِی بِیْمَار بُولْگَنلِیْگِی اُوچُون فَقَطْکِیْنَه شُو بِیْمَار بَدَنِنِی کَنَلِی اَرْقَه لِی بَجْرَسَه بُولَه دِیْگَن آنَه اُشْنَجَه واجباتلَرْدَن قُولِیْمِزِنِی تَارْتِیْب، بُو واجباتلَرْنِی هَمَه سِیْنِی تَرک قِیْلِیْب قُوْیَه اَلَه مِیْزْمِی؟ اَلْبَتَّه یُوق .

مَنَه بُو بِیْمَار بَدَنِنِی اُوْزِیْگَه خَاص بُولْگَن قَرَضلَرْنِی وَ عِبَادَتلَرْنِی بَجَه رِیْشِیْگَه عِلَاقَه دار بُولْگَن اِضْطِرارِی حَالْتلَرْدَه عَمَل قِیْلِیْش اُوچُون مُسْلِمَانلَر قَائِدَه لَرْنِی وُجُودْگَه کِیْلَتِیْرِیْشْگَن. بُونْگَه «دَفْعُ اَعْظَمِ الْمَفْسَدَتِیْنِ بِاِحْتِمَالِ اَدْنَاهُمَا» «قَائِدَه سِی مِثَال بُولَه اَلَه دِی، بُو قَائِدَه بُوْیِچَه فَاجِر رَهْبَر وَ اَمِیْرِنِی قُول اَسْتِیْدَه جَنگ قِیْلِیْش جَائِز حِسَابْلَه نَه دِی. مَخْصُوصاً اِیْشِغَالْگَر کَافِر

دُشْمَنِي دَفْع قِيلِيش اۇچۇن، چۇنكى بۇ اللە گە ئيمان كېلىتىرىش دىن سۇنۇش باشقە قىرۇلۇش دىن
مۇقَدِّم راق تۇرە دى، حَتَّى باشقە قىرۇلۇش دىن ئۆزىنىڭ تائىرىگە ئالېشكە قارى .

مَنَّهُ بۇندى خالئدە يا نُبُوت مَنهَجِيگە اساسلنۇن خِلافتى اۇر نېدىگى مَنَّهُ بۇ اسلامى بېمار
حُكُومَتَدَن اۇزاقلە شە مېز و اۇندىن فايده لَنَمِيْمِيز، نَتِيَجَه دَه اَنَّهُ اۇشْنَجَه فُسادلرگە دۇچار بۇلە
مِيز و حَتَّى كافِرلر و فاجر شَخْصَلر نى حُكْم رانلېگى اۇچۇن شَرائِطِنى مُهَيَّا قِيلَه مِيز، اَلْبَتَّه
بۇنى مُسْلِمَانلر نى دېنىگە و دُنْياسيگە ضَرَرى كَتتَه راقدۇر. ياكى بۇلَمَه سَم مَنَّهُ بۇ اسلامى
بېمار حُكُومَتَدَن و فاجر اَمِيْرَدَن اللە نى شَرِيْعَتِيْدِيگى قانۇنلر نى اَكْثَرِيْنى تَطْبِيْق قِيلِيش و اسلامى
فاجر راق بۇلگن اَمِيْر نى دَفْع قِيلِيش و تَشْقَى كافِرلر نى، مُنافِقلر نى، اِيچكى غۇلا تَلر نى دَفْع
قِيلِيش و كافِرلر نىڭ قۇل اَسْتِيْدِيگى ديارلر نى آزاد قِيلِيش اۇچۇن فايده لَه نَه مِيز، حَسَن اِبْن
عَلِيْنى زَمَانِيْدَن باشلَب عُثْمَانِيْلر نى دَوْرِيگە چَه دَوام ايتگن فَتْحَلر نى هَمَّه سِي مَنَّهُ شۇ اساسگە
كۇرَه عَمَلگە اَشِيْر يِلگن.

رَسُول اللّٰهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قَيْلِگن پَيْتَلرِيْدَه : وَإِنَّ اللّٰهَ لَيُؤَيِّدُ هَذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ
الْفَاجِرِ ٥٠ .. إِنَّ اللّٰهَ يُؤَيِّدُ الدِّينَ بِأَقْوَامٍ لَا خَلْقَ لَهُمْ ٥١ يَعْنِي اللّٰهُ تَعَالَى مَنَّهُ بۇ دېنگە فاجر شَخْصَلر
يا هِيچ قَنْدَى اۇخروى اجرگە و يَحْشِيْلِيكگە اِيگە بۇلَمِيْدِيگن قَوْمَلر و كُورُوهلر و اَسِيْطَه سِيْدَه
ياردم بېرَه دى و اۇنى غَالِب قِيلَه دى. مَنَّهُ بۇ خالئدە مُسْلِمَان فاجر رَهْبَر نى اۇزى ضَرَر قِيلَه
دى، اۇنى فاجر لِيگى اۇزىگە قِيْتَه دى و يَحْشِيْلِيگى مُسْلِمَانلرگە پِيْتَه دى.

بۇ شَخْص اۇزىنى نَفْسِيگە ضَرَر پِيْتگە زَه دى و اۇنى فاجر لِيگى هَم اۇزىگە يا كُورُوهيگە و
جزيگە يا مَذْهَبِيگە پِيْتَه دى، باشقە مُسْلِمَانلر نى اۇسْتِيگە يۇكَلْنَمِيْدى، مَنَّهُ بۇ ايشلر نى ضَرَرى
بېر فاجر راق اَمِيْر ياكى تَشْقَى اَشكار كافِر و مُرْتَدلر مُسْلِمَانلرگە پِيْتگە زيشى مۇمكِن بۇلگن
ضَرَر دَن كۇرَه جۇدَه هَم كَمراق حِسَابلَه نَه دى، مَنَّهُ بۇ ضَرُورَت خالْتِيْدَه بۇ شَخْص نى يا بۇ

٥٠ متفق عليه

٥١ أخرجه أحمد (٤٥/٥) ، والطبراني/ أخرجه الإسماعيلي ((معجم شيوخه)) (٤٠٦/١) ، والطبراني ((الأوسط)) (١٩٤٨) و ((الصغير)) (١٣٢) ،
والضياء ((المختارة)) (٢٣١/٥) // ١٨٦٣) أخرجه النسائي ((الكبرى)) (٨٨٨٥/٢٧٩/٥) ، وابن حبان (٤٥١٧) ، وابن حزم ((المحلى)) (١١٣/١١) ،
والضياء ((الأحاديث المختارة)) (6/234/2251)

قَوْمِنِى اٰوْرَنِيگَه قُويسَه بُوْلَه دِيگَن صَالِح اٰوْرِنَبَاسِر هَم مَوْجُوْد بُوْلَمَسَلِيگِي مُؤْمِكِيْن. مَنَه بُو فَاجِر شَخْصِيگَه يََا كُوْرُوْهِيگَه وَ حَزْبِيگَه وَ قَوْمِيگَه وَ فَاجِر مَذْهَبِيگَه صَبْر - طَاقَت قِيْلِيْنِيْشِيْنِي دَالِيْلِي شُوْكِي، اٰوْنِي فَسَادِي اٰوْنِي اٰوْزِيْدَن كُوْرَه فَاجِر رَاق كِيْمَسَه دَن يََا اَشْكَار كَافِر دَن، مُرْتَدَلَر دَن كُوْرَه مُسْلِمَانَلَر اٰوْچُون كَمَر اَقْدُوْر، اٰوْنِيگَه صَبْر - طَاقَت قِيْلِيْشِيْنِي نَتِيْجَه سِيْدَه كَتْتَه رَاق فَسَادِي دَفْع قِيْلِيْنَه دِي .

اَيْنِدِي مَنَه بُو فَاجِر شَخْص يََا قَوْم يََا حَزْب يََا دَوْلَت اٰوْلَر نِيْنِيگ هَمَزَبَانِي بُوْلَه دِيْمِي يََا مَذْهَبِاشِيْمِي يََا يُوْقْمِي، بُوْنِي فَرَقِي يُوْق، بُو پِيْر دِيگِي اَيْنِيگ مُهْم نَرَسَه، اٰو فَاجِر بُوْلَسَه هَم مُسْلِمَان، اٰوْنِي نَجَادِيْنِي يََا اٰوْنِي مَذْهَبِيْنِي بِيْز لَرِيگَه فَرَقِي يُوْق. چُوْنِكِي بَعْضِيْلَر اِضْطِرَارِي حَالْتَدَه اٰوْزِيْنِي مَذْهَبِيْدِيگِي فَاجِر كِيْشِيْگَه صَبْر - طَاقَت قِيْلِيْشَه دِي، اَمَّا بَاشَقَه مَذْهَبِيْكِيْگَه طَاقَت قِيْلِيْشِيْمِيْدِي.

حَتَّى بَعْضِي بَرَادِر لَرِيْمِيْز مَنَه بُوْنِدِي اِضْطِرَارِي حَالْتَدَه، اَنَه اٰوْشَنِيچَه مُسْلِمَانَلَر نِيْنِيگ دِيَار لَرِي نَصْرَانِي وَ تَشَقِي سِيكُوْلَار كَافِر لَر، يَهُود لَر، مَحَلِّي مُرْتَدَلَر تَامَانِيْدَن اِيشْغَال قِيْلِيْنِيگَه نِيْگَه قَرَمَسَدَن، اٰوْز لَرِي وَجُوْدِيگَه كِيْلِيْتِيْر كَن بَهَانَه لَر بِيْلَن، مَثَلًا صَفَلَر نِي كُوْنا هَاكَار دَن، فَاجِر لَر دَن، فِكْرِي وَ رَفْتَارِي بُوْلَعْنِيگَن كِيْمَسَه لَر دَن حَالِي بُوْلِيْشِيْلِيْگِي، صَفْنِي پَاك بُوْلِيْشِي وَ بَاشَقَه لَر سَبَبِيْلِي مُسْلِمَانَلَر نِي حِمَاِيَه قِيْلِيْشِيْمِيْدِي وَ مُتَّحِد دُشْمَنِيگَه قَرَشِي مُسْلِمَانَلَر نِيْنِيگ مُتَّحِد جِبْهَه سِيْدَه اِيشِيْرَاك اِيتِيْشِيْمِيْدِي، مَنَه بُوْنِي اٰوْزِي هَم بَاشَقَه بِيْر قَالِيْبِيْدِيگِي، شَكْل دِيگِي فِكْرِي بُوْلَعَه نِيْشِيْدُوْر.

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي حَدِيْثَلَرِيْگَه كُوْرَه رَوْشَن بُوْلِيگَن نَرَسَه شُوْكِي، مَنَه بُو اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُوْمَتَلَر هَم كَتْتَه صُوْرَتَدَه اِيْكِي دَسْتَه گَه» مَلْكََا عَاضًا» وَ «مَلْكََا جَبْرِيًّا» گَه تَقْسِيْم بُوْلِيْشَه دِي. مَنَه بُو اِيْكِي نُوْعِنِي هَر بِيْرِي هَم اللّٰهُ نِي شَرِيْعَتِيْدِيگِي مَقْصَدَلَرِيگَه وَ هَدَفَلَرِيگَه يَقِيْنَرَاق يََا اٰوْز اَقْرَاق بُوْلِيْشِيْگَه قَرَب اٰوْزِيْنِي اِيْچِيْدَه تُوْر لِي - هِيْل دَسْتَه لَرِيگَه وَ هِيْلَمَه - هِيْل كِيْفِيْتَلَرِيگَه تَقْسِيْم بُوْلَه دِي. بِيْرِيْنِي ظَلْمِي كُوْپَرَاق وَ بَاشَقَه سِيْنِيْكِي كَمَرَاق، بِيْرِي اِصْرَافْكَار وَ بَاشَقَه سِي اِيْسَه اُوْنَدَن اِيْمَس، بِيْرِيْنِي كِيْفِيْتِي يَحْشِيْرَاق وَ بَاشَقَه سِيْنِيْكِي اُوْنَدَن

بَتَّرَاق، بېرىنى حاللىقى كۇپراق و باشقى سېنىكى ايسه كمراق، خلاصه قىلىپ ايتكندە
اۇلرنى ھر بېرىنى نُقصانى بار و اۇلر يَنَه قَيْتَه دَن نُبُوت مَنَهجِيگَه اَساسلَنگَن خِلافتَگَه اَيْلَنمَه
كُونلَرِيچَه اُولدَگِي نُقصانلَر، عَيْلَر بَر تَرَف بُولمِيدِي .

شُو سَبَبِلِي ھَم دُوچ كِيلگَن مَنَه بُوندِي اضْطِرارِي حَالْتَدَه بُو سُلْطانلَر نِينگ، شاھلَر نِينگ مُنْگَر
ايشلَر يِگَه صَبْر قِيلِيش كِيرَك بُولَه دِي : مَن كَرَه مَن اَمِيرَه شَيئَا (و فِى رِوايَه : مَن رَأِي مَن
أَمِيرَه شَيئَا يَكْرَهُه) فَلْيَصْبِرْ عَلَيْهِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مَن النَّاسِ خَرَجَ مَن السُّلْطَانِ شِدْرًا، فَمَاتَ عَلَيْهِ
إِلَّا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً^{۵۲} بېر كِيشِي اَگَر حَاكِمِينِي يامان كُورسَه يا اُوندَه اُوزِي يامان كُورگَن
نَرسَه نِي كُورسَه، اُونگَه صَبْر - طاقْت قِيلِيشِي كِيرَك. ھر قَنَدِي كِيشِي اُوزِينِي سُلْطانِيدَن بېر
قَرِيچ اُوزاقلَشسَه، جَاهِلِيَّت اُولمِيدَه دُنْيان دَن كِيتِيدِي. شُو نَرسَه اَنِيكِي، مَنَه بُو حَاكِم بِيْلَن بېر
دَسْتُور خاندَه بُولگَنلِيگِي يا اُونِي حُونِيك صِيْفَتلَر يِگَه راضِي بُولگَنلِيگِي اُوچُون اُونگَه صَبْر -
طاقْت قِيلِينمِيدِي، بَلَكِي بُو بيزلَر نِينگ اضْطِرارِي حَالْتَگَه تُوْشِيْب قَالگَنلِيگِيمِيز و بُوندَن كُورَه
يَحْشِيراق بَدَلگَه اِيگَه اِيْمَسَلِيگِيمِيز سَبَبِلِي، مَنَه بُو بَدَلدَن يَحْشِيراغِينِي قُولگَه كِيرِيْتَمَكُونِيمِيز چَه
صَبْر - طاقْت قِيلَه مِيز و وَضِيْعِيْتِنِي بُوندَندَه بَتَّرَاق و فاسِدراق قِيلَمِيمِيز .

انَه اوشَه دَورگَه بِيْتَكُونِيمِيزگَه قَدَر بيزلَر شُونِي اَيْتَه آلَه مِيزكِي، عُمَر اِبْنِ عَبْدِالعَزِيزِنِي
حُكُومَتِي مَنَه بُو طَرَفلَر بُوِيچَه مَعْمُونِ عَبَّاسِينِي حُكُومَتِيدَن يَحْشِيراق و عُمَر اِبْنِ
عَبْدِالعَزِيزِنِي حُكُومَتِي مَنَه بُو زَمِينَه بُوِيچَه يُوْقاريراق دَرَجَه دَه تَورَه دِي و مَعْمُونِنِي حُكُومَتِي
ايسَه بُو زَمِينَه دَه بَتَّرَاق دَرَجَه دَه جايْلَشگَن .

بېر مُسْلَمَان كِيشِينِينگ اَصْلِي مَقْصَدِي مَنَه بُو اضْطِرارِي بَدَل حُكُومَتلَر رَويْشِيدَن اُوْتِيْب يَنَه
قَيْتَه دَن نُبُوت مَنَهجِيگَه اَساسلَنگَن خِلافتَگَه اَيْلَه نِيش و بُو اضْطِرارِي حَالْتَدَن چِيْقِيْب
كِيتِيشِدُور، اَمَّا اَگَر اِيكِيْتَه اضْطِرارِي بَدَل حُكُومَتَدَن بېرىنى تَنلَشگَه و اُولدَن بېرىنى حِمَايَه
قِيلِيشگَه مَجْبُور بُولِيْب قالسَك، حَقگَه و آلله نِي شَرِيْعَتِيدَكِي قانُونلَرگَه و نُبُوت مَنَهجِيگَه

آساسلنگن خلاقتهگه يقينراغيني حمايه قبله ميز. بيز كيفيتي يحشيراغيني و بيزلرني آلاينغه آليب بازه ديغه نيني و نُبوت منهجيغه آساسلنگن خلاقتهگه يقينراغيني حمايه قبله ميز، كيفيتي بتترراغيني و بيزلرني آرقه گه تارته ديغه نيني و بيزلرني نُبوت منهجيغه آساسلنگن خلاقتهگه اوسزاغلتيرره ديغه نيدن چيتله نه ميز.

منه بوندی حالتده اگر ايککيته اسلامي اضطراري بدل حُکومتني اورتته سيده " حُکومتني كيفيتي " بويچه جنگ صادر بولسه، بيزلرني آرقه گه تارته ديغه ني و نُبوت منهجيغه آساسلنگن خلاقتهگه تامان حرکتيميزگه مانع بوله ديغه ني اهلي بغي حسابله نه دي .

وَإِن طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغْت إِحْدَاهُمَا عَلَى الْآخَرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِن فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ (حجرات/ ٩) (آي مؤمنلر)، اگر مؤمنلردن بولگن ايککي طائفه (بیر- بيزلرني بيلن) اوزوشيب قالسه لر درحال اولر نينگ اورتته سيني اونگلَب قوپينگلر! ايندي اگر اولردن بير اوي ايککينچيسينينگ اوستيگه تجاوز قيلسه، بس تا (تجاوزکار طائفه) الله نينگ امريگه قيتگونچيه سيزلر تجاوز قيلگن (طائفه) بيلن اوزوشينگلر! ايندي اگر او (طائفه تجاوزکارليکدن) قيتسه، سيزلر درحال اولر نينگ اورتته سيني عدالت بيلن اونگلَب قوپينگلر. (مدام) عدالت قيلينگلر! زيرا الله عدالت قيلگؤچيلرني سؤيور .

بيزلر اوتگن تريخ دواميده اسلامي اضطراري بدل حُکومتلر نينگ بتترراغيني جوده کؤپ اوجرتگنميز و حاضرده هم اولر موجود. سيزلرگه بير نمونه ني تعريفلب بير سم قيز يقرلي بولسه کيرک: نقل قيلينيشيچه، مهدي عباسيني دوريده صحرائي بير کيشي پيغمبرليکني ادعا قيليب چيغه دي. اوني اوشلب خليفه ني آلاينغه آليب كيليشه دي. مهدي آينه ديکي: سين پيغمبر ميسن؟ حه، - دييدي صحرائي کيشي. مهدي سؤريديکي: کيملرگه جونه تيلدينگ؟! شونده او کيشي جواب بيره ديکي: سيزلر ميني بيرار کيمسه تامانگه جونه تيليشيمگه قويدينگلرمي؟ ايرته لب جونه تيلديم عصرده ايسه اوشلب آليب كيليشدي !

إسلامی اضطرابی بَدَل حُكُومَتَلَر بُونَدَى رَوِشَلَر بِيْلَن جُوَدَه كُؤپ مُنْكَر ايشلَرنى آلدينى ايشگه قادر. اَمَّا سِكُولار بيزم دينيگه وَ مَحَلّى مُرْتَدَلَرگه اَوْحَشَه گَن كَافِر حُكُومَتَلَرچى؟ اَگر سيز خُدالينكى اِدْعَا قَيْلَسَنگيز هَم اُولَرنى ايشى يۇق، بَلكى بِيان وَ عَقِيدَه اَزادليگى، شَخْصى اَزادليكلَر وَ باشقَه لَر نَامى اَسْتِيدَه سيز لَرگه يۇل اَچيب بېريشَه دى. بېر مُسلمان كِيشى اُوچُون قُوْبِيدىكى نَرَسَه لَر نِهائِيْتَدَه ضَرُور، اُو قَيْسى سَيْسِيْتِمَه اُونى اَلْدِينگه اَلِيب بارِيشِينى وَ نُبُوت مَنَهجِيگه اَساسلَنگَن خِلَافَتگه، وَاچِد اُوْمَتگه، وَاچِد جَمَاعَتگه يَقِينلَشْتِيرِيشِينى وَ قَيْسِينِيسى اَيْسَه اُونَدَن اُوْز اَقْلَشْتِيرِيشِينى يَحْشَى بِيْلِيشى وَ تَشْخِيص بېرَه اَلِيشى كِيرَك .

مَنَه بُو اِضْطِرَارى حَالْتگه تِيگِشِلَى بُولگَن وَ مُسلمانلَر نِينگ بېر دَمَلِيگِينى مِخَافِظَت قَيْلَه دِيگَن نُوْقَطَه لَر دَن يَنَه بېرى، بَعْضى بېر حَالْتلَر دَه ضَعِيف اَمَّا صَالِح اَمِير وَ رَهْبَر بِيْلَن كُؤچلى، لِيكَن فَاچِر اَمِير وَ رَهْبَرنى اُورْتَه سِيدَه مُسلمانلَر قَيْسِينِيسِينى حِمَايَه قَيْلِيش بارَه سِيدَه اُولَه نِيب قَالِيشَه دى؟ اِمَامى اَحْمَدُ ابْنِ حَنْبَل رَحْمَةُ اللهِ گَه اَوْحَشَه گَن كِيشِيلَر كُؤچلى، اَمَّا فَاچِر اَمِيرگه طَرَفدار لِيك قَيْلِيشگه بُو يُوْرَه دى وَ اَيْتَه دِيْلَركى: "اَمَّا فَاچِر كِيشِينى فُوتى مُسلمانلَر اُوچُون وَ فَاچِر لِيگى اُوْزِينى نَفْسى اُوچُوندُور، صَالِح كِيشِينى ضَعِيف لِيگى مُسلمانلَر اُوچُون صَالِح لِيگى اَيْسَه اُوْزِينى نَفْسى اُوچُوندِير، دِيْمَك فَاچِر اَمَّا كُؤچلى اَمِير بِيْلَن جَنگ قَيْلِينَه دى، يَغْمَبَر بِيْمِز صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قَيْلَه دِيْلَركى» : «وَإِنَّ اللَّهَ يُؤَيِّدُ هَذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ» ۵۳ "اللهُ تَعَالَى مَنَه بُو دِينگه فَاچِر كِيشِينى وَاسِيْطَه سِيدَه هَم نُصْرَت بېرَه دى." شو بېر دَه عَبْدُاللهِ ابْنِ زُبَيْر بِيْلَن بِنى اُوْمِيَه نِينگ كُؤچلى فَاچِر حَاكِمِينى اُورْتَه سِيدگى جَنگدَه اُو بېر دَه مَوْجُود بُولگَن اَنَه اَوْشَنچَه بُو يُوْكَ صَحَابَه لَر، مُسلمان جَمِيعِيْتِينِينگ عُمُومى مَنَفَعَتى سَبَبلى، نِيْمَه اُوچُون ضَعِيف صَالِح عَبْدُاللهِ ابْنِ زُبَيْرنى طَرَفِينى اَلِيشْمَه گَن اِيدى، دِيْبِيْشِيْمِز مُمْكِن؟ چُونكى بُو بېر دَه بِنى اُوْمِيَه نِينگ كُؤچلى فَاچِر حَاكِمِينى مَنَفَعَتى حُوددى شو اِضْطِرَارى حَالْتدَه عُمُوم مُسلمانلَر فَايدَه سِيگه، اَمَّا فَاچِر لِيگى اُونى اُوْزِيگه بِيْتَه دى .

اضطرارى حالتلارده اولمالر ايشاره قىلگن يئە بىر مەسلە شوكى، اگر ايكي امير يا ايكي اسلامى اضطرارى بدل حۇمىتى ھەر ايكاوى بىر ھىل سىطحدە بۇلسە و اولرنى اورتە سىدە جىنگ صادر بۇلسە و اولرنى بىرى ايكىنچىسىنى اوستىدن كۇچ بىلن غالب بۇلسە، كۇچ و اسلخە بىلن غالب بۇلگە نى مۇلمانلرنى حاكىمى و اميرى بۇلىشگە حاقلى و اۇنگە قرشى جىنگ قىلىش تۇغرى دىب جىسابلىمىدى.

خە، اگر ھەر ايكاوينى كىفئىتى بىر ھىل بۇلسە، بىز قۇدرت و اسلخە بىلن حاكىمىتى قۇلگە كىرىنگە نى حاكم بۇلە دى، دىبىمىز، باشقە شىخى قىيام قىلگن تەقدىردە ھەم اۇندن كۇرە يحشىراق بۇلە المىدى، چۇنكى اولرنى ھەر ايكاوى ھەم بىر ھىل سىطحدە جايلىشگن، شۇنىنگ اۇچۇن ھەم اۇنگە قرشى باشقە سىنى قىيام قىلىشى ناتۇغرى سئلە دى، اگر بىر ھىل بۇلگن بىر قنچە گۇرۇھلرنى اورتە سىدە جىنگ و جۇدگە كىلە دىگن بۇلسە – اورتە دە مۇلمانلرنى قانى بىكارگە تۇكىلىشىنى، تفرق مۇسىبىتىنى و ايچكى جىنگلرنى الدىنى آلىش اۇچۇن – ھەم نى اوستىدن كۇچ و اسلخە ياردمىدە قۇدرتى قۇلگە كىرىنگە نى و تىرىبىنى برقرار قىلگە نى حاكىمىتكە ايگە بۇلە دى و او باشقە لردن يحشىراق جىسابلە نە دى، چۇنكى باشقە لرنى كىفئىتى ھەم او بىلن بىر ھىل سىطحدە، بۇلىب ھەم قالىگنلرى اۇندن مغلوب بۇلىشىدى؛ شۇ سببلى ھەم مەنە بو حاكمگە قرشى جىنگى و اۇنى اورنىگە باشقە سىنى كىلتىرىشىنى حمايە قىلە المىمىز.

ابن حجر عسقلانى رَحْمَةُ اللهِ فَتْحُ الْبَارِيْدَةِ اَيْتِه دِيكِي: "فَقَهَا مُتَعَلِي سُلْطَانِكِه اِيْرِكِه شِيْش (غَلْبَه وَ قِيْلِيْج بِيْلن سُلْطَان بُولْگن كِيْشِي) وَ اُو بِيْلن بِيْرِكِه جِهَاد قِيْلِيْش وَ اُونْگِه اِطَاعَت قِيْلِيْش، اُونْگِه قَرَشِي چِيْقِيْشْدن كُورَه يحشِيْر اَقْدُور؛ زِيْرَا بُونْدن باشقَه اِيْشِنِي قِيْلِيْنِسَه قَان تُوْكِيْلِيْشِيْگِه وَ قَنْتَه گِه سَبَب بُولَه دِي " ۵۴.

امام احمد ابن حنبل رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ اَيْتِه دِيكِي: : اگر بىر كىشى قىلىچ بىلن (كۇچ و قۇدرت بىلن) غلبه قىلگن و خليفه بۇلسە و امير المؤمنىن دىب ناملىنسە، الله گە ايمان كىلتىرگن ھەر قندى

كَيْشَى أَنَّهُ أَوْثَنَهُ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ (أَكْرَجِي قَيْلِيچ بِيْلَن أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بُولْغَن بُولْسَه هَم - (عادل يا سَيْتَمَكَار بُولِيشِيدَن قَطْعِي نَظَر - تَن أَلْمَسَدَن بُو دُنْيَادَن أُوْتَيْب كَيْتِيشَى حَلَال إِيْمَس .^{٥٥}

إِمَامِي حَنْبَلْنِي سُوْرِي أَرْقَه لِي رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي حَدِيثْلَرِي نِيْدَه يَحْشِيْرَاق تَوْشُونِيْب بِيْتِيشِيْمِيْز مُؤْمَكِيْن، أُو كَيْشَى مَرَحَمَت قَيْلْغَنَلَرَكِي: «مَنْ مَاتَ لَا بَيْعَةَ عَلَيْهِ مَاتَ مَوْتَةً جَاهِلِيَّةً»^{٥٦} يَا «مَنْ خَلَعَ يَدًا مِنْ طَاعَةِ لِقِي اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا حُجَّةَ لَهُ» . قَالَ: " وَمَنْ مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةُ مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً» .^{٥٧} بُوَيْسِيْنِيْشَدَن قَوْلِيْنِي تَارْتَكَن كِيْمَسَه (يَعْنِي أُوْرِيْنِي بِيْعَتِيْنِي بُوْرْگَن) قِيَامَت كُوْنِي خُدَاوَنْدْگَه رُوْبُرُو بُولْغَن بِيْتِيْدَه؛ عَمَلِيْگَه دَلِيْل كِيْلْتِيْرَه أَلْمِيْدِي وَ شُونِيْنْگِيْدِيْك بِيْعَت قَيْلْمَه گَن حَالِيْدَه أُولْغَن كِيْمَسَه؛ جَاهِلِيْت أُولِيْمِي بِيْلَن أُولِيْبِيْدِي.

چُونْكِي عَرَب جَاهِلِيْتِيْدَه سَمْع وَ طَاعَه قَيْلِيْنَه دِيْگَن وَاچِد رَهْبَرْگَه إِيْگَه بُولِيْشْگَن إِيْمَس، كِيْمَكِي عَادِل يَا سَيْتَمَكَار إِمَامْگَه بِيْعَت بِيْرْمَه گَن حَالْدَه أُولْسَه، إِطَاعَت قَيْلْمَسَلِيْك وَ بُوَيْرُوْق وَحَدْتِي أَسَاسِيْدَه حَرْگَت قَيْلِيْشِيْدَه وَ دَسْتُوْر وَحَدْتِيْدَه جَاهِل عَرَبَلَرْگَه أُوْحَسَب قَالْگَن بُوْلَه دِي.

بُو بِيْرْدْگِي قِيْرِيْقَرْلِي بِيْر نُوْقَطَه شُوْكِي، رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَان قَيْلَه دِيْلَرْكِي، أَكْر سِيْزَلَرْ مُسْلِمَان سُلْطَانَدَن سِيْزَلَرْ نِي تَزْدِيْنْگِيْزْدَه يَامَان بُولْغَن نَرْسَه نِي كُوْر سَنْگِيْز، بُو أُوْنْگَه بِيْرِيْلْگَن بِيْعَتَدَن أُوْرَاقْلَه شِيْشِيْنْگِيْزْگَه وَ أُوْنَدَن جُوْدَا بُولِيْشِيْنْگِيْزْگَه بَائِث بُولْمَسَلِيْگِي كِيْرَك: مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ عَلَيْهِ ، فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا ، فَمَاتَ عَلَيْهِ إِلَّا مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً^{٥٨} حُوْدُدِي شُو بِيْرْدَه نِيْمَه أُوچُون حَسَن وَ حُسَيْن رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَاگَه أُوْحَشَنَه گَن بُوْيُوْكَ كِيْشِيْلَرْ مُعَاوِيَه دِيْكَ شَاهْگَه بِيْعَت بِيْرْگَنلِيْكَلَرِيْنِي تَوْشُونِيْب بِيْتَه مِيْز، أَسَلِيْدَه إِيْسَه مُعَاوِيَه نِي أُوْرِي نَه عَلِيْگَه بِيْعَت بِيْرْگَن إِيْدِي وَ نَه حَسَن إِبْن عَلِيْگَه، بُولِيْب هَم أُوْلَرْنِي هَر إِيْكَكَاُوِي مُسْلِمَانَلَرِنِي حَق خَلِيْفَه سِي حِسَابَلْنْگَن وَ أُو بَاغِي بُولْغَن. بُو بِيْرْدَه

اصول السنة-امام احمد- المعتمد في أصول الدين ص ٢٣٨- الأحكام السلطانية لأبي يعلى صفحہ ٢٠- طبقات الحنابلة لأبي يعلى (جلد ١ ص ٢٤١-٢٤٥)
٢٤٤)- في اعتقاد أهل السنة- اللالكائي جلد ١ صفحہ ١٦٠

^{٥٦} مسلم في صحيحه (١٨٥١)

^{٥٧} رواه مسلم

^{٥٨} متفق عليه

حَسَنَ وَ حُسَيْنَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مُعَاوِيَةَ نِي وَ اُوْنِي اَطْرَافِيْدِكِي مِيْنْكَلْب كِيْشِيْلَرْنِي جِنَايْتَلَرِي
بِيْلَن اِيْشَلَرِي بُوْلْكَن اِيْمَس، بَلْكَي اُوْلَر اُوْچُون اُوْلَرْنِيْنْكَ اُوْزَلَرِي تُوْغَرِي بُوْلْدَه حَرْكَت
قَبِيْلِيْشَلَرِي مُهْم بُوْلْكَن اِيْدِي.

مَنْهُ بُو رَوَايْتَلَرْنِي هَمَّه سِي جَمَاعَت مَوْجُوْد بُوْلْكَن وَ بُو جَمَاعَت وَ اِحْد اَمِيْرْكَه اِيْكَه بُوْلْكَن
زَمَانْكَه تِيْكَشِيْلِيْدُوْر، اِيْنْدِي اَكْر شُوْنْدِي جَمَاعَت وَ شُوْنْدِي اَمِيْر مَوْجُوْد بُوْلْمِيْدِيْكَن بُوْلْسَه وَ
تَفَرَّق حَاكِم بُوْلِيْب اَلْكَن تَقْدِيْرْدَه، حُذِيْفَه نِي رَوَايْتِي بُوِيْچَه: تَلَزَمُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِيْنَ وَ اِمَامَهُمْ
قُلْتُ فَاِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَ لَا اِمَامٌ قَالْ فَاعْتَزِلْ تِلْكَ الْفِرْقَ كُلَّهَا وَ لَوْ اَنْ تَعَصَّ بِاَصْلِ شَجَرَةٍ
حَتَّى يُوْدِرَكَ الْمَوْتُ وَ اَنْتَ عَلَيَّ ذَلِكَ. ^{٥٩} بُوْنْدِي وَضِيْعِيْتِدَه اِيْنْكَ يَحْشِي تَنَلَاو بَرْچَه تَرْقَاق فِرْقَه
لَرْدَن چِيْنَلَه نِيْش بُوْلِيْشِي مُؤْمِكِيْن، عَادْتِدَه فِرْقَه پِي نَاچِيَه مَوْجُوْدلِيْكَي سَبَبِيْلِي، «لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ
مِنْ اُمَّتِي يُقَاتِلُوْنَ عَلَيَّ الْحَقِّ ظَاهِرِيْنَ اِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». ^{٦٠} وَ «لَنْ يَبْرَحَ هَذَا الدِّيْنُ قَائِمًا يُقَاتِلُ
عَلَيْهِ عِصَابَةٌ مِنْ الْمُسْلِمِيْنَ حَتَّى تَقُوْمَ السَّاعَةُ» ^{٦١} وَ سِكُوْلَارِيْسْتَلَرْنِيْنْكَ مُسْلِمَانَلَر اُوْسْتِيْكَه
يُوْكَلْب قُوْيُكْن دَائِمِي جَنْكَلَرِيْنِي بَرَابَرِيْدَه: وَ لَا يَزَالُوْنَ يُقَاتِلُوْنَكَ حَتَّى يَزُوْكَمُ عَنْ دِيْنِكُمْ اِنْ
اسْتَطَاعُوْا(بقره/٢١٧) مَنْهُ بُوْنْدِي اُوْرِيْن پِيْر يُوْزِيْدَه شَخْص فِرْقَه پِي نَاچِيَه تَامَانْكَه هِجْرَت
قَبِيْلِيْشْكَه قَادِر بُوْلْمِيْدِيْكَن وَ تُوْرَلِي- هِيْل فِرْقَه لَرْنِي اَرَه سِيْدَه قَالِيْب كِيْتَنْكَن بَعْضِي مَكَانَلَرْكَه
كِيْنَه تِيْكَشِيْلِي بُوْلِيْشِي مُؤْمِكِيْن. چُوْنْكَي سِكُوْلَارِيْسْتَلَر قِيَامَت كُوْنِيْكَه چَه بِيْزَلَر بِيْلَن بِيْرْكَه
جَنْكَ قِيْلِيْشَه دِي، لِيْكَن مُسْلِمَانَلَرْنِيْنْكَ طَائِفَه سِي هَم قِيَامَت كُوْنِيْكَه چَه اَشْكَارَه اُوْلَرْكَه قَرْشِي
جَنْكَ قِيْلِيْشَه دِي وَ اُوْلَرْنِي هَمَّه تَنِيْدِي وَ اُوْلَر حَقْنِي اُوْسْتِيْدَه بُوْلِيْشَه دِي.

نُبُوْت مَنَهْجِيْكَه اَسَاسَلَنْكَن خِلَافْتِنِي قُوْلْدَن بَاي بِيْرِيْلْكَه نِي سَبَبِيْلِي وَجُوْدْكَه كِيْلْكَن اِسْلَامِي
اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُوْمْتَلَرْكَه نَسَبْتًا قَنْدِي مُنَاسَبْتِدَه بُوْلِيْش بَارَه سِيْدَه وَ رَسُوْل اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَ سَلَّمْنِي رُوِيْشَلَرِيْكَه بِنَانَا اَلِيْب بَارِيْلَه دِيْكَن مَنْهُ بُو حُكُوْمَت قِيْنَه دَن قُوْلْكَه كِيْرِيْتِيْلْكَوْنِيْچَه،

^{٥٩} متفق عليه

^{٦٠} مسلم (١٩٢٣)

^{٦١} مسلم (١٩٢٢)

«ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَىٰ مِنْهَاجِ النَّبُوءَةِ» إسلامی اضطراری بَدَل حُكُومَتِنِي مَوْجُودِ لِيْغِيْدَن چِيْتَلَه نِيْب بُولْمِيْدِيْگَن نَرَسَه، شُونِيْنگ اُوچُون هَم هَمَه گَه تَنِيْش بُولگَن تَرِيْخِي تَمُوْنَه لَرْنِي مَعْلُوم مِقْدَار دَه كُورِيْب چِيْقِيْشِيْمِيْز لَازِم بُولَه دِي؛ بِيْز لَرْنِيْنگ بَعْضِي بِيْر مُوَظَنْتَسِيْز، مِعْزَانَسِيْز، جَاهِل بَرَادِر لَرِيْمِيْز اُوْز لَرِي وَ هَم رَاه لَرِي اُوچُون اُوْيَلْب تاپِيْشگَن وَ مُسْلِمَان لَرْنِيْنگ دُشْمَنْ لَرِي هَم اُونِي يَنْدَه يايِيْب تَرَقَه تِيَاتگَن چِيْكَلاو لَرْدَن وَ مُوَقْفِيْتَسِيْز لِيْكَگَه بَايْت بُولَه دِيْگَن تَتگَلِيْكَدَن نَاوْمِيْد بُولِيْشْدَن، تَفَرُّقْدَن اَلله بِيْز لَرْنِي اَلِيْب چِيْقِيْب كِيْتِيْشِيْنِي اُوْمِيْد قِيْلَه مِيْز. اِنْشَاء اَلله.

بِيْز لَرْنِيْنگ بَعْضِي بَرَادِر لَرِيْمِيْز اُوْز لَرِيْنيْنگ شَرِيْعَتِي مَقْصَد لَرِيْدَن وَ هَدْف لَرِيْدَن آگَاه بُولْمَه گَن لِيْكَ لَرِي وَ مُسْلِمَان لَرْنِي تَرِيْخِيْدَن آگَاه اِيْمَسَلِيْكَ لَرِي سَبَبِي، اُوْز لَرِي اُوچُون اُوْيَلْب تاپِيْشگَن چِيْكَلاو لَر بَايْت، اُوْز لَرِيْنِي فِكْر لَش دَايْرَه لَرِيْنِي نِهَايْتَدَه چِيْگَه رَه لَب، تَار قِيْلِيْب اَلِيْشگَن، باشَقَه بِيْر تَامَانْدَن اِيْسَه اُوْلَر تَفَرُّقْتِي يَنْدَه كُوپَه بِيْشِيْگَه وَ اَهْلِي قَبْلَه نِي يَنْه كُوپَر اَق سُوْسْتَلَه شِيْشِيْگَه وَ مُسْلِمَان لَرْنِي اُوْرْتَه سِيْدَه نَاوْمِيْد لِيْكَ نِي تَرَقَه لِيْشِيْگَه سَبَب بُولِيْشگَن.

شُونِيْنگ دِيْكَ اِيْتِيْب اُوْتِيْلگَه نِيْدِيْكَ، مَنَه بُو مُوَظَنْتَسِيْز بَرَادِر لَرْنِيْنگ آچِيْق خَطَا لَرِيْدَن يَنْه بِيْرِي، نُبُوْت مَنَه جِيْگَه اَسَاس لَنگَن خِلَافْتِي قُولَه شِيْدَن سُونگ اضطراری حَالْتَدَه وُجُودگَه كِيْلگَن اِسْلَامِي اضطراری بَدَل حُكُومَت لَر بِيْلَن قَنْدِي مُنَاسَبْتَدَه بُولِيْشْدُور. بِيْز لَرْنِيْنگ مَنَه بُو مِعْزَانَسِيْز بَرَادِر لَرِيْمِيْز، اِسْلَام تَرِيْخِيْدگِي صَالِح بُو يُوْكَ كِيْشِيْلَرگَه قَرْمَه – قَرَشِي رَوِيْشْدَه، نُبُوْت مَنَه جِيْگَه اَسَاس لَنگَن خِلَافْتِي قُولگَه كِيْرِيْتگُون لَرِيْچَه اِسْلَامِي اضطراری بَدَل حُكُومَت لَرْدَن بِيْر فُرْصَت صِيْفَتِيْدَه فَايْدَه لَه نِيْشِيْنِي اُوْر نِيْگَه، كِيْنَه وَ نَفَرْت، هَمْدَه عَدَالْتِي بِيْر چِيْتگَه سُوْرِيْب قُوْپِيْش سَبَبِي، بُو حُكُومَت لَرگَه نِسْبَتَا بِيْر تَحْدِيْد، خَطَر دِيْب قَرَشَه دِي وَ مُسْلِمَان لَرْنِيْنگ دُشْمَنْ لَرِي هَم دِيْن فُرُوش لَرْنِي وَ اُوْلَمَا يِي سُوْء وَ الرُّوْبِيْضَه نِي تُوْر لِي - هِيْل گَن لَر لَرِي اَرَقَه لِي بُو كِيْنَه نِي يَنْدَه كِيْنگِيْتِيْرِيْشَه دِي وَ نَتِيْجَه دَه اِيْسَه مَنَه بُو مُوَظَنْتَسِيْز بَرَادِر لَرِيْمِيْز نِي هَا حَلَه گَن جَاي لَرِيْگَه تَار تِيْب اَلِيْب كِيْتِيْشَه دِي.

اِسْلَامِي اضطراری بَدَل حُكُومَت لَرگَه قَنْدِي مُنَاسَبْتَدَه بُولِيْش بَارَه سِيْدگِي بَحْثِيْمِيْز نِي يَنْدَه تُوْشُوْر لِيْر اَق بُولِيْشِي اُوچُون بَرچَه مُسْلِمَان تَرِيْخِيْلَرِي وَ حَتِّي كَاْفِر لَر بُو وَاقِيْعَه لَرْنِي

صِحْتِي بَارَسِيدَه شُبَهه قَيْلَمِيدِيگَن وَ بَرَجَه تَرِيخچِيلَر اِتْفَاعْلِي نَظَرگَه اِيگَه بُولگَن مِثَاللَرْنِي ذِكْر
قَيْلِيْب اُوْتِيشِنِي لَازِم تَايِدِيْم. صَلاَح الدِّين وَ مِصْرَدگِي اِسْمَائِيلِيلَرْنِي حُكُومَتِي وَ آل بُوِيَه وَ
عَبَّاسِيلَر حَقِيدَه سُوْز باشلِيْمِيْز وَ اَسْنَه - سِيكِينِيْلِيك بِيْلَن عَثْمَانِيلَرگَه بِيْتِيْب بَارَه مِيْز.
شِيْعَه مَذْهَبِيْدگِي اِسْمَائِيلِيلَر وَ شِيْعَه غُوْلَاتلَرِيْنِي بِيْر طَائِفَه سِي اِيگَه نِيْنِي يَحْشِي بِيْلَه مِيْز،
اُوْلَرْنِي اُوْزَلَرِي حَالِيصَه وَ مُبَارَكَه گَه تَقْسِيْم بُولِيشَه دِي، بُولَر هَم يَنَه قَيْتَه دَن اَسَاسِي اُوچ شَاهَه
نَظَرِي وَ دَرُوْزِي وَ مُسْتَعْلَاگَه، حَاضِرَدَه اِيْسَه آغَاجَانِيَه وَ بُوَهْرَه گَه بُولِيْنَه دِي، اَيْتِيْب
اُوْتِيْلَگَنلَرْنِي هَر بِيْرِي بِيْر قَنجَه تُوْرلِي- هِيْل فِرَقَه لَرگَه تَقْسِيْم بُولِيشَه دِي، قَرَامِيْطَه دَن تَارِيْتِيْب
بِيْزَلَر حَاضِرگِي كُوْنَدَه اَفْغَانِيْسْتَانَدَه، اِيْرَانَدَه كُوْرِيْب تُوْرگَن كُوْرُوْهَلَر وَ اَفْرِيگَه نِي شِيْمَالِيْدگِي
اِسْمَائِيلِيلَر، مَخْصُوْصاً مِصْرَدگِي مَوْجُوْد حُكُومَتِيْنِي عُمَرِيْنِي آخِيْرلَرِيْدَه حَتَّى اُوْزَلَرِيْنِيْگَ خَاص
فَقْهَلَرِيگَه، اَز هَرگَه اُوْحَشَه گَن عَالِي اُوْقُوْو يُوْرْتلَرِيگَه، فِقْهَلَرِيْنِي تَعْلِيْم بِيْرَه دِيگَن مَدْرَسَه لَرگَه
اِيگَه بُولگَن كُوْرُوْهَلَر هَم شُوْلَرْنِي جُمْلَه سِيْدَن حِسَابْلَه نَه دِي.

اِسْمَائِيلِيلَر جَعْفَر صَادِقَه چَه بُولَگَنلَرْنِي قَبُوْل قَيْلِيشَه دِي، اُو كِيْشِيْدَن سُوْنِگ اِسْمَائِيلِي قَبُوْل
قَيْلِيشَه دِي. شُو سَبَبِي هَم اُوْلَرگَه اَلْتِي اِمَامْلِيكَلَر دِيْبِيْلَه دِي. اُوْلَرْنِيْگَ غَالِيْلَرگَه اُوْحَشَه گَن
عَقِيدَه لَرِي هَم شَرْعِي مَنَبَعَلَر بُوِيْجَه بَاطِنِيْگَرلِيكَه، بَاطِنِي تَعْوِيْلَه وَ ۷ تَه رُكْنَه اَسَاسَلَنگَن.

● وِلَايَت. خُدا بِيْلَن وَ پِيْغَمْبَرلَر، اِمَاملَر، مُبَلْغَلَر بِيْلَن پِيْتَكچِيْلِيكِنِي، دُوْستلِيكِنِي قَبُوْل
قَيْلِيشَلِيك. اُوْلَرْنِي اَيْتِيشِيْجَه خُدا پِيْغَمْبَرلَرَدَه، اِمَاملَرَدَه تَجَلِي قَيْلَه آلَه دِي.

● طَهَارَت. اَمَّا دَرُوْزِيْلَر بُوْنِي دِيْن رُكْنِي دِيْب سَنَشْمِيْدِي.

● نَمَاز. اُوْنِي شِيُوَه سِي وَ رُوِيشِيْنِي تَعْيِيْنَلَش حَاضِرگِي پِيْتَدگِي اِمَامْنِي زَمَه سِيْدَه دُوْر.
اُوْلَر باشَقَه مُسْلِمَانلَرْنِي رُوِيشِيْگَه كُوْرَه نَمَاز اُوْقِيشِنِي جَاهلَلَرْنِي شِيُوَه سِي دِيْب حِسَابْلَه
شَه دِي. شُوْنِيْگَ اُوچُوْن هَم حَسَن صَبَاح اُوْزِيْگَه اِيْرَگَشْگَنلَرْنِي بُوِيْنِيْدَن نَمَاز وَ رُوْزَه
نِي اَلِيْب تَشَلِيْدِي.

● زَكَات. اۇلر اۇزلر يېنىنگ بېر آيلىك درامدلر يېنى ۱۲ فائز يېنى حاضرگى پېتىدگى
اماملر يىگە بېرىشە دى. اَلْبَنَّة دَرُوز يَلر دَن تَشَقَّه رى باشقە گُور و هَلر.

● رُوزَه. اۇلر رَمَضان دَگى رُوزَه گە پايىند ايمسَلر.

● حَج. مَكَّه دَگى حَجَّه قائل ايمسَلر و اۇزلر يېنى اماملر ي و داعيلر ي بيلن ديدار له
شيشنى حَجَدَن كُورَه يۇقار يراق ديب حسابله شه دى.

● جهاد. بونى نفس بيلن مبارزه قيليش ديب بيليشه دى.

مَنَه بُو اُور يَنلر دَن تَشَقَّه رى جِسمانى جَنَّت و دُوز حَجَّه اِعْتِقاد قِيلِيش مِيدى و اَمْر بَه مَعْرُوف و
نَهى اَز مُنْكَر بَهانَه سى بيلن اۇزلر يېنى مُخالِفَلر يېنى تيرار قِيلِيش ردى، بُو بارَه دَه خُوجَه نِظَام
المُلْكِينِگ تيرار قِيلِيشى مَشْهُور دِير. اَلْبَنَّة غالى اسمائيلر يېنىنگ هر بېرى هِنْدِيلر نى يا
مَز دَكِيلر نى يا نَصْرانيلر نى و باشقە لر نى عَقِيدَه لر نى تَأثير يىگە تُوْشِيشْگَن، بَعْضى بېر
نِسْبَتَلر گە كُورَه بېر - بېر لر يدن فر ق قِيلِيشه دى. اۇلر نى اَكْثَر يْتى ۱۲ امامليک شيعه لر و اهلى
سُنَّت ديب مَشْهُور بولگن فر قه لر تامانيدن تَكْفِير قِيلِيشْگَن. اَمَّا مِصر گه اُوْحْشَه گن مُسْلِمَان و
ايلديزلى مللتى اُوسْتِيدَه حُكمرانليک قِيلِيشْگَن دَسْتَه لر نَمَاز گه و رُوزَه گه و باشقە لر گه اُوْحْشَه
گن ظاهرى ادابلر نى بېر دور لر ده بَجَه ريب كِيلِيشْگَن و يَعْنى ظاهِر ده بَجَه ريشْگَن -
بَعْضِيلر نى اَيْتِيشِيجَه بُو تَوْقِيَه سَبَبلى قِيلِيشْگَن - اۇلر بُو بيلن اۇزلر يېنى باشقە اسمائلى غاليلردن
جُودا قِيلِيب اَلِيشْگَن. هر قَندى دَلِيل گه كُورَه بولگنده هم اۇلر نى بېر قِيسْمى مِصر دَگى فاطمیلر
دَوْلَتِينى اَخِير لر يدَه اۇزلر يېنىنگ ظاهرى فقهى كتابلر يىگه اىگه بُولِيشْگَن، ظاهِر ده ايسَه اُولر دَگى
مَوْجُود بُولْغَه نِيشَلر گه قَر مَسَدَن اۇلر نى اُوسْتِيدَه اَهلى قَبْلَه حُكْمى صَادِر قِيلِيشْگَن دى.

مَنَه بُو اسمائيلر شُوندى بُولْغَنگَن عَقِيدَه و رَفْتار لر بيلن بېر گه اَفْر يىگه نى شِمَالِيدَه عَبِيدلر يا
فاطميون نامى اَسْتِيدَه اسمائلى فقهيگه اساساً حُكُومَت تَشْكِيل قِيلِيشْگَن. مَنَه بُو دَسْتَه دَگى
فاطمیلر نى دور يدَه بُو گُونْگى كُوندَه بېز كُور يب تُوْر گن مَر اَسِمْلر اسمائلى شيعه لر نى تَبْلِغ

قېلىشىدە فايده له نېلگن، عاشرا و عېدى غاډير و عېدى ولايتى ائمه و فاطمه زهرا رضى الله عنها ، مولود و شعباننى يرمى مراسيملىرى شولر جملە سېگه كېرە دى.

بېرىنچى مرته عاشرا عزدارلىك مراسيمى ۳۶۳ يىلدە مۇزالدېن فاطمىنى حاكمىتى دورىدە اوتگه زىلدى و باشقه حاكملىرى دورىدە هم دوام ايتىپ حاضرگى كۇنگه چه پىتىپ كىلدى. مۇزىنى سۇزىگه كۇرە، فاطمىلر عاشرا كۇنىدەن اۇچ كۇن الدېن نانوئاخانه لردن تشقه رى بازارلرنى، دۇكانلرنى همە سىنى تعطيل قىلىش ايدى^{۶۲}، و آدملىر منصبدارلر بىلن بېرگه ازهر على اوقوو يۇرتىدە عزدارلىك مراسىملىرىنى عملگه اشپرىشردى، بۇندن سۇنگ مَشْهَدى رَسُول حُسَيْن ناملى جاىگه بارىپ اۇ پىردە هم شعر و مرسيه لر ايتىش بىلن عزدارلىكلرنى دوام ايتتىرىشردى. خۇددى شو كۇنى آدملىر گۇلسۇم و سېيدە نَفِيسَه گه اۇحشە گن امامزاده لرنى زيارتىگه هم بارىش و اۇ پىردە هم شعر و مرسيه اوقىش بىلن عزدارلىك قىلىشردى و خۇممتى قىرىدە هم حاكمىنى خۇسۇس مَخْصُوص عزدارلىك مراسىمى اوتگه زىلگن. بۇندن تشقه رى خۇددى شو خۇممتى دورىدە «حَى عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ» عبارە سى عذانگه قۇشپىلدى.

ايندى اسمائىلى شىبعه لرېنىنگ شۇندى خۇممتى ايتىپ اۇتىلگن عقىدە لر و دىستورلر بىلن مىردە حۇمرانلىك قىلىشگن ايدى، حافظنى زمانىدەن باشلپ فاطمىلر تفرۇگه ،ضَعِيفَلِيكْگه و قَنَّتِيقْ ايجكى كۇرشلرگه دۇچار بۇلىشدى، اۇشە زماندن سۇنگ تۇرلى- هيل منطقه لرنى حاكملىرى و وزيرلرى قۇزغلان قىلىش، همده حاكملىرى تَعْيِينْلُش و ايشدن اَلِيْب تَشَلُشْدَه نَقْش اۇيىشگن. خۇددى شو وزيرلر اۇزرا ايجكى رَقَابَت پىتىدە و اۇزلىرىنى اطرافلرېدگى مالكى، شافىعى خۇممتلىرى بىلن بۇلگن رَقَابَتْدَه، اۇشە زمانده فَرَنْگِيَلر دىب ناملنگن كافر نصرانى پيوراپه ليكلر اۇچون ديارلرېگه كىرىشگه رُحْصَت بېرىشە دى، مىردگى شاور ناملى فاطمى وزير قاهېرە نى اطرافىدن اۇلرنى حَرْبى بَرَه گه پىر اَجْرْتَه دى.

^{۶۲} خط، ج ۲، ص ۵۷؛ ابوشامه، الروضتين، ج ۱، ص ۱۰.

نصرانیلر ھم صلیبی جنگ لرینی دوام ایتتیریش بویچه قاهره نی قولگه کیریتیشنی و شیعه لر، فاطمیلر و عباسیلر مذهبیدگی حاکمیتدن تشقه ریدگیلر و باشقه مسلمانلر تصریفیدگی مصرنی ایشغال قیلیشنی قصد قیلیشکن ایدی، اولرنینگ بیز مسلمانلرنی آره میزدگی مذهبی ایختلافلریمیزدن جوده ھم یحشی خبرلری بار، شونینگ اوجون ھم هر قندی یول بیلن بولسه ھم منه بو تفرقندن اولرینی فایده سیگه سؤستفاده قیلیشگه حرکت قیلیشه دی. شو سببلی اوشه زمانده قاهره تامانگه حملہ قیلیشه دی و یول - یوله گی کنته بلپس شهرینی ایشغال قیلیشه دی، اولر مسلمانلر شهرینی تلان - تراج قیلگچ ھمه نی قتلی عام قیلیشه دی و قاهره نی اطرافیکه پیتیب کیلیشگچ، شو پیرده قاهره دگی حلقنی قرشیلیگیگه دوچ کیلیشه دی.

منه بو صلیبی کافرلر ایشنی شو درجه گه پیتگه زیشه دیکی، اوشه دوردگی فاطمی حاکم عاضد نورالدین محموددن اوزی بیلن عیالرینی صلیبی کافرلرنی قولیدن نجات بیریشینی سوریدی. شو پیرده سنی مذهبیدگی نورالدین اوزینی روبروسیده ایککیته دشمننی کوره دی، بیری ایچکی تورتینچی درجه لی دشمننی حمایه سی استیدگی اوجینچی درجه لی دشمن بولمیش آشکار کافرلر و ایککینچسی اونی مذهبداشلریگه قرشی عصرلردن بویان جنگ آلیب باریاتگن و مینگالب مسلمانلرنی اولیمیگه سبب بولگن اهلی قبله نی بیر فرقه سی، لیکن هر قندی حالتده ھم اولر اهلی قبله و بو وضعیتده بیر مسلمان اصلی کافرینی قرشیسیده توریدی؛ شو سببلی ۵۴۸ ییلده اسد الدین شیرکوه و اونی آگه سینی اوغلی صلاح الدیننی قوماندانلیگی استیدگی لشکرنی مصردگی شیعه مذهبیدگی فاطمی حکومتیگه یاردم بیریش اوجون جونه ته دی .

صلیبی کافرلر اوجون کوتیلمه گن حالده شافیعیلر بیلن حنفیلرنی لشگری مصردگی اسمائلی و فاطمی شیعه لرگه یاردم بیریش اوجون قاهره گه یقینلشکن پیتیده، صلیبی کافرلر قاهره نی اطرافیدن قاچیب کیتیشه دی و اولرینی نظارتی استیدگی شهرلرگه قیتیشه دی.

شېركۇە قاھىرە گە پېتىب كېلىشى بېلن مىردىكى فاطمى اسمائىلى و شىيە مەھبەدىكى حاكىم "العاىد لىدىن الله"، مۇسلمانلارگە نىسبەتەن قىلىنغان خىيانتنى مەسئۇلى و سالىبى كافرلارنى مىصر تامانگە و قاھىرە نى اطرافىگە ھىدايت قىلغان "شاورىنى" اولدىرىشىگە تىرغىب قىلە دى. شېركۇە ھەم اۇنى اولدىرە دى. مىصرنى شىيە و اسمائىلى حاكىمى ھەم اۇنى اوزىنى وزىرى دىب تەيىنلىدى، او ھەم بو مەنەبىنى قەبۇل قىلە دى، لىكىن ايككى ايدىن سونگ شېركۇە وفات تاپە دى؛ شېركۇەنى اولمىدىن سونگ اۇنى يارانلارنى اورتە سىدە اوزىنباسارلىك بارە سىدە اىختىلاف و جۇدگە كىلە دى، اما "العاىد لىدىن الله" صلاح الدىنگە طەرفدارلىك قىلە دى و وزىرلىك مەنەبىنى صلاح الدىن ائوبىگە بىرە دى، صلاح الدىن ھەم اسمائىلى شىيە لرېنىنگ حۇكۇمەتدىكى وزىرلىك مەقامىنى قەبۇل قىلە دى .

صلاح الدىن ائوبىنى وزىرلىكىدىن ۱۹ يىل اۇتگچ، اۇشە دوردىكى حاكىم اولمى ساعەتىنى يەقىنلاشكان و ەمرىنى اخىرگى كۇنلارنى اۇتگە زىياتكان پەيتىدە، اۇنى اوزىنباسارلىكىنى اوستىدە قۇدرت طەبىدە جىنگ و جۇدگە كىلە دى، جىنگى بىر تامانىدە طواشىە اسملى بىر شەخس بولمى، او پىوراپە دىكى سالىبى كافرلارنى بېلن علاقە دە بۇلە دى و اولرېنىنگ قۇدرتى ياردمىدە حۇكۇمەتنى قۇلگە كىرېتىشنى و يەنە مۇسلمانلارنى اصلى كافرلارنى قۇل استىگە قۇيىشنى قەصد قىلە دى. باشقە بىر تاماندا ايسە بۇندى حقاىرگە راضى بولمىدىن شىيە و اھلى سەنت مۇسلمانلارنى تۇرىشە دى .

حە، مەنە بو اوزگە رىشلارنى بىر تامانىدە شافىئى مەھبەتى عەقىدە سىگە اىگە بۇلگن صلاح الدىن ائوبى و عباسىلارنى يىلپىت حۇكۇمەتى بولسە، اىككىنچى تاماندا پىوراپە دىكى سالىبىلارگە نامە يازىب اولردن مۇسلمانلارنى قۇويىب چىقە رىش بويىچە ياردم سۇرە گن "فاطمىلار خىلافتىنى مۇتولسى" طواشى اسملى شەخس تۇرە دى. عاقبەتدە ايسە نامە نى الىب كىتە ياتكان كىشى قۇلگە تۇشە دى و طواشى ھەم اولدىرىلە دى.^{۶۳} سۇدنىلىك قۇللردن تەشقە رى قەسردىكى شىيە

^{۶۳} البدایة والنہایة (۱۲/۲۵۷، ۲۵۸)

مَذْهَبِيَدْگِي وَ مِصرليک اِسْمائِلي بُولْگن اَدْمَلْر خائِن طَواشِييني وَ صَلِيبي کافرلَرنى وَ مُسلمانلَرنى اُچِيچى دَرَجَه لى دُشمَنِييني عَبّاسيلَرنينگ يَحْلِيط حُکُومَتِييني طَرَفدارى بُولْگن اَهلى سُنْت مَذْهَبِيَدْگِي مُسلمانلَرگه قَرشى جِمايَه قِيَلْمَسِدِى .

وَ نِهايْت قَمْرِى ۵۶۷ ييلدَه مُحَرَّم اَيِدَه صِلَاح الدِّين اَيُّوبى قَاهِرَه دَه عَبّاسيلَرنينگ اِسلامي اضطرارى بَدَل يَحْلِيط حُکُومَتِييني ناميگه خُطَبَه اُوقِيدى.

شُو طَرز دَه نِيچِيچى دَرَجَه دِگى اضطرارى بَدَل حُکُومَت ۲۷۱ ييلدن سُونگ يَنَه قَيِنَه دَن كَنْتَه راق وَ قَدْر تَليراق اضطرارى بَدَل حُکُومَتگه اَيَلْنِدِى. بُو پيردَه بِيَر نِيچَه دَرَجَه پَسْتَدِگى اِسلامي اضطرارى بَدَل حُکُومَت، يُو قارير اَقْدِگى اِسلامي اضطرارى بَدَل حُکُومَتگه اَيَلَه نَه دِى، اُو بِيَز لَرنى "نُبُوت مَنَهجِيگه اَساسلَنگن خِلَافَت" گه عَمَل وَ حَدْتِيگه، بُو يَرُوق وَ حَدْتِيگه، بُو يَرُوق بِيَرِيش وَ حَدْتِيگه يَقِيْنلَشْتِيَرَه دِى .

بُو پيردَه شُو نَرَسَه مُشَخَّصِكى، مِصرنى اِسْمائِلي حَاكِمِييني طَلْبى سَبَبِلي سُنْئى مَذْهَبِيَدْگى شِيركُوه وَ صِلَاح الدِّين اَيُّوبى مِصرگه كِيرِيب كِيلِيشَه دِى وَ صِلَاح الدِّين اَصْلَى كافرلَرنى دَفْع قِيلِيش نِيْتى بِيَلْن مِصر دِگى اِسْمائِلي شِيَعَه لَرگه يار دَم بِيَرَه دِى، مَنَه بُو حُكُومَتِي اُوزِينى اُورِينباسرى مَوْجُود بُولِيب، اُو اُوشَه دُور دِگى حَاكِمِنى اَخِيرگى كُونلَرِيگه چَه تِيرِيك بُولْگن، لِيكِن خِيَانْتى وَ صَلِيبي كافرلَرگه نامَه ياز كَنلِيگى سَبَبِلي مَنَصَبِينى قُولْدَن باى بِيَرَه دِى وَ اُولدِيرِيلَه دِى، نَتِيجَه دَه اُولِيَمى يَقِيْنلَه شِيَب قَالْگن حَاكِمگه اُورِينباسر بُولَه اَلْمِيدِى.

شُو پيردَه جُودَه هَم عَجايِيب بِيَر تِينْگَلَه مَه صَادِر بُولَه دِى، بِيَر تامانَدَه شَافِيعِيلَر، حَنْفِيلَر وَ حَنْئى حَنْبَلِيلَر دَن عِبَارَت اَهلى سُنْتِنِينگ شِيركُوه وَ صِلَاح الدِّين باشچِيلِيگِيَدْگى لَشْكَرى، صَلِيبي اَشْكار كافرلَرنى وَ مَحَلّى مُرْتَدلَرنى بَر اَبْرِيَدْگى فَاطِمى اِسْمائِلي شِيَعَه لَرِينِينگ حُكُومَتِييني جِمايَه قِيلِيشْگن بُولْسَه، باشقَه بِيَر تامانَدَه بِيَر قَنچَه بِيَللَر دَن سُونگ حُودِدى شُو اِسْمائِلي شِيَعَه لَرى صَلِيبي كافرلَر وَ مُسلمانلَرنى اُچِيچى دَرَجَه لى دُشمَنِييني وَ طَواشِيگه اُوخْشَه كَن سَاتَقِيْن، مَحَلّى مُرْتَدلَرنى بَر اَبْرِيَدْگى صِلَاح الدِّين اَيُّوبِينِينگ شَافِيعى مَذْهَبِيَدْگى حُكُومَتِي

حمايه قيله دي، كيبينجه ليك ايسه اولر بيرگه ليكده شوندى بير قدرتنى تشكيل قيليشه ديكى،
بيت المقدسنى قنحيه و اسلامى ديارلرنى آزاد بوليشيگه و باسقينچى كافرلرنى قوويب چيقه
ريليشيگه سبب بوله دي، بو ايشلرنى عباسيلرنى سنى مسلكيدگى ياكى مصرنى شيعه
مسلكيدگى قدرتلرنى هيچ قيسى بيرى بوندن الدين عملگه اشيريشگه قادر بولگن ايمسدى .

ايندى مصردگى فاطمى شيعه لرينى حكومتينى اوستيدگى صلاح الدينينگ حكرانليگى ثمره
سى باره سيدگى نمونه نى قرمه - قرشيسيدَه بيزلر باشقه بير نمونه بيلن تنيشيب چيقه ميز: آل
بويه شيعه لرينى عباسيلرنى اوستيدگى حكرانليگيه - عباسيلر اوشه دوردگى اسلامى
اضطرارى يحليط حكومت بولگن - ايشاره قليب اوتماقچيميز، بو ارقه لى اولرنى هيچ قيسى
بيرينى قدىمى بيزلرنى الدينگه عزت سري پيتكله گه نينى و قيسى بيرى ايسه بيزلرنى
ارتگه، زليليكگه تارتيب كيتگه نينى توشونيب بيته ميز .

ابو ريحان بيرونى آل بويه نينگ عباسيلرنى اوستيده حكرانليك قيليشى اساسى اوزگه
ريشلرگه بائث بولگن ديب بيله دي و آيته ديكى: "سلطنت متقبنى اخيرگى كونلريده و
مستكفينينگ اولگى كونيده آل عباسدن آل بويه نى قوليكه اوتدى." ٦٤ ابن خالدون آيته ديكى:
توغرىسى خلافتنى اساسى بوتونلى ويران بوله دي باشلانگن ايدي " ٦٥ .

آل بويه برجه معنه وي دنياوى كوجلرنى عباسى خليفه لردن آيشه دي، بو ضربه لر شو
درجه ده چوقور و ايلدزلى بولگن ايديكى، حتى آل بويه نابود بولگندن سونگ هم عباسيلرنى
حاكلرى آل بويه دن الدينگى يحليط و قدرتلى جاياگه نى قولگه كيريته آيشمه دي.

رؤمليك صليبى كافرلر نينگ حمله قيليش واقيعه لرى و اولر نينگ موصيلنى بير قيسميدَه
ايلگه ريلشلىرى، منه بو يحليط و اسلامى اضطرارى بدل حكومتنى باشيگه توشگن نرسه لر
بيزلرنى ينده يحشيراك تنيشتيره آله دي. عز الدوله ديله مى سياسى بير اويينده قمرى ٣٦٠

٦٤ ابوريحان بيرونى، آثار الباقية، ترجمه اكبر دانا سرشت، (تهران، اميركبير، ١٣٦٣) ص ٢٠٣.
٦٥ ابن خلدون، تاريخ ابن خلدون: العبر و ديوان المبتداء و الخير. .. ترجمه عبدالمحمد آيتى، (تهران، موسسه مطالعات و تحقيقات فرهنگى، ١٣٦٤) ج ٢، ص ٧٠٨.

پیلدە رۇملىكلار بىلەن جەنگ قىلىش اۇچۇن اۇنى اۇزىگە سۇيىنگەن عىباسى حۇمدار دىن نامە ار قە لى ماددى ياردەم سۇرىدى و نصرانى كافىر بىلەن جەنگ قىلىشنى عىباسى حاكىمنى وظيفە سى دىب جىسابلىدى. عىباسى شاھ اۇنى نامە سىنى جواپىگە يازە دىكى: "قۇماندانلىك مېنى قۇلىمدە بۇلگەن تەقدىردە گىنە مېنگە جەنگ قىلىش واجىب بۇلە دى. يعنى اگر مال - مۇلك و لشكر مېنى اىختىار يمدە بۇلسە. حاضر دە ايسە مېنى قۇلىمدە اۇلمە گۇدى مەقدار بار حالاص، اۇلرنى ھمە سى سىز و دولتنى باشقە قۇماندانلارنى قۇلىدە، جەنگ قىلىش ھم و حج ھم، باشقە پىتكى وظيفە لر ھم مېنگە واجىب ايمس. مېن سىزلر اۇچۇن فەقشۇ نرسە اۇچۇن كىركەنكى، سىزلرنى امام خەتپلار يىگىز مېنەردن تۇرىب مېنى نامىنى ادملرنى ارامىشدە اۇشلاب تۇرىش اۇچۇن ايتىشە دى حالاص. مەنە بۇ نرسە دن ھم چىتلە نىشىمنى ھاحلە گن پىتىنگىزدە اۇزىمنى چىتگە آلە من و ھمە ايشلرنى سىزلرگە تاپشيره من." ^{۶۶} "أما عزّ الدّوله جوده ھم كوپ تەددىلر استىدە عىباسى حۇمدار دىن معلۇم مەبلغى ايشىگە مۇقق بۇلە دى، لىكن باسقىنچى نصرانى كافىرلرگە قىشى ھىچ قەندى جەھاد قىلىنمىدى .

ال بۇيە مەنە شۇ طرز دە عىباسىلارنىڭ يەلپىت خۇمەتتىنى شۇندى ضەيف درجە گە ائىب بارە دى و حتى مصر دىكى اسمائىلى شىعە لرىنى خۇمەتتىن قۇرقىلىكلرى سببىلى و اۇزلرىنى قۇرتلارنى سەلب قالىش اۇچۇن ھم عىباسىلارنىڭ اۇتير غىزىب قۇپىلگەن قۇغىر چاقلىرىنى ھم بىر چىتگە سۇرىب تىشلى ائىشمس و شىعە خۇمەتتىنى اعلان قىلىشگە جۇرەت قىلىشمىدى. ائبته اۇلر بۇ ايشىگە قادر ايدىلر، چۇنكى اۇلرنى اعتقادى بۇيىچە، اگر اۇلر مەنە بۇ قۇغىر چاقلىرىنى آسانلىك بىلەن ائىب تىشلاب يۇقاتىب تىشلىشە و شىعە خۇمەتتىنى اعلان قىلىشسە، اۇلرى بىر قۇماندانگە و بىر عىسگرگە ايلە نىب قالىش و حاضر دە اىگە بۇلىب تۇرگەن خۇمرانلىكلارنى قۇلدن باى بىرىشردى .

^{۶۶} ابن مسكويه، ابن مسكويه الرازى، ابو على، تجارب الامم، الجزء السادس؛ حقه و قدم له ابوالقاسم امامى، (طهران، دار سروش للطباعة و النشر، ۱۳۷۹ ش / ۲۰۰۰ م)، ص ۳۴۹-۳۵۰.

آلِ بُويَه جُودَه هَمَّ آسانليک بيلن شُوندى يَحْلِيْطُ حُكُوْمَتِنِيْ خُرَاسانَ وَ ماوراءَ النَّهْرَدَگِيْ
 سامانيلرگه وَ طَبْرِستانَ وَ گُورگانديگيْ عَلَويْلرگه وَ فارسديگيْ، مَرگزيْ شَهْر لَرْدَگِيْ آلِ بُويَه گه
 وَ كِيبِنچَه لِيک سَلجُو قِيْلرگه وَ خَارزَمشاهاگه اُوْحشَه گن بِيْر نِيچَه كِيچِيک وَ تَرفاق
 حُكُوْمَتلرگه، اُونْدَن تَشَقْرِيْ اُونلَب كِيچِيک، اَمَّا تَحْمِيْنًا مُسْتَقِيْل، مَحَلِّيْ حُكُوْمَتلرگه بُولِيْب تَشْلَه
 شَه دِيْ، لِيكِن اُولرنيْ هَمَّه سِيْ اَكْثَرًا بِيْر - بِيْرلَرِيْ بِيْلن جَنگ قِيْلِيْشَر دِيْ .

اَمَّا مُتَّحِدْ مُغُوْللَر ۶۱۶ قَمْرِيْ بِيْلدَه اِسْلامِيْ شَرَقْدَگِيْ مُسْلِمَانلَرگه وَ اِيْرانگه حَمْلَه قِيْلَه دِيْ وَ
 ۶۵۶ بِيْلگه چَه يَعْنِيْ ۵۰ بِيْل مابِيْنِيْدَه مَنَه بُوْ مُسْلِمَانلَر مُغُوْللَر تَامانِيْدَن قِيْر غِيْن قِيْلِيْنَه دِيْ،
 ضَعِيْفَلَه شِيْب قَالگن وَ فَسادگه تُولگن عَبّاسِيْلَر حُكُوْمَتِيْ اِيْسَه فَقط تَاماشَه بِيْن بُولِيْب تُوْرَه دِيْ
 وَ حَتِّيْ حَنْفِيْ مَذَهَبِيْدَگِيْ خَارزَمشاهاْلَر وَ اِسْمائِيْلِيْ شِيْعَه لَرِيگه اُوْحشَه گن قُدْرَتْمَنْد حُكُوْمَتلَر
 نابُوْد بُولِيْب، اُولرنيْ اُورنِيْنِيْ كَافِر اِيْلحانان حُكُوْمَتِيْ اِيْگَلَه گن پِيْتِيْدَه خُرَسَنْد هَم بُوْلَه دِيْ،
 حَتِّيْ اِبْن اَثِيْر كَامِلْ نَامِلِيْ كِتَابِيْنِيْ اِيْكِيْ جايِيْدَه شُو نَرَسَه گه اِشارَه قِيْلِيْب اُوْتَه دِيْكِيْ، عَبّاسِيْ
 حُكْمَران «النَّاصِر لِدِيْنِ اللّٰهِ»^{۶۷} كَافِر مُغُوْللَرگه يازگن نَامَه سِيْدَه اُوز يِنِيْنِگ مُسْلِمَان رَقِيْبِلَرِيگه
 قَرشِيْ مُغُوْللَرنِيْ تَر غِيْب هَم قِيْلَه دِيْ. شُو سَبَبِلِيْ هَم مُغُوْللَر تَامانِيْدَن يَقِيْن ۵۰ بِيْل دَوَامِيْدَه
 مُسْلِمَان قَتْلِيْ عَام قِيْلِيْنِگن پِيْتِيْدَه عَبّاسِيْلَرنِيْ لَشْكَرِيْ مُغُوْللَرنِيْ قَر شِيْسِيْدَه هِيچ قَنْدِيْ مُناسَبَت
 بِيْلدِيْر مَه گه نِيْنِيْ كُوْرَه مِيْز، حَتِّيْ مُغُوْللَر بَعْدادِنِيْ دَر وازَه لَرِيگه پِيْتِيْب كِيْلِيْشَه دِيْ، لِيكِن بُوْ
 وَ قَتگَه كِيْلِيْب جُودَه هَم كِيچ بُولگن اِيْدِيْ. ^{۶۸}

^{۶۷} ابن اثير، الكامل في التاريخ، ج ۹، ص ۳۳۰ و ۳۶۱، برتولد اشپولر، تاريخ مغول در ايران، ترجمه ميرآفتاب (تهران، ۱۳۵۱) ص ۲۶ و ۲۷،
 نیز الكامل ابن اثير ج ۹، صص ۳۳۱ - ۳۶۱ / نیز مستوفي، تاريخ برگزیده، - چاپ سوم، تهران، اميرکبير، ۱۳۶۴) ص ۳۶۸ و ۴۹۳ .

^{۶۸} ابن اثير، الكامل في التاريخ، ج ۹، ص ۳۳۰ و ۳۶۱، برتولد اشپولر، تاريخ مغول در ايران، ترجمه ميرآفتاب (تهران، ۱۳۵۱) ص ۲۶ و ۲۷،
 نیز الكامل ابن اثير ج ۹، صص ۳۳۱ - ۳۶۱ / نیز مستوفي، تاريخ برگزیده، - چاپ سوم، تهران، اميرکبير، ۱۳۶۴) ص ۳۶۸ و ۴۹۳ .

إسمائیلر ھم صلاح الدین ائیوبینی زمانیدگی مصرلیک اسمائیلرینی سیاستیگه خلاف رویشده، بیرینچی درجه لی دشمن سکولار مغوللرینی حملة سیگه قرشی جنگ قیلیش اوچون، مسلمانلرینینگ اوچینچی درجه لی دشمنی بولمیش نصرانی کافرلرگه یوزله نه دی. ۶۳۷ قمری ییلده رکن الدین حورشاه اسمائیلی بیر حیئتتی حوددی شو مقصد بیلن انگلیه نی پادشاهی هینری اوچینچینی سلطنتیگه یوباره دی؛ اما وینجیسئیر بیپیسکاپی اسمائیلی ایلچینی کیریپ کیلگه نی حقیدگی خبرنی ایشیتگچ آیته دیکی، منه بو ایتلرنی اوز حالیکه قویپ قویپنگلر، اولر بیر- بیرلرینی قیرغین قیلیپ یوقاتیب تشلشسین، شوندن سونگ بیزلر اولرینی خرابه گه ایلنگن شهرلرینی اوستیگه کتالیک دینیمیزنی قوره میز؛ انه اوشه حالتده دنیا بیر چوپانگه و بیر قویگه ایگه بوله دی. ۶۹

بوندن تشقیری ۴۰۰۰۰ اترافیدگی متحد مغوللرگه گروزینلر و ۱۲۰۰۰ ارمئلر، آره سیده مسلمانزاده لر هم موجود بولگن حتایلیکلرنی ۱۰۰۰ ته توپخانه سی و تورک، فارس و باشقه لردن عبارت مینگلب حافی، شافیعی مسلمانلری قوشیلیپ ابن کثیرنی سوزیگه کوره ۲۰۰۰۰۰ نفر اترافیدگی متحد لشکرنی تشکیل قیلیشه دی. او زمانلرده شیعه لر یا اسمائیلی بولیشگن یا ۱۲ اماملیک، اسمائیلر مغوللرگه قرشی جنگ قیلیشگن و مغوللر تامانیدن هم نابود بولیشه دی، ۱۲ اماملیک ایکینچی دسته دگی شیعه لرنی سانلی بو دیارلرده کوزگه تشله نه دیگن درجه ده بولگن ایمس، اما مغوللرینی لشکرنی آره سیده خوجه نصر الدین طوسیگه اوحشه گن علملی کیشیلر هم موجود بولگن ایدی، لیکن اولر سئیزاده لرگه نسبتاً جوده کم سانلی بولیشگن. هر قندی حالتده هم اولرینی همه سی بیرگه لیکده مسلمانلرگه قرشی مغوللرینی جبهه سیننی قوتلب کیلیشگن. ۷۰

ابن کثیرنی آیتیشیجه، مغوللرینینگ منه بو متحد جبهه سیننی قرمه - قرشیسیده خلیفه نینگ عسکرلرینی سانلی ۲۰۰۰۰ نفردن کوپ بولگن ایمس. شو ساندگی لشکرنی اوزی هم جوده

۶۹ ادوارد براون، تاریخ ادبیات ایران، ترجمه علی اصغر حکمت (تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد و ابن سینا و مروارید، ۱۳۶۶) ج ۳.
۷۰ ابن کثیر، البداية و النهاية (قاہرہ: مطبعه العادہ، ۱۳۵۱ ق) ج ۱۳ - ۱۴، ص ۲۲۵.

هَمْ آغِير وَ حَار حَالْتَدَه كُون كِيچيريشردى، اُولر حَتَّى كُوچَه لَرْدَه وَ مَسْجِدلَرنى ايشيكلَرىدَه تَيْلمچىلىك قىلىشگن. تَرىخچىلَرنى ايتىشىچَه، مُغوللَرنىنگ باسقىنچى قومى بَعْدَاد دَر وَازَه لَرىگَه پىتتِب كىلگن پىتتِيدَه، خَلِيفَه اُوزىنى قَصْرىدَه كَنىزلَرى وَ عِياللَرى بىلن بىرگَه قُوْشِيق ايشيتتِب وَ قَتبىنى حُوْشَلَش بىلن مَشْغُول بُولگن. بُو اُوْشَه زَمَانْدَگى مُسْلِمَان حُكُومَتبىنى پايْتختى حَقِيدَه اِبْن كَثِيرنى بىرگن خَبَرلَرى ايدى. مَنَه شُو طَرزَدَه مُغوللَرنىنگ بىرلَشگن، مُتَّجِد لَشْكَرى مُسْلِمَانلَرنىنگ أَنَه اُوْشَه حَالْتَدَگى عَسْكَرلَرى بىلن رُوبُرُو بُولَه دى وَ نَهَايت قَمَرى ۶۵۶ پىلدَه مُغوللَرنى لَشْكَرى بَعْدَادگَه كىرِيب كىلَه دى. اِيندى اُوْشَه زَمَانْدَن باشلَب عُثْمَانىلَرنىنگ اِسْلَامى اِضْطِرَارى بَدَل حُكُومَتى قُدْرَتگَه كىلگُونىچَه مُسْلِمَانلَرنىنگ باشىگَه قَندى مُصِيبَتلَر تُوْشگَه نَبىنى فَقَط اَلله بىلَه دى. ۷۱

باشقَه اُوْنلَب تَرىخى واقِعَه لَرنى آرَه سِيدَه بىزلَرنى اَكْثَرىمىز اُوچُون مَنَه بُو اِيككى واقِعَه يَحْشِيراق نَتىشدُور، لِيكِن هَر اِيككى واقِعَه نى نَتىجَه سى اِسْلَامى اِضْطِرَارى بَدَل حُكُومَتگَه مُنَاسَبَت بىلدىرِيش بُو بىچَه بىر - بىرىدَن بُو تُوْنلى فَرَق قىلَه دى.

بىزلَرنى يَنْدَه اَلدىنگى دَوْرگَه اَلِيب بارَه دىگن نَمُوْنَه لَرْدَن بىرى، عُثْمَانىلَرنىنگ اِسْلَامى اِضْطِرَارى بَدَل حُكُومَتى بُولَه دى:

عُثْمَانىلَرنىنگ اِسْلَامى بَدَل حُكُومَتى "اَبْدى خِلَافَت" شىبَعارى بىلن حَنفى مَذهَبىگَه، هَمْدَه نَقْشَبَنْدِليكنى صُوْفىلىكگَه ماپىل رَوِيشىگَه اَسَاسلَنگن حَالْدَه يَقِين ۶ عَصْر حُكْمَرَانلىك قىلىشگن، اِيلْدُرْم بايزىدىنى زَمَانىدَه مُسْلِمَانلَرنى قُول اَسْتىدَگى مَنطَقَه لَر بىوراپَه گچَه كىنگىدى وَ بَلگَه رِيَه، گَرىسِيَه، صىرِيبِيَه، اَلْبَه نِيَه، باسِنِيَه، رُومِينِيَه فَتْح قىلىندى، مُسْلِمَانلَر سُلَيْمَان قَانُونىنى زَمَانىدَه اِسَه حَاضِرگى اَوْسْتَرِيَه نى پايْتختى وىنَه گچَه پىتتِب بارىشدى، اَلْبَنَه مُحَمَّد فَاتِحنى دَوْرىدَه كَانسْتَنْتِيپَالنى هَم فَتْح قىلىندى وَ شَرقى رىمدَگى نَصْرَانىلَرنىنگ امپىرَتارلىگىنى عُمرىگَه پايان بىرلىدى.

^{۷۱} ابن كَثِير، البَدَايَة وَ النِّهَايَة (قَاهِرَه: مَطْبَعَه الْعَادَه، ۱۳۵۱ ق) ج ۱۳ - ۱۴، ص ۲۲۵.

مۇسلمانلار نىنگ اۇچىنچى دَرَجَه لى دۇشمَنلرى بۇلمىش كافر نَصْرانىلر ايسىبق جَنگ ارقه لى مُتَّحِد ،بىردَم عُثمانىلرگه قَرشى كُورَه شَه اَلْمَسْلِكَلرىنى تۇشۇنىب يېتىشە دى، صَالِبى جَنگلىرى وَ عُثمانىلر نىنگ اَلِيب بارگن جَنگلىرى بۇنى اِثبات قىلگن ايدى. مۇسلمانلر بىر- بىرلرى بىلن مُتَّحِد بۇلر اىگنلر، نَصْرانىلر حَتَّى اوزلرىنى هَم مُحَافِظَت قىلَه اَلْمَسْلِكَلرىنى يَحْشَى تۇشۇنىب يېتىشگن ايدى. ايندى اولر نىنگ اَلدِينگه حَرَكَت قىلىشلىرى حَقِيدَه گه بىر مَسَه هَم بۇلَه دى. شو سَبَبلى هَم بىر قَنچَه عَصْرلَر دَن بۇيان يۇمشاق وَ رُوحى ساووق جَنگلى اُولگى وَ مۇهم قَدَم صِيفَتِيدَه مۇسلمانلرى وَ حَدَتِيگه ضَرْبَه اۇریش اۇچون باشلَه شَه دى.

مَنَه بۇ يۇمشاق جَنگلَر دَن سۇنگ اىچكى تار تيشۇلرنى، تَقَرُّقنى ، سۇستلىكنى، زَلِيللىكنى ايجاد قىلىشدى، «فَنَفَّسُوا وَ تَذَهَب رِيحُكُمْ» وَ نَهَايَت ايسَه ايسىبق جَنگلىرى وَ مۇسلمانلرى حُكُومَتىنى نابۇد قىلىشنى باشلَشدى، اولر حَتَّى مۇسلمانلرى اوزىنى نابۇد قىلىشنى اَندَلُوسدَه مَوْقِفَت بىلن تَجْرِبِيَه دَن اۇتگه زيشگن ايدى. اولر اَندَلُوس تَجْرِبِيَه سىگه اىگه ايدىلر، شۇنىنگ اۇچون هَم عُثمانىلر حُكُومَتىنى اَندَلُوسى قىلىش رىجَه سىنى اوزلرىگه مَقْصَد قىلىب قۇيىشَه دى وَ بىرىنچى بۇلىب يۇمشاق، ساووق، رُوحى جَنگلر ارقه لى ايشلرىنى باشلَه شَه دى، مَثَلًا:

۱- مۇسلمانلرى اۇرتَه سِيدَه مَذَهَبى تَعَصُّبلىكلرنى كىنگىتيريش، شِيعَه - سُننى، سَلَفى - صُوفى، سَلَفى - حَنَفِيگه اۇحشَه گن اىختىلافلرنى چۇقۇرلشتيريش.

۲- مۇسلمانلرى اۇرتَه سِيدَه زَبانى وَ نَجادى تَعَصُّبلىكلرنى تَرَقَه تيش وَ كىنگىتيريش، چُونكى بَعْضى جايلَر دَه بۇ مَذَهَبى تَعَصُّبلىكلرگه اَرَه لَه شِيب كِئْتَه دى.

پيور اِپَدَه سِكُولارىستلر نىنگ قُدَرَتگه كىلگنلر دِن سۇنگ سِكُولارىزم دىنىنى تَبْلِيغ قىلىشلىك.

پَرِيجَدَه "تَرَقِيَات وَ صُلح اِتْفَاقىنى كامِيَتَه سى" نامى اَسْتِيدَه سِكُولارىست تۇرك ياشلرىنى تَرِبِيَه قىلىشگه اۇحشيدى، اولرگه تَعْلِيم بىرىلگن دَن سۇنگ عُثمانىلرنى حُكُومَتىنى اَرَه سىگه جُونَه تىلر

ايدى، ۱۹۰۸ يىلدە بۇتون جەھان سىكۇلارىستلرى غۇمانىلار نىنگ اسلامى اضطرارى بىلەن
حۇكۇمىتىنى نابۇد قىلىش اۇچۇن حۇددى شۇ مۇرتد سىكۇلارىستلرنى جىمايت قىلىشىدى.

بۇنى بىر ابرىدە انگىلە لىك و فرىنسىيە لىك سىكۇلار لر ھەم عرب مىلتچىلىكى شىعارى استىدە و
اۇلرنى عربلرنى واجد حۇكۇمىتىنى تىشكىل قىلىشگە تىر غىب قىلىپ اۇزلار نىنگ سىكۇلارىستىك
تعللىملىرىنى احمد جمال پاشاگە اۇحشە گن شىخصلر ارقە لى اۇرگە تە باشلىشىدى، احمد جىمال
پاشانى كىلىپ چىقىشى تۇرك بۇلگن، لىكن بۇ پىردە عربلار نىنگ سىكۇلارىستىك نىسيانالىزىمىنى
جىمايە قىلىپ چىقە دى. حۇددى شۇنگە اۇحشە تۇركىيە دە ھەم كىلىپ چىقىشى عرب بۇلگنلر
تۇركلار نىنگ سىكۇلارىستىك نىسيانالىزىمىنى جىمايە قىلىپ چىقىشە دى.

مەنە بۇ مەرحلە دە مۇسلمانلار نىنگ اۇچىنچى دىر جە لى دۇشمىنلرى نصرانىلر، مۇسلمانلار نىنگ
بىرىنچى دىر جە لى دۇشمىنى سىكۇلارىستلرگە ھەمراھ بولىشە دى، بۇندىن الدىن يەھۇدىلر ھەم
سىكۇلار مۇرتدلر بىلەن بىرگە مۇتەدد بولىشگن ايدى. نصرانىلار نىنگ مۇتەدد بىرى و المۇوىز
وىمىر ۱۹۳۵ يىلدە نصرانىلار نىنگ بىتۇ المۇقدسدىكى كانفىرىنسىيە سىدە ايتە دىكى: بىزلار نىنگ
مقصدىمىز مۇسلمانلرنى عىسى وى قىلىش اىمس، بۇ اۇلر اۇچۇن حرام جىسابلە نە دى، بلكى
بىزنى مقصدىمىز اۇلرنى اسلامدىن اوزاقتىرىش، اۇلر الله بىلەن علاقە قىلمىدىگن كىمسە لرگە
ايتە نىشى كىرك و سىزلر مەنە بۇ ايش ارقە لى اسلام جەھانىنى مۇستەلگە قىلىش اۇچۇن يۇلنى
تيارلىسىزلر و اۇلر سىزلر تيارلە گن يۇلدە حركت قىلىشە دى. نىمە بۇلگە نىنى
تۇشۇندىنگلرمى؟ اگر كىرك بۇلسە مۇسلمانلار نىنگ دۇشمىنىنى يۇمشاق و ساۋوق اۇرۇشى بارە
سىدىگى بۇ رىجە نى اۇن مەرتە لب بۇلسە ھەم تىكرارلە شىمىز لازم، بلكىم شۇنى تائىرىدە الله
بىزلرگە رحىم قىلىپ اۇيغانسك و عزتىمىزنى قۇلگە كىرىتسك و مەنە بۇ حارلىكلردن
قۇتۇلسك.

ھەر قەندى حالتدە ھەم سىكۇلارىزم دىنى مەنە بۇ ساۋوق و يۇمشاق، رۇجى جىنگدە مۇرتدلر و
مۇنافىقلر، سىكۇلارزدە لردن فايده لىنگن حالدە اسلامى بىلەن حۇكۇمىتىنى تىفرق ايجاد قىلىش و

مُسلمانلار نینگ ایمان و وَحَدَّتْ قُدْرَتِیْنِی یُوقَاتِیْش بِلَآن ضَعِیْفَلَه شِیْشِی اُوچُون شَرَائِطِی مُهْیَا قِیْلِجْ، اُولر نینگ حَرْبِی جَنگَلَرِی وَ حَمَلَه لَرِی باشلَندِی. فَرَنسِیَه وَ رَاسِیَه ۱۷ عَصْرِنِی یَرِمِیْدَه عُثْمَانِیَلَرِنِی قَوْلِ آسْتِیْدِگِی بَعْضِی مَنطَقَه لَرِنِی اِشغال قِیلَه دِی. سِکُولار فَرَنسِیَه کِیْبِنچَه لَیک جَزائِرِنِی، تُونِیسِنِی، مَرَاکَشِنِی هَم اِشغال قِیلَه دِی. سِکُولار اَتَه لَیْه لَیکلَر اِیْسَه لَیوِیَه گَه کِیْرِیْب کِیْلِشِیْدِی وَ سِکُولار اَنگَلِیَه هَم بُونْدَن اَلدِیْنراق هِنْد قِطْعَه سِیْنِی بُوْتُونلِی مُسلمانلَرِنِی حُکْمرانلِیْگِیْدَن چِیْقَه رِیْب اَلِیْب عَدَنگَه کِیْرِیْب کِیلَه دِی وَ یَمَنِنِی جَنوُبِیْگَه چَه اِشغال قِیلَه دِی.

عُثْمَانِیَلَر نینگ اِسْلامِی اِضْطِرا رِی بَدَل حُکومتِی باسقیْنچِیلَرِنِی قُووِیْب چِیْقَه رِیْش اُوچُون اُوْزِیْگَه قِیْتِشِنِی اُوْر نِیْگَه کِیْرِمَه نِیْه گَه اُوْحْشَه گَن باشقَه پِیْر سِکُولار دَوْلَتْگَه اَلْدَه نَه دِی وَ پِیْر نِیْچِی جَهان اُوْر وْشِیْدَه ساسِیالیست کِیْرِمَه نِیْه نِی فایْدَه سِیْگَه جَنگَدَه اِشْتِراک اِیْتَه دِی، مُصْطَفَی گَمال پاشا (اَتَه تُوْرک دِیْب مَشْهُور بُولْگَن) بُو جَنگَلَر دَه مَشْهُور بُوْلَه دِی وَ شَبْهَه لِی طَرز دَه اِیْنِگ یُوْقاری حَرْبِی دَرَجَه نِی قَوْلْگَه کِیْرِیْتَه دِی.

مَنَه بُو وَضِیْعِیْتَدَه عُثْمَانِیَلَرِنِی دَوْلَتِی اُوْزِیْدِگِی ضَعِیْفِلیْکَه قَرَمَسَدَن تَشْقِی دُشْمَن بِلَآن جَنگ قِیْلِشْگَه قُدْرَتِی پِیْتِگَن، شُو سَبَبِلی هَم سِکُولار اَنگَلِیَه لَیکلَر پِیْر وَ اَزادلیک گِیْی یالغان وَ عَدَه لَر بِلَآن عَرَبلَر نینگ مِلَّتْچِیْلِک جِسیاتلَر یَدَن وَ عَرَبلَر نینگ عُثْمَانِی نَقْشِبَنْدِی حَنْفِیلَر بِلَآن اِیْخْتِلاْفِیْدَن فایْدَه لَه نِیْشِیْدِی وَ شاه فِیْصَل وَ اَشْرَف حُسَیْنِگَه اُوْحْشَه گَنلَرِنِی اِسْتِقالْگَه وَ تَفَرُّق اِیْجاد قِیْلِشْگَه تَر غِیْب قِیْلِش اَرَقَه لِی عُثْمَانِیَلَر گَه اِیْنِگ کَتْتَه ضَرْبَه لَرِنِی اُوْرِشَه دِی. ۷۲

مَنَه بُو وَضِیْعِیْتَدَه عُثْمَانِیَلَرِنِی دَوْلَتِی عَرَب مِلَّتْچِیْلِرِیْگَه قَرَشِی وَ اِیْچِکِی مَذْهَبْچِیْلَر گَه قَرَشِی جَنگَدَن عاجِیز بُولِیْب قالدِی وَ نِهاِیْت اَتَه تُوْرک نامِلِی پِیْر سِکُولار لَرِنِی قُوْز غَلانِی بِلَآن وَ خِلاْفَتِنِی قانُونِی اِیْگَه نِیْنِی اِنکار قِیْلِیْب اُوْنِی اَرَه دَن یُوقَاتِیْش بُوْیْچَه اَتَه تُوْرکِنِی قُوْتَلَنْتِیْر گَن

کسانی چون میرزا تقی شیرازی ، سید محسن حکیم ، سید مصطفی کاشانی ، سید ابوالقاسم کاشانی ز عیم های شیعه بودند که بر خلاف غلات 72 صفوی از دولت عثمانی حمایت و بعضا در حمایت از آنها در مقابل انگلیس جهاد کردند .

عبدالرزاقگه اوحشه گن منافق و سڳولار زده لرنی حمایتی آستیده ۵۷ رهبرگه و ۵۷ بیراققه و ۵۷ دولتگه تقسیملندی، مسلمانلر نینگ واحد اسلامی بدل حکومتی ۶ عصرگه یقین اوزیدگی برچه عیباری بیلن بیرگه مسلمانلر نینگ دارالاسلامینی محافظت قیلیب کیلگن ایدی، بلکیم بو دولتلرنی بیر یا ایککیته سی استینا بولیشی مومکین، لیکن باشقه قالگن همه سی حاضرگی بیتگه چه بوتون جهان سڳولار کافرلری و سڳولار مرتدالر تامانیدن قویب قویلگن ساتقینلرنی قولیده سڳولار یزم دینینینگ کفر قانونلریگه کوره اداره قیلینه دی. ۷۳

دقت بیلن اعتبار بیرینگر، مسلمانلر نبوت منهجیگه اساسلنگن خلافت نعمتینی قولدن بای بیریش بیلن اوزلرینی قییردن پستلیکگه، زلیللیکگه تامان پیتکلب کیتیشدی؟ و اوزلرینینگ بیچاره بولیب نابود بولیشلری اوجون اسبابلرنی قندی قیلیب اوز قوللری بیلن وجودگه کیلتیریشدی؟ و الله نی بنده لرینی آره سیده اینگه حقیر و اینگ قدرسیز بولگن تشقی سڳولار کافرلر و محلی مرتدالر، منافقلرنی آلدیده، اوزلرینی حقیر، حار و قدرسیز قیلیب قویبیشدی؟ بو پیرده سڳولار یستلرنینگ قول آستیده زلیل بولگن یهودلر، نصارالر، مجوسلر هم مسلمانلر نینگ دینلریگه، ماللریگه، پیرلریگه، ناموسلریگه، فرزندلریگه طعمه قیلیبیشدی؛ منه شونچه دشمننی قرشیسیده مسلمانلر اوزلرینی حمایه سیز بیر حالگه کیلتیریب قویبیشمه دیمی؟

۷۳ آیات الله خمینی در مورد طرح خائنانه تجزیه دولت عثمانی می گوید:

مسلمین آنها بودند که مجد آنها دنیا را گرفته بود، تمدن آنها فوق تمدن ها بود، معنویات آنها بالاترین معنویات بود، رجال آنها برجسته ترین رجال بود، توسعه مملکتشان از همه ممالک بیشتر بود، سیطره حکومتشان بر دنیا غالب شده بود. دیدند که با این سیطره، با این وحدت دول اسلامی نمی شود تمایل کرد چیزهایی را که آنها می خواهند، نمی شود ذخائر اینها را طلای سیاه اینها را، طلای زرد اینها را، نمی شود اینها را قبضه کرد، درصدد چاره بر آمدند، چاره این بود که بین ممالک اسلامی تفرقه بیندازند. شاید بسیاری، بعضی از شما یادشان بیاید جنگ بین المللی را، جنگ اول بین المللی را که با مسلمین و با دولت بزرگ عثمانی چه کردند، دولت عثمانی یکی از دولی بود که اگر با شوروی طرف می شد، گاهی او را زمین می زد، سایر دول حریف میدان او نبودند. دولت عثمانی یک دولت اسلامی بود که سیطره اش گرفته بود تقریباً از شرق تا غرب را، آنها دیدند که با این دولت اسلامی به این قوی ای نمی شود چاره ای کرد، نمی شود ذخائر را برد. بعد از اینکه در این جنگ با آن بساط غلبه پیدا کردند، تجزیه کردند دولت عثمانی را به دولتهای بسیار کوچک، کوچک. برای هر یک از آنها هم یا امیری قرار دادند یا سلطانی قرار دادند یا رئیس جمهوری قرار دادند. آنها در قبضه مستعمرچی ها و ملت بیچاره در قبضه آنها، با این وضع یک دولت عثمانی با آن مرز را زمین زدند و دولت های اسلامی از خواب بیدار نشدند یا خودشان را به خواب زدند. این دولت عثمانی در تحت ظل خلافت اسلامی، در تحت ظل اتکا به قرآن مجید آن مرز را داشت، بعد از آنکه تجزیه شد، در زمان ما، در زمان اتاتورک خبیث، اسلام را در آنجا الغاء کردند و دولت ترکیه دولت مسلم نیست، دولت حسابش از اسلام جداست مراسم دینی ندارد دولت، احکام دینی دولت ندارد لکن ملت شریف ترکیه مسلم هستند و اینها هستند که در سال هایی که به مکه می روند طایفه اینها به نسبت بیشتر از دیگران است. دولت یک همچو دولتی است، آن مرز را به اتکا به اسلام به دست آورد و آنها دیدند که اتکاء به اسلام نقطه بسیار بزرگی است که با این اتکا نمی شود دولت های اسلامی را از بین برد، در ترکیه اسلام را از حساب دولت جدا کردند و حالا می بینید که در قبرس که از ترک ها کشته می شود یک مسلم نیست که متأسف باشد. این تأسف دارد که یک دولتی جوری بکند طوری رفتار بکند که بعد از آنکه در مقابل نصاری زمین بخورد یا از آن کشته داده بشود، دول اسلامی دیگر بی تفاوت باشند نسبت به او. اگر یک نفر هم اظهار تأسف بکند (یک آخوند پوسیده ای مثل من) دول اسلامی که اظهار تأسف نمی کنند برای اینکه مجد اسلامی را از دست دادند. (صحیفه نور جلد ۱ صفحه ۸۸)

جودە كۆپ پناھسىز مۇسلمانلار تۇشۇپ قالغان مەنە بۇندى كامىلا اضطارارى و آغير وضيعيت، اكثریت مۇسلمانلارنى جودە ھەم تەنقىدى و اچىنرلى حالتگە سالیپ قويە دى، بەضیلر اوزلارنى حبشە دكى مۇسلمانلارنى حالتىگە تۇشۇپ قالگندىك فكر قىلىشە دى، اولر دار الكفرگە ایلنگن وطلارنى تىلب چىقىشگن و اوندن كوره ضعيفراق دار الكفرگە ھجرت قىلىشگن، باشقە لرى ايسە اوزلارنى ھجرتگە ھەم قادر بولمىدىگن كىشىلارنى جملە سىدن دىب اويلە شە دى؛ يئە بىر دىستە مۇسلمانلار ھەم موجود بولۇپ، اولر تورلى- ھىل ترقاق آزابلردە، جماعتلردە اوزلارنىڭ ديارلارنى و باشقە مۇسلمانلارنى ديارلارنى دار الاسلامگە قىتە ريش و باسقىنچى كافرلارنى، تىقى سىكولارلارنى، سىكولار مۇتدلىرى، اولر تامانىدن تەيىنلنگن محلى ساتقىنلارنى قوويپ چىقە ريش و يئە قىتە دن الله نى شرىعتىدكى قانونلارنى تطبق قىلىش فكرىدە دورلر. اولر آنە اوشە غرىبلارى و فرقه پى ناچىە بولۇپ، اولر تورلى- ھىل گور وھلردە ھىلمە - ھىل ديارلرگە تەسىم بولۇپ كىتىشگن و حتى اولرنى بەضىسى چىگە رە لنگن ديارلارنى دار الاسلامگە ایلننرىشگن و اوزلارنىڭ خاص فقھلرىگە اساسا كىچىك اضطارارى بدل حكومتنى تىكىل قىلىشگە موقق بولۇشگن.

اولر نىڭ وظيفە لرى مۇشخصدور، بىزلر مەنە بو درسىمىزدە و حياتىمىزدە انشاءالله بو فرقه بىلن ھمراه و يولداش بولە مىز، اما بو پىردە آنە اوشە آغير و ناچار وضيعيتدە ايشارە قىلىنىشى كىرك بولگن و منافعلر، سىكولارلردە لر ھەم اوندن جودە كۆپ سونستفادە قىلگن نوقطە شوكى: اگر كىچىك يا كتنە اسلامى اضطارارى بدل حكومت موجود بولمە سە و مۇسلمانلار دار الاسلام نەمتىدن محروم بولۇشسە و اگر بىر مۇسلمان نجاشىگە اوشب اوزىنى ايمانىنى اعلان قىلىشگە قادر بولمىسە و شرايط تاپە المە سە، او بارىب مۇسلمانلارنى جماعتىنى و مۇسلمانلارنى منعتىنى سقلىدىگن بىر گور وھنى يا بىر جماعتنى يا حكومتنى رىسلىگىنى قولگە آلسە، مەنە بۇندى كامىلا اضطارارى و آخىرگى مرحلدە قندى مناسبت بىلدىرىش كىرك؟

مَنَّهُ بُو مُسْلِمَان شَخْص بِيْزْلَرْنِيْڭ اُوچِيْنچِي دَرَجَه لِي دُشْمَنِيْمِيْز بُوْلْمِيْش نَصْرَانِيْلَرْنِيْڭ
اَشْكَار كُفْرَلَرِيْنِي تَصْدِيْقَلُش اُوچُون بُو اِيْشْنِي قِيْلْگَنْمِي؟ بُوْنْدَى اِيْشَلَر نَصْرَانِيْلَرْنِيْڭ اَشْكَار
كُفْرَلَرِيْنِي تَصْدِيْقَلُش مَعْناسِيْنِي بِيْلْدِيْرَه دِيْمِي؟ بُو اِيْشَلَرْنِي هَمَّه سِي اَكْر مُسْلِمَانلَرْنِي مَنْفَعَتِي
اُوچُون بُوْلَه دِيْگَن بُوْلْسَه وَ كَافِرلَرْنِي قَرشِيْسِيْدِيْگِي مُسْلِمَانلَرْنِي حِمَايَه قِيْلِيْنْسَه وَ مُسْلِمَانلَرْنِي
مَنْفَعَتِي وَ جَمَاعَتِيْگَه قَرشِي بُوْلْمَسَه، قَبُول قِيْلِيْنِيْشِي كِيْرَك بُوْلْگَن يِگَانَه يَحْشِي اِيْش حِسَابْلَه نَه
دِي. وَ بِيْزَلَر هَم حَبْشَه دَكِي مُهَاجِر مُسْلِمَانلَر نَجَاشِي رَحْمَه الله نِيْڭ كَافِر اَشْكَرِيْنِي
قَرشِيْسِيْدَه كُورسْتَكَن مُنَاسَبَتِيْنِي بِيْلْدِيْرِيْشِيْمِيْز كِيْرَك.

اُو پِيْرَدَه حَاضِر بُوْلِيْشَلِيْك مُسْلِمَانلَرْگَه ضَرْبَه اُوْرِيْلِيْشِيْگَه يَا مُسْلِمَانْگَه قَرشِي تُوْرْگَن اَشْكَار
كَافِرْنِي حِمَايَه قِيْلِيْنِيْشِيْگَه بَانْت بُوْلَه دِيْگَن بُوْلْسَه، مَنَّهُ بُو نُوْعَدْگِي اِضْطِرَارِي حَالْت مُسْلِمَانلَر
اُوچُون غَيْرِي شَرْعِي وَ حَرَام حِسَابْلَه نَه دِي، اَكْر اْگَاه بُوْلْگَن بُوْلْسَه وَ اُوْزِيْنِي اِيْخْتِيَارِي بِيْلَن
قِيْلْسَه اِرْتِدَاد وَ اِسْلَامْدَن چِيْقِيْش سَنْلَه دِي، حَتَّى اَكْر بِيْر كَلِيْمَه بِيْلَن بُوْلْسَه هَم، اِيْنْدِي اُوْلَرْگَه
جِدْمَت قِيْلِيْش يَا مُسْلِمَانلَرْگَه ضَرْبَه اُوْرِيْشِدَه اُوْلَرْگَه هَمْرَاه بُوْلِيْش يَا مُسْلِمَانلَرْگَه قَرشِي جَنْگ
قِيْلِيْش حَقِيْدَه گَه پِيْرِيْب اُوْتِيْرْمَسَه هَم بُوْلَه دِي.

حَه، مَنَّهُ بُو نُبُوْت مَنَهَجِيْگَه اَسَاسلَنْگَن خِلَافَتْنِي شَاهِيْگَر لِيْكْگَه، مُلُوكِيْتِيْگَه اِيْلَنْتِيْرْگَن اُوچُقُونِي
نَمْرَه سِيْدُوْر. اَكْر بِيْزَلَرْنِيْڭ مُجَاهِد اُوْلَمَالَرِيْمِيْزْنِي بُوْيُوك كِيْشِيْلَرْنِي اَرْزُوسِي وَ حَرَكْتَلَرِي
اُوْمُوِيْلَرْنِي، عَبَاسِيْلَرْنِي، عُثْمَانِيْلَرْنِي دُوْرِيْدِيْگِي مُسْلِمَانلَرْنِيْڭ يَحْلِيْط حُكُوْمَتِيْنِي يَنَه قِيْتَه دَن
نُبُوْت مَنَهَجِيْگَه اَسَاسلَنْگَن خِلَافَتْگَه اِيْلَنْتِيْرِيْش بُوْلْگَن بُوْلْسَه، بُوْگُوْنْگِي كُوْنْدِيْگِي اَكْتَرِيْت
مُسْلِمَانلَرْنِيْڭ اَرْزُوسِي وَ حَرَكْتَلَرِي اُوْزَلَرِيْنِيْڭ دِيَارلَرِيْدَه تَشْقِي سِكُوْلَار باسَقِيْنچِيْلَرْنِي وَ
مَحَلِّي مُرْتَدَلَرْنِي قُوْوِيْب چِيْقَه رِيْش وَ سِكُوْلَار زَدَه لَرْنِي بِيْر چِيْتْگَه سُوْرِيْب جَايَلَرِيْگَه
اُوْتِيْر غِيْزِيْب قُوْوِيْش اُوچُون وَ اِجْد جَمَاعَتْگَه اِيْگَه بُوْلِيْشِدَن عِبَارَت، اُوْلَر اَكْر قُوْللَرِيْدَن كِيْلْسَه
جُوْدَه كُوْپ نُوْقْصَانلَرْگَه اِيْگَه بُوْلْسَه هَم اِسْلَامِي بَدَل حُكُوْمَتْنِي قُوْلْگَه كِيْرِيْتِيْشْنِي هَاحلَه شَه
دِي. اُوْلَر بُو حُكُوْمَتْنِي بُوْتُوْن جَهَان سِكُوْلَار كَافِرلَرِيْنِي وَ مَحَلِّي مُرْتَدَلَرْنِي وَ مُنَافِقَلَرْنِي وَ

مَحَلِّي سِكُولارِيسْتلَرْنِي، مَخْصُوصاً مُنَافِق وَ سِكُولارِزْدَه لَرْنِي شُبْهَه لَرْنِي بَر اَبَرِيذَه جِمَايَه قَبِيلِيشْگَه قَوْللَرِيذَن كِيلْگَنچَه حَرَكَت قَبِيلِيشَه دِي.

مَنَه بُونْدِي اِضْطِرَارِي حَالْتَدَه، بِير شَخْصِنِينْگ كِيچِيك جَمَاعَت تَامَانْگَه يَا كِيچِيك جَمَاعَتلَرْنِينْگ وَاچِد شُوراسِي تَامَان يَا مُجَاهِدلَرْنِينْگ شُورَا مَجْلِيسِينِي وَ اِسْلَامِي حُكُومَتْنِي نُبُوت مَنَهجِي تَامَانْگَه يَا حَتِّي اِسْلَامِي بَدَل حُكُومَت تَامَانْگَه بَاشلَنْگَن حَرَكَتِي، بَاشْقَه دِيَا رَلَرْدَه هَم شُو طَرزْدَه شَكْلَه نِيشِي كِيرَك، شُو رُويش بِيْلَن حَتِّي مُسْلِمَانلَر اُوزلَرْنِينْگ اِسْلَامِي يَحْلِيْط حُكُومَتلَرْنِي اِنْشَاءالله نُبُوت مَنَهجِيْگَه اَسَاسلَنْگَن خِلَافَتْنِي قَوْلْگَه كِيرِيْتِيشَه دِي.

شَخْص وَ جَمَاعَتَن وَ جَمَاعَتْنِي شُوراسِيذَن وَ اِسْلَامِي بَدَل حُكُومَتَن بَاشْلَه نِيْب وَ نِهَايَت نُبُوت مَنَهجِيْگَه اَسَاسلَنْگَن خِلَافَتَدَه نِهَايَه سِيْگَه بِيْتَه دِيْگَن وَ بُونُوتَن جَهَان اُولِي الاْمَر شُوراسِي وَ وَاچِد اُومَت وَ وَاچِد اِجْمَاع وَ مُسْلِمَانلَرْنِي وَاچِد جَمَاعَتِيذَه حَتْم بُولَه دِيْگَن مَنَه بُو اَنْگَلِي وَ مَقْصَدَلِي حَرَكَتِيذَه، بِيْزَلَر يُوْقَارِيْگَه وَ اَلْدِينْگَه سَرِي قَبِيلِينْگَن هَر قَنْدِي حَرَكَتْنِي، وَحَدَتْنِي مُسْلِمَانلَرْنِي فَايْدَه سِيْگَه، تَرَقِيَاتِيْگَه دِيْب بِيْلَسَك، پَسْتْگَه يَا اَرْقَه گَه وَ نَقْرُقَقَه تَامَان قَبِيلِينْگَن حَرَكَتْنِي اِيْسَه مُسْلِمَانلَرْنِي ضَرَرِيْگَه قَبِيلِينْگَن اَشْكَار ظَلْم دِيْب جِسَابلِيْمِيْز.

كُورْگَه نِيْمِيْز دِيْك اِسْلَامِي بَدَل حُكُومَتلَرْنِي اُوزِي هَم هِيْلَمَه – هِيْل دَرَجَه لَرْگَه تَقْسِيْم بُولَه دِي، اُولَرْنِي هَمَّه سِي بِير هِيْل سَطْحَدَه اِيْمَس. اِيْنْدِي اْگَر ضَعِيْفِرَاق بِير اِسْلَامِي بَدَل حُكُومَت، كُوجَلِيْرَاق اِسْلَامِي بَدَل حُكُومَتْگَه اَيْلَه نَه دِيْگَن بُولْسَه، اَلْبَتَّه بُو مُسْلِمَانلَرْنِي فَايْدَه سِيْگَه دُور. صِلَاح الدِّيْن مَنَه بُو اِيْشِنِي قَبِيلْگَن اِيْدِي. عَبَّاسِيْلَر هَم ضَعِيْف بُولِيْب قَالْگَن اُومُوِيْلَرْگَه نِسْبَتاً بُو اِيْشِنِي قَبِيلِيشْگَن وَ عَثْمَانِيْلَرْنِي هَم حُودْدِي شُو اِيْشِنِي ضَعِيْفَلَه شِيْب قَالْگَن تَرَقَاق حُكُومَتلَرْنِي اُوسْتِيذَه عَمَلْگَه اَشِيْرِيْشْگَن. اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَتلَرْدَه وَ حَتِّي جَمَاعَتلَرْدَه ، شُورالَرْدَه اِيْشِيْرَاك اِيْتِيْشَلِيْك، اْگَر مُسْلِمَانلَرْنِي بِير قَدَم اَلْدِينْگَه اَلِيْب بَارَه دِيْگَن بُولْسَه، قَانُونِي جِسَابْلَه نَه دِي، اَمَّا اْگَر مُسْلِمَانلَرْنِي بِير قَدَم اَرْتْگَه قَيْتَه رَه دِيْگَن بُولْسَه اُوزِيْنِينْگ قَانُونِيْلِيْگِينِي قَوْلْدَن بَاي بِيْرَه دِي.

بۇ پېردىكى مۇھىم نەرسە شۇكى، مۇسلمانلار ئالدىنقى سەرى حەرىكەت قىلىشلىرى كىرىك، لېكىن بۇ
 خەرىكەتنى ئىككى تامانغا تەقسىملىگەن مەزەن تەيىن قىلىمىدى. خۇددى شۇ مەيداننى بىننى ئۈمىيە نى
 قەمانى ئاستىدىكى ئىشكەر ئىبنى زەبىرگە نىسبەتەن نەزەردە تۇتۇن ئىدىلەر. ئۇلار ئىبنى زەبىر
 رەزىيە اللە ئىنىگە تەقسىملىگەن مەزەننى شەبەھە قىلىشكەن ئىمەس، ئامما مەنە بۇ شەخس
 مۇسلمانلارنى ئىستەلگەن ۋە خەتتە ئىلىب بارمىلىگەن ۋە ئۇلارنى ئىنگە كەيدە ئىسلامى ئىسپارارى
 بىل خۇمەت تامانىدىن تەمىن قىلىنىشى كىرىك بۇلگەن شەرىئەتنى مەقسەلەرگە ، ھەقىرىگە
 پىتەز مەسلىگەن ئۇلارنى ئىشانچىلرى كامىل بۇلگەن. شۇ سەبەبى ھەم ئىبنى زەبىرنى
 تەقسىملىگەن مەزەننى نەزەرگە ئالەمەن ئىنىگە بۇلغەن ئىشكەرىدە ئىشتىراك ئىتەشە
 دى ۋە مەككە، مەدىنە دىگەن ۋە باشقا شەھەرلەردىكى ئاھالىنى باشىگە تۇشكەن مەسئۇلارنى مۇسلمانلارنىڭ
 قەرب ئۇچى ۋە خەتتىنى ۋە تەقەزۇن پەرىز قىلىشنى، دىستۇر ۋە خەتتىنى، قۇماندانلىك ۋە خەتتىنى
 عەزىمەت قەبۇل قىلىشە دى. چۇنكى ئۇلار فاجىر ھاكىمى بىراغى ئاستىدىكى كىنگە قەراولى
 ۋە خەتتىنىڭ فەيدە سى تەقۋالى ئىمەرنى بىراغى ئاستىدىكى تەقەزۇن كۆرە مۇسلمانلار ئۇچۇن
 مەنەتلىق دىب فەكر ئىشكەن. ئىبنى زەبىر رەزىيە اللە ئىنىگە ئىككى خۇمەتنى باسپىرىش
 جەريانى ۋە ۱۹ ياشلى صلاح الدىن ئۇبەي رەمە اللە نى مەسردىكى ئىسمائىلى شەيخە ئىرىنىڭ
 خۇمەتنى ۋە زىرلىگەندە ئىشتىراك ئىتەشە ۋە شۇنگە ئۇششە كەن ئىشلەر، بەزى بىر ئاگاھ ۋە خەتتى
 مۇئاظەتسىز، مەزەننى بىر ئىمەرنى مۇسلمانلارنى سەھىھ مەنەجىگە تۇغرى كەلمەيدىگەن
 ئىشەرىب بۇبار ئىشلەرگە، غۇلۇ قىلىنىشىگە، تەكفىر قىلىشەرگە تارتىب كەتكەن.

بىر يۈزىدە اللە نى دىنى پىتەب كەلگەن ئىنسانلار ئىككى جەمەتتەگە يا ئىككى دىستەگە بۇلۇنگەن
 بۇلىب، ئۇچىنچى دىستە مەجۇد ئىمەس، يا مۇسلمان جەمەتتى يا كافرلارنى جەمەتتى. اللە تەلى
 مەرحەمەت قەلە دىكى: **قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبَعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ
 عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ*** ۋە اللە كەفروا ۋە كەدبۇوا بآياتنا أولئك أصحاب النار هم فيها خالدون
 (بقرە/۳۸-۳۹) " ئۇ جايدىن (جەننەت) ھەمگەز تۇشىنكەن، دىدىك. "بەس، سىزەرگە مەن
 تەرىمەن ھەدەت قەلە نەيدە، شۇ خەق يۇلگە ئىرگەشكەن كەشىلەر غەمگەن بۇلمەيدىلەر. " ***

آيتلر يميزنى انكار قىلىپ، يالغان دىگن كىمسە لر ايسە دۇزخ اىگە لرى بۇلىپ، اۇندە ابدى قالە جكلر.

الله نى شريعتىدىكى قانۇنلرنى تطبق قىلىش يا قىلماسلىك بۇيىچە هم منطقه لر يا ديارلر دار الاسلامگه و دار الكفرگه تقسيم بۇلە دى و منه بۇ ايككايىنى اورتە سىدىكى جنگده ايشتراك ايتە دىگن شخصلر هم قۇيىدىكى ايككى حالتده بۇلىشە دى: الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا (نساء/۷۶) ايمان اىگە لرى الله يۇلىدە جنگ قىلە دىلر، كافر كىمسە لر ايسە شيطان يۇلىدە جنگ قىلە دىلر. بس، شيطاننىنگ دوستلرىگە قرشى جنگ قىلىنگىز! شبهه سىز، شيطاننىنگ مكرى ضعيف بۇلگۇوچىدېر.

مۇسلمانلرنى برچه سىنى اوستىدە بىر هيل حكم چىقە رە ميز و اولرنى همە سىنى مۇسلمان دىب بىلە ميز، اولر نىنگ هر بىرىنى ايماننى قندى درجه ده اىگە نى بىلن ايشىمىز يوق، حوددى شۇ ترتىبده برچه كافرلرنى هم اولر نىنگ رهبرى بىلن قول استىدىگىلرنى ارە سىنى اجرتمە گن حالده، همە سىنى كافر دىب حسابلىمىز، يعنى طاغوتنى حكمى عسگرنى حكمى بىلن بىر هيل بۇلە دى. " اِنَّ فِرْعَوْنَ وَ هَامَانَ وَ جُنُودَهُمْ كَانُوا خَاطِئِينَ " چونكى اولر هم كافر دورلر و هم شيطاننى اوليالرى بۇلىشە دى و هم طاغوتنى يۇلىدە جنگ قىلىشە دى.

عزىز دوستلر، منه بۇندى طاغوتگە لشگر بۇلىشلىك مۇسلمانلرگە يا اهلى قبله گە ايمس، بلكى كافرلرگە خاص نرسە. بۇ جۇده هم سادده نرسە، مۇسلمانلر نىنگ امىرى يا رهبرى گۇناه قىلگن يا بعضى خۇدولرنى بۇزگن يا اشىرىب يۇبارگن پىتىدە طۇغيان قىلگن بۇلە دى، اما اۇنى طۇغيانى كفر و ارتداد درجه سىگە پىتمە گن، اۇنگە فاجر طاغوت دىبىلە دى، اۇ طاغوتنى حكمىگە ايمس فاجرنى حكمىگە شامل بۇلە دى. ايندى مصر دكى اسمائلى شىبعه لر نىنگ حكومتىگە اوحشه گن اهلى تعويل و اهلى اجتهاد و اهلى قبله بۇلگن بىر فرقه نىنگ صفىده يا مۇترىلە بۇلگن و قراننى حلقىگە اعتقاد قىلگن معمونگە اوحشش عباسىلر نىنگ صفىده ياكى

حُكُومَتِيْنِي يُوَقَاتِمَاقِچِي بُولْغَن وَ شُو سَبَبِلِي اُولَرْنِي حُكُومَتِيْغِه كِيْرِيْب كِيْلْغَن. بُولِيْب هَم حُجَّتْأَرْنِي هَمَّه سِي مَنَه بُو نَرَسَه لَرْنِي عَكْسِيْنِي كُورَسَه تَه دِي.

مَنَه بُو مُوَاطَنْتَسِيْز وَ مِعْزَانَسِيْز دُوسْتَلَرِيْمِيْز هِيْچ قَنَدِي دَلِيْلْغِه اِيْغِه بُولْمَه كَنَلِيْكَلَرِي سَبَبِلِي، صَلاَحِ الدِّيْنِي نِيْتِيْغِه اِيْشَارَه قِيْلِيْشَه دِي، بُولِيْب هَم هِيْچ قِيْسِي بِيْر عَقْلِي اِنْسَان اُوْزِيْنِي بُونَدِي اُوْصُولَدَه حَقَارَت قِيْلَمِيْدِي وَ شَخْصِي نِيْتِيْنِي، قَلْبِيْنِي مِعْيَار دِيْب كُورَسْتَمِيْدِي، اَصْلِيْدَه اِيْسَه بَرْچَه حُجَّتْأَر، سَنَدَلَر بُونِي تِيْسْغِه رِيْسِيْنِي ثَابِت قِيْلَه دِي. اُولَر اُوْزَلَرِيْنِيْغ بُونَدِي مُنَاسَبْتَلَرِي بِيْلَن يَ اِيْزَلَرِيْنِيْغ مُوَاطَنْتَسِيْز، مِعْزَانَسِيْز دُوسْتَلَرِيْمِيْز يَ اِيْ بُولْمَه سَم آگَاه وَ رِيْجَه گَه اَسَاسَا اِيْش اَلِيْب بَارَه دِيْگَن دُشْمَنِيْمِيْز حِسَابْلَه نِيْشَه دِي.

بِيْزَلَر مَنَه بُو اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومْتَلَر اِيْغِه بُولْغَن نَاتُوْغَرِي، غَلْط عَقِيْدَه لَرْنِي وَ رَفْتَار لَرْنِي بَعْضِيْسِيْنِي حِمَايَه قِيْلَمِيْمِيْز، بَلْكِي بِيْز شُو فِكْرَدَه مِيْزْكِي، رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَمْنِي رَوِيْشَلَرِي بُوْبِيْچَه وَ كِيْچِيْك مُنْكَرْنِي يُوَقَاتِيْشْغِه حَرَكَت قِيْلِيْش كَنْتَه رَاق مُنْكَرْنِي وَجُودْغِه كِيْلِيْشِيْغِه سَبَب بُولْمَسَلِيْغِيْنِي يَ اِيْ كَنْتَه مُنْكَرْنِي يُوَقَاتِيْشْغِه حَرَكَت قِيْلِيْش يَنَدَه كَنْتَه رَاق مُنْكَرْنِي وَجُودْغِه كِيْلِيْشِيْغِه سَبَب بُولْمَسَلِيْغِيْنِي حِسَابْغِه اَلِيْشِيْمِيْز كِيْرْكَ. نَبَوِي حُجَّتِي مَنَه بُو شَخْصَلَرْغِه يَ كُورُوهَلَرْغِه يَ اِيْ اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومْتَلَرْغِه يِيْتْغِه زِيْشِيْمِيْز وَ اَمْر بَه مَعْرُوف وَ نَهِيْ اَز مُنْكَر بُوْبِيْچَه وَظِيْفَه مِيْزْنِي بَجْرِيْشِيْمِيْز كِيْرْكَ.

چُونْكِي مُسْلِمَانَلَر مَنَه بُو حُكُومْتَلَرْنِي وَ اَمِيْرلَرْنِي فَرْمَانِي اَسْتِيْدَه بُولِيْشْمَه كَن وَ مُسْلِمَانَلَر كَافِرلَرْغِه قَرَشِي جَنْغ قِيْلِيْشْغِه نِيْنِي يَحْشِي بِيْلَه مِيْز، اَهْلِي قِبْلَه بِيْلَن كَافِرلَرْنِي اُوْرْتَه سِيْدْغِي مَنَه بُو جَنْغ، فَطْ اِيْكِي دَسْتَه نِي اُوْرْتَه سِيْدَه بُولَه دِي. ^ط اَلَّذِيْنَ اَمَنُوْا يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ وَ اَلَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ الطَّاغُوْتِ. حُوْب، اِيْنِدِي مَنَه بُولَر كَافِر بُولِيْشْغَنِي يَ اِمْسَلِمَانِمِيْ؟ اُولَر فَتْح قِيْلْغَن مَنَطْغَه لَرْدْكِي اَدْمَلَرْنِي مُسْلِمَان قِيْلِيْشْغَنِي يَ اِمْسَلِمَان قِيْلِيْشْغَنِي؟ اِمْسَلِمَان بُولِيْشْغَن بُولْسَه، اُولَرْنِي حَاكِمِيْتِي اَسْتِيْدْغِي دِيَارَلَر هَم دَارُ الْاِسْلَام بُولَه دِي وَ اِمْسَلِمَان بُولِيْشْغَن بُولْسَه، اُولَرْنِي حَاكِمِيْتِي اَسْتِيْدْغِي دِيَارَلَر هَم دَارُ الْكُفْر بُولَه دِي.

دېمك مَنە بۇ حۇكۇمئەرنى و مَنە بۇ آميرلەرنى، قۇماندانلەرنى فرمانى استىدە جَنگ قىلگن
مۇسلمانلار طاغۇتنى لَشگرى ايمسَلر، اگرچى مَنە بۇ "أهلى تعويل" مۇسلمانلار اوزلرى ايگه
بۇلگن شرعى غذرلرى بيلن بيرگه اردادگه چە بيتيب بارمىديگن طاغۇتلەرنى صيفتلريگه
ايگه بۇلشگن بۇلسە هَم، مَنە بۇ فاجر آميرلەرنى فرمانى استىدە جهادنى بير صفده
اويغۇنلشگن حالده مُتجد دُشمَنگه قرشى آليب باريشيميز لازم بۇله دى.

بىز شۇنى يحشى بيله ميزكى، نُبوت منهجىگه اساسلنگن اسلامى حۇكومت قۇله گچ، مَنە بۇ
گتته مُصبيتنى كيتيدن واجد اومت و واجد جماعت هَم نابود بۇلگچ، تۇرلى- هيل اومتلر و
هيلمه - هيل جماعتلر اۇنى اۇرنىگه كىلدى. مَنە بۇ گتته مُصبيتنى بر ابريدە اسلامى
اضطرارى بَدل حۇكومتلر و جسودگه كىلشدى، اۇلر واجد اولى الامر شۇراسى و واجد اومت
و واجد جماعت بۇلمه گه نى اۇچون تۇرلى- هيل فرقه لر، مذهبلىرى و جودگه كىلشىگه
شرائطنى مهيا قىلشدى و مۇسلمانلار و جودگه كىلگن تفرق سراطىنى اۇزىنى و قتيده قطعيت
بيلن درمان قىلشگه قادر بۇلشمە دى. بۇيوك اۇمألر نىنگ سعى حركتلرى نتيجه سيده هَم
مَنە بۇ سراطان و ترقلنگن كسلىك اۇچون مناسب درمان يولى تاپيلمە دى. شۇ سببلى هَم
بىزلر جمعيته الله نى شريعته كى قانۇنلارنى كامل ايشله تىلشنى نعمتيدن محروم بۇلگه
نيمىزدن سۇنگ، تۇرلى - هيل عقیده وى و ايچكى كسلىكلرنىنگ حمله سيگه دۇچار
بۇلدىك، تفرق و ايچكى جَنگلرنى و جودگه كىلشنى، همدە جوده كۇپ مۇسلمان ديارلريدكى
عمومى ارداد هَم، مَنە بۇ مُصبيتنى كوزگه كۇرينگن نمونه سى حسابله نه دى.

مَنە بۇ حالتده هَم اسلامى اضطرارى بَدل حۇكومتلر بۇتۇن تريخ دواميده تشقى آشكار
كافرلرنى و محلى مرتدالرنى قرشيسيدكى مۇسلمانلارنى حمايه قىلشگه قادر بۇلشدى، حتتى
تشقى آشكار بير كافر مۇسلمانلارگه حمله قيله ديگن بۇلسە، بۇ ايشنى كيتيدن اوزلريگه مخالف
بۇلگن حۇكومتلر بيلن هَم مُتجد بۇلشگه حركت قىلشگن. مَنە بۇ مۇسلمانلار تريخيدكى
عجايباتلردن حسابله نيب، بۇ باره ده يۇزلب نمونه لرنى كىلتيرسه بۇله دى، مۇغللارنى حمله

سى دۆرىدىكى ابن تىمىيە نى ياكى زاھىر بېرىس Baibars ۋە سەيفۇل دىن قۇتۇزنى مۇغۇللارگە قارشى ائىھادى ھەم بۇنگە مىئال بۇلە دى. بۇ باردە بېر از اىضاح بېرىب اۇتماقچىمەن، بۇ فايدە لى بۇلىشى مۇمكىن:

زاھىر بېرىس بىلەن سەيفۇل دىن قۇتۇزنى ارە سەيدە مىسردە قانلى جىنگلر بۇلىب اۇتگەن، اما اۇنى قوماندانى اقاتى جەمدار اولدىرىلگەچ، ۶۵۲ ھجرى پىلدە ۴۰۰۰ نەر عەسگرلرى بىلەن بېرگە مىسردەن شامگە قاچىب كىتە دى. بېرىس ۋە اۇنىنگ عەسگرلرى بۇ دياردە ائۇبىلر بىلەن ھەم، سەيفۇل دىن قۇتۇزنى لىشگرى بىلەن ھەم قانلى جىنگلرنى باشلرىدەن كىچىرىشە دى. اما ۶۵۶ ھجرى پىلدە بەغدادنىنگ مۇغۇللرنى قولىگە اۇتگە نى اۇنى قولاغىگە پىتىب بارگەچ، تىشقى اشكار كافىرلر ۋە اولرنىنگ مەللى نوگرلرى مۇسلمانلرنى ھەمە سىنى تەدەيد قىلە ياتگە نىنى تۇشۇنىب پىتە دى. شو سەببى ھەم ۶۵۷ ھجرى پىلدە خەبنى حاكىمى ملىك ناصر يۇسۇفگە نامە يازە دى ۋە اۇنگە ۴۰۰۰ نەر عەسگر بىلەن يارەم بېرىشىنى سۇرىدى، اولر بىلەن بېرگە فوراط درياسىگە قۇرىقچىلىك قىلىشلىرىنى ۋە مۇغۇللر، اولرگە مۇتەد بۇلگەن مەللى ساتقىنلرنى شامگە اۇتىشلىرى اۇچون كۇپرىك قۇرىشلىرىگە رۇھسەت بېرمەسلىگىنى ايتە دى، اما ملىك ناصر اۇنى طەلىپنى قەبۇل قىلمەيدى.

شۇنىنگ اۇچون ھەم بېرىس اۇزىنى اصلى دۇشمەنى بۇلمىش قۇتۇزگە نامە يازىب اۇ بىلەن صلح تۇزىشىنى ۋە قەسم بىلەن اۇنى طەلىپنى قەبۇل قىلىشىنى سۇرىدى. نەتىجەدە ايسە بېرىس عەسگرلرى بىلەن بېرگە مىسردە بارىب قۇتۇزنى بىراغى استىگە اۇتە دى. مەنە بۇ ائىھادەن سۇنگ بېرىس، مۇسلمانلر اۇنىنگ مۇغۇللرنى ۋە صەلىبچىلرنى، ارمنلرنى، اىچكى ادشگەن فرقه لرنى اۇستىدەن قازانگەن غەلبە سى بىلەن حۇرسەند بۇلە دىگەن قوماندانگە ايلندى. ۋە بېرىنچى مرتە مۇسلمانلر مۇغۇللرنىنگ مۇتەد لىشگرىنىنگ (اوشە زماندىكى امىرگە نىنگ) ھەمە لرىنى االدىنى الىشگە قادر بۇلىشە دى. بۇندەن االدىن كۇرىب چىقگە نىمىزدىك صلاح الدىن ائوبى ھەم صەلىبچىلرگە قارشى كۇرە شىش اۇچون مىسردىكى فاطىمى شىعە لرىنىنگ حۇمەت سىستىمە سىگە،

تۈزۈمىگە كىرە دى و و ح د ت تامانگە حر ك ت قىلە دى و م ن ه شو و ح د ت بىلن ق د ر ت گە ايريشە
دى و الله اۈنگە نۈصرتىنى نازىل قىلگچ ق ت ح نى قۈلگە كىرىتە دى.

حاضر نى اۈزىدە هم مۇغللر اميرگە نى قالىبيدە اۈزىگە مۇتجد بۇلگنلر بىلن بىرگە مۇسلمانلرگە
حمله قىلگن و اتاملى، اورانيوملى، هميه وى، بىر تاننە لىك بامبە لر بىلن و سوۋى يۇلداش
اخبارات واسيطه لرى، انتىر نىت و اجتمائى كئالرنىنگ كىنگ – كۈلملى و قىممت تىبليغاتلرى،
فاسىد درس كىتابلرى و باشقه نرسە لر ارقه لى هر تامانلە مە مۇسلمانلرنى ساۋوق، ايسىيق و
رۈجى جىنگلرگە مجبور لىشگن. مۇغللرنى زمانىدن كۈرە خطر لىراق نرسە شوكى، اۈلر
حاضر دە مۇسلمانلرنى ايمانىنى نشانگە آلىشگن. و مرتدلرنى، منافقلىرنى، محلى سىكۈلارزدە
لرنى كئلى ارقه لى مۇسلمانلرنى دىنى اۈزلىگىنى الدب، يۇق قىلىشماقده، اۈلر بىلر نىنگ جۈده
كۈپ برادر لرىمىزنى، آپە – سىنگىللىرىمىزنى، قرىنداشلرىمىزنى هم بۇلغىشگن.

م ن ه بو مصىبت و اشكار بلانى همە مىز كۈرىب تۈرىمىز، اگر حاضر نى اۈزىدە و اۈز
وقتىدە چاره كۈرىلمسە، ايرتە گە كىچ بۇلىشى تۈرگن گپ. نىمە اۈچۈن؟ چۈنكى بىلر اۈتگن
عصر لردە اندلۇسنى، عراقدىكى يزىدىلرنى، هوراماندىكى على اللهى لرنى، تۈركىيە دىكى
علۈيلرنى، اسمائىللىرنى، دروزنى، نصىريە نى، قاجارىە نى، صفوىە نى و قىر م ط يە نى و باشقه
يۈزلب مۈصىبتلرنى و اخىرگى بىر - ايككى عصر مابىنىدە ايسە كامۇنىزم، لىبىر لىزم، ساسىيال
دىماكرە تىه گە اۈحشش سىكۈلارىزم دىنىدىكى مذبەلرنى بىرىگە قىلىنگن غۇمى ارتدادنى
تجربىه قىلىپ كۈرگنمىز.

بىلر افغانىستانده اكثر دىۈبندى بۇلگن ماترۈدى مسلك حنفى حكومتىگە اىگە بۇلگن طالبان
حكومتىگە گۈواه بۇلدىك، اۈلرنىنگ خالقىنى آرە سىدە يۈزلب عقىدە وى و رفتارى بۇلغە

نېشلر مَوْجُود ایدی. بیزگه اۇحشە گن بَعْضِیْأر صَلاَح الدِّین اُیُوبِیْگه اۇحشَب عَمَل قِیلدِیک وَ باشقَه بېر دَسْتَه ايسَه آل سَعُودِیْنِیْگ سَلْطَنَت سَأْفِیْأرِیْنِیْ اَدَاوَلْریْگه اَلدَه نِیْب قَالِیْشِدِی وَ پُوچ بَهَانَه لَر بېلَن پَرَادِرَلْریْنِیْ اَصْلِی كَافِرَلْریْنِیْ وَ مُرْتَدَلْریْنِیْ قَرَشِیْسِیْدَه یَالغِیْز تَشَلَب كِیْتِیْشِدِی، باشقَه بېر خَائِنَلر دَسْتَه سِی ايسَه شِمالِی اِتْفَاقِیْنِیْ وَجُودگه كِیْلْتِیْرِیْشِدِی وَ حَاضِرْگِی زَمَانِیْ مُغُولْری بُولْمِیْش اَمِیْرْگه، نَتَا وَ رَاسِیْه، جَنائِیْنِیْ طَرَفَدَارِیْگه ایلَه نِیْشِدِی، اُولر شُونَدِی جِنائِتَلرْگه، فَاجِیْعَه لَرگه سَبَب بُولِیْشِدِیْكِی، اَنچَه پِیْلَرْدَن بُوْیَان بُو جِنائِتَلر دَوَام اِیْتِیْیْتِی وَ هَلِی-هَنُوز اَدَمَلر قُوربان بېرِیْلِیْیْتِی.

اُوشَه اُولْگِی وَ قَتْلَرْدَه هَم بېزَلر اوزِیْمِیْزِیْنِیْگ كُورْدِیْسْتَانْدِگِی مُسْلِمَانلَرْگه شُو نَرَسَه نِی اِیْضَاح بېرْگن اِیْدِیْكِی، اُولر نِیْنِیْگ قِیْلِیَاتْگن جِهاْدَلْری «اَلجِبهَةُ اِلِسْلامِیْةُ العَالِمیْةُ لِلجِهاْدِ ضَدَّ اَلیْهُودِ وَ الصَّلِیْبِیْنِ» قَائِدَه سِیْگه یَاكِی سِكُولَارِیْزْمِگه قَرَشِی جِهاْدِیْنِیْگ اَسَاسِیْگه وَ اُونِیْنِیْگ تُوْرلی-هیل مَذْهَبَلْریْگه اِیْرْگَشْمِیْدِی. بېزَلر نِیْنِیْگ اَشْكار دُشْمَنِیْمِیْزِی رَهْبَرِیْتِی بُوْتُون جَهَان سِكُولَارِیْسْتَلرِیْنِیْگ وَ مَحَلِّی سِكُولار مُرْتَدَلرِیْنِیْگ، مَحَلِّی سِكُولار زَدَه مُنَافِقَلرِیْنِیْگ قُولِیْدَه دُور. جَهَانْدِگِی وَ مَحَلِّی مَنَه بُو سِكُولارِیْسْتَلر قُوللرِیْدَن كِیْلْگنچَه یَهُودلر، نَصَارالر وَ بَرچَه اِسلامِی فِرْقَه لَر وَ مَذْهَبَلر دَن مُسْلِمَانلَرْگه قَرَشِی بېر اَبْزار صِیْقَتِیْدَه فَایْدَه لَه نِیْشَه دِی وَ بُوْتُون جَهَانْدِگِی مُسْلِمَان جَمِیْعِیْتِیْگه نَسَبْتَا حِسابلِیْدِیْگن بُولْسَه، مُسْلِمَانلر یَشِیْدِیْگن دِیَارلَرْدَه مَنَه بُو بُوْتُون جَهَان سِكُولار كَافِرلَرِیْنِیْ وَ مَحَلِّی مُرْتَدَلرِیْنِیْ اِیْخِیْأَرِیْدِگِی كِیْشِیْلَرِیْنِیْگ اِیْنِگ كُوپِیْنِی شُبْهَه سِیْز اَهْلِی سُنَّت دِیْب مَعْرُوف بُولْگن فِرْقَه لَر وَ اُونِی كِیْتِیْدَن شِیْعَه فِرْقَه لَرِی تَشْكِیْل قِیْلَه دِی.

حَاضِرْگِی پِیْتَدَه بېزَلر كُورْدَلرِیْنِیْ اَرَه سِیْدَه گُواه بُولِیْب تُوْرگن نَرَسَه شُوكِی، سِكُولار وَ مُرْتَد اَحْزَابلر بُوْتُون جَهَان سِكُولار كَافِرلَرِیْنِیْگ وَ مَحَلِّی طَاغُوتلَرِیْنِیْگ حِمايَه سِی اَسْتِیْدَه، عُمُومِی اِرْتِدَاد جَرِیْأَنِیْنِی بېر نِیْچَه اُون پِیْلَر یَعْنِی سَتَلِیْنِی، قَاضِی مُحَمَّد مُرْتَدِی زَمَانِیْدَن بُوْیَان تَا حَاضِرْگِی كُونْگه چَه، بېرِیْنِچِی اِرْتِدَادِی جِزْبِی وَجُودگه كِیْلْتِیْرِیْش اَرْقَه لِی یُولْگه قُوپِیْشْگن.

حۇددى شۇ مَحَلِّ سِكۇلار مُرتَدلر بېزىلر نىنگ مُسلمان مِلَّتِيْمِيْزِي مُنافِق وَ سِكۇلار زَدَه
 لرنىنگ زَهْرلى تَبْلِيغَاتلرى بېلن حار قَبْلِيْب دُشْمَنلر يَمِيْزِي قَوْلِيْدْگِي اَبْرارگه، نُوگرگه
 اَيْلنْتِيْرِشِيْدِي، بُو حَقِيْقَتْنِي هِيْچ كِيْم اِنكار قِيْلَه اَلْمِيْدِي، چُونكى حاضِرْنِي اُوْزِيْدَه بُو نُوگرلِيك
 دَوام اَيْتِيْب كِيْلِيْپْگن وَ بُوْنِي هَمَه كُوْرِيْب تُوْرِيْبِيْدِي. سِكۇلار يَزْم دِيْنِيْگه تامان عُمُوْمِي اِرْتِداد
 بېزىلر نىنگ اَكْثَر خاندانلر يَمِيْزِي قَمْرَب اَلْگن مَنَه بُوْنْدِي وَضِيْعِيْتَدَه، بېزىلر ايراندَه عِراق وَ
 سُوْرِيَه گه خِلاف رُوْشِيْدَه شِيْعَه لرنىنگ ۱۲ اِماملِيك مَذهَبِي حُكُوْمَتِيْگه اِيْگه مِيْز، بُو
 حُكُوْمَت بېزىلر نِي مِلَّتِيْمِيْز اُوْچُون بِيْر قَلْقان وَ اضْطِرارِي بَدَل صِيْفَتِيْدَه عَمَل قِيْلَه اَلَه دِي، بُو
 صِلَاح الدِّيْن اَيُوْبِي صَلِيْحِيْلر گه قَرشِي جَنگَلر گه رُوْبُرُو بُوْلِيْشِيْدَه فَايْدَه اَنگن مِصر دْگِي
 اِسْمائِيْلر نِي ۶ اِماملِيك شِيْعَه فاطِيْمِيْلر نِي تُوْزُوْمِيْدَن كُوْرَه اَنچَه اِسْلامِيْراق نرْسَه حِسابلَه نَه
 دِي.

بېزىلر مَنَه شُوْنْدِي وَضِيْعِيْت وَ حَالْتَدَه، طالِيان اَفغانِستاندَه حَاكِيْمِيْت يُوْرِيْتِيَاتْگن دُوْرَدَه صِلَاح
 الدِّيْن اَيُوْبِيْنِي اَوْلادلر يْگه قُوْبِيْدْگِيْچَه تَكْلِيْف بِيْرگن اِيْدِيك، ايراندْگِي شِيْعَه مَذهَبِيْدْگِي بُو
 حُكُوْمَت، اَطرافِيْمِيْز دْگِي بَرچَه دِيارلر گه نِسَبْتاً اَلْگنَدَه اُوْلر اُوْچُون بِيْر نِعْمَت، بَشارات،
 مُناسِْب بِيْر فُرْصَت بُوْلِيْب، شَرِيْعَتْگرا مُسلمانلر اُوْچُون اِيْچِكِي وَ مادِدِي جِهازلَه نِيْش اُوْچُون
 "حُدِيْبِيَه صُلْحِيْنِي" حُكْمِيْگه اُوْتَه دِي وَ دَر حَقِيْقَت بُوْتُون جَهان اَشكار كافِرلر نِي وَ مَحَلِّ
 مُرتَدلر نِي وَ مُنافِقلر نِي، مَحَلِّ سِكۇلار زَدَه لرنِي رَهْبَر لِيْگِيْدْگِي سِكۇلار يَسْتِيك باسْقِيْنِيْچِي
 دِيكْتَه تُوْرَه نِي قَرشِيْبِيْشِيْدَه "قُوْرالْنِگن، اِيْسِيْق صُلْح" وَظِيْفَه سِيْنِي اُوْتِيْدِي؛ اُوْلر اُوْز لرنى نىنگ
 حاضِرگِي وَضِيْعِيْتلر نِي تُوْشُوْنِيْب يِيْتِيْش بارَه سِيْدَه ناوُرِيْن نَفْرَت سَبَبِلِي خَطَا قِيْلِيْشِيْگه
 حَقْلرِي يُوْق وَ مَخْصُوْصاً اَل سَعُوْدِيْنِيْگ سَلْطَنَت سَلْفِيْلر نِي وَ اُوْلر نى نىنگ اَخْبارات واسِيْطَه
 لر يْگه اَلَدَه نِيْب قالمِسْلِيكْلرِي وَ عَدالْتَدَن اُوْز اَقْلَه شِيْب كِيْتَمِسْلِيكْلرِي كِيْرَك.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا
 هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (مائده/۸) اِي مُؤْمِنلر، اَلله نى نىنگ اُوْزِي

اۋچون حَق يۇلنى تۇتقۇچى، عدالت بىلن شەھادت – گۇواھلىك بېرگۇچى بۇلىنغىز! بېران قۇمنى يامان كۇرىشىنغىز سىز لرنى عدالت قىلمىسلىككە تارتمە سىن! عدالت قىلىنغىز! شۇ نىقواگە يىقىنراقدۇر. اللہ دَن قۇرىنغىز! اَلْبَتَّه اللّٰه قَيْلَه ياتگن عَمَللارنغىز دَن خَبَر دار دېر.

حە، بېز لَر خۇدبىيە صۇلحى سىكۇلارىزم دىنىنى و اۇنىنگ نۇگر لرنى زمە سىگە مەجبۇر لَب يۇكلنگن ديار دە مېز. مَنه بۇ و ضىعيەت حاضر چە مۇسلمانلر ىشىدىگن ديار لرنى هېچ قىسى بېرىدە سىكۇلار احرابلر و گۇرۇھلرگە يۇكلنگە نى يۇق و حاضر دە هَم صائل دۇشمَن مۇسلمانلرنى دىستۇرخانىنى اوستىدە، حَتّى عراقدىكى، سۇرىيە دىكى، تۇركىيە دىكى مۇسلمانلرنى صائل دۇشمَنى بۇلمىش بۇتۇن جەهان و مَنطَقَه دىكى مَنه شۇ سىكۇلار لَر، مۇرتد كۇرد سىكۇلارىستلرنى حمايە سى اوستىدە دۇر. اۇلرنىنگ عراقدىكى و سۇرىيە دىكى اهلئى سُننَتى حَققىگە قىلگن جىنايتلرى هېچ كىمگە پىنھان ايمس.

مَنه بۇ و ضىعيەتنى درك قىلىش و اۇنى تفسىرى، تَحليل و اۇندن اۇرنىدە و كۇنىدە فايده له نىش، بۇ دركدن، تَحليلدن، تَجزيه دَن و جۇدگە كىلە دىگن نَتىجە گە باغلىق، مَنه بۇ درك، تَجزيه و تَحليل بىلن اسلامى يىقىن و اۇزاق ستراتىگىيە لرنى و تكتىگە لرنى تَعيين قىلىشلىك، هَر قَندى اسلامى شَخصى و جَماعتى رواجلنگە نىنى يا ارقە دە قالگە نىنى يَندە يحشيراك كۇرسنە تيب بېرە دى و بۇ جَماعتى و بۇ شۇرانى بۇگۇنگى كۇنگە تىگىشلى اىگە نىنى يا بۇگۇنگى كۇنگە يا بۇگۇنگى جَميعىتگە تىگىشلى ايمسلىگىنى، بلكى اۇ اۇتگن اۇن پىللىككە و حَتّى اۇتگن عَصر لَرگە تىگىشلى اىگە نىنى، هَمدە بۇگۇنگى كۇنىمىزنى دَر دىگە پىمىسلىگىنى كۇرسە تە دى.

بېز كۇردىستاندىكى برادر لرىمىزنى و صلاح الدىن ائوبىنى اولادلرنى قۇبىدىكى نرسە لَرگە بۇيۇر دىك، حاضر كى مَوْجۇد اضطرارى و ضىعيەتدە ايراننى غَر بىدىكى مَنطَقَه لرنى بَعْضى قىسمتلرىدە، اۇلر سىكۇلارىزم دىنىنىنگ دىكئە تارلىگى و اۇنىنگ هىلمە – هيل مَذهَبلرى و مُنافقَلر و اۇلرنى يۇلىدىكى سىكۇلارزدە و اِرْتِداد كۇرىنىشلىرىنى هَممە سى بىلن "ساووق جَنگ"

آلیب باریشه یاتگه نینی توشونیب پیتیشلری کیرک، حوددی شو حالت بیلن بیرگه اولر
سکولاریزم دینی دیکته تارلیگی و رنگا - رنگ آزابلر و محلی سکولاریست موندلر بیلن
"قورالنگن، ایسیق صلح" نی باشلریدن کیچیریشیتی، ایراننی مذهبی شیعه حکومتی
موجود و ضیعیت بو نرسه لرنی امیرگه گه، محلی موندلرگه، محلی سکولار زده لرگه
مجبور لب یوکلنه گن. بو ضیعیتنی اولر بوتون جهان سکولار کافر لرگه و محلی موندلرگه و
منافق لرگه، محلی سکولار زده لرگه یوکلشمه گن، بلکی ایراننی مذهبی شیعه حکومتی یوکلنه
گن، اما اولر بوتون جهان دگی همه کوردلرنی آره سیده منه بو اوریندن و استثنائی فرصدن
فایده لنه آلیشه دی.

منه بو ایکی جمله یعنی "ساووق جنگ و قورالی صلح" نینگ زمانه وی حالده درک
قیلیشلیک، بو منطقه لردگی شریعتگرا مسلمانلرنی برچه سی اوچون حوددی سوودیک
کیرکلیدور. منه بو پیرده ایراننین غریب دگی بیزلر نینگ شریعتگرا مسلمانلریمیز نیمه قیلیش
کیرک دیگن سوالنی جوابینی قولگه کیریتیشدی و جاهلی تعصبدن، جاهلی کینه دن، نقرتدن
اوزاق بولگن حالده، بیر شریعتگرا مسلمان صیفتیده اوزلرینی منه بوندی اضطراری
وضیعیته قندی محافظت قیلیشه دی؟ اولر روبرو بولیشگن منه بو ضرورت و اضطراری
حالتده اوزلریده توغیلگن کونده لیک ایختیاجلر و کونده لیک سواللر اوچون مناسب جوابگه
ایگه بولیشلری کیرک.

حه، مسلمانلر جانلرینی محافظت قیلیش آرقه لی الله نی دینی و الله نی بنده لرینی ایکی
قیممتبها امانت صیفتیده حفظ قیلیشلی لازم، و حتی کیرک بولسه جانلرینی و دینلرینی فدا
قیلیش آرقه لی دینی و ایمانلرینی و مسلمانلرنی محافظت قیلیشلی لازم، اما بو ایشلرنی
شرعی گنلر آرقه لی عملگه آشیریله دی. منه بو حالتده منه بو قیممتلی امانتنی محافظت
قیلیش اوچون اولر اوزلرینی ایختیاط قیلیشلی کیرک بوله دی: یا ایها الذین آمنوا علیکم
أنفسکم (مائده/۱۰۱) ای مؤمنلر، اوزینگیزنی بیلینگیز! بوندن تشقیری مسلمانلر حیاتلرینی

اداره قیلیلش و دشمنگه قرشی مبارزه قیلیلش اوچون اسبابلرنی مهبیا قیلیلشگه ایختیاجلری بار، شوندی بولگچ منه بو اسبابلرنی آگاهانه مهبیا قیلیلشینی کیتیدن الله گه توگل قیلیلش و قضا - قدر اوزینی معناسی و مفهومیگه ایگه بوله دی. " الله گه توگل قیلیلش " بیلن " ایشلرنی الله گه تاپشیریشینی " اورتته سیده جوده کنته فرق بار. توینگنی باغلب سونگره خداگه توگل قیل. قیدهها و توگل.

رسول الله صلی الله علیه وسلم الله گه توگل قیلوچیلرنینگ سروری بولکنلر، اما هر بیر ایش اوچون کیرکلی اسبابلردن پیترلیجه فایده لنگنلر، مخصوصاً دشمنگه قرشی نصرتتی، غلبه نی نازیل بولیشی اوچون لازم بولکن اسبابلرنی تیارلب قویردیلر. عمر رضی الله عنه بیر گوروهگه روبرو بوله دی، بو گوروه اسبابلرنی ترک قیلیلشینی توگل قیلیلشینی معناسی دیب توشونیشکن، اولر ایش و عمل قیلیلشدن اوزاقده یوریشردی، نتیجه ده ایسه ناتوان و سوست بولیب قالیشنه دی. عمر رضی الله عنه اولرگه ایته دیکی: سیزلر کیملر بوله سیزلر؟ اولر: بیزلر توگل اهلی بوله میز، دیب جواب بیریشدی. شونده او کیشی آیتدیلرکی: یالغان ایته سیزلر، سیزلر توگل اهلی ایمسسیزلر؛ توگل قیلکن کیشی اول اوزوغنی بیرگه ایگه دی، سونگره خداگه توگل قیله دی. ۷۴

حه، شخص اول تورموش قوره دی و شوندن سونگ باله لی بولیش اوچون الله گه توگل قیله دی، سیزلر هلی تورموش قورمه گنسیزلر و باله لی بولیش اوچون اسبابلرنی مهبیا قیلمه گنسیزلر، شو حالده باله لی بولیشینی آرزو قیلیلشیزلرمی؟ بو حالده باله لی بولیشینی آرزو قیلیلشلیک، اوزینگیزی مسخره قیلیلشدن باشقه نرسه ایمس.

الله تعالی شریعتیدگی قانونلرنی دشمنلریگه نسبتاً قندی مناسبتده بولیش بویچه، جهادگه رخصت بیریلکن بیرینچی آیتتی اوزیده یاق تیزلیک بیلن بو جنگنینگ دنیاوی کوزگه کورینگن ثمره سیگه ایشاره قیله دی، نصرت و غلبه؛ و مرحمت قیله دیکی: اذن للذین

يُفَاتِلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ (حج/۳۹) هُجُومگه اۇچرىاتىگن ذاتلرگه مَظْلُوم بۇلگنلىكلرى سَبَبلى (جنگ قىلىش) عَذبى بېرىلدى. اَلْبَتَّهَ اللهُ اۇلرنى غَالِب قىلىشگه قادىر دېر. الله نىنگ اۇزىنى دُشمَنلرىنى زوروانلىكگه اساسلانگن مَناسَبَتىگه نِسَبَتاً عُمُومى قَائِدَه سى شۇندى بۇلگن. غَلَبَه. وَ اللهُ تَعَالَى غَلَبَه نى دُشمَنىنگ اِيْمَس، بَلَكى مُسْلِمَانلر نىنگ حَقَقى دِيب جِسَابَلِيدى؛ اُو ذاتىنگ اۇزى دُشمَنلرىنى قَر شِيسِيْدَكى دُوسْتلرىنى قَوْلَب قُوتَلَشنى، يَارَدَم بېرىشنى اۇزىگه واجِب قىلگن:

- «وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَاؤُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَانتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ» (روم/ ۴۷) اَنِيْقكى، بېز سېز لر ايلگه رى هَم پِيَعْمَبَرلرنى اوز قَوْملرگه يۇبارگنمىز. بَس، اۇلر (قَوْملرگه) اَنِيْق- رَوَشَن حُجَّتَلر كِيَلْتِيرگنلر. سُونگ بېز جِنَايَت قِيَلگن كِيْمَسَه لَرْدَن اِنْتِقَام اَلْگَنمِيز وَ اِيْمَان كِيَلْتِيرگن ذاتلرنى غَالِب قىلىش بېز نىنگ زَمَه مِيَزْدَكى حَق بۇلگن.

- «وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ (حج/ ۴۰) اَلْبَتَّهَ اللهُ اۇزىگه (يَعْنى دِيْنِيگه) يَارَدَم بېرَه دِيگن ذاتلرنى غَالِب قِيَلُور. شُبَهَه سِيْز، اللهُ كُوجلى، قُدَر تَلِيْدِير.

- «وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ - اِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنَدَنَا لَهُمُ الْعَالِيُونَ» (صافات/ ۱۷۱-۱۷۳) اَنِيْقكى، بېز پِيَعْمَبَر بۇلگن بَنَدَه لَر مِيْمِز حَقِيْدَه: "شَك - شُبَهَه سِيْز اۇلر قَوْلَب - قُوتَلْتِيرگُوجِيَلر دِير وَ شَك - شُبَهَه سِيْز بېز نىنگ قُوشِيْنِيْمِيْز (يَعْنى پِيَعْمَبَرلر وَ اۇلرگه اِيْمَان كِيَلْتِيرگن كِيَشِيلر) غَالِب بۇلگُوجِيْدِيرلر"، دِيگن سُوْز مِيْمِز اُوتگن - ثَابِت بۇلگن دِير.

أَمَّا بُونى بَر اَبَرِيْدَه سِيْز لر شۇندى اُوتِيرَه وِيرِيْنگَلر وَ كُوتِيْب تُوْرِيْنگَلر، تُوْر مُوش قُورْمَه گن حَالَدَه بِالَه نازيل بُولِيْشِيْنى ياكى هَلى اِيكْمَسَدَن تُوْرِيْب حَاصِيْلِنى قَوْلگه كِيْرِيْتِيْشِنى فِكْرِيْدَه بُولِيْنگَلر، دِيب مَرَحْمَت قِيْلْمَه دى، بَلَكى مَنَه بُو مَقْصَدلرگه پِيْتِيْش اُوچُون فايْدَه له نِيْش لَازِم بۇلگن اَسْبَابلرنى قُويِب قُويْدى؛ بېز لر اَسْبَابلرگه اَلَدَه نِيْب قَالْمِيْمِيز وَ اَسْبَابلرنى كُويْلِيْگى هَم

بیزلرنی غُرورلنتیریب یوبارمیدی، بلکی منه بو آسابلرنی مَهیا قیلشلیک آرقه لی بیزلر الله گه تَوَکَل قیله میز و الله نی قَدَرینی کُوتَه میز. بیزلر تَورموش قُورَه میز و شُونَدَن سُونگ باله لی بُولیش اُچُون الله گه تَوَکَل قیله میز.

بیزلر آسابلرنی مَهیا قیلگه نیمیزدن سُونگ دُعا قیله میز: رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ «فَأَمَّا» رَبَّنَا فَاعْفُ رَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ (آل عمران/۱۹۳) پَروردیگار، اَلبَتَّه بیز: پَروردیگارینگیزگه ایمان کیلتیرینگیز! " – دیب ایمانگه چارله گن جَرچی (مُحَمَّد عَلِيهِ السَّلَامِنِيْگ نِدَالَرینی) ایشیتدیگو ایمان کیلتیردیک. پَروردیگار، بیزنینگ گوناهلریمیزنی مَغْفِرَت قیل، قیلگن یامانلیکلریمیزنی (صَحِيْفَه یی اَعْمَالِیْمِیْزَدَن) اُچیرگیل و بیزلرنی یَحْشِيْلَر بیلن بیرگه وَفَات تاپدیرگیل!

بیزلر دارینی مَهیا قیله میز و اُونَدَن فایده له نه میز، شُونَدَن سُونگ الله تَعَالَى دَن بیزلرگه سَلَامَتَلِیْگِیْمِیْزَنی قِیْتَه رِیْشِیْنی سُوْرِیْمِیْز. شو تَرْتِیْبَه رَسُوْل الله صلی الله عَلَیْهِ وَسَلَّمَ اِنْسَانَلَرَنی بیز مَكَانَدَن باشقه بیز مَكَانگه سَفَرگه چِیْقَنْلَرِیْده "دَسْتُوْر وَحَدِیْگه" و "بُوْیُروْق وَحَدِیْگه" و "عَمَل وَحَدِیْگه" بُوْیُورگنلر، اُو کِیْشِی مَرَحْمَت قِیْلگنلرکی: اِذَا خَرَجَ ثَلَاثَةً فِی سَفَرٍ، فَلِیُوْمَرُوْا اَحَدُهُمْ^{۷۵} اَکْر اُوچ نَفَر سَفَرگه چِیْقَه دِیْگن بُوْلَسَه، اُوْلَر اُوْزَلَرِیْدَن بیز کِیْشِیْنی اَمِیْر قِیْلِب تَنَلْشَلَری کِیْرک. " یَعْنی بُو کِیْچِیْک مَقْصَدگه پِیْتِیْش اُوچُون هَم کِیْچِیْک بیز اُوْمَتْنی وَ کِیْچِیْک بیز جَمَاعَتْنی وُجُوْدگه کِیْلْتِیْرِیْش دِیْگه نِیْدُوْر. اِیْنِدی جَاهِلی جَمِیْعِیْتَدَن اِسْلَامی جَمِیْعِیْتگه سَفَر قِیْلِیْش اُوچُون هَم شُبْهَه سِیْز بُوْیُروْق وَحَدِیْگه وَ دَسْتُوْر وَحَدِیْگه هَمْدَه عَمَل وَحَدِیْگه اِیْخْتِیْج بار. مَنَه بُو حَرَكْتَلَرَنی وَ سَفَرَلَرَنی هَمَّه سِیْده وَحَدَت مَقْصَدگه پِیْتِیْش بُوْلِیْدِگی بیز اَبْرَار حِسَابَلَه نَه دِی. اُوْنَدَن کِیْبِیْن کِیْلَه دِیْگن تُوْزَه تِیْشَلَر وَ تَشْکِیْلْشْتِیْرِیْشَلَر مَنَه بُو اَنگِلی، مَقْصَدلی وَ حَرَكْتَلَه نُوْچی وَحَدَتْنی قَمْرَب اَلَه دِی.

^{۷۵} أخرجه أبو داود [رقم/۲۶۰۸]، وأبو عوانة في صحيحه [۴/۵۱۴]، والطبراني في الأوسط [۸/رقم/۸۰۹۳]، والدارقطني في «الأفراد والغرائب/أفراده» [۲/۲۳۱/۲]، والطحاوي في المشكل [12/38]، والبيهقي في سننه [رقم/۱۰۱۳۱]، والبغوي في «شرح السنة» [11/22-23]، وابن عبد البر في التمهيد [۲۰/۷]، الألباني في «السلسلة الصحيحة» [۳/۳۱۴] / الترمذی وغيرهم

مَنَّهُ بُو حَالْتَدَه بِيْزَلُر دُشْمَنلَرِيْمِيْزْگَه قَرَشِيْ مُقَابِيْلَه قِيْلِيْشِيْمِيْز اُوچُون وَ جِهَادِيْمِيْزِي، مُبَارَزَه
مِيْزِي آلِدِيْنْگَه سُوْرِيْشِيْمِيْز وَ مَقْصَدلَرِيْمِيْزْگَه بِيْتِيْشِيْمِيْز اُوچُون اُوچْتَه مُهْم اَبْزَارْگَه وَ اُوچْتَه
مُهْم كَنَلْگَه اِيْخْتِيْاجِيْمِيْز بَار:

۱- نُبُوْت مَنَهَجِيْگَه اَسَاسلَنْگَن خِلَافَت اَوْلِيْگِي وَ اِيْنْگ مُهْم اَبْزَار وَ وَاَسِيْطَه حِسَابْلَه نَه دِي.

۲- نُبُوْت مَنَهَجِيْگَه اَسَاسلَنْگَن خِلَافَت مَوْجُوْد بَوْلْمَه كَن بِيْتَدَه اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُوْمَت
اُوْنِي وَظِيْفَه سِيْنِي بَجْرَه دِي.

۳- مُجَاهِدلَرِنِيْنْگ وَ اِحْد سُوْرَاسِي اِيْسَه نُبُوْت مَنَهَجِيْگَه اَسَاسلَنْگَن خِلَافَت وَ اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي
بَدَل حُكُوْمَت مَوْجُوْد بَوْلْمَه كَن بِيْتَدَه اُوْزِيْنِي وَظِيْفَه سِيْنِي بَجْرَه دِي.

مَنَّهُ بُو "اُوچ اَبْزَارْدَن" تَشْفَه رِي هَمَّه وَ اِحْد اِجْمَاعْگَه اَسَاسلَنْگَن وَ اِحْد رَعِيْنِي اِرَايَه بِيْرِيْب
وَ اِحْد اُوْمَتِي وَ وَ اِحْد جَمَاعَتِي تَشْكِيل قِيْلِيْشَه دِي، مُسْلَمَانلَر اُوچُون بُوْنْدَن بَاشْفَه اَلله وَ عَدَه
بِيْرْگَن نُصْرَتِي، غَلْبَه نِي قَوْلْگَه كِيْرِيْتِيْشْگَه يَارْدَم بِيْرَه دِيْگَن هِيْچ قَنْدِي اَبْزَار مَوْجُوْد اِيْمَس،
مَنَّهُ بُو اَكَاھَانَه، مَقْصَدلِي، حَرَكَتْلِي "اُوچ اَبْزَارْدَن" بَاشْفَه نَرَسَه لَرْنِي هَمَّه سِي مُسْلَمَانلَرِنِيْنْگ
كُوچِيْنِي بِيْكَارْگَه كِيْتِيْشِيْگَه، زَلِيْلِيْكَگَه، سُوْسْتِيْكَگَه، تَفَرُّقَه سَبَب بَوْلَه دِي.

وَ اِحْد جَمَاعَتِي تَشْكِيل قِيْلَه دِيْگَن مَنَّهُ بُو اُوچ اَبْزَار مَوْجُوْد بَوْلْمَسَه يَاكِي سِيْز هَم بُو اَبْزَارلَرْنِي
بِيْرِيْنِي تَشْكِيل قِيْلِيْشَدَه فَعَال بُوْلِيْشْگَه قَادِر بَوْلْمَه كَن بُوْلَسْتِيْگِيْز، زَلِيْلِيْكَ وَ پَسْتِيْكَ، حَقَارَت،
نَابُوْد بُوْلِيْش، مَغْلُوْبِيْتَدَن بَاشْفَه نَرَسَه نِي كِيْلِيْتِيْرَه دِيْگَن اَدَشْگَن يُوْللَرْدَن اُوْز اَقْلَشْگَه نِيْنْگِيْز
مَعْقُوْل، يَعْنِي مَنَّهُ بُو "اُوچ اَبْزَارْدَن" بِيْرِي تُوْرلِي- هِيْل حَالْتَدَه مُسْلَمَانلَرِنِيْنْگ وَ اِحْد جَمَاعَتِيْگَه
نَمَايْنَدَه لِيْكَ قِيْلِيْب وَ جُوْدْگَه كِيْلْگُوْنِيْچَه اُوْز اَقْلَه شِيْب تُوْرَه سِيْز: رَسُوْل اَلله صَلِي اَلله عَلَيْهِ وَ سَلَّم
حُدَيْفَه رَضِي اَلله عَنْهُ نِيْنْگ مُسْلَمَان دُوچَار بَوْلَه دِيْگَن اِيْكَكِيْتَه يَامَانِلِيْكَ حَقِيْدْگِي سَوَالِيْگَه
جَوَاب بِيْرِيْب، مُسْلَمَانلَرْنِي اَرَه سِيْدْگِي اِيْكَكِي كُوْرُوْهْگَه اِيْشَارَه قِيْلَه دِيْلَرَكِي: «قَوْمٌ يَهْدُوْنَ
بِعَيْرِ هَدْيِي، تَعْرِفُ مِنْهُمْ وَتُنْكِرُ» وَ «دُعَاةٌ عَلٰى اَبْوَابِ جَهَنَّمَ»

حُدَيْفَةُ ابْنِ يَمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ آيَتُهُ دِيكِي: أَدْمَلَر رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَن
يَحْشِيلِيكَ حَقِيدَه سُوْرَه شَرْدِي؛ لِيَكْنَ مِيْن يَامَانَلِيكَ حَقِيدَه اَوْ كِيَشِيْدَن سُوْرَرْدِيْم، چُونَكِي
مَبَادَا اُونْگَه گِيْرِيفْتَار بُوْلِيْب قَالِيْشَدَن قُوْرُقَرْدِيْم. **مَخَافَةٌ اَنْ يُدْرِكَنِي عَرْض قِيْلِدِيْم:** يَا
رَسُوْلِي خُدا، بِيْزَلُر جَاهِلِيْتَدَه وَ يَامَانَلِيكَدَه بُوْلْگَنْمِيْز! خُداوْنَد بِيْزَلُرْگَه يَحْشِيلِيكِنِي جُوْنْتَدِي،
مَنْه بُو يَحْشِيلِيكَ وَ هِدَايْتَدَن سُوْنْگ يَامَانَلِيكَ كِيْلَه دِيْمِي؟ اَوْ كِيَشِي بُوْنِي جَوَابِيْگَه مَرَحْمَت
قِيْلِدِيْلُر: حَه. شُوْنَدَه اَيْتَدِيْمَكِي: مَنْه بُو يَامَانَلِيكَدَن سُوْنْگ يَحْشِيلِيكَ كِيْلَه دِيْمِي؟ مَرَحْمَت
قِيْلِدِيْلُر: حَه، لِيَكْنَ اُوْنَدَه بِيْر نُوْع بُوْلْغَه نِيْش بُوْلَه دِي. عَرْض قِيْلِدِيْم: اُوْنْدْگِي بُوْلْغَه نِيْش
نِيْمَه دَه بُوْلَه دِي؟ مَرَحْمَت قِيْلِدِيْلُر: شُوْنْدِي بِيْر قَوْم كِيْلَه دِيكِي، اُوْلُر مِيْنِي هِدَايْتِيْمَدَن (سُنَّت
وَ دِيْن) بَاشَقَه نَرَسَه گَه اَدْمَلَرْنِي بُوْلْشَه دِي، اُوْلُرْنِي بَعْضِي اِيْشَلُرِي (مَعْرُوْف وَ
بَعْضِيْلُرِي مُنْگَر) بُوْلَه دِي. قَوْمٌ يَهْدُوْنَ بِيْغِيْر هَدْيِي، تَعْرَفُ مِنْهُمْ وَتُنْكَرُ شُوْنَدَه اَيْتَدِيْمَكِي:
مَنْه بُو يَحْشِيلِيكَدَن سُوْنْگ يَامَانَلِيكَ كِيْلَه دِيْمِي؟ مَرَحْمَت قِيْلِدِيْلُر: حَه، جَهَنَّمِنِي دَرَوَاَه
لَرِيْدَه تُوْرَه دِيْگَن دَعُوْتَجِيْلُر كِيْلِيْشَه دِي، دُعَاةٌ عَلٰى اَبْوَابِ جَهَنَّمَ كِيْمَكِي اُوْلُرْنِي دَعُوْتِيْنِي
قَبُوْل قِيْلِسَه، اُوْنِي جَهَنَّمْگَه تَشَلَه شَه دِي؛ عَرْض قِيْلِدِيْم: اِي خُدَانِي رَسُوْلِي، اُوْلُرْنِي
بِيْزَلُرْگَه صِيْفَتْلَب بِيْرَه سِيْزْمِي؟ مَرَحْمَت قِيْلِدِيْلُر: اُوْلُر بِيْزَلُرْنِي جِنْسِيْمِيْزَدَن بُوْلِيْشَه دِي وَ
بِيْزَلُرْنِي تِيْلِيْمِيْزَدَه گِيْلَه شِيْشَه دِي؛ اَيْتَدِيْمَكِي: اَگَر اُوْلُرْگَه دُوْچَار بُوْلَسَم، مِيْنِي نِيْمَه لُرْگَه
بُوْيُوْرْگَن بُوْلُر دِيْنْگِيْز؟ مَرَحْمَت قِيْلِدِيْلُر: مُسْلِمَانَلُرْنِي جَمَاعَتِي وَ اِمَامَلُرِيْنِي لَازِم تُوْت. تَلْزُمُ
جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِيْنَ وَ اِمَامَهُمْ. اَيْتَدِيْمَكِي: اَگَر مُسْلِمَانَلُرْنِي جَمَاعَتِي وَ اِمَامِي بُوْلْمَه سَچِي؟ فَاِنْ
لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَ لَا اِمَامٌ، مَرَحْمَت قِيْلِدِيْلُر: بُو حَالْتَدَه هَمَّه گُوْرُوْهَلَرْدَن وَ فِرْقَه لَرْدَن
چِيْتَلَن، بِيْر دَرَخْتِي تَنَه سِيْنِي مَحْكَم اُوْشَلَب تُوْر، سِيْن تَا اُوْلِيْمِيْنْگ كِيْلْگُوْنِيْچَه مَنْه شُو
حَالْتَدَه تُوْرْگِيْن. قَالَ فَاَعْتَزَلْ تِلْكَ الْفِرْقَ كُلَّهَا وَ لَوْ اَنْ تَعَضَّ بِاصْلِ شَجَرَةٍ حَتَّى يُدْرِكَ
الْمَوْتُ وَ اَنْتَ عَلٰى ذَلِكَ^{٧٦}

^{٧٦} متفق عليه / البخاري في صحيحه واللفظ له في كتاب الفتن - باب كيف الأُمُر إذا لم تُكُنْ جَمَاعَةٌ (وكذا رواه مسلم وابن ماجه

بیزلر بیر نیچہ پیل مابینیدہ ہر ایکگہ لہ گور وھنی کوردیک، اولر اوزلرینی مبارزہ لریدہ بولغہ نیشگہ ایگہ ایدیلمر و آل سعودنینگ مفتیلریگہ و دار الکفرلردہ ساکن بولگن کتابخانہ مفتیلریگہ تقلید قیلگنلیکلری سببلی، جاھلیک و کینہ، نااورین نقرت، شاشقہ لاقلیک و باشقہ نفسانی بولغہ نیشلر بیلن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلمنی شیوہ لریدن باشقہ جہاد و مبارزہ یولیدن یوریشگن و آدملرنی ہم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلمنی شیوہ لریدن باشقہ نرسہ گہ یوللشنہ دی، اولر ہم یحشی صیفتلرگہ ہم منگر، یامان صیفتلرگہ ایگہ دورلر. قوم یهدون بغير هدي، تعرف منهم وتكبر. باشقہ بیر دستہ ایسہ کؤپ سانلی، ترقاق آحزابلر و منافقلر، سکولارزدہ لر تودہ سیدن عبارت، اولر آشکارہ دینی شیعارلر و آیتلرنی ناتوغری تعویل و تفسیر قیلیش، ہمده سوز اوینی بیلن آدملرنی جہنم سری دعوت قیلیشہ دی. دعاة علی ابواب جهنم.

حہ، اللہ تعالی فقط مسلمانلر نینگ واجد جماعتینی تن آلہ دی و بونی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلمنی ہدایتلریدہ دیب بیلہ دی و اوزینینگ غلبہ سینی ہم تنہا مسلمانلر نینگ واجد جماعتیگہ نصیب قیلہ دی. و بونی ہم یحشی بیلہ میزکی، منہ بو واجد جماعت ہم فقط اوچتہ گنل آرقہ لی، یعنی " اوچ ابزار " نبوت منہجیگہ اساسلنگن خلافت، اسلامی اضطراری بدل حکومت و مجاہدلر نینگ واجد شوراسینی مجلسی آرقہ لی وجودگہ کیلہ دی، باشقہ گنل آرقہ لی واجد جماعتنی وجودگہ کیلتیریشنی امکانی یوق.

منہ بو حالتدہ اسلامی رسالتی و رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلمنی سیرتتری و مسلمانلرنی اجماعی و اسلام تریخینینگ رسالتی آچیق و روشن صورتدہ قوییدگی نرسہ لرنی بیزلرگہ پیتکزماچی بولیتتی: مجاہدلر شوراسینینگ واجد مجلسی، اسلامی اضطراری بدل حکومت و نبوت منہجیگہ اساسلنگن خلافت، اللہ نینگ نصرتینی نازیل بولیشی و مسلمانلر منہ بو زلیلیکلردن، پستلیکلردن نجات تاپیشلری اوچون فقط بیر ابزار

حالا، او مُسلمانلرنى الله تيارلب قويگن عزتگه پيتگه زيب آليب باره دى، منه بو اوچته ليك ازارگينه مُسلمانلرنى " انسانلر اوچون چيغه ريلگن او متنينگ اينگ يحييسى " گه آيلننيره دى و فقطگينه منه شو اوچته ليك ازار مُسلمانلرنى باشقه لرنينگ هدايتيگه گوواه بوله ديگن درجه گه آليب چيغه دى. **لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ** » وَ فَقَطْ كَيْفَهُ مِنْهُ بُو اوچ ازار بيلن مُسلمانلر اوزلرينينگ امر به معروف و نهى از منكر فرضلرينى و وظيفه لرينى عدا قىليش يولیده ايگنليكلرينى ادعا قيله آيشه دى و فقط و فقط منه شو ازار بيلنكينه مُسلمانلر رابع ابن عامر رضى الله عنه گه او حشَب پوئنديك اراده و اوزيگه بولگن ايشانچ بيلن: بيزلر خدانى بنده لرينى انسانلرنينگ بنده ليگيدن نجات بيريب خدانى بنده سى قىليش اوچون همده اولرنى دُنياوى مشقتلردن نجات بيريش و اولرگه دُنياوى آساييشنى هديه قىليش اوچون كىلديك، شونينگديك اولرنى دينلرنينگ سىتميدن اسلامنى عدالتى تامان يوللش اوچون كىلديك، بيزلر الاهى ديننى آدملرگه كونده انگ قيله ميز، بو دينى قبول قىلگن هر قندى كيشينى بيزلر هم قبول قيله ميز و او بيلن برادر بوله ميز و اونی اوزينى، اونی ديارينى اوزلريگه ناپشيره ميز. اما خداوندنى قبول قىليشدن و اونگه تسليم بوليشدن باش تارتگن هر قندى كيشيگه قرشى جنگ قيله ميز، اگر شهيد بولسك جنتگه كيره ميز يا غالب بوله ميز، ديب ادعا قيله آيشه دى.^{۷۷}

اگر سيز منه بو " اوچ ازار " دن بيرارته سى آرقه لى قدرتنى قولگه كيرىتمه گن بولسنگيز و رستمگه يا باشقه لرگه او حشه گن طاغوتلرنى قرشيسيده رابع ابن عامر رضى الله عنه نى ادعاسينى قىلسنگيز ياكى اوزينگيز و مخاطابلرينگيز بيلن لطيفه آيتيب هزيلله شيب تورگن بولسنگيز ياكى رسول صلى الله عليه وسلم نينگ هدايتلرى و رويشلىرى بويچه يولنى يوقاتيب قويگن جاهلردن بولسنگيز، بو حالده تشقى سكلار كافرلرگه و محلى مرتدلرگه و منافقلرگه مسخره بوليب كولگيگه قاله سيز حالا.

^{۷۷} ابن كثير ، البداية و النهاية/الجزء السابع/غزوة القادسية

مَنَّهُ بُو اُوچتَه قُدَرَتَمَنَد اَبزارِنى اِيضاحى وَ اُوئَدَن فايدَه لَه نِيشِنى شَرعى رَوِيشَلرى بارَه سِيَدَه
قُوِيَدَكِيلِرِنى اَيْتِيش لازم بُوْلَه دى:

نُبُوْت مَنَهَجِيگَه اَساسلَنگن خِلَافَت تَشكِيْل بُوْلگِچ، بِيَزَلر دُنْياَدَه بُوئَدَن كُوْرَه يُوْقارِيراق تُوْرَه
دِيگن اِدارى وَ اِجرائى قُدَرَتگَه اِيگَه اِيْمَسْمِيَز وَ اُوْنگَه قَرشِى قَبِلِيْنگن مُسْلِمَانلَرِنِيْنگ هَر قَنَدى
جَنگى بَغِيْلِيك حِسَابَلَه نَه دى، اِيْندى مَنَه بُو مُسْلِمَانلَر بِيَر جايَدَه حُكُوْمَتگَه اِيگَه بُوْلِيشَسَه هَم وَ
مُعاوِيَه گَه اُوْحشَب عَلى اِبْنِ اَبى طَالِب بِيْلَن جَنگ قِيْلَسَه وَ اِسْلَام اَساسِيَدَه حُكْم قِيْلَسَه هَم،
بُوْنى فَرقى يُوْقمى؟ ياكى يُوْق، حَوَارِجگَه اُوْحشَه گن جَمَاعَت وَ گُوْرُوَه بُوْلِيْب مَنَه بُوئدى
حُكُوْمَتگَه قَرشِى جَنگ اِعْلان قَبِلِيشِگن بُوْلَسَه. هَر قَنَدى حَالْتَدَه اُوْلر غَيْرى شَرعى حِسَابَلَه
نِيشَه دى. حَتّى اِكْر بِيَر رَهْبِر سَيْلَنگنَدَن سُوْنگ، باشَقَه بِيَر جايَدَه باشَقَه رَهْبِرگَه بِيْعَت بِيْرِيْلَه
دِيگن بُوْلَسَه، اِيكِكِيْنچى بِيْعَت باطل بُوْلَه دى وَ حَتّى اِيكِكِيْنچى رَهْبِرِنى اُوْلدِيرِيشِگَه دَسْتُور
هَم صادر قَبِلِيْنگن. بُو بِيَرَدَه مُقَابِل طَرَفِنِيْنگ تَقْواسى اِعْتِبارگَه اَلِيْنمِيْدى.

اِيْندى اِكْر نُبُوْت مَنَهَجِيگَه اَساسلَنگن خِلَافَت بُوْلَمَسَه وَ اِسْلَامى اِضْطِرارى بَدَل حُكُوْمَت هَم
مَوْجُوْد بُوْلَه دِيگن بُوْلَسَه، بُو حُكُوْمَتگَه قَرشِى مُجَاهِدلَر شُوْر اَسِيْنِيْنگ قِيامى شُوئدى حَالْتَدَه
جائز بُوْلَه دِيكى، اَلدِيْنكِيْز اِسْلَامى اِضْطِرارى بَدَل حُكُوْمَتَدَن كُوْرَه يَحشِيْراق، قُدَرَتَمَنَدراق وَ
صِيْقَتى هَم يَحشِيْراق حُكُوْمَتگَه اَيْلَنگن بُوْلِيشِى كِيْرَك ياكى نُبُوْت مَنَهَجِيگَه اَساسلَنگن
خِلَافَتگَه اَيْلَه نِيشِى كِيْرَك بُوْلَه دى، حَتّى اِسْلَامى اِضْطِرارى بَدَل حُكُوْمَتگَه اُوْحشَه گن بِيَر
حُكُوْمَت بُوْلِيشِى هَم قَبُوْل قَبِلِيْنمِيْدى.

اِكْر بِيَر دِيارَدَه اِسْلَامى بَدَل حُكُوْمَت هَم مَوْجُوْد بُوْلَمَسَه وَ تَنها مُجَاهِدلَرِنى واجد شُوْراسى بار
بُوْلَه دِيگن بُوْلَسَه، بُو شُوْراگَه قَرشِى هَر قَنَدى قِيام غَيْرى شَرعى حِسَابَلَه نَه دى، مادامِيكى
بُو قِيام اِسْلَامى اِضْطِرارى بَدَل حُكُوْمَتِنى تَشكِيْل بُوْلِيشِيْگَه سَبَب بُوْلَسَه ياكى نُبُوْت مَنَهَجِيگَه
اَساسلَنگن خِلَافَتگَه بائْت بُوْلَسَه كِيْنَه جائز بُوْلَه دى.

مَنَّهُ بُو حَالْتَلَرْنِي هَمَّه سِيدَه شُونِي نَظَرَكِه اَلِيشِيْمِيْز كِيْرَكِيْ، بِيْزَلَر پَسْتِيْرَمَدَه اُوْتِيْرَكِن سِكُوْلارِيْزِم دِيْنِي نَامَلِي وَ يَهُودَلَرَدَن، مَحَلِّ مُرْتَدَلَرَدَن عِبَارَت بِيْرِيْنچِي دَرَجَه لِي دُشْمَنَكِه وَ مَجُوْسَلَر، صَابِيْنَلَرَكِه اُوْحَشَه كِن اِيْكَكِيْنچِي دَرَجَه لِي دُشْمَنَكِه وَ نَصَارَا نَامَلِي اُوْچِيْنچِي دَرَجَه لِي دُشْمَنَكِه وَ مُنَافِقَلَر، سِكُوْلارَزَدَه لَر نَامَلِي تُوْرْتِيْنچِي دَرَجَه لِي دُشْمَنَكِه اِيْگِه مِيْز، وَ حَتِّي بَعْضِي بِيْر جَاهِل مُسْلِمَانَلَر هَم جَاهِلَانَه اُوْزَلَرِيْنِي بِيْزَلَر نِيْنَك صَائِل دُشْمَنِيْمِيْز قِيْلِيْب اَلِيشِكِن. دِيْمَك پَسْتَدَن يُوْقَارِيْگِه قَرَب قِيْلِيْنَه دِيْگِن هَر قَنَدِي حَرَكَت دِقَقَت بِيْلَن تِيْكَشِيْر يِلِيْشِي كِيْرَك، خُوْشِيَار لِيْكَ وَ زِيْر كَلِيْكَ بِيْلَن عَمَلَكِه اَشِيْر يِلِيْشِي لَازِم، هَر قَنَدِي شَرَايْتَدَه اُوْزِيْمِيْزِي اَشْكَار وَ پِيْنَهَان دُشْمَنَلَر يِمِيْزِي كُوْر مَسَلِيْكَكِه اَلْمَسَلِيْگِيْمِيْز كِيْرَك.

بُوْنَدَن تَشَقْرِي قُوْبيْدِيْگِي نُوْقَطَه لَرَكِه هَم دِقَقَت بِيْلَن اِعْتِبَار بِيْرِيْشِيْمِيْز كِيْرَك بُوْلَه دِي، نُبُوْت مَنَهَجِيْگِه اَسَاسَلَنَكِن خِلَافَت مُسْلِمَانَلَر نِيْنَك بِيْرِيْنچِي دَرَجَه لِي مَحْصُوْلِي بُوْلَه دِي وَ اِسْلَامِي بَدَل حُكُوْمَت اِيْسَه مُسْلِمَانَلَر نِيْنَك اِضْطِرَارِي حَالْتَدِيْگِي اِيْكَكِيْنچِي دَرَجَه لِي مَحْصُوْلِيْدِيْر وَ مُجَاهِدَلَر نِيْنَك شُوْرَا مَجْلِيْسِي هَم مُسْلِمَانَلَر نِيْنَك اِضْطِرَارِي حَالْتَدِيْگِي اُوْچِيْنچِي دَرَجَه لِي مَحْصُوْلِي بُوْلِيْب، اُو بِيْرِيْنچِي وَ اِيْكَكِيْنچِي دَرَجَه لِي مَحْصُوْل مَوْجُوْد بُوْلَمَه كَنَلِيْگِي سَبِيْلِي وُجُوْدَكِه كِيْلَكِن. اِيْنَدِي اَكْر هَر قَنَدِي كِيْشِي اُوْزِيْنِي اِيْسَتَه كِي بِيْلَن اَكَاھَانَه مُسْلِمَانَلَر نِيْنَك بِيْرِيْنچِي دَرَجَه لِي مَحْصُوْلِيْنِي اِيْكَكِيْنچِي دَرَجَه لِي مَحْصُوْلَكِه وَ مُسْلِمَانَلَر نِيْنَك اِيْكَكِيْنچِي دَرَجَه لِي مَحْصُوْلِيْنِي اُوْچِيْنچِي دَرَجَه لِي مَحْصُوْلَكِه اِيْلَنْتِيْرَه دِيْگِن بُوْلَسَه، شَبَهَه سِيْز اُو مُسْلِمَانَلَرَكِه جُوْدَه كَتْتَه ضَرْبَه بِيْرَكِن بُوْلَه دِي. اَكْر چِي اُو اَكَاھ دُشْمَن بُوْلَمَسَه هَم، اَكَاھ دُشْمَنَلَر نِيْنَك مَقْصَدَلَرِي يُوْلِيْدَه مُسْلِمَانَلَر نِيْنَك مَنَفَعَتَلَرِيْگِه قَرَشِي عَمَل قِيْلَكِن جِسْبَلَه نَه دِي. بُو بَنِي اُوْمِيْه نِيْنَك نُبُوْت مَنَهَجِيْگِه اَسَاسَلَنَكِن خِلَافَتْنِي اِسْلَامِي بَدَل حُكُوْمَتَكِه اِيْلَنْتِيْرِيْشِيْگِه اُوْحَشِيْدِي.

بُوْنَدَن كُوْرَه فَاجِيْعَه لِيْرَاغِي شُوْكِي، عَثْمَانِيْلَرَكِه اُوْحَشَه كِن اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُوْمَت اَنَه اُوْشَنچَه سِكُوْلَار، كَافِر، طَاغُوْت حُكُوْمَتَلَرَكِه اِيْلَه نَه دِيْگِن بُوْلَسَه وَ حَتِّي مُجَاهِدَلَر نِيْنَك مُتَّحِد شُوْرَا سِيْدَن بِي بَهْرَه بُوْلَكِن اَنَه اُوْشَنچَه اِسْلَامِي دَسْتَه لَرَكِه وَ كُوْرُوْهَلَرَكِه اِيْلَه نِيْب

كيتگن بولسە؛ و يا حتى افغانستاندىكى شىمالى بىرلىشكەن گۇرۇھلارگە اۇحشەب تەشقى سىكۇلار كافرلىرى و مەللى مۇتەلرلى يارەمدە طالبانىنگ اسلامى بىلەل حۇمەتلىنى نابۇد قىلىشە و اۋنى اۋرنىگە بۇتۇن جەهان سىكۇلار كافرلىرىنى و مەللى مۇتەلرلى حاكەم قىلىپ قۇبۇشە، بۇندەن كۇرە يامانراق اخماقەرچىلىك، مۇسەبەت و جىنايت بۇلىشى مۇمكىن ايمەس، چۇنكى بۇ ايشىنى اۋزى اۋنۇب بلىكى مىنگەلەب جىنايتلەرگە سەبەب بۇلە دى. بەعضى بىر جەهاندى تىجارەتچىلرى و مۇنافىقەردەن و سىكۇلارزەدە لردەن، مۇتەلرەن عىبارەت دەستە لر مەنە بۇ شەكلدە مۇسلمانلر نىنگ مۇجۇد و ضىعەتلى بىلەن سودا قىلىشكەن پەندە، مۇسلمانلرلى اۋستىگە خۇا طرگە سالە دىگەن و ضىعەت حاكەم بۇلىپ الە دى و ەر قەندى جەمەتلىدىكى سابقۇن الاۋلۇن اۋچۇن جەهاندى شرايطلىنى و ادىنگە سىرى حەركەتلى سىزگەر قىلىپ قۇبە دى.

"مۇجۇد و ضىعەتلىدىكى" شرايطدە مۇسلمانلرلى اكترى فعال ايمەسلەر، اۋلر جەهاد و مۇبارزەدە مەيدانلرلرەن اۋزاقدە يۇرۇشلىدى و اكترە حالدە پۇلدار بۇلىشىنى يا پىر، مۇلك و اۋى جەهانلرلىنى خەرىد قىلىش و ەيلەمە – ەيل طعاملرلى استعمال قىلىش، دەم الىش سىياحتلرلىنى و قىزىقەرلى فىلملر تماشى قىلىشىنى كىتەندەن يۇرۇشلىدى، دۇنيا اشكارە اۋلرلىنى اۋزى بىلەن مەشغۇل قىلىپ قۇبۇگەن: وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَذْكُرُونَ (انعام/ ۳۲)

دۇنيا مۇسلمانلرلى مەشغۇل قىلىپ قۇبۇگەن بۇندەن شرايطدە، مۇسلمانلر اۋزلىرىنى دىيارلرەدە ياكى باشقە دىيارلرەدە اۋتەن تەرىخدە يەشەب اۋتەن مۇبارز ەمدەردلرى مۇجۇد بۇلگە نىگە قەرمەسدەن، اۋلر شۇنچە لىك مەتەرىياللىزم، اىندىوئىدىياللىزم، دۇنيانى يەشەب كۇرۇشلىك، اۋلىمدەن نەقتەلە نىش و دۇنياگە كۇنگەل بىرىشگە غەرق بۇلىپ كىتەشكەنكى، بۇ نەرسە لردەن يۇز اۋگىرىشگە، حەركەت قىلىشگە قادىر ايمەسلەر و اۋلر نىنگ سانى كۇپ بۇلىشىگە قەرمەسدەن دۇشەن اۋلر نىنگ اۋستىدە اۋستۇن بۇلىپ الگەن: يۇشكۇ الامم ان تداعى علىكم كما تداعى الاكلة الى فصعتها فقال قائل ومن قلة نحن يومئذ قال بل انتم يومئذ كثير ولكنكم غثاء كغثاء السيل ولينزعن الله من صدور عدوكم المهابة منكم وليقذفن الله في قلوبكم الوهن فقال قائل يا رسول الله وما الوهن قال حُب

الدُّنْيَا وَكَرَاهِيَّةَ الْمَوْتِ^{٧٨} تيز دە اۇمۇتلار خۇددى طعاملە نۇچىلار كاسە لرگە خەملە قىلگە نىدىك سىزلەرگە خەملە قىلىشە دى، بىر كىشى آيتدىكى: بۇنگە سەبب بىزلارنىڭ سانىمىزنى گەم بۇلگە نىدە مى؟ مەرحەمەت قىلدىلاركى: يۇق، بلكى سىزلارنى سانىڭىز كۇپ بۇلە دى؛ آما دىنگىزنى كۇپىڭىگە اۇحشىسىزلار و خۇاوند دۇشمىنىڭىزنى قلىپىدن سىزلارنى ھىيتىڭىزنى آلىب قۇيە دى و سىزلارنى قلىپىڭىزگە سۇستلىكنى جايلىب قۇيە دى. شۇندە بىر كىشى آيتدىكى: اى رەسول الله بىزلارنىڭ سۇستلىگىمىز نىمە دە؟ مەرحەمەت قىلدىلار: دۇنيانى يەشى كۇرىشلىك و اۇلىمنى يامان كۇرىشلىكدە.

مەنە بۇندى و ضىيەتكە تۇشىپ قالىڭن پىتدە، مۇسلانلار دۇنيانى يەشى كۇرىشلىرى و اۇلر دۇنياگە كۇنگىل قۇيگنلىكلرى و اۇلىمدن بىزارلىكلرى و خەتتى اۇلىمنى، كىيىنگى دۇنيانى يا اۇزلارنىڭ اصلى حياتلىرىنى اۇنۇتىشگە نى سەببلى، مۇسلانلار دەستە – دەستە بۇلىپ فرقه لە نىب كىتىشگن، مەنە بۇندى و ضىيەتكە دۇچار بۇلىپ تۇرىمىز، سابۇنن الاۇلۇننى ايشى قەط شەرى مەنەلەرنى، مۇجۇد و ضىيەتنى تەفسىر قىلىش و نۇرلىشتىرىش ايمس، بلكى مۇجۇد و ضىيەتنى اۇزگرتىرىش كىرك. بىزلارنى ايشىمىز فال آچىش و تماشى قىلىپ تۇرىش ايمس، بلكى اۇزگە رىش اۇچۇن لازم نەرسە لرنى، شەرائىنى حاضەرلەشەن عىبارت، بىزلارنى ايشىمىز اۇزگە رىشنى اسبابلىرىنى خەيالدە و تۇستەن مۇھىيا بۇلىپ قالىشىنى كۇتىپ اۇتتىرىشەن عىبارت ايمس، بلكى لازم بۇلگن نەرسە لرنى و اۇزگە رىش اۇچۇن شەرائىنى، آگاھانە و مەقسەدى و خەتتى تيارلەشەن، ھەمدە خەقىقى قۇدرەتنى كەسب قىلىشەن عىبارت.

دۇنيا اۇلارنى مەشغۇل قىلىپ قۇيگن و اۇزلارنىڭ قىيامەتدىكى قۇدرەت - قىيەتلىرىنى اۇنۇتىشگن مەنە بۇ مۇسلانلارگە نەسبەتتە، بىزلار ھەر قەندى خەركەتلىمىزنى، دەۋەتلىمىزنى دەرىجە تۇتمىمىز، بىزلار قەط عەقىدە وى و عەملى تەلىمنى بىرە آلە مىز و بىزلار مەنە بۇ عەقىدە وى، مەخسۇصاً عەملى تەلىملەر آر قە لى اۇلارنى بىر بىرىدىكى اۇزىمىزنىڭ و زىيەتلىرىمىزنى بىرە مىز. بىزلار قۇدرەتنى و جۇدگە

^{٧٨} آخرجه أبو داود (٤٢٩٩) وأحمد (٨٢/٣٧)

كىلتىرىش اۇچۇن ضرور بولگن بىرلىكىنى، ائىھادىنى الله نى شرىعتىدىكى قانۇنلارگە نىسبەتاً
 حىسبىس و دۇنياگە نىسبەتاً ايسە قولى اچىق بولگن مەنە بو مۇسلمانلاردن تىلە نىب ائىسلىگىمىز
 كىرك، تىجىرىبە لر شۇنى ثابت قىلگنكى، مەنە بو دىستە دىكى مۇسلمانلار اوزلرىنىڭ سابقۇن
 الاولۇنلارىگە ھىچ نرسە بىرىشگە قادر ايمىسلر، اولر كۇپراق تاماشە بىن بۇلىب تۇرىشە دى
 خلاص، دىمك بىز اگاھانە، مقصدلى و حدتنى بو دىستە دىكىلردن تىلە نىب ائىسلىگىمىز كىرك
 و اولرنى رح قىلىشلىرىنى، اچىنىشلىرىنى كۇتتوب اوتىر مەسلىگىمىز لازم. مەنە بو دىستە دىكى
 مۇسلمانلار مۇغۇللارنى زامانىدە ھە باشقە تۇرلى- ھىل دورلردە ھە، حاضر دە ھە امتىھاندن
 اوتىشگە قادر بۇلىشمە گن.

بىزلارنىڭ وظيفە مېز فقط و فقط دعوت و نبوى حۇجتنى اقامە قىلىش، چىن كۇنگىلدن اچىنىش
 و اولرگە عملى تەلىملارنى بىرىش و بوتۇن جەھان اولى الامر شوراسىنى تىشكىل قىلىش
 تامانگە خرىكت قىلىش و نۇبوت مەنھىجىگە اساسلانگن اسلامى حۇكۇمىتنى تىشكىل قىلىشدىن عبارت،
 بىزلار اولرنىڭ عملارىگە مەسئول ايمىمىز: فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ * لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ
 (غاشىيە/ ۲۱-۲۲) بس، (اى مۇھەد)، سىز پەند- نىصىحت قىلىنك! ذاتاً، سىز فقط بىر پەند-
 نىصىحت قىلگۇچىدىر سىز، خلاص. *** سىز اولرنىڭ اوستىدە زور وائىلىك بىلان خۇم
 يۇرگىزگۇچى ايمىسىز.

بىز اولردن و حدتنى و بىر يۇلدە بىرگە بۇلىشنى تىلە نىب ائىمىز، و ھىچ كىمنى مەنە تى ھە
 بىزلرگە كىرك ايمىس، ھەر قەندى كىشى الله نى كلىمە سىنى عالى قىلىش و واد اومتى و واد
 جماعتنى تىشكىل قىلىش اۇچۇن الله نى فرمانىگە تىسلىم بۇلسە، بو ايشنى اوزى اۇچۇن قىلگن
 و اۇنى فايده سى ھە اۇنى اوزىنى چۇنتە كىگە كىلىب تۇشە دى: وَمَنْ جَاهِدْ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ
 لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (عنكبوت/ ۶) فقط دۇنيانى اوزى بىلان مەشغۇل بۇلىب قالگن
 مۇسلمانلارنىڭ مەنە بو دىستە سى، ھەر قەندى جمىعتىدە و ھەر قەندى اوزگە رىشەدە فقط تاماشە بىن
 بۇلىب تۇرىشە دى و قۇدرتگە تىسلىم بۇلىشە دى. مەنە بو كىمسە لرگە بو قۇدرتنى كىم اجرا
 قىلىشىنى فرقى يۇق، اىنگ مۇھى شۇكى، اولر خىاللرىدە بۇنى اوزلرىنى نىفىگە بۇلىشىنى ارزو

قېلىشە دى. اۇلر بَشْرِيَت تَرِيخِيَنِي هِيچ قَيْسِي بِيَر دَوْرِيَدَه اَسَاسِي اُوْزْگَه رِيشَلَرْنِي عَامِلِي بُولِيشمَه گن، اَلْبَتَّه اۇلر سِيلاوَلَرْدَه اُوْزَلَرْنِي نَظَرَلَرْنِي صَنْدِيَقَلَرْگَه سَالِيشْگَه وَ عَدَدَلَرْنِي اُوْزْگَرْتِيَرِيشْگَه قَايِرْدُوْرلُر، اَمَّا اۇلر نِيْنِيگ جَانلَرِي وَ دُنْيَاگَه تِيگِيشِلِي نَرَسَه لَر خَطَرْگَه تُوْشِيْب قَالَه دِيگن جِهَادِي وَ عَمَلِي فَعَالِيَتلَرْدَه اِيْنِيگ كِيچِيك بِيَر حَرَكَتِي هَم قېلِيشْگن اِيْمَس. شُو سَبَبِلِي هَم اۇلر شَرِيْعَتْگَر اَلر نِيْنِيگ اَلدِيْنِيگَه قِيْلِيگن جَرِيَانلَرِيگَه كِيچِيكِيْنَه بُولْسَه هَم تَأْتِيَر كُوْرْسَه تَه اَلِيشمَه گن. اَكْر رَسُوْل اَلله صَلَّى اَلله عَلَيْهِ وَ سَلَّمْنِي زَمَانلَرِيَدَه فَقَط اُوچ نَفَرْنِي دُنْيَا اَلدَب قُوْيِيْب تَبُوْك جَنْگِيَدَه مُنَافِقلَر بِيْلَن بِيَرگَه جَنْگَدَه قَنْتَشْمَه گن بُولْسَه لَر، حَاضِرْگِي كُوْنَدَه بِيَر مِللِيْبِيَر د مُسْلِمَان دُنْيَاگَه اَلدَه نِيْب اُوْتِيَر بِيْدِي، اۇلر شَرِيْعَتْگَر ا مُجَاهِدلَرْنِي بِيَر چِيْتْگَه تَشَلَب قُوْيِيشْگن. اۇلر فَقَط اُوْز اَقْدَن اَكْثَر حَاللَرْدَه سِيُوْتِنِيك كَنْلَر يِدَن وَ كَاْفِرلَر نِيْنِيگ باشْقَه اِجْتِمَائِي اَخْبَارَات وَاَسِيْطَه لَر يِدَن وَ تَشْقِي سِيكُوْلار كَاْفِرلَرْنِي، مَحَلِّي مُرْتَدلَرْنِي، مُنَافِقلَرْنِي، سِيكُوْلار زَدَه لَرْنِي كُوْز - قَرَشِي بِيْلَن اُوْزَلَرْنِي مُسْلِمَان پَرادِرلَر يِيگَه، اَيَه - سِيْنِيگِيْللَر يِيگَه نَظَر تَشَلَه شَه دِي.

اَكْر جِهَاد يُوْلِيْدَه وَ نُبُوْت مَنَهْجِيگَه اَسَاسلَنگن خِلَافَت سَرِي تَكَاْمُوْلَه شِيش يُوْلِيْدَه خَطَا قِيْلِيَاتْگن وَ هَم يَحْشِي وَ هَم يَامَان صِيْفَتلَرْگَه اِيگَه بُولگن (قَوْمٌ يَهْدُوْنَ بَعِيْر هَدْيِي، تَعْرِفُ مِنْهُم وَ تُنْكِرُ) پَرادِرلَر يِيْمِيْزْنِي دَسْتَه سِيْنِي مُنَافِق وَ سِيكُوْلار زَدَه لَر نِيْنِيگ دُعَاةٌ عَلَي اَبْوَابِ جَهَنَّمَ دَن عِبَارَات نِهَائِيْتَدَه كَنْتَه گَللَه سِيگَه قُوْشَسَك وَ اۇلر نِيْنِيگ تَشْقِي اِيشْغَالْگَر كَاْفِرلَر وَ مَحَلِّي مُرْتَدلَر بِيْلَن اِيْسِيْبِيق وَ مَخْصُوْصاً رُوْجِي جَنْگَلَر دِيگِي هَمكارلَر نِيْنِي هَم بُوْنِيگَه اِيضَاْفَه قِيْلَسَك وَ سِيكُوْلار زَدَه مَوْجُوْدَاتلَرْنِي اَلدَاوَلَر يِيگَه اَلدَه نِيْب قَالگن مُسْلِمَانلَرْنِي سَانِيْنِي هَم بُوْنِي اُوْسْتِيگَه قُوْشَسَك، نِهَائِيْتَدَه خَوَاطِرْگَه سَالَه دِيگن، هَمْدَه فَاجِيَه لِي بِيَر عَدَدلَر وُجُوْدْگَه كِيْلَه دِي.

مَنَه بُوْنَدِي شَرَايِيْطَدَه اَلله گَه اِيْمَان كِيْلْتِيَر يِيشْدَن سُوْنِيگ بَجَرِيْلَه دِيگن اِيْنِيگ كَنْتَه وَاِجِبُ الْعَيْن تَشْقِي سِيكُوْلار صَائِل دُشْمَنْنِي وَ مَحَلِّي مُرْتَدلَرْنِي دَفْع قِيْلِيشْلِيك وَ اِسْلَامِي بِيْدَار قِيْلِيشْدُوْر، بُو فَقَط وَ فَقَط هَر بِيَر قَوْمِيْنِيگ اَنْدَك سَانلِي سَابِقُوْنِ الْاَوَّلُوْنِ كِيشِيْلَر يِيگَه خَاص بُولگن اِيش.

مَنَّهُ بُوَ حَالَتَدَه بَرَجَه سَابِقُونِ الْاَوْلُونِ كِيشِيْلَر وَ بَرَجَه مُبَارَزَلَر اُوچُون تَفَرُق، چيگه رَه لَه نيب قَالِيش، جاھلانَه خيالپرستليک ايشيكلرى ياپيلگن، اُولر نينگ بېر - بېر لرينى كُوچلر يَدَن، قُدْرَتلر يَدَن فايده لَه نيشدن باشقه چاره لرى يوق، هر بېر ديار دگى سَابِقُونِ الْاَوْلُون بُولگن كِيشيلر نينگ يالغيز حَرَكَت قِيليشلرى، بُولغنگن كيمسه لرنى صَفَلر يگه تُوْشِيْب قَاليشلر يگه بائث بُوله دى، (قَوْمٌ يَهْدُونَ بِغَيْرِ هُدًى، تَعْرِفُ مِنْهُمْ وَتُنْكِرُ) وَ نَتِيَجَه دَه جاھلى تَشْكِيلاتلر وَ اَلله نى شَرِيْعَتِيَدگى قانۇنلرنى دُشمَنلرى اُولرنى جۇدَه هَم ضَررلى طَرز دَه رَحْمَسِيْز لِيك بِيْلَن اَرَه لَرِيْدَه هَضْم قِيلِيْب تَشْلَه شَه دى.

يالغيز حَرَكَت قِيلِيش بيزلر اُوچُون زَهْرلى بُولِيْب، تَفَرُق ايسه مُشْرِكْلرنى، سِكُولار زَدَه لرنى صِيْقَلر يَدَن حِسَابْلَه نَه دى. وَ لَا تَكُوْنُوا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ * مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِيْنَهُمْ، بُوْنى بَر اَبْرِيْدَه ايسه آگاھانَه وَ مَقْصَدلى وَ حَدَت، بيزلر اُوچُون ستر ايتيگيه وَ تَكْتِيگه حِسَالَه نَه دى. اُو شُو جَهْتَدَن تَكْتِيگه حِسَابْلَه نَه دِيكى، وَ اَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا وَ لَا تَفَرَّقُوا (آل عمران/ ۱۰۳) قَائِدَه سِيگه كُورَه مُسْلَمَانلر نينگ بَرَجَه يَشِيْرِيْن قُدْرَتِيْنى، كُوچِيْنى سَفْر بَر قِيلِيش وَ تَشْكِيْللَشْتِيْرِيش اُوچُون بېر واسِيْطَه دُور، بُو بيزلر اُوچُون آگاھانَه، مَقْصَدلى وَ حَرَكَتلى وَ حَدَت ستر ايتيگيه سى هَم حِسَابْلَه نَه دى، چُونكى اُو اَلله نى وَ مُسْلَمَانلرنى دُشمَنلرينى مُسْلَمَانلر نينگ عُمُومى سَفْر بَر لِيگى وَ بَرَجَه نى قَمْرَب اَلُوچى جِهَاد اَرَقَه لى اُوْزِيْنى نَظْرِيْنى اَرايَه بِيْرَه دى. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَنَا قُلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضِيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ (توبه/ ۳۸)

آگاھانَه، مَقْصَدلى وَ حَرَكَتلى وَ حَدَت تامان قِيلِيْنگن بيزلر نينگ بَرَجَه تَكْتِيگه لَرِيْمِيْز وَ ستر ايتيگيه مِيْز، قُدْرَتنى كَسْب قِيلِيش اُوچُون دِيْر، چُونكى هُجُومچى وَ باسَقِيْنچى سِكُولار جاھلِيْت، مُرْتَدلر وَ اُولر نينگ مَحَلى نُوگرلرى هرگيز "آداب" وَ "اَلْتِماس" بِيْلَن قِيْر غِيْن وَ قُور اللى جَنگَدَن قُوللرينى تار تيشميدى، اُولر بيز قُولِيْمِيْزنى دِيْنِيْمِيْز نينگ تُوْرَت مَفْهُومِيْدَن قُولِيْمِيْزنى تِيْمَه كُوْنِيْمِيْز چَه بُو ايشلرينى دَوام اِيْتِيْرِيْشَه دى: وَ لَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ

يَرُدُّوْكُمْ عَن دِيْنِكُمْ اِنْ اسْتَطَاعُوْا ۗ شُو سَبَبِيْلِيْ هَمْ فَفَط "مُسْلِمَانلَر نِيْنِيْگ عُمُوْمِي قُدْرَتِي" بِيْلَن
"هُجُوْمچِي دُشْمَن نِيْنِيْگ عُمُوْمِي قُدْرَتِي" تُوْحْتَه تَبِيْلِيْب نَابُوْد قَبِيْلِيْنَه دِي.

قُرْآن تَرِيْخِي هَمْ بَشَر تَامَانِيْدَن يَازِيْلِيْگَن تَرِيْخ هَمْ، بُوْنَدَن بَاشَقَه رُوِيْشِي نِي تَجْرِيْبَه وَ اِثْبَات قِيْلِيْگَن
اِيْمَس، يَعْنِي اِلْتِمَاس، دُعَا، بِيْعِي وَ زَار لَه نِيْش، مَدَنِيْتَلِي بُوْلِيْش، آدَاب بِيْلَن صُحْبَتْلَه شِيْش، يَحْشِي
كِيْبِيْنِيْش بِيْلَن اَللّٰه نِيْنِيْگ حُكْمِيْنِي جَاهِلِيْتِي، طَاغُوْتِي حُكْمِيْنِي اُوْر نِيْگَه قُوْيَه اَلْمِيْدِي وَ جَاهِلِيْتِي،
طَاغُوْتَلَر اُوْزِيْنِي اِيْخْتِيَارِي بِيْلَن بِيْر چِيْتِيگَه چِيْقِيْب مَنَفَعَتَلَر يِدَن وَ اَللّٰه نِي شَرِيْعَتِيْدِيْگِي قَانُوْنَلَر گَه
قَرْشِي جَنگ قَبِيْلِيْشَدَن قُوْلَلَر يِنِي تَبِيْشَمِيْدِي. اَچِيْق كُوْر يِنِيْب تُوْر گَه نِيْدِيْك اَگَاهَانَه وَ مَقْصَدَلِي
وَ حَدَت اَرَقْشَه لِي قُدْرَتِي كَسْب قَبِيْلِيْشَلِيْك يِيْگَانَه چَارَه بُوْلِيْب قَالَه دِي، تَفَرَقَه اِيْسَه وَ حَدَت نِيْنِيْگ
اَسَاسِي، نَابُوْسَد قِيْلُوْچِي اُوْلَدِيْرُوْچِي زَهْرِي جِسَابْلَه نَه دِي، مَنَه بُو وَ حَدَت قُدْرَتِيْنِيْگ اَسَاسِي
بُوْلا غِيْدُوْر. **وَاطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَيَفْشَلُوا وَتَذَهَبَ رِيْحُكُمْ وَاصْبِرُوا ۗ اِنَّ اللّٰهَ مَعَ
الصّٰبِرِيْنَ** (انفال/۴۶) حَه، مَقْصَدَلِي وَ اَگَاهَانَه، حَرَكَتَلِي وَ حَدَت **«اطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ»**
بُوْلا غِيْدَن كِيْلِيْب چِيْقِيْن بُوْلِيْب، قُدْرَتِي رُوْجِي بُوْلَه دِي، تَفَرَقَه اِيْسَه زَلَّت، حَار لِيْك، مَسْتَلِيْك،
اُبُوْهَتْسِيْز لِيْك دُوْر.

مَنَه بُو حَالْتَدَه، اَگَاهَانَه وَ مَقْصَدَلِي، حَرَكَتَلِي وَ حَدَت بِيْر لَاطِيْحَه وَ طَرَح بُوْلَه دِي، مَنَه بُو لَاطِيْحَه
كِتَابْخَانَه اَرْدَه يَا كِتَابَلَر نِي اِيْچِيْدَه اِيْمَس، بَلْكِي مُسْلِمَانلَر نِيْنِيْگ كُوْنْدَه لِيْك، حَقِيْقِي حَيَاتَلَر يِدَه
عَمَلْگَه اَشِيْرِيْلَه دِي. اَگَر تَفَرَقَه سَالْگُوْچِيْلَر وَ بِيْر جَايْگَه اُوْتِيْرِيْب اَلْگَن كِتَابْخَانَه اَرْدْگِي وَ يِسَه
قِيْلَر اُوْزَلَر يِنِيْگ كَلْتَه فِكْر لَرِي وَ اُوْزَلَر يِنِيْگ خَيَالِيْر سَتَلِيْكَلَرِي بِيْلَن تَفَرَقَتِي اَسْبَابَلَر يِنِي مُهَيَّا
قِيْلَه دِيْگَن بُوْلَسَه لَر، اَلْبَتَّه تَنْبِيَه بُوْلِيْشَلَرِي لَازِم وَ اَگَر مَنَه بُو يَاللَنَمَه، قَاتِيْب قَالْگَن كِيْمَسَه لَر گَه
وَ گَاهِيْدَه اِيْسَه اُوْزِيْمِيْز نِيْنِيْگ جَاهِل، مُوَظَلْنَتْسِيْز، مِعْزَانْسِيْز بَر اَدْرَلَر يِمِيْز گَه قَرْشِي تَنْقِيْد وَ
يُوْمْشَاق جَنگ گَه كِيْرَه مِيْز، دِيْبِيْلَه دِيْگَن بُوْلَسَه، مَنَه بُو اِيْشَلَر نِي هَمَّه سِي مُسْلِمَانلَر نِيْنِيْگ
شُوْر اَسِيْنِي مُخَافَظَت قَبِيْلِيْش وَ مُسْلِمَانلَر نِي مَقْصَدَلِي، اَگَاهَانَه وَ حَدَتَلَر يِنِي مُخَافَظَت قَبِيْلِيْش وَ اِيْنِيْگ
كَلْتَه دُشْمَن گَه قَرْشِي بُوْيُوْك قُدْرَتِي كَسْب قَبِيْلِيْش اُوْچُوْنْدُوْر؛ اَمَّا مَنَه بُو اِيْكِي طَائِفَه بِيْزَلَر نِي

اضطراری و دفاع حالتیگه سالیب قۇپیشگن و یومشاق جَنگنی، گاهیدَه ایسه ایسیبق جَنگنی
هَم مُسلمانلرگه مَجبُور لَب یُوكَلشگن، نَتیجَدَه ایسه اُولرنی دَفَع قِیلِیشدن باشقَه چارَه قالگن ایمس.

بُو پیردَه بیزلر نینگ آگاهانه، مَقصدلی و حَدتیمیزی مَعناسی شُورادگی تُولری- هیل رَعیلرنی
یُوقاتیش و هیلمه - هیل اجتهادلرنی ارایه پیریشنی آدینی آلیش ایمس، بَلکی مَقصدلی، آگاهانه
و حَدتدن بُولگن مَنظُور شُوندی بیر حَرَکتلی و حَدتکی، مَنه بُو مَقصدلی، حَرَکتلی و حَدت
شُورانیگ رَویشی سیاستینی واجد و بیر هیل اجماع بیلن، حاضِرگی و کِیلَه جَک باره سیدگی
مُبهم بُولمه گن روشن اعتقادلر مَجموعه سینی و مُبهم بُولمه گن روشن ستر اگیه لر مَجموعه
سینی جَمیعیتدگی یَققال واقیعتلرگه نَسبتاً مُناسبت بیلدیریش رَویشین آچیق، روشن حالتدَه
کُورسه تیب ارایه پیره دی.

مُسلمانلر نینگ واجد شُور سینی کَنلی آر قه لی واجد اومتنی تَشکیل قِیلِیش سَری حَرَکتله نیشگه
آشکاره اُورینیش و تُولری- هیل جَماعتلرنی اُورنیگه واجد جَماعتنی تَشکیل قِیلِیش، هَمده بیر
قَنچه اُومتلرنی اُورنیگه واجد اومتنی تَشکیل قِیلِیشنی واسیطه سیده الله تَعالی مَرَحَمَت قِیلِگن
آیتگه شامل بُوله میز: کُنْتُمْ خَیْرَ اُمَّةٍ اُخْرَجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ... (ال عمران / ۱۱۰)

ایندی واجد اومتدگی اسلام فُقهالربینینگ اُولی الامر شُوراسی واجد اجماعسی بیلن واجد
رَعینی دَعوت و تَبلیغ قِیلِیش اُچون تَشکیل قِیلَه دی:

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ
(ال عمران / ۱۰۴) یَعْنی اومتنی هَمه سی آدملرگه بیر رَعینی بیتگه زیسه دی، بیر مُبَلغنی
رَعیی باشقَه سینیکیدن فَرقی بُولمیدی، مَنه بُو مَسجددَه یا مَحَلَّه دَه یا بُو شَهردَه یا ولایتدَه یا
دولتدَه بیر نرسه نی بیتگه زیب، باشقَه بیر مَسجددَه یا مَحَلَّه دَه، شَهردَه، قِیشلاقده، مَنطقه دَه
باشقَه بیر نرسه نی بیتگه زیلمیدی. هَمه بیر هیل نرسه نی بیتگه زه دی و آدملر هَم تُولری-
هیل رَعیلر سَبیلی سرگردان، تَرفاق بُولیب کِیتیشمیدی.

أَلَبَّتهُ بُو وَحَدَت وَ شُورَا شُونَدَى بِيرِ واسِيطَه كِي، هَمَّه اُونَدَن فايدَه لَه نَه آلَه دِي. مَثَلًا مَشِيئَه،
تَيَارَه لَر، تَنكَلَر وَ باشقَه نَرَسَه لَرگَه اُوحَسِيْدِي. هَر قَنَدَى كِيْشِي وَحَدَتگَه بِيْتِيْش وَ قُدْرَتِي
كُوْچِيْتِيْرِيْش وَ قُدْرَتِي سَقَلَب تُوْرِيْش وَ بُو شُورَا دَن فايدَه لَه نِيْشگَه وَ اُوْنِي اُوْرِيْنِي مَقْصَدَلَرِي
يُوْلِيْدَه اِيْشَلَه تِيْشگَه قَاْدِر. فَقَط مُسْلِمَانَلَر وَ مُسْتَضْعَفِيْن كِيْشِيْلَرگِيْنَه بُو مَشِيئَه دَن فايدَه لَه نَه آلَه
دِي، طَاغُوْتَلَر وَ ظَالِمَلَر بُو حَقْدَن مَحْرُوْمَدُوْرلَر وَ اُوْلَر اِيْشِكِنِي مِيْنِيْشَلَرِي كِيْرَك، دِيْگَن نَرَسَه
بَاطِل تَصُوْر وَ نَاتُوْغَرِي اِيْشِدُوْر. اَلله تَعَالَى مَشِيئَه حَيْدَشِيْلِيْكِنِي مُسْلِمَانَلَرِي، مَظْلُوْمَلَرِنِي حَقَقِي
قِيْلِيْب بِيْرِيْب، باشقَه لَرِنِي اُونَدَن مَحْرُوْم قِيْلِيْگَن اِيْمَس. شُورَا وَ وَحَدَت هَم اَنَعَنَه وِي طَرَزَدَه
اُوْرگَرْمَس اِلَاهِي سُنْتَلَرَدَن وَ قِيْمَتِيْلِي، حَل قِيْلُوْچِي اَبَزَارلَرَدَن بُوْلِيْب، مَظْلُوْمَلَر مَخْصُوْصًا
اَهْلِي قِبَلَه نِيْنِيْگ مُسْتَضْعَفِيْنلَرِي هَمَّه دَن كُوْرَه حَقَقِيْلَر اَقْدُوْرلَر، اَسْبَابلَرِيْنِي مُهَيَّا قِيْلِيْش وَ وَحَدَتِي
كَسْب قِيْلِيْش هَم مُسْلِمَانَلَر اُوْچُون وَاْجِرَاق دِيْب سَنَلَه دِي.

مَنَه بُو حَالْتَدَه وَحَدَت وَ مُتَّجِد بُوْلِيْشِيْلِيْك، كُوْچِلِي وَ بُوْيُوْك وَ فَعَال قُدْرَتِي وَ جُوْدگَه كِيْلِيْشِيْگَه
بَايْت بُوْلَه دِي، هَر قَنَدَى زَمَان وَ مَكَانَدَه اَكْر اُوْشَه زَمَان وَ مَكَانِي رُوَاْجَلَه نِيْشِيْگَه مُنَاسِب
حَالَدَه مَنَه بُو وَحَدَتَدَن فايدَه لَه نِيْلَه دِيْگَن بُوْلَسَه، مُثَبِت يَا مَنَفِي بُوْلِيْگَن بُوْيُوْك اُوْرگَه رِيْشَلَرِنِي
وُجُوْدگَه كِيْلِيْتِيْرِيْشگَه قَاْدِر.

- رَسُوْل اَلله صَلَّى اَلله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي لَشْكَرِي يَا اَبُو بَكْر صِدِيْقِنِي لَشْكَرِي يَا عَمْر اِبْنِ خَطَّابِنِي
لَشْكَرِي يَا صِلَاح الدِّيْن اَيُوْبِيْنِي لَشْكَرِي يَا يُوْسُف اِبْنِ تَاشْفِيْنِيْنِي يَا سَيْف الدِّيْن قُطُوْرِنِي
لَشْكَرِيْگَه اُوْحَشَش اِجَابِي اُوْرگَه رِيْشَلَر بُوْنِيْگَه مَثَال بُوْلَه دِي.

- مَنَفِي اُوْرگَه رِيْشَلَرگَه هَم چِيْنِيْگِيْز خَان مُغُوْلِنِي لَشْكَرِي يَا بُوْگُوْنِيْگِي كُوْنَدِيْگِي اَمِيْرگَه
رَهْبَر لِيْگِيْدِيْگِي بُوْتُوْن جِهَان سِكُوْلَا رِيْسْتَلَرِيْنِي اِتْفَاقِي، رَاسِيْه وَ حِيْتَاي، نَتَا وَ باشقَه لَر مَثَال بُوْلَه
دِي.

هَر قَنَدَى حَالْتَدَه هَم، اَكْر وَحَدَت فِكْرِي، عَقِيْدَه وِي، تَشْكِيلَاتِي، رَهْبَرِي اِتْحَاد اُوْچُون
شَرَايْتِنِي مُهَيَّا قِيْلَسَه، اُوْ هَمِيْشَه اُوْرگَه رِيْشِنِي مَنَبَعَسِي بُوْلِيْب قَالَه دِي؛ چُوْنِكِي اُوْ قُدْرَتِي

مَنْبَعِ سِيدُور. اَوْ قُدْرَت وَ اِمْكَانِيَّت قَوْلِي بُولِيْب، اَوْنَدَن اَشْكَار وَ پِيْنَهان كَافِر هَم وَ مُسْلِمَان هَم
فَايْدَه لَنَه اَلَه دِي.

حُوْب اِيْنْدِي اَكْر اَهْلِي قِبْلَه بُولْگَن شَخْص يَا كُوْرُوَه وَ جَمَاعَت، وَ حَدْتَنِي اَهْمِيْتِي وَ جايْگَاهِي
حَقِيْدَه شُو دَرَجَه دَكِي شَرَعِي دَرَكْنِي، بِيْلِيْمِنِي قَوْلْگَه كِيْرِيْتْگَن بُولْسَه وَ نَعْرَفُ مِنْهُمُ وَ تَنْكُرُ وَ اَز
دُعَاةً عَلَي اَبْوَابِ جَهَنَّمَ گَه اَوْحَشَه گَن بُولْغَه نِيْشَلَرْدَن اَوْز اَقْلَشْگَن بُولْسَه، وَ حَدْتَنِي مَفْهُومِي،
مَاهِيْتِي وَ وَظِيْفَه سِيْدَه تَدْبُرُ وَ چُوْقُوْر فِكْرَلَش بِيْلَن شُوْنْچَه لِيْكَ تَوْشُوْنِيْب بِيْتِيْشِي، دَرَك
قِيْلِيْشِي لَازِمَكِي، بَدَنْگَه وَ حَدْتَنِي مَاهِيْتِيْنِي كِيْرِيْگِيْزِيْش اَرَقَه لِي مُؤْمِن، مُوَجِد شَخْصِنِي قَانِيْدَه،
حُوْجِيْرَه لَرِيْدَه اَوْ جَارِي بُولِيْشِي وَ اَوْزِيْنِي تَأْتِيْرِيْنِي اُوْنِيْنِگ شَخْصِيَّت وَ رَقْتَارِيْدَه كُوْرْسَه
تِيْشِي كِيْرَك. اَوْزِيْنِيْنِگ جِهَادِي حَيَاتِيْدَه وَ مُبَارَزَه سِيْدَه وَ حَدْتَنِي نَمَائِيْش قِيْلِيْب اُوْنِي عَمَلَدَه
كُوْرْسَه تِيْب بِيْرْگَن كِيْشِيْگِيْنَه وَ حَدْتَنِي اِدْعَا قِيْلَه اَلَه دِي.

شَخْصَلَرْنِي وَ جَمَاعَتَلَرْنِي وَ كُوْرُوَهْلَرْنِي، اَحْزَابَلَرْنِي وَ كِيْچِيْكَ شُوْر اَلَرْنِي اِسْلَامِي وَ حَدْتَنِي
قَرَشِيْسِيْدِيْگِي مُنَاسَبِيْتِي وَ مَنَه بُو مُبَارَك وَ حَدْتَنِي يُوْرَكْدَن، گَلَام بِيْلَن عَمَلِي جَمَائَه قِيْلِيْش مِعْزَانِي،
شَخْص بُو بِيْلَن اَوْزِيْنِي جَنَاهْلَرْنِي وَ جِبْهَه لَرْنِي بِيْرِيْگَه يَقِيْنَلَشْتِيْرَه دِيْگَن مِعْيَار حِسَابَلَه نَه دِي.
يَا اَلَلَه نِي يُوْلِيْدِيْگِي مُجَاهِدَلَر جَنَاهِي وَ جِبْهَه سِي يَاكِي بُولْمَه سَم طَاغُوْتَنِي يُوْلِيْدِيْگِي جَنَگْچِيْلَرْنِي
جِبْهَه سِي وَ جَنَاهِي بُولَه دِي، مَنَه بُو اِيْكَاَوِيْدَن بَاشَقَه اُوْچِيْنْچِي جَنَاه مَوْجُوْد اِيْمَس: اَلَّذِيْنَ
اَمَنُوْا يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ الطَّاغُوْتِ (نِساء/۷۶) شَخْصِنِيْنِگ
وَ حَدْتَنِي بَرَابَرِيْدِيْگِي عَمَلِي، زَبَانِي وَ قَلْبِي اُوْچْتَه لِيْكَ مُنَاسَبِيْتِي، بُو شَخْصَدَه شُوْنْدِي بِيْر صِيْفَتَنِي
وَجُوْدْگَه كِيْلْتِيْرَه اَلَه دِيْكِي، اُوْنِي جَنَاهْلَرْدَن بِيْرِيْگَه تِيْگِيْشَلِي اِيْگَه نِيْنِي يَاكِي اَعْمَالِي بِيْلَن جَنَاه
وَ جِبْهَه لَرْنِي بِيْرِيْگَه حِذْمَت قِيْلِيْشِيْنِي كُوْرْسَه تِيْب بِيْرَه دِي.

اَلْبَيَّتَه اَلَلَه نِي شَرِيْعَتِيْدِيْگِي قُدْرَتَنِي وَ غَلْبَه نِي حِفْظ قِيْلِيْش زَمَانْتِيْنِي بِيْرَه اَلَه دِيْگَن وَ حَدْت، اِيْمَانِي
وَ اَكَاهاَنَه، مَقْصَدَلِي وَ حَدْتَدُوْر. اِسْلَامِي حُكُوْمَت قُدْرَتِيْنِي كَسْب قِيْلِيْش وَ وَاِجِد اُوْلِي الْاَمْر
شُوْر اِسِيْنِي، وَاِجِد اِجْمَاعِنِي، وَاِجِد اُوْمَتَنِي، وَاِجِد جَمَاعَتَنِي كَسْب قِيْلِيْشْگَه اَوْحَشَه گَن مَنَه بُو

وَ حَدَّتْنِي تَشْكِيلَ قَبِيلِشِ مَقْصَدَلَرِي يُولِيدَه حَرَكَتَ قَبِيلِشِنِي هَا حَلَه مَيِيدِگَن وَ حَرَكَتَ قَبِيلَه أَلْمَيِيدِگَن مَنفَعَتَلَرِي تَوْرَلِي- هَيْل بُولْگَن شَخْصَلَر وَ گُورُ و هَلَر نِينِگ بِيَر جَايِدَه جَمَلَه نَيْشِي خَطَا جِسَابَلَه نَه دِي.

چُونْکِي اُولُر مَنَافِق وَ سِکُولَار زَدَه لُر بُولِيْب، اَگَر سِيَاْسِي وَ ضِيْعِيْت اُولُرْنِي مُرَاد لَرِيگَه كُورَه دَوَام اَيْتْسَه، اُولُر مُجَاهِد لَرْنِي يَانِيْدَه قَالِيْشَه دِي وَ سِيَاْسِي اَب- هَوَا، هَمْدَه طَاغُوْتِي حَاكِمْنِي هَوَا سِي اُوْز گَر گِچ يَاكِي بَاشَقَه بِيَر جَايِدَه اُولُر گَه يَحْشِيْرَاق اِمْتِيَاْز بِيَرَه دِيگَن لَر پِيْدَا بُولْسَه، تِيْز لِيْک بِيْلَن مُجَاهِد لَرْنِي صَفِيْدَن چِيْقِيْب كِيْتِيْشَه دِي وَ حَتَّى اُولُرْنِي بِيَر دَسْتَه سِي اِصْلَاح طَلَب كِيْشِيْلَرْنِي قَالِيْبِيْدَه اَنَه اُوْشَه طَاغُوْتِي تُوْزُوْمْگَه كِيْرِيْشَه دِي، يَحْشِيْرَاق اِمْتِيَاْز گَه اِيْگَه بُولْگَن بَاشَقَه بِيَر دَسْتَه اَيْسَه مُجَاهِد لَر گَه قَرْشِي طَاغُوْتَلَرْنِي فَايْدَه سِيْگَه اِيْشَلِيْدِيْگَن جِبْهَه لَر گَه جَايِلَه شِيْب اَلِيْشَه دِي. اُولُر تَامَانِيْدَن اَلْدَه نِيْب قَالْگَن، سُوْنْگَرَه اَيْسَه بُوْنِي تُوْشُوْنِيْب يِيْتْگَن صَادِق مُسْلِمَان لَر دَسْتَه سِي يَا يَنَه قَيْتَه دَن مُجَاهِد لَرْنِي صَفِيْگَه قَيْتِيْشَه دِي يَا اَكْثَر حَالْتَدَه بَاشَقَه لَر دَن اُوْز يِلْگَن، نَاوُمِيْد شَخْصَلَر گَه اَيْلَه نَيْشَه دِي.

بُو بِيْر دِگِي عُمُوْمِي قَائِدَه شُوْكِي، اَهْلِي قَبْلَه گَه نِسْبَتَاً يَحْشِي گُوْمَانْدَه بُولِيْشِيْمِيْز وَ قُوْلِيْمِيْز دَن كِيْلْگَنچَه مُسْلِمَان لَر اُوْچُون عُدُر كِيْلْتِيْرِيْشِيْمِيْز كِيْرَك، مَنَه بُو حَالْتَدَه مُسْلِمَان لَر بِيْر- بِيْر لَرِيْگَه يَحْشِي گُوْمَان قَبِيْلِيْشَلَرِي وَ يَحْشِي گُوْمَان قَبِيْلِيْشِنِي اُوْصُوْل لَرِيْنِي تَعْلِيْم اَلِيْشَلِيْكْگَه مَجْبُوْر دُوْر لَر. شُوْنِيْنْگِيْدِيْك بِيْر- بِيْر يِيْمِيْزْنِي رُوْشَن فِكْر اَرَقَه لِي خَطَا لَر يِيْمِيْز بِيْلَن قَبُوْل قَبِيْلِيْشِيْمِيْز كِيْرَك، چُونْکِي بِيْز لَرْنِي هَمَه مِيْز خَطَا قَبْلَه مِيْز. شُوْنْدِي بُولْگِچ بِيْر- بِيْر يِيْمِيْز گَه صَبْر- طَاقَت قَبِيْلِيْشِيْمِيْز وَ بِيْر- بِيْر يِيْمِيْزْنِي مَنفَعَتَلَر يِيْمِيْزْنِي جَمَايَه رِعَايَت قَبِيْلِيْشِيْمِيْز كِيْرَك بُولَه دِي. اَمَّا مُسْلِمَان لَر مَنفَعَتَدَه كُوْچَلِي اِيْخْتِلَافْگَه يَاكِي چُوْقُوْر نَظْرِي اِيْخْتِلَافْگَه يَا هَدَفْدِگِي اَچِيْق اِيْخْتِلَافْگَه اِيْگَه بُولْگَن كِيْشِيْلَر گَه وَ حَدَّتْنِي بَهَانَه سِي بِيْلَن شُوْر اَلْرِيْدَه جَاي بِيْرِيْشِيْگَه مَجْبُوْر اِيْمَسَلَر. بَلْکِي شُوْر اُولُر بِيْلَن وَ قَتِيْنْچَه لِيْک يَا مَعْلُوْم مُدَدْتْگَه چَه بُولْگَن پِيْمَان لَرْنِي تُوْزَه اَلَه دِي. مُسْلِمَان لَر نِينِگ شُوْر اِسِي وَ بُو شُوْر اِنِينِگ وَ حَدَّت اِجْمَاعِيْگَه تَاْبِع بُولِيْش وَ مُسْلِمَان لَر نِينِگ

آگاهانە، مَقْصَدِی وَ حَدَث مَسْئَلە سِی باشقە بېر نرسە وَ بېر لە شېش مَسْئَلە سِی باشقە بېر نرسە
حسابلە نە دى، اولرنى هر بېرى اوزىگە خاص شرائطلرگە ايگە دور.

مَقْصَدِی وَ حَدَث ايکى اصلگە عَقِيدە وى انگگە، پاکلە نيش، تزکيه گە سوينگن بولسە،
سُونگَرە تَشْكِلاتِی وَ تَرْتِيبِی تَرْبِيتگە اساسلنگن بولسە گينه کينگ – قمر اولى، دائمى قُدرتتى
مَنْبَع سِی بوليشگە قادر. مَقْصَدِی وَ حَدَث مَنە شو يولده حَرَكَت قِيلِر ايگن، اوزينينگ رواجلە
نيش، گوللب- يَشَنە شى بويچە طَبِيعِی حَيَاتِينِی يَنَدە کۇپراق دوام ايتتيره دى. "وَحَدَث" مَنە
بۇندى حَرَكَتلرنى وَ جَرَيانلرنى اوزينى حِفْظ قِيلِيش وَ كۇچليراق قِيلِيش اۇچۇن خَطَرى گمراق
بولگن يۇلردن يَنَدە کۇپراق فايده لە نيشنى هاحلە سە، ديننى استە – سيکينلىك بيلن
تَشْكِيللشگن صُورَتدە اورگە نيشى كيرك وَ فُرَان، سُنْتَدَگى "وَحَدَث" نينگ حَيَاتِی تَرِيخِيدَن وَ
رَسُول اللّٰه صَلَّى اللّٰه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ فَاَتَلَرِيدَن كِيبِينگى "وَحَدَث" نينگ حَيَاتِی تَرِيخِيدَن وَ غَيْرى
مُسلمان بولگن باشقە مللتلردگى "وَحَدَث" نينگ حَيَاتِی تَرِيخِيدَن كيركلى ايشلرنى تَعْلِيم اَلِيب
اورگە نيشى، قِيَنە دَن اُوقِيب چيقيشى، عِبْرَت اَلِيشى لازم. حە، وَ حَدَثگە نِسْبَتاً حۇددى بېر
تيريك، نِهائيتدە تَأثير قِيلُوجى مَوْجُودات سِينگە رى قَزَلِيشى كيرك وَ تۇرلى- هيل شرائطلردە
هَم هيلمە – هيل جَمِيعِيتلردگى وَ حَدَثِی حَيَاتِينِی تيكشيريپ چيقيلىشى لازم، حۇددى بېر نُطْفَه وَ
چَقْلَاقِنِی تيريك اوشلب تۇریش اۇچۇن قِيلِينگە نيدىك، اۇنى پَرَوە ريشى وَ قُوتلە نيشى اۇچۇن
تَكَاْمُؤلَلْشِيش يۇليده مَوْجُود تَجْرِيبە لَرْدَن فايده لە نيش كيرك.

اَيْتِيب اۇتگە نيميزديك، نُبُوت مَنَهْجِگە اساسلنگن خِلَافَتِى كُوزگە كُورِينگن نِشَانە لَرِيدَن
بېرى حَاكِمِنى وَ حُكُومَت تَشْكِيلاتلرينى اُوسْتِيدَگى اَدْمَلَرِنِينگ بېرگە لِيكِدَگى نَظَارَتِى
بولسە، يَنە بېرى شُورَا نَامِلِى رُوكَن وَ قُوتدُور.

نُبُوت مَنَهْجِگە اساسلنگن خِلَافَت اُورْتە دَن كُوتە ريلگچ، بېرينچى بُولِيب يۇقالگن نرسە
اَدْمَلَرِنِينگ نَظَارَتِى بُولدى، اَلْبَنَه بۇ نرسە طَبِيعِيدُور. چُونكى زُورَوَان شَاهِيْگَرَلِيك –

مُلْكَاً عَاضاً- وَ مُسْتَبِدً - مُلْكَاً جَبْرِيّاً - حَاكِمَ بُولْغِجْ، اَدْمَلْرَدَه تَنْقِيد قِيلِيش وَ مُخَالِف رَعَى بِيْلِدِيرِيش جُرْعَتِي قَالْمِيدِي، مَكْر بَعْضِي بِيْر مُسْتَنْنَا حَالْتَلْرَدَه بُولْغَن بُولِيشِي مُؤْمَكِين، اَمَّا شُو حَالْتَلْرَدَه هَم اَكْتَرَا اُولُر چِيْگَه رَلْب قُوْبِيلْغَن، اُولُرْگَه قَرَشِي رُوْجِي جَنْگَلُر اَلِيْب بَارِيلْغَن، حَتِّي زَنْدَانْگَه تَشْلَه نِيْب بَاسْتِيْرِيلْغَن وَ بَعْضِي اُوْرِيْنَلْرَدَه اُولُرْنِي قُوْرَالْلِي جَنْگ بِيْلَن بَاسْتِيْرِيلْغَن. بُونِي كِيْتِيْدَن اُوْر- اُوْرِيْدَن اُولِي الْاَمْر شُوْرَاسِي هَم يَاكِي عُمُوْم اَدْمَلْرَنِي اِسْطِلَاحِي بِيْلَن اَيْتْگَنْدَه بُوْتُوْن مُسْلِمَانْلُرْنِيْگ اَهْلِي حَل وَ عَقْد مُوْجِد شُوْرَاسِي هَم نَابُوْد بُوْلْدِي. وَاِجْد اُوْمَتْنِي تَشْكِيل قِيْلْغَن مُسْلِمَانْلُرْنِيْگ وَاِجْد اُولِي الْاَمْر شُوْرَاسِي هَم نَابُوْد بُولْغِجْ، نَابُوْد بُولْغَن اُوْچِيْنِجِي نَرْسَه وَاِجْد اُوْمَت بُوْلْدِي وَ اُوْنْدَن اُوْنَلْب بَلْكِي يُوْزَلْب مِيْدَه وَ كَتْتَه اُوْمَتْلُر وُجُوْدْگَه كِيْلْدِي وَ هَلِي- هَنُوْز هَم اُولُر كُوْپَه يِيْب بَارِيْتِي.

اِجْمَاعِي وَاِجْد اُوْنْدَن كِيْلِيْب چِيْقَه دِيْگَن وَاِجْد اُوْمَت اَرَه دَن يُوْقَالْغِجْ، تُوْرْتِيْنِجِي اُوْرِيْنِدَه مُسْلِمَانْلُرْنِيْگ وَاِجْد اِجْمَاعِي هَم يُوْقَالْدِي وَ وَاِجْد اِجْمَاع يُوْقَالْغِجْ كُوْرُوْهَلْرَنِي اَرَه سِيْدِيْگِي وَ مَذْهَبْلُرْنِي اِيْچِيْدِيْگِي، مَحَلِّي تُوْرْلِي- هِيْل يُوْزَلْب بَلْكِي مِيْنْگَلْب اِجْمَاعِلُر مُسْلِمَانْلُرْنِيْگ عُمُوْمِي وَاِجْد اِجْمَاعِيْنِي اُوْرْنِيْنِي اِيْگَلْب اَلْدِي.

وَاِجْد اِجْمَاع مُسْلِمَانْلُرْنِيْگ وَاِجْد جَمَاعَتِيْنِي وُجُوْدْگَه كِيْلِيْشِي وَ حِفْظ قِيْلِيْنِيْشِيْنِي زَمَانْتِچِيْسِي حِسَابْلَه نَه دِي. شُوْرِيْنِيْگ اُوْچُوْن رَسُوْل اَللّهِ صَلَّى اَللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْلِمَانْلُرْنِي جَمَاعَتْگَه قُوْشِيْلِيْشِيْگَه بُوْيُوْرْگَنْلُر وَ هَر قَنْدِي جَمَاعَتَدَن اُوْز اَقْلَه شِيْشِيْنِي وَ تَفْرُق اِيْجَاد قِيْلِيْشِيْنِي مَنَع قِيْلْغَنْلُر. عَلَيْنُكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَاِيَّاكُمْ وَ الْفُرْقَةَ فَاِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاِجِدِ وَ هُوَ مِنَ الْاِثْنَيْنِ اَبْعَدُ، مَنْ اَرَادَ بَحْبُوْحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزِمِ الْجَمَاعَةَ.^{۷۹} سِيْزَلُر اُوْچُوْن جَمَاعَتْگَه قُوْشِيْلِيْشِي لَازِم وَ ضَرُوْرِيْدُوْر، وَ اُوْنْدَن جُدَا بُوْلِيْشَدَن اِيْخْتِيَاْط بُوْلِيْنْگَلُرْكِي، شَيْطَان تَنْهَا بِيْر نَفْرْگَه هَمْرَاه بُوْلَه دِي وَ اِيْكِي نَفْرَدَن اُوْز اَقْرَاقَدَه دُوْر، جَنْتِي اُوْرْتَه سِيْنِي هَاْحَلَه گَن هَر بِيْر كِيْشِي، اَلْبَنَّة جَمَاعَتْگَه پَايْبَنْد بُوْلَسِيْن.

^{۷۹} الترمذي، ابن ماجه، أحمد

باشقە بېر جايدە آچىق- آيدىن بىان قىلە دىكى: **الْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ، وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ** ^{۸۰} جَمَاعَتِ رَحْمَتٍ وَ تَفْرُقَهُ عَذَابُهُ. قَوْبِيدْ كَيْلَر ايسه وَ حَدْتْ كِه دَسْتُور بېرِه دېگن آيتلر حَقِيدْ كِي تَفْسِير وَ رُوشْنَلْشَتِيرِيش بُولُوب، مَخْصُوصاً اللهُ تَعَالَى تَفَرَّقَتِي آسْمَانِي عَذَابَلر، زِيلزِيلَه حَدِيدْ كِي عَذَابَلر جُمْلَه سِيدَن دِيْب تَبِيشتِيرْ كَن پَبْتِيدَه: **قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَاباً مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبَسَكُمْ شَيْعاً وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ انظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ** (انعام/۶۵) آيتينگ: " اۇ سيز لر گه اوستينگيز دن يا آياقلرينگيز آستيدن عذاب يوبار يشگه ياكى سيز لر نى گور و ه - گور و ه قىليب آر ه لشتيريب يوبار يب (جَنگُو - جَدَلر دَه) آير يملر ينگيز گه آير يملر ينگيز نينگ ضرر ينى تانتيريب قو پيشگه قادر بولگن ذاتدير. " فرنگ، انگلب پيتر ميگينلر، ديب آيتلر يميز نى قندى بيان قىلماقده ميز.

دَر حَقِيْقَتِ اَهْلِ فَهْمِ بُولْ كَن كِشِيلر شُونِي يَحْشِي بِيْلِيشَه دِيكِي، شَبَهَه سِيز تَفَرُّقِ عَذَابِي تَبِيَه دَن وَ آياقلر آستيدن نازل بوله دىگن عذابلر دن كورَه خَطَر لير اقدور، اولر مقياسى كينگراق، شِدَد تليراق، بوز غونچيراق وَ وَ حَشْت ليراق بوله دى، حاضركى كونده هم تبيه دن ياغديريله دىگن انام، حيميَه وى، اورانيوملى، بېر نيچه تاننه لى بامبه لر هم چقماق، زلزله گه اوحشش آسمانى عذابلر ديك عمل قيله دى. بوندن تشقري تفرق عذابى مسلمانلرنى بونچه ليك زليل، بى اُبَهْت قىلگنكى، هر قندى كافر اوزى هاحله گن جنايتنى قىلپيشگه قول اوره دى، شو شكلدَه آسمانى وَ پير دكى عذابلرنى اوزيگه جملب آلگن، اۇ پيللر حَتَّى عَصْر لَر دَوَامِيدَه چوز يليشى وَ بېر نيچه نسلنى نابود قىليب اوزى بيلن آليب كيتيشى مومكين؛ بوليب هم بېر چقماق يا شِدَد تلى يامغير يا بېر زلزيله بېر وقتنى اوزيده خاص شخصلرنى يا خاص بېر نسلنى نابود قيله دى وَ كيبينگى نسلگه تائير قيلميدى.

^{۸۰} أخرجه أحمد (۲۷۸ / ۴) و هو و ابنه عبد الله في " الزوائد " (۳۷۵ / ۴) و القضاعي (۱ / ۳) الألباني في " السلسلة الصحيحة " ۲ / ۲۷۶ :

حۇپ، ايندى واجد شۇرانى نابۇد بۇلىشى بىلن واجد اجماع هم يۇقالگچ، مَجْبُورِى حَالْتَدَه
واجد جَمَاعَتِ هَم نابۇد بۇلدى وَ اُونى اُورنىگه كىچىك وَ كَتْتَه يۇزأب جَمَاعَتَلرُ وُجُودِگه
كىلدى.

آچىق كُورِينىب تۇرگه نىدىك واجد جَمَاعَتِنى اِنْقِرَاضِى واجد اَجْمَاعِنى اِنْقِرَاضِىگه باغله نَه
دى وَ واجد اجماعِنى نابۇد بۇلىش اىلدىزى ايسه واجد اُومَتِنى نابۇد بۇلىشىگه پىتىب باره دى وَ
واجد اُومَتِنى اىلدىزى هَم واجد اُولى الامر شۇراسىنى اِنْقِرَاضِىگه باغله نَه دى وَ واجد اُولى
الامر شۇراسىنى اِنْقِرَاضِى هَم نُبُوت مَنَهجِىگه اساسلنگن اسلامى حُكُومَتِنى اِنْقِرَاضِىگه
باغلىقدۇر.

مَنَه بُو حَالْتَدَه آچىق وَ رَوشَن كُورِينىب تۇرگن نرسه شۇكى، نُبُوت مَنَهجِىگه اساسلنگن
اسلامى حُكُومَتِنى وَ مُسْلِمَانلَرِنىن واجد اُولى الامر شۇراسىنى اِنْقِرَاضِى، اَنَه اُوشَنچَه
تَفَرُّقِنى، زَلِيلِىكِنى، قَالاقلىكِنى، بىر جايدَه قاتىب قالىشىنى، عُمُوم مُسْلِمَانلَرِنىن ماددى وَ مَعَنَه
وى سۇستلىگىنى، عَقِيدَه وى- اَخلاقى وَ رَفْتارى فُسادلَرِنىن رَواجلَه نىشىنى اساسى عِلَّتِنى وَ
عاملى بۇله دى: لِنْتَقِضَنَّ عَرى اِلْسِلَام، عَرُوهَ عَرُوهَ، فَكَلَمَا اِنْتَقَضَتْ عَرُوهَ، تَشَبَّثَ النَّاسُ
بِالْتى تَلِيهَا، وَ اُولُهِنَّ نَقِضًا الْحُكْم، وَ اَخِرُهُنَّ الصَّلَاةُ..... اسلام دَسْتَكَلَرى بىرمه - بىر سىندىرىلَه
دى، بُو دَسْتَكَلَرَدَن بىرى نابۇد بۇلگن پىتىده، اَدَمَلر اُولرِنى اينگ يقىنىگه چنگ سألَه دى،
اُولرِنىن اُولى حُكْمِنى سىندىرىلىشى بۇلىب (نُبُوت مَنَهجِىگه اساسلنگن حُكْمِنى بىر چىتگه
سۇرىب قۇپىشه دى) وَ اُولرِنى آخىرى نماز دۇر. (يَعْنى نَمَازِنى تَرَكَ قىلىشه دى).

آچىق وَ ايدىن كُورِينىب تۇرگه نىدىك، نُبُوت مَنَهجِىگه اساسلنگن مَنَه بۇندى اسلامى
حُكُومَتِگه وَ اُونگه باغلنگن تَشَكِيلاتلَرگه يَنگِيدَن قىتىش بىلن گىنَه، يَنَه بىر بار واجد اُومَتِ وَ
واجد جَمَاعَتِ تَشَكِيل بۇله دى وَ مُسْلِمَانلَر مَنَه شُونچَه فُسادلَرِنى دَسْتِيدَن نَجَات تاپىشه دى وَ
الله تَعَالى اُولر اُوچُون تَعْيِينلَب قُويگن يُولگه تۇشيب اَلِيشَه دى وَ كُنْتُمْ حَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرَجَتْ لِلنَّاسِ
صِيفَتِىگه شامل بۇلىشه دى.

إسلامی حُكُومَتِنِی وَ اُونِی قَوْلِ اَسْتِیْدَگِی تَشْكِیلاتلَرِنِی قَوْلْگَه كِیْرِیْتَمَسَدَن تُوْرِب ۱۰۰ پِیْلَر دَوامِیْدَه اِسْلامِی حُكُومَتِنِی قَوْلْگَه كِیْرِیْتِیْش یُوْلِیْدَن باشْقه یُوْلْدَگِی اَخْلاق دَر سَلْری، تَرْكِیْه پِیْرِیْش، اَدْمَلْری پَرُوْرِیْشِی شَرْیْعَتَدَه طَلَب قِیْلِیْنِگَن اَساسِی تَأْثِیْرِنِی پِیْرِمِیْدِی. پِیْز بُو نَرَسَه لَرِنِی عَصْرَلَر دَوامِیْدَه تَجْرِیْبَه قِیْلِیْب اُوْتِیْدِیك، اُونِی یَنْگِیْدَن تَجْرِیْبَه قِیْلِیْشِگَه اِیْخْتِیاجِیْمِیْز یُوْق، اَلْبَتَّه پِیْزَلَر شُو دَرَجَه دَه تَوْشُوْنَجَه گَه اِیْگَه بُوْلَسَك كِیْرَك، دِیْب اُوْیْلِیْمَن، یَعْنِی اَگْرَچِی اَهْلِی سُنَّت مَوْجُوْد بُوْلَسَه هَم – اُو تَحْمِیْنًا بَرَجَه اَهْلِی قِیْلَه فِرْقَه لَرِنِی اُوْز اِیْچِیْگَه اَلَه دِی – اَمَّا اُو وَاِجْد شُوْر اَسِیْز وَ وَاِجْد اُوْمَتِسیْز وَ وَاِجْد اِجْماعِسیْز وَ وَاِجْد جَماعَتِسیْز هِیْچ نَرَسَه اِیْمَس، نَه اَهْلِی جَماعَتَلَر مَوْجُوْد وَ نَه اَهْلِی جَماعَت.

واحد شورا ایسه تۇرلی- هیل تَعْوِیلات وَ تَفْسِیْرلَرِنِی، هِیْلَمَه – هِیْل تَرْفاق اَحْزابلَرِنِی وَ گُوْرُو هَلْرنِی اُوْرِنِیْدَه نَقْش اُوْیْنِیْدِی وَ بَرَجَه مُسْلَمانلَرِنِی اُوْسْتِیْدَه وَاِجْد رَعِیْنِی اِرایَه پِیْرِیْشِنِی وَ قَرار قَبُول قِیْلِیْش قُدْرَتِیْنِی زَمَه سِیْگَه اَلَه دِی.

شورا قَنْدِی سَطْحَدَه تَشْكِیْل بُوْلِیْشِیْدَن قَطْعِی نَظْر بَرَجَه مُسْلَمانلَرِنِیْگ اِرَادَه سِیْنِی كُوْرَسَه تِیْب بِیْان قِیْلَه دِی وَ اُوْلَرِنِی اُوْزِیْنِی جِمایَه سِی اَسْتِیْگَه اَلَه دِی، بُوْنَدَن سُوْنْگ اَحْزابلَر وَ تَفْسِیْرلَر وَ تُوْرلی- هِیْل تَعْوِیلاتلَرِنِی سُوْزِی پِیْرِیْچِی اُوْرِنِیْدَه تُوْرْمِیْدِی، اُوْلَر اَسْتَه – سِیْكِیْن اُوْزَلَرِنِی جایْگاهلَرِنِی شوراگَه پِیْرِیْشَه دِی وَ اُوْلِی الامر شورا سِی اِجْتِهاد قِیْلَسَه بُوْلَه دِیْگَن مَسْئَلَه لَرِنِی بارَه سِیْدَه اُوْزِیْنِی وَاِجْد اِجْتِهادِیْنِی اِرایَه پِیْرَه دِی وَ اُونِی وَاِجْد اِجْماعِسی وَ وَاِجْد رَعِی قُرْآن وَ صَحِیْح سُنَّتِنِی قَطْارِیْدَن جای اَلَه دِی: یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اطِيعُوا اللّٰهَ وَ اطِيعُوا الرَّسُوْلَ وَ اُولِی الامر مِنْكُمْ فَاِنْ تَنٰازَعْتُمْ فِی شَیْءٍ فَرُدُّوْهُ اِلٰی اللّٰهِ وَ الرَّسُوْلِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَ الْیَوْمِ الْاٰخِرِ ذٰلِكَ خَیْرٌ وَ اَحْسَنُ تَاْوِیْلًا (نساء/۵۹). اِی مُؤْمِنَلَر، اَلله گَه اِطاعَت قِیْلِیْنِگِیْز وَ پِیْغَمْبَرْگَه هَمْدَه اُوْزَلَرِنِیْگِیْز دَن بُوْلْگَن (یَعْنِی مُسْلَمان) حاكِمَلَرْگَه بُوْیْنِیْسِیْنِیْنِگِیْز! بار دِیْبُو پِیْران نَرَسَه حَقِیْدَه تَلَه شِیْب قالسَنْگِیْز، - اَگْر حَقِیْقَتًا اَلله گَه وَ اَخِیْرَت كُوْنِیْگَه اِشانسَنْگِیْز – اُو نَرَسَه نِی اَلله گَه وَ پِیْغَمْبَرْیْگَه قِیْتَه رِیْنِگِیْز! مَنَه شُو یَحْشِیْراق وَ چِیْر اِیْلِیْراق پِیْچِیْمِیْدِیْر.

الله گه اطاعت قىلىشلىك، يعنى حۇمنى قۇراندن آيشلىك و رسول الله صلى الله عليه وسلمگه اطاعت قىلىشلىك، يعنى حۇمنى صحيح سۇنندن آيشلىك و اولى الامرگه اطاعت قىلىشلىك، يعنى حۇمنى اولى الامر شۇراسىنى و اجد اجماعىدىن آيشلىك دىمكىدەر. مَنه شۇ شاكلده اولى الامر شۇراسىنى و اجد اجماعىگه اطاعت قىلىشلىك هم، الله و رسولىگه اطاعت قىلىشنى قۇتارىدن جاي آله دى و واجب بۇله دى. چۇنكى الله نى و رسولىنى حۇمىنى اجرا قىلىش و تطبق قىلىش كىفئىتى، بۇتۇن جهاندىكى و منطقه دىكى اچكى موجود و ضىعئىتگه مۇناسىب رويشده مۇسلمانلارنى كۇنده لىك اىختىجالر يگه كۇره، مَنه شۇ و اجد شۇرانى كۇلى و اۇنى و اجد اجماعىنى بۇلى آرقه لى، مۇناسىب و مۇوافق شىوه، خاص شرائط بىلن بيان قىلىنه دى.

حۇدى شۇ پىردە و اجد اجماعدن كىلىب چىققن مَنه بۇ و اجد حۇم برچه مۇسلمانلار اۇچۇن آخىرگى حُجَّت بۇله دى و همم مۇسلمانلار و اجد ر عىدن فايده لنگن و بهره لنگن حالده تفرقۇدن و بىر نيچه دسئته بۇلىشندن نجات تاپىشه دى و ينه ينگىدن و اجد اؤمت و و اجد جماعت شاكلنه دى، الله تعالى او حَقِيدَه مَرَحَمَت قِيلَه دىكى: كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ (ال عمران / ۱۱۰) شۇ پىتده مَنه بۇ و اجد اؤمت باشقه آدملر اۇچۇن نَمُونَه بۇله دى: وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِنُكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا (بقره / ۱۴۳) بۇ و اجد اؤمت الله نى و عدە لرىنى اوزىگه شامل قىلىب آله دى: وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا (نور / ۵۵) الله سىزلردن ايمان كىلتىرگن و يحشى عمللر قىلگن ذاتلرگه حۇدى ايلگه رى اؤتگن (ايمان - اعتقادلى) ذاتلرنى (بىر يوزىگه) خليفه - حۇمران قىلگه نىدىك، اؤلرنى هم بىر يوزىده خليفه قىلىشنى و اولر اۇچۇن اوزى راضى بۇلگن (اسلام) دىنىنى غالب - مۇستحكم قىلىشنى همده اولر نىنگ (أحوالىنى مَكْگه ده كورگن) حوفۇ خۇرلردن سۇنگ (مدینه ده) تىنچلىك - خاطر جملىكگه ايلننيرىب قۇبىشنى و عدە قىلدى.

حە، اۇلى الامر شۇراسى ھر قندى زماندە خاص شرايطلار دە مۇسلمانلار نىنگ كۈندە لىك
 ايختىجالرىگە كۈرە، الله نى شريعتىدىكى قانۇنلارنى قندى تىطىق قىلىشنى و اۈنى كىفئىتىنى و احد
 رعى بىلان بىان قىلە دى. مىثال طرىقە سىدە كىلتىرە دىگن بۇلسك، جىمىعتىنى ادارە قىلىش شىۋە
 سى شۇرا اساسىدە بۇلىشى كىركلىگىنى يىشى بىلە مىز، ايندى مەنە بۇ شۇرالر سقىفە دن
 تارتىب حاضركى كۈنگە چە مۇسلمانلار نىنگ كۈندە لىك ايختىجالرىگە كۈرە مۇگبەلە شىب
 كىلگن و اۈشە زمانگە باغلىق اۈزىگە خاص تىشكىلاشتىرىشلرگە، ئۈزە تىشلىرگە ايختىياج پىدا
 بۇلە دى، بۇلمسە مۇسلمانلار نىنگ كۈندە لىك ايختىجالرىگە جۋاب بىرە آلە دى.

«أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ» وَ «أَمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ» گە اۈشە گن كتنە ستراتىگىە لرنى صىح و
 شرعى اجراسى، ھمدە اۈنى قندى تىطىق قىلىنىشى، كىفئىتى ھم بۇتۈنلى اۈزىگە خاص زمان و
 مكانىنگ شرايطىگە تابع بۇلە دى. مىثال جىمىعتىدىكى اىقتىسادى باشقە رو ھم بىر علم بۇلىب،
 مەنە بو علم ھم كۈندن – كۈنگە ادملارنى ايختىجالرىگە مۇناسىب روىشە و جىمىعتىدىكى شرايطگە
 كۈرە اۈزگە روچندۇر. شۇنىنگ اۈچۈن ھم كاملا حۇمىتى و اجرانى و ادارى جەتگە اىگە
 بۇلگن بۇندى احكاملارنى قندى تىطىق و اجرا قىلىش روىشى، شىۋە سى بىر زماندن باشقە بىر
 زمانگە اۈتگچ، اۈندە اۈزگە رىشلىر صادر بۇلىشى مۇمكىن، مخصوصا اۈشە زماندىكى
 شرايطنى نطر دە تۈتىلگن بۇلىشى مۇمكىن. شۇ سببلى ھم آلدىنگى اجرا قىلۇچىلار نىنگ
 احكاملارنى قندى تىطىق قىلىشى و اۈنى اجرا قىلىش روىشى، كىپىنگى اجرا قىلۇچىلار اۈچۈن
 حۇت بۇلە آلە دى.

مىثال طرىقە سىدە كىلتىرەلسە، رسول الله صلى الله عليه وسلم خىبرىدىكى بىرلرنى فتح
 قىلۇچىلارنى ارە سىدە تقسىم قىلگنلر، اما عمر ابن خطاب اۈزىنى زمانىدىكى موجود و ضىعتىگە
 مۇناسىب روىشە عراقدىكى بىرلرنى تقسىملىب تىشلمە دى. بو ايشىنى حاضركچە ھىج كىم فرانگە و
 رسول الله نى سىنلارىگە مۇخالف دىب سىنگن اىمس و سىمىدى ھم، ياكى رسول الله صلى الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّارَهُ بُولُغَن تُوِيَه نِي اُوَز حَالِيْگَه تَشَلْب قُوِيْنْگَلَر دِيْب مَرَحْمَت قِيْلْگَنَلَر، عُثْمَان اِبْنِ عَفَّان اِيْسَه : سَاتِيْلِيْب پُوْلِي اِيْگَه سِيْگَه پِيْتْگَه زِيْلَسِيْن، دِيْگَنَلَر. عَلِي اِبْنِ اَبِي طَالِبِيْنِي مَصْلَحَت دِيْب بِيْلِيْشِيْچَه اِيْسَه، اَوَّارَهُ حَالْدِيْگِي تُوِيَه وَ مَالَلَر سَقْلَب تُوْرِيْلَه دِي وَ نَا اِيْگَه سِي تَاپِيْلْگُوْنِيْچَه بِيْتُ الْمَالِدَن اَذِيْقْلَه نَه دِي وَ اُوْنِي سَقْلَب تُوْرِيْش حَرَجْتِيْنِي بِيْتُ الْمَال بِيْرَه دِي. رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَصْدَدَن قِيْلِيْنِمَه گَن يِعْنِي خَطَا سَبِيْلِي صَادِر بُولْگَن قَتْل بُوِيْچَه مَرَحْمَت قِيْلْگَنَلَرِكِي، عَاقِلَه (اِيْرْگَنِي يِقِيْنَلَرِي) دِيْبِيَه نِي تُوْلَه شَه دِي (چُوْنِكِي اِيْرْگَنِي يِقِيْنَلَرِي مَنَه بُو اِيْرْگَنِي يَارَدَم بِيْرُوْچِيْلَرِي بُوْلِيْشَه دِي)، اَمَّا عُمَرُ اِبْنِ خَطَّابِيْنِي دُوْرِيْگَه كِيْلِيْب عَاقِلَه اَهْلِي دِيْوَان بُوْلْدِي وَ اُوْزْگَرْدِي. ^{۸۱}

فُرَانِي مَرَحْمَت قِيْلِيْشِيْچَه: وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ (انفال/ ۶۰) (اِي مُؤْمِنَلَر)، اُوْلَر اُوْچُون اِمكَانِيْنِيْگِيْز بَارِيْچَه كُوْچ وَ اِيْگَرَلْنِگَن اَتَلَرْنِي تِيَارَلْب قُوِيْنِيْگِيْزِكِي، بُو بِيْلَن اَلله نِيْنِگ وَ اُوْزَلَرِيْنِيْگِيْز نِيْنِگ دُشْمَنَلَرِيْنِيْگِيْز نِي هَم اُوْلَرْدَن تَشَقْرِي سِيْزَلَر بِيْلْمِيْدِيْگَن – اَلله بِيْلَه دِيْگَن بَاشَقَه بِيْر اُوْلَرْنِي هَم قُوْر قُوُوْگَه سَالُوْر سِيْزَلَر.

اِيْنْدِي حَاضِرْگِي زَمَانِي اَتَلَرِي بُوْگُوْنِيْگِي كُوْنِيْگِي حَرَكْتَلَه نُوْچِي مَشِيْنَه لَر، تَنكَلَر وَ بَاشَقَه زَمَانَه وِي اَسْلَحَه لَر حِسَابَلَه نَه دِي، گَمَان وَ اُوْق اَتِيْشِيْنِي فَضِيْلَتِي بَايِيْدِيْگِي حَدِيْتَلَر هَم، اِيْنِگ زِيْبَا شِيُوَه بِيْلَن حَاضِرْگِي زَمَانَدَه مَوْجُوْد اِيْنِگ زَمَانَه وِي حَرَبِي تِيَهِنَا لَآگِيَه گَه تَطْبِيْق قِيْلِيْنِيْشِي كِيْرَك. مَنَه بُو اُوْرِيْنَلَرْدَه وَ بُوْنِگَه اُوْحَشَه گَن بَاشَقَه اُوْرِيْنَلَرْنِي هَمَّه سِيْدَه تَطْبِيْق قِيْلِيْنَه دِيْگَن نَرَسَه لَر بِيْر - بِيْرِيْدَن فَرَق قِيْلَه دِي، اَمَّا مَقْصَد يِگَانَه وَ ثَابِت حَالِيْچَه قَالَه دِي.

كُوْرِيْب تُوْرْگَه نِيْمِيْز دِيْك، هَر بِيْر شُوْرَانِي اِجْتِهَادِي وَ اِجْمَاعِسي هَم اُوْزِيْنِي زَمَانِي اُوْچُون حُجَّت بُوْلَه اَلَه دِي، بَاشَقَه زَمَانَلَرْدَه قَبُوْل بُوْلْمِيْدِي. مَنَه بُو جَمِيْعِيْتِيْنِيْگ طَبِيْعِي حَرَكْتَلَه نِيْش يُوْلِي وَ سَابِقُوْنُ الْاَوَّلُوْنَلَر نِيْنِگ رُوِيْشِي بُوْلِيْب، بِيْر هَم اُوْلَرْگَه اِحْسَان بِيْلَن تَابِع بُوْلِيْشِيْگَه

^{۸۱}الموطا هم بیان کرده است

بۇيۇرىلگنمىز: وَالسَّابِقُونَ الْأُولُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (توبە/۱۰۰) مُهَاجِر وَ أَنْصَار لَرْنِينِگ بېرىنچىلرى، پېش قَدَمَلرى وَ اۇلرگە چىرايلى عَمَللر بېلن ايرگشگن ذاتلر۔ اۇلردن الله راضى بولدى وَ اۇلر هم اوندن راضى بولدىلر. بِنَه (الله) اۇلر اۇچون استيدن دريالر آقيب تورە دىگن، اۇلر ابدى قالە دىگن جَنَّتَلرنى تيارلَب قويدى. مَنه شۇ بۇيۇك بَحْتِدِر.

شوراکە باغليق بولگن مَنه بۇ دَسْتَه دَگى اجتهادى اۇرىنلردىگى مَسَلَه وَ بۇ سوزدن بولگن مَقْصَد وَ هَدَف، حُكُومَت سُنَّتى بۇيىچە سَابِقُونَ الْأَوْلُونىنِگ تابع بۇلش شىوَه سى وَ رَسُول الله صلى الله عليه وَسَلْمَنى اجرالرى وَ بىزلردىگى شورالرنىنِگ مُناسِب صُورَتَدَه اۇلردن تَبَعِيَت قىلىشلرىدۇر.

مَنه بۇ مُخْتَصَر اىضاحلر بېلن بىزلر تورلى۔ هيل احكاملرنى نوعلرىگە وَ شورادىگى واحد اجتهادلرنى جاىگاھىگە بېتىب كىلدىك. رَسُول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم اَدَمَلرگە اۇچ هيل حُكْمَنى ارايه بىرگنلر:

۱- مُسْتَقِيم قُرْآنَدَن اَلَيْنِيب اَدَمَلرگە بېتىگە زىلە دىگن حُكْم.

۲- اَرَدَه تَرْتِيبَسِيزلىكلر وَ جُودگە كِيلْمَسِليگى اۇچون قُرْآنَدَن اۇ كِيشِينِگ خاص تَفْسِيرلرى وَ بِيَانلرى اَرَقَه لى كىلگن حُكْم بۇلِب، بۇ بارَدَه رَسُول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَدَن باشَقَه هِيج كِيم بۇنى تۇشۇنىب بېتَه اَلْمَه كَن وَ بىزلر بۇنگە سُنَّت دِيبِمِيز.

بۇنگە نَمَاز يا حَج وَ باشَقَه شۇنگە اُوْحَشَه كَن اۇرىنلر مِثَال بۇلَه اَلَه دى. وَ مَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَ نُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَ سَاءَتْ مَصِيرًا (نساء/۱۱۵) كِيم حَق يۇلنى اَنِيَق بىلگنيدن كِيبِن بِيَعْمَبَرگە خِلاف اِيش قِيلسَه وَ مُؤْمِنلرنىنِگ يۇللريدن باشَقَه يۇلگە ايرگە شِيب كِيتسَه، بىز اۇنى كِيتگە نِيجَه قۇيِب بېرَه مِيز. سۇنكْرَه جَهَنْمگە داخِل قِيلَه مِيز. نَقْدَر يامان جاى اۇ!

۳- يَنَّهُ بېرى حُكْمى يارانلرنى وَ شۇرانى ياردەمىدە اوزىگە خاص زَمان وَ مَكَاندىكى اۇرىنلر، شَرائطلر اۇچۇن كۇندە لىك اِختىجالرگە كۇرە چىقرگنلر وَ اۇنى وادِ حالتدە مُسلمانلرنى آرە سىدە اعلان قىلگنلر. وَشاوَرهُم فى الامرِ فاِذا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ اِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ (آل عمران/۱۵۹) وَ ايشلر يىنگىزدە اۇلرگە مَصَلَحَت سالىنگ! ايندى (مَصَلَحَت قىلگىچ، بىران ايشنى) قَصْد قىلسنكىز، الله گە سۇيە نىنگ – تَوَكَّل قىلىنگ! اَلبَتَّه الله اوزىگە سۇيە نىب ايش قىلگۇچىلرنى سىوہ دى.

بۇنگە بَدردىكى جَنگى مَكَاننى اوزگرتىرىش، اُحُد جَنگى اۇچۇن مَدِينَه دَن تَشَقَرىگە چىقىش ياكى اَحزاب جَنگىدىكى حَنْدَق كاوش مِثال بۇلە دى.

ايندى رَسول الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفاتلر يَدَن سۇنگ، قُرآن هَم بار، قُرآننى اوزى تامانىدَن هَم اَحكاملر بِيان قىلىب بىرىلگن وَ بۇ بارە دَه اِجتِهادلر قَبول قىلىنمىدى وَ هِيج قَندى باشقە سۇزگە اۇرىن هَم يۇق، بۇندَن تَشَقَرى صَحِيح سُنَّت هَم بار، اَمَّا قُرآن وَ صَحِيح سُنَّتدىكى قانۇنلرنى اوزىگە خاص حالتلردە وَ يىنگى كۇندە لىك اِختىجالردە، مَسْئَلَه لَرَدَه تَطْبِيق قىلىشلىك، قُرآن وَ سُنَّتَدَن فايدە لَه نىش بىلن يىنگى اِجتِهادلر وُجودگە كىلىشى كىرك وَ انسان اۇلردَن اِجتِهاد قىلىش قُدرتىگە اىگە .

اِجتِهاد قىلسە بۇلە دىگن اۇرىنلرنى هَممە سى باى مَعَدَن صِيفَتِيَدَه قُرآن وَ سُنَّتَدَه بِيان قىلىنگن وَ هَر قَندى زَماندىكى حَيَاتلر وَ اُولى الامر شۇرالر كۇندە لىك مَسْئَلَه لَرگە وَ يىنگى اوزگە ريشلرگە مُناسِب رويشده اۇنىنگ مِيَدَه قِسْمَتلرينى بِيان قىلىب بىرە دى، حۇددى عُمَرنى زَمانىدىكى دىوانگە اُوْحَشَب اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ نى تَطْبِيق قىلىش يا قُرآننى جَمَلش اۇچۇن اعلان قىلىنگن پيْتدە، قَرار قَبول قىلىنگن، شۇرا بىر مَجْلِس ياكى اىككى مَجْلِس ياكى بىر نىچە مَجْلِس تامانىدَن بۇلىشى مُمكىن. ياكى قۇيىدگىچە امر قىلىنگن پيْتدە: اَعْدِلُوا هُوَ اَقْرَبُ لِلْقَوَى ... وَ اِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ اَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ. اَصْلِيَدَه اوزگرميىدىگن نرسە عُمومى قانۇنلر بۇلىب، هَر قَندى زَمان وَ مَكَانده اۇنگە عَمَل قىلىشلىك لازم وَ ضَرور يَدۇر، اَمَّا يۇلر

وَ عَدَّالْتَنى إِجْرَا قَيْلِيشِ وَاسِيطَه لَرى زَمَانِ وَ مَكَانْدِگى تَرْقِيَاتِگَه نِسْبَتَا اُوزْگَه رُوجَنْدُور: مَثَلَا
بِير سُوْد يَاكِي اِيكِي سُوْد يَاكِي اَصْلَا مُحَاكَمَه قَيْلِيشِ شِيَوَه سى قَيْسى شِيَوَه بِيْلَن يَحْشِيرَاقِ وَ
اَسَانْرَاقِ عَمَلْگَه اَشِيرِيَه دى؟ بُونْگَه اُوحْشَه گَن اُورِينْلَر بِيرْگَه نازِيل بُولْگَن تِيْمِير مَعْدَنْگَه
اُوحْشِيْدى وَ اِنْسَانْلَر كُونْدَه لِيك اِيخْتِيَاجْلَرِيْگَه مُنَاسِب رَوِيْشْدَه اُونْدَن يَنْگى نَرْسَه لَرنى اَلِيْشَه
دى وَ كُونْدَه لِيك اِيخْتِيَاجْلَرِيْگَه جَوَاب بِيرِيْشَه دى. اُونْدِگى مَعْدَن ثَابِتْدُور، اَمَّا اُونْدَن اُجُوْدْگَه
كِيْلَه دِيْگَن نَرْسَه لَر تُوْرلى- هِيْل زَمَانِ وَ مَكَانْدَه هِيْلْمَه - هِيْل بُولَه دى.

مَنَه بُونْدى اِجْتِهَاد قَيْلِسَه بُولَه دِيْگَن اُورِينْلَرْدَه اُولى اَلْمَر شُوْرَاسى قَرَار قَبُول قَيْلَه دى وَ
شُوْرَاگَه باغْلَنْگَن حَالْدَه يْگَانَه رَعى وَ اِتْفَاقِلَى نَظَر بِيْلَن يَنْگى اِيْشَلَرنى مُسْلِمَانْلَرْگَه اِعْلَان
قَيْلِيْنَه دى وَ مُخَالَف كِيْمَسَه لَر هَم شُوْرَانى وَ اِجْرَا قَيْلُوْچى كُوْچنى وَكِيْلَى يَعْنى رَهْبَرنى، اَمِيْر
المُؤْمِنِيْنى رَعِيْپْگَه تَابِع بُولِيْشَه دى.

اَچِيْق كُوْرِيْنِيْب تُوْرْگَه نِيْدِيك، اَصْلَى حُكْم مَنَه بُونْدى اُورِينْلَرْدَه ثَابِت بُولَه دى، اَمَّا مَنَه بُو
اَحْكَامْلَرنى اِجْرَا بُولِيْشِ شِيَوَه سى تُوْرلى- هِيْل زَمَانِ وَ مَكَانْلَرْدَه مُسْلِمَانْلَر نِيْنِگ اِيخْتِيَاجْلَرِيْگَه
وَ مُسْلِمَانْلَر نِيْنِگ جَمِيْعِيْتَدْگى تَرْقِيَاتِيْگَه مُنَاسِب حَالْدَه اُوزْگَه رُوجَنْدُور، اُوزِيْنى زَمَانِيْنى
دَر دِيْگَه بِيْگَن، اَمَّا حَاضِرْدَه مَوْجُوْد وَضِيْعِيْتْگَه وَ مُسْلِمَانْلَر نِيْنِگ كُونْدَه لِيك اِيخْتِيَاجْلَرِيْگَه
جَوَاب بِيْرَه اَلْمِيْدِيْگَن قَدِيْمى اِجْتِهَادنى، اِيْسكى تُوْشُوْنْچَه نى اُوسْتِيْدَه اَيَاق تِيْرَب تُوْرِيْب
اَلِيْشَلِيك، بِيْر تَامَانْدَن شَرِيْعَتنى دَسْتُوْرلَرِيْگَه خِلَاف رَوِيْشْدَه عَمَل قَيْلِيشِ وَ يَنْگِيْنى اُورِنِيْگَه
اِيْسْكِسِيْنى قُوْبِيْب قُوْبِيْشِ جَسَابَلَه نَه دى، بُو اِيْشِ مُسْلِمَانْلَر نِيْنِگ جَمِيْعِيْتِيْگَه ضَرْبَه اُورِيْشْدَن
تَشْقَرى، اَگَر اَنْگِلَى رَوِيْشْدَه قَصْدَدَن قَيْلِيْنَه دِيْگَن بُولْسَه، شَخْصِيْنِگ اِيْمَانِيْگَه جُوْدَه كُوْبِ ضَرَر
كِيْلَتِيْرَه دى.

مَنَه بُو صُوْرَتْدَه، عَادِيْدى وَ طَبِيْعى حَالْتْدَه، قُرْآنِ وَ صَحِيْح سُنَّتِ وَ شُوْرَانى وَ اِجْد رَعِيْبَدَن
تَشْقَرى بَاشْقَه نَرْسَه مُسْلِمَانْلَر اُوْچُونِ حُجَّت بُولَه اَلْمِيْدى وَ اِسْلَامى حَرَكَتْگَه وَ اِسْلَامى
حُكُوْمَتْگَه باغْلِيْق اِجْرَانى اِيْشَلَرْدِگى مَقْبُول شُوْرَانِيْنِگ نَاتُوْغرى اَمَّا صَمِيْمى رَعى

شَخَصِنِيْغ تۇغرى رَعِيْبَدَن كُورَه أَفْضَلِر أَقْدُور. شۇنِيْغَدِيْغ رَسُول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُدْ جَنَگِيْدَه مَدِيْئَه دَن تَشْقَرِيْغَه چِيْقِيْش بَارَه سِيْدَگِي شۇرَانِي قَرَارِيْدَه، اۇز لَرِيْئِيْغ تۇغرى رَعِيْغَه خِلَاف رَوِيْشِدَه شۇرَانِيْغ نَاتۇغرى رَعِيْغَه تَسْلِيْم بۇلْغَن اِيْدِيْلَر.

أُولِي الْأَمْر شُورَاسِي وَ أُوْنِي وَاجِد رَعِيْ دِيْئَن وَ اللهُ نِي شَرِيْعَتِيْدَگِي قَانُونَلَرْدَن قِيْلِيْغَن اِجْتِهَاددُور، أَمَّا وَاجِد اِجْتِهَاد وَ وَاجِد اِجْمَاع وَاجِد جَمَاعَت اُجُون بۇلَه دِي. اللهُ تَعَالَى مُسْتَضْعَفِيْنَ كِيْشِيْلَرْغَه پِيْر دَگِي خِلَافَتِي وَ عَدَه سِيْنِي بِيْرْغَن پِيْتِيْدَه، بُو بَارَدَه تَأَكِيْدَلَب مَرَحَمَت قِيْلَه دِي: وَ عَدَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا (نور/۵۵) بِيْزَلَر اُجُون جُوْدَه هَم يَحْشِي أَشْكَار وَ رَوْشَن بۇلْغَن نَرَسَه شۇكِي، بِيْزَلَر حُكُومَت قُدْرَتِيْنِي كَسْب قِيْلِيْش زَمِيْئَه سِيْدَه قِيْلِيْشِيْمِيْز كِيْرَك بۇلْغَن عَمَلِي صَالِح وَ اللهُ نِي شَرِيْعَتِيْدَگِي قَانُونَلَرْنِي اِجْرَا قِيْلِيْشِدَگِي يَگَانَه زَمَانْتِچِي باشْقَه نَرَسَه لَر اِيْمَس، فَقَط وَ فَقَط شُورَا بۇلَه دِي. اِسْلَامَدَه فَقَط شُورَانِي رَسْمًا تَن اَلِيْئَه دِي، شُورَا اِجْرَانِي وَ كِيْلَلَرْنِي يَا رَهْبَر، اَمِيْر وَ خَلِيْفَه نِي مُشَخَّص قِيْلِيْب پِيْرَه دِي وَ عُمُومًا اَيْتْگِنْدَه شُورَا گَه اِطَاعَت قِيْلِيْش وَ اِجْبُدُور، اُو خُدَانِي قَانُونِيْنِي وَ رَسُول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي سُنْتَلَرِيْنِي سَطْحِيْدَه حِسَابَلَه نَه دِي. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ

أُولِي الْأَمْر شُورَاسِي اِجْمَاعِي وَاجِد بِيْلَن پِيْرْغَه زَمَانْتِچِي وَ وَاجِد جَمَاعَتِي تَشْكِيل بۇلِيْشِيْنِي عَامَلِي بۇلِيْشِيْدَن تَشْقَرِي، مُسْلِمَانَلَر نِيْغ اَرَه سِيْدَه كَامِل وَ حَذَتِي، بِيْر دَمَلِيْكِنِي سَبَبِچِيْسِي هَم حِسَابَلَه نَه دِي، اُو يَكْگَه حَالْدَگِي مِعْرَانِي حُكُومَتَلَرْنِي تَشْكِيل بۇلِيْشِيْغَه اِيْغ كَتْتَه مَانِع هَم بۇلَه دِي. اُولِي الْأَمْر مِيْنَكُم هَم جَمْع حَالْتَدَه كِيْلْغَن، بِيْر زَمَانْدَگِي يَكْگَه شَخْص مَعْنَا سِيْدَه اِيْمَس، بَلْكِي جَمِيْعِيْتِي اِيْخْتِيَاجَلَرِيْدَن، مُشْكَلَاتَلَرِيْدَن وَ اُولَرْگَه باغْلِيْق مَسْئَلَه لَرْدَن اَگَاه بۇلْغَن كِيْشِيْلَرْنِي وَ دَانِشْمَنْدَلَرْنِي اُوز اِيْچِيْغَه اَلَه دِي، اُولَر اِيْشَلَر بُو بِيْچَه مُتَخَصِّصَلَر دُورَلَر، يَعْنِي اُولَر مُتَخَصِّصَلِيْكْگَه اِيْگَه وَ مَنَه شُو اِيْش اُجُون تَنَلَب اَلِيْغَنْدُورَلَر. اَلْدِيْن هَم اَيْتِيْب اُوتِيْلْگَه نِيْدِيْك اُولَر اِجْرَانِي وَ باشْقَه كُؤْچَلَر نِيْغ وَ كِيْلَلَر نِيْنِي مُشَخَّص قِيْلِيْب تَنَلَه شَه دِي. بُو پِيْرَدَه

باشقە شەخسلەر يا مقام ايمس، بلكى شورا كيمنى امير و رهبر بوليشى باره سيده قرار قبول قيله دى، اگرچى تنله گن يا تنلنگن شەخس جَمِيعَتَدَگى اوشه زامانينگ اينگ صالح كيشيسى بولگن تَقْدِيرَدَه هَم.

على ابن ابى طالب معاويه گه يازگن نامه سيده ايتە ديكى: مينگه بيعت بيرگن آدملر ابو بكرگه، عمرگه، عثمانگه اوشه پيئتدگى شرايطلر بيلان بيرگه بيعت بيريشگن ايدى. ديمك اولرني (شورانينگ گنته لريني) ر عيلريني قبول قيلمسليگه هيچ كيمنى حَقَقِي يوق و امامنى تعيين قيليش شورانينگ وظيفه سى مهاجر و انصارلرني حَقَقِيدُور، ديمك اگر بير كيشيگه اِتْفَاقِلِي نَظَر بيريپ اوني امام ديب ناملشگن بولسه، خُدَانِي رِضَاسِيگه سَبَب بوليبدي. اِنَّمَا الشُّورَى لِلْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ فَإِنْ اجْتَمَعُوا عَلَى رَجُلٍ وَ سَمَّوْهُ اِمَامًا كَانَ ذَلِكَ لِلَّهِ رِضًا^{۸۲} مَنَه شُو شيوه گه كوره شورا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سونگ و حَدَثَنِي وَ جَمَاعَتَنِي وَ جَفِظ قِيلِيش زَمَانَتِي وَ اوزيني وظيفه سيني كامل صيحت و سلامتليكه بجه ريب كيلگن و نُبُوت مَنَهجِيگه اساسلنگن اسلامي خلافت و حُكُومَت اوزيني يوليدە دوام ايتگن، تائنيكي غيرى اسلامي و زدي اسلامي بولگن "بيعت" و ويرانگر بلا مُسْلِمَانلَرِنِي اورتە سيده ترقلدى وَ نَتِيجه ده نُبُوت مَنَهجِيگه اساسلنگن خِلَافَتِنِي وَ حُكُومَتِنِي اورنيگه معراثي، عائله گه چيگره لنگن حُكُومَت پيدا بولدى.

اوشه زامانن باشلب حاضرگى كونگه چه بيزلر مَنَه بُو نُبُوت مَنَهجِيگه اساسلنگن حُكُومَتِنِيگ اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَتلَرِيگه گواه بوليب توربيميز، اوشه زامانن باشلب تا حاضرگى كونگه چه واجد شورا و واجد اجماعنى و واجد اؤممتنى و واجد جماعتنى سيستيمه سى اوزيني اورنيني سَلْطَنَتْلِي، معراثي سيستيمه گه و كوپ سانلى اجماعگه و كوپ سانلى اؤمترگه و كوپ سانلى جماعتلرگه بيرگن. شوندى سادده ليك بيلان سَلْطَنَتْلِي حُكُومَت، نُبُوت

^{۸۲} نهج البلاغه فيض الاسلام جلد ۵ صفحه ۸۳۱ مکتوب ششم

مَنْهَجِيْگە آساسلنغن اسلامى حُكُومَتِنى نابۇد بۇلۇشى و واجد شۇرانى، واجد اجماعى و واجد جَمَاعَتِنى نابۇد بۇلۇشى آرقە لى تَفَرُّقِنى اَصْلَى عَمَلَى هَم بۇلدى.

حە، شۇرا نَظَر اِيْگە لَرِيْنِيْگ و مُتَخَصِّصَلَرِنِيْگ جَمَلە نِيْشى اۇچون بِيْر مَرَكز بۇلۇپ، اۇ بِيْر دَە اۇلر اۇلر لَرى اِيْگە بۇلغن مُتَخَصِّصَلِيْگ بِيْلن مَسْئَلە لَرنى تِيْكشِيْرِيْشە دى و اجماع قَالِيْبِيْدِيْگى تۇغرى و واجد چارە نى كۇرسە تيب بِيْرِيْشە دى. مَنە بۇ مۇھم واسِيْطە و اَبزار اۇرتە دَن يۇقَالِيْب كِيْتغن بِيْتِيْدە جَمِيْعِيْتِنِيْگى كۇندە لِيْك اِجْتِهَادلَرگە بۇلغن اِيْخْتِيْاج يۇقَالِيْب قَالْمِيْدِيْكۇ، شۇ سَبَبلى هَم اجماعى واجدى ارايە بِيْرِيْش اۇچون جايگە اِيْگە بۇلمە گن مُجْتِهَادلَر و نَظَر اِيْگە لَرى جَمِيْعِيْتِنِيْگ كۇندە لِيْك اِيْخْتِيْاجلَرِيْگە جَوَاب بِيْرِيْشگە مَجْبُور بۇلۇشە دى. اۇلر لَرِنِيْگ شَخْصى كۇز- قَرَشلَرِنى، اِجْتِهَادلَرِنى جَمِيْعِيْتِنِيْگە كۇندە لَنگ قِيْلِيْشە دى، جَمِيْعِيْتِنِيْدە هَم طَبِيعى رويشده هر بِيْر كۇرۇه مَنە بۇ تَرَقاق نَظَر اِيْگە لَرِيْگە ياكى مَنە بۇ شَخْصى اِجْتِهَادلَر دَن بِيْرِيْگە تَابِع بۇلە دى، چۇنكى اۇلر نى اِيْخْتِيْاجى بار و اۇلر كۇندە لِيْك اِيْخْتِيْاجلَرِيْگە جَوَاب بِيْرِيْشلَرى كِيْرَك.

شۇرادىكى نَظَرلَر بارە سِيْدِيْگى اِيْخْتِلَاف ذاتاً اجابى بَهاالە نە دى بۇ كۇندە لِيْك اِيْخْتِيْاجلَر بِيْلن مُوَاْفَقَلە شِيْش و رواجلە نِيْشنى عاملى هَم بۇلە دى، شۇرا واجد اجماع بِيْلن مَنە بۇ تۇرلى – هِيْل كۇز – قَرَشلَرنى آرە سِيْدِن اِيْنگ يَحْشى كۇز- قَرَشنى ارايە بِيْرِيْش آرقە لى تَشْكِيللَاشْتِيْرە دى، اۇلى الامرنى جَمَلْمە سِيْدِن وُجُودگە كِيْلغن مَنە بۇ شۇرا، تۇرلى – هِيْل رَعيلرنى و تۇرلى – هِيْل تَفْسِيْرلَرنى و هِيْلْمە – هِيْل اِجْتِهَادلَرنى اۇرتە گە تَشْلە نِيْشِيْگە بائث بۇلە دى. حۇددى شۇ شۇرا بَرچە دَلِيللَرنى و تۇرلى – هِيْل اِجْتِهَادلَرنى تِيْكشِيْرِيْب چِيْقە دى و نَهايت واجد اجماعسى بِيْلن اۇلر نى آرە سِيْدِن اِيْنگ يَحْشِيْر اِغِيْنى و اَصْلَى مِعْزَانلَرگە مُوَاْفِق كِيْلگە نِيْنى مُسْلِمَانلَرِنِيْگ واجد اؤمْمِيْگە و واجد جَمَاعَتِيْگە تَقْدِيْم قِيْلە دى و اۇنى نَظَرى بۇيُچە ضَعِيْف و بى آساس باشقە رَعيلرنى، اِجْتِهَادلَرنى، تَفْسِيْرلَرنى قِيْتە ريب يۇبارە دى. اَمَّا مَنە بۇ شۇرا رعى المە شِيْش و اِنِيْگ يَحْشى نَظَرنى قۇلگە كِيْرِيْتِيْش واجد اجماعى ارايە بِيْرِيْش اۇچون مَوْجُود بۇلْمِيْدِيْغن بۇلسە، حۇددى شۇ حُكُومَت و جَمَاعَت هاحْنَسَه و هاحْنَمَسَه هَم

بىر قنچە دىنلەرگە بۆلۈنۈشكە، تەڭرىققە بائىت بۇلە دى. اۇتگن عىصرلردە واجد شۇرانى و
واجد اجماعى يۇقلىگى انه اۇشنىچە تەڭرىققە سىب بۇلدى.

حسَن ابن عَلِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نى خىلافتىدىن سۇنگ و سۇلتانلار تامانىدىن اولى الامر شۇراسى
نابۇد قىلىنگىچ و نُبُوت مَنهَجىگە اساسلانگن اسلامى حُكُومَتىنى اۇرنىگە شاھىگرلىك تۇزۇمى
كىلتىرىلگىچ، ادملر الاھىدە سۇرتدە ترقاق حالده شىصى و عائله وى يا اجماعى، اقتصاى و
باشقە ايشلر بۇيىچە، اۇزلرىنى دورلرىدىكى دانىشمندلردن، اۇلمالردن سواللر سۇرشگن. شۇ
طرزده هر بىر مَكان و زمانده دانىشمندلر كۇريب تۇرگن نرسە قۇيىدگىلردن عبارت ايدى،
خىلافت و نُبُوت مَنهَجىگە اساسلانگن اسلامى حُكُومَت اِنقراضگە اۇچرە گن، شۇرا هم اۇرتە
دن يوقالگن، اولى الامر هم قالگن ايمس، ليكن شىصى اجتىهادلرنى جمىعيتگە ارايه بىرىش
هم تەڭرىققە بائىت بۇلە دى، اگر بيان قىلمىسم بىر نرسە لرنى بىلە من، اگر ايتمه سم يىشىرىب
خىانت قىلگن بۇلە من، منه بۇ اۇرىنلر ضرورىدۇر، بۇ حالتده اۇ هم مجبور، جمىعيتنى
اىختىاجى هم روشنلشتىرىب بىرىشنى تقاضا قىلە دى، منه بۇ اۇرىنلرنى همە سى اۇلمالرنى
هر بىرى الاھىدە شرى منبعلردن احكاملرنى چىقە ريشنى باشلشگە و اۇزلرىنى يىكە
حالدىكى اجتىهادلرنى ارايه بىرىشگە ناچار مجبور قىلردى. جۇده هم اسانلىك بىلن اۇمتنى
وحدتى پرچە له نىب كىتدى و پۇلتدىك واجد اۇمت و مۇسلمانلرنىنگ واجد جماعىتى هم استە
– سىكىنلىك بىلن پىللر اۇتگن سرى نابۇد بۇلدى، اۇنى اۇرنىگە كۇپ سانلى اۇمتلر و كۇپ
سانلى جماعتلر اۇسىب چىقدى و جمىعيت اۇنلر شاھە و گۇرۇھلرگە، هيلمە – هيل مذهبلرگە
تقسىملە نىب كىتدى.

منه بۇ سۇرتدە اچىق و روشن كۇرىنىب تۇرگن نرسە شۇكى، واجد شۇرانى و واجد
اجماعى اۇرنىگە يىكە شىصلرنى اجتىهادى و استىباطى يعنى مذهب كىلدى. آشكارە كۇريب
تۇرگە نىمىزدىك، نُبُوت مَنهَجىگە اساسلانگن اسلامى حُكُومَتىنى دورىدە مذهب بۇلگن ايمس،
واجد شۇرا و واجد اجماع منه بۇندى حُكُومَتىنى پناھىدە، وحدتى زمانتچىسى و اسلامى
اۇمتنى سقلاوچىسى بۇلە دى، بۇنى برابرىدە ايسە نُبُوت مَنهَجىگە اساسلانگن اسلامى

حُكُومَتْنِي يۇقلىگى وَ وَاِجْد شۇرَانِي وَ وَاِجْد اِجْمَاعِنِي اِنْقِرَاضِگَه اُوچْرَه شِي، تۇرْلِي - هِيَل مَذْهَبْلَرْنِي پِيْدَا بۇلِيشِيگَه بَانْت بۇلْدِي، حۇدُودِي شۇ تَفْسِيرْلَر وَ مَذْهَبْلَر بۇ مَذْهَبْلَرگَه ايرِگَه شۇچِيْلَرْنِي قۇلِي بِيْلَان نَفَرُقْنِي عَامِلِيگَه ايلِنْدِي، شۇرَا اُوْمَتْنِيْنِگ وَحْدَتِيْنِي زَمَانْتِچِيْسِي بۇلْگَه نِيْدِيك تَرَقَاق حَالْدِگِي تَفْسِيرْلَر تَفَرُقْنِي اَسْبَابْلَرِيْدَنْ بۇلْدِي.

شۇرَاگَه اَسَاسْلَنْگَنْ حُكُومَت نَابۇد بۇلِيب سَلْطَنَتْلِي حُكُومَتْنِيْنِگ ايش باشلَه شِي، وَاِجْد اُوْمَت وَ وَاِجْد جَمَاعَتْنِي حۇدُودِي بۇرِي تَلَه گَنْ گَلْلَه دِيك قِيْلْدِي، يَعْنِي اۇلَر تۇرْلِي- تۇْمَنْ وَ هَر - هِيَل شَكْلْدِگِي تَفَرُقْگَه گِيرِيْفَتَار بۇلِيشْدِي. اَلْبَتَّه اُوْتِگَنْ اِسْلَام تَرِيخِيْدِگِي ۱۴ عَصْر مَابِيْنِيْدَه بۇيۇك مُجَاهِدْلَر غَيْرِي اِسْلَامِي حُكُومَتْلَرگَه يَا اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَتْلَرگَه خَاتِيْمَه پِيرِيْشِگَه وَ نُبُوت مَنَهْجِيگَه اَسَاسْلَنْگَنْ اِسْلَامِي حُكُومَتْنِي قِيْنَه دَنْ تَأْسِيْس قِيْلِيشِگَه حَرَكَت قِيْلِيشْدِي. اَلْبَتَّه مَنَه بۇ مَرْدَانَه وَاَر كِيْشِيْلَرْنِيْنِگ حَرَكَتْلَرِي، اِسْلَامِي اَزَادَلِيكْنِي ايسْتَاوچِيْلَرْنِيْنِگ حَرَكَتِيْنِي بۇتۇنلِي تُوْحْتَب قَالْمَسْلِيكِيگَه سَبَب بۇلْدِي، اَمَّا اَفْسُوسْكِي حَاضِرْگِي كۇنْگَه چَه تۇرْلِي- هِيَل، اَمَّا مُشَخَّص عِلْتَلَرگَه كۇرَه مَنَه بۇ قِيَامْلَرْنِيْنِگ اَكْثَرِي اُوْزِيْنِي كَامِل نَتِيْجَه سِيْنِي قۇلْگَه كِيرِيْتَه اَلْمَه دِي. اَخِيْرْگِي عَصْرَدَه بِيْز كۇرْگَنْ اُوچ - نُورْت اُوْرِيْن هَمْ نُبُوت مَنَهْجِيگَه اَسَاسْلَنْگَنْ اِسْلَامِي حُكُومَتْنِيْنِگ اِضْطِرَارِي بَدَلِي بۇلْگَنْ اِيْدِي. سَلْطَنَت وَ دِيكْتَتَارلِيكْنِي وُجُودْگَه كِيْلِيشِيْدَنْ كِيْلِيْب چِيْقَقَنْ حَتْمِي وَ عَمَلِي نَتِيْجَه مُتَفَرَّق اِجْتِهَادْلَرْنِي تُوْغۇلِيشِيگَه وَ اُوْمَتْنِيْنِگ مَذْهَبِي فِرْقَه لَرگَه تَفْسِيْمَلَه نِيْشِيگَه وَ شۇرَانِي نَابۇد بۇلِيشِي ايسَه جَمِيْعِيْتَدِگِي وَحْدَتِي نَابۇد بۇلِيشِيگَه اَلِيْب كِيْلْدِي.

بِيْزْنِيْنِگ پَرَادِرْلَرِيْمِيْز وَ اَبَه - سِيْنِگِيْلَرِيْمِيْز شۇ نَرَسَه گَه يَحْشِيْلَب دِقَقَت قِيْلِيشْلَرِي كِيرَكْكِي، فَقَط اُوْمَت وَ وَاِجْد جَمَاعَتْگِيْنَه زَلَالَت وَ سَرْگَرْدَانْلِيك يۇلِيْدَه حَرَكَت قِيْلْمِيْدِي حَالَاص، اَللَه تَعَالَى هَمْ مَنَه شۇ اُوْمَتْدَنْ وُجُودْگَه كِيْلْگَنْ جَمَاعَت بِيْلَان بِيرْگَه دۇر. اِينْدِي مَنَه بۇ اُوْمَت مِلْليَانَلَب بَلْكِي مِلْليِرْدَلَب نَفَرْدَنْ تَشْكِيل تاپْگَنْ بۇلَه دِيْمِي ياكِي اُوْزِيْنِي زَمَانِيْدِگِي يِگَانَه مُؤْمِنْ بۇلْگَنْ سِيْيِيْمِيْز اِبْرَاهِيْمْگَه اُوْحْشَب بِيْر نَفَرْدَنْ تَشْكِيل تاپْگَنْ بۇلَه دِيْمِي، بۇ مُهْم اِيْمَس:

«إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ» (نحل/١٢٠) أَلْبَتَّه، إِبْرَاهِيمَ اللَّهُ گه اطاعت قیلگۆچی، حَق یولدن تاپیلمه گن بیر اؤمت – امام اییدی. او مُشرکلردن ایمس اییدی.

ایبراهیم علیه السلامی توتگن اؤرینلری سببلی ابن مسعودنی آیتگنلری یادیمیزگه توشه دی:
«الْجَمَاعَةُ مَا وَافَقَ طَاعَةَ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتَ وَحْدَكَ» یا «الْجَمَاعَةُ مَا وَافَقَ الْحَقَّ وَ لَوْ كُنْتَ وَحْدَكَ»^{۸۳} "حَقگه موافق بولگه نی جماعت حسابله نه دی، اگرچی بیر اوزینگ تنها بولسنگ هم."

بۇ بیردگی مُهم نرسه شوکی، "اوشه زماندگی برچه مُمنلر جملمنه سیدن "اؤمت" وُجودگه کیلیشی کیرک و اوندن واحد "جماعت" وُجودگه کیله دی و الله منه بو جماعتنی حمایه قیله دی. شریعتنی هیچ قیسی جاپیده اؤمتلر و تۇرلی-هیل، ترقاق جماعتلر حقیده صُحبت قیلینگن ایمس، الله تعالی ترقاق انسانلر اؤچون تحدیددن باشقه بیرار یحشیلینکی و عده بیرمه گن.

حه، اؤمت هرگیز سرگردان بولمیدی و مُناققرنی، سِکولارزده لرنی یعنی آدشگنلرنی یولیده گومراهلیکده حرکت قیلمیدی. یعنی سیز بیرینچی بولیب نمازینگیزده «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» عهدینی بیره سیز و بو عهددن سونگ اوزینگیزنی تیله گینگیزنی اورتته گه تَسَلَب آیته سیزکی: «رَاهِدْنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ» یعنی مینی «الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ» یعنی آخیری جماعتگه بیتیب باره دیگن اؤمتنی یولیکه یوللب هدايت قیلگین. او یول سرگردانلیک و سردمگوملیکگه آلیب باره دیگن «غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ» کافرلرنی یولی هم ایمس و «وَلَا الضَّالِّينَ» مُناققرنی و سِکولارزده لرنی یولی هم ایمس. رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قیله دیلرکی:

۱- إِنَّ اللَّهَ لَا يَجْمَعُ أُمَّتِي - أَوْ قَالَ: أُمَّةٌ مُحَمَّدٍ - عَلَى ضَلَالَةٍ، وَيَدُ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ، وَمَنْ شَدَّ شَدَّ إِلَى النَّارِ^{۸۴} أَلْبَتَّه خُداوند مینی اؤمتیمینی - یاکی مَرَحَمَت قیلگنلر: محمدنی اؤمتینی -

^{۸۳} به روایت ابن عساکر با سند صحیح از ابن مسعود
^{۸۴} أخرج الترمذي في جامعه عن ابن عمر رضي الله عنهما . رقم الحديث ۲۱۶۷/ وللحديث شواهد عند الحاكم (۱۱۵/۱-۱۱۶) و عند ابن أبي عاصم في كتابه السنة (۸۵'۸۴'۸۳'۸۲'۸۰) وذكره ابن ماجه في سننه من حديث أنس (3950) وذكره السيوطي في الجامع الصغير (۱۸۱۸) وقال حديث حسن

كُومر اهليكه جمله ميدي. خداني قولي جماعت بيلن بيرگه دور و يكهه قاله ديگن كيمسه جهنمني آلاويگه كيره دي. حوددي شو روايت قويدگي لفظر بيلن ابن عمر و باشقه لردن روايت قيلينگن: «لا يجمع الله أمّتي على الضلالة أبداً» و «ما كان الله ليجمع هذه الأمة على الضلالة أبداً ويُد الله على الجماعة» و: «لن تجتمع أمّتي على الضلالة أبداً، فعليكم بالجماعة فإن يد الله على الجماعة»^{٨٥}

٢- سألت ربي عز وجل أربعا فأعطاني ثلاثا ومنعني واحدة: سألت الله عز وجل أن لا يجمع أمّتي على ضلالة فأعطانيها، وسألت الله عز وجل أن لا يظهر عليهم عدوا من غيرهم، وسألت الله عز وجل أن لا يهلكهم بالسنين كما أهلك الأمم قبلهم فأعطانيها، وسألت الله عز وجل أن لا يلبسهم شيئا ويذيق بعضهم بأس بعض فمَنَعَنِيهَا"^{٨٦}

٣- إن الله عز وجل وعَدني في أمّتي وأجارهم من ثلاث: لا يعمهم بسنة، ولا يستأصلهم عدو، ولا يجمعهم على ضلالة"^{٨٧}

٤- عن كعب بن عاصم قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: "إن الله تعالى قد أجاز لي على أمّتي من ثلاث لا يجوعوا ولا يجتمعوا على ضلالة ولا يستباح بيضة المسلمين منه بو روايتلرني برجه سيده رسول الله صلى الله عليه وسلم مَرَحَمَت قِيلَه ديلركي: الله تعالى "أومتيمني" متفرق بولمسليگيني زمانت قيلمه گن بولسه هم، أما "أومتيم" حقيده اوچته نرسه ني وعده سيني مينگه بيردي، اولردن بيرى شوكي، "أومتيم" كُومر اهليكه هم نظر بولميدي، ايكينجيسي "أومتيم" آچ قالميدي و اوچينچيسي دُشمن "أومتيم" ني اوستيدن اوستون بوله ألميدي. حه، "أومت" كُومر اهليكه و زلاتگه، سرگردانليكه هم نظر بولميدي و جملنميدي،

وصححه الشيخ الألباني في الجامع الصغير (١٨٤٤) وللحديث شاهد عند الإمام أحمد في المسند (١٤٥/٥) وفي سنن الدارمي (٢٩/١) وعند أبي داود ٤٥٢/٤ وانظر كذلك مجمع الزوائد للهيتمي ١٧٧/١ باب في الاجماع قال أبو محمد بن حزم في الاحكام ١٣١/٤ وقد روي أنه قال: (لا تجتمع أمّتي على

ضلالة) وهذا ان لم يصح لفظه ولا سنده فمعناه صحيح

^{٨٥} في المعجم الكبير للطبراني (٢١٧١، ٣٤٤٠، ١٣٦٢٣): (صححه الشيخ الألباني بهذا اللفظ في ظلال الجنة (٨٠)).

^{٨٦} في مسند الإمام أحمد (٢٧٢٢٤) عن أبي بصرة الغفاري صاحب رسول الله صلى الله عليه وسلم

^{٨٧} سنن الدارمي (٥٥)

ايندى اگر "اومت" بولمسه - چى؟ اوتگن تريخ دواميده انه اوشنجه سرگردانليكنى، فرقه لرنينگ و تفسيرلرنينگ و تورلى- هيل گوزو هلرنينگ گومرا هليگينى كورمه ديكمى؟ ياكى حاضرده هم اولرگه گواه بولمه ييميزمى؟

ايندى اگر "اومت" بولسه دشمن مسلمانلرگه اوستون بولميدى، اما اگر بولمسه - چى؟ دشمن اندلوسده اوستون بولمه ديمي و ۷۸۱ ييل دواميده مسلمانلر حكرانليك قيلگندن سونگ او بيرگه حملة قيلمه ديمي؟ حاضرده هم بير عصردن اشيق مددت دواميده بونون جهان سكولار كافرلى و مرتد كافرلر و محلى سكولارلر مسلمانلرنى اوستيدن قيلمه ييتيلرمى؟ حاضرنى اوزيده هم كافرلر مسلمانلردن اوستون ايمسمى؟

بوندن تشقري اگر "اومت" بولسه مسلمانلر اچ قالميدى. اما اگر "اومت" بولمسه - چى، حوددى حاضرگه اوحشش؟ مسلمانلرنى اره سيده اچليك و فقيرلىك و جودگه كيلميديمي؟ "اومت"نى بارليگى بيلن اچليكنى اورتته سيدگى علاقه بير - بيرگه تيسگه رى بوله دى، يعنى اگر "اومت" موجود بولسه، اچليك بولميدى، اما اگر "اومت" موجود بولمس ايگن، اچليك بار بوله دى، حوددى شونگه اوحشش دشمنلرنينگ مسلمانلرنى اوستيدن حكرانليكلرى هم بار بوله دى. ديمك اگر اچليك بولر ايگن، "اومت" موجود ايمس و ايتيب اوتيلگن و عده لرنى هممه سى واحد "اومت"گه تيگيشلى، اگر كيشى اچليك و فقيرلىكنى يوقاتماقچى بولسه، و «الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ» نى هممه مسلمانلرده كوريشنى هاحلسه، البته ينه قيته دن واحد "اومت"نى و جودگه كيلتيريش كيرك.

ايندى الله رسول الله صلى الله عليه وسلمگه بيرگن منه بو و عده رويابگه چيقيشى و اچليك، فقيرلىك، تفرق، ناتينچليك و دشمننى حكرانليگى، زليللىك يوقاليشى اوجون شخصلر هميشه واحد "اومت" و واحد "جماعت" سرى حركت قيليشرى كيرك، شونده الله بيرگن و عده نى نازيل بوليشيگه شاييسته بوليشه دى.

فَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ ، أَكْرَ شَخْصٍ "جَمَاعَت" نِي يُولِيَدَه حَرَكَت قِيلِمَس اِيْگَن، دَرَوَاقِع عَذَابِنِي يُولِيَدَه حَرَكَت قِيلِيْبِيْدِي، بُو حَقِيْدَه رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قِيلِگَنَلَر: «الْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ ، وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ» .

حَه، جَمَاعَت رَحَمَت وَ تَفَرُّق عَذَابِدُوْر. سِيْزِنِي نَظْرِيْنِگِيْز بُوِيْجَه، شُوْنِجَه دُشْمَنِي مُسْلِمَانَلَرِنِي اُوْسْتِيْدَن اُوْسْتُوْن بُوْلِيْشَلَرِي وَ اَنَه اُوْشَنِجَه قِيْر غِيْنَلَر، وِيْر اَنِگَر چِيْلِيْگَلَر وَ عِيَالَلَرِنِي، قَرَزَنْدَلَرِنِي، يَاشُو – قَرِيْلَرِنِي، نَامُوْسَلَرِنِي، مُسْلِمَانَلَرِنِيْگ دِيَارَلَرِيْنِيْگ دُشْمَن تَامَانِيْدَن نَابُوْد بُوْلِيْشِي وَ مُسْلِمَانَلَرِنِي اُوْزِي تَامَانِيْدَن قِيلِيْنِگَن اَنَه اُوْشَنِجَه تَفَرُّق وَ اِيْچِكِي جَنِگَلَر، قِيْر غِيْنَلَر وَ اَنَه اُوْشَنِجَه اِچَلِيْک، فَقِيْر لِيْک وَ مُسْلِمَانَلَرِنِيْگ اُوْرْتَه سِيْدِگِي گُوْمَر اِهْلِيْکَلَر، عَقِيْدَه وِي وَ رَفْتَارِي بُوْلَعَه نِيْشَلَر عَذَاب اِيْمَسْمِي؟ مَنَه بُوْلَرِنِي هَمَّه سِيْگَه وَاِجْد اُوْمَتْنِي يُوْقَلِيْگِي سَبَب بُوْلَمَه گَنِمِي؟

عُمَرُ ابْنِ خَطَّابٍ اُوْزِيْنِي خُطْبَه سِيْدَه اِچِيْق - اَيْدِيْن اَيْتَه دِيْکِي: يَا اَيُّهَا النَّاسُ ... عَلَيْنَا بِالْجَمَاعَةِ وَ اِيَّاكُمْ وَ الْفُرْقَةَ فَاِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَ هُوَ مِنَ الْاِثْنَيْنِ اَبْعَدُ مَنْ اَرَادَ بُحْبُوْحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزِمُ الْجَمَاعَةَ»^{٨٨} كِيْمِكِي اُوْزِيْنِي جَنَّتِنِي اُوْرْتَه سِيْدَه كُوْرِيْشِنِي يَحْشِي كُوْرَسَه، تَفَرُّقَدَن اُوْز اَقْلَشِيْسِيْن وَ جَمَاعَتْنِي لَازِم تُوْتَسِيْن.

اِيْنِدِي اِگَر بِيْر حِرْزِيْنِي يَا گُوْرُوْهِنِي رَيِيْسِي جَمَاعَتْنِي يَا كَتْتَه رَاق شُوْرَانِي تَشْكِيل قِيلِيْش يُولِيْدَن يُوْرِيْشِنِي هَا حَلْمَسَه، سَرِگَر دَانَلِيْگَه وَ گُوْمَر اِهْلِيْگَه بَايْت بُوْلَه دِيْگَن رَهْبَرَلَر جُمْلَه سِيْدَن بُوْلِيْب قَالَه دِي وَ مُسْلِمَانَلَرِنِي اُوْسْتِيْگَه دُشْمَنِي حُكْمَر اَنْلِيْگِيْنِي، فَقِيْر لِيْکِنِي، تَفَرُّقْنِي، عَذَابِنِي مَحْبُوْر لَب يُوْكَلِيْدِي، رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَجَالَدَن تَشْقَرِي بُوْنْدِي كِيْمَسَه لَرْدَن اُوْزَلَرِنِي اُوْمَتَلَرِنِي اِگَاهَلَنْتِيْر گَنَلَر: اَبُو دَر غَفَارِي اَيْتَه دِيْکِي: كُنْتُ اَمْشِي مَعَ رَسُوْلِ اللهِ

^{٨٨} الترمذي، ابن ماجه، أحمد

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لَعْنَةُ الدَّجَالِ أَحْوَفُنِي عَلَى أُمَّتِي قَالَهَا ثَلَاثًا. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا هَذَا الَّذِي غَيْرُ الدَّجَالِ أَحْوَفُكَ عَلَى أُمَّتِكَ؟ قَالَ: أَيْمَةٌ مُضَلِّينَ.^{٨٩}

مُسلمانلرنى آره سيده فقط ايكي دسته موجود بوليب، اولر ايكيته هيلمه – هيل يولدن يوريشه دى و قولگه كيريتگن نتيجه لرى هم هيلمه – هيل بوله دى، سين اوزينگنى قيسى دسته گه جايشماقچى ايگنليگينگنى روشن قيليب قويشينگ كيرك، سين قيسى يولدن حركت قيلماقچيسن؟ الله گه و رسوليهگه اطاعت قيليش بيلن واحد "اومت" و "جماعت" اليب باره ديگن و الله نى حمايه تيگه شامل بوله ديگن و انه اوشنجه بركاتگه توله بولگن «صراط الذين انعمت عليهم» نى دسته سى و يوليگه جايله شيشنى قصد قيلگنميسيزلر؟ ومن يطع الله والرسول فأولئك مع الذين أنعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن أولئك رفيقا(نساء/٦٩) كيمده – كيم الله گه و بيعمبريهگه اطاعت ايتسه، انه اوشه لر الله نى انعاملريگه سزاوار بولگن ذاتلر- بيعمبرلر حق- راست ايمان ايگه لرى، شهيدلر و فقط يحشى عملر بيلن اوتگن كيشيلر بيلن بيرگه بولورلر. اولر ايسه اينگ يحشى همراهلردير.

سيز هم منه بو ثورت دسته دگى كيشيلر بيلن همراه بوليشنى يحشى كوره سيزلرمى؟ ياكى "ضالين" يعنى منافقر و سكلارزده لرنى دسته سى و يوليگه جايله شيشنى و تفرق، فقيرليک، اچليک، زليلليک، همده دشمنلرنى مسلمانلرنى اوستيده حكران بوليشيگه، الله نى غضبيگه اليب باره ديگن «أئمة مضلين» گه همراه بوليشنى يحشى كوره سيزلرمى؟

عمر ابن عبدالعزيز اوزى بيلن بيرگه اوتيرگن كيشيلرگه ايتگن ايديكى: قنى مينگه ايتينگلرچى اينگ اخماق كيشى كيم؟ شونده ايتيشه ديكى: دنيا اوچون اخيرتيني ساتگن كيشى..... عمر ابن عبدالعزيز ايتيه ديكى: سيزلرگه اينگ اخماق آدم حقيده خبر بيريمى؟

^{٨٩} الألباني : (صحيح) انظر حديث رقم : ٤١٦٥ في صحيح الجامع

شۇندە ھە، دېيىشىدى. ۋا كىشى ايتدىلركى: آخىر تىنى باشقە بىر كىشىنى دۇئاسى اۇچون ساتكن كىمسە.....

ھە، سىز اوزىنگىزنى كىچىك جماعتىنگىز، اوزىنگىزنى كىچىك اومتىنگىز، اوزىنگىزنى كىچىك شۇراپىنگىز بىلن انه اوشنچە كۇپ سانلى جماعتلر، اومتلر، شۇرالرنى ارە سىدە قىسى تامانگە قَرَب حَرَكَت قىلىشىنگىزنى يحشى بىلە سىز، شۇندى ايكن سىز اوزىنگىزنى دۇئاپىنگىزنى، قىامتىنگىزنى رەبزلرنى، امىرلرنى و «أئمة مصلين» نى دۇئاسى اۇچون ساتىب يۇبارمىلىگىنگىز كىرك، چۇنكى اۇلر تۇرلى – هيل شىبە لرگە و شيطان خۇواتلرگە اىرگە شىش ار قە لى سىزنى اصلى يۇلدن ادشتىرىشە دى و ادشكن يۇللرگە بۇرىب يۇبارىشە دى.

سىز اوزىنگىز اۇچون قَرار قَبُول قىلىشىنگىز كىرك، اكر «النبيين والصدّيقين والشهداء والصالحين» لردن عبارت اۇلرگە نىعمت بىرىلكن يحشى دۇستلرگە همراه بۇلىشگە و "صراط الذين أنعمت عليهم" نى يۇلىدە جايله شىشگە قَرار قىلىسنگىز، نازىل قىلىنكن نرسە لرنى همە سىگە ايمان كىلتىرىشىنگىز كىرك بۇلە دى، رسول الله صلى الله عليه وسلم هم حۇددى شۇندى ايمان كىلتىركن ايدىلر: فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ (بقره/ ۱۳۷) اىندى اكر اۇلر (يعنى اهلى كتابلر) سىزلر ايمان كىلتىركن نرسە لرگە ايمان كىلتىرسە لر، حق يۇلنى تاپىدىلر. اكر يۇز اۇگىرسە لر، اۇ حالده، شىبە سىز، سىزلرگە نسبتاً گىنە و عداوتلرى بار دىر. اۇلر نىنگ يامانلىگىدن سىزگە (اى مُحَمَّد)، الله نىنگ اۇزى پىتر لىدىر.

و اكر سىز «صراط الذين أنعمت عليهم» يۇلىدە حركتله نىشگە و واجد اومتى و واجد جماعتى تشكيل قىلىش يۇلىدە حركتله نىشگە يعنى الله نى و رسولىنىنگ اچىق – ايدىن دستورىگە دعوت قىلىسنگىز، اكر سىز راستگوى بولسنگىز هىچ قندى كپ – سوز سىز تنها بىر اورىنى تۇتىشىنگىز كىرك بۇلە دى: «سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا» شو حالاص. إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

(نور/۵۱) ﷲ وَ ﺍﯞﻧﯩﻨﯩﮕ ﭘﯧﻐﻤﺒﯩﺮﯨﮕﻪ ﺍﯞﺭﺗﻪ ﻟﺮﯨﺪﻩ ﺣﯘﻛﻢ ﭼﯩﻘﻪ ﺭﯨﺶ ﺍﯞﭼﯘﻥ ﭼﺎﺭﻟﻨﯩﮕﻦ ﯞﻗﺘﻠﺮﯨﺪﻩ، ﻣﯘﻣﻨﻠﺮﻧﯩﻨﯩﮕ ﺳﯚﺯﻯ "ﺍﯩﺸﯩﺘﯩﺪﯨﻚ ﯞﻩ ﺑﯘﻳﯩﻨﺴﯘﻧﺪﯨﻚ"، (ﺩﯨﻤﺎﻗﺪﯨﺮ). ﺁﻧﻪ ﺍﯞﺷﻪ ﻟﺮ ﻧﺠﺎﺕ ﺗﺎﭘﮕﯘﭼﯩﻠﺮﺩﯨﺮ.

ﺍﯩﻨﺪﻯ ﺁﮔﺮ ﷲ ﻧﻰ ﻳﺤﯩﺸﻰ ﻛﯘﺭﺳﻨﯩﮕﯩﺰ ﺭﺳﯘﻟﻰ ﷲ ﺗﺮﻓﯩﺪﯨﻦ ﺁﻟﯩﺐ ﻛﯩﻠﮕﻦ ﻧﺮﺳﻪ ﻟﺮﻧﻰ ﻫﻤﻪ ﺳﯩﻐﻪ ﺗﺎﺑﻊ ﺑﯘﻟﯩﺸﯩﻨﯩﮕﯩﺰ ﻛﯩﺮﻙ: ﻗﯘﻝ ﺇﻥ ﻛﯘﻧﺘﯘﻡ ﺗﯘﺟﺒﯘﻥ ﷲ ﻓﺎﺗﺘﯩﻌﯘﻧﻰ ﻳﯘﺣﺒﺒﯘﻛﯘﻡ ﷲ ﯞﯨﻐﻔﺮ ﻟﯘﻛﯘﻡ ﺩﯗﻧﯘﺑﯘﻛﯘﻡ ﯞﻩ ﷲ ﻏﻔﯘﺭ ﺭﺣﯩﻢ (ﺁﻝ ﻋﻤﺮﺍﻥ : ۳۱) ﺣﻪ، ﺍﯞﻧﯩﻨﯩﮕ ﻫﻤﻪ ﺳﯩﻐﻪ ﺍﯩﺮﮔﻪ ﺷﯩﺸﯩﻨﯩﮕﯩﺰ ﯞﻩ ﺳﻤﻊ ﯞﻩ ﭘﺎﻋﻪ ﻗﯩﻠﯩﺸﯩﻨﯩﮕﯩﺰ ﻛﯩﺮﻙ، ﻓﻘﻂ ﺍﯞﻧﻰ ﺑﯩﺮ ﻗﯩﺴﯩﻤﯩﮕﻪ ﺍﯩﻤﺲ: ﯞﻩ ﻟﺮﺍﺳﺨﯘﻥ ﻓﻰ ﺍﻟﻌﯩﻞ ﻳﻘﯘﻟﯘﻥ ﺁﻣﻨﺎ ﺑﻪ ﻛﯘﻝ ﻣﯩﻦ ﻋﻨﺪ ﺭﺑﻨﺎ . (ﺁﻝ ﻋﻤﺮﺍﻥ/۷)

ﺍﻣﺎﻣﻰ ﺷﺎﻓﯩﻌﻰ ﺭﺣﯩﻤﻪ ﷲ ﺩﻥ ﺳﯘﺭﻩ ﺷﻪ ﺩﯨﻜﻰ: ﺇﻧﺴﺎﻧﻨﻰ ﭘﯩﺮﯨﮕﺎﺭﯨﮕﻪ ﻳﻘﯩﻨﻠﯩﺸﺘﯩﺮﻩ ﺩﯨﮕﻦ ﺍﯩﻨﯩﮕ ﺯﯨﺒﺎ ﻋﻤﻞ ﻧﯩﻤﻪ؟ ﺍﯞ ﻛﯩﺸﯩﻨﯩﻨﯩﮕ ﻛﯚﺯﻟﯩﺮﯨﺪﻥ ﻳﺎﺵ ﺁﻗﻘﻦ ﺣﺎﻟﯩﺪﻩ ﻣﺮﺣﻤﺖ ﻗﯩﻠﻪ ﺩﯨﻠﺮﻛﻰ: "ﺧﺪﺍﯞﻧﺪ ﺑﯩﻨﺪﻩ ﺳﯩﻨﻰ ﻗﺎﻟﯩﮕﻪ ﻧﻈﺮ ﺗﺸﻠﻪ ﮔﻦ ﭘﯧﺘﯩﺪﻩ، ﺩﯗﻧﻴﺎ ﯞﻩ ﺁﺧﯩﺮﺗﺪﻩ ﷲ ﺩﻥ ﺑﺎﺷﻘﻪ ﻫﯩﭻ ﻧﺮﺳﻪ ﻧﻰ ﺍﯩﺴﺘﻪ ﻣﺴﻠﯩﮕﯩﻨﻰ ﻛﯘﺭﯨﺸﯩﺪﯗﺭ." ﺑﯩﺮﯨﺸﯩﺪﯗﺭ.

ﺩﯨﻤﻚ ﻧﻔﺮﺕ ﯞﻩ ﻛﯩﻴﻨﻪ «ﯞﻻ ﻳﺠﺮﻣﻨﯘﻛﯘﻡ ﺷﻨﺎﻥ ﻗﻮﻡ ﻋﻠﻰ ﺍﻻ ﺗﻌﺪﻟﯘﺍ» ﻋﺪﺍﻟﺘﻰ ﺑﯩﺮ ﭼﯩﺘﮕﻪ ﺳﯘﺭﯨﺐ ﻗﯘﻳﯩﺸﯩﻨﯩﮕﯩﺰﮔﻪ ﯞﻩ ﻗﻠﺒﺪﯨﮕﻰ ﺇﺳﻼﻣﻨﻰ ﺁﺳﺎﺳﻰ ﻗﺎﻧﯘﻧﻠﺮﯨﺪﻥ ﺑﯩﺮﯨﻨﻰ ﺑﯩﺮ ﭼﯩﺘﮕﻪ ﺍﯞﻻﻗﺘﯩﺮﯨﻠﯩﺸﯩﮕﻪ ﯞﻩ ﻋﻤﺎﻟﻠﺮﯨﻨﯩﮕﻨﻰ ﺑﯘﻟﻐﻪ ﺷﯩﮕﻪ ﯞﻩ ﺳﯩﻨﻰ ﻣﯘﺳﻠﻤﺎﻧﻠﺮﻧﯩﻨﯩﮕ ﯞﺍﺟﺪ ﺍﯞﻣﺘﯩﺪﻥ ﯞﻩ ﯞﺍﺟﺪ ﺟﻤﺎﻋﺘﯩﺪﻥ ﺍﯞﺯﺍﻗﻠﯩﺸﺘﯩﺮﯨﺸﯩﮕﻪ ﺳﺒﺐ ﺑﯘﻟﯩﺸﯩﮕﻪ ﯞﻩ ﺳﯩﻨﻰ ﻣﯘﺳﻠﻤﺎﻧﻠﺮﻧﯩﻨﯩﮕ ﺍﯞﺳﺘﯩﺪﻩ ﺩﯗﺷﻤﻨﯩﻨﻰ ﺍﯞﺳﺘﯘﻥ ﻛﯩﻠﯩﺸﻰ ﺍﯞﭼﯘﻥ ﺁﺑﺰﺍﺭ ﻗﯩﻠﯩﺸﻠﺮﯨﮕﻪ ﯞﻩ ﺳﯩﻨﻰ ﻓﻘﯩﺮﻟﯩﻚ، ﺁﭼﻠﯩﻚ ﺍﯞﭼﯘﻥ ﺁﺳﺒﺎﺏ ﻗﯩﻠﯩﺸﻠﺮﯨﮕﻪ ﺭﯗﺣﺼﺖ ﺑﯩﺮﻣﻨﮕﻠﺮ.

ﺭﺳﯘﻝ ﷲ ﺻﻠﻰ ﷲ ﻋﻠﯩﻴﻪ ﯞﺳﻠﻢ ﻫﻢ ﺍﯞﻣﺘﻠﺮﯨﻨﯩﻨﯩﮕ ۷۳ ﻓﺮﻗﻪ ﮔﻪ ﺑﯘﻟﯩﻨﯩﺐ ﻛﯩﺘﯩﺸﻰ ﺣﻘﯩﺪﻩ ﺻﯘﺣﺒﻪﺗﻠﯩﺸﮕﻦ ﭘﯧﺘﻠﺮﯨﺪﻩ، ﺍﯞﺯﻟﺮﯨﻨﯩﻨﯩﮕ ﺯﻣﺎﻧﻠﺮﯨﺪﻩ ﺑﯘﻟﮕﻪ ﻧﯩﺪﯨﻚ ﺟﻤﺎﻋﺘﮕﻪ ﭘﺎﻳﯩﻨﺪ ﺑﯘﻟﮕﻦ ﻓﺮﻗﻪ ﻧﻰ ﻧﺠﺎﺕ ﺗﺎﭘﻪ ﺩﻯ ﺩﯨﺐ ﺁﻳﺘﻪ ﺩﯨﻠﺮ: ﺍﻻ ﺇﻥ ﻣﻦ ﻗﺒﻠﯘﻛﯘﻡ ﻣﻦ ﺁﻫﻞ ﺍﻟﻜﯩﺘﺎﺏ ﺍﻓﺘﺮﻗﯘﺍ ﻋﻠﻰ ﺗﯩﻨﻨﯩﻦ ﯞﻩ ﺳﺒﻌﯩﻦ

مِلَّةً، وَإِنَّ هَذِهِ الْمِلَّةَ سَتَفْتَرُقُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ، ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ، وَهِيَ الْجَمَاعَةُ^{٩٠} أَلْبَتَّه يَهُودٌ وَ نَصَارَ الرَّ دِينَلِرِيدَه ٧٢ كُورُوهَكِه وَ اؤْمَتَكِه تَقْسِيم بُولَيْشَه دِي وَ مِينِي اؤْمَتِيم ٧٣ كُورُوه وَ اؤْمَتَكِه تَقْسِيم بُولَه دِي، اؤْلُرْنِي هَمَّه سِي جَهَنَّمِنِي اَلَاوِيدَه دُور، مَكْر بِير كُورُوه جَنَّتَدَه، وَ اؤْ جَمَاعَتُدُور. دِيمَك رَسُول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ اؤْ كِيشِينِي اَصْحَابَلِرِي پاييند بُولَكَن نَرَسَه نِيمَه اِيدِي؟ «مَا اَنَا عَلَيْهِ وَ اَصْحَابِي» اؤْ جَمَاعَت اِيدِي.

شُو پيرده ميني ياديمگه توشگن بير نوقطه موجود، الله تعالى مَرَحَمَت قَيْلَه دِيكِي: «وَلَوْ سَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ * إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ» (هود/١١٩) اَكْر پَرُورِدِيگَارِينْگِيز هاحله گه نيده، بَرَجَه اَدَمَلَرْنِي بِير مَلَّت (يَعْنِي بِير دِينْگَه اِيرْگَه شُوجِي) قَيْلْگَن بُولُور اِيدِي. (لِيكَن اؤْ ذَات بُونْدِي بُولَيْشِينِي ايسته مه دِي، شُونِينْگ اُچُون) اؤْلُر (اَدَمَلُر) مُودَام اِيخْتِلَاف قَيْلُورَلُر. مَكْر پَرُورِدِيگَارِينْگِيز رَحْم قَيْلْگَن كِيشِيلَرْگِينَه (حَق يُولْدَه اِتْفَاق بُولِيْب يَشْرَلُر). اؤْلُرْنِي شُونِينْگ اُچُون (يَعْنِي بِير اؤْلُرْنِي حَق يُولْدَه هِدَايَت تاپيشلُرِي، باشقه لَرِي نَاحَق يُولُورْدَه تَلَه شَيْب - تَارْتِيَشِيْب يُورِيَشَلُرِي اُچُون) يَزْتْگَنْدِير. پَرُورِدِيگَارِينْگِيز نِينْگ "مِين جَهَنَّمِنِي (كَاْفِر) جِين وَ (كَاْفِر) اَدَمَلُر نِينْگ بَرَجَه سِي بِيْلَن تُولْدِيرُورَمَن"، دِيكَن سُوْزِي تُولَه حَق بُولْدِي.

بُو پيرده وَ فُرَانْنِي اَكْثَر جَايَلِرِيدَه اللهُ تَعَالَى اَحِيْق- اَيْدِين بِيَان قَيْلْگَنِكِي، اِنْسَانَلِرْنِي اَرَه سِيْدَه مُؤْمِن هَم بَار، مُنَافِق وَ كَاْفِر هَم بَار، دِيمَك اِنْسَانَلُر هَرْگِيز وَاْحِد اؤْمَت بُولَيْشِيمِيْدِي وَ هَمِيَشَه تَا قِيَامَت كُونِيْگَه چَه شُونْدِي هِيْلَمَه - هِيْل وَ تَرَقَاق بُولِيْب قَالِيَشَه دِي، اَمَّا مُسْلِمَانَلُر اَنَه اؤْشَنْچَه كُومَر اِهْلِيكَلُرْگَه خَاتِيْمَه بِيرِيَش وَ اللهُ نِينْگ رَسُول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيرْگَن وَ عَدَه سِينِي رُويَابْگَه چِيْقَه رِيَش (وَلَا يَجْمَعُهُمْ عَلَى ضَلَالَةٍ) وَ اچْلِيكْنِي يُوْقَاتِيَش (لَا يَجُوعُوا) وَ

^{٩٠} رواه أبو داود (٤٥٩٧) والحاكم (٤٤٣) وصححه، وحسنه ابن حجر في "تخريج الكشاف" (ص: ٦٣)، وصححه ابن تيمية في "مجموع الفتاوى" (٣/٣٤٥)، والشاطبي في "الاعتصام" (١/٤٣٠)، والعراقي في "تخريج الإحياء" (٣/١٩٩) وقد ورد عن جماعة من الصحابة بطرق كثيرة. وورد بلفظ: (... وَتَفْتَرُقُ اَمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً كُلُّهُمْ فِي النَّارِ اِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً، قَالُوا: وَمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: مَا اَنَا عَلَيْهِ وَ اَصْحَابِي)، رواه الترمذي (2641) وحسنه ابن العربي في "أحكام القرآن" (٣/٤٣٢)، والعراقي في "تخريج الإحياء" (٣/٢٨٤)، والألباني في "صحيح الترمذي"

بۇندىن تىشقىرى دۇشمىنلارنى اۇستۇنلىگىنى يۇقاتىش اۇچۇن (وَلَا يَسْتَأْصِلُهُمْ عَدُوٌّ)، وادى اۇمىت و وادى جىماعت بۇلىشى كىرك، چۇنكى مەنە بۇ وەدە لىرى ھەمە سى وادى اۇمىتىكىدۇر و مەنە بۇ نىرسە نى «وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ» بىلەن اساسى و اىلدىزلى فرقى بار.

الله تعالى اۇزىنى گلامىدە مۇسلمانلارنى پىر يۇزىدە حاكىم قىلىش حەيدە «لَيْسَتْخُلَفَتُهُمْ فِي الْأَرْضِ» دىب وەدە بىرگەن پىتىدە و مۇسلمانلارنى كافرلارنى اۇستىدەن غالب قىلىش اۇزىگە وادىب قىلگەن و قىتىدە «وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ» و رسول الله صلى الله عليه وسلم مە مۇسلمانلارنى گۇمراه بۇلمىلىگى (وَلَا يَجْمَعُهُمْ عَلَى ضَلَالَةٍ) و اچ قالمىلىكلرى (لا يَجُوعُوا) و دۇشمىننىگ اۇلارنى اۇستىدە اۇستۇن بۇلمىلىگىگە (وَلَا يَسْتَأْصِلُهُمْ عَدُوٌّ) اۇحشە گەن زامانلار و وەدە لىرىنى ھەمە سى فقط مۇسلمانلارنى "وادى اۇمىتىگە" نازىل بۇلە دى و بۇ وادى جىماعتنى و جۇدگە كىلىنەرە دى. يعنى مۇسلمانلارگە رەمەت جىسابلنگەن الله نى مەنە بۇ وەدە لىرى نازىل بۇلىشى اۇچۇن "واحد اۇمىت" و "وادى جىماعت" ناملى اسبابلر ھەم مۇھىيا بۇلىشى كىرك، مەنە بۇ اسبابلرسىز ايتىلگەن وەدە لىر نازىل بۇلمىدى، بلكى تىقرقى بارلىگى سىبىلى رەمەتنى اۇرنىگە تىقرق عذابى كىلە دى. شۇ سىبىلى ھەم رسول الله صلى الله عليه وسلم اچىق – ايدىن مەرحەمەت قىلە دىلركى: «الْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ، وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ».

نُبُوت مەنەجىگە اساسلنگەن اسلامى حۇكۇمەت بۇلگەن زامانە و خۇلفايى راشىدىن دىب تىرخدە مەشھۇر بۇلگەن دوردە، فقط شۇرانى رەعى حۇجەت بۇلگەن، شەخسى حۇكم و اجتہاد مۇجۇد ايمىدى، شۇ سىبىلى اۇ دوردە مەزھەب ھەم بۇلگەن ايمس. چۇنكى الله تعالى وادى شەخسى رەعىنى ايمس، جىماعتنى تىلە گەن ايدى و ھىچ قىيردە وادى شەخسى رەعىنى مۇسلمانلارنى جىماعتىنىگ رەعىنى بىر ابرىدە رسماً تىن آلمە گەن، بلكى شۇرانى رەعىنى تىلە گەن، چۇنكى اۇ وادى اۇمىتنى و وادى جىماعتنى زامانچىسى بۇلە دى. ايدى بىزلر «اتَّبِعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ السَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ» گە دعوت قىلىنگەن پىتىمىزدە: وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ

اتَّبِعُوا هُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ (توبه/۱۰۰) مَنَّهُ بُو بُوئوك كِيشِيلَر نِينِگ يَكْگَه
حَالِدْگِي اجْتِهَادْلَرِي بِيَزْلَرْگَه فَرَض بُولْگَن اِيْمَس، بَلْکِي اُولَرْ نِينِگ اُولِي الْاَمْر اِجْمَاعِسيْگَه وَ
اُولَرْ نِينِگ اُولِي الْاَمْر سُور اَسِيْنِي بَر اَبْرِيْدَه كُور سَتْگَن چِيْر اِيْلِي مُنَاسَبْتَلَرِيْگَه تَابِع بُولِيشِيْمِيْز
كِيْرَك، قُرَآن بِيَزْلَرْ نِي شُونْگَه بُوْيُورْگَن.

شُونِي هَمْ يَحْشِي بِيْلَه مِيْزْکِي، خُلْفَايِي رَاشِيْدِيْنِي عَصْرْدْگِي اُولِي الْاَمْر سُور اَسِيْنِيْگ
أَعْضَاْلَرِيْنِي هَر بِيْرِي بِيْر نَرْسَه بُوْيِيْچَه مُتَخَصِّص بُولِيشْگَن وَ اُولَرْ دْگِي مُتَخَصِّصْلِيْکِي
جَمَانْمَه سِي بَاشْقَاتِيْرْمَه نِي كَامِل قِيْلَه دِي. مَثَلًا عَلِيْ اِبْنِ اَبِي طَالِب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَضَاوَت
اِيْشَلَرِيْدَه مُتَخَصِّص بُولْگَن، مُعَاذ اِبْنِ جَبَل رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَلَال وَ حَرَام اِيْشَلَرِيْدَه مُتَخَصِّص
بُولْگَن وَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ اِبْنِ عَوْف رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رَسُوْل اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي دَوْر لَرِيْدَه
هَمْ مُتَخَصِّص وَ هَمْ اَهْلِي رَعِي بُولْگَن، اَبُو بَكْر وَ عُمَر وَ عُثْمَان هَر بِيْر لَرِي بِيْر نَرْسَه
بُوْيِيْچَه مُتَخَصِّص بُولِيشْگَن.

كُورِيْب تُوْرْگَه نِيْمِيْز دِيْک مَنَه بُو مُتَخَصِّصْلَر نِينِگ عَدَدِي سَنَاقِلِي بُولْگَن، اَللّهُ تَعَالَى نِينِگ
مَرَحْمَت قِيْلِيْشِي بُوْيِيْچَه: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ»
أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ يَعْنِي هَمَّه مُجْتَهَد وَ مُتَخَصِّص بُولْمَه گَن، بَلْکِي سُورَا دَه اِيْشْتِرَاک اِيْتَه دِيْگَن وَ
اُولَرْ نِي رَعِي سُورَا دَه اُولِي الْاَمْر سُور اَسِيْدَه اِرَايَه بِيْرِيْلَه دِيْگَن كِيشِيْلَر مَعْلُوم اِيْشَلَر بُوْيِيْچَه
مُتَخَصِّص بُولِيشْگَن. اَمَّا سُورَا اِجْتِهَادِيْنِي وَ سُورَا نِينِگ وَاِجْد اِجْمَاعِسيْنِي اُولَرْ نِيْگَه كِيْلْگَن
مَذْهَبَلَر وَ شَخْصِي اِجْتِهَادَلَر، نَآچَار حَالِدَه نُبُوْت مَنَهْجِيْگَه اَسَاسْلَنْگَن اِسْلَامِي حُكُومَتِي يُوْقْلِيْگِي
سُورَانِي وَ اِجْمَاعِي وَاِجْد نِي يُوْقْلِيْگِي سَبَبِلِي اِضْطِرَارِي حَالْتَدَه وَجُودْگَه كِيْلْگَن. بُو ضَرْوَرَت
بِيْتِيْدَه اُولْكَسَه نِي كُوشْتِيْنِي اِسْتِعْمَال قِيْلِيْشْگَه اُوْحْشِيْدِي، اُوْنِي لَازِم بُولْگَن بِيْتَدَه جَانْنِي حِفْظ
قِيْلِيْش اُوْچُون اِسْتِعْمَال قِيْلِيْش كِيْرَك بُولَه دِي. مَذْهَبَدَن هَمْ اِضْطِرَارِي حَالْتَدَه اِسْلَامِي حِفْظ
قِيْلِيْش وَ بِيْتَدَه كُوپَرَاق تَقْرُقْنِي اَلْدِيْنِي اَلِيْش اُوْچُون اِضْطِرَارِي حَالْت اُوْرْتَه دَن كُوتَه رِيْلْمَه
كُونْچَه فَايْدَه لَه نِيْلَه دِي.

إماملر و مَذْهَبِنِي بِيْتَكْچِيلْرى اُولرگه ايرگه شۇچيلرگه خِلاف رُوَيْشِدَه هَمِيْشَه، وَاِجْد شۇراگه وَ وَاِجْد اِجْماعگه بِيْتِيْش اُوچُون مَنَه بُو اِضْطِرارِي حَالْتِنِي يُوْقَاتِيْشگه حَرَكَت قِيْلِيْشگن وَ نُبُوْت مَنَهجِيْگه اَساسلَنگن اِسْلامِي حُكُوْمَتْنِي قَيْتَه دَن تَشْكِيل قِيْلِيْنِيْشِيْگه وَ اُولِي الْاَمْر شۇراسِيْگه، اُونِي وَاِجْد اِجْماعسِيْگه، وَاِجْد جَماعْتگه قَيْتِيْشگه سَبَب بُوْلَه دِيْگن تۇرْلِي - هِيْل يۇلْرنِي تَكْلِيْف قِيْلِيْشگن.

مَنَه بُو كُورسْتَمَه لَرْدَن بِيْرِي، اُولرگه كُور- كُورانَه تَقْلِيْد قِيْلِيْشْدَن مَنَع قِيْلِيْشگن. ياكِي اَيْتِيْشَر دِيْكِي: اِذَا صَحَّ الْحَدِيْثُ فَهُوَ مَذْهَبِي. اَكْر حَدِيْث صَحِيْح بُوْلَه دِيْگن بُوْلَسَه، اُو مِيْنِي مَذْهَبِيْمُدُور. ياكِي اَبُو حَنْبِيْفَه رَحْمَه اَلله گَه اُوْحَشَه گن كِيْشِيْلَر اَيْتَه دِيْكِي: مُسْلِمَانْلَر شِيْعَه مَذْهَبِيْدِيْگِي نَفْس زَكِيَه رَحْمَه اَلله نِي قِيَامِيْگَه طَرَفْدار لِيْك قِيْلِيْشْلَرِي كِيْرَك، تائِنَكِي عَبّاسِيْلَر نِيْنِيْگ مِعْرائِي سَلْطَنْتَلِي حُكُوْمَتِي اِنْقِرَاضگَه اُوچَرَه گُوْنچَه وَ يَنَه قَيْتَه دَن نُبُوْت مَنَهجِيْگه اَساسلَنگن اِسْلامِي حُكُوْمَت تِيْكَلْنَكُوْنِيْچَه. حَتّٰى مَنَه بُو مُهْم اَصْلگَه اُوْز نِيْنِيْگ قَنچَه لِيْك پايْبِنْد اِيْگنلِيْكَلَر نِيْنِي مِعْزائِيْنِي كُورسَه تِيْش اُوچُون اَيْتگن اِيْدِيْكِي: اَكْر مَنصُور عَبّاسِي مَسْجِد قُورِيْب، كِيْلِيْب مَنَه بُو مَسْجِد نِي اِيْشِيْكَلَر نِي سَنَه گِيْن، دِيْسَه، هَرگِيْز اُونگَه يارْدَم بِيْر مِيْمَن وَ اَكْر مَنَه بُو مَسْجِد نِي قُورِيْش اُوچُون خَرَج قِيْلِيْنگن پۇلْرنِي سَنَسْنِي طَلَب قِيْلَسَه، هَرگِيْز اُونِي سَنَه مِيْمَن وَ.....حَه، مَنَه بُو بُوْيُوك اِمَام رَحْمَه اَلله آخِيْرِيْدَه هَم حُوْدُدِي شُو عَبّاسِي حُكُوْمَتْنِي زَنْدائِيْدَه زَهْر لَه نَه دِي وَ نُبُوْت مَنَهجِيْگه اَساسلَنگن اِسْلامِي حُكُوْمَتْنِيْنِيْگ قَيْتِيْشِي يۇلِيْدَه جان بِيْرَه دِي، مَنَه بُو حُكُوْمَت نَفْس زَكِيَه گَه اُوْحَشَه گن بِيْر شِيْعَه شَخْصِنِي قُوْلِي بِيْلَن قَيْتِيْب كِيْلَه دِيْمِي يَا باشقَه شَخْصِمِي، بُو نَرسَه لَر اُو كِيْشِيْگه مُهْم بۇلگن اِيْمَس.

اِمَامِي مَالِك رَحْمَه اَلله هَم عَبّاسِيْلَر نِيْنِيْگ اِسْلامِي اِضْطِرارِي بَدَل حُكُوْمَتِيْگَه قَر شِيْلِيْك صِيْقَتِيْدَه وَ بُو حُكُوْمَتْنِي ضَعِيْفَلْشْتِيْرِيْش اُوچُون نُبُوْت مَنَهجِيْگه اَساسلَنگن اِسْلامِي حُكُوْمَتْنِي قَيْتَه رِيْشِنِي هاحلِيْدِيْگن مُجَاهِدْلَر نِي فَايْدَه سِيْگَه مَرَحْمَت قِيْلگن اِيْدِيْكِي: مَجْبُورِي طَلَق صَحِيْح بۇلْمِيْدِي. مَنَه بُو عَبْد الْمَلِيْك عَبّاسِي حَاكِم بۇلگن حُكُوْمَتگَه ضَرْبَه اِيْدِي. مَنَه شُو عَبّاسِي

شاهنى زامانيدە قسملى طلاق و جودگه كىلدى، اوندە كيشيلر اكر سيزنى بيعتينيگىزدن باش تارتسم عيالىم طلاق بولسین، ديبيشگه مجبور قيلينگن. امامى مالک شونده مجبورى طلاق توغرى بولمسليگى حقيده حديث كىلتيره ديلر و بو ايشلرى سببلى او كيشىنى شونجه ليك شلاق بيلن اوريشه ديكى، بو حاديتە تريخده مشهور بولگن. امامى احمد رحمه الله هم حوددى شوندى بولگنلر، امامى شافيعى رحمه الله دائمى رويشده آليب بارگن مبارزه لرى بيلن بيرگه هجرت قىليب قاچيب كيتە ديلر. شيعه اماملرينى برجه سى هم قرانى همە نرسە اوچون معيار قيليشگن. امامى صادق رحمه الله دن روايت قيلينه ديكى:

- مَا أَتَاكُمْ عَنَّا مِنْ حَدِيثٍ لَا يُصَدِّقُهُ كِتَابُ اللَّهِ فَهُوَ زُخْرُفٌ^{۹۱}
 - لَا تُصَدِّقْ عَلَيْنَا إِلَّا مَا وَافَقَ كِتَابَ اللَّهِ وَ سُنَّةَ نَبِيِّهِ^{۹۲}
 - كُلُّ شَيْءٍ مَرْدُودٌ إِلَى الْكِتَابِ وَ السُّنَّةِ وَ كُلُّ حَدِيثٍ لَا يُوَافِقُ كِتَابَ اللَّهِ فَهُوَ زُخْرُفٌ.
- هر قندى حكم اخيريده خدانى كتابيگه و پيغمبرنى سنتيگه قيتە ريليشى كيرك و خدانى كتابيگه موافق كيلميديگن هر قندى حديث بيهوده دير.^{۹۳}

منه بو بويوك كيشيلر و مذهبلىرى پيتكچىلىرى اسلام دينىنىڭ طبعى يونه ليشى شخصلر نىڭ رعى و اجتهادى يوليده قران بولمسليگى كيركلىگىنى يحشى بيليشردى، اولر اولرلىنى هم خطادن حالى معصوم ديب حسابلاشگن ايمس. سئيدىمىز داود و قضاوت مسله سيدة، سئيدىمىز نوح و او كيشىنىڭ قراندى باره سىدىگى دُعاسى، سئيدىمىز ابراهيم و او كيشىنى آتە سىنى حقيقگه قىلگن دُعاسى، رسول الله صلى الله عليه وسلم نىڭ يوز اوگيريشلرى و باشقه لر باره سيدة الله تعالى بير ازگينه بولسه هم رعايت قىلمە گنلىگىنى و اولرلىنى خطالريگه كوز يوممه گنلىگىنى يحشى بيليشردى، دنيانى اخيريگه چه هم بوتون بشرىت

^{۹۱} مستدرک الوسائل للنوري الطبرسي، الطبعة الجديدة، ج ۱۷، ص ۳۰۴ - ۳۰۵.

^{۹۲} وسائل الشيعية، ج ۱۸، ص ۸۹، حديث ۴۷.

^{۹۳} و افي كتاب العقل و العلم باب ماخذ بالسنة و شواهد الكتاب

بۇلاردىن خەبەردار بۇلە دى و بۇ باشقە لرنىنگ عبرت آليشلىرى اۇچون درس بۇليب قالە دى، الله تعالى اينگ عزيز بندە لرېنى خطالرىدن هم كوز يۇممسليگىنى بېلدېرە دى.

الله تعالى اصلى قاضى صيفتيده منه بو عزيزلرنى خطا اجتهدالرينى و راعيلرينى بيان قيله دى، ايندى مسلمانلر اۇچون منه بو بويوك كيشيلر كيتگندىن سوزلردىن بولگن اولى الامر شوراسيگه اطاعت قيليشنى واجب قيلدى و سوزلردىن بولگن اولى الامر شوراسىنى قاضى صيفتيده كيلتيرە دى.

ايندى اولى الامر شوراسى موجود بولمە گن پئتدە، شۇنى يحشى بېليشيميز كيركى، انه اوشنجه تفرق و ترتيبسيزليكلر وجودگه كيلگه نيگه قرمدىن، بيزنىنگ اوزيميز رويشيميزنى اسلامگه يقينراق ايگه نىنى تشخيص بېرە آليشيميز لازم. قاضى (يعنى شورا) بيزلرنى تشخيصيميزنى صيحتىنى تصديقلاش اۇچون كيلگن ايمس، همه ادعا قيله دى و همه شكايىتچى هم بوله دى، چونكى قاضى موجود بولمە گنليگى سببلى اولرنىنگ هر بېرى اوزىنى يوز فائز حق و مخالفلرينى ايسه يوز فائز ناحق ديب بېليشلىرى كيرك ايمس. منه شو پيرده امامى شافيعى رحمة الله نىنگ سوزلرى اوزىنى اهميتىنى كورسه ته دى: مېنى رعيم صحيح، اما خطا بوليشىنى اىحتمالى هم بار، مېنگه مخالف بولگنلرنىنگ خطا راعىنى صحيح بوليش اىحتمالى هم بار.

بېر اهلى قيله گه نسبتاً مېنى فيرقم ايتگن نرسه اسلامدور و سېنى فيرقنگ ايتگن نرسه غيرى اسلاميدور، دېييشىنگ عين جهالت و انصافدن تشقريدگى ايش حسابله نه دى. بيز هم صاف اسلامنى ادعا قيله ميز، قرمه - قرشى مقابل تامان هم شۇنى ادعا قيله دى. ادعا قيله ياتگن تاماننى هر بېرى منه بو ادعانى اوستيده قاضى بوليشگه حقى يوق. بو دنياده بېر تاماننىنگ هم ادعا قيلوچى و هم قاضى بوليشى مۇمكىنليگىنى هيچ قيسى بېر ساغلام انسان قبول قيلمىدى.

ۋجۇدگە كېلگن مەنە بۇ تەقرۇقنى اۋستىدە ھەم فەقەت اۋلى الامر شۇراسىيگىنە انا ۋشەنچە فرقه لرنى، ترقاق مەزھابلرنى ارە سىدە قضاوت قىلە آله دى. شەخسى اجتهادلرنى كۇپ سانلى بۇلىشى تۇرلى- ھىل مەزھابلرنى آخزابلرنى سانىنى كۇپە پىشىگە سەبب بۇلدى. اجتهادلرنىنگ وھدى اۋلى الامر شۇراسىنى مەجلىسىدە گىنە وھدىگە اىرىشە دى و فەقەت شۇ شۇرا قىسى اجتهاد و رەي سەجىراق اىگە نىنى اۋزىنى واد اجماعسى بىلان تەيىن قىلە دى. فەقەتگىنە شۇ سۇرتدە اىرگە شە ياتگن اجتهادىمىز صاف اىگە نىنى و بۇنگە برچە پىغەمبەرلر تەلىغ قىلىشگە نىنى ادعا قىلە آله مىز.

اسلام اىنگ كىچىكەنە اجتمائى مەجموعە دىگى اىختلافنى حل قىلىشەن تارتىب اىنگ كەتتە اجتمائى تەشكىلات بۇلمىش قضاوت و حۇمەت تەشكىلاتلر دىگى اىختلافلرنى حل قىلىشنى شۇراگە تاپشىرگن. بىر اىرگە كىشى و عىالننى اۋرتە سىدە اىختلاف ۋجۇدگە كېلگن پىتىدە، مەنە بۇلرنىنگ اۋرتە سىدگى اىختلافنى حل قىلىشنى اىككاويدن تەشقىدگى شۇراگە تاپشىرىلە دى، چۇنكى اۋلرنى ھەر اىككاوى ھەم ادعا قىلۇچىدۇر. اىرگە كىشى و عىالننىنگ ارە سىدگى اىختلاف، اۋلردىگى فرقه لر بىلان بىرگە عاددى و مۇرر بىر اىش حسابلە نە دى، بۇ حۇددى رەسۇل اللە صەلى اللە عىلەيە وەسەلم بىلان اۋ كىشىنى عىاللرنىنى اۋرتە سىدگى اىختلافگە اۋحشىدى. بۇ پىردىگى مۇھم نرسە، مەنە بۇ اىختلافنى حل بۇلىشى و تەقرۇقە، جۇدا بۇلىشگە سەبب بۇلمەسلىكىدۇر.

جەمىئەت و حۇمەتدىگى اجرائى مەسلە لر بۇپىچە بەعضى تاپىعەلر تامانىدن اۋمەتتى اىختلافى رەھمەتدۇر، دىب اعلان قىلىنگن پىتدە، اىختلاف ائفاقنى برابرىدە بۇلە دى، يعنى نەتىجە سى مەنە بۇلگن تەقرۇقنى برابرىدە اىمس، بلكى ائفاقسىزلىكنى برابرىدە دۇر، اۋلى الامر شۇراسىدە اىختلافلر انا ۋشەنچە اجابى نەتىجە لرگە سەبب بۇلە دى. مەنە بۇ شۇرادىگى تۇرلى - ھىل فەكرلر ترقىياتگە، رواجلە نىشگە و اىنگ مۇناسىب و اىنگ يەشى چارە نى تەلە نىشىگە بائث بۇلە دى.

شۇرانى آخىرگى رەي اعلان قىلىنمە گۇنىچە ائفاق موجد بولمىدى و اىختىلاف حاكم بۇلە دى،
 تۇرلى - هيل مسله لر بۇيىچە ائفاقسىزلىكنى و اىختىلافنى موجد بۇلىشى طىبعى و دائىمى
 نرسە دۇر. ايتىب اۇتگە نىمىز دىك انسانلر تا قىامت كۇنىگە چە كافر و مۇسلمان بۇلىب شكلكە
 نە دى، اۇلر هېچ قچان واد اۇمت صۇرتىدە بۇلىشمىدى، اۇلر فقتگىنە الله اۇلرگە رحم قىلگن
 پىتىدە گىنە واد اۇمت شكلىگە اۇتىشە دى و مۇسلمان بۇلىشە دى، چۇنكى الله كافرلرگە رحم
 ايمس، غضب قىلگن. الله تعالى مرحمت قىلە دىكى:

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ * إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ
 خَلَقَهُمْ (هود/۱۱۸-۱۱۹) اگر پروردگار بىنگىز هاحله گە نىدە، برچه آدملىرى بىر مللت)
 يعنى بىر دىنگە اىرگە شوچى) قىلگن بۇلور ايدى. (لىكن او ذات بۇندى بۇلىشىنى ايسنه مه
 دى، شۇنىنگ اۇچون) اۇلر (آدملر) مودام اىختىلاف قىلورلر، مگر پروردگار بىنگىز رحم
 قىلگن كىشىلرگىنە (حق يۇلدە ائفاق بۇلىب يىشرلر). اۇلرنى شۇنىنگ اۇچون (يعنى بىراولرى
 حق يۇلدە هدايت تاپىشلىرى، باشقه لرى ناحق يۇللردە تله شىب - تارتىشىب يۇرىشلىرى اۇچون)
 يرتگندىر.

بۇ بىردە «إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ» و الله نى رحمتىنىنگ دائىمى تنلاوى مۇسلمانلرنى واد جماعتى
 بىلن بۇلىب، بۇ واد اجماعدن و واد اؤمتدن و واد شۇرادن صادر بۇلگن بۇلىشى كىرك.
 منه بۇ طىبعى، دائىمى، ائفاقسىز اىختىلافلر تفرقه اىلنمىلىگى اۇچون اىنگ يحشى زمانت،
 مۇتخصلر شۇراسى ناملى ازار جسابله نە دى، اۇ قرآندە اولى الامر منكم نامى بىلن
 مشهور.

شۇرادە موجد بۇلگن انه اوشنچه اىختىلافلر بۇلىشىگە قرمدن، عاددى آدملىرى اولى الامرنى
 مۇتخصلر شۇراسىدىكى نتىجه سىز اىختىلافلرىدن عبارت منه بسو ناحوش خبرلر و واقىعه
 لردن خبردار هم قىلمىمىز، بلكى مۇتخصلرنى فقط اوزلرىگه خاص بۇلگن منه بۇ بحثلرنى
 ايشىتىشدىن اۇلرنى منع هم قىلە مىز. نىمه اۇچون؟ چۇنكى اۇلرنى هممه سى پىتىلمه گن خام اشيا

بۇلىب، اۇلر شۇرا ناملى ماھر آشپز تامانيدن مرامىگه پىتگن طعامگه ايلنگن ايمس. چۇنكى
غىرى مۇتخىصلارنى رەيلرى بىلن تفرۇقە بائث بۇلىشگه ايمس، بلكى ايختلافلارنى حل
قىلىشگه قرار قىلگنمىز، چۇنكى شۇراپىمىزنى تكاملۇلە شتىرىش آرقلە لى واحد اومتگه و واحد
جماعتگه ايلە نىشگه قرار قىلگنمىز و منە بۇ مقصدلرگه پىتئش اۇچون اينگ كۇچلى ازارنى
يعنى اولى الامر شۇراسى و واحد اجماعنى تئلە گنمىز.

شۇ سببلى هم اگر هر قندى زمينه ده هر قندى مشكلات وجودگه كيله ديگن بولسه، ميش-
ميش ترقتمسندن و يىكگه حالده حرگت قيلمە گن حالده اولى الامر شۇراسىگه مراجعت قىلىنىشى
كيرك، و اذا جاءهم امر من الامن او الخوف اذاعوا به ولو ردوه الى الرسول و الى اولى
الامر منهم لعلمه الذين يستنبطونه منهم (نساء/۸۳) حتى فايده لى و ايش بيره ديگن اختراع
عنوانى استيده ينگى فكر و ينگى رويشگه ايگه بۇلىش بىلن هم، هيچ كيم اوزى اۇچون
گورۇه، تۇده وجودگه كيلتىرىشگه و شۇرادن جدا بۇلىشگه حقى يوق، بلكى منە بۇ ينگى
كوز- قرشنى اولى الامر شۇراسيده اورته گه تشله نىشى كيرك و اخيريده هم شۇرانى رعى
و نظريگه تابع بۇلىشى لازم، حتى اگر شۇرانى نظرى اونى نظريگه خلاف رويشده بولسه
هم، شۇراينىگ خطا رعيىنى اوزينىنگ توغرى رعيىدن كوره افضل كۇرىشى كيرك، يعنى
شۇراينىگ ناتوغرى رعيىنى اوزينىنگ توغرى رعيىدن اوستون كوره دى، حۇددى رسول الله
صلى الله عليه وسلم اُحد جنكى باره سيده شۇرانى نظرىنى اوستون كۇرگنلر يديك قىلىش لازم.

شۇ شيوه بىلن الله تعالى تۇرلى- هيل شۇرالرده شۇراگه امر قيله دى. «الذین آمنوا و على
ربهم يتوکلون» صيفتيگه ايگه بۇلگن كيشيلر حقيده بيان قىلىب مرحمت قيله دىكى: وَالَّذِينَ
اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ (شورى/۳۸) اۇلر
پروردىگارلريگه اجابت - اطاعت ايتگن و نمازنى توكيس عدا قىلگن ذاتلردير. اۇلر نىنگ
ايشلرى (مودام) اوزرا شۇرا- مصلحت (اۇ بىلن) بۇلور و بيز اۇلرنى رزقلنتيرگن نرسه
لردن انفاق - احسان قىلورلر.

الله تَعَالَى بِيَزَلِرُنِي مَنَّهُ بُونْدَى ايشلرگه دَعَوَت قِيلِگَن وَ بِيَز هَمَّ اللهُ تَعَالَى نِي دَعَوَتِيگَه اِجَابِي
جَوَاب قَيْتَه رِيشِيْمِيَز كِيْرَك بُوْلَه دِي:

۱- أَقَامُوا الصَّلَاةَ « الصَّلَاةَ » فِعْل مَاضِيْدُوْر.

۲- أَمْرُهُمْ سُورَى بَيْنَهُمْ «سُورَى» جُمْلَه بِي اِسْمِيَه بُوْلَه دِي وَ اُوْنِي اَهْمِيْتِيْنِي، نَقْشِيْنِي مِعْزَانِيْنِي
بِيْلِدِيْرَه دِي.

۳- مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ « يُنْفِقُونَ » هَمَّ فِعْل مُضَارِع بُوْلَه دِي.

حَه، سِيْز بِيْر مَخْلُوْق تَامَانِيْدَن طَعَامْلَه نِيْش اُوْچُون شَرَعِي دَعَوَت قِيْلِيْنِگَن بِيْتِيْنِگِيْز دَه اُوْنِگَه
اِجَابِي جَوَاب بِيْرِيْشِيْنِگِيْز كِيْرَك بُوْلَه دِي: اِذَا دُعِيَ اَحَدُكُمْ اِلَى طَعَامٍ فَلْيُجِبْ فَاِنْ شَاءَ طَعِمَ
وَ اِنْ شَاءَ تَرَكَ^{۹۴}. سِيْز لَرْدَن بِيْر اَرْتَنِگِيْز طَعَامْلَه نِيْشِگَه دَعَوَت قِيْلِيْنِسَه، اُوْنِي قَبُوْل قِيْلِيْسِيْن.
اِگَر هَا حَلَه سَه طَعَامْلَنَسِيْن وَ اِگَر هَا حَلَه مَسَه طَعَامْلَنَمَه سِيْن. بِيْز لَرْنِيْنِگ اُوْتِگَن عَصْر لَرْدَه وَ
حَاضِر دِگِي اِيْمَه لَرِيْمِيْزِي وَ صَالِح بُوْيُوْك كِيْشِيْلَرِيْمِيْزِي كُوْپَلَرِي مُسْتَحَب رُوْزَه تُوْتِگَن
حَاْلَرِيْدَه بُونْدَى شَرَعِي دَعَوْتَدَه اِشْتِرَاك اِيْتَر دِيْلَر وَ اُوْى اِيْگَه سِي تَامَانِيْدَن اُوْلَرْنِي حَقَقِيْگَه
خِيْر لِي دُعَاْلَر قِيْلِيْنِگَن.

حُوْپ، اِيْنِدِي بُوْتُوْن جَهَانِنِي يِرْتِگَن ذَات بِيْز لَرْنِي دَعَوَت قِيْلِيْدِي، اُو ذَاتِنِي دَعَوْتِيْنِي اِجَابَت
قِيْلِيْمِيْدِيْگَن بُوْلَسَك، بُو اِيْش مَعْقُوْل بُوْلَه دِيْمِي؟ اللهُ تَعَالَى اَمْر قِيْلَه دِيْكِي:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ
فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا (نساء/ ۵۹)
اِي مُؤْمِنَلَر، اللهُ گَه اِطَاعَت قِيْلِيْنِگِيْز وَ بِيْغَمْبِرِگَه هَمْدَه اُوْز لَرِيْنِگِيْز دَن بُوْلِگَن (يَعْنِي مُسْلِمَان)
حَاكِمَلَر گَه بُوْيِيْنَسُوْنِيْنِگِيْز! بَار دِي- بُو بِيْر اِن نَرَسَه حَقِيْدَه تَلَه شِيْب قَالَسَنِگِيْز- اِگَر حَقِيْقَتَا اللهُ گَه

وَ آخِرَت كُونِيْگە ايشانسىنگىز – او نرسە نى الله گە وَ پيغمبىرىگە قىتە رىنگىز! مەنە شو
يَحشىراق وَ چىرايلىراق پىچىمدىر.

مەنە بو سورتدە الله تعالى بىزلرنى اوزىمىز اۇچون اينىگ يَحشى پىچىم بولگن ايشگە دَعوت
قىلىدى. بىزلرگە مەنە بۇندى آشكارە خطاب قىلىنىپ بو ايشگە امر ايتىلگن پىتىمىزدە قۇبىدگى
اۋرىندىن جاي الە مېز: وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ
الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا. (احزاب/ ۳۶) الله وَ اۋنىنگ
پيغمبرى بىر ايشنى حُكم قىلگن – بۇيورگن وقتىدە بىرار مۇمىن وَ مۇمىنە اۇچون (الله نىنگ
حُكمىنى قۇبىب) اۋز ايشلرىدىن اىختىيار قىلىش جائز ايمىدىر. كىم الله وَ اۋنىنگ پيغمبرىگە
عاصى بولسە، بس او آچىق يۇلدىن آرىش بىلن يۇلدىن آزىدى.

آچىق – آيدىن كۇرىنىپ تۇرگە نىدىك، اجتهادگە اساسلنگن شۇرا اسلامى شرعى يۇنە لىش
بۇيىچە دۇر. الله تعالى مەنە بو شىوۋە بىلن شۇندى شۇرانى كئلى آرقە لى چىقە رىلگن، استىنباط
قىلىنگن حُكمى دىن صىقتىدە قَبۇل قىلە دى وَ اۋنى الاهى احكاملرنى، توشۇنتىرىشلرنى وَ
رَسۇل الله صلى الله عليه وسلم نىنگ سۇنلرىنى قۇارىدە دىب حسابلدى.

أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ؛ أَطِيعُوا نى تكرر الە نىب كىلىشىنى دلىلى تَشكىل
قىلىنگن اۋلى الامر شۇراسىگە مۇسلمانلرنىنگ اطاعت قىلىشلىرى اۇچون آچىق بيان حسابلە نە
دى. ايندى مۇسلمان شىخس ھر قندى أسودە يا قۇرقىنچلى مَسْئَلە لىر بۇيىچە شۇندى شۇراگە
مُرَاجَعَت قىلىشى كىرك: وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى
الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ... مەنە بو حىرتلە نرلى خبىرنى
كىتىدىن: وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا؛ حە، جۇدە ھم خَطَر لىدۇر،
اگر الله تعىين قىلگن اۋلى الامر شۇراسىنى كئلىدىن باشقە حُكم وَ دَسْتُورگە تابع بۇلىنە دىگن
بولسە، بو شىطانگە اىرگە شىش بىلن بىر ابر حسابلە نە دى. بو نھايتدە خَطَر لى نرسە.

بۇ پېردىكى باشقىە بېر نۇقپە شوكى، الله تعالى امر قىلگن پېتىدە: أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ، چۈنكى اۇ ذات اولى الامرنى مخلوق بولگنلىكى بائث خطادن حالى بولمسلىكلرىنى و بېرار مسله نى نتيجه سىگه ايريشه المسلىكلرىنى و عاقبتده ايسه واجد اومتتى و مسلمانلرنى جماعتىنى اره سيده تفرقنى ايجاد بوليشىگه بائث بوليشىنى يحشى بىلگن، شو سببلى تيزلىك بىلن منه بو مۇمىنى بېچىمىنى كورسه تيب بېره دى: فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ..... و اگر بېرار نرسه ده اىختلاف قىلسنگىز لر اونى الله گه (فرانگه كونده لنگ قىلىش بىلن) و پېغمبرگه (سنتگه قىته ريش بىلن) قىته رىنگلر. و منه بو امرنى نهايتده نازىك و خطرلى شرط بىلن اخىرىگه پىتگه زه دى: إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ. اگر الله گه و قىته تىرىلىش كونيگه ايمان كىلتىرسنگىز لر.

ايندى اگر فلانچى شخس ياكى فلانچى گوروه، فلانچى مذهب و فلانچى حزب ايمان كىلتىرگن بولسه، بو آدم انه اوشه لرنى الدىگه بارىب اوزىنى مۇشكىلىنى حل قىلىشى كىرك، اما اگر الله گه و قىامت كونيگه ايمان كىلتىرگن بولسه، فقط الله كورستگن نرسه بېچىم بوله اله دى حالاص: "مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ" (حشر/۷). پېغمبر اوزى سىز لرگه عطا ايتگن نرسه نى اىنگلر، اۇ ذات سىز لرنى قىترگن نرسه دن قىتىنگلر و الله دن قورقىنگلر! البته الله نىنگ جزاسى قىتىقدير.

بۇنى بر ابريدە الله و رسولىگه اطاعت قىله دىگن كىشىلرگه وعده بېره دىكى: وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا. (النساء/ ۷۰-۶۹) كىمدە – كىم الله و پېغمبرگه اطاعت ايتسه، انه اوشه لر الله انعاملرگه سزاوار بولگن داتلر – پېغمبر لر حق – راست ايمان اىگه لرى، شهيدلر و فقشط يحشى عملر بىلن اوتگن كىشىلر بىلن بېرگه بولورلر. اولر ايسه اىنگ يحشى همراهلر دىر.

دىمك بو هزىل ايمس، سىن اوزىنگى قرارىنگى قبول قىلىشىنگ كىرك، يعنى سىن الله تعالى نى دعوتىگه منفى جواب بېرىش و اطاعت قىلمسلىك بىلن اوزىنگى «شديد العقاب» لرنى

جُمْلَه سِيگَه قُوشَه سَنِمِي ياكِي اطَاعَت قِيلِيْب اُوزِينْگِي «أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ» گَه وَ اللَّهُ اُولَرْگَه نِعْمَت بِيَرْگَن هَمْدَه سِيْن هَر كُونِي نَمَاز لَرِينْگَدَه «الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ» بُولْگَنلَرْنِي يُولِيْگَه وَ قَطَارِيْگَه قُوشِيْشَلِيْگِي دُعا قِيلِيْب سُوْرَه يَاتْگَن كِيْشِيْلَرْگَه شَامِل قَيْلَه سَنِمِي؟ «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ» نِي جُمْلَه سِيْگَه شَامِل بُولِيْب قَالْمَسْلِيْكَ اُوْچُون اَيْتَه يَاتْگَن سُوْزِيْنْگ بِيْلَن قَيْلَه يَاتْگَن اِيْشِيْنْگَدَه صَادِق بُول وَ اُوزِيْنْگِي تَكْلِيْفِيْنْگِي رُوشَن قِيلِيْب قُوي.

سِيْن اَشْكَار شَرَعِي دَلِيْلَلَر بِيْلَن اَچِيْق – اَيْدِيْن شُو نَرَسَه نِي يَحْشِي بِيْلَه سَنِكِي، اللَّهُ تَعَالَى عَادِي حَالْتَدَه شُورَا تَامَانِيْدَن اِرَايَه بِيْرِيْلْگَن قُرْآن وَ سُنَّت، هَمْدَه كُوندَه لِيْكَ مَسْئَلَه لَرْدْگِي اِجْتِهَادِي، اِسْتِبْطَانِي قَبُول قَيْلَه دِي، شَخْصَلَر نِيْنْگ يَا تُوْرُلِي- هِيْل، تَرْقَاق اَحْزَابَلَر وَ گُورُوهَلَر نِيْنْگ يَكْگَه حَالْدْگِي اِجْتِهَادَلَر نِي قَبُول قَيْلَمِيْدِي، اَگْرَچِي مَنَه بُو شَخْصَلَر اُوزِيْنِي زَمَانَه سِيْنِيْنْگ اِيْنْگ دَانِيْشْمَنْد وَ اِيْنْگ عَالِم شَخْصَلَرِي بُولْگَن تَقْدِيْرَدَه هَم بُو مُهْم اِيْمَس، سِيْن اِيْشَانْچ بِيْلَن شُونِي يَحْشِي بِيْلَه سَنِكِي، اللَّهُ تَعَالَى بِيْز وَ سِيْزَلَر نِي وَاچِد شُورَاگَه وَ وَاچِد اِجْمَاعْگَه وَ وَاچِد اُوْمَتْگَه وَ وَاچِد جَمَاعَتْگَه دَعُوْت قَيْلْگَن، مَنَه بُو حَالْتَدَه سِيْن اُوزِيْنْگِي اُورُنِيْنْگِي اَنِيْق وَ رُوشَن قِيلِيْب قُويْشِيْنْگ كِيْرَك، شُورَا وَ وَحْدَت، وَاچِد اُوْمَت وَ وَاچِد جَمَاعَت سَرِي قَيْلِيْنْگَن حَرَكَت بُولْسِيْنْمِي؟ ياكِي تَحْكِيم قَيْلِيْش وَ اُوْنْدَه دَوَام اِيْتِيْش وَ حَتَّى فِرْقَه يَسْش شِيْرَكِي وَ تَقْرُقَنِي، قُويْرَلِيْكَنِي دَوَام اِيْتِيْشِي، اَچَلِيْكَ وَ دُشْمَنْلَر نِيْنْگ مُسْلِمَانلَر دَن اُوْسْتُون كِيْلِيْشِيْنِي، مُسْلِمَانلَر نِيْنْگ حُكُومْتَسِيْز قَالِيْشِيْنِي وَجُودْگَه كِيْلَتِيْرَه دِيْگَن باشَقَه يُولْدَه بُوْتُون جَهَان مُسْلِمَانلَر نِيْنْگ حَرَكَتِيْگَه كُونْگِيْل باغْلَه مَه گَن حَالْدَه، شَخْصَلَر وَ گُورُوهَلَر وَ تَرْقَاق اَحْزَابَلَر نِيْنْگ يَكْگَه اِجْتِهَادَلَرِيْگَه كُونْگِيْل باغْلَب حَرَكَت قَيْلِيْسَنْمِي؟

شُو بِيْرْدَه اِيْشَارَه قَيْلِيْشِيْشِي لَازِم بُولْگَن نُوْقَطَه لَرْدَن بِيْرِي شُوكِي، بِيْزَلَر نِي بَعْضِي بَرَادَرلَرِيْمِيْز بِيْر جِزْبَنِي، جَمَاعَتِي حَدِيْدِيْگِي باشَقَه رُوجَن شُورَالَر نِي وَجُودْگَه كِيْلَتِيْرِيْشِيْگَه مُوَقَّق بُولِيْشِيْدِي وَ مَنَه شُو مَرْحَلَه دَه تُوْرِيْشِيْبِيْدِي وَ اُولَر نِيْنْگ اُوزَلَرِي زَمَانَه وِي مَذْهَبْگَه اَيْلَه نِيْشِيْدِي وَ بُوْگُونْگِي كُونْدْگِي اُوْنَلَب بَلْكِي يُوْزَلَب حُوْدِي شُونْدِي وَجُودْگَه كِيْلْگَن زَمَانَه وِي مَذْهَبَلَر نِي قَطَارِيْدَن

جای آلیشیدی. مَنه بُو زَمَانَه وى يُوْزَلْب مَذَهَبَلَرِنِينْگ آهلى سُنَّت دِيب مَعْرُوف بُولْگن ۴ مَذَهَبْدَن وَ تَشْيُعِنِينْگ مَشْهُور اُوچ مَذَهَبْدَن فَرَقى شُونْدَه كى، اُولر گَاهِيْدَه شُورا رَوِيشى وَ اَكْثَرَا تَرْتِيب بِيْلَن اِدَارَه قِيْلِينَه دى وَ مَنه بُو سُنَّتى چِيْگه رَه اَنْگن بِيْر نِيچَه مَذَهَب مَرَكْز لَشْتِيْر يِلْمَه گن حَالْدَه اُوْز حِيَاْتَلَرِيْنى دَوَام اِيْنْتِيْرِيْشَه دى، اَكْثَر حَاللَرْدَه مَنه بُو سُنَّتى مَذَهَبَلَرِنِينْگ اِيخْتِلَاْفَلَرى هَم جُوْزى وَ شَخْصى فِقْهى اِيْشَلَرْدَه بُوْلَه دى، اَمَّا اَنَه شُوْ زَمَانَه وى مَذَهَبَلَرِنِينْگ اِيخْتِلَاْفَلَرى اِيْسَه اَكْثَرَا عَقِيْدَه وى وَ مَنَهْجَه اَيْد بُوْلَه دى.

بِيْزَلر وَاِد اُولى اَلْمَر شُوراسِيْنى وَ وَاِد اِجْمَاعِنى قَوْلْگه كِيْر يِتْگُوْنِيْمِيْزْگه چَه بَرْچَه سُنَّتى وَ زَمَانَه وى مَذَهَبَلَرْدْگى اِدَارَه قِيْلُوچى حِيَاْتَلَرِنِينْگ گُوْرُوْهَلَرنى اِيچِيْدْگى مِيْدَه مَسْئَلَه لَر بَارَه سِيْدْگى قَرَارلَرِنى وَ گُوْرُوْهِنى اِيچِيْدْگى اِسْتِقْلَالِيْنى قَرَشِيْسِيْدَه رَعَايَت قِيْلْگن حَالْدَه، كِيْلِيْشُوْ بِيْلَن مُنَاسَبْتَدَه بُوْلَه مِيْز وَ بُوْگُوْنْگى زَبَان بِيْلَن اَيْتْگَنْدَه اُولر حَقِيْدَه اِسْلَامى "كَانْفِيْدِيْر اِلِيْزْمِنى اَصْلِيْگه" گُوْرَه عَمَل قِيْلَه مِيْز، اَمَّا مَنَه شُوْ بَاسْقِيچْدَه تُوْحَنْب قَالِيْشِنى وَ قَرَارلَرنى بُوْيُوْكِرَاق شُورا سَرى وَ نِهَايْت اِيْسَه مُسْلِمَانلَرِنِينْگ بُوْتُوْن جَهَان اُولى اَلْمَر شُوراسى تامَانْگه هِدَايْت قِيْلْمَسْلِيْكِنى غَيْرى شَرعى دِيب حِسَابلِيْمِيْز وَ مَنه بُو وَحْدَت، هَمْدَه بُوْيُوْكِرَاق اِجْمَاعِنى وُجُوْدْگه كِيْلْتِيْرِيْش يُوْلِيْدَه بُوْلْمَه گن هَر قَنْدى قَرَارنى مُسْلِمَانلَرْدِيْگ هَمَه سِيْگه اُوْرِيْلْگن ضَرْبَه دِيب بِيْلَه مِيْز.

بِيْر جَايْدَه تُوْحَنْب قَالَه دِيْگن وَ اُوْزَلَرِنى شُورالَرِنى زَمَانَه وى مَذَهَبَلَرْگه اُوْحَشَه تِيْب آلَه دِيْگن وَ كَنْتَه رَاق شُورالَرنى اِيچِيْدَه حَل بُوْلِيْب كِيْتِيْشَلَرِيْگه رُحْصَت بِيْر مِيْدِيْگن كِيْشِيْلَر، اِيْنْگ كَمِيْدَه يِنْگى شِيُوَه دْگى فَرَقَه گَرَالِيْك وَ مَذَهَب يَسْشَلِيْك وَ تَفَرُّق شِيْر كِيْگه دُوچَار بُوْلِيْشَه دى وَ اَسْتَه – سِيْكِيْنَلِيْك بِيْلَن اُوْزَلَرِنِينْگ شُورالَرى، جَمَاعَتَلَرى، جِزْبَلَرى، تَشْكِيْلَاتلَرِنى جُوْدَه هَم بُوْيُوْك وَ كِيْنْگ – كُوْلْمى جَاهِلِيْتتى، بُوْتُوْن جَهَان وَ مَنَطَقَه دْگى طَاغُوْتلَرنى، اُوْزَلَرِيْگه مُخَالِف بُولْگن مُسْلِمَانلَرنى قَرَشِيْسِيْدَه بى پِنَاه وَ تَنهَا بُوْلِيْب قَالِيْشَلَرى بَائْت بُوْلِيْشَه دى، آخِيْر اُولر اُوْنى شُوْ دَرَجَه گه اَلِيْب كِيْلْگُوْنلَرِيْچَه قَنْچَه زَحْمَت چِيْكِيْشْگن اِيْدى.

اۇلر ھەرگىز كىركلى و ضرور اۇرىنلردە مُستَقِيل و زَمَانە وى مَذھَبلرنى شَكْلِيگە اۇتگن، ھمدە ھەر بىرى ترقاق حالدە اۇزىنى يۇلىنى دَوام ايتتيرە ياتگن باشقە شۇرلر نىنگ كۇچيدن فايده لئە اَلْمَيِدَى و اۇلردن ياردَم اَلْيَشْگە ھم قادر بۇلميدى. مَنە بۇ اَنە اۇشە پيْتِيلْمە گن شۇرلر نىنگ كَامِل بۇلمسَدَن تۇريب نابۇد بۇلش زَمَانِيدۇر، اۇلر مَوْجُود جَاهِلِيْتِنى و حَاكِم بۇلش تۇرگن طَاغۇتلرنى بَرَابَرِيدە اَنە اۇشَنچە اِيْمْتِيَاظلر بيريَشْگە مَجْبُور بۇلشە دى، بۇ نرَسە اۇلر نىنگ جَاهِلِيْتِگە و طَاغۇتلرگە تَسْلِيم بۇلگن دِيگن مَعْنَانى بِيْلدِيرە دى، مَنە بۇ اۇشە بَالِيغ بۇلمە گن شۇرلر نىنگ اِنكَار قِيْلش بۇلميدِيگن اَشكَارە اُولِيْمى و اَدە شِيْشَى حِسَابْلە نە دى، بىر تاماندن اَنە اۇشَنچە مُنْعَهْد، فِدَاكَار اَعْضَاْلر نىنگ تَلْف بۇلشلر يِگە سَبَب بۇلسە، باشقە تاماندن طَاغۇتلرگە تَسْلِيم بۇلشلر يِگە و مُسْلِمَانلر نىنگ كِيْنِگ – قَمْر اُولى و حَدْتى، ھمدە كَنْتە رَاق شۇرلرنى تَشْكِيْل بۇلشَى و نِهَايْت اَللَه تَعَالَى نىنگ اَمْرِى و دَعْوَتى بۇلگن اُولى الامر شۇرلر نىنى تَشْكِيْل بۇلشَى يۇلِيدە تۇسِيْق، مَانع بۇلشِيگە بَاثْت بۇلشە دى. بۇ مُصِيْبَتلرنى ھَمَّە سى اۇلر نىنگ ھَوَايى نَفْسِگە يَا قَلْبِگە تَابِع بۇلشلر سَبَبلى باشلنگن و اۇلرنى مَنە شۇ مَرَحْلە گە پيْتِكزگن.

حَاضِرْدە زَمَانە وى و تَشْكِيْللَشْگن مَذھَبلرگە اَيْلَنگن اَلْدِين ايسە بِيكَار قِيْلينگن كِيچِيك شۇرلرنى اَسَاسچِيلر نىنگ مَقْصَدى، مُؤْمِنلرنى اَدَشْگن، قِيْشِيْق يۇللردن كَنْتە رَاق شۇرلر اَرْقە لى باشقە مُسْلِمَانلر بِيْلن و حَدْت تامانگە اَلْيِب بارە دِيگن يۇلرگە كُورە وَاجِد اُؤْمَت و وَاجِد اِجْمَاع و وَاجِد جَمَاعَتِيْنِگ اَصْلَى يۇلِيگە سَرى اَلْيِب باروچى شَرعى يۇلنى اچيشدن و مُتَفَرَّق اَرِيْقچە لردن قۇتۇلش اِسْلَامِنِگ وَاجِد دَرِيَاْسِيگە كِيرِش و ھِدَايْت قِيْلشِدن عِبَارَت؛ اَمَّا اۇلر نىنگ مُرِيدلرى ھَوَايى نَفْسلرى و تَكْبُر بِيْلن بُولغَنگنلِكلىرى و اَللَه تَعَالَى نى اگَاھلَنْتِيرِشِيگە اِعْتِبَار بِيرْمە گنلِكلىرى سَبَبلى، «و لا يَجْرَمَكُمُ شَتَانُ قَوْمٍ عَلَى اَلَّا تَعْدِلُوا» كُوزلنگن مَقْصَدِگە اِيْمَس باشقە جايلرگە بارش قَالگنلر، حَتَّى بَعْضى اۇرىنلردە اۇلرنى شَررى مُسْلِمَانلرنى اِتْحَادى اۇچون سُنْتى مَذھَبلردن كُورە ھم كۇپراق بۇلگن.

بۇ پىردە بېزىلارنىڭ بەزىيىسى ئىسلامان پىرادىرلىرىمىز ۋادىدا جىماعىنى ۋ ۋادىدا جىماعىنى تىشكىل قىلىشدىن ئالدىنقى مۆجۇد اىضطىرارى ۋ ضىيىتىدە دىققەت بىلەن اىعتبار بىرىمىدىگىن نىرسە، رەئىنى ۋادىدىكى اىمىس بىلكى اىمان ۋ سىفدىكى ۋادىدىكى مەسىلە سىيۇر، بېزىلار ۋادىدا جىماعىنى ۋ ۋادىدا جىماعىنى قۇلگە كىرىتىگۈنىمىزچە تۇرلى - هىل فىرقە لىر ۋ تىفسىر لىردىن مۇشترىك خالدىكى، هەر قەندى سىطىدە بېزىلار ۋجۇدگە كىلىتىرىگىن شۇرالىرى رەئىنى ارقە لى، نۇبۇت مەنھىجىگە اساسلىنگىن اىسلامى خۇمۇتىنى قۇلگە كىرىتىگۈنىمىزگە چە، هەمدە ۋادىدا اۋلى الامر شۇراسىنى ۋ ۋادىدا اۋمىتى، ۋادىدا جىماعىنى، ۋادىدا جىماعىنى تىشكىل قىلگۈنىمىزگە چە جىهادىمىزنى دۋام اىلتىرىرە آلە مىز، بۇ نىرسە هەمە اۋچۇن مۇطلق خۇجۇدۇر.

مەنە بۇ شۇرالىر هەم باشقىە جىماعىلار ۋ جىزىلارگە اۋخىش جىماعىلارنىڭ شۇراسىنى تىشكىل بۇلىشىدىن ئالدىنقى مەرحلە دە اۋزلىرىنىڭ تىكامۇللىشىش يۇنە لىشىدە تۇخىت قالمىسلىكلرى ۋ گاهىدە مەزھىبگە اۋخىشە گىن بىر نىرسە گە اىلە نىب قالمىسلىكلرى كىرىك، بىلكى مەقسەد بۇتۇن جەهان بۇيىچە اۋلى الامر شۇراسىنى تىشكىل قىلىشىش بۇلىشى لىزم، مەنە بۇ مەقسەدىنى قۇلگە كىرىتىلگۈنچە گىتتە راق شۇرالىرى تىشكىل قىلىنىشى كىرىك، چۇنكى مەنە بۇ شۇرالىردىكى گۇرۇھلار ۋ جىماعىلارنىڭ شۇرانى رەئىدىن باش تارىشلىكىگە خەقى يۇق، بىرچە فەئالىتلار شۇرانى اكرىت رەئىگە اساسلىنگىن بۇلىشى ۋ هەر قەندى يىكە خالدىكى خەركەت مەنە قىلىنىشى كىرىك.

مۆجۇد ۋ ضىيىتىدە ئەنە اۋشنىچە تىفسىر لىر، تەۋىللىر، فىرقە لىر، جىزىلار ۋ تۇرلى - هىل گۇرۇھلار مۆجۇد بۇلىشىگە قەرسەن، هەمە ئىسلامانلار شۇنى تەلىم اىلىشىمىز كىرىكى، بېزىلار اۋزىمىزنى مۇخالىفلىمىزدىكى ئىسلامانلارنى اۋلچاۋى اۋچۇن بېزىلارگە مۇافىق بۇلگىنلار يىخىشى ۋ مۇخالىف بۇلگىنلار يامان بۇلىشى بارە سىدە "مەعار" بۇلە المىمىز، بېزىلارنى بىرچە مىز بىر - بىرىمىزنى بىر ابرىمىزدە نىسبى خۇجۇت بۇلە مىز ۋ فەقۇتگىنە ۋادىدا شۇرا ۋ ۋادىدا جىماعىگىنە اۋزىنى باشقىە رۇۋى اىتىدىكى مەنطقە لىر اۋچۇن مۇطلق خۇجۇت بۇلە آلە دى. االبىتتە بۇ فەقۇت اۋنى باشقىە رۇۋى

آستىدىكى مۇنەققە لىرگە تىگىشلى، مەنە بۇ وادى شۇرانى و وادى اجماعى باشقە رۇويدە بۇلمە گن مۇنەققە لىر بۇندىن مۇستىنا. بۇتۇن جەھان بۇيىچە اولى الامر شۇراسى وادى رعى و وادى اجماع بىلەن شىكلەنگن بىتيدىگىنە، بۇتۇن دۇنيادى بىرچە مۇسلمانلار اۇچۇن مۇتلق حۇجەت بۇلە آلە دى.

بىز لىر نىنگ جۇدە كۇپ نامىزان و مۇاظننىسىز بىر ادر لىر بىمىز عادىتدە شۇرانىنگ تىركىبى قىسملرىدىكى مەنەجى ناپاك اىگە نى و حىتى شۇرانىنگ بەضى اعضاءلىرىنى مۇناق و سىكۇلار زىدە لىرگە خاص بۇلگن كىلىكلىرگە چە لىنگە نى، ناپاك اىگە نىگە اۇحشە گن بەھانە لىر بىلەن بۇلىنىش و تفرۇقە بائى بۇلىشە دى. بۇ بىر ادر لىر رەبىرىتىنىنگ مەنەجىنى پاك بۇلىشى بىلەن اۇنى قۇل آستىدىگىلرىنى پاك بۇلىشى، حىتى شۇرا اعضاءلىرىنى اورتە سىگە فرىق قۇبىشە قادىر اىمىسلىر، اۇلرىنى ھەمە سى رەبىرىتگە اۇحشە گن بۇلىشى كىرىك، دىب اۇلە شە دى.

اۇلر رىسۇل اللە صلى اللە علىه وسلم نىنگ جىنگى شۇرالرىدە عبد اللە ابن اۇبەيدە گن كىشىلر و انە اۇشە عقىدە وى و رىفارى كىلىكلىر بۇلمىلىگىنى ھاحلە شە دى، اىندى اكر مەنە بۇلر مۇجۇد بۇلگچ، دىمك بۇ رەبىرىتىنى صىفدىن جۇدا بۇلىش اۇچۇن بىر اسباب بۇلە دى و حىتى رەبىرىتىنى بىز لىر گۇواە بۇلىب تۇرگن تۇرلى. ھىل تۇحمتلر بىلەن مۇتحم قىلىنىشلىرىگە سەبب بۇلە دى، اۇلر اشكارە عبد اللە ابن اۇبەيدە گن اىشنى قىلىشە دى و نىتىجە دە گۇناھگە و تفرۇدىك بۇيوك عذابگە دۇچار بۇلىشە دى و اۇلرىنى مۇشركلىرى صىفەتلىرىگە شامىل قىلىب الىشە دى. اصلىدە اىسە اۇلر قۇبىدىكى نرسە لىرى جۇدە يىشى بىلىشە دى:

۱- تفرۇق زىلزلە و چىقماقنى حدىدىكى عذابدۇر: قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا

مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبَسَكُمْ شِيْعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ ﴿٦٥﴾ (انعام/ ۶۵)

۲- صبر قىلمىلىك و اۇلرىنى تفرۇق عذابىگە دۇچار قىلىشلىك، مۇسلمانلرىنى سۇستلە

شىشىگە و ناتوان بۇلىشلىرىگە سەبب بۇلىشىنى، ھەدە مۇسلمانلرىنى حىتى و عظمتى

يُوقَالِيشِيگە سَبَب بُولِيشِي نِي يَحْشَى بِيْلِيشَه دى: وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا
فَنَفْسُلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (انفال/۴۶)

۳- اۇلر تفرقه سالۇچىلر بىلن رسول الله صلى الله عليه وسلمنى اورتە سىدە ھىچ قندى
باغلىقلىك قالمسلىگىنى يَحْشَى بِيْلِيشَه دى: إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيْعًا لَسْتَ مِنْهُمْ
فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (انعام/۱۵۹)

۴- شۇنىڭدىكى اۇلر تفرق مُشركلر و سىكۇلارىستلارنىڭ صيفتلریدن ايگە نىنى و الله
تعالى مُسلمانلرنى بۇندى صيفتلردن نهي قيلگە نىنى و بۇندى صيفتلردن اوزاقله
شيشگە امر قيلگە نىنى يَحْشَى بِيْلِيشَه دى: وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ * مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا
دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيْعًا (روم/۳۳-۳۲)

بىزلارنىڭ مَنه بۇ نامعزان و مواظنتسىز، جاهل برادرلر يميز ھلى- ھنوز مَنه بۇ درجە
دكى درك و فھمنى قولگە كىر ييتىشكن ايمس، يعنى نُبوت منھجىگە اساسلنكن اسلامى
حكومتىنىڭ واحد رھبىرىتىنى ايجاد قىلىش و كۇپ بىللردن بۇيان مُسلمانلر محروم بۇلىپ
كىلە ياتكن واحد اولى الامر شۇراسى اوزىنى واحد اجماعسى و واحد رھبىرىتى بىلن
مۇسلمانلرنى آرە سىگە قىتیب كىلە دىگن دور كىلمە گۇنىچە، اۇلكن قىسمدىكى جاهل و
الدنگن مُسلمانلرنى آرە سىدە بۇزاققە سىغىنىشىنى و باشقە آشكار شىركلرنى شررىدن كۇرە
جۇدە ھم كتنە راق حالده سقلە نىب قالە دى. سىدىمىز ھارۇنى بىر ايسلنكلر، اۇ كىشى
"ھمە قۇبول قىلە دىگن رھبىرىت" قىتیب كىلگۇنىچە قومىدىكى بۇزاققە سىغىنگنلرگە نىسبتاً
قندى مناسبتدە بۇلگن ايدىلر؟

سىدىمىز ھارۇن تفرقنى شررى قومىدىكى بۇزاق پىرسنلىك شىركىدن كۇرە كۇچلىراق ايگە
نىنى كۇرە دى و حتى "ھمە قۇبول قىلە دىگن رھبىرىت" قىتیب كىلگۇنىچە مۇبارزە قىلىشگە
چە بارە دى، ايش قتالگە، جنگگە، قىرغىنگە پىتیب بارىشىنى تۇشۇنىپ پىتگچ بۇ ايشدن

قۇلىنى تارتىپ آرقە گە چىكىنە دى و وحدثنى سقلب قاله دى، شو بېلن بېرگە ثابت قەدەم
كىشىلرنى ادشگنلردن جۇدا قىلمىدى، يعنى قومنى بۇلىب تفرقنى و جۇدگە كىلتىر مېدى:

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى * قَالَ يَا هَارُونَ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا *
أَلَّا تَتَّبِعَنِ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي * قَالَ يَا ابْنَ أُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ
بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي (طه/۹۱-۹۴) اۇلر: "تا بېزلرگە موسى قىتمە گۇنىچە،
اۇنگە (شو بۇتگە) عبادت قىلىپ - سىغىنىشدىن ھرگىز اجر لمىمىز، " دىگن ایدیلىر. ***
(موسى قىتیب كىلگچ) دیدى: "ای ھارون، سىن اۇلر نىنگ يۇلدن ازگنلر نى كورگن پىتىنگدە
مىنىنگ آرتىمدن بارىشىنگدن (و مىنگە بو حقدە خبر بېرىشىنگدن) سىنى نىمە تۇسدى؟!
مىنىنگ آمرىگە اطاعتسىزلىك قىلدىنگى؟! *** "ای آنمىنىگ اۇغلى، سىن مىنىنگ ساچ -
ساقالىمدن تارتمە گىن. مین (اگر بۇزاققە سىغىنە ياتگنلرنى قۇيىپ، يۇلدن آز مە گن كىشىلر
بېلن سىنىنگ آرتىنگدن بارسم) "مىنىنگ سۇزىمنى كۇتمى، بنى اسرائيلنى بۇلىب يۇبارىسن"،
دېيىشىنگدن قۇرقدېم."

الله تعالى منه بۇندىن سۇنگ سىدىمىز ھاروننى قىلگن ايشى خطا بۇلگن دىمىدى و او كىشىنى
قىلگن ايشىنى تصدىقلىدى. چۇنكى اگر بۇ ايش خطا بۇلگە نىدە البتە بۇنى بيان قىلگن
بۇلردى، كۇرىب تۇرگە نىمىزدىك باشقە انبىالر تۇرلى- ھىل اۇرىنلردە قىلگن خطالرىنى،
حتى سىدىمىز ابراھىمىنىگ مۇشرک آتە سىنى حقىگە قىلگن دۇعالرى ياكى رسول الله صلى
الله عليه وسلمنىگ كۇزى عاجىز كىشىگە يۇز اۇگىرىپ قاقاق سالىشلرىنى و شۇنگە اۇحشە
گن اۇرىنلرنى بيان قىلگن.

الله تعالى وحدثگە دعوت قىلگن، ايندى اگر بېر كىشى الله تعالى نى شرىعتىدىكى قانونلرگە
خلاف رويشده تفرق يۇلدىن حرکت قىلە دىگن بۇلسە، شىركگە دۇچار بۇلىدى: إِنَّ اللَّهَ لَا
يَعُوزُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَعُوزُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا
(نساء/۱۱۶) دىمك شىركگە شىرك بېلن جواب بېرىپ بۇلمىدى. جاهل و الدنگن

مُسلمانلار نېنگ بۇزاق پېرسونلېك شېركىنى بىر ابريدە تفرق شېركى بېلن مۇناسىبەت بېلدىر مېدى. مەنە بۇ نېھائىتدە مۇھىم نۇقطة بۇلېب، جۇدە كۇپ اھلى قبلە مخصوصاً بېزلرنى مۇجھاد بىرادرلرېمىز يا كۇرمە گنلىككە ائيشە دى ياكى اۇنگە كۇپ اھمىت بېرىشمېدى و نتيجه دە اۇزلرېنى كئتە مۇسبىتلرگە دۇچار قېلىب ائيشە دى، كۇپىنچە اۇلردن آل سعوڧىنىڭ سالفىلرېگە و مذهبى جاھلرگە اۇحشە گن كېمسە لر يا الله نى شرىعتىڭى قانۇنلرنى دۇشمۇلرې سۇءىستفادە قېلىشە دى، بۇنى نۇمۇنە سېنى عرېستاندە، آلجزائردە، عراقدە، سۇرىيە دە، افغانىستاندە، چىچېندە، كۇردىستاندە و باشقە جايلردە كۇرىشىمىز مۇمكىن.

مُسلمانلار دۇنياسى اۇچۇن تفرقنى جنائتى و عذابى جاھلانە الدنگن و جاھلانە عقيدە لرېدە و عملرېدە شرايط موجد بۇلگنلىگى بائث شېرككە دۇچار بۇلگن كېمسە لر نېنگ جنائتىدن كۇرە انچە يۇقارېراقدە جايلشگن. مەنە بۇنى تىشخېص بېرىشلىك جۇدە ھم مۇھمۇر. عراق و شام اھلى نۇبوت مۇنھجىگە اساسلنگن اسلامى حۇكۇمتى اضطرارى بدال حۇكۇمتكە ائيلە نېشىدە اينىڭ مۇھم اسبابلردن بۇلېشگن ائىدى، بۇندىن تىشقرى اۇلر اينىڭ كئتە جنائتىنى يعنى حۇسېن رضى الل عنھنى قتلېنى ھم عملگە اشېرىشگن، اۇلر عبۇالله ابن عمردن احرام پېتىدە پششە نى قانى، اۇنى حرام يا حلاللىگى حقيدە سۇال بېرىشگن ائىدى، اۇ كېشى اسلامى درك بېلن جۇاب بېرە دېلركى: اھلى عراقكە نۇظر تىشنگلر، اۇلر رىسۇل الله صلى الله عليه وسلم نېنگ قىزلرى تۇققن اۇغلىنى شھيد قېلىشە دى – دە، قۇرقمىسدىن كېلىب پششە نى قانى و اۇنى حۇكى نېمە ائىگە نى بارە سېدە سۇال بېرىشە دى؟

اۇشە زماندىگى مسلمانلار و حتى اۇندىن كېيىنلىگى بېر نېچە نسل ھم حۇددى شۇ روىش و مېتاددىن فايدە لە نېشگن، اۇلر تفرق عذابىنى كۇلە مېنى كېنگىتىرىش ارقە لى بېر- بېرلرېنى قانلرېنى تۇكىشگن و عبادى مۇركۇلردىگى بېر- بېرلرېنىڭ عياللرى، بالە لرى، ياشۇ- قۇرلرېگە رح قېلىشمە گن و نتيجه دە ائيشە دى ائىسە اۇلر بېردە مۇستضعفېن كېشىلرگە و عدە بېرىلگن

اللَّهُ نِي نُصْرَتَيْنِي وَ خِلَافَتَيْنِي كِجِيكِيشِيگَه سَبَب بُولِشْگَن، بُونْدَن تَشْقَرِي اُولُر اُولُرَيْنِي دِيَار لُرِيدْگِي طَاغُوتلُر وَ ايشغالگرلُر نِينْگ حُكْم رَانَلِيك دُورِينِي هَم كُؤَيْتِيرِيشَه دِي وَ مُسْلِمَانلُرْنِي اُؤُسْتِيدَه فَقِير لِيكْنِي، اچْلِيكْنِي، دُشْمَنْلُرْنِي اُؤُسْتُونلِيْگِينِي دُؤَام اِيْتِيشِيْگَه بَانِث بُولِيشَه دِي، مَنَه بُو حَالْتَدَه اُولُر سُؤُرْبِيْتَلِيك، فَهْر وَ جَهَالْت بِيْلَن اُولُرَيْنِي فِرْقَه پِي نَاجِيَه دِيْب جَر سَالِيشَه دِي، هَمْدَه مِيَسْوَاكْنِي، سَاقَالْنِي رِعَايْت قِيلِيش وَ مُسْلِمَانلُرْدْگِي كِيچِيك وَ نِهَائْتَدَه مِيدَه مَسْلَه لُرْگَه يَپِيشِيْب اَلِيش بِيْلَن فَهْر لَه نِيشَه دِي وَ بُولُر اُوچُون حِكْمَت يَسَب فَلْسَفَه تُوْقِيشَه دِي. مَنَه بُولُر اللّٰه نِينْگ نُصْرَتِي وَ يَارْدَمِي يُولِيدْگِي اَشْكَارَه اَدَشِيش اِيْگَنلِيْگِيدَه هِيچ كِيْم شَبَهه قِيلْمِيدِي.

بِيْز لُر نِينْگ وَ طَيْفَه مِيْز اللّٰه نِي شَرِيْعَتِيدْگِي قَانُونلُرْنِي سْتَرَاتِيْگِيَه سِي وَ تَكْتِيْگَه سِيْنِي بِيَان قِيلِيشْدُؤُر، اِيْنْدِي بُونْدِي قَانُون وَ سُنْتلُرْگَه تَابِع بُولِيش يَا بُولْمَسْلِيك شَخْصَلُرْنِي اُولُرِيْگَه بَاغْلِيْق، بِيْز اُولُرْنِي قِيَامْتِيدْگِي وَ كِيْلِي هَم اِيْمَسْمِيْز وَ اُولُرْنِي قَلْبِيْنِي بِيْلِيش هَم قُولِيْمِيْزْدَن كِيْلْمِيدِي: وَمَا اَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ (يونس/ ۱۰۸) وَ « اَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ » (انعام/ ۶۶)

شُؤْنْگَه قَرْمَسْدَن رَسُول اللّٰه صَلَّى اللّٰه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحْمَت قَيْلَه دِيْلُرْكِي: اِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ، رَجُلًا فَاجِرًا، يُقْرَأُ كِتَابَ اللّٰهِ لَا يَزْعُوِي اِلَى شَيْءٍ مِنْهُ. "قُرْآن" نِي اُوْقِيْدِيْگَن، اَمَّا فَاجِر شَخْصَلُر، اِيْنْگ يَامَان اِنْسَانلُر جُمْلَه سِيْدَن حِسَابَلَه نَه دِي.

چُونْكِي اللّٰه نِي رِضَاسِي وَ اِنْسَانلُرْنِي اَزَادَلِيْگِي، سَعَادَتِي « يُعْزِرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ » (رعد/ ۱۱) گَه بَاغْلَنْگَن وَ حُودِي پَرُورِيش قِيلِيْنْگَن پِيْلَلَه قُؤُرْتِيْگَه اُوْحَشَب عَاقِبَتِيْنِي اُولِيْب اُؤْتِيْر مَسْدَن اُونْگَه عَادَت قِيلْگَن، اُؤُرْگَنْگَن شَخْصَلُر، اَحْزَابلُر، جَمَاعَتلُر، گُؤُرُؤَهْلُر اُولُرِيْگَه قَرْمَلِيك، حُؤْدِيْبِيْلِيك وَ اَلْدِيْنْدَن حُكْم قِيلِيشِيْدِيك خَطْرَلِي قُؤُرْغَانْدَن اُولُرَيْنِي نَجَات بِيْرِيشَلُرِي لَازِم وَ بُوْتُون اِعْتِيَارلُرِي وَ دِقَقْتلُرِيْنِي هَمَه قَبُول قَيْلَه دِيْگَن رَهْبَرِيْتِي يَنْگِيْدَن قِيْتِيشِيْگَه يَعْنِي نُبُؤْت مَنَهْجِيْگَه اَسَاسلَنْگَن اِسْلَامِي حُكُؤْمَت وَ وَاچِد اُولِي اَلْمُر شُؤْرَاسِي، وَاچِد اُؤْمَت وَ وَاچِد جَمَاعَتْگَه قَرَه تِيشَلُرِي كِيْرَك.

سابقون الاولونينگ منه بو جماعتلرنى مۇخافىظت قىلىش بارە سىدىكى اينگ كوزگە كورينگن صىقتلردىن بىرى شۇ ايديكى، اولر اولرلارنى بىردىملىكى و وحدتىنى اوزىگە خاص سىزگىرلىك بىلن مۇخافىظت قىلىشە دى و اولر حتى اولرلارگە تفرقه گە آليب باروچى فكرلارگە سبب بولە دىگن وسوسە لرگە هم يول بىرىشمىدى، اولر نىنگ مۇسلمانلارگە نسبتاً كوز- قرشلىرى حۇسن ظنكە اساسلنگن. اولر اسلامى حۇمۇمتى پناھىدىكى اولى الامر شوراسىنى و واحد اومتى و واحد جماعتنى اساسىدە وجودگە كىلگن مۇسلمانلار نىنگ جماعتىدن هيج كىمنى آسانلىك بىلن چىقە ريب بويارىشمىدى و اولر نىنگ اولرلارنى هم منه بۇندى جماعتلردن ذرە چە اوزاقلە شىشمىدى. چۇنكى اولر ايشانچ بىلن قۇيىدىكىلارنى درك قىلگن ايديلر: انه من فارق الجماعة شبراً فمات فميتة جاهلية^{۹۵} كىمكى جماعتدن بىر قريچ اوزاقلشيب اولسە، جاهلانە اولگن بولە دى. جماعتدن بو رويش بىلن چىقىشلىك هم، اسلامى حۇمۇمتى و اونى واحد اجماعىنى اطاعتىدن چىقىشلىك و مۇسلمانلارنى آره سىدە تفرقى ايجاد قىلىشلىك و مۇسلمانلارنى، مۇمنلارنى اورتە سىدە جنگنى و اوروشنى وجودگە كىلتىرىش و نهايتدە ايشنى جاهلى جنگلارگە چە آليب بارىش حسابلە نە دى، بو پىردە شخسىنى ايمانىنى هم حورمت قىلىنمىدى و الله گە سمعنا و اطعنا بويىچە مۇسلمانلارنى قانونى، مالينى، ناموسىنى حفظ قىلىش و باشقە شرعى ايشلر بارە سىدىكى الله گە بىرىلگن عهدگە و پىمانگە هم رعايت قىلىنمىدى و بۇنى عاقىتىدە كور- كورانە، عقلنى ايشلە تيش و شرعى صحىح درك بىلن آليب بارىلمە گن، ملتچىلىكگە و قومپرستلىكگە، نىرتكە، جاهلىتكە اساسلنگن جنگلر وجودگە كىلە دى، نتيجه دە ايسە پىللر دوامىدە منه بۇندى كور- كورانە جنگلارگە گۇواه بولە ميز: وَمَنْ قَاتَلَ تَحْتَ رَايَةِ عَمِيَّةٍ، يَغْضَبُ لِعَصْبَةِ، أَوْ يَدْعُو إِلَى عَصْبَةٍ، أَوْ يَنْصُرُ عَصْبَةً، فَقُتِلَ، فَقَتَلَهُ جَاهِلِيَّةٌ.^{۹۶} كىمكى كور- كورانە جنگنى بىراغى استىدە جنگ قىلسە و قومپرستلىك اوچون غضبلنسە و اونگە دعوت قىلسە و اونگە ياردەم بىرسە و شۇ يۇلدە اولدىرىلسە، او جاهلى اوليم بىلن كىتىدى.

^{۹۵} متفق عليه عن ابن عباس

^{۹۶} صحيح مسلم كتاب الإمارة (۵۴/ رقم الحديث ۱۸۴۸)

حۇپ، ايندى بيز اورتە دە ئۇسلانلارنى واجد جماعتىگە ايگە ايمىمىز، بلكى يۇزلب و حتى مينگلب رنگا- رنگ، هيلمە - هيل جماعتلار يميز بار. نيمە اۇچون؟ چۇنكى واجد اجماعگە ايگە ايمىمىز. و منە بو واجد اجماع هم واجد اومتدن و واجد اومت هم واجد اولى الامر شوراسيدن وجودگە كيلە دى، منە بو شورانى اوزى هم نۇبوت منھجىگە اساسلانگن اسلامى حۇممتى يۇتوقلار يدن بيرى سنلە دى.

ديمك منە بو يۇزلب هيلمە - هيل جماعتلار نينگ موجودليگى شرعى اساسگە ايگە ايمس و هيچ كيم اوزىنى جماعتيدن چيققن كيشيلارنى حديندكى عاقبتگە شامل قيلە الميدي. بلكى منە بو ترقاق جماعتلر اضطرارى حالتدە مجاهدلر شوراسى و نۇبوت منھجىگە اساسلانگن اسلامى حۇممتى تشكيل قيليش تامان حرگت قيليش اۇچون تنھا ازار حسابلە نە دى. بۇلار نينگ همە سى واجد اجماعگە و واجد جماعتگە بيتيش اۇچون ازار و واسيطە دور. نۇبوت منھجىگە اساسلانگن اسلامى حۇممتدن كيليب چيققن واجد اومتى و واجد اولى الامر شوراسيىنى مخصولاتى بولميش منە بۇندى واجد اجماعگە بيتگن بيتيمىزدە، در حقيقت واجد جماعتگە هم بيتگن بۇلە ميز. بو حالتدە رسول الله صلى الله عليه وسلمنى سوزلار يگە كۇرە: مَنْ خَلَعَ يَدًا مِنْ طَاعَةٍ لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا حُجَّةَ لَهُ. ۹۷

اچيق- ايدين كۇر ينيب تۇرگە نيديك، جماعت بارە سيدكى الله نى شريعتيدكى قانونينگ منە بو دستورينى تطبيق قيليشليكنى، فقط و فقط ئۇسلانلار نينگ واجد جماعتى شكلانگن صورتدە گينه امكنى بۇلە دى حالاص، اۇنينگ اينگ على شكلى ايسە دار الاسلامدە و نۇبوت منھجىگە اساسلانگن اسلامى حۇممتدە ياكى اضطرارى بدل حۇممتدە اوزىنى كۇرسە تە دى، منە بو منظورنى قولگە كيريتكۇن يميز چە اضطرارى حالتدە فقط كنتە راق جماعتلر و

جَمَاعَتَلَرنى شۇراسى شَرعى اساسگە ايگە بۇلە آلە دى، اَمَّا بۇنى تيسگە ريسى مۇمكىن
ايَمَس.

حَرَكَتَ وَ يَكْغَ حَالِدْغى جِهَادَ باشلننن پيْتيدَه، فَقَطْ وَ فَقَطْ حُكُومَتَ قُدْرَتِيْغَ كُوز تيكيش لازم
بۇلە دى، وَ نُبُوتَ مَنَهْجِيْغَ اساسلننن اسلامى حُكُومَتَدَن اَلدِينْغى مَرَحَلَه لَرنى هِيْچ قَيْسى
بيريگه راضى بۇلينيدي. مۇمنلر ناچار بۇليب قاليشنن پيْتيدَه، يَكْغَ صُورَتَدَه جِهَادْغَ قۇل
اُوريب حَقْلَرىنى قۇلگه كيرينيْسَه هَم، لِيْكِن يَكْغَ حَالَدَه هِيْچ نَرَسَه قۇللَرِيْدَن كِيْلْمَسْلِيْغِيْنى
تۇشۇنيْب پيْتيشَه دى وَ اُوزىنى مَحَلَه داشى يا مَذْهَبِداشى يا باشقَه مَنطَقَه دْغى مَظْلُوم مُسْلِمَانلَر
وَ باشقَه آز ادليْك طَرَفدارلرى بِيْلَن دُشْمَنىنى وَ باسقينچى طاعۇتنى قُدْرَتِيْغَ يَقِينراق حَالِدْغى
گنْتَه راق بِيْر قُدْرَتىنى تَشْكِيل قِيْلِيْشْغَ حَرَكَت قِيْلَه دى، شۇ سَبَبلى هَم بَرْچَه مُسْلِمَانلَر يَشِيْدِيْغَن
ديارلَرَدَه تۇرلى- هِيْل تَشْكِيلاتلَر، جَمَاعَتلَر، اَحْزابلَر وَ جُودْغَه كِيْلَه دى.

اَفْسُوسْكى بَعْضى بِيْر مُسْلِمَانلَر مَنَه شۇ مَرَحَلَه دَه تُوْحْتَبْ قَالِيْشَه دى وَ تَكَامُوللِشِيْش تَامَانْغَه
حَرَكَت قِيْلِيْشْمِيْدى وَ تۇرلى- هِيْل جَمَاعَتلَر، هَر- هِيْل نُوْعَدْغى اَحْزابلَرنى وَ جُودْغَه كِيْلْتِيْرِيْش
بِيْلَن گَاهِيْدَه اُوزلَرىنى جِهَادَ وَ مُبَارَزَه نى، هَمْدَه نُبُوتَ مَنَهْجِيْغَه اساسلننن اسلامى حُكُومَتىنى
تَشْكِيل بۇلِيْشى بۇلِيْدَه مَانِع قِيْلِيْب قۇيِيْشَه دى وَ اُوزىنى تَكَامُوللِشِيْش بۇلِيْدَه قَدَم باسِيْب كِيْتَه
ياتنن گۇدْكنى نابۇد بۇلِيْش حَظْرِيْغَه تۇشۇريْب قۇيِيْشَه دى وَ بۇنْغَه قۇشِيْمْچَه رُوِيْشَدَه
اُوزلرى اسلامى حُكُومَتىنى قُدْرَتىنى، توكيْلننن قانلرنى وَ نامۇسلرنى،
ماللرنى، ويرانگر چيلىكلرنى نَمْرَه سِيْنى قۇلگه كيريتَه آلْمَه گن حاللَرِيْدَه، اَخِيْرِيْدَه يَنَه باشقَه بِيْر
طاعۇتنى حُكْمَرَانلِيْكْغَه پيْتيشيْغَه يا اُوشَه اَلدِينْغى طاعۇتنى پايَه سِيْنى مُسْتَحْكَم بۇلِيْشِيْغَه
سَبَب بۇلِيْشَه دى.

حَه، وَ حَدْتْغَه ماييل بۇلِيْش وَ شۇرا، اسلامى حُكُومَتىنى تَشْكِيل قِيْلِيْش، وَ اِدْ اُوْمَتَ وَ وَاِدْ
اِجْمَاعَ وَ وَاِدْ جَمَاعَتَ تَامَان حَرَكَت قِيْلِيْش، بِيْزَلر اُوْچُون مَوْجُود بۇلننن يِگانَه بۇلدير، بِيْزَلر
اِيْسْتَلننن قُدْرَتىنى قۇلگه كيريتگچ اُوزيْميزنى بِيْر يۇزِيْدْغى خِلَافْتْغَه مُسْتَحَق دِيْب بِيْلَه مِيْزَو

فَقِيرَ لَيْكِنِي، أَجْلِيكِنِي يُوقَاتِي لَيْشِي، بُولَغَه نَيْشَلَر وَ كَوْمَرَاهَلِيكَلَرْنِي پَاكَلَه نَيْشِي، دُشْمَنْنِي تَشَقَه رِيگَه حَيَدَه لَيْشِي وَ اُولَرْنِي حُكْمَرَانلِيگِينِي يُوقَاتِي لَيْشِي بَارَه سِيدگِي اَلله نِي وَ رَسُولِينِي وَ عَدَه سِيگَه اُولَرِيْمِيْزْنِي لَاطِيْق دِيْب بِيْلَه مِيْز، هَمَدَه هَمَه مِيْز بِيْرلَشْگَن حَالَدَه مُتَّجِد جِهَادْنِي وَ حَقْتِي رُويَابْگَه چِيْقَه رِيْش وَ دِيْنِيْمِيْزْدگِي اِيْسْتَلْگَن اِجْرَالَرْنِي عَمَلْگَه اَشِيْرِيْش اُوچُون حَرَكَت قِيْلَه مِيْز.

مَنَه بُو كِيْنِگ - قَمْرَاوَلِي جِهَاد وَ مُبَارَزَه نِيْنِگ اَوْلِگِي پَاغَانَه سِي وَ مَرَحَلَه سِيْدَه بِيْزَلَر اِيْسْتَكَلَرِيْمِيْزْنِي بِيْرلَشْتِيْرِيْشِيْمِيْز كِيْرَك، هَمَدَه مُشْتَرَك اِيْمَانِيْمِيْزْگَه وَ مُشْتَرَك نُوْقَطَه لَرِيْمِيْزْگَه وَ مُشْتَرَك دُنْيَاوِي وَ اَخِيْر تَدْگِي مَنَفَعَتَلَرِيْمِيْزْگَه دِقَقْتِنِي قَرَه تِيْشِيْمِيْز لَازِم، بُوْنِي كِيْتِيْدَن شُوْرَادَه مَنَه بُو اِيْسْتَكَلَرْنِي وَ مَنَفَعَتَلَرْنِي وَ مُشْتَرَك دُنْيَاوِي نُوْقَطَه لَرْنِي اَوازْگَه قُوِيْشِيْمِيْز كِيْرَك، اُولَر تَصْدِيْقَلَنْگِيچ اِيْسَه، هَمَه مِيْز بِيْرْگَه لِيكَدَه شُو دَرَجَه دَه مُتَّجِد بُوْلِيْشِيْمِيْز لَازِمَكِي، اِيْنِگ اَخِيْرْگِي مُوْمِكِيْن بُوْلْگَن حَالْتَدَه وَ بَرَجَه شَرَعِي شِيْوَه لَرْنِي، نَرَسَه لَرْنِي اِيْشْگَه سَالِيْب مَنَه بُو وَ حَدْتِنِي وَ شُوْرَانِي دِفَاع قِيْلِيْشِيْمِيْز كِيْرَك.

اَلله تَعَالَى بِيْزَلَرْگَه شُوْرَا نِعْمَتِي بِيْلَن اَلْطَف قِيْلْگَن وَ بِيْزَلَرْگَه قُدْرَت، عَزَّت بِيْرْگَن بِيْتِيْدَه، بِيْزَلَر كُفْرَانِي نِعْمَت قِيْلِيْشْگَه وَ بُوْنْدِي نِعْمَتِنِي ضَايَه قِيْلِيْشْگَه حَقَقِيْمِيْز يُوْق:

- مَنَه بُوْنْدِي بُوْيُوْك نِعْمَتِنِي مُحَافِظَت قِيْلِيْش اُوچُون بَرَجَه سُوْزَلَرِيْمِيْزْنِي،
حَرَكَتَلَرِيْمِيْزْنِي، تَبْلِيْغِي وَ عَمَلِي دَسْتُوْرَلَرِيْمِيْزْنِي شُوْرَانِي وَاجِد رَعِيْبْگَه كُوْرَه اِيْشْگَه سَالَه مِيْز.

- كِيْرْگَه تَابِع بُوْلِيْشَلِيْك وَ اُوْنِي كِيْتِيْدَن يَكْگَه حَالَدَه حَرَكَت قِيْلِيْشَلِيْك، يَالْغِيْز حَالَدَه اِيْشَلَش،
كُوْپْچِيْلِيْكِنِي يَا شُوْرَانِي نَامِيْدَن كِيْپِيْرِيْش مَمْنُوْع وَ نَاشَرَعِي بُوْلِيْشِي كِيْرَك.

اللَّهُ تَعَالَى أَنَّهُ أَوْشَنَجَه بِي سَوَاد، دَرَس أَوْقِيمَه كَن صَحَابَه لَرْنِي "عَالِم" دِيب سَنَكَه نِي
كُوچِيلِيكِيَنگِيز اُوچُون جُوْمَبَاق بُولگَن بُولِيشِي مُؤْمِكِين، بُونِي بَرَابَرِيَدَه ايسَه رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى
الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَوْشَه زَمَانِنِيَنگ سَوَادِلِي، بَكَه لُور وَ مَكِيسْتِر، دَاكْتَارَلِيك دَرَجَه سِيكَه اِيكَه
بُولگَن پَرَاْفِيَسَارِي بُولْمِيش أَبُو الْحَكَم اِسْمِي بِيْلَن مَشْهُور بُولگَن شَخْصِنِي أَبُو جَهْل يَعْنِي
جَاهِلِيكِنِي اَتَه سِي دِيب نَامَلِيْدِيَلَر؟

بُولَرْنِي دَلِيلِي نِيْمَه دَه؟ اللَّهُ تَعَالَى نِي نَظَرِي بُوِيچَه "عَالِم" قَنْدَى كِيَشِي بُولَه دِي؟ سَوَادِي بُولْمَه
كَن كِيَشِيكَه هَم "عَالِم" دِيسَه بُولَه دِيْمِي؟ بِي سَوَاد كِيَشِي هَم "عَالِم" بُولِيشِي مُؤْمِكِين بُولگَن
اللَّهُ تَعَالَى نِي نَظَرِيْدَكِي عِلْم وَ عَالِم نِيْمَه اُوْرِي؟ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي اُوْرَلَرِي هَم
بِي سَوَاد بُولگَنلَر وَ يَارِيشِنِي هَم بِيْلْمَه كَنلَر، اُو كِيَشِيْنِي يَارَانلَرِي هَم اَكْتَر حَاللَرْدَه شُونَكَه
اُوْحَشَش بِي سَوَاد بُولِيشَكَن، شُونْدَى كِيَشِيْلَرْنِي قَنْدَى قِيْلِيْبُ اللهُ تَعَالَى "عَالِم" دِيب نَامَلِيْدِي؟
"عَالِم" بُولِيش اُوچُون سَوَادِلِي بُولِيشَلِيك، اُولچَاو بُولَه اَلَه دِيْمِي؟ اللَّهُ تَعَالَى "عَالِم" بُولِيشِنِي
اَلِدِيَنگِي شَرَطلَرِيْدَن بِيْرِيْنِي سَوَادِلِي بُولِيش، دِيب حِسَابَلِيْدِيْمِي؟ بُونَكَه اُوْحَشَش اُوْتَلَب سَوَاللَر
بِيْلَرْنِي كُوچِيلِيكِيَمِيْزْدَه تُوغِيْلگَن بُولِيشِي مُؤْمِكِين وَ بُو بِيْلَرْنِي قُوِيْدَكِي اَخِيْرَكِي سَوَالگَه
بِيْتَكَه زِيْب كِيْلگَن بُولْسَه كِيْرَك، يَعْنِي مِيْن قِيْرِدَن بَاشَلَه سَم بُولَرَكِيْن؟ اَنَه اَوْشَه قِيْسِي عِلْم وَ
مِيْن قَنْدَى قِيْلِيْبُ "عَالِم" بُولَه اَلَه مَن وَ قَنْدَى قِيْلِيْبُ بَاشَقَه لَرْنِي هَم رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمْنِي رُوِيْشَلَرِيكَه كُوْرَه "عَالِم" قِيْلِيْشَكَه قَادِر بُولَه مَن؟

اُوْلَا شُونِي بِيْلِيْشِيْمِيْز لَازِمَكِي، سُمِيْه وَ يَاسِر، عَمَّار، بِلَال وَ بَاشَقَه لَرگَه اُوْحَشَه كَن بِي سَوَاد
كِيَشِيْلَرْنِي أَبُو جَهْلَكَه، يَهُودِيْلَرگَه، نَصْرَانِيْلَرگَه اُوْحَشَه كَن سَوَادِلِي كِيَشِيْلَرْدَن اَفْضَل دِيب
بِيْلگَن اللَّهُ تَعَالَى نِي مَنظُوْرِيْدَكِي "عِلْم" قِيْسِي عِلْمْدُوْر؟ مَنَه بُو رُوِيْش بِيْلَن بِيْرِيْنِي اُوْرِيْنَدَكِي
"عَمَل" قِيْسِي وَ بِيْلَر تَعْلِيْم اَلِيْشِيْمِيْز وَ تَعْلِيْم بِيْرِيْشِيْمِيْز كِيْرَك بُولگَن عِلْم قِيْسِي اِيكَه نِيْنِي
فَهْمَلِي اَلَه مِيْز؟ چُونَكِي بُونْدَن كُوْرَه پَسْتَرَاْقَدَه جَايَلِشَكَن بَاشَقَه عِلْمَلَر هَم مَوْجُوْد، اُوْلَر
كِيْپِيْنگِي دَرَجَه لَرْدَه تُوْرَه دِي، مَثَلًا: يُوْسُف عَلَيْهِ السَّلَامَكَه بِيْرِيْلگَن تُوْشِنِي تَعْبِيْرِيْنِي اَيْتِيْش
عِلْمِي: رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ (يوسف/ 101) يَاكِي دَاوُد عَلَيْهِ

السَّلَامُكَ بِيرِيلْغَن صَنَعَتْ عِلْمِي: وَ عِلْمَانَاهُ صَنَعَةَ لُبُوسٍ لَكُمْ (انبیاء/ ۸۰) ياكى سُلَيْمَانَ عَلَيْهِ
السَّلَامُكَ بِيرِيلْغَن پَرَنَدَه لَرْنِي تَبِيلِينِي فَهَمَلْشَ عِلْمِي: وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلِمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ
(نمل / ۱۶) ياكى طَبِيَّات، مُهَنْدِسَلِيك، صَرَف، نُهُو، بَلَاغَه وَ بُونْدَن بَاشَقَه مَوْجُود بُولْغَن يُوْزَلْب
بَاشَقَه عِلْمَلَر.

اللَّهُ تَعَالَى أَوْلَگِي أُوْرِينَلَرْدَه تُوْرَه دِيگَن عِلْمَلَر حَقِيْدَه مَرَحَمَت قِيْلَه دِيكِي:

- وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (بقره / ۱۲۰)
يَهُودِي وَ نَصْرَانِيَلَر أُوْلَرْنِيْغ دِيْنِيْگَه كِيْرَمَه كُوْنِيْغِيْز چَه هَر كِيْز سِيْزْدَن رَاضِي بُولْمِيْدِيَلَر.
اَيْتِيْغ: " اللَّهُ نِيْغ يُولِيْغِيْنَه حَقِيْقِي يُولْدِيْر. " قَسْمَكِي، اَگَر سِيْز گَه كِيْلْغَن حَقِيْقِي بِيْلِيْمَدَن كِيْبِيْن
اُوْلَرْنِيْغ نَفْس – هُو اَلَرِيْگَه اِيْر كَشْسَن كِيْز، اَلَلَّه تَرْفِيْدَن سِيْز گَه نَه بِيْر دُوْست وَ نَه بِيْر يَارْدَم
بِيْر كُوْچِي بُولْمِيْدِي.

- وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ (بقره / ۱۴۵) اَگَر
فَرَضاً سِيْز گَه كِيْلْغَن بِيْلِيْم (وَچِي) دَن كِيْبِيْن هَم اُوْلَرْنِيْغ هُو اَيِي نَفْسَلَرِيْگَه اِيْر كَشْسَن كِيْز، اُو
حَالَدَه شُبَهَه سِيْز ظَالْمَلَرْدَن بُولِيْب قَالَه سِيْز.

- فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ (آل عمران / ۶۱) اِيْنْدِي سِيْز گَه كِيْلْغَن مَنَه شُو
حَقْنِي مَعْلُوْمَاتَدَن كِيْبِيْن (نَصْرَانِيَلَرْدَن) كِيْمَدَه – كِيْم سِيْز بِيْلَن تَلَه شِيْب – تَارْتِيْشْمَاقْچِي
بُولْسَه، بُو بِيْر دَه هَم مُبَاهِيْلَه مَسْأَلَه سِيْدَه شُبَهَه سِيْز مَنظُوْر اُو عِلْمَلَر بُولْغَن اِيْمَس.

مَنَه بُو اَيْتَلَرْنِي كِيْبِيْدَن اَلَلَّه تَعَالَى عِلْم اِيْگَه لَرْنِي قُوْيِيْدِيْگِيْچَه تَنِيْشْتِيْرَه دِي:

- شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (آل
عمران / ۱۸) اَلَلَّه، فَرِيْشْتَه لَر وَ عِلْم اَهْلَلَرِي – عَدَالْت بِيْلَن حُكْم قِيْلْگُوْچِي يَالْغِيْز اَلَلَّه دَن اُوْز گَه
هِيْچ قَنْدِي تَنْگَرِي يُوْق، فَفَط اُوْنِيْغ اُوْزِي بَار لِيْگِيْگَه كُوْ وَاھْلِيْك بِيْر دِيَلَر. هِيْچ قَنْدِي تَنْگَرِي
يُوْق، فَفَط اُوْنِيْغ اُوْزِي بَار. اُو قُدْرَتْلِي، حِكْمَت اِيْگَه سِيْدِيْر.

- وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ (آل عمران/٧) علمده ثابت قَدَم بُولُغَن كِيشِيلَر ايسه: " اؤ كِتَابِگَه ايمان كِيلتير گنمیز. هَمَه ايتلری پَرور دِیگار ايمیز حُضور يَدَن دِير"، - دِییدیلر. وَ فَقَط اَهْلِي دَانِيشْلَر كِينه پَنَد - نَصِيحَت اَلُرْلَر.

مَنَه بُو لَا الهه اَلَا الله اَهْلِينِيَنگ الله تَرَفِيدَن نازيل بُولُغَن بَرَجَه اَحْكَامْلَر گَه وَ الله نِي شَرِيْعَتِيَدَگِي قَانُونْلَر نِي هَمَه سِيگَه نِسَبَتَا بِيْلدِير گن مُنَاسَبَتِي بُولَه دِي. اُولر اَهْلِي عِلْم وَ عِلْمَدَگِي ثَابِت قَدَم كِيشِيلَر جِسَابَلَه نَه دِي، اُونْدَه قَرِي وَ يَاش بِيگِيتِنِي يَ سَوَادِلِي وَ سَوَادِيسِي نِي يَ اير گك وَ عِيَالِنِي فَر قَلْب اَجْر تِيْلَمِي دِي.

ايندِي صُحْبَت قِيلِينَه يَات گن عِلْم تَنهَا " لَا الهه اَلَا الله" اِيگَن لِيگِي وَ بَرَجَه بِيَعْمَبَر لَر كِيلتير گن نَرَسَه اِيگَه نِي اَجِي ق - اَي دِين مُشَخَّص بُولدِي: « وَ لَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَّسُولًا اَنْ اَعْبُدُوا اللهَ وَ اجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ» (نحل/٣٦) اَنِي قِي، بِيَز هَر بِير اَوْمَت گَه: " الله گَه عِبَادَت قِيلِين گَلَر وَ شَيْطَانَدَن بِي رَاق بُولِين گَلَر"، (دِيگَن وَ حِي بِيْلَن) بِير بِيَعْمَبَر يُو بار گنمیز.

شُو سَبِيلِي هَم مَرَحَمَت قِيلَه دِي كِي: فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (بقره/٢٥٦) بَس، كِيم شَيْطَانَدَن يُو ز اُو گِير يَب، الله گَه ايمان كِيلتير سَه، اؤ هِيچ اَجْرَب كِي تَمِي دِي گن مُسْتَحَكَم حَلَقَه نِي اوشل بِي دِي. الله ايشيتي گُو چِي، بِي لُگُو چِي دِير. بَرَجَه مُسْلَمَان لَر گَه اَمْر قِيلَه دِي كِي: فَاَعْلَمُ اَنَّهُ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ (محمد/١٩) بَس، (اِي مُحَمَّد)، هِيچ قَنَدِي اِلَهه يُو ق، مَگَر الله گِينَه بار اِيگَن لِيگِنِي بِي لِين گ. رَسُول الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَمْر نِي بَاشِي دَه مَرَحَمَت قِيلَه دِيلَر كِي: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، قُولُوا: لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ تَقْلِحُوا. اِي اَدْمَلَر! «لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ» دِين گَلَر رَاسْت گَار بُولَه سِي ز لَر.

مَثَلًا بِي ز لَر فُر اَنْدَه «لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ» نِي عِلْمِي اُولَر گَه بِير يِل گَن يَ اُولَر گَه عِلْمِي بِير يِل مَه گَن كِيشِيلَر بارَه سِي دَه جُو دَه كُو پ مِثَال لَر نِي كُو رَه مِي ز: وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ اِلَيْكَ حَتَّى اِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ اَنْفَا اُولَئِكَ الَّذِيْنَ طَبَعَ اللهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا اَهُوَاءَهُمْ (قتال: محمد/١٦) (اِي مُحَمَّد)، اُولَر نِين گ (مُنَافِقَلَر نِين گ) اَرَه سِي دَه شُون دِي كِيم سَه

لَر هَم بَارِكِي، اُولر سِيزگه قۇلاق سَالِيْب تۇرۇر- دَه، حۇسۇر يِنگِيزدَن چِيَققَن وَ قَتلَر يَدَه عِلْم عَطَا اَيْتِيلگَن ذَاتلَر نِي (مَسخَرَه قِيلِيشِيْب): "حَاضِر گِيْنَه (مُحَمَّد) نِيْمَه دِيگَن اِيْدِي؟" دِيْب سۇررُلر. اَنَه اُوشَه لَر اَلله دِيْللَر يِنِي مُهْرَلَب قۇيگَن وَ اُوزلَر يِنِيْنگ هَوَايِي نَفْسلَر يِگَه اِيْرگشگَن كِيْمَسَه لَر دِيْر.

اِيْنِدِي اَلله تَعَالَى يۇزَلَب بَلِكِي مِيْنگَلَب باشقَه عِلْملَر نِي آرَه سِيْدَه اُولگِي اُور يِنگَه قۇيگَن عَمَل وَ اُوتگَن تَرِيخ بۇيِيچَه بَرچَه پِيغَمْبَرلَر نِي خَبَرِي وَ آخِيْرگِي اِيْلچِيْنِي هَم رَسَالَتِي بۇلگَن نَرَسَه نِيْمَه اِيگَنلِيگِي آچِيْق – اِيْدِيْن بۇلْدِي؟ اَلله تَعَالَى عِلْم وَ اُونِي اِيگَه لَرِي حَقِيْدَه قِيْسَقَه چَه اِيضَا ح يِيْر يِب مَرَحَمَت قِيْلَه دِيكِي: اِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ (فَاطِر/ ۲۸) اَلله دَن بِنْدَه لَرِي آرَه سِيْدگِي عَالِم – بِيْلِيْمْدَانلَر گِيْنَه قۇر قۇر.

عَقْلِي وَ رُوحِي سَلَامَتْلِيكگَه اِيگَه بۇلگَن سَوَادِلِي وَ سَوَادِسِيْز، اِيْرگَك وَ عِيَال، يَاش وَ قَرِي كِيْشِيْلَر گَه بِيْر يِلِيْشِي كِيْر ك بۇلگَن عِلْم قِيْسِي اِيگَنلِيگِي حَاضِر مُشَخَّص بۇلْدِي؟ حَه، اُ طَاغۇتگَه كُفَر كِيْلْتِيْرِيْش وَ اَلله گَه اِيْمَان كِيْلْتِيْرِيْش دُور: فَاَعْلَمُ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ (مُحَمَّد/ ۱۹) يَاكِي «لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ» دِيْنگَلَر نَجَات تَاپَه سِيْز لَر، "لا اله" (طَاغۇتگَه كُفَر كِيْلْتِيْرِيْش) وَ "اِلَّا اللّٰهُ" (اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ اِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ) دُور. شُو حَالَاص. اُونِي هَمَّه سِيْگَه اِيْمَان كِيْلْتِيْرگَن كِيْشِي، «اَمَّا بِه كُلُّ مَنْ عِنْدَ رَبِّنَا» اُونگَه عِلْم بِيْر يِلگَن بۇلَه دِي: اُولِي الْعِلْم وَ عَالِمْدُور، اگَر چِي اُ رَسُوْل اللّٰهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ گَه يَا اَكْثَر صَحَابَه لَر گَه اُوْحَشَب كَامِل بِي سَوَاد بۇلَسَه هَم عَالِم حَسَابَلَه نَه دِي، اِيْنِدِي اگَر اُونِي هَمَّه سِيْگَه اِيْمَان كِيْلْتِيْر مَه گَن بۇلَسَه، جَاهِل وَ نَادَان بۇلَه دِي، حۇدْدِي اَبُو جَهْلگَه اُوْحَشَه گَن جَمِيْعِيْتَدگِي اِيْنگ سَوَادِلِي دَاكْتَار وَ پَرَاْفِيْسَار بۇلگَن تَقْدِيْر دَه هَم.

حۇپ اِيْنِدِي اَلله تَعَالَى هَمَّه گَه اَمْر قِيْلَه دِيكِي، مَنَه بُو عِلْم نِي باشقَه عِلْملَر دَن اَلْدِيْن كَسْب قِيلِيْشِيْمِيْز كِيْر ك: فَاَعْلَمُ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ. (مُحَمَّد/ ۱۹) اَمَّا بِيْر يِنچِيْدَن هَمَّه اَدْمَلر هَم عَرَبچَه نِي بِيْلْمَسَلِيكَلَرِي مُؤْمِكِيْن، اِيكِيْنچِيْدَن اُولر يَشَب تۇرگَن جَايِلَر يِنِي تَر ك قِيلِيْب

باشقە جايلىرىگە بارىپ تەلىم ئالغىنىگە قارى بولمىلىكلىرى مۇمكىن، مەنە بۇندى خالىتە بەزى
بىر شەخسلەر اۇشە باشقە جايگە بارىپ تەلىم ئالغىلىرى كىرىك بۇلە دى: وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ
لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا
إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ (توبە/۱۲۲) بَرَجَهُ مُؤْمِنًا (جنگگە) چىقىشلىرى لايىق ايمس. آخىر
اۇلردن ھر بىر گۇرۇھدن بىر طائفە آدملىر (جَنگ اۇچۇن) چىقىمىدىلمى؟! (قالگنلىرى
ايسە مەينە دە) دىننى اۇرگە نىب، (جَنگگە كىتگن) قوملىرى اۇلر نىنگ ادىلىرىگە قىتگن
وَقَتْلَرِيَدَه، اۇ قوملىر الله نىنگ عذابىدن سقلە نىشلىرى اۇچۇن اۇلر نى اگاهلىتىرىگە نى ()
قالمىدىلمى؟!)

اۇلر نى قىلە سى و قومىنى ادىدن دىننى قەملىش اۇچۇن كىتىب دىننى قەملىگن
شەخسلەر، اۇنى اۇلر نىنگ قومداشلىرى تۇشۇنە دىگن تىلدە اۇلرگە تەلىم بىرىشلىرى لازم:
وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ (ابراهيم/۴) بىز ھر بىر پىغمبرى
(حۇملىرىمىزنى) بىان قىلىپ بىرىشى اۇچۇن اۇز قومىنىنگ تىلى بىلن (سۇز اىدىگن قىلىپ)
يۇبارگنمىز. اۇلر اۇلر نى ھەمبانلىرى و قومداشلىرى اۇچۇن شۇندى روشن بىان قىلىپ
بىرىشلىرى كىرىكى، حۇددى اۇلر نى فرزندلىرىدىك تىب اىشلىرى لازم، يعنى رسول
الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ اللهُ نى شرىعتىدىكى قانونلر ھىچ قندى شەبە سىز اشكار و
روشن بولىشى كىرىك: يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ (بقرە/۱۴۶)

مەنە بۇ بىزلىر بىرچە پىغمبرىلرگە ايرىگىگن خالده رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نىنگ
رويشلىرىگە كۇرە انگلى، مقصدلى و خرىكتلە نۇچى و خدتنى شرىطى صىقتىدە تەلىم
بىرىشىمىز كىرىك بۇلگن نرسە نى اۇزى بۇلە دى، اۇ نرسە غۇمى بولىپ عىال و
ايرىگىنى، ياش و قىرىنى، سوادلى يا سوادسىزنى اجرە تىب اۇتىرمىدى. حە، بۇ پىغمبرىلر نى
رويشلىگە و رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نى رويشلىرىگە كۇرە بولىپ، نبوى حۇت دىب
تىلىگندۇر. باشقە لرنى ايمس، البتتە اۇ كىشىنى رويشلىرىگە كۇرە بولىشى كىرىك. شۇ
سببلى ھەم بىزلىر مۇقدمات دىرلىرىمىزنى ساددە تىل بىلن ھىچ قندى تگىلر سىز، دىن نىمە؟

جاهلیت نېمە؟ طاغوت نېمە؟ اسلام نېمە و مُسلمان كېم؟ و شرعی دُشمَنشوناسی ناملی
موضوعلر بیلن باشلە دېك و شو مَرَحَلَه گه پېتیب كېلېك.

مَنه بو مَقَدَماتلرنی باسیب اوتیش بیلن ایكینچی قَدَمَدَه اینگ مُهم قَدَملرنی بیری بولمیش
قیامتشوناسیدن آگاه بولە میز، بو موضوع هم مُسلمانلر اۇچون آشكار و روشن بولیشی
لازم. بیزلر هلی هم ایمانی تعلیم آلیش مَرَحَلَه سیدَه میز، بونی قرآنی تعلیم آلیشدن آلدین
اۇرگه نیشیمیز كېرك و بو مَرَحَلَه نهایتدَه مُهم و اساسی حسابلە نه دی. بو ساغلام
اۇرۇغ دانه سی ایکیلیشی اۇچون پیرنی یومشه تیب تیارلشگه اۇحشیدی. بو قلبنی «أَمَّا
بِه كُلِّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا» نى قَبول قیلیشی اۇچون تیارلش مَرَحَلَه سی حسابلە نه دی. مَنه بو
مَرَحَلَه نی باشدن اۇتگه زیش آرقه لی شریعتنینگ اجرایی و دنیاوی قانونلرنی عملدَه
تطبیق قیلیشلیك هیچ قندی باسیم و مجبورلیكسیر شخصنی اوزینی ایختیاری بیلن آسان و
پینگیل بولیب قاله دی. اِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ
يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (نور/۵۱) الله و اونینگ پیغمبریگه اورتَه
لریدَه حُکم چیقَه ریش اۇچون چارلنگن و قتلریدَه، مؤمنلرنینگ سوزی "ایشیندیک و
اطاعت قیلدیک"، (دیماقدیر). انه اوشه لر نجات تاپگوجیلر دیر.

جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بَحَلَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَوَيْتَ قِيلَهُ دِي: كُنَّا مَعَ نَبِيِّنَا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ- فِتْيَانًا حَزَّاءَ، فَتَعَلَّمْنَا الْإِيمَانَ قَبْلَ أَنْ نَتَعَلَّمَ الْقُرْآنَ، ثُمَّ تَعَلَّمْنَا الْقُرْآنَ فَتَرَدَدْنَا بِهِ
إِيمَانًا^{۹۸}. بیزلر پیغمبریمیز صلی الله علیه و سلمنی زمانلریدَه یاش پیگیتچَه بولگن ایدیك،
قرآنی اۇرگه نیشدن آلدین ایمانی تعلیم آلدیک؛ اونی کیتیدن قرآنی تعلیم آلدیک و قرآنی
اۇرگه نیش بیلن ایمانیمیز هم زیاده بولگن ایدی.

شونینگدیک ابن جریج روایت قیلە دیک، یوسف ابن ماهک آیددی: أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةُ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا نِي الدِّيلْرِيدَه بولگن پیتیمدَه، ناگهان عرافلیك بیر کیشی کیلیب آیتدیک:

^{۹۸} السنن ابن ماجه، أخرجه ابن ماجه و غيره

كَفَنِي قَيْسِي نَوَعِي يَحْشِيرِاق؟ عَائِشَه اَيْتَدِيَلَرَكِي، اَللّٰهُ سَيِّنْگَه رَحْم قَيْلَسِيْن! سَيِّنْگَه نِيْمَه
 ضَرَر پِيْتْگَه زَه دِي (هَر قَنَدِي نَوَعِي كَفَن بُوْلَسَه هَم؟) اَيْتَدِيَكِي: اِي اُمُّ الْمُؤْمِنِيْن
 اُوْزِيْنْگِيْزِنِي مُسْحَفِيْنْگِيْزِنِي مِيْنْگَه كُوْرَسَه تِيْنْگِي؟ اُمُّ الْمُؤْمِنِيْن اَيْتَدِيَلَرَكِي: قَيْسِي اَيْتَنِي
 اَلدِيْن (يَا كِيِيْنِرِاق) اُوْقِيْشِيْنْگ سَيِّنْگَه نِيْمَه ضَرَر پِيْتْگَه زَه دِي، بِيْرِيْنْجِي بُوْلِيْب نَاْزِيْل
 بُوْلْگَن سُوْرَه مُفْصَل سُوْرَه لَرْدَن بِيْرِي بُوْلْگَن، اُوْنْدَه اَدْمَلَر اِسْلَامِيْگَه يُوْزْلَه نِيْشَلَرِي
 اُوْچُوْن جَنَّتْ وَ جَهَنَّم اِيْسَلَه تِيْب اُوْتِيْلْگَن، شُوْنْدَن سُوْنْگ حَلَال وَ حَرَام اَيْتَلَرِي نَاْزِيْل
 بُوْلْگَن، اَكْر اَوَّل: شَرَاب اِيْچْمَنْگَلَر، اَيْتِي نَاْزِيْل بُوْلْگَه نِيْدَه اِيْدِي. اَيْتِيْشَرْدِيَكِي: بِيْزَلَر
 هَرْگِيْز شَرَابِنِي تَرَك قَيْلَمِيْمِيْز. اَكْر زَنَا قَيْلَمَنْگَلَر، دِيْب نَاْزِيْل بُوْلْگَه نِيْدَه اِيْدِي، اُوْلَر:
 بِيْزَلَر هَرْگِيْز زَنَاي تَرَك قَيْلَمِيْمِيْز، دِيْگَن بُوْلِيْشَرْدِي. بُو اَيْت مُحَمَّدْگَه مَكْگَه دَه نَاْزِيْل
 بُوْلْگَن اِيْدِي، مِيْن اُو پِيْنَلَرْدَه اُوْيَنْب يُوْرَه دِيْگَن كِيْچِيْك يَاشْدْگِي قِيْزْجَه بُوْلْگَن اِيْدِيْم.
 " بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ اُدْهَى وَاَمْرٌ " بَلْكِي قِيَامَت اُوْلَرْنِي وَ عَدَه گَاهَلَرِيْدُوْر وَ
 قِيَامَت اَغِيْر وَ اْچِيْقِيْدُوْر. بَقْرَه وَ نَسَا سُوْرَه لَرِي نَاْزِيْل بُوْلْگَن پِيْتِيْدَه مِيْن بِيْغَمْبَرِيْمِيْزِنِي
 اَلدِيْلَرِيْدَه اِيْدِيْم، رَاوِي اَيْتَدِيَكِي: اُمُّ الْمُؤْمِنِيْن مُسْحَفِيْنِي (فُرَان) اُوْنْگَه كِيْلْتِيْرِيْلَر وَ اُوْنْگَه
 سُوْرَه نِي اُوْقِيْدِيْلَر.

مَنْهُ بُو رَسُوْل اَللّٰهُ صَلَّى اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ اُو كِيْشِيْنِي بُوْيُوْكَ اَصْحَابَلَرِي شَخْصَلَرْنِي وَ
 جَمِيْعِيْتِنِي اُوْزْگَرْتِيْرِيْش اُوْچُوْن بَاسِيْب اُوْتْگَن اَللّٰهُ نِي رِيْجَه سِي وَ دَسْتُوْرِيْگَه مُوَافِق
 صَحِيْح وَ مَقْصَدَلِي يُوْلِيْدُوْر، بُو نَرَسَه اُوْلَرْنِي دِيْلَلَرِيْدَه اِيْمَان وَ اِيْشَانْجِنِي مُسْتَحْكَم وَ
 پُوْلْتَدِيْكَ قَيْلْگَن اِيْدِي. اَبُو بَكْر اِبْن عِيَاش اَيْتَه دِيَكِي: مَا سَبَقْتُكُمْ اَبُو بَكْرٍ بِفَضْلِ صَلَاةٍ وَلَا
 صِيَامٍ وَلَا كُنْ بِشَيْءٍ وَقَرَّ فِي قَلْبِهِ . " وَهُوَ الْيَقِيْنُ وَالْاِيْمَانُ. ⁹⁹ اَبُو بَكْر نَمَاز وَ رُوْزَه بِيْلَن
 سِيْزَلَرْدَن اُوْزِيْب كِيْتْگَه نِي يُوْق، بَلْكِي قَلْبِيْدْگِي اَرَام بُوْلِيْب جَايْلِشْگَن اِيْمَانِي وَ اِيْشَانْجِي
 بِيْلَن سِيْزَلَرْدَن اُوْزِيْب كِيْتْگَن اِيْدِي.

تَعْلِيمِ بُويجِه مَنَه بُو يُولِنِي بِاسِيبِ اُوتِيشْلِيك، يَعْنِي قَلْبِنِي تَيَّارَلِش وَ اَلله نِي شَرِيْعَتِيْدِكِي
قَانُونَلَرِكِه اَگَاهَانَه وَ اِيخْتِيَارِي عَمَلِ قِيْلِيْش اُوچُون شَرَايْنِي مُهْيَا قِيْلِيْشْدَن وَ اَگَاهَانَه،
مَقْصَدَلِي وَ حَرَكَتْلَه نُوچِي وَحَدَتِ سَرِي حَرَكَتِ قِيْلِيْشْدَن عِبَارَتِ؛ بُوْنِي عَكْسِي يَعْنِي: حَطَا
يُوْلَدَه حَرَكَتِ قِيْلِيْشْدُوْر. شُو سَبَبِي هَم اَصْحَابَلَرْنِي جُوْدَه كُوْچِيْلِيْگِي بُوْگُوْنِكِي كُوْنَدَه
مُسْلِمَانَلَرْنِي اَكْثَرِيْنِي اَرَه سِيْدَه تَرْقَلْگَن حَطَا رُوِيْشْنِي نِهَائِتْدَه جِدِي بِيْر حَطَرِ دِيْب
حِسَابَلِشْگَن:

- اِبْنِ مَسْعُوْدِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَيْتَه دِيكِي: اِنَّا صُعِبَ عَلَيْنَا حِفْظَ اَلْفَاظِ الْقُرْآنِ وَسُهِّلَ عَلَيْنَا
الْعَمَلُ بِهِ، وَ اِنْ مَنْ بَعَدْنَا يُسَهِّلُ عَلَيْهِمْ حِفْظَ الْقُرْآنِ وَيُصَعِّبُ عَلَيْهِمُ الْعَمَلُ بِهِ.^{١٠٠}

- عَبْدُاللهِ اِبْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اَيْتَه دِيكِي: " لَقَدْ عَشْنَا بُرْهَةً مِنْ دَهْرٍ وَاَحَدْنَا يَرِي
الْاِيْمَانَ قَبْلَ الْقُرْآنِ، وَتَنْزِلُ السُّورَةُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنْتَعَلُّمْ حَلَالَهَا وَحَرَامَهَا،
وَ اَمْرَهَا وَرَاجِرَهَا، وَمَا يَنْبَغِي اَنْ نُوقِفَ عِنْدَهُ مِنْهَا، كَمَا تَعْلَمُوْنَ اَنْتُمْ الْيَوْمَ الْقُرْآنَ، ثُمَّ لَقَدْ
رَأَيْتُ الْيَوْمَ رِجَالًا يُوتَى اَحَدُهُمُ الْقُرْآنَ قَبْلَ الْاِيْمَانِ، فَيَقْرَأُ مَا بَيْنَ فَاتِحَتِهِ اِلَى خَاتِمَتِهِ، وَلَا
يَدْرِي مَا اَمْرُهُوْ لَا رَاجِرُهُ، وَلَا مَا يَنْبَغِي اَنْ يَقِفَ عِنْدَهُ مِنْهُ وَيَنْتُرُهُ نَتْرَ الدَّقْلِ " ^{١٠١}

- يَاكِي جُنْدُبِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَيْتَه دِيكِي: كُنَّا مَعَ نَبِيِّنَا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَنِيَانًا
حَزَاوَرَةَ، فَتَعَلَّمْنَا الْاِيْمَانَ قَبْلَ اَنْ نَتَعَلَّمَ الْقُرْآنَ، ثُمَّ تَعَلَّمْنَا الْقُرْآنَ فَتَزَادُ بِهِ اِيْمَانًا، فَاِنَّكُمْ الْيَوْمَ
تَعْلَمُوْنَ الْقُرْآنَ قَبْلَ الْاِيْمَانِ .

- حُدَيْفَه اَيْتَه دِيكِي: اِنَّا اَمْنَا وَلَمْ نَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَسَيَجِيءُ قَوْمٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ وَلَا يُؤْمِنُونَ ^{١٠٢}

اِيْمَانِنِي تَعْلِيمِ بِيْرِيْشْدَن اَلدِّيْنِ قُرْآنِنِي اَحْكَامَلَرِيْنِي وَ سُنَّتِنِي تَعْلِيمِ بِيْرِيْشْلِيك، بَعْضِيْلَرِ اِسْلَامَدِكِي
تَعْلِيمِ - تَرَبِيَه مَرَحَلَه لَرِيْدَه اِعْتِبَارِ بِيْرِمَه گَن حَالَدَه وَ رَسُوْلِ اَلله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِيْگ

^{١٠٠}الجامع لأحكام القرآن (١/٤٠)
^{١٠١}رواه الطبراني في الأوسط، قال الحاكم وقال: صحيح على شرط الشيخين، ولا أعلم له علة ووافقه الذهبي أنظر: المستدرک علی الصحیحین ٣٥/١
^{١٠٢}الفتاوى لشيخ الإسلام 6/ 650

شاگير دلرى بېرگن آگاهلنتيريشلرگه اهميت بېرمسەن باسېب اۇتيا تگن خطا يۇل حسابله نه دى.

قېسى جىسدن بوليشيدن قىطعى نىظر، سوادىلى و سوادسىز ايگه نىنى اعتبارگه المە گن حالده علملى كيشيلرنى و جودگه كيلتيريشىمىز اۇچون - چۇنكى قىط شۇ كيشيلرگىنه الله دن قۇرقىشه دى: ائما يحشى الله من عباده العلماء (فاطر/۲۸) الله هاحله گن و رسول الله صلى الله عليه وسلم و اۇ كيشىنىنگ اصحابلى باسېب اۇتگن يۇلدن يۇرئيشىمىز كىرك بۇله دى. حە، اگر الله بىزلردن راضى بوليشىنى هاحله سەك، سابقون الاولونگه احسان بېلن تابع بوليش ارقه لى منه بو يولگه قەدم باسئيشىمىز كىرك: والسابقون الاولون من المهاجرين والأنصار والذين اتبعوهم بإحسان رضي الله عنهم ورضوا عنه (توبه/۱۰۰) مهاجر و انصارلرئىنگ بىرىنچىلىرى، پىشقەملرى و اۇلرگه چىرايلى عمللر بېلن ايرگشگن ذاتلر- اۇلردن الله راضى بۇلدى و اۇلر هم اۇندن راضى بۇلدىلر.

موجود بۇلگن باشقه علملرنى همە سى يۇزلب بلكى مىنگلب علملردن عبارت بوليشى مۇمكىن، الله تعالى اۇلرئىنگ ارزىمس بىر قىسمىنىگىنه انسانلرنى اىختيارىگه بېرگن حالاص: وما أوتيتم من العلم إلا قليلاً (اسراء/۸۵) منه بو زمينه ده انسانلرگه بىر ازگىنه علم بىرىلگه نيگه قەرمسەن، همە انسانلر بىر ساطحه ايمسار، هيچ كيم منه بو علملردن بىرىنى اخىرىگه چه تعليم آليشگه قادر بولمىدى. نيمه اۇچون؟ چۇنكى: وفوق كل ذي علم عليم (يوسف/۷۶) هر قندى عالم كيشىنى اۇستىده اۇندن هم كۇره عالمراق كيشى موجود. اما بو منه بو علملرگه كم بها بېرىش معناسيده ايمس، بلكى بۇلر «لا اله - الا الله»، طاغۇتگه كۇفر كيلتيريش و الله گه ايمان كيلتيريش علمىنى و قلبى تيارگرليكلرنى بربرىده بهاسى كم حسابله نه دى و پستراقدىكى درجه لردە جايله شيشگن، اگر ايككى مۇسلماندن بىرى اوزىنىنگ شخسى عبادتلىرىنى كىتىدن بۇلسە و ايككىنچىسى اولگى مۇسلمان اوزىنىنگ غمريدن شخسى عبادتلىرگه، مۇستحبارگه بېرگن قىسمىنى علم طلب قىلىشگه صرفله سە و " قىسىدىر پستكى درجه لردە جايلىشگن علمنى " كسب قىلىشگه

حَرَكَتِ قَيْلَسَه، اَوْ شُونْدَى بِيرِ دَرَجَه نَى قَوْلْگَه كِيرِيئَه دِيكِي، رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُو حَقِيْدَه شُونْدَى مَرَحَمَتِ قَيْلِگَنْلَر: " فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ " ١٠٣ عالم كيشيني عابديگه نسبتاً فضيلتي، مينينگ سيزلردن اينگ كم كيشينگيزني فضيلتيگه اوحشيدى.

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. (محمد/١٩) دَن كِييِنِگِي دَرَجَه دَه جايِلَشْگَن بَرَجَه عِلْمَلَرِنَى آرَه سِيْدَه دِيْنِنَى تَوْشُونِيْش بَارَه سِيْدِگِي أَنْگَلِي فَن، بِيْرِيْنِچِي اُورِيْنْدَه جَمِيْعِيَّتِ اُوزِي اُؤْچُون بِيْتَرَلِي بِيْلِيْمْگَه اِيْگَه بُولْگُونِيْچَه دِيْنِنَى اُورْگَه تِيْش اُؤْچُون قُوْيِيْلِگَن، بُونْدَن سُونْگ جَمِيْعِيَّتِنَى اِيْحْتِيَاجِيْگَه كُورَه باشَقَه عِلْمَلَرِ كِييِيْنِگِي دَرَجَه لَرْگَه قُوْيِيْلِگَن. رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شُو تَرْتِيْبِدَه مَنزِيلِدَه اُوتِيْرِيْب عِبَادَتِ قَيْلِيْشْدَن كُورَه اللهُ نَى يُوْلِيْدَه جِهَادِ قَيْلِيْشِنَى أَفْضَلِ دِيْب بِيْلِگَنْلَر: فَإِنَّ مَقَامَ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ سَبْعِينَ عَامًا، أَلَا تَحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَيُدْخِلَكُمُ الْجَنَّةَ؟ اغْزُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَوَاقَ نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ ١٠٤ . سِيْزَلَرْدَن بِيْرِيْنِگِيْزِنَى اللهُ نَى يُوْلِيْدِگِي جَايْگَاهِيْنِگِيْز ٧٠ يِيْل مَنزِيلِيْدَه نَمَاز اُؤْيِيْگَنْدَن كُورَه يَحْشِيْر اَقْدُور، خُداوْنْد سِيْزَلَرْنَى كِيْچِيْرِيْب جَنْتْگَه كِيْرْگِيْزِيْشِيْنَى هَاحَلَه مَيْسِيْزَلَرْمَى؟ اللهُ نَى يُوْلِيْدَه جَنْگ وَ عَزَاتْگَه چِيْقِيْنِگَلَر، كِيْمِكِي تُوْيَه نَى سُوْتِي سَاغِيْلَه دِيْگَن مُدَدَتِ مِقْدَارِيْدَه اللهُ نَى يُوْلِيْدَه جَنْگ قَيْلَسَه، جَنْتِ اُونْگَه وَاچِب بُولَه دِي.

رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باشَقَه بِيْر جَايِدَه عِلْم اُورْگَه نِيْش اُؤْچُون چِيْقَنْ كِيْشِيْنَى تَا قَيْتِيْب كِيْلِگُونِيْچَه "الله نى يوليده" عنوانى بيلن تنيشتيرگنلر و مرحمت قيلگنلركى: مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ. ١٠٥ قُوْيِيْدِگِي آيْتِ هَمْ بِيْانِ قَيْلِيْبِ بِيْرَه دِي: وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَنْفَقَهُوا فِي الدِّيْنِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا

^{١٠٣} روه الترمذى، رقم حديث ٢٦٢٨ وصححه الألباني.

^{١٠٤} أخرجه الترمذى في سننه ج ٤/ص ١٨١/ح ١٦٥٠، و الإمام أحمد في مسنده ج ٩٤٠٧ و ١٠٤٠٧. و الحاكم في مستدرکه ج ٢/ص ٧٨/ح ٢٣٨٢. و البيهقي في سننه الكبرى ج ٩/ص ١٦١/ح ١٨٢٨٤ وفي شعب الإيمان ٤ / ١٥. و ذكره قال الحافظ في "الفتح" في شرح حديث البخاري رقم 2786 وقال: حسنه الترمذى و صححه الحاكم. وقال الحافظ الهيثمي في "المجمع": "رواه البزار ورجاله ثقات". "وأورده الألباني رحمه الله في "السلسلة الصحيحة" ٢ / ٦٠٣ رقم ٩٠٢

^{١٠٥} رواه الترمذى والضياء وحسنه الألباني.

رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ (توبە/۱۲۲) بَرِّحَهُ مُؤْمِنًا (جَنَگَگَه) چِیقِیشلَرى لایِیق اِیمس. اَخیر
اُولَرَدَن ھَر بېر گُورۇوھَدَن بېر طائِفَه اَدَمَلَر (جَنَگ اُوچُون) چِیقَمِیدیلَرمى؟! (قالگنلَرى ايسه
مَدِينَه دَه) دِينى اُورگه نيب، (جَنَگَگَه كِيتگن) قَوْمَلَرى اُولَر نِينگ اَدِيلَرىگَه قَيْتگن وَ قَتَلَرِيدَه، اُو
قَوْمَلَر اَللَه نِينگ عَذَابِيدَن سَقَلَه نَيْشَلَرى اُوچُون اُولَر نى اگاھلَنْتِيرگَه نى (قالمِيدیلَرمى)؟!!

مَنَّهُ بُو حَالْتَلَر نى ھَمَّه سِينى نَظَرگَه اَلگَه نِيميزدَه ھَم، اِيْمَانْدَن وَ «لا اله الا الله و محمد رسول
الله» نى شَهَادَتِيدَن سُونگ صائِل وَ كَافِر دُشْمَنِنى دَفَع قَيْلِيشْدَن كُورَه ھَم يُو قَارِير اَقْدَگى فَرَض
تاپِيلَمِيدى، چُونكى اُولَر مُسْلِمَانلَر نى دِيَارلَر نى ايشغال قَيْلِيشگن، دِيمَك بَر چَه عِلْمَلَر مَنَّهُ شُو
صائِل دُشْمَنِنى دَفَع قَيْلِيشگَه حِذْمَت قَيْلِيشى كِيرَك.

بُو شُوندى جايگاه و علمكى، اُونى ھَر قَوْمِينگ سَابِقُون اَوَّلُون بُولگن كِيشِيلَر تَعْلِيم اَلِيشلَرى
كِيرَك وَ اوزلَر نى دائِم تَرْقَلگن «وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ» مَلَامْتَلَرگَه اِعْتِبَار بېر مَه گن
حَالدَه مُخَالَفَلَر نِينگ ضَرْبَه لَرىگَه قَلقان قَيْلِيشلَرى لَازِم وَ اُونى اَنگلى، مَقْصَدلى، حَرَكَتَلَه
نُوحى وَ حَدَّتتى اَلدى شَرْطَلَرِيدَن بېرى ديب اُورگه تَيْشَلَرى كِيرَك بُولَه دى، شُو بېلَن بېرگه
اُولَر شَرعى دَر جَه لَرگه اَجْرَه تَيْشنى ھَم اَر لَشْتِيرِيب يُو بار مَسْلِيكَلَرى لَازِم وَ شَيْطَان اُولَر نى
كِييِنكى اُورِيندكى دَر جَه لَر بېلَن مَشغُول قَيْلِيب قُوِيْب، اَساسى اُستُووار لِيكْدَن غافل بُولِيب
قالَمَسْلِيكَلَرى كِيرَك، چُونكى بُو ھَم شَيْطَان نِينگ اُولَدَن تَارْتِيب تا قِيَامَت كُونِيگَه چَه بُولگن فِتْنَه
لَرِيدَن بېرى حِسَابَلَه نَه دى: تَاللَه لَقْد اَر سَلْنَا اِلَى اُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَرَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانَ اَعْمَالَهُمْ فَهَوُو
وَلِيَّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ (نحل/۶۳) (اى مُحَمَّد)، اَللَه نَامِيگَه قَسْمكى، دَر حَقِيقَت، بېز سِيزْدَن
ايلگه رى اُوتگن اُومْتَلَرگَه ھَم پِيغَمْبَرلَر يُو بارگَه نِيميزدَه شَيْطَان اُولَرگَه ھَم اوزلَر نِينگ (قَبِيح)
عَمَللَر نى چير ايلي قَيْلِيب كُور سَتگن اِيدى. چُونكى اُو بُوگُون (بُو دُنْيَادَه) اُولَر نِينگ "دُوسْتى"
دُور. (اَخِير تَدَه ايسه) اُولَر اُوچُون اَلْملى عَذَاب بار دِير.

عِلْم بارَه سِيدكى اُستُووار لِيكْدَه اَدَشِيشَلِيك خَطَرلى قُونغِير اِق وَ اَبْلِيْس نِينگ فَرِيبى بُولِيب،
چُودَه كُوپچِيلِيك بُونگَه اَهْمِيَّت بېر مِيدى وَ شَيْطَان اَسَانَلِيك بېلَن اُولَر نى كِييِنكى

اۋستۇوارلىكلار بېلن مَشغۇل، آوارە قىلىپ قۇيە دى، واجب بېلن مُستَحَبنى اۋرتە سىدە اۋلرنى مُستَحَب بېلن كۈنگىللىرىنى خۇش قىلە دى، يَحشى بېلن يَحشىراقنى اۋرتە سىدە اۋلرنى كۈنگىللىرىنى يَحشى بېلن آوارە قىلە دى، تائىكى اۋلر يَحشىراققە اِعتبارنى قَرتمسلىكلرى اۋچون، شۇنى اۋزى شَخصنى و مُسلمانلر جَميعىتىنى اۋزىگە بېرىلگن اىنگ كتتە ضَرْبە حِسَاله نە دى و شَخصنى آشكارە اۋزلرىنى قوملرىنى اۋرتە سىدە الله نى شَرِيعتىنى يَنگىدن ارايه بېرە دىگن سايقۇن الاۋلۇن، عىنى و عَملى آگاهلنتىروچى، هدايت قىلۇچىلر، سايقۇن بالخيراتلردن محروم قىلە دى و اۋلرنى باشقە نرسە لر بېلن مَشغۇل، دلخۇش قىلىپ قۇيە دى.

بېزلر قندى قىلىپ دُشمَنشۇناسى بېمىزنى و دُشمَنلرنى دَرَجە لرگە اَجَرە تيشنى الله دن آلگن بۇلسك، حۇددى شۇ شىوہ بېلن اِلمىمىزنى دَرَجە لرگە اَجَرە تيشنى، اۋستۇوارلىكىنى هم قَطَطگىنە الله دن آلە ميز و شيطان اۋزىمىزنى نَفسانى اِستكلامىمىز، هاجيشلر بېمىز يۇلېدە بېزلرگە چىرايلى قىلىپ كۇرسە تە ياتگن يۇللردن ايمس، الله هاحلە گندىك آلدىنگە حَرَكَت قىلە ميز.

بۇندن كېيىنگى مَرَحَلە دە مُسلمانلر ديارلر بېيىنگ هر بېرىنى اۋتگن تَرىخدگى تَجربە لرى بارە سىدگى اَنبىق خَبَرلر، مَخصۇصاً اۋتگن بېر نېچە اۋن بېللردن باشلَب حاضركى كۈنگە چە مُرتدلر اۋلرنى باشىگە اَلِب كىلگن هر بېر نرسە دن آگاه بۇلېشلىك و صادر بۇلگن يا صادر بۇلە ياتگن نرسە لرنى هر بېرىنى صَحِيح شَرَحَلب بېرىش تۇرە دى. بېزلر نېنگ مَنه بۇ مَرَحَلە دگى مَسئۇلېتىمىز شۇندن اِبارتكى، اۋلرنى اۋزىنى اۋزلرىگە تَنبېت ب قۇبېشېمىز كىرك، چۇنكى مَنه بۇ آگاه بۇلېشلرى يَحشىراق اِلملرنى قۇلگە كىرېتېش يۇلېدگى مُقَدبمە بۇلە آلە دى.

الله نى شَرِيعتىدگى قانونلر نَبوى مَنهَجگە اساسلنگن اِسلامى حُكومت اَرَقَه لى يا اِضطرارى بَدَل حُكومتگە كۇرە يَنگىدن اۋزىنى اۋرنىنى قۇلگە كىرېتگن بېتېدە، بېزلر بېش قَدَم و سايقۇن الاۋلۇن بۇلگن كېشىلر، مَنه بۇ نِعْمَتنى اۋلرگە هَدبە قىلدىك، دېب تَصَوُر قىلمسلىگىمىز

كِرَك، بَلَكِي بُو ايش اَدَمَلَرِنينگ ايماني اَنگيني وَ شَرَعِي عِلْميني سايه سَيِدَه وَ هَمَدَه حُوَدِي شُو مُسْلِمَانلَرِنينگ وَ حَدَت زَمِينَه سَيِدَكِي باشقَه مُقَدَّماتلَرِي تَأثيريدَه رُويايگَه چيَقَن وَ اُولَرِنينگ پيَللَر دَواميدَكِي مُبارزَه لَريني ثَمَرَه سي، ميَوَه سي حَسابَلَه نَه دي. اَدَمَلَر پيَللَر وَ بَلَكِي عَصِرلَر دَواميدَه عَدالَتِي، اَزادليكنِي، اِقْتِصادِي فَراوانليكنِي وَ چيكلاولَرِنِي، دِيكْتتارليكنِي، بُوغيشِنِي يُوَقاليشِنِي طَلَب قِيليب كِيليشگن، بيزلَر اُولرگَه اوزلَرينينگ اوميدلَرِيگَه مقصدلَرِيگَه پيْتيشلَرِي اُوچُون اينگ تَرَقِي تاپگن اوستووار يوللَرِنِي كُورسَه تيب بيرگنمير حالاص، اَصليدَه اُولرِنينگ اوزلَرِي مَنَه بُو لايپحَه لَرِنِي، ريجَه لَرِنِي عَمَلَدَه پيادَه قِيليشگن.

بيزلَر هرگيز اُولرِنِي قولقلَرِنِي پُوچ، بي مَعْنِي، تُوَقِيْمَه، يالغان سوزلَر بيلن تولديرگَه نيميز يوق – حُوَدِي سِكُولاريزم دينيگَه ايرگَه شوچيلَر وَ خاين دينفُورشلَر پيَللَر دَواميدَه اَدَمَلَرِنِي نا اوميدليگَه، پَسْتليگَه، مُوقَفِيْتَسِيزليگَه تارتيب كِيْتيشگَه نِيدِيك قِيلِمِيْمِز، بيزلَر حَقْنِي بِيان قِيلَه ميز وَ اُولرگَه اِنسانلَرِنِي تُوغريلَيديگن اينگ تَرَقِي تاپگن يولنِي كُورسَه تَه ميز، اَدَمَلَر بيلن صُحْبَتلَشگن پيْتيميزدَه اَلله نِي شَرِيْعَتِيْدَكِي قانُونلَرِنِي اُولر يَحْشِي تُوْشُوْنَه دِيگن فَط بُوگُونگِي كُوننِي زَبانِي بيلن اُولرگَه بِيان قِيلَه ميز. اَلله تَعَالِي بيز وَ سِيزدَن نِيْمَه نِي اِيستَه ياتگَه نِينِي اُولرگَه اچيق – اَيدين بِيان قِيليب بِيْرَه ميز؟ بيز وَ اُولر بُو دُنْيادَه نِيْمَه نِي اَرْتِيْدَن يُوْرِيْمِيْمِز؟ نِيْمَه نِي بِيْرِيْشِيْمِيْمِز كِرَك وَ دُنْيادَه، قِيَامَتَدَه نِيْمَه نِي قولگَه كِيرِيْتَه ميز؟

بيزلَر نُبُوْت مَنَهجِيگَه اَساسلَنگن اِسْلامِي حُكُوْمَتِي تَشْكِيل قِيلِيْش سَرِي اَنگِلِي وَ حَدَت وَ حَرَكْت قِيلِيْش، هَمَدَه اَلله نِي شَرِيْعَتِيْدَكِي قانُونلَرِنِي كَامِل تَطْبِيْق قِيلِيْشَلِيك وَ وَاِجِد اُوْمَتِي، وَاِجِد جَمَاعَتِنِي بُوْتُون جَهان اُولِي اَلْأَمْر شُوْراسِي اَرَقَه لِي تَشْكِيل قِيلِيْشَلِيك، اَلْدِينگِي ظالْمِنِي، زُوْر وَاِنِنِي نَابُوْد قِيلِيْش وَ قُدْرَتِنِي بِيْر ظالْم طَبَقَه دَن، گُوْر وُهَدَن تارتيب اَلِيْب باشقَه بِيْر ظالْم طَبَقَه گَه، گُوْر وُهگَه بِيْرِيْش اِيْمَسَلِيْگِنِي اُولرگَه تُوْشُوْنَتِيْرِيْب بِيْرَه ميز، بيزلَر اُوچُون اَنگِلِيَه لِيك، فَرَنَسِيَه لِيك، يَپَانِيَه لِيك، حِيْتايَلِيك وَظالْمِنينگ تُوْرَك، عَرَب، فَاْرَس،

كۆرد، بلۇچ، پەشتۇ زالمەن ھېچ قەندى فرقى يۇقلىغىنى، بلكى بو مستملاگە چىلرنى ھمە سى
اينگ نەرتگە سزاوار پلىد ايگە نىنى اولرگە توشونتىرىب بىرە مىز.

بىزلر ظلمنى ايلدىزىنى قۇروتىش اوچون كىلگىمىز، بىزلر اوچون ظلم قىلىش ظلم حسابلە نە
دى؛ ظالمىنىنگ نجادىنى، زبانىنى اوگر تىرىشلىك اۇنى ظلمىنى ماھىتىنى اوگر تىرىب
قۇيمىدى، بلكى اولرنى نابۇد قىلىپ اوگر تىرە دىگن نرسە گۇر حسابلە نە دى. مۇمنلر
اۇزلرى شو نرسە نى توشۇنىپ پىتىشە دىكى، ئبوت مەھجىگە اساسلانگن اسلامى حۇمت و
اۇنىنگ واد اولى الامر شوراسى و وۇدگە كىلە دىگن واد اوومت و واد جماعت ھرگىز
مستملاگە چىلرنى، استىماگرلرنى و عۇمۇمأ ايتگندە ظالم طبقە نى تەمىنلە مگن و تەمىنلە مەيدى
ھم و بىزلر نىنگ كىلە جكدكى جمىعتىمىزدە فۇرصت طلب، خىلە گر، قانخور كىمسە لر
اوچون ھېچ قەندى جايىنى اوزى يۇق.

بىزلر آدملر بىلن صۇبتلشگن پىتىمىزدە اولر يحشى توشۇنىپ پىتىشلرى اوچون تۇغرىدن-
تۇغرى اولر نىنگ زبائلرىدن فايدە لە نىشىمىز و مللتىمىز درك قىلىشگە قادر بۇلمىدىگن
مفھوملر، توشۇنچە لردن پرهىز قىلىشىمىز كىرك و ھمقىشلاقلرىمىزنى، ھمشھرلرىمىزنى
سفربر قىلىش اوچون و ھمە گە دركى اسان بۇلىشى اوچون مناسب فارمولە نى تاپىشىمىز
لازم، مثلاً: "لا اله" و الله گە ايمان كىلتىرىش و اياك نعبد و اياك نسنعين اوزى نىمە؟ جنت
نىمە؟ جھنم نىمە؟ قيامت نىمە؟ نىمە اوچون جهاد و مبارزه قىلماقچىسىز؟ سىز اوزى كىمىسىز؟
آتە – بابالرىنگىز كىملر بۇلىشگن؟ بۇگۈنگى كۈنگە چە باشىنگىزگە قەندى ايشلر توشگن؟
وضىعتىنگىز قەندى؟ بۇتۇن جھاندكى كافىر سىكۇلارىستلر مۇسلمانلرنى باشىگە قەندى بلالرنى
اىب كىلىشىدى؟ اولرنى اىختىارىدىكى محلى مرتد و دىن فۇروش سىكۇلارىستلر مۇسلمانلر نىنگ
دىنى، فرزندلرى، ناموسى، مەنىتى، مالى و دىارىنى باشىگە قەندى كۇنلرنى اىب كىلىشىدى؟
سىكۇلار مرتدلر بۇتۇن جھان سىكۇلار كافىرلر بىلن بىرگە اسلخە نى ياردە مەيدە الله نى
شرىعتىدىكى قانۇنلرنى يۇقاتىپ اۇنى اۇرنىگە اۇزلرىگە اۇخشە گن بىر بشرنىنگ قانۇنلرنى

قُوْيَه ياتىگنلىكلار يىدىن خَفَه بۇلىشمىدىمى؟ ﷲ نى شرىعتىدىكى قانۇنلارنى بىر چىتتىگە اۇلاقتىرىش و اۇنى اۇرنىگە باشقە قانۇنلارنى قۇيىش ارقە لى ﷲ نى خقارت قىلىنكىگە نىدىن خواطىرگە توشىشمىدىمى؟ بىزلردىن االدىن اۇنگن و ملتىمىزنى يۇلىنى اوزگرتىرگن، ھمدە اۇلارنى ارتداد تامانگە تارتىپ كىتىگن االدىگن، انگسىز، عقلىسىز نسل شىرمندە بۇلىشمىدىمى؟ بىزلردىن االدىن اۇتگن االدىگن فاسىد نسل و جۇدگە كىلتىرگن مئە بۇ شىرمندە گرچىلىكىگە، ارگە خاتىمە بىرىشنى ھالشمىدىمى؟ اگر سىزىنىڭ مۇسلمان ائىگىز، آپە – سىنگىلىنىڭىز، قىزىنىڭىز بۇتۇن جەھان باسقۇنچى نوگرلرى تامانىدىن تىجاۋزگە اۇچىرسە، بۇ اىش سببلى سىز خَفَه بۇلمىسىزمى؟ مَحَللى مُرتد سىكۇلارىستلر و مُنافىقلر و سىكۇلارىزدە لر سىزلارنىڭ نامۇسىنىڭىزنى اۇزلارنىڭىزنىڭ اخبارات و اسىپتە لرىدە ھمە گە ئمايىش قىلگنلىكلار يىدىن و سىزلارنى مۇسلمانلر نىزدىدە غىرتسىز و بى نامۇس دىپ تىنىشتىرگە نىدىن شىرم قىلمىسىزمى؟ مئە شۇنچە بى پروالىكلر و اىتبار سىزلىكلر بىلن اۇلىب قىرگە كىرىشدىن قۇرقىمىسىزمى؟ اۇزىنىڭىزنى قىرىنىڭىز و قىيامتىنىڭىز اۇچۇن نىمە نى تىيارلپ قۇيدىنىڭىز، بۇ خَقىدە فىكلر كۇردىنىڭىز مى؟ ﷲ نىڭ شرىعتى بىدە لرىدىن سۇرىدىگن و بىدە لر ھم شىرى جواب بىرىشلىرى كىرك بۇلگن بۇندىن باشقە سۆاللر ھم بار.

بىزلردىن االدىن اۇتگن و مُرتد سىكۇلارىستلارنى قۇلىدە اىزارگە اىلگن انگسىز، عقلىسىز، االدىگن نسل بىزلارنى ملتىمىزنى يۇلىنى اصلى اسلام يۇلىدىن سىكۇلارىزم دىنى و اۇنىڭ ھىلمە – ھىل مذبەلرى تامانگە اوزگرتىرىشگن و بىزلارنىڭ ملتىمىزنى اۇستىگە بۇتۇن جەھان سىكۇلار كافرلىگە و اۇلارنىڭ مَنطَقَه دكى طاغۇتلرىگە نوگر بۇلىش، زىلت يۇلىنى مَجبۇرلپ يۇكلشگن و ﷲ بىزلر اۇچۇن نىظردە تۇتگن عىزتىدىن بىزلارنى مَحْرۇم قىلگن بىتىدە: ﷲ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ . و بىزلارنى دُشْمَنلرىمىز قۇلىدە بىر اىزارگە اىلنتىرىپ زىل قىلىشىدى و مۇسلمانلر يىشىدىگن دىيارلردكى بىر استى مَنبَعلىرىنى تىلان – تىراچ قىلىشىدى و اۇلارنى دُشْمَنلىنىڭ بىدە قۇدرتگە كىلىشى، اۇزلارنىڭ مۇسلمان ملتىنى اۇستىگە قىرلىكىنى ، طاقت قىلىپ بۇلمىدىگن چىكلولارنى يۇكلە نىشى اۇچۇن مَنبَعگە اىلنتىرىشىدى.

شۇ سَبَبلى ھەم بېزىلر جۇدە كۇپ كارخانىلرگە، اسلخە لرگە ايگە بۇلمسليگيميز مۇمكىن، اما بۇنى عۆضيگە اوزيميزنى قليبمیزگە ايگە ميز، دۇنيا و قيامتدگی الله نینگ وعدە لرگە بۇلگن اوزيميز نینگ مۇستحکم ایمانیمیزگە ايگە ميز، اوزيميزنى قولیمیزگە و اوزيميزنى تريخیمیزگە، اوزيميزنى برادرلریمیزگە، آپە – سينگيللریمیزگە و اولرنى ھمە سيدن يوقارير اقدگی الله نى شریعتیدگی قانونلرگە، اوزيميز نینگ واحد مقصدیمیزگە ايگە ميز. حۇددى شۇ الله نى شریعتیدگی قانونلرگە نسبتاً مۇستحکم ایمانیميزنى و ارادە ميزنى، واحد و مۇشترک، عۇمى مقصدیميزنى سىكۇلار كافرلر و تىشى باسقینچیلر، محلى سىكۇلار مۇرتدلر، منافقر و خائن سىكۇلار زده لر بېزلردن تارتیب آليشگن.

منه شۇندى انگ و الله گە معقول كيله ديگن مۇشترک هدف بيلن بۇگۇنگى كۇنده بيز نینگ مللتیميز بيدار بۇلدى، اولر محلى سىكۇلار مۇرتدلرنى آرتيگە ضربە بېرىش آرقە لى اولرنى بېر چيتگە اولاقتيرگچ، حۇددى باشقە بيدار بۇلگن مللتلرگە اۇحشَب اوزلرينینگ پايمال بۇلگن عزتلرينى، حۇقۇلرينى قولگە كيريتيشە دى و الله نى شریعتیدگی قانونلرگە ايرگە شيش بيلن اوزلرينى سعادتلرينى ينه قيتە دن قولگە كيريتيشە دى، بۇليب ھم اولر بۇ ايشنى اوزلرينینگ پايه لرگە كۇره و اوزلرينى نرسە لرى بيلن، ھمدە برچە اهلى قبله نینگ وحدتى بيلن اوزلرينى فدا قىلىش و اوزلرينى قربان قىلىش آرقە لى عملگە اشيريشە دى.

بۇ انه اوشە كيركلى انگ و علم، ھمدە روشن مقصد بۇليب، ينگيدن مۇسلمانلر نینگ انگلى، مقصدلى، حرگتلى وحدتى اۇچون بېرىنچى اوريندگی ايجتياج و مۇقدمات صيفتيده تيريليشى كيرك.

منه بۇ انگلى، مقصدلى، حرگتله ئوچى وحدت نینگ ايكيچى اوريندگی اساسى پايه سى و زمينه سى، مۇسلمانلر طائفە سيني و كۇرۇهينى تنيب آليش، اولر بيلن ھمراه بوليش، اولرگە غمخورليك قىلىش، محافظت قىلىش دن عبارت، الله تعالى انه اوشە مۇسلمانلرنى اوزينى نۇصرتيدن سۇنگ باشقە مۇسلمانلرنى قوللَب قوتلاوچى، حمايه قىلۇچى صيفتيده تنيشتيره دى:

هُوَ الَّذِي آتَاكَ بِنُصْرِهِ وَالْمُؤْمِنِينَ (انفال/۶۲) اۇ سىزنى اۇز ياردىمى و مؤمنلر بىلن قۇتلتىرگن و اۇلارنىڭ (مؤمنلر نىڭ) دىللىرىنى بىرلشتىرگن داندېر.

أَلَبَّتَّ اللَّهُ تَعَالَى نِي نُصْرَتِي نِي هَمْ شَرْطِي بَار، اۇ هَمْ بۇلسە اللّٰه نى شَرِيْعَتِي دىگى قانۇنلرگە سۇزسىز تابى بۇلىشلىكدۇر، سَمِعْنَا وَ اطَعْنَا سِيَّاسَتِي قَوْلُش وَ شَيْطَانِي خُطُوَاتلرِيگە، اۇنى گۇمراه قىلۇچى اىستىكلرِيگە تابى بۇلمسلىكدن عبارت: وَلَئِنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (بقره/۱۲۰) قَسَمَكِي، اكر سىزلرگە كىلگن حَقِيْقِي بىلېمدن كىيىن اۇلارنىڭ نَفْس – هُوَالرِيگە ايرگشسنگىز، اللّٰه طَرَفِيْدَن سىزگە نە بىر دۇست و نە بىر ياردَم بىرگۇچى بۇلمىدى.

مَنَّهُ بۇلر نى اللّٰه تَعَالَى اۇزىنىڭ اىنگ يَقِيْن مَخْلُوقَاتلرِيگە هِيچ قَنَدَى التَفَاتِسِيز اَيْتە دى، تَائِنَكِي بۇنى عَاقِبَتِيْدَه باشقە لَر اۇزلر نى قَدْر - قِيْمَتلر نى يَحْشَى تۇشۇنىب بېتىشىن دىدى. باشقە لَر شۇ نر سە نى يَحْشَى بېلىشلىرى كىركى، اكر اۇلر اللّٰه نى نُصْرَتِي نى هاحلېدىگن بۇلسە لَر، هِيچ قَنَدَى گپ – سۇزسىز اللّٰه نى شَرِيْعَتِيگە، قانۇنلرِيگە وَ رَسُوْلُ اللّٰه صَلَّى اللّٰه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَ هِدَايَتگر لىك رويشلىرىگە تابى بۇلىشلىرى كىرك بۇلە دى. بۇنگە قۇشېمچە رويشده، اكر مؤمنلر تامانىدن قۇتله نىشنى و اۇلر نى جَمَايَه سىنى هاحلېدىگن بۇلسە لَر، مَقَدَّمَاتلر نى رعايە قىلىشلىرى و اۇزلر نى بَعْضِي اۇرىنلرگە پايىند قىلىشلىرى لازم بۇلە دى.

شۇنى يَحْشَى بىلە مېزكى، مُسْلِمَانلر نى جَمِيْعَتِي عُمُومِي صُورَتَدَه اىككىتە بىر - بىرىدن كاملاً قَرَقلى دَسْتَه گە تَقْسِيْم بۇلە دى: بىرىنچىسى مؤمنلر دَسْتَه سى بۇلىب، اۇلر نى اۇزلر نى هَمْ تۇرلى - هِيل دَرَجَه لَرگە تَقْسِيْم بۇلىشە دى، اىككىنچىسى مُنَافِقلَر وَ سِكُوْلَارزَدَه لَر تۇدە سى بۇلە دى، اۇلر هَمْ تۇرلى - هِيل دَرَجَه لَرگە تَقْسِيْم بۇلىشە دى.

اللّٰه تَعَالَى اۇزىنى نُصْرَتِيْدَن كىيىنگى اۇرىنده قۇتله نىشگە وَ جَمَايَه گە بائث بۇلە دىگن مُسْلِمَانلر نىڭ دَسْتَه سى، شُبُهَه سىز مُنَافِقلَر وَ سِكُوْلَارزَدَه لَر اِيْمَس. اكر مُنَافِقلَر وَ

سِكْوَلارزَدَه لَر دَر سِيْنِي يَحْشِيَاب مُطالَعَه قِيلْگَن بُولْسَنگِيزلَر، اُولر نِينگ اوزلَرى بِيَر اَفْت اِيگَه نِيْنِي وَ جِهَاد، مُبارزَه وَ مُسلمانلَرنى اوزلَرى اُوچُون اِيچكى بِيَر دُشْمَن بُولِيشِيْنِي وَ اُولر دَن اِيختِيَاط بُولِيشِي كِيَر كَلِيگِيْنِي تَوْشُونِيْب بِيْتَه سِيْزَلَر: هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرُ هُمْ فَاتْلَهُمُ اللَّهُ اَنى يُؤْفَكُونَ (مَنافِقن/۴) اُولر دُشْمَندُوْرلَر. بَس، اُولر دَن اِيختِيَاط بُولِيْنگ! اُولر نِي اَلله لَعْنَتْلَه گِي! قَندى اَدْشَماقَدَه لَر - ا!

شُو سَبِيْلِي هَم اُولر اُحْد جَنگِيْدَن قَيْتِيْب كِيْلِيشَسَه هَم ياكِي تَبُوْكَه اُوْحْشَه گَن باشَقَه جَنگَلَرَدَه هَم اِيشْتِراك اِيْتِيشْمَسَه هَم، رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُولر اُوچُون هِيچ قَندى قَدَر - قِيْمَتْگَه قائل بُولْمِيْدِيْلَر وَ اُولر بارَه سِيْدَه صُحْبَت هَم قِيْلْمِيْدِيْلَر، اَمَّا تَبُوْك غَزاتِيْدَه اِيشْتِراك اِيْتَمَه گَن اُوچ نَقَر مُؤْمِن صَحابَه نِي شُو دَرَجَه دَه جَرِيْمَه گَه سَالَه دِيْلَر كِي، فَقَطْگِيْنَه اللهُ نِي اَيْتَلَرى اُولر نِي مَنَه بُو تَنگَلِيكَدَن، چِيكلاودَن، بُوْيوك جَرِيْمَه دَن نِجَات بِيْرَه اَلَه دِي، چُونكى مَنَه بُو مُؤْمِنلَر نِينگ حِساب - كِتَابِي سِكْوَلارزَدَه لَر دَن جُدايِر، اُولر دَن كُوْتِيْلْگَن نَرَسَه لَر وَ اُولر نِينگ وَظِيْفَه لَرى هَم مُنَافِقَلَر وَ سِكْوَلارزَدَه لَر دَن فَرَق قِيْلَه دِي. مَنَه بُو مُؤْمِنلَر قُوْتْلَه نِيشِنِي، حِمَايَه نِي اَسبابِي بُولِيشَه دِي، قُوْلِيْدَه دَواگَه اِيگَه بُولْگَن شَخْص بُو دَوانِي مُوحْتاج كِيشِيْلَر دَن دَرِيغ تُوْتِيشَلِيكْگَه حَقَقِي يُوْق.

اِيْندى اَگَر شُوندى وَاِجْد اُوْمَت وَ وَاِجْد جَمَاعَت مَوْجُوْد بُولْسَه وَ اُولر نِي اُوْرْتَه سِيْدَه اِيختِيَلَف وَجُوْدْگَه كِيْلَسَه، اُولر نِي قِيْسِي بِيْرى حَق بُولَه دِي؟ اللهُ تَعَالَى قُوْلُب - قُوْتلاوچى، يارْدَمچى دِيْب تَنِيشْتِيْرگِنِي وَ اَهْلِي قِتال بُولْگَه نِي، هَمْدَه قُوْلِي يَا زَبانِي يَا قَلْبِي ياكِي اُولر نِي هَر اُوچاوى بِيْلَن سِكْوَلار دُشْمَنگَه وَ باشَقَه كافرلَرگَه قَرشِي قُوْراللى جَنگ اَلِيْب بارَه ياتْگَه نِي حَق بُولَه دِي، اُولر فَقَط دِيْن وَ اِسْلام نامِي بِيْلَن عامَه گَه مَقْبُول بُولَه دِيگَن چِيْر اِيْلِي سُوْزَلَر وَ سِكْوَلار يَسْتِيكْگَه اُوْحْشَش، حَتّى جِهَادِيْگَه اُوْحْشَش، بُوْز غُوْنچِي وَ نِهايت كُوْنْگِيْلِنِي ساوِيْتُوچِي شُبَهَه لَر اَرَقَه لِي سُوْزَلِيْدِيْگَن وَ نُطْقَدَه، سُوْزَه مالِيكْدَه اُوْسْتازْگَه اَيْلَه نِيْب اَلْگَن ناطِيْقَلَرْگَه اُوْحْشَه مِيْدِي.

بېزىلر بۇنى مىثالىنى ترقاق اۇمىنلر و ترقاق جماعتلردە كۇپ مرتە كۇردىك، اۇ پىردە مەنە بۇ سۇخندانلر يا سۇزە ماللارنىڭ گۇرۇھى بېر چىتدە اۇتېرىشە دى و حتى اۇلر شىخ، مۇفتى و باشقە ناملر بېلن تىلىشىگن، اۇلر جھادىنىڭ واقىيىتىنى و مۇسلمانلارنىڭ كۇندە لىك واقىيىتىنى جسابگە آلمە گن حالدە ناطىقلىك قىلىشە دى و اۇلارنىڭ سۇزە ماللىكلرىنى ئمرە سى ھم مۇجھادلارنى جىريانىگە ضربە بېتىگە زە دى. اۇلر جھاد جىريانىگە قنچە دن- قنچە ضربە لار اۇرىشىگە نى و قى درجە دە تفرۇققە، مۇققىتسىزلىكگە بائىت بۇلىشىگە نى معلوم نرسە. ھر قندى سۇورتدە ھم رىسول الله صلى الله عليه وسلم اۇمىتىدن بۇلگن بېر طائفە نى و بېر قىسمىنىڭىنە حق بۇلدە دىب بېلە دى، صفا گانئھم بۇيان مرسۇس اۇلر كافىرلرگە قرشى جىنگ قىلىشە دى و الله تعالى اۇلارنى يحشى كۇرە دى.

سىكۇلارىستلر تا قىيامت كۇنىگە چە دائىما و تۇحتاوسىز مۇسلمانلرگە قرشى جىنگ قىلىشە دوام اېيتىشە دى، وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَزِدُّوكُمُ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا (بقرە/۲۱۷) يعنى مەنە بۇ دائىمى و تۇحتاوسىز جىنگى سىكۇلارىستلر تا قىيامت كۇنىگە چە مۇسلمانلرگە مۇجۇرۇب بۇكلە شە دى، اھلى كىتاب و شىبە اھلى كىتاب كافىرلرى بۇ ايشىنى قىلىشمىدى، اگر آره دە اھلى كىتاب و شىبە اھلى كىتاب كافىرلرى بېلن جىنگ و جۇدگە كىلگن بۇلسە، بۇ اۇلر اۇزلرىنى جاھلانە مۇسلمانلارنىڭ صائل دۇشمىنى قىلىپ آگنلىگى سببلىدۇر، اۇلر مۇسلمانلارنى بۇ جىنگگە مۇجۇرۇلشگن، بۇلمسە مۇسلمانلارنىڭ اصلى جىنگلرى بۇلرگە قرشى اىلىپ بارىلمىدى؛ اۇلر اھلى زمە بۇلگن حالدە، مۇسلمان بۇلىشمسە ھم اۇزلرىنىڭ نىصرا نىلىك، يەھۇدىلىك، مۇسۇلىك، صابىئىلىك دىنلرىنى جىظ قىلە اىشە دى و مۇسلمانلر بېلن جىنگ قىلىشىگە مۇجۇر ھم اىمسۇر، اگر مبادا اۇلر بېلن مۇسلمانلارنى اۇرتە سىدە جىنگ و جۇدگە كىلگن تىقدىردە ھم، اۇلر جىزىە گە تىلىم بۇلىشىسە: «حَتَّىٰ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ» جىنگ تۇحتە تىلە دى، اۇلر مۇسلمانلر بۇلىشلرى شرط اىمس، «حَتَّىٰ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ...» بۇ شرط قىظ سىكۇلارىستلرگە تىگىشلى.

دِيمَك مُسْلِمَانلَرِنِيْغْ هَمِيْشَه اَلِيْب بَارَه دِيْغَن جَنَگَلَرِي مُشْرَكَلَرِگَه يَاكِي بُوْگُوْنِگِي كُوْنِي زَبَانِي بِيْلَن اَيْتِگَنده جَنَگ طَلَب سِكُوْلَارِيْسْتَلَرِگَه قَرَشِيْدُوْر: وَ لَا يَزَالُوْنَ يُقَاتِلُوْنَكُمْ حَتّٰى يَزِدُوْكُمْ عَنْ دِيْنِكُمْ اِنْ اَسْتَطَاعُوْا (بقره/۲۱۷) اُوْلَر (كَاْفِرلَر) قُوْللَرِيْدَن كِيْلَسَه تَا دِيْنِيْغِيْزِدَن قَيْتَرِگُوْنلَرِيْجَه سِيْزَلَر بِيْلَن اُوْرِيْشَه وِيْرَه دِيْلَر. اُوْلَرِنِي جَنَگَلَرِي بِيْزَلَر قُوْلِيْمِيْزِنِي دِيْنِيْمِيْزِنِي تُوْرَت مَفْهُوْمِي وَ مَغْزِيْدَن قُوْلِيْمِيْزِنِي تَارْتَمَه گُوْنِيْمِيْزِيْجَه دَوَام اِيْتَه دِي، بِيْزَلَرِنِي جَنَگِيْمِيْزِي هَم اُوْلَر اَلله نِي شَرِيْعَتِيْدِگِي قَانُوْنلَرِگَه تَسْلِيْم بُوْلِيْشَمَه گُوْنِجَه دَوَام اِيْتَه وِيْرَه دِي. ۱۰۶

الله تَعَالٰى مَنَه بُو سِكُوْلَارِيْسْتَلَرِگَه قَرَشِي جَنَگ حَقِيْده مَرَحْمَت قِيْلَه دِيْكِي: فَاِذَا اِنْسَلَخَ الْاَشْهُرُ الْحُرْمُ فَاقْتُلُوْا الْمُشْرِكِيْنَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوْهُمْ وَخُذُوْهُمْ وَاَحْصُرُوْهُمْ وَاقْعُدُوْا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ فَاِنْ تَابُوْا وَاَقَامُوا الصَّلَاةَ وَاَتَوْا الزَّكَاةَ فَخَلُّوْا سَبِيْلَهُمْ اِنَّ اللهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ (توبه/۵) بَس، قَچَان اُوْرُوْش حَرَام قِيْلِيْنِگَن اِيْلَر چِيْقَسَه، مُشْرَكَلَرِنِي تَاپِگَن جَايِيْنِگِيْزِدَه اُوْلَدِيْرِيْنِگِيْز، (اَسِيْر) اَلِيْنِگِيْز، قَمَل قِيْلِيْنِگِيْز وَ بَرِجَه يُوْللَرِدَه اُوْلَرِنِي كُوْزَه تِيْب تُوْرِيْنِگِيْز! اِيْنِدِي اْگَر تُوْبَه قِيْلَسَه لَر وَ نَمَازِنِي تُوْكِيْس عَدَا قِيْلِيْشِيْب، زَكَاتِنِي بِيْرَسَه لَر، اُوْلَرِنِيْغْ يُوْللَرِيْنِي تُوْسمَنِگِيْز! (يَعْنِي اُوْلَر بِيْلَن اُوْرِيْشِيْشِيْنِي بَس قِيْلِيْنِگِيْز). اَلْبَتَّه اَلله مَغْفِرَتَلِي، مَهْرِيْبَانْدِيْر. يِنَه اَلله تَعَالٰى سِكُوْلَارِيْسْتَلَر بِيْلَن قِيْلِيْنَه دِيْگَن جَنَگ، قِتَال حَقِيْده مَرَحْمَت قِيْلَه دِيْكِي: وَ قَاتِلُوْا الْمُشْرِكِيْنَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُوْنَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوْا اَنَّ اللهَ مَعَ الْمُتَّقِيْنَ (توبه/۳۶) بَرِجَه مُشْرَكَلَر (بُو حُكْمِگَه قَرَمِي) سِيْزَلَرِگَه قَرَشِي جَنَگ قِيْلِيْگَه نِي كَبِي (بِيْرِيْنِجِي بُوْلِيْب جَنَگ بَاشَلَه سَه لَر)، سِيْزَلَر هَم بَرِچَنِگِيْز اُوْلَرِگَه قَرَشِي جَنَگ قِيْلِيْنِگِيْز! وَ بِيْلِيْنِگِيْزِكِي، اَلله تَقْوَادارلَر بِيْلَن بِيْرِگَه دِيْر.

مَنَه بُو دَسْتَه دِگِي اَيْتَلَرِنِي تَفْسِيْرِي بُوْيِيْجَه رَسُوْل الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحْمَت قِيْلَه دِيْلَرِكِي: اَمْرٌ اَنْ اُقَاتِلَ النَّاسَ حَتّٰى يَشْهَدُوْا اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ وَ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ وَ يُقِيْمُوْا الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُوْا الزَّكَاةَ فَاِذَا فَعَلُوْا ذَلِكَ عَصَمُوْا مِيْنِيْ دِمَاءِهِمْ وَ اَمْوَالِهِمْ اِلَّا بِحَقِّ الْاِسْلَامِ وَ حِسَابُهُمْ عَلٰى اللهِ تَعَالٰى. ۱۰۷ مِيْنِگَه اَدْمَلَر اَلله دَن اُوْزِگَه بَرَحَق مَعْبُوْد يُوْقَلِيْگِيْگَه وَ مُحَمَّدٌ اَلله نِي رَسُوْلِي اِيْگَه نِيْگَه

۱۰۶ در درس شناسائی مشرکین در این زمینه توضیحات کامل را عرض کردیم و نیاز به تکرار نیست
 ۱۰۷ متفق علیه از ابن عمر رضی الله عنهما / صحیح بخاری حدیث شماره (۲۵) و صحیح مسلم حدیث شماره (۲۲)

گۇواھلىك بېرمە گۇنلرېچە و نمازنى برپا قىلىپ زكاتنى بېرمە گۇنلرېچە جَنگ قىلىشلىك بۇيۇرلدى، اگر بۇ ايشلرنى بَجَه ريشسە، قانلرېنى و ماللرېنى مېندن مَحفوظ قىلىشېدى، مَكْرَمكى اسلامى حَقى اۇلرگە تَعَلُق تاپە دى، (بۇ بَرچە مُسلمانلر جِنائِت قىلگن پېنلرېدە اجرا قىلىنە دېگن خۇدولرگە اۇحشېدى) و اۇلرنى حِسابى الله نى زَمَه سېدە دۇر.

مُشَحَّص بۇلېب كۇرېنىب تۇرگن نرسە شوكى، رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُو جَنگلىرى اَهلى كِتَابىنى يا شېبە اَهلى كِتَابىنى كافرلرى بېلن اېمَس، بلكى بَرچە مُشركلر و بَرچە سِكۇلارستلرگە قَرشېدۇر. باشقە بېر جايدە اَنَس بِن مَالِك رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَوَايَت قىلىپ اَيْتە دېكى: **أَمَرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، فَإِذَا شَهِدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَصَلَّوْا صَلَاتَنَا وَاسْتَقْبَلُوا قِبَلَتَنَا وَأَكَلُوا ذَبَائِحَنَا فَقَدْ حَرَمْتُ عَلَيْنَا دِمَاؤَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا**^{١٠٨}

مَنَه بُو رَوَايَتَدَه اچىق و رَوشَن كۇرېنىب تۇرگە نېدىك، « **أَمَرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ** » جُمَلَه سى كىلتېرىلگن خَدَيْتَلرَدَه اِنسانلر لَفْظى مُشركلرگە، سِكۇلارېستلرگە خاصلنگن، غُمومى عامَه گه و بَرچە كافرلرگە اېمَس. مَنَه بُو كېچىك نُوقْطَه نى بېزلرنېنگ بَعْضى برادرلرېمېز اُونُوتېب قۇپېشگن. رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُدَيْفَه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نېنگ بېرگن سَوَالىگه جَوَاب صِيفْتِيدَه، مُشركلرنى دېنىگه و سِكۇلارېزمگه قَيْتېشگه مانع بۇلَه دېگن نرسَه نى اَسْلَحَه و قىلىچ دېب كۇرستگنلر: **خُدَيْفَه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَوَال سۇرېدىكى: يا رسول الله هل بعد هذا الخير؛ شر، كما كان قبله شر؟! قال: «نعم»، قلت: فما العصمة منه يا رسول الله؟ قال: «السيف»**.^{١٠٩} مَنَه بُو يَحشېلىكَدَن (اسلام) سۇنگ يامانلىك بارمى، حۇددى بۇندَن اَلدېنىگى يامانلىك (شېرك و مُشركلر) گه اۇحشَش؟ مَرَحَمَت قىلدېلر: "حَه". **خُدَيْفَه اَيْتدىكى: بۇندَن نجات تاپېشنى بۇلى نېمَه دَه؟ رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قىلدېلر: "قىلىچ".**

حە، مُشركلر و سىكولارىستلر بىزلر بىلن دائىما تۇختاوسىز جىنگ قىلىشە دى، تائىكى بىزلر
 اسلامنى تۇرت مەھۇمىدەن قۇلىمىزنى تارتىۋىمىزگە چە و مُشركلرنى، سىكولارىستلرنى،
 باشقە كافىرلرنى مەنە بۇ مەقسەلەرنى ئالدىنى ئالە دىگەن تىنھا نەرسە قىلىچ و اسلەكە بۇلە دى. بۇنى
 حاضىرگى دورە اوزىمىز ھەم مۇسلمانلر ىشىدىگەن دىيارلارنىڭ بىرچە سىدىگى سىكولارىزم
 دىنىيىنىڭ دىكتاتارلىگىنى مەئالەدە و سىكولارىستلرنى نىزارتى آستىدىگى مەركىزى آفرىگە دىگى
 نىصرا ئىلرنى، ھەدە سىكولارىستلرنىڭ نىزارتى آستىدىگى بۇدائىلرنى مەئالەدە كۇرىب تۇرىمىز.
 بۇندەن ئىلگە رى ھەم تارىخىمىزدە بۇلىب اۇتگەن ۷۸۱ يىل حۇمرا ئىلىكەن كىيىنىگى آندلۇسنىڭ
 آچچىق تەجرىبە لرىدە و مۇغۇللارنىڭ تەجرىبە سىدە بۇنگە گۇواھ بۇلگەنمىز.

شۇ سەبەبلى ھەم، فەقەتگىنە قىلىچ و اسلەكە نى تىلى بىلن فەھملىدىگەن سىكولارىستلەرگە قەرشى آلىب
 بارىلە دىگەن دائىمى، كىنگە - قەراولى جىنگى بىر ابرىدە اللە تەالى امر قىلە دىكى: فَقَاتِلْ فِي
 سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلِّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ
 بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا (نساء/ ۸۴) بس، (اى مۇھەد)، اللە بۇلىدە جىنگ قىلىنگە. ذاتا، سىز فەقەت
 اوزىنگىز اۇچۇن جوا بىر سىز. (دىمەك، يالغىز قىلىسەنگىز ھەم جىنگ قىلىنگە) و مۇمىنلرنى ھەم
 تەرىغىب قىلىنگە! شايد اللە كافىر بۇلگەن كىمىسە لرنىڭ شىددەتلىنى دىفە قىلسە، اللە قۇتى آرتىق،
 عذابى قەتتىق ذاتىدە.

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَتِ قَبِيلِهِ دِيلِر: لَوِ دِدْتُ أَنِّي أُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ
 أُقْتَلُ، ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ، ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ۱۱۰ مەن قەيتە - قەيتە اللە نى بۇلىدە جىنگ قىلىب شەھىد
 بۇلىشنى و يە تەرىلىشنى آرزۇ قىلەدەم.

ايندى آگر شەخس مەنە بۇ بۇلدەن يۇرسە، اللە تەالى اۇنگە اللە گە يىتگە زىب آلىب بارە دىگەن
 بۇلۇرنى ھەمە سىگە ھەدائەت قىلىش و عەدە سىنى بىرگەن: وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَهُمْ سُبُلَنَا

(عنكبوت/۶۹) بېزىنىڭ يۇلېمىز دە جېھاد قىلگن – كۆر شگن ذاتلرنى ئالبته اوز يۇلرېمىز گە
ھدايت قىلورمىز. انىقى، الله چىرايلى عمل قىلگۇچى ذاتلر بېلن بېرگە دېر.

اگر اومت و جماعت قتال و جهاددن قوللرېنى تارتسە لر، الله تعالى اولرنى اوستيدە خارليک
و زليليکنى تاننىكى اولر يئە قېتە دن جهادگە قېتمە گونلرېچە حاکم قېلىب قويە دى: إِذَا تَبَايَعْتُمْ
بِالْعِيْنَةِ، وَأَخَذْتُمْ أُنْدَابَ الْبَقَرِ، وَرَضِيْتُمْ بِالزَّرْعِ، وَتَرَكْتُمْ الْجِهَادَ، سَلَطَ اللهُ عَلَيْكُمْ ذُلًّا لَا يَنْزِعُهُ
حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى دِينِكُمْ^{۱۱۱} عېنە حالتيدە مُعامله قىلسنڭىزلر و ماللرنى دۇمىنى اوشلَب
(دېھقانچىلىك بېلن مشغول بولسنىڭىزلر) و ايکين – تىکين بېلن كۈنگلېنڭىزنى خوش
قىلسنىڭىزلر و جهادنى ترك قىلسنىڭىزلر، خداوند سىزلرنى اوستينڭىزدە زليليکنى حاکم قېلىب
قويە دى و يئە قېتە دن دېنينڭىزگە قېتمە گونينڭىزچە بو زليليکنى آليب تشلە ميدى. بو پېردە
جهادگە قېتىشلىکنى دېنگە قېتىشلىک دېب كورسە تىلگن، چونكى جهاد موجود بولمىدېگن
بولسە، اسلام دېنينى مُسلمانلردن حوددى اندلوسگە اوحشَب تارتىب آليشه دى ياكى اسلامنى
تورت مفهومي و مغزیدن بوشه تيب قوپيشه دى، چونكى كافرلر حُكمران بوليب آلگن
زليليک دورده فقط شو نرسە لرگە ايگە بوليشنى علاجى بار حالاص.

شو سببلى هم رسول الله صلى الله عليه وسلم مُجاهدلرنى گروانيگە قوشىلېشنى هاحله ميدېگن
كيشيلرگە – مُسلمانلرنى اوستيگە كېلە دېگن عذاب و زليليکگە مانع بوليشى اوجون و نجات
تاپيشلرى اوجون – نفاق حُكمىنى بېرىب مَرَحَمَت قىلگنلركى: مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ وَلَمْ يُحَدِّثْ بِهِ
نَفْسَهُ مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ^{۱۱۲} "كىمكى جَنگ و قوراللى جَنگ قىلمسَدن اولگن بولسە و
قوراللى جَنگ حَقِيدَه ايجيدە بولسە هم فكر قىلمە گن بولسە، (يعنى دىليدە اونى قصد قىلمە گن
بولسە) نفاقنى شاهه سیده اوليبدى. " چونكى مُسلمانلرنى آرە سىدگى مُنافِقلر و سىكولارزدە

^{۱۱۱} رواه أحمد (۴۹۸۷) وأبو داود (۳۴۶۲) وصححه الألباني في صحيح أبي داود.
^{۱۱۲} صحيح مسلم ۳۵۳۳

شُونِينْگِ دِيك، سَلْمَه آيْتَه دِيكِي: رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدِي بِيْر شَخْصِ آيْتَه دِيكِي، اَلْبَتَّه مِيْنِ آيْمِيْنِي وَ اَسْلَحْمِيْنِي قُوْبِيْب قُوْبِيْدِيْم وَ جَنْگ هَم اُوْرِيْنِي اَغِيْر يُوْكِيْنِي قُوْبِيْدِي. اَيْتِيْمِيْ: اِيْنْدِي جَنْگ تَمَام بُوْلْدِيْمِي؟ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحْمَت قِيْلْدِيْلَر: " اَلْاَنْ جَاءَ الْقِتَالُ، لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى النَّاسِ، يَزِيغُ اللهُ قُلُوبَ أَقْوَامٍ، فَيُقَاتِلُوهُمْ، وَيَزُرُّهُمْ اللهُ مِنْهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ" ١١٥ "بَلِكِي حَاضِرِ جَنْگِ وَقْتِي كِيْلْگن، مِيْنِي اُوْمْتِيْمَدَن بِيْر طَائِفَه اَدْمَلْرگه هَمِيْشَه "اَشْكَار وَ ظَاهِر" حَالْدَه بُوْلِيْشَه دِي وَ خُدَاوَنَد بِيْر قَوْمِي قَلْبِيْنِي اَدَشْتِيْرَه دِي وَ اُوْلَر بُو قَوْم بِيْلَن جَنْگ قِيْلِيْشَه دِي، بُوْنِي كِيْتِيْبَدَن رِزْقَلَه نِيْشَه دِي، تَائِنِكِي خُدَانِي اَمْرِي كِيْلْگُوْنِيْچَه، اُوْلَر مَنَه شُو حَالْدَه بُوْلِيْشَه دِي."

بُوْنَدَن تَشَقْرِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحْمَت قِيْلَه دِيْلَرِكِي: «لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الدِّينِ ظَاهِرِينَ، لَعُدُوهُمْ قَاهِرِينَ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ» ١١٦ مِيْنِي اُوْمْتِيْمَدَن بِيْر طَائِفَه مَنَه بُو دِيْنْدَه "اَشْكَار وَ ظَاهِر" بُوْلِيْشَه دِي وَ اُوْلَر دُشْمَنْلَرِيْنِي اُوْسْتِيْدَه قَاهِر، غَالِب بُوْلِيْشَه دِي، اُوْلَرگه مُخَالِف بُوْلْگَنلَر هَم ضَرَر بِيْتْگه زَه اَلِيْشْمِيْدِي. "شُونِينْگِ دِيك مَرَحْمَت قِيْلَه دِيْلَر: " «لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ» ١١٧ "مِيْنِي اُوْمْتِيْمَدَن بِيْر گُوْرُوْهِي هَمِيْشَه حَق يُوْلْدَه قُوْرَالِي جَنْگ قِيْلَه دِي وَ تَا قِيَاْمَت كُوْنِيْگه چَه غَالِب بُوْلِيْشَه دِي."

«عِصَابَةٌ مِنْ أُمَّتِي»، «أُمَّةٌ مِنْ أُمَّتِي» وَ «طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي» گه اُوْحَشَشْ عُنَاوَنلَر اَسْتِيْدَه اَيْتِيْلْگَنلَر اَجِيْق وَ اَشْكَار وَ اُوْمْتِي اَرَه سِيْدَه دِيْب تَعْرِيفْلَنْگن، يَعْنِي وَاجِد اُوْمَت مَوْجُوْد بُوْلَه دِي وَ اُوْلَر اُوْشَه اُوْمْتِي اَرَه سِيْدَه اَنَه اُوْشَه اَيْتِيْب اُوْتِيْلْگن بِيْلْگِيْلَرگه اِيْگه بُوْلِيْشَه دِي. مَثَلًا مَنَه بُو اُوْمْتَدَن بُوْلْگن طَائِفَه وَ گُوْرُوْه بُوْلَه دِي، اُوْلَر تَا قِيَاْمَت كُوْنِيْگه چَه وَاجِد اُوْمْتِي اَرَه سِيْدَه ظَاهِر وَ اَشْكَار دُوْرلَر وَ هَمَه اَدْمَلَر اُوْچُوْن هَم تَنِيْلْگن بُوْلِيْشَه دِي، يَاكِي بُو اُوْمْتِي اَرَه سِيْدْگِي

١١٥ مسند احمد: ١٦٩٣٥

١١٦ مسند احمد: ٢٢٣٢٠

١١٧ صحيح مسلم: ١٥٦

مَنَّهُ بُو كُورُوهِنِينْگ تا قِيَامَت كُونِيْگَه چَه كُوزْگَه كُورِينْگَن بِيْلْگِيْسِي، صِيْفَتِي شُوْكِي، اُولُر قِتَال وَ قُورَالِي جَنْگ قِيْلِيْشَه دِي: « يُقَاتِلُوْنَ عَلَي الْحَقِّ »، « يُقَاتِلُوْنَ مِنْ نَاوَاهُمْ »، « يُقَاتِلُوْنَ عَلَي اَمْرِ اللّٰهِ ».

دِقَقَت بِيْلَن اِعْتِبَار بِيْرِينْگَلُر، رَسُوْل اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "جِهَاد" كَلِيْمَه سِيْدَن فَايْدَه اَنَمَه كَنَلُر، بَلْكِي "قِتَال" كَلِيْمَه سِيْنِي اُولْمَايِي سُوء وَالرُّوْبِيْبِيْضَه، هَمْدَه مُنَافِقَلُر تَامَانِيْدَن سُوَاِسْتِعْفَاَدَه قِيْلِيْنَمَسَلِيْگِي اُوْچُون اَيْتْگَه مُنَاسِب رُوْيشْدَه اِيْشَلْتْگَنَلُر، يَاكِي وَاجِد اُوْمَتِي اَرَه سِيْدَه مَوْجُوْد بُولْگَن بُو طَائِفَه نِي يَنَه بِيْر بِيْلْگِيْلُرِيْدَن بِيْرِي شُوْكِي، اُولُرْگَه مُخَالِف بُولْگَن كِيْشِيْلُر بُو طَائِفَه گَه ضَرَر بِيْتْگَه زَه اَلِيْشَمِيْدِي وَ اُولُرْنِي يُوْقَاتَه اَلِيْشَمِيْدِي، «لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ» چُونْكِي اُولُرْنِيْگ تا قِيَامَت كُونِيْگَه چَه بار بُولِيْشَلُرِي زَمَانَت قِيْلِيْنْگَن: يُقَاتِلُوْنَ حَتَّى تَقُوْمَ السَّاعَةُ. بُوْنَدَن هَم قِيْرِيْقِرَاغِي، هَمَّه يَعْنِي مُسْلِمَانَلُر هَم غِيْرِي مُسْلِمَانَلُر هَم اُولُرْنِي تَشْخِيْص بِيْرَه اَلَه دِي، ظَاهِرِيْنَ عَلَي النَّاسِ .

حُوْپ، اِيْنْدِي شُو بِيْرِدَه بِيْر سَوَال تُوْغِيْلَه دِي، اَكْر مَنَّهُ شُو وَاجِد اُوْمَت هَم وَاجِد جَمَاعَت يُوْقَالَسَه وَ اُوْنِي اُوْرْنِيْنِي كُوْپ عَدَدَلِي اُوْمَتَلُر وَ بِيْر قَنْچَه رَنْگَا – رَنْگ جَمَاعَتَلُر اِيْگَلْله سَه، بِيْر شُوْنْچَه لِيْك اَسَانَلِيْك بِيْلَن بُو طَائِفَه نِي تَشْخِيْص بِيْرَه اَلَه مِيْزَمِي؟ اَلْبَتَّه يُوْق. بُو طَائِفَه قَطْعَاً تا قِيَامَت كُونِيْگَه چَه مَوْجُوْد، اَمَّا مَنَّهُ شُوْنْچَه قُورَالْنْگَن وَ تَرْقَاق كُورُوهَلُر، جَزْبَلُر، جَمَاعَتَلُر، كِيْچِيْك اُوْمَتَلُرْنِي اَرَه سِيْدَه قِيْسِي بِيْرِي اِيْگَه نِي نَامَعْلُوْم. چُونْكِي اُولُرْنِيْگ هَر بِيْرِي اُوْرِيْنِي شُو طَائِفَه دَن دِيْب جِسَابَلِيْدِي وَ اَدْمَلُر هَم اُوْنَلْب بَلْكِي يُوْزَلْب قُورَالِي كُورُوهَلُرْنِي اَرَه سِيْدَه سَرْگَرْدَان بُولِيْب قَالَه دِي. فَقَطْگِيْنَه سُورِيَه نِي شِيْمَالِيْدَه ۸۰۰ دَن اَرْتِيْق قُورَالِي كُورُوهَلُر مَوْجُوْد. بُو صُوْرَتْدَه قُوْبِيْدْگِيْچَه حُوْلاَصَه قِيْلَسْك هَم بُوْلَه دِي، اَكْر بُو اُوْمَت هَم نَابُوْد بُوْلَسَه وَ مَنَّهُ بُو وَاجِد اُوْمَتِي اُوْرْنِيْنِي كِيْچِيْك، تَرْقَاق، كُوْپ سَانَلِي اُوْمَتَلُر اِيْگَلْله سَه هَم، بَرِيْبِيْر بُو طَائِفَه مَوْجُوْددِيْر، اَمَّا كُوزْگَه تَشَلْنَمِيْدِي وَ بِيْر اُولُرْنِي قِيْسِي بِيْرِي اِيْگَه نِيْنِي هَم بِيْلِيْشْگَه قَادِر اِيْمَسْمِيْز، اُو قِيْتَه دَن نَبِيْلِيْشِي اُوْچُون يَنْگِيْدَن اُوْمَت تَشْكِيل قِيْلِيْنِيْشِي كِيْرْك. فَقَطْ شُوْنِي بِيْلَه

میزکی، اسلام اۇچۇن جَنگ قیلە یاتگن ھر قَنَدَى كِيشِیلَر مَنە شۇ نَجَات تاپۇچی، مَنصُورَه فِرَقَه وَ طائِفَه نِی جُمَلَه سِیدَن حِسَابَلَه نَه دِی.

مَنَه بُونَدَى حَالْتَلَرَدَه، شَیْطَان اُولْمایِی سُوء وَالرُّوْبِیضَه، مُنَافِقَلَرگَه قُوْبِیدَگِیچَه وَحِی قِیلَه دِی:
وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا (انعام/ ۱۱۲) شُونِیْنگِدیك، ھر بېر بېغَمْبَر اۇچُون اِنْسُ جِن (دَن بُولگَن) شَیْطَانلَر نِی دُشْمَن قِیلِیب قُوْبِیدِک. اُولَر بېر- بېرلَر نِی اَلدَش اۇچُون گُوزَل (یَلْتِیراق) سُوْزَلَر بِلَان وَسُوسَه قِیلَه دِیلَر. بُونِی نَتِیجَه سِیدَه اِيسَه وَاحِد اُؤْمَت وَ وَاحِد جَمَاعَت، مُسْلِمَانلَر نِیْنگ وَاحِد اَمِیر وَ رَهْبَرِی هَم نَابُود بُولَه دِی، دِیْمَك قِتَال وَ جِهَاد هَم تَمَام بُولَه دِی: فَذَرُّهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ *
وَلَتَصْنَعِ إِلَيْهِ أَفْنَدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَلَيَرْضَوْهُ وَلَيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ (انعام/ ۱۱۳)
اُونَدَى سُوْزَلَرگَه اَخِیرَتگَه اِيشَانمِیدِیگَن كِیْمَسَه لَر نِیْنگ دِیللَرِی ماییل بُولِیشِی اۇچُون وَ اُوشَه سُوْزَلَرگَه رَاضِی بُولِیشِیب، اُولَر لَرِی قِیلِمَاقِچِی بُولگَن گُوناھلَر نِی قِیلِیشلَرِی اۇچُون (اُو شَیْطَانلَر وَسُوسَه قِیلَه دِیلَر).

مَنَه بُونَدَى شُبَهه لَر نِی بار بُولِیشِی هَم، اَلله نِی قَدَرِیدِگِی سُنْتَلَرِیدَندُور، تَائِنِکِی اَلله نِی شَرِیْعَتِیدِگِی قَانُون یُولِیدَه حَرَکَت قِیلُوجِی مُجَاهِدَلَر بار اِیگَنلَر وَ اُولَر اَلله اۇچُون جِهَاد قِیلِیشَر اِیگَن، تا قِیَامَت کُونِیگَه چَه اُولَر دَوَام اِیتِیشَه دِی – مَنَه بُو شُبَهه لَر هَم هَمِیشَه، دَائِم بار بُولَه دِی، شُو سَبَبِلی هَم اَلله تَعَالَى مَرَحْمَت قِیلَه دِیكِی: «يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ» (مائدَه/ ۵۴) اُولَر مُؤْمِنلَرگَه حَاكِسَار، كَافِرلَرگَه اِيسَه قَتْتِیق قُول، بېرَان مَلامتگُوبِیْنِیْنگ مَلامتِیدَن قُورقَمِی اَلله یُولِیدَه گُورَه شَه دِیگَن كِيشِیلَر دِیلَر.

اَلبَتَّه بَعْضِی جَاهِل، اَلدَنگَن، اِیْمَانِی ضَعِيف مُسْلِمَانلَر هَم شَیْطَانِیْنِیْنگ مَنَه بُو وَحِیْسِیْنِی دُوستلَرِیگَه تَكَرَّر لَب اِیتِیشَه دِی. ھر قَنَدَى حَالْتَدَه هَم، مَنَه بُو اُؤْمَت نَابُود بُولگَن وَ كُؤپ سانلِی اُؤْمَتلَر نِی، جَمَاعَتلَر نِی آرَه سِیدَه مَنصُورَه طائِفَه سِی یَشِیرِیْنِگَن، اُو یُوقَالِیب كِیتِگَن اِیْمَس وَ تا قِیَامَت کُونِیگَه چَه مَوْجُود؛ وَاحِد اُؤْمَت وَ وَاحِد جَمَاعَتگَه شُورَانِی گَنلِی اَرَقَه لِی

قَبِيْش يُوْلَى هَمْ يُوْقَالِيْب كِيْتَمَهْ كُنْ: «لَنْ يَبْرَحَ هَذَا الدِّينُ قَائِمًا، يُقَاتِلُ عَلَيْهِ عَصَابَةٌ مِّنَ الْمُسْلِمِيْنَ، حَتَّى تَقُوْمَ السَّاعَةُ»^{۱۱۸} " بُو دِيْن هِيْج قَچَان يُوْقَالِيْب كِيْتَمِيْدِي، بُو دِيْن اُوْچُوْن مُسْلِمَانلَر نِيْنِگ بِيْر گُوْرُوْهِيْ تَا قِيَامَت كُوْنِيْگَهْ چَهْ جَنَگ قِيْلِيْشَهْ دِي. " «لَنْ يَبْرَحَ وَ لَا تَزَالَ» فِعْلَلَرِي عَمَلْنِي بَر دَوَامْلِيْگِيْنِي، دَوَامْلِيْگِيْنِي كُوْر سَتَمِيْدِيْمِي؟ اَلْبَتَّهْ شُوْنَدِي. شُو سَبَبِلِي هَمْ مَنَهْ بُو مَنصُوْرَه طَائِفَهْ تَا قِيَامَت كُوْنِيْگَهْ چَهْ مَوْجُوْد وَ شُو شُوْرَانِي كَنَلِي وَ وَحَدَتِي يَنَهْ قِيْتَهْ دَن وَاجِد اُوْمَتْنِي وَ وَاجِد جَمَاعَتْنِي وَجُوْدگَهْ كِيْلَتِيْرِيْشِگَهْ قَادِر.

بُو حُوْدِدِي مُوْتَهْ جَنَگِيْدِيْگِي حَدِيْثِگَهْ اُوْحَشِيْدِي، يَعْنِي قُوْمَانْدَانلَر اُوْلَدِيْرِيْلِگِچ، خَالِد اِبْن وَّلِيْد مُجَاهِدلَر نِيْنِگ اَمِيْرِي وَ رَهْبَرِي دِيْب سِيْلَهْ نَهْ دِي وَ جِهَاد اِمَامْنِي حُوْضُوْرِيْسِيْز دَوَام اِيْتَهْ دِي، بُو پِيْر دَه اِمَام غَائِب بُوْلَهْ دِيْمِي يَا اَصْلًا مَوْجُوْد اِيْمَسْمِي، بُوْنِي فَرَقِي يُوْق. اِيْنِگ مُهْمِي، هَر اِيْكِي حَالْتَدَهْ هَمْ اُو بُو اِيْشَلَرْنِي بَاشِيْدَهْ حَاضِر اِيْمَس.

اِمَامْنِي مَوْجُوْد بُوْلَمَسْلِيْگِي هَمْ جِهَادْنِي دَلِيْللَر يَدَن بِيْرِي بُوْلِيْب، يَنْگِي اِمَام سِيْلَهْ نِيْشِي كِيْرَك بُوْلَهْ دِي، اَلْدِيْنِگِي اِمَامْنِي يُوْقْلِيْگِي سَبَبِلِي جِهَاد تُوْحْتَب قَالْمِيْدِي يَاكِي نَابُوْد بُوْلَمِيْدِي، بَلَكِي يَنْگِي اِمَام سِيْلَهْ نِيْشِي اُوْچُوْن يَنَهْ دَه شِيْدَدْتَلِيْر اِق صُوْرَتَدَهْ دَوَام اِيْتَهْ دِي. اَلْبَتَّهْ مُسْلِمَانلَر اَخِيْرِگِي عَبَّاسِيْلَر شَاهِي مُوْغُوْللَر تَامَانِيْدَن اُوْلَدِيْرِيْلِگِچ، اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُوْمَتْنِي تَشْكِيل قِيْلِيْشِگَهْ وَ بُو حُكُوْمَت اُوْچُوْن اِمَامْنِي سِيْلِيْشِگَهْ مُوْقَق بُوْلِيْشَهْ دِي وَ مَنَهْ بُو سِيْلَهْ نِيْشَلَر حَاضِرِگِي كُوْنِگَهْ چَهْ تُوْرَلِي- هِيْل سَطْحَلَر دَه اُوْنَلْب مَرْتَهْ بِيْر سِيْلَسِيْلَهْ نِي اُوْرْنِيْگَهْ بَاشَقَهْ بِيْر سِيْلَسِيْلَهْ نِي كِيْلَتِيْرِيْش اَرْقَهْ لِي مُسْلِمَانلَر نِيْنِگ تَرِيْخِيْدَهْ تَكَرَار لَنْگَن.

اِبْن تَيْمِيَّهْ شَامَدَهْ، مِصْرَدَهْ وَ بَاشَقَهْ مِْنَطَقَهْ اَرْدَهْ مُوْغُوْل سِيْكُوْلَارلَر گَهْ قَرَشِي جَنَگ قِيْلَهْ يَاتْگَن تُوْرَلِي- هِيْل گُوْرُوْهَلَرْنِي مَنصُوْرَه طَائِفَهْ سِيْدَن دِيْب حِسَابْلِيْدِي وَ اِيْتَهْ دِيْكِي: " اَمَّا شَام، مِصْر وَ اُوْنِي اَطْرَافِيْدِيْگِي گُوْرُوْهَلَر حَاضِرِگِي زَمَانَدَهْ اِسْلَام دِيْنِي اُوْچُوْن جَنَگ قِيْلِيْشِيْتِي وَ اُوْلَر مَنصُوْرَه طَائِفَهْ سِيْگَهْ كِيْرِيْش اُوْچُوْن اَدْمَلَرْنِي اِيْنِگ سَزَاوَار رَاغِي سَنَلَهْ دِي. " شُو نَرَسَهْ

^{۱۱۸} صحیح مسلم - الإمارة (1922) / مسند أحمد (5/92) / و این حدیث مشهور و بلکه متواتره و از پنجاه نفر از اصحاب روایت شده است و صاحبان کتب ششگانه، و معجم ها و مسندها و در کتب سنت و سایر کتابهای سلف صالح آن را تخریح نموده اند.

أَيْقِي، إِبْنِ تَيْمِيَّةَ فِرْقَه پى نَاجِيَه وَ مَنصُورَه طَائِفَه دِيب سَنَه يَاتِگن كِيشِيَلَر اَوْ كِيشِيَنِيگ هَمفِرلَرى يَ اِبْنِ قَاطِمِگَه وَ اِبْنِ كَثِيَرِگَه اَوْحَشَه گن اَوْ كِيشِيَنِي شَاگِيرِدِيَنِي شَاگِيرِدَلَرى هَم بُولِيشِگن اِيْمَس. بَلِكى اُولَرِنِيگ اَكْثَرِيْتِي عَقِيْدَه وى وَ رَفْتَارِي بُولْغَه نِيشَلَرِيگَه اِيگَه بُولِيشِگن؛ مِصْرَدَه قَاضِي زَيْنِ الدِّينِ اِبْنِ مَخْلُوفِگَه وَ شَامَدَه مَنصُورِيگَه اَوْحَشَه گن كِيشِيَلَر اُولَرِنِيگ فِكْرِي رَهْبِرلَرى اِيْدِيَلَر، بُو كِيشِيَلَر اِبْنِ تَيْمِيَّةَ نِيگ اِيْنِگ قَتْتِيْق قَوْل دُشْمَنلَرِي حِسَابلَنگن، حَتَّى قَاضِي زَيْنِ الدِّينِ اِبْنِ مَخْلُوفِگَه اَوْحَشَه گن كِيشِيَلَر اِبْنِ تَيْمِيَّةَ نِي اُولْدِيرِيش بَارَه سِيْدَه فَتَوَا بِيْرِگن؛ شُو سَبَبِلِي هَم اِيكِي طَائِفَه گانْتَكَلَه نِيشِگَه، عَذَابلَرِگَه، تَخْقِيرلَشَلَرِگَه، زِنْدَانِگَه، سُوْرگُونِگَه، تُوْرلِي - هِيْل اَزَارلَرِگَه، اَدِيْتلَرِگَه دُوچار بُولِيشَه دِي، اَمَّا شُونِگَه قَرَمَسَدَن "اِسْلَام دِيَنِي سَبَبِلِي" مُوْغُوللَرِگَه قَرَشِي جَنگ قِيْلَه يَاتِگن گُوْرُوْهَلَرِنِي فِرْقَه پى نَاجِيَه دِيب حِسَابِلَه گَنلَر. ۱۱۹

مَنَه بُو مَنصُورَه فِرْقَه رَسُوْلِ اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي عَصْرلَرِيْدَه هَم مَوْجُوْد اِيْدِي وَ هَمَّه اُولَرِنِي يَحْشِي تَنِيگن، حَتَّى تَبُوْك جَنگِيگَه اَوْحَشَب، اُوچ نَفَر جَنگَدَن اَرْتَدَه قَالِيْب كِيْتِگن پِيْتِيْبَدَه هَمَّه بُوْنِي فَهْمَلَه گن وَ هَر قَنْدِي زَمَانَدَه نُبُوْت مَنَهجِيگَه اَسَاسلَنگن اِسْلَامِي حُكُوْمَت، هَمَدَه وَاِد اُوْمَت وَ وَاِد جَمَاعَت مَوْجُوْد بُولْگن، بُوْنَدَن سُونِگ هَم تَا قِيَامَت كُونِيگَه چَه مَوْجُوْد بُولَه دِي؛ مَنَه بُو مَنصُورَه طَائِفَه وَ قُوْرَاللِي فِرْقَه پى نَاجِيَه هَر بِيْر دُوْرَدَه بِيْر تَفْسِيْرِگَه وَ بِيْر اِسْلَامِي مَذَهَبِگَه اِيگَه بُولِيشَلَرِي مُوْمِكِيْن. چُونَكِي شُو نَرَسَه اَنْبِيْقِي، نُبُوْت مَنَهجِيگَه اَسَاسلَنگن اِسْلَامِي خِلَافَتَدَن سُونِگ حَاضِرْگِي كُونِگَه چَه مُسْلِمَانلَر هَرگِيْز يِگَانَه مَذَهَبِگَه يَ وَاِد شُوْرَاگَه وَ وَاِد اُوْمَتِگَه وَ وَاِد اِجْمَاعِگَه اِيگَه بُولِيشَمَه گن.

دِيْمَك مَنصُورَه طَائِفَه وَ «عِصَابَةٌ مِنْ أُمَّتِي» وَ «طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي» هَمِيْشَه تَا قِيَامَت كُونِيگَه چَه بار بُولِيشَه دِي وَ آگَاهَانَه وَاِد مَقْصَدِگَه پِيْتِيْش اُوچُون قِتَال، جَنگ قِيْلِيشَه دِي، اَمَّا وَاِد اُوْمَت وَ وَاِد جَمَاعَت اِنْقِرَاضِگَه اُوچَرَه گِچ بُو طَائِفَه تُوْرلِي- هِيْل مَذَهَبلَر وَ رَنگَا - رَنگ

جَمَاعَتَلَر وَ كۇپ سانلى كىچىك اومتلر كۇرىنىشىدە پراگندە بۇلىپ كىتىشىگن، گاهىدە هيلمە – هيل دليللرگه كۇرە وَ تفرق سببلى منە بو كىشىلر بىر – بىرلرى تامانىدن هم اولديريلگن، افسوسكى بۇندى جنگلر مُسلمانلرنى اورتە سىدە كۇپ صادر بولگن، بو پىردە اولرنى اورتە سىنى اصلاح قىلىشىگه ايختىياج بار ايدى: «وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا» (حجرات/۹) (اى مُمنلر)، اگر مُمنلردن بولگن ايكي طائفه (بىر- بىرلرى بيلن) اۇرۇشىپ قالسه لر درحال اولرنيگ اورتە سىنى اۇنگلپ قۇيىنگلر!

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَمَّ جِهَادَكْهُ اَمْرَ قَيْلِگن پىنلر يده، جَمَاعَتَكْهُ اَمْرَ قَيْلِشلىكىنى هَمَّه نرسه دن اَلدين كىلتيره دىلر: «وَإِنَّا أَمْرُكُمْ بِخَمْسِ اللَّهِ أَمْرِي بِهِنَّ: بِالْجَمَاعَةِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَالْهَجْرَةِ وَالْجِهَادِ» " مین سىزلرنى الله تعالى مينگه اَمْر قىلگن بيشته نرسه گه اَمْر قىله من؛ جَمَاعَتَكْهُ، اَميرنى فرمانىگه قولاق سالىشىگه، اَميرگه اطاعت قىلىشىگه، هجرتگه وَ خدانى يۇلىدىكى جهادگه."

ايندى اگر اومت وَ واحد جَمَاعَت وَ واحد امام هم موجود بولمسه، اۇنى اۇرنيى گۇمراه رهبرلر وَ دعوتچىلر «أَيُّمَّةٌ مُضِلِّينَ» وَ «دُعَاةٌ عَلَىٰ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ» داعىلر ادملرنى جهنم دروازه لرى تامان چقىرسه لر وَ اولر حۇددى مُسلمانلردىك اسلامى اديبات بيلن رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَگه اۇحشَب صُحْبَت قىلىشىسه: «هُم قَوْمٌ مِنْ جِلْدَتِنَا، يَتَكَلَّمُونَ بِالسِّنِّتِنَا» اولر بىزلردن بولىشه دى وَ بىزنى زبانيميز بيلن سوزله شيشه دى، «مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا» كىمكى اولرنى چقىريغىنى اجابت قىلسه، اۇنى آلاويگه نسله شه دى؛ منە بو حالتده نيمه قىلىش كىرك؟ هَمَّه «أَيُّمَّةٌ مُضِلِّينَ» وَ «دُعَاةٌ عَلَىٰ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ» دن اۇزاقله شيش كىرك بوله دى. فَاغْتَزَلْ تِلْكَ الْفِرْقَ كُلَّهَا ۱۲۰ منە بو حالتده، هَمَّه گۇرۇهلردن اۇزاقلشگىن."

گۇياكى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بىزلرنيگ بۇگۇنگى كۇنىميز اۇچون صُحْبَت قىلگنگه اۇحشىدى، اۇ كىشى بىزلر اۇچون نُصَحَه يازىپ بىرگنديكلر، يعنى كتته راق شۇرالرگه

قۇشپىلىشىگە ۋە ۋاجد ۋامت، ھەمدە ۋاجد جەماعت سىرى خەرىكەت قىلىشىگە مايىل بۇلمە گن ۋە تەقۇق، سەرگەردانلىك، گۇمراھلىك يۇلىدە يۇرگن كىچىك شۇرالر ۋە ۋامتلر ۋە كىچىك جەماعتلرگە نىسبەتەن قەندى مۇناسىبەتدە بۇلىشىمىز بارە سىدە سۇزلە گندىكلر.

مەنە بۇندى ۋورينلردە مۇسلمانلر دىققەت بېلن نەزەر تەشلىشلىرى ۋە قىسى جەريانلر كەنتراق شۇرالرنى يا نۇبۇت مەنەجىگە اساسلانگن اسلامى حۇكۇمەتنى يا خەتتى اسلامى اضطرارى بىدل حۇكۇمەتنى تەشكىل قىلىش ۋە ۋاجد ۋامتنى، ۋاجد جەماعتنى تەشكىل قىلىش تامان خەرىكەت قىلسە ۋە مەنە بۇ تەكامۇلە شېش جەريانىنى خۇددى بىر ۋامانتىك پىلگە سىدە كۇتە رىب، ۋونى يۇلىدە قىتال، جەھاد قىلسە، ۋە ۋاشنگە بىرگە شېشلىرى كىرك بۇلە دى، خەتتى ۋاگر بۇ شۇرانى ۋامىرى فاجر كىشى بۇلگن تەقدىردە ھەم بۇ يۇلدە خەرىكەت قىلىشلىرى لازىم، «الجهاد ماضى مع البر والفاجر» بۇ پىردىكى بىنگ مۇھىم نەرسە شۇكى، ۋولر مۇسلمانلرنى ۋاجد مەقسەدى سىرى خەرىكتە نۇچى يۇلدە بۇلىشلىرى كىرك؛ شېھە سىز ھەر قەندى عەسردە مەنە بۇندى جەريانلر مۇجۇد، ۋولرگە نىسبەتەن تەعەببىس، كىنە سىز، شەرى كۇز - قەرش بېلن قەرشنى ۋوزى كەفايە قىلە دى: «واتبع سبيل من أناب إلي (لقمان/ ۱۵) ۋە ۋوزىنگ مېنگە اجابت - توبە قىلگن كىشىلر نىنگ يۇلىگە بىرگەشگىن!

مەنە بۇ پىردە غەربىلىك دەرى باشلە نە دى: بىدأ الإسلام غريباً، ۋە سەيغۇد كەما بىدأ غريباً، قەطۇبى لىلغەرباء" ۱۲۱ اسلام غەرب بۇلىب باشلانگن ۋە غەربىلىككە قەيئە دى، غەربىلرنى خالى خۇش بۇلسىن. ياكى غەربىلرگە جەنت بۇلسىن.

اسلام مەگە دىكى دەرىدە حۇكۇمەت قەدرەتلىنى قۇلگە كىرىتمە گن غەرب خالده بىدى، «السابقون الأولون من المهاجرين والأنصار» بۇلگن كىشىلر نىنگ جەھادى ۋە قانى بېلن غەرب خالندن چىقىدى ۋە اسلامى حۇكۇمەت ھەم ۋجۇدگە كىلدى، بۇ رەسۇل اللە صلى اللە عليه وسلمنى ۋفاتلرگە قەدر دەۋام بىدى، بۇندى سۇنگ بىنە ۳۰ پىل دەۋامىدە بىنى حەسەن بىن عالى رەضى اللە عنھمانى زەمانىگە چە نۇبۇت مەنەجىگە اساسلانگن اسلامى حۇكۇمەت خەمرا بۇلدى، بۇنى كىتەبىن ۋونى

۱۲۱ رواه مسلم (۱۴۵) / مسند شهاب قضاعي / سنن ترمذي / سنن ابن ماجه

اۋرنيگه شاهيگرليک حۇكۈمىتى يا اسلامى بىل حۇكۈمىتى كىلدى، رَسول الله صلى الله عليه وسلم مَرَحَمَت قَيْلَه دېلركى: خِلَافَةُ النَّبُوَّةِ ثَلَاثُونَ سَنَةً، ثُمَّ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُلْكَ مَنْ يَشَاءُ، أَوْ مُلْكُهُ مَنْ يَشَاءُ ۱۲۲ ياكى مَرَحَمَت قَيْلِگنلركى: الْخِلَافَةُ فِي أُمَّتِي ثَلَاثُونَ سَنَةً، ثُمَّ مُلْكٌ بَعْدَ ذَلِكَ. ۱۲۳

مَنَه بُو حادِيئَه صَادِر بُولگن پَيْتِيَدَه اۋلى الامر واحد شۇراسى وَ واحد اجماع يۇقالدى وَ واحد دين آدملرنى آرَه سِيَدَه غَرِيْب بُولدى وَ واحد اجماعنى وَ واحد ديننى اۋرنينى تۇرلى- هيل وَ رَنگا- رَنگ تَفْسِيرلر، فِرَقَه لَر، اۋمَتلر وَ جَمَاعَتلر اِيگَللَه دى، شۇ شِيَوَه بِيْلن اسلام يَنَه غَرِيْب حَالِيگَه قَيْتدى، يَنَه قَيْتَه دَن نُبُوْت مَنَهجِيگَه اَساسلنگن اسلامى حۇكۈمىتى وَ واحد اۋلى الامر شۇراسى وَ واحد اجماع تَشكِيْل بُولمَه كُونِيچَه بُو غَرِيْبليک دوام ايتَه دى. رَسول الله صلى الله عليه وسلمنى عَصْرلَرِيَدَه وَ اۋندن كِييِيْنگى ۳۰ يېل دوامِيَدَه اَشكار بُولگن وَ حَق اۋلر تاماندَه بُولگن فِرَقَه پى ناچِيَه نِيْنگ غَرِيْبلرى هَم، مَنَه بُو حاضِرگى دَوْرَدَه غَرِيْبدۇرلر، اۋلرنى هِيچ كِيْم تَنِيْمِيدى، يَشِيْرِيْنگن حَالَدَه بُولِيشَه دى. اگَرچى حَق اۋلر تاماندَه بُولسَه هَم اۋلر كۇزگَه تَشَلِيْشِيْمِيدى وَ اۋلر غَرِيْبدۇرلر، شۇ سَبَبلى هَم غَرِيْب بُولِيشليک هَم حَق بُوليب، اسلام غَرِيْب بُولدى، دِيْمِيْمِز. اۋلر نِهائِيْتَدَه اَغِيْر، مَشَقَّتلى، خَطَرلى مَرَحَلَه دَه بُوليب، واحد اۋمَتنى وَ واحد جَمَاعَتنى، نُبُوْت مَنَهجِيگَه اَساسلنگن اسلامى حۇكۈمَتنى نابۇد بُولِيشى بِيْلن بُو اسلامى حۇكۈمَتنى وَ واحد اۋمَتنى وَ واحد جَمَاعَتنى يَنَه قَيْتَه دَن قَيْتِيشِينى اۋرتَه سِيَدَه تۇرِيشِيبىدى. اۋلر سَابِقُونِ الْاَوَّلُونِ جُمْلَه سِيْدَن بُولِيشَه دى، اۋلر نِيْنگ جَسَدلرى، قَانلرى عَوَضِيگَه يَنَه قَيْتَه دَن نُبُوْت مَنَهجِيگَه اَساسلنگن اسلامى حۇكۈمىتى وَ عِزَّت مُسْلِمَانلرگَه قَيْتِيْب كِيْلَه دى: ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةُ عَلَيَّ مِنْهَاجِ النَّبُوَّةِ. ۱۲۴

۱۲۲ سنن أبي داود / صححه ألبانى
۱۲۳ الترمذى عن سعيد بن جهمان

۱۲۴ مسند امام احمد بن حنبل / وروى الحديث أيضاً الطيالسي والبيهقي في منهاج النبوة، والطبري، والحديث صححه الألباني في السلسلة الصحيحة، وحسنه الأرنؤوط.

أَلَبَّتْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَنْ هَمْ غَرِيْبَلْر قَنْدَى كَيْشِيْلَر اِيْگَه نِي بَارَه سِيْدَه سَوَال سُوْرَلْگَن؟ اُو كَيْشِي اُوْنِي جَوَابِيْگَه مَرَحْمَت قِيْلْگَنْلَر: «الذِينَ يَصْلِحُوْنَ اِذَا فَسَدَ النَّاسُ» يَاكِي بَاشْقَه بِيْر لَفْظَه: «يُصْلِحُوْنَ مَا اَفْسَدَ النَّاسُ مِنْ سُنَّتِي» اَدْمَلْر يُوْقَاتْگَن مِيْنِي سُنَّنَلْرِيْمِنِي اِصْلَاح قِيْلِيْشَه دِي؛ يَاكِي بَاشْقَه بِيْر لَفْظَه: «هَم النَّزَّاعُ مِنَ الْقَبَائِلِ» قَوْم وَ قَبِيْلَه دَنْ اُوْز اَقْلَه شِيْشَه دِي، يَاكِي بَاشْقَه بِيْر لَفْظَه: اُنَّاسُ صَالِحُوْنَ قَلِيْلٌ فِي نَاسٍ سَوْءٍ كَثِيْرٍ، مَنْ يَعْصِيْهِمْ اَكْثَرُ مَمَّنْ يُطِيْعُهُمْ^{۱۲۵} جُوْدَه كُوْپ يَامَان اِنْسَانَلْرِنِي اَرَه سِيْدِگِي اَز سَانَلِي صَالِح اِنْسَانَلْر، اُوْلَرْگَه عَاصِي بُوْلْگَن كِيْمَسَه لَر اُوْلَرْگَه اِطَاعَت قِيْلَه دِيْگَنْلَر دَنْ كُوْرَه كُوْپَر اَقْدِيْر.

مَنْه بُو صِيْفَنْلَرِنِي بِيْزَلَر تُوْرَلِي- هِيْل، تَرَقَاق جَمَاعَتَلَرْدِگِي اُوْزِيْمِيْزِيْنِيْگ بَر اَدْرَلَرِيْمِيْزَه كُوْرْگَنْمِيْز وَ كُوْرِيْمِيْز. اَمَّا هَمَّه اَدْمَلْرِنِي اَرَه سِيْدِگِي بَرْجَه فَسَادَلْرِنِي اِيْلِيْزِي بُوْلْگَن وَ قَالْگَن هَمَّه فَسَادَلْر مَنْه بُو اُمُّ الْفَسَادِنِي بُوْلَاغِيْدَنْ كِيْلِيْب چِيْقَقَنْ اَسَاسِي عِلَّتْت قِيْسِي؟ رَسُوْلُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحْمَت قِيْلَه دِيْلَرِكِي: لِنْتَقِضَنَّ عُرَى الْاِسْلَامِ، عُرُوَّةٌ عُرُوَّةٌ، فَكُلَّمَا اِنْتَقَضَتْ عُرُوَّةٌ، تَشَبَّثَ النَّاسُ بِالَّتِي تَلِيْهَا، وَ اَوَّلُهِنَّ نَفْضًا الْحُكْمُ، وَ اٰخِرُهِنَّ الصَّلَاةُ^{۱۲۶} اِسْلَامِنِي دَسْتْگَلْرِي بِيْر مَه – بِيْر سِيْنِدِيْرِيْلَه دِي، دَسْتْگَلْر دَنْ بِيْرِي نَابُوْد بُوْلْگَن بِيْتِيْدَه اَدْمَلْر اُوْنِي يَقِيْنِيْدِگِي دَسْتْگَه چَنْگ سَالِيْشَه دِي، اُوْلَرْنِيْگ اُوْلِي حُكْمِنِي سِيْنِدِيْرِيْلِيْشِيْدُوْر (حُدَانِي قَانُوْنِي اَسَاسِيْدَه حُكْم قِيْلِيْشِنِي بِيْر چِيْتْگَه سُوْرِيْشَه دِي) وَ اُوْلَرْنِي اٰخِيْرْگِيْسِي نَمَاز دُوْر (نَمَازِنِي تَرَك قِيْلِيْشَه دِي، حَاضِرْگِي وَ قَنْدَه بِيْز كُوْرِيْب تُوْرْگَن كُوْپ سَانَلِي نَمَازِنِي تَرَك قِيْلُوْچِيْلَر وَ نَمَاز اُوْقِيْمِيْدِيْگَنْلَر). بِيْرِيْنچِي بُوْلِيْب فَسَاد بُوْلْگَن اَسَاس حَاكِمِيْت وَ اَللّٰهُ نِي شَرِيْعَتِيْدِگِي قَانُوْنَلْر اَسَاسِيْدَه حُكْم قِيْلِيْش بُوْلْدِي، مَنْه بُو اُمُّ الْفَسَادِنِي كِيْتِيْدَنْ بَاشْقَه مِيْنْگَلْب فَسَادَلْر وَ كَسَلِيْلِيْكَلْر مُسْلِمَانَلْرِنِي اَرَه سِيْدَه تَرَقَلْدِي وَ اٰخِيْرِيْدَه نُوْبَت نَمَازِنِي تَرَك قِيْلِيْشْگَه بِيْتِيْب كِيْلْدِي. يَعْنِي اَللّٰهُ نِي شَرِيْعَتِيْدِگِي قَانُوْنَلْر اَسَاسِيْدَه حُكْمِنِي تَرَك قِيْلِيْشِدَنْ بَاش تَارِيْتِيْب تَا نَمَازِنِي تَرَك قِيْلِيْشْگَه چَه بُوْلْگَن مُسْلِمَانَلْر دُوْچَار بُوْلِيْشْگَن مُصِيْبَتَلْر، فَسَادَلْرِنِي هَمَّه سِي حُكُوْمَت وَ اَللّٰهُ نِي شَرِيْعَتِي بِيْلَان حُكْم

^{۱۲۵} مسند أحمد بن حنبل
^{۱۲۶} الإمام أحمد في باقي مسند الأنصار، برقم 21139/ والطبراني في المعجم الكبير وابن حبان في صحيحه بإسناد جيد عن أبي أمامة الباهلي رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم

قِيلِمَسْلِيكَدَن كِيلِيْب چِيَقَقَن، اَكْر مَنَه بُو اُمُّ الْفَسَادِ اِصْلَاح بُولْمَس اِيْگَن باشَقَه ايشْلَر هَم اِصْلَاح بُولْمِيْدِي.

حُوْب، اِيْنِدِي اَدْمَلْرِنِي فَسَاد قِيلْگَن مَنَه بُو اُمُّ الْفَسَادِنِي اِصْلَاح قِيلِيْش اُوْچُون كِيْمَلْرِنِي قَانِيْدَن فَايْدَه لَه نِيْشِيْپِيْتِي؟ «الذِّين يَصْلِحُوْنَ اِذَا فَسَدَ النَّاسُ»؛ كِيْمَلْر نُبُوْت مَنَهْجِيْگَه اَسَاسْلَنگَن اِسْلَامِي حُكُوْمَتْنِي قِيْتَه رِيْشِنِي وَ باشَقَه لَر فَسَاد قِيلْگَن رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي سُنْتَلْرِيْنِيْگ پايْدِيوَارِيْنِي يَنَه يَنگِيْدَن اِصْلَاح قِيلِيْشِنِي هَاحْلُشِيْپِيْتِي؟ «يُصْلِحُوْنَ مَا اَفْسَدَ النَّاسُ مِنْ سُنَّتِي»؛ مَنَه بُو مَقْصَدَلْرِنِي قَوْلْگَه كِيْرِيْتِيْش اُوْچُون كِيْمَلْر اُوْزَلْرِنِي قِيْلَه لَرِيْدَن، قَوْمَلْرِيْدَن اُوْزَاقْلَه شِيْشِگَن وَ يَاحْتَي اُوْلْرِنِي اُوْزَاقْلُشْتِيْرِيْب يُوْبَارِيْشِگَن؟ «هَم التُّرَاغُ مِنَ الْقَبَائِلِ»؛ جُوْدَه كُوْب يَامَان رُوْيشِگَه اِيْگَه اَدْمَلْرِنِي اَرَه سِيْدَه تِيْقِيلِيْب قَالْگَن وَ اُوْلْرِنِي سُوْزَلْرِيْگَه قَوْلَاق سَالَه دِيْگَن كِيْشِيْلْرِنِي سَانِيْدَن اُوْلْرِنِي سُوْزَلْرِنِي قَبُوْل قِيلْمِيْدِيْگَن كِيْشِيْلْرِنِي سَانِيْدَن كُوْبْرَاق بُولْگَن كِيْشِيْلْر كِيْمَلْر اُوْزِي؟ «اَنَاسٌ صَالِحُوْنَ قَلِيْلٌ فِيْ نَاسٍ سَوْءٍ كَثِيْرٍ ، مَنْ يَعْصِيْهِمْ اَكْثَرُ مِمَّنْ يُطِيْعُهُمْ»^{۱۲۷}

سِيْز كُوْرِيْب تُوْرگَن مَنَه بُو كِيْشِيْلْرِنِي هَمَه سِي پُوْلْتِيْدِيْك اِرَادَه وَ مُسْتَحْكَم اِيْمَان بِيْلَن اَللّٰهُ نِي شَرِيْعَتِيْدِيْگِي قَانُوْنَلْرِنِي اِجْرَا قِيلُوْچِي اِسْلَامِي حُكُوْمَتْنِي قِيْتَه رِيْش اُوْچُون وَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي سُنْتَلْرِنِي دِيْفَاع قِيلِيْش اُوْچُون سِيْكُوْلَارِيْسْتَلْرِنِيْگ، بُوْتُوْن جَهَان بَاسَقِيْنِيْچِي كَافِرَلْرِنِيْگ، مَحَلِّي مُرْتَدَلْرِنِيْگ وَ مَحَلِّي مُنَافِقَلْرِنِيْگ اِتْفَاقِيْگَه قَرَشِي اُوْزَلْرِيْنِيْگ قِتَالِي، قُوْرَالْلِي جَنگِيْنِي باشْلُشْگَن وَ اَللّٰهُ بِيْلَن اُوْزَلْرِيْنِيْگ جَانَلْرِنِي جَنَّتِنِي عَوْضِيْگَه مُعَامَلَه قِيلِيْشْگَن، اُوْلَر رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي هَرگِيْز يَقِيْنَدَن كُوْرِيْشْگَن اِيْمَس، بُوْنَدَن تَشَقْرِي اُوْلَر قُرَآنَدَن باشَقَه صَحَابَه لَر كُوْزَلْرِي بِيْلَن كُوْرگَن مُعْجِيْزَه لَرْنِي هَم كُوْرِيْشْمَه گَن، اُوْلَر اُوْشَه اِسْلَامِي مُهِيْطِنِي هَم تَجْرِيْبَه قِيلِيْشْگَن اِيْمَس، اُوْلَر حُوْدِي صَحَابَه لَرگَه اُوْحْشَب كُوْنَدَه لِيْك اِيْخْتِيَاْجَلْرِيْگَه جَوَاب بِيْرَه دِيْگَن وَ اِيْخْتِيَاْفَلْرِنِي بَرَطْرَف قِيْلَه دِيْگَن يَگَآنَه مَرَجَعْگَه هَم اِيْگَه اِيْمَسَلْر، صَحَابَه لَر اِيْگَه بُولْگَن باشَقَه اُوْنَلْب نِعْمَتَلْرَدَن هَم بَهْرَمَنَد بُولِيْشْمَه گَن، شُوْنْگَه

قَرَمَسَدَن اُولُر رَسُول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نى رَسَالَتَرِيگَه اِيْمَان كِيْلَتِيرِيشَه دى وَ اللهُ بِيْلَن مُعَامَلَه قِيْلِيشَه دى: اِنَّ اللهَ اشْتَرَى مِنْ الْمُؤْمِنِيْنَ اَنْفُسَهُمْ وَ اَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمْ الْجَنَّةَ يِقَاتِلُوْنَ فِي سَبِيْلِ اللهِ فَيَقْتُلُوْنَ وَيُقْتَلُوْنَ وَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَ الْاِنْجِيْلِ وَ الْفُرْاَنِ وَ مَنْ اَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنْ اللهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمْ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ (توبه/۱۱۱) اَلْبَتَّه، اللهُ مُؤْمِنَلَر نِيْنِگ جَانلَر نِي وَ ماللَر نِي اُولُر دَن جَنَّت بَر اَبَرِيگَه سَاتِيْب اَلدى – اُولُر اللهُ يُولِيْدَه جَنگ قِيْلِيشِيْب (كافرلَر نى) اُولُدِيرَه دِيلَر وَ (اوزلَر نى هَم اللهُ اُوچُون شَهِيْد بُولِيْب) اُولُدِيرِيلَه دِيلَر. (بُوندى مُؤْمِنلَر گَه جَنَّت بِيْرِيْلِيشِيگَه) اللهُ تورات، اِنْجِيل وَ قُرْآنَه اُوزِيْنِيْنِگ حَق وَ عَدَه سِيْنِي بِيْر كُنْدِير. اللهُ دَن هَم عَهْدِيگَه وَ فادارراق كِيْم بار؟ بَس، (اى مُؤْمِنلَر)، قِيْلِگَن بُو سَوْدالَر نِيْنِگ دَن شاد بُولِيْنِگِيْز. مِنْه شُو حَقِيْقِي بُو يُوْكَ بَحْتَدِير.

حَه، سِيْز كُورِيْب تُوْر كَن مِنْه بُو عَزِيْزَلَر رَسُول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نى كُورَمَسَدَن تُوْرِيْب اِيْمَان كِيْلَتِيرِيش كَن وَ اِيخْتِيَار قِيْلِيش كَن قُوراللى قِيَاملَر نى بِيْلَن اُوزلَر نى اللهُ نى بَنَدَه لِيْگِيْدَن باشَقَه بَرچَه كِيْشَنلَر دَن اَزاد قِيْلِيش كَن وَ اُوزلَر نى فِرَقَه پى نَاجِيَه نى يُولِيگَه جايْلَشْتِيرِيش كَن وَ اُولُر اُوزلَر نِيْنِگ قَانلَر نى بِيْلَن اللهُ نى شَرِيْعَتِيْدِيگِي قَانُونلَر وَ اللهُ نى دَسْتُوْرلَر نى وَ رَسُوْلِي اُولُر نى نَزِيْدَه حَيَاتلَر بَدَن كُورَه هَم قَدَر- قِيْمَتَدَه يُوْقار بَر اِق اِيگَه نِيگَه شَهَادَت بِيْرِيشِيْتِي.

رَسُول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُبَارَك عُمُرلَر نى اَخِيْر كِي كُونلَر يَدَه قَبِرلَر نى زِيَارَت قِيْلِگَن پِيْتَلَر يَدَه مَرَحْمَت قِيْلِگَن اِيْدِيلَر كِي: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِيْنَ، وَاِنَّا اِنْ شَاءَ اللهُ بِكُمْ لَاجِفُونَ. وَ دِدْتُ اَنَا قَدْ رَاَيْتَا اِخْوَانَنَا. قَالُوا: اَوْ لَسْنَا اِخْوَانَكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ؟ قَالَ: اَنْتُمْ اَصْحَابِي، وَاِخْوَانُنَا الَّذِيْنَ لَمْ يَأْتُوا بَعْدُ^{۱۲۸} مِنْه بُو دِيَارَدَه ساكِن بُولِگَن اى مُؤْمِنلَر سِيْزَلَر گَه سَلَام، اَلْبَتَّه اَكْر اللهُ هاحلَسَه بِيْزَلَر هَم تِيْزَدَه سِيْزَلَر گَه اِيْر گَه شَه مِيْز. بَرادِرلَر يَمِيْز نى كُورِيش نى يَحْشِي كُورَر دِيْم! شُونَدَه اَيْتِيش دى: بِيْز سِيْز نى بَرادِرلَر نِيْنِگ اِيْمَسِيْمِيْز مِ اى رَسُول اللهُ؟ مَرَحْمَت قِيْلِيْلَر: سِيْزَلَر مِيْنِي اَصْحَابلَر يَمِيْز، اَمَّا بِيْزَلَر نى بَرادِرلَر يَمِيْز هَلِي كِيْلِيش مَه كَن. ياكِي:

«وَلَكِنْ إِخْوَانِي الَّذِينَ آمَنُوا بِي وَلَمْ يَرَوْنِي^{١٢٩}. مِينِي كُورْمَسَدَن تۇرئب مئنگە ئيمان كئلتئرگنلر مئني برادرلرئم بۇلئشه دئ.

بۇنگە قۇشئمچە رۇئشه رَسُول اللہ صَلَّى اللہ عَلَئِہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ شۇندئ كئشئلر حَقئدە صُحْبَتَلہ شہ دئلركى، اۇلر ئسلامئني يانئب تۇرگن كۇمئرگە اۇحشَب قۇلرئدە اۇشَلَب تۇرئشه دئ وَ اۇنگە صَبْر قئلئشه دئ، بۇني تَتئجە سئدە اۇلرگە ٥٠ تہ صَحَابہ نئ اَجْر - مُكَافَاتئ بئرئلہ دئ، مَرَحَمَت قئلہ دئلركى: إِنَّ مِنْ وَرَائِكُمْ أَيَّامًا الصَّبْرُ فِيهِنَّ مِثْلُ الْقَبْضِ عَلَى الْجَمْرِ، لِلْعَامِلِ فِيهِنَّ مِثْلُ أَجْرِ خَمْسِينَ رَجُلًا يَعْمَلُونَ مِثْلَ عَمَلِكُمْ، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَجْرُ خَمْسِينَ مِنَّا أَوْ مِنْهُمْ؟! قَالَ بَلْ أَجْرُ خَمْسِينَ مِنْكُمْ. ١٣٠

حە، بۇندئ شَخْصَلر كئملر ائگە نئ مُشَحَّصُدُور. اَگر سئز ھر قندئ دئارگە حَتئ كافر دئارلرگە بارئب ساقال قۇئسنكئز يا نَماز اۇقئسنكئز يا زَكَاتئني بئرسنكئز يا خئرئہ ائشلرئ بئلن مَشْغُول بۇلسنكئز، ھر آئدە عُمَرە گە بارسنكئز وَ ھر بئلئ حَجْگە بارسنكئز ياكئ مسواكدن فائدە اُنسنكئز يا شئمئنگئزني پاچە سئني كلئئ قئلئب اَلسنكئز يا حاجتگە چَپ آياغئنگئز بئلن كئرسنكئز يا باشقە شَخْصئ ائشلرئنگئزني عَمَلْگە ائشئرسنكئز ھم، اَمئرگە دہ وَ بئورائہ دہ، اوسترہ لئہ دہ يا باشقە كُفر دۇلئلرئدە سئز بئلن ھئچ كئمنئ ائشئ بۇق. دئمك مَنہ شۇ دَرَجَہ دَگئئ ئسلامئني سَقَلَب تۇرئشلئك قۇلدە چۇغ بۇلئب تۇرگن كۇمئرني اۇشَلَب تۇرئش بئلن برابر ائمس، بلكئ حَتئ اۇزلرئني شۇ دَرَجَدە مَشْغُول قئلگن كئمسە لرنئ برچہ كافرلر ھم ترغئب قئلئشه دئ وَ اۇلرگە مَسْجئد ھم قۇرئب بئرئشه دئ، شۇنئنگدئك بئر مُدَّت اَلدئن راسئئہ دہ شۇندئ كئشئلرگە ائنگ كئئئ مَسْجئدئني قۇرئب بئرئشئدئ وَ مَمَلَكئئني كافر رئئسئ ھم اۇلرنئ مَسْجئدلرئني كۇرئشگە باردئ. شۇ نرَسە اچئق - آئدئنكئ، اۇلر چۇغ بۇلئب تۇرگن كۇمئرني اۇشَلَب تۇرؤچئلر جُمَلہ سئگە شامل بۇلئشمئدئ، بلكئ فرقہ پئ ناچئہ دہ بۇلگن وَ قۇراللئ حالتدە كافرلرگە فرشئ جَنگ قئلگن كئشئلر مَنہ بۇ صَبْر وَ مُكَافَاتْگە

^{١٢٩} مسند الإمام أحمد
^{١٣٠} الترمذئ (٣٠٥٨) / و صححه أيضا بمجموع طرقه الشئخ الألبانئ فئ "السلسلة الصئحئة" (٢٩٤)

شامل بۇلۇشە دى. اۇلر رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بىر ادرلرى حسابله نىشە دى. اِخْوَانِي
الَّذِينَ آمَنُوا بِي وَلَمْ يَرْوُنِي

دېمك، بىزلر شو نرسە گە ايمان كىلتىرە مېزكى، بىزلرنى مۇقابىلىمىز دىگىلر رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نى بىر ادرلرى بۇلۇشە دى، تۇغرىمى؟ سىن رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بىر ادرلرى بىلن قندى مۇناسىتدە بۇلە سن؟ حۇپ، قنى مېنگە جَوَاب بېرىنگلر - چى؟ يَقِين دۇستىنگى بىر ادرىگە قندى مۇناسىتدە بۇلگن بۇلر دىنگ؟ اكر نصرانى يا يَهُودِيدَن رَفِيقَنگِيز بۇلسە، اۇنى اگە - اۇگە سىگە قندى مۇناسىتدە بۇلر ايدىنگىز؟ حۇپ، ايندى مېنگە ايتىنگىچى مُسلمان بۇلگن و سىز اۇنى كۇرىشنى يَحْشَى كۇرگن رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نىنگ بىر ادرلرىگە نىسبتاً قندى مۇناسىتدە بۇلر دىنگىز؟ اكر رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نىنگ بىر ادرلرى ايتىب اۇتۇلگن ۵۰ تە صَحَابَه نىنگ اندازە سىچە اَجْر بېرىلە دىگن صابرلردن بۇلسە، نىمە قىلر دىنگىز؟

حە، رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نىنگ بىر ادرلرى اكرچى واحد اؤمّت و واحد جَمَاعَت هَم نابۇد بۇلسە هَم، اۇلر مَوْجُوددۇرلر و تاقىيَمَت كۇنىگە چە هَم اۇلر بار و قۇراللنگن حالده كافىرلر بىلن جَنگ قىلىشە دى و مُسلمانلر اَنه اۇشە لرنى كىلى ارقە لى يَنه قَيْتَه دَن اۇزلرىنىنگ واحد اؤمّتىنى و واحد جَمَاعَتىنى قَيْتَه رَه اَلِيشە دى. اۇلر مُسلمانلرنىنگ ظاهرى و دُنياوى هَميشە تىرىك شُعْلَه سى و اُمىدى بۇلۇشە دى، اۇلر عَصْرلر دَوامىده تۇرلى - هيل مَذهبلرنى و تفسىرلرنى آرە سىده مَوْجُود بۇلۇشگن، مالكى مَذهبىدىكى يۇسُف ابن تاشفىنىنى لَشكرىنى ارسىدىمى ياكى شافىعى مَذهبىدىكى صلاح الدّين اَبُو بىنى لَشكرىدىمى يا شىيعه مَذهبىدىكى نَفَس زَكِيَه نى لَشكرىدىمى يا نَقشبندى مَسَلگىدىكى حَنفى عُثمانىلرنى لَشكرىدىمى يا ابن تىمىيَه نى عَصرىدىكى مِصر و شامده و اۇنى اطرافلرىده يَشه گن و عَقِيدَه وى، رَفْتارى بۇلغە نىشلرگە اىگە بۇلگن و اسلام سَببلى مَوْغۇللرگە قَرشى جَنگ قىلگن مُسلمانلر بۇلە دىمى ياكى حاضرىكى دورده مُسلمانلر يَشىدىگن ديارلرده اۇزلرى اىگە بۇلگن تفسىرلر و

مَذْهَبُ بَيْلَانَ بېرگە تَشْقَى باسقىنچى سىكۇلار كافرلار و باشقە كافرلار، مَحَلَى مُرْتَدَلار بېيلان اسلام سَبَبلى جَنگ و قَتال قَيْلە ياتگن باشقە مُسلمانلار بۇلە دېمى، بۇنى فَرْقى يۇق.

هَر قَنْدى حَالْتَدَه هَم، ايماننى تَعْلِيم آگَنْدَن سُونگ آنگلى، مَقْصَدلى و حَرَكْتلى وَحْدَتنى قَوْلگە كېرېتىش اۇچۇن كېرَكلى بۇلگن بېرىنچى اۇرىندىكى اِيخْتِياج و مُقَدَّماتلاردن بېرى، مَنَه بۇ فِرْقَه پى نَاجِيَه دَگى غَرَبيلار – اۇلر هَر قَنْدى مَذْهَبَه وَ تَفْسِيرَه بۇلِيشلَرىدَن قَطْعى نَظَر – بَيْلَانَ مُتَّحِد بۇلِيش لازم وَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نىڭ بۇ بَرادَرلرى بَيْلَانَ وَاحِد قُدْرَتنى وُجۇدگە كېلتىرىش وَ بېر- بېرىمىزنى قَوْلَب – قۇتلاوچى بۇلِيشىمىز كېرَك: هُوَ الَّذِى اَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَ بِالْمُؤْمِنِينَ (انفال/۶۲) اۇلر هَر قَنْجَه اۇزىمىزگە اُوْحْشَه گن خَطالرگە وَ حَتَّى فِكْرِى، رَفْتارى بۇلغە نېشلرگە اِيگە بۇلِيشسَه وَ دېلسۇزلىك بَيْلَانَ اِصْلَاح قَيْلِيشگە اِيخْتِياجى بۇلگن تَقْدِيرَه هَم بۇ ايشنى عَمَلگە اَشْبېرىشىمىز كېرَك.

بېزلر اۇزىمىز يالغىز حَالَدَه وَ بېزلرنى قَوْلَب – قۇتلاوچى جَمائِه چيلرسىز نُبُوت مَنَهجِيگە اَساسلنگن اسلامى حُكُومَتنى تَشْكِيل قَيْلِيشگە يا اسلامى اِضْطِرارى بَدَل حُكُومَتنى تَشْكِيل قَيْلِيشگە يا مَنَه شۇنچَه مُتَّحِد دُشْمَننى قُوويب چِيَقَه رِيشگە قَايِر بۇلْمىمىز.

آنگلى، مَقْصَدلى وَ حَرَكْتلَه نُوجى وَحْدَتنىڭ اِيخْتِياجلرى، مُقَدَّماتلرىنى اۇچىنچى وَ تۇرتىنچى پايه سى، بېزلر بَيْلَانَ بَعْضى اۇرىنلردَه اِيخْتِلافگە اِيگە بۇلِيشى مُمكِن بۇلگن اَهلى قَبْلَه بَيْلَانَ قَنْدى مُناسَبْتَدَه بۇلِيشدَن عِبَارَت.

مُسلمانلار ايماننى تَعْلِيم اَلِيب اۇرگنكلرىدَن سُونگ، شَرعى قِيَامَت شۇناسىگە وَ شَرعى عِلْم، بېلىملرگە پېتىب كېلگن پېتىلرېدَه وَ قَلْبَلار ايماننى قَبُول قَيْلِيش اۇچۇن اچىلگندَه وَ ايمان، ايشانچ اۇزىنى اۇرىنى اِيگللَه گن وَقْتَدَه، اَلله نى شَرِيعَتِدِگى قَانۇنلرنى اۇز اِيخْتِيارى بَيْلَانَ قَبُول قَيْلِيشلىك وَ اَلله نى شَرِيعَتِدِگى قَانۇنلرنى اِجرا قَيْلِيش، عَملى قَيْلِيش اۇچۇن مُسابَقَه بېرىشلىك، شَخْصِنىڭ جَانى وَ بۇتۇن دُنْياسىنى عَوْضِيگە مُعَامَلَه قَيْلِينَه دېگن مَدْنِيَتلى ايشگە، اَرزىشگە اِيگە بۇلگن رَقَابَت دَرَجَه سِيگە چِيَقَه دى.

سَرِيْمِي؟ مَرَحَمَت قَيْلِدِيلَر: حَه. عُمَيْر آيتْدِيكِي: بَه، بَه! رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قَيْلِدِيلَر: سِيْنِي بَه، بَه دِيْبِيْشِيْنِيْگَه نِيْمَه سَبَب بُوْلْدِي؟ آيتْدِيكِي: اِي رَسُوْل الله اللهُ گَه قَسْمَكِي! مِيْن اُوْنِي اَهْلِيْدَن بِيْرِي بُوْلِيْشِيْمَكِه اُوْمِيْد قَيْلِيْشِدَن باشَقَه نَرَسَه اِيْمَس! رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قَيْلِدِيلَر: " سِيْن اُوْنِي اَهْلِيْدَن بُوْلَه سَن."

عُمَيْر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ غِلَافِيْدَن بِيْر نِيْجَه خُرْمَانِي چِيْقَه رِيْب اُوْنِي پِيْشِيْنِي باشَلَه دِي وَ آيتْدِيكِي: اَكْر مِيْن مَنَه بُو بِيْر نِيْجَه دَانَه خُرْمَانِي پِيْشِيْگَن مُدَدْتَدَه تِيْرِيْك قَالَه دِيْگَن بُوْلَسَم، بُو حَيَات جُوْدَه هَم اُوْزاق بُوْلِيْب كِيْتَكَن بُوْلَه دِي. شُوْنَدَن سُوْنَك قُوْلِيْدَن خُرْمَالَرْنِي تَشَلَب يُوْبَارْدِي وَ مُشْرَكَلَر بِيْلَن تا اُوْلْگُوْنِيْجَه جَنگ قَيْلِدِي. ۱۳۱.

- مُؤْمِنَلَر نِيْنِيْگ حَرَكَتَدَه بُوْلِيْشَلَر يَدَه اِيْمَانِي وَ قِيَامَتَكِه اِيْشَانچِنِي وَ اللهُ نِي وَ عَدَه لَرِيْنِي وَ شَرَعِي بِيْلِيْمَلَرْنِي تَأْثِيْرِي بُوْپِيْجَه يَنَه بِيْر نَمُوْنَه، بِيْر صَحْر اِيْك عَرَبْگَه تِيْگِيْشِيْلِي:
مَنَه بُو صَحْر اِيْك عَرَب رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي اَلْدِيْلَر يِگَه كِيْلِيْب اِيْمَان كِيْلَتِيْرَه دِي وَ اُو كِيْشِيْگَه هَمْرَاه بُوْلَه دِي. رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْضِي صَحَابَه لَر اُوْنِي مِهْمَان قَيْلِيْب غَمخُوْر لِيْك قَيْلِيْشِيْگَه بُوْيُوْرَه دِيْلَر. مَنَه بُو صَحْر اِيْك عَرَب حَيِيْر غَزَاتِيْدَه قَنْتَه شَه دِي. رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَنِيْمَتَلَر دَن اُوْنِيْنِيْگ اُوْلُوْشِيْنِي بِيْرَه دِيْلَر.
شُوْنَدَه اُو اَيْتَه دِيْكِي: بُو نِيْمَه؟ آيتْدِيكِي: سِيْنِيْگ غَنِيْمَتَدَكِي اُوْلُوْشِيْنِيْگ. بُو نَرَسَه لَرْنِي اَلِيْب رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِي حُوْضُوْر لَر يِگَه كِيْلَتِيْر دِي وَ آيتْدِي: اِي رَسُوْل الله بُوْلَر نِيْمَه؟ رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قَيْلِدِيلَر: سِيْنِيْگ غَنِيْمَت مَالْدَكِي اُوْلُوْشِيْنِيْگ. صَحْر اِيْك عَرَب آيتْدِيكِي: مِيْن سِيْزَكِه مَنَه بُو نَرَسَه لَر سَبَبِيْلِي تَابِع بُوْلْگَه نِيْم يُوْق؛ بَلَكِي سِيْزَكِه كَاْفِر لَر بِيْلَن مُبَارَزَه قَيْلَسَم وَ مِيْنَكِه اُوْق تِيْگِيْب اُوْلَسَم وَ جَنْتَكِه كِيْرَسَم دِيْب اِيْر كَشِيْگَنَمَن. رَسُوْل الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قَيْلِدِيلَر: اَكْر رَاسْت اَيْتَه يَاتَكَن بُوْلَسَنگ، حُدا هَم سِيْن بِيْلَن حُوْدُدِي شُوْنَدِي مُعَامَلَه قِيْلَه دِي. اُو تُوْرِيْب جَنگَكِه كِيْتِيْدِي وَ

بیر مُدَدَتَن سُونگ اۇنى جَسَدِيْنى اَلِيْب كِيْلِيشِدِي. رَسُوْل الله صَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَت قِيْلِدِيْلَر: بُو اَنَه اُوْشَه شَخْصِي؟ حَه،- دِيْبِيْشِدِي. مَرَحَمَت قِيْلِدِيْلَر: اُو اُوْزِيْنى سُوْزِيْدَه صَادِق بُوْلگَن اِيْگَن، خُدا هَم اُو بِيْلَن حُوْددى شُوْنْدى مُعَامَلَه قِيْلدى. شُوْنْدَه رَسُوْل الله صَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنَه بُو مُجَاهِد شَهِيْدى اُوْزَلَرىنى رِدَالَرىگَه اُوْرَه دِيْلَر وَ اُوْنگَه نَمَاز اُوْقِيْدِيْلَر وَ اُوْنى حَقَقِيْگَه دُعا قِيْلِدِيْلَر: اى الله! بُو بَنَدَنگ سِيْنى يُوْلِيْنگَدَه هِجْرَت قِيْلدى وَ شَهِيْد بُوْلدى، مِيْن بُوْنگَه گُوْواهُمَن. ۱۳۲.

- بِيْز اِيْشَارَه قِيْلماقچى بُوْلگَن بِيْرِيْنچى نَمُوْنَه اِيْمَانى وَ شَرعى عِلْمى تَعْلِيْم اَلِيْشَلِيك مُؤْمِنلَرنى حَرَكَتگَه كِيْلَتِيْرَه اَلِيْشى بارَه سِيْدىگى اُوْچِيْنچى نَمُوْنَه عالى قَدْر صَحَابَه عَمْرُو اِبْن جَمُوْحگَه تِيْگِيْشلى.

عَمْرُو اِبْن جَمُوْح ۶۰ دَن اَشگَن ياشِيْدَه اَقْساق اِيَاغى بِيْلَن اُحْد جَنگِيْدَه قَتْنَه شِيْشنى هاحلِيدى. خُداوند اُوْنى اَقْساق اِيَاغى سَبَبلى مَعذُوْر قِيْلگَن اِيْدى، اَمَّا اُو رَسُوْل الله صَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَنى حُوْضُوْرلَرىگَه شاشِيْلِيْب بارِيْب اَيْتَه دِيكى: مِيْن شُو اَقْساق اِيَاغِيْم بِيْلَن جَنْتَدَه يُوْرماقچِيْمَن، سُوْنگ عِيالى بِيْلَن بُوْتُوْنلى خَيْرلَشَه دى وَ قَبْلَه گَه قَرَب تُوْرِيْب اَيْتَه دِيكى: "اى خُدا مِيْنى شَهَادَت دَرَجَه سِيْگَه يِيْتَكْرگِيْن، مِيْنى كُوْنگَلِيْم سِيْنگَن وَ ناوْمِيْد حَالِيْدَه مَنزَلِيْمگَه قِيْتَرْمَه."

بَصِيْرَت بِيْلَن «أَدْعُوْ اِلَى اللهِ عَلَى بَصِيْرَةٍ» اُوْلَدَن اِيْمَانى تَعْلِيْم بِيْرِيْلَه دِيْگَن بُوْلْسَه، شُوْنْدى اِنْسَانلَر وَ جُوْدگَه كِيْلَه دى، اُوْلَر الله نى شَرِيْعَتِيْدىگى قَانُوْنلَر وَ دَسْتُوْرلَرنى بَر اَبَرِيْدَه هِيْچ قَندى گپ - سُوْز سِيْز اُوْيلَه نِيْب اُوْتِيْر مَسَدَن فَقَط وَ فَقَط يِگَانَه اُوْرِيْنى تُوْتِيْشَه دى، اُو هَم بُوْلْسَه: «سَمِعْنَا وَ اطَعْنَا» اِيْشِيْتِيْدِيك وَ اِطَاعَت قِيْلِدِيك. شُو خالاص.

اُوْلَر اَدْمَلرگَه كُوْر - كُوْر اَنَه تَابِع بُوْلَه دِيْگَن اِرَادَه سِيْز اِنْسَانلَر جُمْلَه سِيْدَن اِيْمَسَلَر، اُوْلَر مُسْتَقِيْل بُوْلِيْب اِرَادَه گَه اِيْگَه دُوْرلَر، نِيْمَه قِيْلِيْش كِيْر كَلِيْگِيْنى جُوْدَه يَحْشَى بِيْلِيْشَه دى؟ ياكى

نېمە اۇچۇن بۇ ايشنى قىلە ياتگنلىكىمىنى ھەم يەنى بېلىشە دى؟ قىلە ياتگن ايشلىرىمىنى نەمە
 سى نېمە بۇلە دى؟ اللە نىنگ مۇمىنلر بىلن قىلە دىگن مۇاملە سى بارە سىدىكى سەندى
 مۇحتواسىنى، مۇنەتلرىنى يەنى يەنى تەكشۈرۈپ كۆرۈپ چىقىنغۇر، بۇ خەقە تۇرلى- ھىل
 اۇرىنلردن ايشارە قىلىپ اۇتگنمىز. اللە تەلى مە بۇ سەندە مەرحەمەت قىلە دىكى: اِنَّ اللّٰهَ
 اشترى من المؤمنین انفسہم وَاَمْوَالہُمْ بِاَنَّ لَهُم الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِی سَبِيلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ
 وَعَدَا عَلَیْہِ حَقًّا فِی التَّوْرَةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ اَوْفَى بِعَهْدِہِ مِنَ اللّٰهِ فَاَسْتَبْشِرُوا بَبِيعَتِكُمْ الّٰذِی
 بَايعْتُمْ بِہِ وَذٰلِکَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِیْمُ (توبە/۱۱۱) اللہ مۇمىنلر نىنگ جانلرىنى و ماللرىنى
 اۇلردن جەنت بربرىدە ساتىپ الدى - اۇلر اللہ بۇلیدە جەنگ قىلىشىپ (كافرلرنى) اۇلدىرە
 دىلر و (اۇلرى ھەم اللہ اۇچۇن شەھىد بۇلىپ) اۇلدىرىلە دىلر. (بۇندى مۇمىنلرگە جەنت
 بېرىلىشىگە) اللہ تورات، انجىل و قۇرئەن اۇزىنىنگ حق و عدە سىنى بېرگندىر. اللہ دن ھەم
 عەھدىگە و فادارراق كىم بار؟ بس، (اى مۇمىنلر)، قىلگن بۇ سودالرىنىگىزدن شاد بۇلىنىگىز.
 مە شۇ خەقى بۇيۇك بىخەتەر.

بۇندى اۇمت بېر جايدە اۇتيرە وىرە دىگن، بى پروا، اىتبارسىز، غىرەتسىز بۇلمىدى، بلكى
 دائىم خەت قىلىپ تۇرۇچى اۇمتدىر، اۇلر اۇزلىرىنىنگ عمل قىلۇچى اىگنلىكىمىنى اىبات
 قىلىپ كۇرسە تىب بېرىشە دى، اۇلر فەقەت كېرىپ اىدە قىلىپ اۇتيرەسەن غەمە اىش اىب
 بارىشە دى. بىزلر اۇزىمىزنىنگ ھەمراھلرىمىزگە اىماننى اۇرگەن بېتىمىزدە، بۇنى كېتىدىن
 اۇلرگە قۇرئەننى و شەرىعت قانۇنلرىنى ارايە بېرە مىز، بۇ تەلىملر اۇلرنى اىماننى كۇپىتىرە
 دى: اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ اِيمَانًا
 وَعَلَىٰ رَبِّہُمْ يَتَوَكَّلُونَ (انفال/۲) فەقەت اللہ (نامى) ذىق قىلىنگە نىدە قۇلرىگە قۇرئەنچ تۇشە
 دىگن، اۇنىنگ ايتلرىنى تىلوت قىلىنگەنە اىمانلرى زيادە بۇلە دىگن و پرودىگارلىگە كىنە
 سۇيە نە دىگن كىشىلر (خەقى) مۇمىنلر دىرلر.

وَجُودِگَه كِيلِگن آنْگلی، مَقْصَدلی وَ حَرَكَتلی مَنَه بُو اُوْمَتَدَه عِيَال وَ اِيرَك بِير هِيل
صُورَتَدَه وَ اِد مَقْصَدلری سَری حَرَكَت قِيلِيشَه دِي: فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ اَنِّي لَا اُضِيعُ عَمَلَ
عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اَنْتَى بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ:

- هَاجِرُوا وَ اُخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ

- وَ اُوذُوا فِي سَبِيلِي

- وَ قَاتَلُوا وَ قُتِلُوا

لَا كُفْرَانَ عَنْهُمْ سَبِيَّاتِهِمْ وَ لَا دُخْلَتْهُمْ جَنَاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَ اللَّهُ عِنْدَهُ
حُسْنُ الثَّوَابِ (آل عمران/ ۱۹۵) بَس، پَرَوَر دِيگار لری اُولر نينگ دُعَالر يني اِجَابَت قِيلِيب (
ديدي): " اَلْبَنَّة مِين سِيز لَر دَن بِير اِن عَمَل قِيلِگُوچي اير گك يا عِيال نينگ عَمَل يني ضايَه قِيلِمَه
گيمَن. زيرا، بيراوينگيز بيراوينگيز دَن دِير سِيز (يَعي اير گك عِيال دَن، عِيال اير گك دَن دُنياگَه
كِيلِگن). بَس، وَ طَنلَر يَدَن هَجَرَت قِيلِگن، ديار لَر يَدَن قُوِيلِگن، مِينينگ يُوْلِمَدَه اَدِينلَر چي كَن وَ
(مِينينگ يُوْلِمَدَه) جَنگ قِيلِيب، قَتَل اِينتيلگن ذاتلر نينگ قِيلِگن گوناهلر يني اُوچير گيمَن وَ
اُولر ني اَلله ني حُوْضُور يَدَن ثَوَاب – مُكَافَات قِيلِيب تَگَلر يَدَن دَر يالر اَقِيب تُوْرَه دِيگن باغَلر گَه
كِير يَتُوْر مَن. وَ اِينگ گُوْزَل ثَوَاب – مُكَافَات اَلله نينگ حُوْضُور يَدَه دُوْر. "

مَنَه بُو صُورَتَدَه، رَسُوْل اَلله صَلَّى اَلله عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ نِي خَبَر لَر يگَه بِير يِنچي بُوْلِيب اِيْمَان كِيلْتِير گن
شَخْص اُوْمُ الْمُؤْمِنِينَ حَدِيچَه گَه ياكِي اِسْلَام وَ اِيْمَانِي يُوْلِيَدَه قَان بِير يِب شَهِيد بُوْلِگن اَوْلِگِي
شَخْص سُمِّيَه گَه ياكِي عَقَبَه پِيْمَانِيَدَه، حُدَيْبِيَه غَزَاتِيَدَه، حُنَيْن غَزَاتِيَدَه، يَمَامَه جَنگِيَدَه اِيشْتِرَاك
اَيْتِيب جِهَاد وَ مُبَارَزَه قِيلِگن وَ حَتَّى جَنگَدَه قُوْللَر يَدَن بِير ي اُوْزِيلِگن، اُحُد جَنگِيَدَه رَسُوْل اَلله
صَلَّى اَلله عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ نِي قُوْر اللَنگن حَالَدَه دِفَاع قِيلِگن نُسَيِيَه گَه اُوْحَشَه گن وَ بُوْنَدَن باشَقَه اُوْنَلَب
نَمُوْنَه دَگِي مُؤْمِنلَر نينگ پِيْدَا بُوْلِيشِي بِيْز لَر گَه شُوْنِي اَشْكَارَه اَيْتِيْتِيكِي: مَنَه بُو آنْگلي، مَقْصَدلي
حَرَكَتَدَه بَر چَه مُسْلِمَانلَر جِنْسِيْت بُوِيچَه چي كَلَمَه گن حَالَدَه اَلله ني شَرِيْعَتِي دَگِي قَانُونلَر ني وَ حَاكِم
جَاهِلِيْتِي بَر اَبَر يَدِگِي اُوْز لَر يني اُوْر يِنلَر يني تُوْتَه اَلِيشَه دِي، يَعي اُولر بي پَرُوا وَ تَامَاشَه بِيْن

ايمسلىر، بلكى اولر اوزلرى ايگه بولگن قابىليتلار يگه مناسب حالده نقتلار ينى بجر يشه دى و
الدين گه حرگت قىليشه دى.

حاضر ده هم بيز لر بۇتون جهان اولى الامر شۇراسىنى، واجد اومتى و واجد جماعتى تشكىل
قىلىش سرى حرگت قىلىش يولىده يۇرر ايگنمىز، كىركلى و ضرورى بولگن تۇرتىنچى
اورىندىكى انگلى، مقصدلى، حرگتله نۇچى و حدتتىنگ مۇقدماتى صيفتىده رعايه قىلىنىشى،
اهمىت بىر يلىشى لازم بولگن اسبابلردن بىرى – هيلمه – هيل گور و هلر ده و ترقاق مذهبلر ده
ترقه لىب كىتكن و غريب بولگن فرقه پى منصوره نى حقيقى رعايه قىلىش و او بىلان همراه
بولىشگه قوشىمچە رويشده – بيز لر بىلان بعضى اورىنلر ده ايختلافگه ايگه بولگن اهلى قبله گه
قندى مناسبته بولىشدىن عبارت.

وحدت و واجد اولى الامر شۇراسى سرى حرگتله نيش يولىده اهلى قبله گه علاقه دار مذهبلر
و گور و هلر باره سيده بۇرتتىرىلگن و بوزىب كۇرسه تىلگن، منحرف حكم چيقه ريشگه هيچ
كىمىنىنگ حقى يۇق، بىر منطقه گه يا خاص بىر مذهبگه علاقه دار بولگن بىر مۇسلمان يا بىر
گور و ه، جماعت يا بىر لشمه، چىگه ره لنگن شۇرا بىزىنىنگ نظرىمىز بۇيىچە، منفى قىرره
لرگه ايگه بولگن و حقى فاجر اميرگه ايگه بولگن تقدير ده هم بريبير اۇنى دشمن بىلان بىر
قطارگه قۇيه المىمىز و اولرنى خطا عمللرى بىلان بىرگه تشقى باسقىنچى طاغوتلر و محلى
نوگرلر تامانگه يۇللى المىمىز.

بىر مۇسلمان اوزىگه مخالف بولگن مۇسلماننى قر شىسيده قىلىشى مۇمكىن بولگن خطا عمللردن
بىرى، الديندن حكم چيقه ريش و زهنيگرلىك و موجود واقىعيتدن اوزاقده يۇرىشدير. شخس
رۇبروسىدىكى فرقه نى يا گور و هنى درك قبله المىدى و بىر نيچه عصر الدين اوتگن فلانچى
عالمى زهنيدىكى شۇ فرقه حقىدىكى نرسه بىلان اولر باره سيده سوزلىدى و طبيعى حالده منه
بۇندى الديندن عدالتسىزلىك بىلان بىر ياقلمه حكم چيقه ريش و موجود واقىعيتدن اوزاقده
يۇرىشدير. شخس رۇبروسىدىكى فرقه نى يا گور و هنى درك قبله المىدى و بىر نيچه عصر

آلدين اوتگن فلانچى عالمى زهنيديكى شو فرقه حقيديكى نرسه بيلن اولر باره سيده سوزليدى و طبعى حالده منه بوندى آلدينن عدالتسيزلىك بيلن بير ياقلمه حكم چيقه ريش موجود وضيعيتگه مناسب كيلمىدى و شخص بينگيل و بي آرزى خولاصه لرنى چيقه ره دى. بيزلر نينگ منه بو مواظنتسيز و معزانسيز برادرلر يميز حاضرگى دورگه تيگيشلى ايمسار، اولر بير نيجه عصر آلدين اوتگن دورده يشه شه دى و اولر يامان اغيز، توحمات قيليش، زوروانلىك، اوجرلىك بيلن اياققه ماس اندازدىكى كفش آيشنى اورنيگه اولر كوزله گن اندازه ده بوليشى اوجون اياقنى كيچر يتيريشگه حركت قيليشه دى. نيمه اوجون؟ چونكى اوتگن بير نيجه عصر آلدين يشگن فلانچى عالمى آيتيشيجه، منه بو فرقه يا گوروهنى اياغىنى اندازه سى شو بوله دى، بيزلر نينگ منه بو مواظنتسيز و معزانسيز برادرلر يميز اوشه شخصنى نسلينى هممه سيني يا اوشه فرقه نى كيپينگى عصردىكى برجه اعضالرينى اياغىنى اندازه سى اوتگن عصرلردىكى اوشه حورمتلى عالم آيتگن اندازه ده بوله دى، ديب اوليىدى.

حاضرگه كيليب بيزلر ايماننى و كيركلى، ضرورى بيلملرنى تعليم الگه نيميزدن و بونى كيتيدن الله نى نصر تيدن كيپينگى تنها حمايه چيميز فرقه پى ناجيه نى اهميتى و جاياگه ينى توشونيب بيتگه نيميزدن سونگ، و عملاده منه بو يولده حركت قبله ياتگه نيمز سببلى، منه بو اوزباشيمچه ليك و واقيعيتدن اوزاقده بولگن خولاصه لرنى اولاقتيريب تشاليلىك. بيزلر بۇگون اوزيميز نينگ كونده ليك ايختياجلر يميزنى و واحد اولى الامر شوراسى و واحد اومت و واحد جماعت سرى قبله ياتگن حركتلر يميزنى كور ييميز، بو بۇگونگى كونيميزگه و مقصد سرى قبله ياتگن حركتلر يميزگه مناسب روپشده قرار قبول قبله ميز.

بيزلر برجه شخصلر، گوروهلر و جماعتلر، اتفاقلر، كيچيك شورالرنى اوتميشلرينى هم نظرگه آله ميز، معين بير مددت آره سيده اولرنى سيناودن اوتگه زه ميز، اولر جنگگه طلبگار بولگن يهوديلر و سكولاريزم دينى، مروتلرنى قرشيسيده اهلى قبله نينگ بيرينچى اوريندىكى دشمنى صيفيتيده اوزلرينينگ مشخص شرعى توتگن اورينلرينى كورسه ته آليشگن پيتدە،

يَعْنِي اَوْلُر عَمَلَدَه اَهْلِي قَبْلَه نِي صَفِيَدَه تُوْرِيْب اَهْلِي قَبْلَه نِيْنِگ ۱،۲،۳ چِي سَانْلِي دُشْمَنْلَرِيْگَه قَرَشِي شَرَعِي اُوْرِيْنِي تُوْتِگَنْ وَ قَتْلَرِيْدَه وَ كَتْتَه راق، وَاِجْد اِسْلَامِي شُوْرالْرِنِي تَشْكِيل قَبْلِيْش سَرِي حَرَكْت جَرِيَانِيْنِي قُوْلُْب - قُوْتْلَه كَنْلَرِيْدَه، بِيْز اَوْلُر بِيْلَنْ وَ اَصْلِي دُشْمَنْگَه قَرَشِي جَنْگَدَه بِيْزَلُر بِيْلَنْ مُشْتَرَك مَنْفَعْتَلُرْگَه اِيْگَه بُوْلْگَنْ اَهْلِي كِتَابِنِي، شَبِه اَهْلِي كِتَابِنِي بَرْچَه كَافِرلَرِي بِيْلَنْ بِيْرْگَه مُتَّجِد بُوْلَه مِيْز.

بِيْزَلُر مَنَه بُو تُوْرلِي - هِيْل اَدْمَلُر، فِرْقَه لُر، هِيْلْمَه - هِيْل كُوْرُوْهَلُرْنِي هَمَّه سِي بِيْلَنْ مُتَّجِد بُوْلْگَنْ بِيْتِيْمِيْزَدَه، شَرَعِي وَ نِهَائِيْتَدَه سِيْزْگِيْر شَرَعِي اُوْصُلُوْب بُوْلْمِيْش اَمْر بَه مَعْرُوْف وَ نَهِي اَز مُنْگَرْنِي رَعَايْت قَبْلِيْش بِيْلَنْ، هَمْدَه اُوْزِيْنِي تَنْقِيْد قَبْلِيْش اُوْصُلُوْبِيْنِي پِيَادَه قَبْلِيْش اَرْقَه لِي هَمَّه نِي بَر اَبْرِيْدَه فَعَال اُوْرِيْنِي مَحْكَم اُوْشَلِيْمِيْز وَ هَمَّه مِيْز دَعُوْتِنِي شَرَعِي اُوْصُلُوْبِيْنِي رَعَايْت قَبْلِيْش بِيْلَنْ بِيْر - بِيْرِيْمِيْزْنِي مَنْفِي قِيْرَرَه لَرِيْمِيْزْنِي تَنْقِيْد قِيْلَه مِيْز وَ شُو يُوْل اَرْقَه لِي بِيْر - بِيْرِيْمِيْزْنِي اِصْلَاح بُوْلِيْشِيْمِيْزْگَه يَارْدَم بِيْرَه مِيْز. شُو بِيْلَنْ بِيْرْگَه بِيْر - بِيْرِيْمِيْزْنِي اِجَابِي قِيْرَرَه لَرِيْمِيْزْنِي هَم حُوْرْمَت قِيْلَه مِيْز وَ بُو قِيْرَرَه لَرْنِي يَنْدَه كُوْزْگَه كُوْرِيْبَنُر لِيْرَاق قِيْلَه مِيْز وَ بِيْر - بِيْرِيْمِيْزْنِي مَنَه بُو اِجَابِي قِيْرَرَه لَرِيْمِيْزْنِي جِمَايَه هَم قِيْلَه مِيْز. فَقَطْگِيْنَه مَنَه شُو صُوْرَتَدَه عِيْبَلُرِيْمِيْزْنِي تِيْز لِيْك بِيْلَنْ بَر طَرَف قِيْلَه اَلَه مِيْز وَ دُشْمَنْلَرِيْمِيْز مَنَه بُو عِيْبَلُرْنِي كَنْلِي اَرْقَه لِي بِيْزَلُرْگَه ضَرْبَه اُوْرِيْشِيْگَه هَم يُوْل بِيْرِيْمِيْز، فَقَطْ شُو حَالْتَدِگِيْنَه وَاِجْد اِجْمَاعِنِي قُوْلْگَه كِيْرِيْتْگُوْنِيْمِيْزْگَه چَه اِسْلَامِيْمِيْزْنِي اَلْدِيْنْگَه قِيْلَه يَاتْگَنْ حَرَكْتِيْنِي قُدْرَتِيْنِي كُوْچِيْتِيْرَه اَلَه مِيْز وَ سِيْكُوْلَارِيْزَم دِيْنِيْنِيْگ اِتْفَاقْدَاشَلُرِيْگَه يَنَه هَم كُوْچِلِيْرَاق ضَرْبَه لُر اُوْرِيْشْگَه قَادِر بُوْلَه مِيْز.

بِيْزَلُر نِيْنِگ مَعْرَاضِيْز، مُوَاطَنْتَسِيْز، كَلْتَه فِكْرلِي اِنْقِلَابْچِي بَر اَدْر لَرِيْمِيْز كُوْرُوْهَلُر نِيْنِگ، شَخْصَلُر نِيْنِگ، تُوْرلِي - هِيْل مَذْهَبَلُر وَ اَحْزَابَلُر، تَفْسِيْر لَرْدِگِي اُوْزْگَه رِيْشَلُرْگَه اَهْمِيْيْت بِيْرِيْشْمِيْدِي، اَوْلُر مَوْجُوْد وَ ضِيْعِيْتِنِي وَ اُوْزَلُرِيْنِي هَمْدَه بَاشَقَه مُسْلِمَانلُر نِيْنِگ كُوْنْدَه لِيْك اِيْخْتِيْاجلَرِيْنِي اِعْتِبَارْگَه اَلِيْشْمِيْدِي. شُوْنِيْنِگ اُوْچُون هَم تَاشِدِيْك قَاتِيْب قَالْگَنْ، اُوْجَر تَعَصُّب بِيْلَنْ هِيْچ قَنْدِي مُعْتَبَّر شَرَعِي دَلِيْلَسِيْز، اُوْتِگَنْ عَصْر لَرْگَه تِيْگِيْشَلِي بُوْلْگَنْ يَعْنِي اُوْزِيْنِي رَمَانِيْدِگِي بِيْر عَالِمِيْنِيْگ تُوْغَرِي رَعِيْبِيْنِي يَاكِي اُوْشَه بُوْيُوْك كِيْشِيْلُر نِيْنِگ اِجْتِهَادلَرِيْنِي مَوْجُوْد

وَضِيعَتِيْگە يۇكۈشگە خَرَكت قىلىشە دى، مَوْجۇد وَضِيعَتِيْگە ماس تۇشمىدىگن بۇندى
اجتہادلرنى تکرارلىش وَ غىرى شَرعى چازە لرنى ارايە بېرىش بىلن قىسقە مۇددەتنى آرە سىدە
مۇسلمانلرنى آلدىنگە سرى قىلە ياتگن خَرَكتلر يىگە اۇچتە مۇصىبتى پىتگە زىشە دى:

- اۇلر اۇزلر يىگە ھەمفەر بۇلگن كىشىلرنى خەدەن آشگن، مۇصىبتى قەدەم تىشلىرىگە مەجبۇر
قىلىشە دى وَ مەنە بۇ بۇيۇك دەراملر نىنگ كۇچىنى بىكارگە كىتگە زىشە دى.

- ايكي كىچى مۇصىبت شۇكى، اۇلر مۇجەدلر خَرَكتىنى اۇلگن مۇسلمانلردن آجرە تىشە دى وَ
مۇجەدنى سۇوسىز بېر بلىقە ايلننرىشە دى.

- مەنە بۇ مۇاظنتسىز، مەزانسىز دۇستلر يىمىز اھلى قىلە گە مەجبۇرلۇب يۇكلىدىگن مۇصىبتلردن
بېرى، مۇجەدلرنى وَ آزادلىك تىلب قىلۇوچىلرنى كۇچىنى مەدە لىب بۇلكلرگە بۇلىب تىشلە شە
دى وَ اۇنى نابۇد قىلىشە دى، نەتىجە دە ايسە غۇم دۇشمەنگە بېرىلە دىگن مەركزلىشىرىلگن خەربە
نى بېرىلىشىنى ھەم برباد قىلىشە دى.

كۇرىب تۇرگە نىمىز دىك، بىزلر نىنگ مۇتەد دۇشمەنلر يىمىز مۇاظنتسىز وَ مەزانسىز بىرادرلر يىمىز
ۇجۇدگە كىلتىرىگن يارىقلردن ھەمە گە خەربە اۇرىش اۇچۇن قۇللر بىدن كىلگنچە سۇئىستفادە
قىلىشە دى وَ مۇسلمانلر نىنگ مەنە بۇ يارىقلرى وَ مەدە لە نىشلرى آرقە لى اھلى قىلە نى اۇستىدە
اۇزلر نىنگ تەجاۇزلر نى وَ قراقچىلىك ئەمەلىاتلر نى يەندە شەدەت بىلن خَرَكتلننرىشە دى.

بۇلر مۇاظنتسىز وَ لىياقتسىز بىرادرلر يىمىز نىنگ كىلتىرىب چىقرگن نەمە لرنى بىر قىسمى بۇلە
دى، آما بىزلر لىياقتسىز كىمسە لرگە قەرشى مۇبارزە قىلىشنى رۇكچ قىلگن خالەدە، اۇلر نىنگ
خەتالرنى تکرارلىشگە وَ بىرەملىكنى انكار قىلىشگە خەقىمىز يۇق، وَ شۇنىنگدەك بىرەملىكنى
دفاع قىلىش بۇلىدە، اۇزلر نى كەتتە فەكرلى، لىياقتسىز كىمسە لرگە قەرشى مۇبارزە قىلىشەن يۇز
اۇگىرگندەك قىلىب كۇرسە تە دىگن خۇجە كۇرسىن وَ عوامنى آلدىدىگن بۇلگە تۇشىب
الىشىمىز كىرك اىمەس. اۇلى الامر شۇراسىنى تىشكىل قىلىش سرى خەرتلە نە ياتگن اسلامى
جەريان دەوت اۇسۇللر نى ھەمە سىنى رەعايت قىلىش وَ كىچىك مۇنەرىنى اۇرنىگە كەتتە راق

مُنْكَرَنِي قُوْيِيْشَدَن پَر هِيْز قِيْلِيْش بِيْلَن، هَر اِيْكَگَه لَه گُوْرُوْ هِگَه قَرْشِي اَمَانِسِيْز، كِيْلِيْشِيْلْمِيْدِيْگَن مُبَارَزَه نِي عَمَلْگَه اَشِيْرَه دِي وَ اَهْلِي قِبَلَه نِي وَحْدَتِيْنِي اِسْلَامِي حَرَكَتِي بِيْر دَمْلِيْگِيْنِي دِفَاع قِيْلِيْش اُوْچُون وَ كِيْچِيْك شُوْر اَلْرَنِي بُوْتُوْن جَهَان اُوْلِي الْاَمْر وَاجِد شُوْر اِسِي سَرِي تَكَاْمُوْلْشَتِيْرِيْش بُوْيِيْچَه هِيْچ قَنْدِي حَرَكَتَدَن يُوْز اُوْگِيْر مِيْدِي.

بِيْر دُشْمَن بِيْلَن خَطَاگَه يُوْل قُوْيِيْگَن دُوْسْتَلَرِيْمِيْزَنِي اُوْرْتَه سِيْگَه فَرَق قُوْيِيْشِيْمِيْز كِيْرَك: دُشْمَنِي يَنْچِيْش كِيْرَك وَ خَطَاگَه يُوْل قُوْيِيْگَن فِرْقَه يِي نَاجِيَه نِي مُجَاهِدْلَرِيْنِي اِيْسَه "اِسْلَامِي رُوْش بِيْلَن تَنْقِيْد قِيْلِيْشَنِي" يَارَدَمِي بِيْلَن تُوْغَرِي يُوْلْگَه هِدَايْت قِيْلِيْشِي لَازِم. مَنَه بُو رُوْشِيْنِي يُوْلْگَه قُوْيِيْش اَرَقَه لِي مُؤْمِنْلَرِنِيْگ بَرْچَه كُوْچَلَرِي بِيْلَن مُتَّحِد بُوْلِيْش وَ عُمُوْم دُشْمَنْگَه قَرْشِي مُبَارَزَه قِيْلِيْش اُوْچُون بِيْرِيْك شُوْر اَلْرَدَه بِيْرِيْك اِتْتَحَادَنِي وَجُوْدْگَه كِيْلَتِيْرِيْش كِيْرَك.

اَهْلِي قِبَلَه وَجُوْدْگَه كِيْلَتِيْرَه دِيْگَن مَنَه بُو بِيْرِيْك اِتْتَحَاد، شُبُهَه سِيْز تُوْرَلِي - هِيْل مَذْهَبْلَر وَ تَفْسِيْرَلَر، نَظْرَلَرَنِي جَمَلْنَه سِيْدُوْر، اُوْلَرِنِيْگ تُوْرَلِي - هِيْل مَسْئَلَه لَرْگَه نِسْبَتاً تُوْتْگَن اُوْرَنِي هَم هِيْلْمَه - هِيْل بُوْلِيْشِي مُؤْمِكِيْن، اَمَّا اُوْلَر هَر قَنْدِي حَالْتَدَه هَم مَوْجُوْددُوْرلَر وَ مُسْلِمَانْلَرِنِيْگ كَتْتَه مِقْيَاسَدْگِي جَمِيْعِيْتِيْگَه تَأْثِيْر قِيْلِيْشَه دِي، اَللّٰهُ نِي شَرِيْعَتِيْدْگِي قَانُوْنْلَرَنِي حُكْم قِيْلِيْش وَ اِسْلَامِي حُكُوْمَتِي كَنْلِي اَرَقَه لِي وَاجِد اُوْمَتِي، وَاجِد جَمَاعَتِي، هَمَدَه مُسْلِمَانْلَرِنِيْگ وَاجِد اُوْلِي الْاَمْر شُوْر اِسِيْنِي اِيْجَاد قِيْلِيْش يُوْلِيْدْگِي جِهَادْگَه يَنْدَه كُوْپَرَاق جَمَاعَتْلَرَنِي اَلِيْب كِيْرِيْش اُوْچُون، مَنَه بُو جَمِيْعِيْتْلَر بِيْلَن هَر قَنْدِي سَطْحَدْگِي وَاجِد شُوْر اِنِي رَهْبَرِيْنِي وَ اِسْلَامِي حُكُوْمَتِي قُوْل اَسْتِيْدْگِي مُشْتَرَك اِتْتَحَادَنِي رَد قِيْلْمَسْلِيْك كِيْرَك. اَللّٰهُ نِيْگ نُصْرَتِيْدَن سُوْنْگ بِيْر - بِيْرلَرِيْنِي تَنَهَا قُوْلُب - قُوْتَلَوْچِي بُوْلْگَن مُؤْمِنْلَرْگَه مَخْصُوْصاً فِرْقَه يِي نَاجِيَه دْگِي مُجَاهِد مُؤْمِنْلَرْگَه اُوْرْتَه لَرِيْدْگِي اِيْخْتِلَافْلِي اُوْرِيْنْلَرْگَه كُوْز تِيْكِيْب اُوْتِيْرِيْشَلَرِي شَايِيْسْتَه بُوْلْمِيْدِي، بَلْكِي تَفْسِيْرلَرْدْگِي نِهَايْتَدَه تَأْثِيْر كُوْرْسَه تُوْچِي، كُوْچَلِي مُشْتَرَك نَوْقَطَه لَرْگَه كُوْز تِيْكِيْشَلَرِي وَ اِعْتِبَار بِيْرِيْشَلَرِي كِيْرَك بُوْلَه دِي.

اگر مۇمىنلار ئۆزلىرىنى بىر چىتگە تارتە دېگەن بۇلىشىسە، ئىسلامى ئىنقىلابىنى دواملىيىگى و واجد اولى الامر شوراسى و واجد اجماع و واجد جماعت سىرى خىركىتە نىش مۇمكىن بولمى قالە دى. بىزلىر ئىسلامى ئورلى- ھىل تەفسىرلىر بىلەن مۇشئىرك شورالار و ئىتھادلار دىن فايده ئىنگەن خالده، اولر نىنگ ھىدايتلىرى استىدىگى آدملىرگە يىقىنلە شە آله مىز و اولرگە تائىر اولتگە زىشگە قادر بولە مىز و اولرنى مۇشئىرك دۇشمنىگە قىرىشى جىھاد و مۇشئىرك مۇبارزە اوچون، ھىمدە مۇشئىرك اىستىكلر يىمىزنى، مەقسەدلىر يىمىزنى تامينلىش اوچون سەفەر قىلە آله مىز. ھەر قەندى سەطھىگى واجد شورانى يا ئىسلامى خۇكىمەتنى نەزەرى استىدىگى مەنە بۇندى مۇشئىرك ئىتھادى رە قىلىشلىك، آدملىر دىن اولزىلىب قالىشىنى و يىكگە، جۇدا خالدىگى بولگە قەدەم قۇيىشىنى ئىنگەن تە دى، خەقىقەتدە ايسە بۇندى ايشلر مۇسلمانلار نىنگ جىھادىنى و مۇسلمانلار نىنگ الدىنگە سىرى خىركىتىنى ضەيفلىشىرە دېگەن و فقيرلىك، اچلىكنى ھىمدە مۇسلمانلارنى اوستىدە دۇشمنىنى اوستونلىگىنى دوام ايتتىرە دېگەن و آله نى مۇمىنلارگە و عەدە بىرگەن آله نى ئىصرەتى و غلبە سىنى، خىلاقتى، مۇسلمانلار نىنگ بىر يوزىدە خۇكىمەتلىگىنى كىچىكتىرە دېگەن جۇدە و ھىمە لى نەتىجە لرگە سەبب بولە دى: وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ (نور/ ۵۵)

اگر آله نىنگ مەنە بو و عەدە سىنى رۇياىگە چىقىشىنى ھاخلر اىگىمىز و فقيرلىكنى، اچلىكنى، دۇشمنىنگ مۇسلمانلارنى اوستىدە خۇكىمەت بۇلىشىنى دوامى بۇلىشىگە سەبب بولە دېگەن مەنە بو و عەدە لرنى يەندە كۇپراق مۇددەتگە كىچىكىشىنى ھاخلە مەيدىگەن بولسەك، آله نىنگ ئىصرەتى و عەدە سىنى رۇياىگە چىقىشىنى اوچون شىرايطلارنى، اسبابلارنى، زەمىنە نى مۇھىيا قىلىشىمىز كىرك. شۇرا و وھدەت بىزلىر نىنگ الدىنگە سىرى خىركىتىمىزنى و قۇدرەتنى كەسب قىلىشىنى اىلك زەمىنە سىنى، آله نى ئىصرەتىنىنگ مۇھم اسبابلارنى، آله نىنگ و عەدە لرنى رۇياىگە چىقىشىنى زەمەنچىسى جىسابلە نىشىنى بىلگە نىمىز دىن سۇنگ، مۇمىنلار ئۆزلىرىنى تار نەزەرى بۇلىشلىرىگە رۇھسەت بىر مەسلىكلرى كىرك، بلكى اھلى قىلە نى ھەمە سىنى و سىكۇلارىزم دىنىگە مۇخالىف

بۇلگنلارنى ھەممە سېنىيى و مَحَلِّى مُرْتَدلارگە مُخَالِف بۇلگنلارنى ھەممە سېنىيى و اِحْد شۇرادە بېر جايگە جَمَلَب بېرىك كۇچ بېلن عُموم دُشمَنگە قَرشى بېرىك جِهادنى كېنگىتېرىشىمىز كېرەك.

بۇ بېردە ايشارە قېلىنىشى لازىم بۇلگن نۇقطة لَر دَن بېرى شۇكى، مُسلمانلَر دَن جۇدە كۇچىلىكى اىچكى كافِرلارگە، مُنافِقلارگە اَدە نېب قالگن بۇلىشى و فَقط تاماشە بېن بۇلىب تۇرىشلرى مُومكىن، بېز لَر اِمكان بارىچە اۇلرنى « اَطَعْمُهُمْ مِنْ جُوعٍ وَاَمْنُهُمْ مِنْ خَوْفٍ » اَطرافىگە جَمَلە گن حالده اۇزىمىز تامانگە تارتىشىمىز لازىم و مَنه بۇ مُسلمانلَر بېلن اۇزىمىزنى جِبَهه مېزنى كېنگىتېرىشىمىز، ھەمدە بۇتۇن جَهان سِكۇلار باسقىنچىلرنى و مَحَلِّى مُرْتَدلرنى فَرمانى اَسْتىدگى اَلدَنگن كۇچلرنى عِلاجى بارىچە يَكگە لە شىمىز كېرەك و اۇلرگە مُشْتَرَك ضَرْبە لرنى بېرىشىمىز لازىم. مَنه بۇ حاضِرگى پېتىدگى مُؤمِنلَر نېنگ سِتر اَتىگىه سېنىيى، تَكْتىگە سېنىيى اَساسى شىوہ سىي جَسابله نە دى.

حە، بېز لَر اِينگ اَرزىمَس اِمكانىتلَر دَن ھَم فايدە لە نېشىمىز كېرەك، حَتَّى بېز لَر عُمَر اِبْن خَطَّابگە اَوْحَشَب اۇزىمىزنى عَصرىمىزدىكى اَدَملَر دَن اَجْر لگن لېبېرل يا نِيَالېبېرل دېماكرتلارگە، كامۇنىستلارگە، دُشمَننى اِختيارىدگى قۇراللَنگن، اَمَّا اۇزلرىنى اۇتمىشدگى خَطلَرىدَن پۇشيمان بۇلگن و اَللہ نى شَرىعَتىدگى قانۇننى، اَدَملرنى، اۇزلرىنى نامۇسىنىيى و وَطَنىنىيى فايدە سېگە عُموم حَلق مُبارزە يۇلىنى قَصْد قىلگن، ھەمدە مُسلمانلرنى و اۇزلرىنى مُسلمان مِلَّتىنىيى قۇلَب – قۇتَلَب شۇ شَكلدە اۇتمىشدگى خَطلَرىنى يۇوماقچى بۇلە ياتگن خِيانتكار فِكْرگە اِيگە بۇلگن خائِن و مُرْتَدلَر دَن فايدە لە نېشىمىز لازىم.

اَلبَتَّه مُنافِق و سِكۇلارزَدە لرنى بَعْضىسى ھَم دُنياوى مَنفَعَتلرنى كَسب قىلىش اۇچۇن ياكى اۇزلرىنىنگ مِلَّتىنىيى يا باشقە مُؤمِنلرنى يا بۇتۇن جَهان مُسلمانلرىنى عُمومى فِكْرلرى و باسىمى اَسْتىدە، مِلَّتلَرىنىنگ اِسلامى جِهادىگە تابع بۇلىشلرى مُومكىن، اۇنى دَلىلى نېمە بۇلىشىدَن قَطعى نَظَر مَنه بۇ كۇچلرنى بَرچە سېنىيى بۇتۇن جَهان باسقىنچى سِكۇلار دُشمَنلارگە و مَحَلِّى مُرْتَدلارگە قَرشى مُشْتَرَك مُبارزە دە كامِل اِختىياط بۇلگن حالده، و اِحْد مُتَّحِد شۇرانى

وُجُودِ كَيْلْتِيرِيش كِيرَك وَ أَصْلِي دُشْمَنگَه قَرَشِي جَنگِي مَرَكز لَشْتِيرِيش لَازِم، حُودِي شُونگَه اَوْحَشَش رَسُولِ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَدِينَه دَگِي يَهُودِي وَ بَاشقَه قَبِيلَه لَر بِيْلَن پِيْمَان تَوَزِيش وَ مُنَافِقَلَرْنِي، سِكُولَار زَدَه لَرْنِي بَاسْتِيرِگَن حَالَدَه اَوْز لَرِيگَه هَمْرَاه قِيلِيش بِيْلَن أَصْلِي دُشْمَنِي اُوسْتِيْدَن غَلْبَه قَاذَانِيْش اَوْچُون مُتَّجِد، عُمُوم، أَصْلِي دُشْمَنگَه دِقَقْتَلَرْنِي جَمَلَب پِيرِيك دُشْمَنگَه قَرَشِي پِيرِيك فُدرْتَنِي مُهَبَا قِيلِگَنلَر.

اگر بېر كېشى اوز يېنىنگ اؤتميشدگي الله نينگ شريعتيدگي قانونلري و اوزيني سېتم كورگن ملتى مسله سى بويچە قىلگن خطالرينى توغرىلە ماقچى بولسە، شېهە سېز بو يحيى ايش و بېز اوني چيرايلى قبول قىلە ميز و اگر بېر كېشى حتى اگر عومى فكرلرينى تاثيريده مجبور حالده اسمانى شريعتلرينى برچه سيني مشتراك دشمينگه، محلى مرتدلرگه و اوزيني ملتيني دشمينگه قرشى قيام قىلسە، همدە اوزيني ضعيفليگه تارتيلگن همنوعلر مسله سيني حمايه قىلسە ياكى فقط «أَطَعَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَأَمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ» بوليش اوجون اهلى قىلە بيلن متجد بولسە هم، بريير بو حائلر ضررلى حسابلنمىدى، شونينگدېك نصرانيلر عمر ابن خطاب رضى الله عنه نى لشگري بيلن فارسنى و رومنى فتح قىلىشده حودى شو اوزينلرينى تايميناش اوجون متجد بولگن ايدى.

بېز لر دستورلريميزده موجود و ضيعيتگه و كونده ليك ايختياجلريميزگه مناسب رويشده فكريميزنى ينگىلش و قينه كوريب چيقىشدن باشقه چاره ميز يوق، بعضى بېر دليللرگه كوره اسلامى مبارزه دن اوزلرينى بېر چيتگه تارته ياتگن كيشيلرينى شېهە لريني يوقاتيش و نمره لى ريجە لر ارقه لى منه بو مبارزه ده قننشتيريشيميز كيرك و منه بو عومى، اساسى جريانده فعال حالده قولنى – قولگه بېرىب حركت قىلە ياتگن كيشيلرگه نسبتاً ايسه شرعى شيوه بيلن معاملە قىلىشيميز لازم. بېز لر فقط تشقى سىكولار باسقىنچى كافرلرينى و مرتدلرينى و اولر نينگ طاغوتى قالدېقلرينى قوويب چيقە ريش اوجون مبارزه قىلش و جهاد جرياننده و الله نى شريعتيدگي قانونلرينى حكرمان قىلش، همدە شورالرينى واجد اولى الامر شوراسيگه و واجد اومتگه و واجد جماعتگه بيتگونيميزگه چه تكامللشيش حركتيده، بېر حقيقى مجاهد و

مُبارز بېلن عيَار، مَكْكار بېر ناطِقنى اۋر تە سېدگى چىگە رە نى و اسلام بېلن غېرى اسلامى اۋر تە سېدگى چىگە رە نى آشكار راق قېلىب كۈرسە تە آلە ميز خالاص.

بېز لَر بَر چە اهلې قېلە نى و حَدْتى و تَشْقى سِكۈلار باسقىنچىلرگە، مَحَلّى مُر تَدَلرگە مُخَالِف بۈلگن مُسلمانلرنى بَر چە سېنى پېمانلرنى اَطرافِيدە اۋزىمىزگە ھمراه قېلە ميز و مَنە بۈندى كېنگ – قمر اولى و حَدْتى طَر فدارىمىز، بۇ نر سە ھرگىز بى عقلېك بېلن جَمَلە نېش يا دَسْتۈرسىز كېلىشۇ مَعناسىدە اېمَس. بېز لَر اسلامى اۋسۈللرنى رعايت قېلىش بېلن باسقىنچىلرنى زىددىگى، سِكۈلار لرنى زىددىگى و الله نى شَرِيعَتىدگى قانۇننى زىددىگى كۈچلر بېلن ھمراه بۈلىشنى طَر فدارىمىز، مُشْتَرَك و اَصَلّى دُشْمَنى كۈچىگە قَرشى مُبارزە دە، سېئَم كۈرگنلرنى حِمايە قېلىش دە و اسلامى عَدالْتى حُكمران قېلىش بۇيىچە اۋلرگە ياردَم بېرىش دە ھمە كۈچلرنى بېر - بېرى بېلن مُتَّحِد قېلىشنى طَر فدارىمىز.

حَتّى اَصَلّى دُشْمَنگە قَرشى جھادى كېنگىتېرىش جَرِيانېدە دُشْمَنى زىددىگى عُنصۈرلرنى ھم حِمايە قېلىشىمىز و اۋلرنى اَصَلّى دُشْمَنگە قَرشى حَرَكْتگە تَر غِيب قېلىشىمىز مُمكِن. حۈددى شۇ ايشنى رَسول الله قَرىش سِكۈلار بېستلرېگە قَرشى حُذاعە گە اۋحشە گن قېلە لَر بېلن قېلگن اېدىلر.

مَنە بۇ ضَرۈرى و كېرَكلى تَكْتېگە لرنى اجرا قېلىش بۇيىچە بَعْضى مُواظَنْتسىز و مِعزانسىز پرادرلرېمىز اۋنى حَضْم قېلىش و اۋنى دَرَك قېلىش قُدْرَتېگە اېگە بۈلمسلىكلرى مُمكِن و غېرى شَرعى، حَسِياتلى سۈزلرنى اَيْتېشلرى يا قَدَملرنى تَشَلْشَلرى ھم مُمكِن، مَنە بۈندى حَالْتدە شۈندى بېر ضَرۈرتگە دۇچ كېلىنە دېكى، تار نَظْرلى، اِياقتسىز ياكى اِفراطى، مُواظَنْتسىز حَتّى كېلىشۈچن عُنصۈرلرنى تَنْقِيد قېلە ميز و اۋلرنىنگ مَنە بۇ ياقىمىسىز حِصَلْتلرنى بېر چىتگە اْتىب بۇبارە ميز و مُسلمانلرنىنگ اسلامى جَرِيانېنى مَنە بۇ تَنْقِيدلر بېلن اۋلرنىنگ كَساللىكلرېگە دۇچار بۈلىشىدن و كَسْبِنە قېلە ميز.

أَهْلِي قَبْلَهُ كَمَا نَسَبْنَا صَاحِبَ مُنَاسَبَتِهِ بَوْلِيَشِي رَوِيَشِي بُوَيْجِيَه أَنْكَلِي، مَقْصَدَلِي وَ حَرَكَتْلَه نُوْجِي وَ حَدْتَنِيْغ أَلْدِي إِيخْتِيَاجِي صِيْفَتِيَدَه رَعَايَه قِيْلِيْنِيْشِي كِيْرَك بُوْلْغَن نُوْقَطَه لَرْدَن بِيْرِي، اُوْزَلَرِيْنِي چِيْتِيْگَه اَلْغَن يَاكِي اِضْطِرَارِي حَالْتَدَكِيْنِيَه اِمَامْتِيْگَه اُوْتِيْب خُطْبَه اُوْقِيْدِيْغَن يَاكِي اِكْرَاه، مَجْبُوْرِيْت حَالْتِيْگَه تُوْشِيْب قَالْغَن وَ فَسَادِر اِقْنِي فَاْسِد بِيْلَن دَفْع قِيْلِيْشِدَن بَاشَقَه چَاْرَه سِي قَالْمَه كَن اُوْلْمَالَرْگَه نَسَبْنَا قَنْدِي مُنَاسَبَتِدَه بَوْلِيْشِدَن عِبَارَت.

مَنْهُ بُو اُوْرِيْنَلَرِي يَا بُوْنْگَه اُوْحَشَه كَن اُوْرِيْنَلَرِي بَرْچَه سِيْدَه بِيْر مُسْلِمَان نُبُوْت مَنَهْجِيْگَه اَسَاسَلْنْگَن اِسْلَامِي حُكُوْمَت بُوْلْمَه كَن لِيْگِي سَبَبِي يَاكِي اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُوْمَت هَم يُوْقَلِيْگِي سَبَبِي وَ حَتِّي اُوْلْمَايِي سُوء وَالرُّوْبِيْضَه نِي، مُنَافِقَلَرِي، اَهْلِي بَدْعَتِي جَمِيْعِيْتَدَكِي قُدْرَتِيْغ تَشْكِيلَاتَلَرِيْدَه حُكْمَرَانَلِيْك قِيْلِيْشَلَرِي بَاعِثْ خَاص بِيْر زَمَان وَ مَكَانِي شَرَايِيْطِدَه تَبْقِيْلِيْب قَالِيْشِي مُؤْمَكِيْن وَ بُوْنِي كُوْرِيْب تُوْرْگَن بَعْضِي كِيْشِيْلَرْدَه بَلْكِيْم بُو هَم اَنَه اُوْشَه بِيْمَار كِيْمَسَه لَرْنِي وَ مُنَافِقَلَرِي، سِكُوْلَارَزْدَه لَرْنِي جُمْلَه سِيْدَنْمِيْكِيْن دِيْگَن شُبُهَه نِي كِيْلْتِيْرِيْب چِيْقَه رِيْشِي هَم مُؤْمَكِيْن، بُو بِيْرْدَكِي قَائِدَه شُوْكِي مُسْلِمَان كِيْشِي اُوْچُون قَوْلَدَن كِيْلْگَنچَه عُدْر كِيْلْتِيْرِيْش وَ اُوْنِي شَك، شُبُهَه يُوْلِيْدَكِي اِيْحْتِمَالِي جِنَايْتَدَن پَاكَلْشُدُوْر، حَاكِم بُوْلِيْب تُوْرْگَن جَاهَلِيْتِيْگَه قَرِشِي مُبَارَزَه دَه بِيْر چِيْتِيْگَه چِيْقِيْب اَلْغَن كِيْشِيْلَر اُوْچُون اُوْلچَاو مِعْيَارِي هَم قُوْبِيْدَكِي نَرْسَه دَن عِبَارَت: مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيْدِه، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبَلْسَانِه، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبَلْسَانِه وَ ذَلِكَ أَوْضَعُ الْإِيْمَانِ. ۱۳۳ سِيْزَلَرِي اَرْنَكِيْزْدَكِي هَر قَنْدِي كِيْشِي اَكْر بِيْر گُوْنَاهِنِي كُوْرَه دِيْگَن بُوْلْسَه، قَوْلِي بِيْلَن بُو گُوْنَاهِنِي قِيْلِيْنِيْشِيْگَه مَانَعَلِيْك قِيْلِيْسِيْن وَ اَكْر بُوْنْگَه قَادِر بُوْلْمَسَه تَبْلِي بِيْلَن مَانَعَلِيْك قِيْلِيْسِيْن وَ اَكْر بُوْنْگَه هَم قَادِر بُوْلْمَسَه - حَدَّاقْل - قَلْبِي بِيْلَن - اُوْنِي اِنْكَار قِيْلِيْسِيْن وَ اُوْنْگَه رَاضِي بُوْلْمَه سِيْن - قَلْبِي بِيْلَن اِنْكَار قِيْلْغَن كِيْشِيْنِي اِيْمَانِي اِيْنْگَ ضَعِيْف اِيْمَان حِسَابْلَه نَه دِي.

قَلْبِ بِيْلَانِ اِنْكَارِ قِيْلِيْشَلِيْكَ، يَعْنِي مَنَفِيْ مُبَارَزَه، مُنْكَرِ بِيْلَانِ مُبَارَزَه قِيْلِيْشَدَه هَر اَوْجَتَه رَوِيْش بِيْر چِيْتِگَه چِيْقِيْشَلِيْكَ، مُنْكَرِگَه يَا جِنَايَتچِي شَخْصِگَه يَارَدَم بِيْر مَسَلِيْكَ مَوْجُوْدِيْر. مَنَه بُو عَادِي حَالْتَرَدگِي مُبَارَزَه نِي قَائِدَه سِي حِسَابْلَه نَه دِي، اَمَّا اَكْر شَخْصِ اِضْطِرَارِي حَالْتِگَه تَوْشِيْبِ قَالَه دِيْگَن بُوْلَسَه، «الضَّرُورَاتُ تَبِيْحُ الْمَحْضُورَاتِ» قَائِدَه سِيْگَه تَابِعِ بُوْلِيْشِي كِيْرِكَ. مَثَلًا مُسْلِمَانِ كِيْشِي بَتْتَرَرَاقِ بُوْلُكَن نَرَسَه نِي يَامَانِ نَرَسَه بِيْلَانِ دَفْعِ قِيْلِمَاقچِي بُوْلَه دِي، يَاكِي فَاسِدِرَاقِ بِيْر نَرَسَه نِي يُوْقَاتِيْشِ اُوْچُونِ فَاسِدِ نَرَسَه گَه چَنگِ سَالَه دِي.

مَنَه بُوْنَدِي جَاهِل، نَادَانِ جَمِيْعِيْتَلَرَدَه مُنَافِقَلَر تُوْدَه سِي بِيْلَانِ مُؤْمِنَلَرِنِي اُوْرْتَه سِيْدگِي چِيْگَرَه اَرَه لَه شِيْبِ كِيْتِيْبِ اُوْنِي اَجْرَه تِيْشِگَه قَادِرِ بُوْلَمَسَلِيْگِيْمِيْزِ مُؤْمِكِيْنِ، مُؤْمِنَلَرِنِي مُخَافِظَتِ قِيْلِيْشِ اُوْچُونِ وَ مُسْلِمَانَلَرْدَنِ عِيْبِلَاوْنِي اَلِيْبِ تَشَلَشِ اُوْچُونِ اِيْنِگِ كِيْچِيْكِيْنَه شُبَهَه لَرگَه هَم چَنگِ سَالَه مِيْزِ، مُسْلِمَانَلَرگَه نِسْبَتًا حُسْنِ ظَانَ وَ يَحْشِيِيْ گُوْمَانِ قِيْلِيْشَلِيْكِنِي، اُوْلَرِنِيْگِ اِيْشَلَرِنِي يَحْشِيْلِيْكَ تَامَانِگَه اَسَاسَلَشِ وَ تَفْسِيْرِ قِيْلِيْشِ اُوْچُونِ بِيْرِ وَاجِبِ صِيْفَتِيْدَه قُوْلُيْمِيْزِ وَ بُو اِيْشِنِي مُسْلِمَانَلَرِنِي جِبَهَه سِيْنِي قُوْتَلْتِيْرِيْشِنِي بِيْر نُوِي دِيْبِ بِيْلَه مِيْزِ.

اَللّٰهُ تَعَالٰى بِيْرِنِيْگِ بَنَدَه لَرِي اُوْچُونِ عُنْدِ كِيْلْتِيْرِيْشِيْمِيْزِنِي وَ بَنَدَه لَرِنِي شُبَهَه بِيْلَانِ جِنَايَتْدَنِ اَقْلَه شِيْمِيْزِنِي يَحْشِي كُوْرَه دِي: اِذْرَءُوا الْحُدُوْدَ عَنِ الْمُسْلِمِيْنَ مَا اسْتَطَعْتُمْ^{۱۳۴} بِيْزَلَرِ اَللّٰهُ نِي يَحْشِي كُوْرگَنلِيْگِي وَ اِيْمَانِيْمِيْزِنِي قُوْتَلْتِيْرِيْشِ اُوْچُونِ هَم بَرچَه اُوْرِيْنِيْسِيْزِ كِيْنَه لَرِنِي، نَفَرْتَلَرِنِي وَ شَيْطَانِنِي خُطُوَاتَلَرِنِي بِيْر چِيْتِگَه اُوْلَاقْتِيْرِيْبِ تَشَلِيْمِيْزِ. مَنْ أَحَبَّ لِّلّٰهِ، وَ أَبْغَضَ لِّلّٰهِ، وَ أَعْطَى لِّلّٰهِ، فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيْمَانَ^{۱۳۵} "كِيْمِكِي اَللّٰهُ اُوْچُونِ يَحْشِي كُوْرَسَه وَ اَللّٰهُ اُوْچُونِ دُشْمَنِنِي يَامَانِ كُوْرَسَه وَ اَللّٰهُ اُوْچُونِ بِيْر نَرَسَه نِي اِحْسَانِ قِيْلَسَه، اُوْنِي اِيْمَانِي كَامِلِ بُوْلِيْبِيْدِي." مَنَه بُو هَم اُوْنِي عَمَلَدَه دُنْيَاوِي حَيَاتِيْمِيْزِدَه تَطْبِيْقِ قِيْلِيْنِيْشِيْبِيْدُوْر: «إِنَّ صَلَاتِيْ وَنُسُكِيْ وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِيْ لِّلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ»

^{۱۳۴}أخرجه الترمذي في كتاب الحدود، باب ما جاء في درء الحدود، برقم ۱۳۴۴، والبيهقي في السنن الكبرى كتاب الحدود، باب ما جاء في درء الحدود بالشبهات ۲۳۸/۸.

^{۱۳۵}الألباني في "السلسلة الصحيحة" ۱ / ۶۵۷ : أخرجه أبو داود (۴۶۸۱) و ابن عساکر في " تاريخ دمشق " (۶ / ۱۶ / ۲ ، ۹ / ۳۹۶ / ۲)

بیزلر نُبُوت مَنَهَجِيگَه آساسلَنگن اسلامي حُكُومَتِي ياكى اُونى اضطرارى بَدَلِينى پَنَاهِيده بَرَجَه مُسلمانلَر نِينگ وَ بۇتۇن جَهاندىگى مُستَضَعَفِين كِيشِيلَر نِينگ اراده سِينى كُورِيئيشى وَ وَكِيلى بۇلْمِيش مَنَطَقَه وى وَ جَهانى اُولى الامر شۇراسِينى تَشكِيل قِيْلِيئيشِيگَه اِيختِياجِيْمِيز بار، بۇ اُومَتِي تَشكِيل بۇلِيْب قَالِيئيشِيگَه زَمَانتچى وَ يَنَه بۇنى بِيْرِيئچى، اِيككِيئچى، اُوجِيئچى، تۇرْتِيئچى دَرَجَه لى بَرَجَه دُشْمَنلَرنى، هَمْدَه جِنائِتچى اَهلى قِبَلَه نى اُوستِيدىگى غَلْبَه نى وَ قُدرتتى حِفْظ بۇلِيئيشِيگَه، قُوتلَه نِيئيشِيگَه زَمَانتچى دِيْب بِيْلَه مِيز.

بیزلر اوزيميز نِينگ جاهلانَه عَمَللَرِيْمِيز بِيْلَن الله نى رِضاسى اُچُون ايرتَه يو – كِيچ ذِكْر قِبَلَه ياتگن اَهلى قِبَلَه نى مَنَه بۇ اِتْحادَدَن، مَنَه بۇ قُدرتَدَن، مَنَه بۇ بۇتۇن جَهان حَرَكَتِيْدَن بِيْر چِيئگَه سۇرِيئشگَه حَقَقِيْمِيز يۇق، اَگرچى اُولر تۇرلى- هِيْل دَلِيللَرگَه كُورَه كَتتَه عِيْبِلاولرگَه وَ خَطالَرگَه اِيگَه بۇلِيئشسَه هَم بۇ مَهْم اِيْمَس، بيزلر اُولر نِينگ خَطالرى وَ عِيْبِلاولرى اُچُون جَوابگر اِيْمَسْمِيز، بلكى بيزلر اُولر نى آگاهلَنتِيْرِيئشِيْمِيز وَ اُولر تَوْبَه قِيْلِيئشَلرى اُچُون زَمِيْنَه نى مُهَيَّا قِيْلِيئشِيْمِيز كِيْرِك.

كِيْمكى جاهلانَه خَطاكار مُومَنلَرنى قُوْوِيْب چِيْقَه رِيئش جِنائِتِيگَه قُول اُورَه دِيگن بۇلسَه، مُسلمانلَرگَه ضَرِبَه اُورِيئش وَ اَهلى قِبَلَه نِينگ اَشكار وَ پِيْنهان دُشْمَنلَرِيگَه جِذْمَت قِيْلِيئش بۇيِيچَه عَمَل قِيْلِيئِيْدى، شُبُهَه سِيْز اُو مُشْرِكُلَر نِينگ وَ سِكُولارِيئسْتلَر نِينگ وَ باشقَه دُشْمَنلَر نِينگ رِيَجَه سِيگَه مُوافِق رُوئشْدَه عَمَل قِيْلِيگن ظالِم اِنسان حِسابلَه نَه دى. اِعْتِبار بِيْرِيئگَلر الله تَعَالى نِيْمَه دِيْب مَرَحْمَت قِيْلِيگن: وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ (انعام/ ۵۲-۵۳) ايرتَه يو كِيچ پَروردِيگارلَر نِينگ يوزِينى ايسْتَب اُونگَه ايلْتجا قِيْلَه دِيگن ذاتلَرنى (حُوْضُورِيئگِيْزْدَن) حَيْدَه مَنگ! سِيْز نِينگ زِيْمَنگِيْزْدَه اُولر نِينگ حِسَاب – كِتَابلَرِيْدَن هِيچ نَرَسَه يۇقْدِيْر وَ سِيْز نِينگ حِسَاب – كِتَابِيئگِيْزْدَن اُولر نِينگ زِيْمَه لَرِيْدَه هِيچ نَرَسَه يۇقْدِيْر. بَس، اُولر نى حَيْدَب ظالِملَرْدَن بۇلِيْب قَالْمَنگ!

بېزىلر دۇشمىنلار يېمىز مەخسۇسە مۇشرك و سىكۇلار دۇشمىنلار يېمىز يۇرگن يۇلدن يۇرىشگە حەقىقىمىز يۇق، بلكى: **وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (انعام/۵۴) قچان سىزىنىڭ الدىنگىزگە بىزىنىڭ آيتلار يېمىزگە ايمان كىلىتىرە دىگن داتلر كىلسە لر: "سىزىلرگە تىنچلىك بۇلسىن، پەردىگار يىنگىز اوز زىمە سىگە رەمەت قىلىشنى يازگندىر. سىزىلردن كىم بىلمەسەن بىران يامانلىك (گۇناھ) قىلسە، سۇنغە اوشە يامانلىگىنىڭ كىتىدىن توبە قىلىپ، (اوزىنى) تۇزەتسە، بس، (گۇناھى كىچىرىلە دى)،(البته (الله) مەغپىرەتلى، مەرباندىر. " دىب آيتىنىڭ.**

بۇ پىردە مەنە بۇ پەردىلار يېمىزنىڭ يامان و حۇنىك ئەملەرى نىمە اىگە نى مۇھىم ايمەس، مۇھىم شۇكى اۇلر بۇ يامان ئەملەنى جەھالتنى كىتىدىن قىلىشگن، بىزىنىڭ وظيفە مىز اۇلرنى رەسۇل اللە صلى اللہ عليه وسلمنى رويشلىرىگە كۆرە اگاھلىتىرىشەن عبارت، تائىكى اۇلرگە مەنە بۇ گۇناھەن توبە قىلىش اۇچۇن شەرايط مۇھىم بۇلسىن و نەتىجە دە اۇلر عەقىدە وى يا رەفتارى بۇلغە نىشەلردن پاك بۇلىشىسىن و مەنە بۇ اىچكى يا ظاهرى كىلىشەن نجات تاپىشىسىن.

بىزىلر نىڭ وظيفە مىز فەقىر و بىمار كىشىلرنى آياق – آستى قىلىپ اۇلرنى قۇويپ تەشەش ايمەس، بلكى نجات بىرىش و درمان قىلىش شەرايطىنى اۇلرگە مۇھىم قىلىشەن عبارت. اگر مۇسلمانلرنى غىرى شەرىيە حالتدە قۇويپ تەشەش خەتاسىگە دۇچار بۇلە دىگن بۇلسەك و مۇسلمانلرنى جەھالتلرنى سەببىلى اوزىمىزدن اوزاقلىتىرىپ تەشەشەك و اۇلر نىڭ جەھالتلرنى مەنە بۇ جاھلى جەمىئەتلەردە اۇلرنى اوزاقلىتىرىش و تەفرۇق اۇچۇن سەبب قىلگن بۇلسەك و اۇلر ئەمەلگە آشىرگن يامان ئەملەر بۇيىچە اۇلرگە غەزەبە جەھل كىلىتىرمەسەك، اوزىمىز و جۇدگە كىلىتىرگن مەنە بۇ وىرانگەر تەفرۇق بىلەن كىرىفتار بۇلىپ قالگن پىتىمىزدە اللە تامانىدىن كىم بىزىلرنى قۇلۇب – قۇتلىدى؟ اللە تەالى اوزىنى نۇصرەتەن سۇنگ مۇمىنلرنى نۇصرەتەن سەببلىرىدىن دىب كۇرسەتمە گەنمى؟ **هُوَ الَّذِي آتَاكَ بِنُصْرِهِ وَ بِالْمُؤْمِنِينَ. مۇمىنلر اللە نى نۇصرەتەن سۇنگ قۇدرەتگە كىلىشنى، نۇصرەنى نازىل بۇلىشىنى، غەلبە نى اىنگ كەتتە سەببلىرىدىن جەسابلە نە دى،**

بېزىلر جەھالتلىرى سىببى يامان ئەمەللىرىگە دۇچار بولغان مەنە بۇ جاھل مۇسلمانلارنى بىر-بىرىدە
اۋلمايى سۇۋەۋ و الرۇببىيىتىنى و ائىمە المۈزىيىتىنى، دۇعاۋە ئالى الابواب الجەھننىمى كىلى بۇيىچە
ئەمەل قىلمىمىز و دۈشمەنلىرىمىزنى رىجە سى بۇيىچە اۋلارنى اۋزاقلىشىرىش و تفرقتى ايجاد قىلىش
يۈلدىن يۈرمىمىز، بلكى مەنە بۇ بىمار و بولغىن بىر ادرلر يىمىزنى اصلاح قىلىشە و
وحدىمىزنى حفظ قىلىشە مۇھىم تكتىكە و قورال بولمىش صبردن فايدە لە نە مىز، بولمىش مە
صبر جۇدە ساددە نرسە ايمس. مخصوصاً حاضرگى و ضىعيتدە، اما قىلىنىشى كىرك بولغان
قائدە شو. رَبَّنَا اَفْرُغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقَّنَا مُسْلِمِينَ (اعراف/۱۲۶)

بېزىلر يامان ئەمەللىرىگە و خىطالىرىگە دۇچار بولغان مۇسلمان بىر-بىرىمىز و آپە – سىنگىللىرىمىزگە
مۇئامىلە قىلىش بۇيىچە، رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نىڭ سىببى روىشىگە كۆرە
بىردن باشلىب تا ۷۰ تگە چە غۇدر و بەھانە لىر كىلتىرە مىز. ۷۰ تە دىگە نى بۇ جۇدە مە كۇپ،
يەنى قۇلىمىزدن كىلگە نىچە. اىندى اكر بىز كىلتىرگن مەنە بۇ غۇدرلر مە كفايە قىلمىدىگن
بولسە، بلكىم بېزىلر خىبردار بولمە گن باشقە غۇدرى باردىر، دىيىمىز. مەنە بۇ باشقە بىر
مۇسلماننىڭ خىطاسىنى بىر-بىرىدە قىلىنىشى كىرك بولغان باشقە بىر مۇسلماننىڭ اۋسۇبى
جىسابلە نە دى. بولمىش مە بۇ ايشلر قىسى جىمىعيتدە قىلىنگن؟ سىببى لىرى و خىلافى راسىدىنى
جىمىعيتدە. اىندى طاغوتى كۇمۇتلىر و مۇنافىقلر، سىكۇلارزدە لىر، اۋلمايى سۇۋەۋ و الرۇببىيىتىنى
تاشقى باسقىنچى كافرلارنى و ئەنە اۋشنىچە سىپوتنىك اخبارات و اسىپتە لىرىنى، اجىمائى و تەلىم
– تىرىيە وى كىلتىرى جىمايە سى بىلن مەنە شۇنچە كىلتىرلر، بولغە نىشلر و جۇدگە كىلتىرلر
بۇ بىمار، جاھل جىمىعيتدە مۇسلمانلر اۋچون قنچە شىرى غۇدر كىلتىرىشىمىز كىرك بولە دى؟

بەزى بىر-بىرىمىز خىطاكە يۈل قۇيە ياتگن نۇقطة لىردن بىرى شوكى، اۋلر شىخىنىڭ
قىلگن جىنايت ئەمەلى بىلن بۇ شىخىنى اۋزىنى اۋرتە سىگە فرق قۇيىدىلر. اۋلر خۇددى
رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اىبن زىد و خالىد اىبن ولىدىنى قىلگن خىطالىرىگە نىسبەتاً
قىلگنلر بىدىك، يامان ئەمەلگە اىگە بولغان مۇسلمانلرگە بۇندى مۇناسىبتە بولمىشە اىشىمىدى. بېزىلر
بىر-بىرىمىزنى يا آپە – سىنگىللىرىمىزنى اۋزىدن ايمس، فقط قىلگن ئەمەلدىن بىر ئانت قىلىشىمىز

كِرَك. بيز مُسلمان پرادر يميز و آبه - سينگليميز نينگ يمان، گومراه عمل قيلگه نيني
كورگن بيتيميزده اولرني مطلقا گومراه بولدي ديب حسابله مسليگيميز كيرك. بلكي اوشه
موضوعده اولرني جاهل و گومراه ديب بيله ميز. بو حوددي خالد ابن وليدگه يا اسامه ابن
زيدگه يا مقدادگه يا مخصوليني المشيريش بويچه بلال باشيدن كيچيرگن حاديثه لرگه
اوحشيدى.

بعضيار قيله ياتگن خطا مسله لردن بيرى شوكي، اولرگه قرشي جنگ قيله ياتگن كيشيلرني،
البتة كافر يا مرتد يا خوارج يا صحوات يا ساتقين ديب اويله شه دي. اصليله ايسه بوندى
ايمس، اولر بغيليكگه اوحشه گن باشقه دليللر سببلى سيز لرگه قرشي جنگ قبليشگندور، ياكى
خطا اجتهاد قيلگن بوليشلري و ايمان، اسلام سببلى سيز بيلان جنگ قيلمه گن بوليشلري
مومكين، هر قندي حالتده هم منه بو جنگ، سيز اولردن ايمان و اسلام صيفتيني تارتيب
ايشينگيزگه باعث بوله الميدي: **وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا**
(حجرات/ 9) (اي مؤمنلر)، اگر مؤمنلردن بولگن ايكي طائفه (بیر - بيرلری بيلان)
اوروشيب قالسه لر درحال اولر نينگ اورته سيني اونگلب قوپينگلر!

هر قندي حالتده هم، اهلى قيله گه نسبتاً معامله قيليش و مناسبت بيلديرشيني شرعى رويشي،
انگلى و مقصدلى، حرکتله نۇچى و حدتتى مۇقدماتلريدن و آلدى
زمينه لريدن بيرى حسابله نه دي، اولرني حوددي باشقه مۇقدماتلر و آلدى زمينه لر سينگه
رى فرقه پي ناجيه نى مجاهدلري تامانيدن رعايت قيلينيشى كيرك بوله دي.

انگلى، مقصدلى و حرکتله نۇچى و حدتتى آلدى شرطلريدن ينه بيرى "شورا اراده سى" دور.
"شورا اراده سى" نى معناسى راعيلرني، خولاصه لرني، شورانى ايجيدگى تفسيرلرني هيلمه
- هيلليگيني قبول قيليش و شورانى واجد رعيگه تسليم بوليشليگيدور.

يعنى مسلمانلرني شورا سى شو نرسه نى قبول قيليشى كيرككى، شورا اعضالرينى آره سيده
ايختلافلى نظرگه ايگه بولينيشى و خولاصه لر نينگ هيلمه - هيلليگى، انسانلر نينگ نسبي

عِلْمِي وَ فِكْرِي رَوَاجَلَه نِيشَلَرِيگَه مُنَاسِب حَالَدَه دَائِمِي رَوَاجَلَه نِيش، هَمَدَه تَرْقِيَات اُوچُون كِيرَكَلِي نَرَسَه، شُورَا اُوزِينِي وَاِجْد اِجْمَاعَسِي بِيْلَن اُوزِينِي رَعِيْنِي صَادِر قِيلْگَن پَيْتِيْدَه شُ نَرَسَه نِي قَبُول قِيلِيشلَرِي كِيرَكِي، اَكْرَجِي بُو رَعِي اُولَرِنِيگ رَعِيلَرِيگَه مُخَالِف بُولْگَن تَقْدِيرَدَه هَم، رَهْبَرِيْت وَ اِمِيرِنِيگ كَنَلِي اَرَقَه لِي كِيلْگَن شُورَانِي وَاِجْد رَعِيْگَه تَابِع بُولِيشلَرِي لَازِم. مَنَه بُو جِهَادِي وَ مُبَارِيزَاتِي رَوِيشْنِي اِيلْگَه رِي سُوْرِيش بِيْلَنگِيْنَه اِيكِي كَسَلِيكَدَن يَعْنِي كُور- كُورَانَه حَذْف قِيلِيشَلِيك وَ جَاهِلَانَه چِيكَلْشَلِيك وَ نِهَائِيْت تَفْرَقَه وَ اَهْلِي قِبَلَه نِيْنِيگ مَقْصَدَلِي وَ حَدْتِيْنِي نَابُود بُولِيشِيْنِي اَلْدِيْنِي اَلْسَه بُولَه دِي. " شُورَا اِرَادَه سِي " گَه تَسْلِيْم بُولِيشَلِيك، بُو اَنگَلِي وَ مَقْصَدَلِي، حَرَكْتَلَه نُوچِي وَ حَدْتِي اَلْدِي شَرْطَلَرِيْدَن، اِيخْتِيَاجَلَرِيْدَن بِيْرِي حِسَالَه نَه دِي.

شَرَعِي دُشْمَنْشُونَاسِي وَ دُشْمَنْلَرِي دَرَجَه لَرْگَه اِجْرَه تِيش بارَه سِيْدْگِي اوتْگَن دَرَسِيْمِيْزْدَه عَرْض قِيلْگَه نِيْمِيْزْدِيك، اَللّهُ تَعَالَى بِيْزَلَر تَنِيْدِيْگَن اَشْكَار دُشْمَنْلَر وَ پِيْنَهَان بُولْگَن بِيْزَلَر تَنِيْمِيْدِيْگ دُشْمَنْلَر حِيْقَدَه اَمْر قِبَلَه دِيكِي: وَ اَعْدُوْ اَلْهَم مَّا اسْتَطَعْتُمْ مِّنْ قُوَّةٍ وَ مِّنْ رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُوْنَ بِهٍ عَدُوِّ اَللّهِ وَ عَدُوْكُمْ وَ اٰخِرِيْنَ مِّنْ دُوْنِهِمْ لَا تَعْلَمُوْنَهُمْ اَللّهُ يَعْلَمُهُمْ (انْفَال/ ۶۰) (اِي مُؤْمَنْلَر)، اُولَر اُوچُون اِمْكَانِيْنِيْگِيْز بَارِيْچَه كُوچ وَ اِيْگَرَلْنِيْگَن اَنَلَرْنِي تِيَارَلَب قُوْپِيْنِيْگِيْزِي، بُو بِيْلَن اَللّهُ نِيْنِيگ وَ اُوْزَلَرِيْنِيْگِيْزِي دُشْمَنْلَرِيْنِيْگِيْزِي هَمَدَه اُولَرْدَن تَشَقَه رِي سِيْزَلَر بِيْلِيْمِيْدِيْگَن - اَللّهُ بِيْلَه دِيْگَن بَاشَقَه بِيْر اُولَرْنِي هَم قُوْر قُوْوْگَه سَالُوْر سِيْزَلَر.

مُنافِق وَ سِيكُوْلَارْزَدَه لَرْنِي تَنِيْب اَلِيْش دَرَسِيْدَه عَرْض قِيلْگَه نِيْمِيْزْدِيك، "قُدْرَت" نِي عَامَلِي بِيْزَلَر تَنِيْمِيْدِيْگَن وَ قَفَط اَللّهُ اُولَرْنِي تَنِيْدِيْگَن مَنَه بُو اِيْچَكِي پِيْنَهَان كَافِرَلَرْگَه نِسْبَتًا مُنَاسَبَت بِيْلِيْرِيْش بُوْپِيْچَه اَسَاسِي نَقْشِيْنِي اُوْيِيْنِيْدِي، اِيْنِيْدِي اَللّهُ تَعَالَى اَشْكَارَه وَ اَچِيْق - اِيْدِيْن بِيْان قِبَلَه دِيكِي، اَشْكَار كَافِرَلَرْنِي نَظَارَت قِبَلَه دِيْگَن وَ اَشْكَار كَافِرَلَرْنِي بَرَاْبَرِيْدَه اَصْلِي تُوْسِيْق حُكْمِيْدَه بُولْگَن نَرَسَه هَم، "قُدْرَت" بُولَه دِي. قُوْلِيْمِيْزْدَن كِيلْگَه نِيْچَه اُوْزِيْمِيْزْنِي مَنَه بُو "قُدْرَت" نِي تِيَارَلَش بِيْلَن مَشْغُوْل قِيلِيْشْگَه اَمْر قِبَلَه دِي، تَاكِي مَنَه بُو "قُدْرَت" بِيْلَن اَشْكَار تَنِيْقَلِي دُشْمَنْلَرْنِي وَ قَفَط اَللّهُ تَنِيْدِيْگَن پِيْنَهَان دُشْمَنْلَرْنِي قُوْر قِيْتِيْشْگَه قَادِر بُولَه مِيْز.

أَمَا قَيْسِي "قُدْرَت" اؤلرني قورقيته دي؟ علمي قُدْرَتِي؟ مَدَنِي قُدْرَتِي؟ اِقْتِصَادِي قُدْرَتِي؟ يا.....؟ شو پيرده بو سوالگه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جواب بيريشلريگه رُحِصَت بيرسنگيزلر: رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْضِي بير رُوْبِيْبِيْضَه وَ اؤلْمَايِي سُوْء كِيْلِيْب اَيْتْدَه كِيْلْتِيْرِيْلْگَن قُوْتْتِي، كُوْچِنِي مَعْنَاْسِيْنِي باشقه نرسه گه تَفْسِيْر وَ تَعْوِيْل قِيْلْمَسْلِيْكَلْرِي اُوْچُون مَرَحْمَت قِيْلْگَنلْرِكِي: "أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِّيَّ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِّيَّ، أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِّيَّ" ۱۳۶ آگَاه بُولِيْنْگَلْرِكِي، قُوْتْدَن مَقْصَد اُوْق اْتِيْشْدُوْر. آگَاه بُولِيْنْگِيْز كِيْم، قُوْتْدَن مَقْصَد اُوْق اْتِيْشْدُوْر، آگَاه بُولِيْنْگِيْز كِيْم، قُوْتْدَن مَقْصَد اُوْق اْتِيْشْدُوْر.

مَنَه بُو حَالْتْدَه اَلله نِيْنْگ وَ اُوْزِيْمِيْز نِيْنْگ اَشْكَار وَ بِيْنْهَان دُشْمَنِيْمِيْز نِي قَطْطْگِيْنَه اَسْلَحَه نِي قُدْرَتِي بِيْلْن قُوْر قِيْتِيْسَه بُوْلَه دِي، حُوْپ، بِيْز لْرْنِي رُوْبُوْ بِيْمِيْز دْگِي قُدْرَت بِيْلْن قُوْر قِيْتِيْلِيْشِي كِيْرَك بُوْلْگَن مَنَه بُو دُشْمَن بِيْر شَخْصِي؟ يَاكِي خَاص بِيْر كُوْرُوْه وَ جَمَاعَتِي قُدْرَتِي بِيْلْن قُوْر قِيْتِيْلِيْشِي لَازِم بُوْلْگَن خَاص بِيْر جَمَاعَت وَ كُوْرُوْهْمِي؟ يَاكِي حُكُوْمَتِي؟ اْگَر بِيْر حُكُوْمَت اِيْمَس، بَلْكِي كُوْپ حُكُوْمَتْلَر بُوْلَه دِيْگَن بُوْلْسَه، بُوْلْرْنِي قُوْر اَللِي شَخْص يَا قُوْر اَللَنْگَن كُوْرُوْهْنِي قُدْرَتِي بِيْلْن اِيْمَس، قَطْط وَ قَطْط حُكُوْمَت قُدْرَتِي بِيْلْنْگِيْنَه قُوْر قِيْتِيْسَه بُوْلَه دِي خَالَاص. مَنَه بُو حُكُوْمَتِي قُدْرَتْگَه بِيْتِيْشِي يُوْلِي هَم، شَهْر دْگِي وَ قِيْشَلَاقْدْگِي، مَحَلَّه دْگِي حَلْفُ الْفُضُوْلَانِي تَشْكِيل قِيْلِيْش اُوْچُون اِتْحَاد وَ وَحْدَتْدَن باشله نه دِي، تَانْنِكِي جَمَاعَتْگَه بِيْتِيْب بَارِيْلَه دِي، بُوْنْدَن سُوْنْگ مُجَاهِدْلَر شُوْر اَسِيْنِي قُوْلْگَه كِيْر بِيْتِيْلَه دِي، وَ نِهَايْت اِيْسَه اِسْلَامِي حُكُوْمَتِي قُدْرَتِيْنِي قُوْلْگَه كِيْر بِيْتِيْلَه دِي. بُوْنْدَن مَقْصَد شُوْكِي، قَطْطْگِيْنَه حُكُوْمَت قُدْرَتِي بِيْلْن اَلله نِيْنْگ وَ اُوْزِيْمِيْز نِيْنْگ دُشْمَنلَر بِيْمِيْز نِي قُدْرَتِيْنِي، حَتَّى مُنَافِقْلَر، سِكُوْلَار زَدَه لْرْنِي وَ مِعْزَانْسِيْز، مُوَاطَنْتَسِيْز غَلْيَانْچِي مُسْلِمَانلَرْنِي قُدْرَتِيْنِي قَر شِيْسِيْدَه تُوْرِيْب بِيْرِيْشْگَه قَادِر بُوْلَه مِيْز.

حَتَّى اْگَر خُلَافَايِي رَاشِيْدِيْنِي حُكُوْمَتِيْگَه اُوْحْشَه كَن اِسْلَامِي حُكُوْمَت مَوْجُوْد بُوْلْمَسَه، لِيْكَن بَرْچَه خُلَافَايِي رَاشِيْدِيْنْگَه خَاص اِسْلَامِي فِقْه اَسَاسِيْدَه مُسْلِمَانلَرْنِي اُوْسْتِيْدَه حُكْمَر اَنْلِيْك قِيْلْگَن

بَرَجَه حُكُومَتَلَرَكِه اَوْحَشَه كَن اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَت بَار بُولَسَه، بَرِيْبِير قُدْرَت وَ اَسْلَحَه دُشْمَنَلَرِي كُكُومَتِي قَرَشِيْسِيْدَه فَقَط وَ فَقَط حُكُومَت بِيْلَنَكِيْنَه مَعْنَا بِيْرَه اَلَه دِي، مَنَه بُو حُكُومَتَلَر هَم فَقَطَكِيْنَه وَحَدَت بِيْلَن وَجُودَكِه كِيْلَه دِي، شُونِيْنَك اُوچُون هَم اَلله تَعَالَى مَنَه بُو وَحَدَتِي حِفْظ قِيْلِيْش اُوچُون چَارَه لَرْنِي اِرَايَه بِيْرَكَن. شَرَعِي دُشْمَنَشُونَاْسِي دُشْمَنَلَرْنِي دَرَجَه لَرَكِه اَجْرَه تِيْشَكِه اَوْحَشَش؛ دُشْمَنَلَر هَم قَوْلَلَرِيْدَن كِيْلَكِه نِيْچَه وَحَدَتِي بُوْزِيْب تَشَلَشَكِه وَ اُوْنِي اُوْرْنِيَكِه تَفَرُقْنِي قُوْپِيْشَكِه حَرَكَت قِيْلِيْشَه دِي، بُو اِيْشَلَرْنِيْنَك مَجْبُوْرِي نَتِيْجَه سِي هَم حُكُومَت قُدْرَتِيْنِي نَابُوْد بُوْلِيْشِي دِيْبِيْلَه دِي، اُوْلَرْنِيْنَك بِيْرِيْنِچِي قَدْمَلَرِي دُشْمَنَلَرْنِي دَرَجَه لَرَكِه اَجْرَه تِيْشِيْنِي مُنَافِقَلَر وَ سِكُوْلَارَزْدَه لَر، اَوْلَمَايِي سُوْء وَالرُّوْبِيْضَه، مُوَظَّنْتَسِيْز وَ مِعْزَانَسِيْز مُسْلِمَانَلَرْنِي يُوْلِي اَرْقَه لِي خَرَاب قِيْلِيْشَدَن عِبَارَت. حَتَّى جُوْدَه كُوْپ اُوْرِيْنَلَرْدَه مُوَظَّنْتَسِيْز وَ مِعْزَانَسِيْز مُسْلِمَانَلَرْنِيْنَك اُوْزَلَرِي اَهْلِي قِيْلَه نِيْنَك دُشْمَنَلَرِي دَخَالَت قِيْلَمَه كَن حَالَدَه، اِيْخْتِيَارِي وَ اُوْزَلَرِي هَاخَلَه مَه كَن حَالْتَدَه شُوْنْدِي اِيْشَلَرْنِي قِيْلِيْشَكِنَكِي، گُوْيا اَهْلِي قِيْلَه نِيْنَك اُوْزِي مَنَه بُو دُشْمَنَلَر تُوْزَكَن رِيْجَه بُوْپِيْچَه حَرَكَتْلَه نَه يَاتَكَنَكِه اَوْحَشَه شَه دِي وَ نَتِيْجَه دَه اِيْسَه مَنَه بُو مُوَظَّنْتَسِيْز، مِعْزَانَسِيْز بَرَادِرَلَرِيْمِيْز نِيْنَك قِيْلَكَن اِيْشَلَرِيْنِي نَمْرَه سِي بِيْزَلَرْنِيْنَك وَ اُوْزَلَرِيْنِيْنَك دُشْمَنَلَرِيْنِي چُوْنْتَه كِيْگَه تُوْشَكَن.

اَهْلِي قِيْلَه نِيْنَك دُشْمَنَلَرِي مُسْلِمَانَلَرْنِيْنَك حُكُومَت قُدْرَتِيْنِي قَوْلَكِه كِيْرِيْتِيْشَلَرِيْنِي اِيْسَتَشْمِيْدِي، اَكْر اُوْلَر بُو قُدْرَتِي قَوْلَكِه كِيْرِيْتِيْشَسَه، اُوْنِي قَوْلَلَرِيْدَن كِيْلَكِنِچَه حَرَكَت قِيْلِيْب نَابُوْد قِيْلِيْشَه دِي. شُونِيْنَك اُوچُون هَم اَلله تَعَالَى تَفَرُقْنِي مُشْرَكَلَرْنِيْنَك وَ سِكُوْلَارِيْسْتَلَرْنِيْنَك صِيْفَتَلَرِيْدَن دِيْب حِسَابَلِيْدِي وَ مُسْلِمَانَلَرْنِي مَنَه بُوْنْدِي شِيْرَكَدَن اِيْخْتِيَاْط بُوْلِيْشَكِه چَقِيْرَه دِي:

وَلَا تَكُوْنُوْا مِّنَ الْمُشْرِكِيْنَ مَنِ الْذِيْنَ فَرَّقُوْا دِيْنَهُمْ وَكَانُوْا شِيْعًا ۗ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدِيْهِمْ فَرْحُوْنَ (روم/۳۱-۳۲) و قوْپِيْدَكِيْچَه مَرْحَمَت قِيْلَه دِي: وَ اَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيْمًا فَاتَّبِعُوْهُ وَلَا تَتَّبِعُوْا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيْلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ (انعام/۱۵۳) اَلْبَتَّه، مَنَه شُو مِيْنِيْنَك تُوْغْرِي يُوْلِيْمِيْدِيْر! بَس، شُو يُوْلَكِه اِيْرَكِه شِيْنَكَلَر! (بَاشَقَه) يُوْلَلَرَكِه (تَابِع بُوْلَمَنَك)

ايرگشمَنگيزكى، اۇلر سيزلرنى اۇنينگ يۇلبدن اۇزىب قۇير. شايد تقوا قىلسنڭيز، ديب سيزلرنى مەنە شو نرسە لرگە بۇيوردى.

ايندى اگر بىر كىشى الله نىنگ مەنە بو انىق دستورلرگە قولاق سالمسە و تفرقنى بلاسيگە، شيركيگە گىرىفتار قىلسە، الله تعالى تفرقه سالوچى كىمسە لرنى هېچ نرسە دە پىغمبر بىلن بىرگە قىلمىدى: **إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَأَسْتَمِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (انعام/۱۵۹)** دىنلرلىنى بۇلىب، اۇزلرى هم گورۇهلرگە بۇلىنىب الگن كىمسە لر تۇغرىسىدە بىران نرسە دە (مسئول) ايمسىيز. اۇلرلىنىگ ايشلرى فقط الله نىنگ اۇزىگە حوالە. كىپىن اۇلرگە قىلىب اوتگن ايشلرلىنىگ خبرىنى بىرور.

مەنە بو حالتدە، ايماندىن سۇنگ وحدث اىچكى بىر قۇدرت صىفتىدە دۇياوى قۇدرتىنى شاه كلىدى حسابلە نە دى، ايندى اگر تفرق بۇلە دىگن بۇلسە، وحدثسىز اينگ شەامتلى انسانلر هم اينگ رواجلنگن اسلخە لر بىلن قۇراللنگن تقدىردە هم، برىبىر مۇققىتسىزلىك، اۇهتسىزلىك، زىللىكدن باشقە نرسە نى قولگە كىرىتە اىشمىدى. **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ * وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (انفال/۴۵-۴۶)** اى مۇمنلر، (كافر) جماعتگە رۇبۇرۇ بۇلگە نىنگىزدن ثباتلى بۇلىنىگىز و دائما الله نى ياد ايتىنىڭىز، شايد نجات تاپۇرسىزلر. و الله گە و اۇنينگ پىغمبرىگە اطاعت قىلىنىگىز و (اۇزرا) تله شىب - تارتىشمَنگيزكى، اۇ حالده سۇستلە شىب، كۇچ- قۇتىنىگىز كىتۇر. صبر- طاقت قىلىنىگىز! البته، الله صبر قىلگۇچىلر بىلن بىرگە دۇر.

رُحَصَت بىرسنڭىزلر بىر مثال و روايتنى سىيدىمىز على ابن ابى طالب رضى الله عنه دن تعريفلر بىررىم، بۇ آرقە لى بىز تفرقنىنگ قندى قىلىب همە نى قمر ب ايشىنى و حۇلۇ- قۇرۇقنى همە سى بىرگە يانىشىنى توشۇنىب آلردىك، مۇاظنتسىز و معزانسىز برادرلرلىمىز و منافقر، سىكۇلارزدە لر حتى تشقه رىدىگى قوللر تامانىدىن و جۇدگە كىلتىرىلگن مەنە بو تفرق

جَرَيَانِي، حَتَّى بِيَطْرَف بُولِيْب تَامَاشَه بَيْن حَالَدَه تۇرگن كِيشِيْلَرْنِي هَم اۇز كَامِيْگَه تَارْتِيْب كِيْتَه
دِي:

عُمَيْر رِوَايَت قِيْلَه دِيكِي: كۇنلَرْدَن بِيْر كۇن عَلِي رَضِي اَللَه عَنْهُ بِيْزَلَر اۇچۇن مَنْبَرَدَه مَعْرُوضَه
قِيْلَه يَاتگن اِيْدِيْلَر. مَعْرُوضَه پِيْتِيْدَه خَوَارِج بَقِيْر - چَقِيْر قِيْلِيْشَه دِي وَ مَجْلِسَدَكِي تَرْتِيْب -
اِنْتِظَامِنِي بۇزِيْب تَشْلَه شَه دِي، عَلِي مَعْرُوضَه نِي تُوْحْتَه تِيْشگَه مَجْبُور بُولِيْب مَنْبَرَدَن پَسْتگَه
تُوْشْدِي. عَلِي اِبْن اَبِي طَالِب رَضِي اَللَه عَنْهُ مَنزَلِيْگَه كِيْتِيْدِي، بِيْزَلَر هَم اۇ كِيْشِيْنِي كِيْتِيْدَن
بَار دِيك. اۇ كِيْشِي حَقَه حَالَدَه دِقَقْت بۇلگن اِيْدِيْلَر. اَيْتِيْلَرَكِي: مِيْن وَ سِيْزَلَر نِيْنِگ عَثْمَانِنِي
اُولِيْمِيْدَكِي مَثَالِيْمِيْز، اۇر مَانَدَه يِشَه گن اۇچْتَه كَاوْمِيْش بِيْلَن شِيْرگَه اُوْحَشَه شِيْنِي بِيْلَر مِيْدِيْنِگِيْز؟
بۇنِي كِيْتِيْدَن دَوَام اِيْتِيْر دِيْلَرَكِي: مَنَه بُو گَاوْمِيْشَلَرْنِي بِيْرِي اَق، بَاشَقَه سِي اِيْسَه قَارَه وَ يَنَه بِيْرِي
چِگَرَرَنگ اِيْدِي. شِيْر گَاوْمِيْشَلَرْنِي بِيْرِيْگَه حَمْلَه قِيْلگن پِيْتِيْدَه، اۇلَرْنِي هَمَّه سِي بِيْرَلَه شِيْب
يِگَانَه بِيْر جِيْسَمْدِيك شِيْرگَه تُوْسُقِيْنِيْلِيك قِيْلِيْشَر دِي وَ شِيْر بِيْر وَ قَنْتِي اُوْزِيْدَه هَر اۇچْتَه
گَاوْمِيْشگَه حَمْلَه قِيْلِيْشگَه قَادِر بُولْمَسْدِي.

شِيْر بِيْرَار چَارَه تَپِيْشِنِي فِكْرِيْگَه تُوْشِيْب قَالَه دِي وَ اۇلَر نِيْنِگ بِيْر دَمَلِيْگِيْنِي سِيْنْدِيْر يِشگَه،
اۇلَرْنِي نَابُود قِيْلِيْشگَه قَصْد قِيْلَه دِي؛ شُوْنِيْنِگ اۇچۇن قَارَه وَ چِگَرَرَنگ گَاوْمِيْشِنِي اَلْدِيْگَه
بَارِيْب اۇلَرگَه اَيْتَه دِيكِي: اَنَه شُو اَق گَاوْمِيْش اَق، اَجِيْق رَنگِي سَبِيْلِي اُوْز اَقْلَرْدَن هَم كُوْزگَه
تَشْلَه نَه دِي وَ بُو مَسْلَه بِيْزَلَر نِيْنِگ يِشِيْر يِنگن جَايِيْمِيْز نِي اِنْسَانَلَر تَامَانِيْدَن كَشْف قِيْلِيْنِيْشِيْگَه
بَاعْت بُولَه دِي. اَگَر بِيْزَلَر نِيْنِگ يِشِيْر يِنگن جَايِيْمِيْز فَاش بُولْسَه، هَمَّه مِيْز نَابُود بُولَه مِيْز،
شُوْنْدِي اِيْگن مِيْنِگَه رُحَصَت بِيْر سَنگِيْزَلَر مَنَه بُو اَق گَاوْمِيْشِنِي شَرْرِيْدَن خَلَاص قِيْلَر دِيْم،
شُوْنْدَن سُوْنِگ خَاطِر جَم بُولِيْب بِيْرگَه لِيكْدَه يِشَر دِيك وَ بِيْزَلَرْنِي هِيْچ قَنْدِي خَطَر تَحْدِيْد
قِيْلْمَسْدِي وَ بُو اۇر مَانَدَه تِيْنچَلِيْك - خَاطِر جَمَلِيكْدَه تُوْلِيْق اَمْنِيْتَدَه يِشَر دِيك.

قَارَه وَ چِگَرَرَنگ گَاوْمِيْش شِيْرگَه دُوْسْتَلَر نِيْنِي بُوْرْدَه لَب بِيْشِيْگَه رُحَصَت بِيْر يِشَه دِي. شِيْر
قَتْل اۇچۇن رُحَصَتْنِي قُوْلگَه كِيْر يِتگِچ، خَاطِر جَمَلِيك بِيْلَن اِيكِي گَاوْمِيْشِنِي كُوْز اُوْنغِيْدَه اَق

گاومیشنی قارنینی یاریب مَسْئَلَه سِینِی حَل قِیلدی، ایکی گاوْمیش تامانیدن ايسَه اونی هیچ قَنَدی حَطَر تَحْدید قِیلْمیدی.

آرَه دَن بیر نیچَه کُون اُتدی وَ شِیرنی قارنی آچَه دی وَ اُولش فِکْرِیگَه تُوْشِیب قَالَه دی. شُونَدَه جِگَرَنگ گاوْمیشنی اَلدیگَه باریب ایتَه دِیکِی: مِین وَ سِینِی رَنگِیمیز بیر- بیریْمیزگَه یَقِین، اَمَّا مَنَه بُو قَارَه گاوْمیش کَتتَه بیر داغگَه اُوْحَسَب اُوْزاقَدَن کُورِینیب تُوْرَه دی وَ بیزلُر یَشِیرینگن جاینی فاش قِیلِیب قُوْیه دی. اَگَر رُحَصَت بیرسَنگ مِین اونی اُولدیررِیم وَ بیزلُرینگ پینهان بُولگن جابیمیز اُوچیلرَدَن مَخفی حَالَدَه سَقْلَه نِیب قَالرِدی. جِگَرَنگ گاوْمیش رُحَصَت بیرگچ شِیر خَطِر جَمَلِیک بیلن قَارَه گاوْمیشنی قارنینی یاریب پیدی.

بیر مُدَدت اُتگچ، شِیر جِگَرَنگ گاوْمیشنی اَلدیگَه کِیلِیب هیچ قَنَدی مُقَدِّیمَه سِیز ایتَه دِیکِی: مِین سِینِی پِیبِیش اُوچُون کِیلِیم! جِگَرَنگ گاوْمیش ایتدِیکِی: مِینِیمِی؟ شِیر: حَه سِینِی،- دِیدِی. جِگَرَنگ گاوْمیش ایتَه دِیکِی: بُولْمَسَم اُولِمَدَن اَلدِین فَرِیاد اُورِشِیمگَه رُحَصَت بیرسَنگ، گُونگِیلِمنی بُوْشَه نِیب اَلرِیم، بُو بیلن اِچِیمدِگی غَضَب سُونِیب اُوچَرِدی. شِیر بُونگَه رُحَصَت بیره دی. گاوْمیش اُوچ مَرْتَه بَلَنَد اواز بیلن ایتَه دِیکِی: مِین آق گاوْمیش پِیبِیلگن کُونی اُولدیریلگن ایدیم. مِین آق گاوْمیش پِیبِیلگن کُونی اُولدیریلگن ایدیم. اَلَا اِنِّی اَکَلْتُ یَوْمَ اِکَلَّ التَّوْرُ الْاَبِیضَ

عَلِی اِبْنِ اَبِی طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مَنَه بُو دَاسْتَانِی بَیَان قِیلگَنَدَن سُونگ، شُونَدی خُولَاصَه قِیلدیلر: " مِین عَثْمَان اُولدیریلگن کُونی سُوْست، ضَعِيف وَ هِیچ کِیمِسیز بُولِیب قَالگن ایدیم." اَلَا وَ اِنِّی لَمَّا وَهَنْتُ یَوْمَ قُتِلَ عَثْمَان ۱۳۷

۱۳۷ ابن ابی شیبَه، المصنّف، (متولد ۱۵۹ قمری- وفات ۲۳۵ قمری) باب ۳، کتاب الجمل، شماره روایت ۳۹۰۸۸ صفحه ۴۵۷؛ انتشارات: عربستان سعودی، جدة، شرکه دارالقبلة، / سوریه، دمشق، موسسه علوم القرآن، (۱۴۲۷ قمری-۲۰۰۶ نصرانی) / قامت بطباعته و اخراجه: لبنان، بیروت، دارالقرطبه / اَنبَانَا عِدَ الوَهَابِ بِنِ المِبَارِکِ قَال: اَنبَانَا اَبُو الفَتْحِ اَحْمَدُ بِنِ مُحَمَّدِ الحدَادِ قَال: اَخْبَرْنَا اَبُو بَکْرٍ اَحْمَدُ بِنِ عَلِي بِنِ اِبْرَاهِیمِ بِنِ مَنْجُوْبِہ اَنْ الحَاکِمِ اَبَا اَحْمَدِ مُحَمَّدِ بِنِ اَحْمَدِ بِنِ اِسْحَاقِ الحَافِظِ اَخْبَرَهُمْ قَال: اَخْبَرْنَا عِبْدَ اللهِ بِنِ سَلِیْمَانَ بِنِ الْاَشْعَثِ قَال: حَدَّثَنَا الحَسِینُ بِنِ عَرَفَةَ قَال: حَدَّثَنَا عِبَادُ بِنِ عِبَادِ بِنِ حَبِیبِ بِنِ المَهْلَبِ بِنِ اَبِی صَفْرَةَ عَنِ مَجَالِدِ بِنِ سَعِیدِ عَنِ عَمِیرِ بِنِ زُوْدِی.

حە، بَرَجە مُسْلِمَانلَر نِينِگ قُدَر تى وَ هَيْبَتى اُولَر نِينِگ اِسْلَامى حُكُومتلَر يِدە وَ رَهْبَر يَتلَر يِدە خۇلاصە قىلِينە دى، مَنە شۇ قُدَر ت وَ هَيْبَت آشكار وَ پېنھان كافِرلَر نى بَر اَبَر يِدە، ھەدە مُواظَنتسيز وَ ميزانسيز مُسْلِمَانلَر نى بَر اَبَر يِدە «ئُرْهَبُون بِه عَدُوَّ اللّٰهِ عَدُوَّكُمْ» قۇر قىتېش قَر ضىنى پىادە قىلېنىشى اۇچۇن بىر مانع صىفْتىدە عَمَل قىلە دى. اَگر بېزلَر مَنە بۇ نُبُوت مَنَهَجىگە اَساسلَنگن اِسْلَامى حُكُومتتېنِگ يا اِسْلَامى اِضْطِرارِى بَدَل حُكُومتتېنِگ دُشْمَنلَر نى قَر شىسېدە يا اللّٰه نى وَ اوزىمىز نى دُشْمَنلَر يىمىز نى قَر شىسېدە سۇكۇت قىلە دېگن بۇلسك، شۇنى اوزى يَقِين كىلە جَكده اوزىمىز وَ حَتّى اولادلَر يىمىز اُونىنِگ اچچىق نَتىجە سىنى تاتېشى اۇچۇن كِفايە قىلە دى.

حاضرگى پېتدە بېزلَر فَقط شَخْصى اَسْلَحە نى قُدَر تى مَعنا بېرە اَلە دېگن شَخْصلَر نى قَر شىسېدە ايمىمىز، يا گۇرۇه وَ جَماعتتېنِگ قُدَر تى مَعنا بېرە دېگن گۇرۇه وَ دَسْتە لَر نى بَر اَبَر يِدە ھَم ايمىمىز، بلكى بېزلَر اللّٰه نىنِگ وَ اوزىمىز نىنِگ مُتَّحِد دُشْمَنلَر نى حُكُومت قُدَر تىنى قَر شىسېدە تۇرىمىز، اَگر بېزلَر پۇلتدېك وَ حَدت بېلَن واجد صَف حَالْتىدە اللّٰه گە مَحْبُوب وَ سېوېملى بۇلە دېگن بۇلسك: *اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الَّذِيْنَ يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِهِ صَفًّا كَاَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَّرْصُومٌ* . مَنە بۇ وَقتدە اللّٰه بېزلَر دە ايمان وَ صَبِر بېلَن جَمايە قىلېنك مَنە بۇندى مُنْسَجَم قُدَر ت مَوْجۇدلىگى سَببىلى، بېزىنى اولگن مِقْدار دَگى دُشْمَنلَر نى اوستىدَن غالِب قىلە دى: *كَمْ مِّنْ فِتْنَةٍ قَلِيْلَةٍ غَالِبَتْ فِتْنَةُ كَثِيْرَةٍ* بِاِذْنِ اللّٰهِ وَ اللّٰهِ مَعَ الصّٰبِرِيْنَ . اِيندى مَنە بۇ صُورَتدە، اللّٰه نى شَرىعْتىدَگى قانۇنلَر نى وَ مَنە بۇ قَر ضىنى اِجرا قىلېنىشى تَنها يۇلى وَ كَنلى، اِسْلَامى مَذهَبلَر دَن بېرىگە كۇرە حُكْم قىلە دېگن اِسْلَامى حُكُومتتى يا اِسْلَامى اِضْطِرارِى بَدَل حُكُومتتى يۇلى اَرَقە لى عَمَلگە اَشىر يلە دى.

اَگر مَنە بۇ اِضْطِرارِى بَدَلگە اىگە بۇلە دېگن بۇلسك، بۇ اِضْطِرارِى حَالْتدَن چىقىب كىتمە گۇنىمىزگە چە بۇ اَبزار دَن تَنها اَبزار صىفْتىدە فايده لە نىشېمىز وَ تَفَرُّقَه، يىكگە حالده حَرَكَت قىلېشگە دۇچار بۇلمسلىگىمىز، صَبِر قىلېشىمىز كىرك. حە، مَنە بۇ اۇرىندە صَبِر اوزىنى مَعناسىنى بېرە دى. بۇ بىردىگى صَبِر مَوْجِد اِنسان اۇچۇن ھَمە نَرَسە دَن كۇرە اچچىقراق دۇر، اَمّا دُشْمَننى اَسْلَحە بېلَن قۇر قىتېش قانۇنىنى، قَر ضىنى اِجرا قىلە دېگن تَنها كَنل شۇ خالاص وَ

مَنَّهُ بُو إِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَت اِصْلَاح بُولْغُونِيچَه يَا اُونِي كَيْفِيَّتِي يَحْشِيرِاقِ اِسْلَامِي حُكُومَتْگَه اَيْلَنْتِير يِلْگُونِچَه صَبْر قَيْلِينِشِي لَازِم وَ اُوْزِيْمِيْزِي صَبْرِيْمِيْزِي وَ تَفْرُقْدَن، يَكْگَه حَرَكَت قَيْلِشْدَن پَر هِيْز قَيْلِش بِيْلَن اَلَلَّهِ وَ رَسُوْلِيْگَه اِطَاعَت قَيْلِشِيْمِيْزِي كِيْرَك: وَ اَطِيْعُوْا اَلَلَّهَ وَ رَسُوْلَهُ وَ لَا تَنَازَعُوْا فَتَفْشَلُوْا وَ تَذَهَبَ رِيْحُكُمْ وَ اصْبِرُوْا اِنَّ اَلَلَّهَ مَعَ الصَّابِرِيْنَ

اَلْدِيْن هَم اَيْتِيْب اُوْتْگَه نِيْمِيْزِيْدِيْك، صَلاَح اَلْدِيْن اَيُوْبِيْگَه اُوْحْشَه گَن كِيْشِيْلَر هَم مَنَّهُ بُو اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَتْدَن صَلِيْبِيْلَرْنِي قَرَشِيْسِيْدَه حَنْدَق صِيْفِيْتِيْدَه فَايْدَه اُنْگَن وَ ۱۹ يِيْل مُدَدَت مَاتِيْبِيْدَه مِصْرَدْگِي شِيْعَه مَذْهَبِيْدْگِي فَاطِيْمِيَه حُكُومَتِيْنِي وَ زِيْر لِيْگِيْنِي قَبُوْل قِيْلَه دِي.

مُسْلِمَانْلَر نِيْنِگ بِنِي اُوْمِيَّه وَ بِنِي عَبَّاس وَ عُمَانِيْلَر بِيْلَن كَافِر لَرْگَه قَرَشِي هَمْكَار لِيْك قَيْلِشَلَر يِگَه سَبَب هَم شُو بُولْگَن. ساوِيْت كَامُونِيْسْتَلَر يِگَه قَرَشِي جَنْگَلَر دَه حَنْفِي دِيُوْبَنْدِي بُولْگَن اَهْلِي بَدَعَت جَمَاعَتَلَرِي بِيْلَن هَمْكَار لِيْك قَيْلِينِشِيْنِي عِلْتِي هَم شُو بُولْگَن، اَمِيْرْگَه وَ اُونِي اِتْفَاقْدَاشَلَر يِگَه قَرَشِي طَالِبَانِيْنِگ مَحَلِي بَدَعْتْچِي گُوْرُوْهَلَرِي بِيْلَن هَمْكَار لِيْك قَيْلِينِشِيْنِي عِلْتِي هَم شُو بُولْگَن اِيْدِي. اِبْن تِيْمِيَّه نِيْنِگ اُوْشَه دُوْرَدْگِي حُكُومَت بِيْلَن مُغُوْلَلَرْگَه قَرَشِي مُبَارَزَه دَه هَمْكَار لِيْك قَيْلِشِيْنِي عِلْتِي هَم شُو بُولْگَن. مَنَّهُ بُولَرْنِي هَمَّه سِي اِسْلَامِي حُكُومَتِي بَدَلِي بُولِشْگَن، اِضْطِرَارِي حَالْتَدَه اَسْلَحَه نِي قُدْرَتِي بِيْلَن اَلَلَّه نِيْنِگ وَ اُوْزِيْمِيْزِيْنِيْنِگ اَشْكَار وَ پِيْنَهَان دُشْمَنْلَر يِيْمِيْزِيْنِيْنِگ حُكُومَتَلَرِيْنِي قُوْر قَيْلِشِيْمِيْزِي وَ كِيْلَه جَكْنِي فِكْرِيْنِي قَيْلِشِيْمِيْزِي كِيْرَك، چُوْنَكِي خَاطِرْجَم بُولِيْلِيْكِي، اَگَر مَوْجُوْد اِسْلَامِي حَاكِيْمِيْتِي اِسْلَامِيْرَاق حُكُومَت دَرَجَه سِيْگَه كُوْتْرَمَه يَاتْگَن، بَلَكِي اُونِي سِكُوْلَار كَافِر حَاكِمَلَر وَ مَحَلِي مُرْتَدَلَر تَامَانْگَه تَارِيْب كِيْتَه يَاتْگَن كِيْشِيْلَرْنِي قَرَشِيْسِيْدَه بِي پَرُوا بُولِيْب سُوْكُوْت قِيْلَه دِيْگَن بُولْسَك، بُو اُوْزِيْمِيْزِيْگَه وَ كِيْلَه جَكِيْمِيْزِيْگَه قَيْلِينْگَن اَشْكَار خِيَانَت وَ اَشْكَار ظُلْم بُولَه دِي، اَلْبَتَّه كَافِر يَا مُرْتَد حُكُومَتَلَرْنِي قُوْل اَسْتِيْدْگِي حَاكِيْمِيْتَدَه تُوْرَلِي - هِيْل فَسَادَلَر، ظُلْمَلَر وَ جِنَايْتَلَر صَادِر قَيْلِينَه دِي.

حُوْب، مَنَّهُ بُو شَرَعِي كُوْز - قَرَش بِيْلَن حَاضِرْگِي مَوْجُوْد وَ ضِيْعِيْتَدَه، اَگَر چِي بِيْزَلَر اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُومَتْگَه اِيْگَه بُولْسَك هَم يَا بُو نِعْمَتْدَن مَحْرُوْم بُولْسَك هَم، هَر اِيْكِي حَالْتَدَه هَم مَنَّهُ بُو اِيْكِي اَبْزَار نِيْنِگ حَاكِيْمِيْتِي اَسْتِيْدْگِي شُوْرَانِي اِيْچِيْدَه، قِمْمَتَلِي بِيْر تَرِيْخِي

تَجْرِبَهُ صِيفْتَيْدَهُ، عَمَلِي أَهْمِيَّت بېر يېلېشى كېر ك بۇلگن نۇقطة لردن بېرى، وَ بُونَدَن تَشْقَرِي رَهْبَر يَتْنِي قَوْلَب - قَوْلَتْسْنِي يَانِيَدَه اُوچْتَه لِيك اَبَز اَلْرْنِي يُولِي اَرَقَه لِي اَنگَلِي، مَقْصَدَلِي وَ حَرَكَتْلَه نُوچِي وَ حَدْتْنِيَنگ مُقَدَّماتْلَرِي وَ اَلْدِي اِيخْتِياجلَرِيَدَن بېرِي صِيفْتَيْدَه "شُور اَوِي اِرَادَه نِي" تَعْمِينلَش لَو اَز مَلْرِيَدَن بېرِي حِسَابلَنگن نَرَسَه، اُو ز لَر يِنِيَنگ شَخْصِي اِيشَلَرِي بُو يِيچَه اِسْلَامِي تَفْسِير لَر وَ مَذْهَبلَر نِيَنگ "گُور وَ هْنِي اِيچِيَدگِي اِسْتِقْلَالِي" بُولَه دِي.

وَ اِد جَمَاعِنِي وَ وَ اِد اُو مَتْنِي وَ وَ اِد جَمَاعَتْنِي قَوْلگَه كېر يِيئيشگُونِيچَه، مُسْلِمَانلَر اُو ز لَر يِنِيَنگ مَذْهَبِي، تَفْسِيرِي يُوللَرِيَدَه اُو ز لَرِي چِيگَرَه لَنگن فِكْرِي اِسْتِقْلَالگَه سُو يَه نِيشَلَرِي، اِسْلَامِي حَرَكَتْنِيَنگ مُهْم مَسْئَلَه لَرِيَدَن حِسَابْلَه نَه دِي. اِسْلَامِي دِيندگِي بَر چَه تَفْسِيرِي وَ فِقْهِي يُونَه اِيشَلَر نِيَنگ اِسْتِقْلَالِي زَمَانَت قِيلِيَنگن پَيْتَدَه گِيَنَه، هَر قَنْدَي فِرْقَه وَ مَذْهَب وَ گُور وَ ه يا حِزْب، اِتْحَاد يُولِيَدَه اِسْلَامِي تُو فَانلِي حَرَكَتگَه يَار دَم بېرَه دِي وَ اَللَه نِيَنگ وَ عَدَه لَرِي رُو يَابگَه چِي قِيَشِي وَ نُصْرَت، غَلْبَه نَازِيل بُولِيشِيَنِي تِي ز لَشْتِيْرَه دِي.

شُورَانِي چَار چُوپِي بُو يِيچَه فِكْر دگِي اِسْتِقْلَال وَ بِيَاندگِي اَز اَدْلِيك وَ "شُور اَوِي اِرَادَه نِي" حِفْظ قِيلِيشَلِيك، هَر بېر اِسْلَامِي يُونَه اِيشَلَر نِيَنگ حُورْمَت قِيلِيَنَه دِيگن وَ دَخْلَسِي ز حَقَقِي حِسَابْلَه نَه دِي، بُونگَه تُو سَقْبِيلِيك قِيلِيشگَه هِيچ كِي مِيَنِيَنگ حَقَقِي يُو ق. هَر بېر تَفْسِير اُو ز يِنِي اُولُوشِيگَه كُورَه بَاشَقَه اِسْلَامِي تَفْسِير لَر نِيَنگ اِسْتِقْلَالِيَنِي حُورْمَت قِيلِيشِي، اُونِيَنگ وَ ظِيْفَه سِيْدُور. شُورَانِي چَار چُوپِي دگِي فِكْر گَه اِيگَه بُولگن اِسْتِقْلَالِي وَ بِيَاندگِي اَز اَدْلِيك نِي حُورْمَت قِيلِيشَلِيك، مُسْلِمَانلَر نِيَنگ بېر دَم لِيگِي دگِي "شُور اَوِي اِرَادَه نِي" مُقَدَّم وَ اَسَاسِي شَرَطلَرِيَدَن وَ اُولَر نِي اُورْتَه سِيْدگِي هَمكار لِيك سَنَلَه دِي، بَر اَدَر تَفْسِير لَر نِي اَرَه سِيْدگِي بېر دَم لِيك وَ هَمكار لِيك اِيشِي، شُونَدِي حَالْتَدَه حَقِيْقَتَا اِيخْتِيَارِي، دَائِمِي وَ صَمِيْمِي بُولَه اَلَه دِيكِي، اُونَدَه بَر چَه تَفْسِير لَر وَ مَذْهَبِي يُونَه اِيشَلَر اُو ز رَا بېر - بېر لَر يِنِيَنگ اِسْتِقْلَالِيَنِي رَعَايَت قِيلِيشِي كېر ك. اگَر مَنَه بُو اَسَاسِي اَصْلِنِي اِياق - اَسْتِي قِيلِيَنَه دِيگن بُولَسَه، بَر اَدَر تَفْسِير لَر نِي اُورْتَه سِيْدَه ز دِيْتَلِي مُعْمَالر وَ جُودگَه كِيْلَه دِي. نَتِيَجَه دَه اِيَسَه اِسْلَامِي حَرَكَتْنِيَنگ "شُور اَوِي اِرَادَه سِي" وَ بېر دَم لِيگِي نَابُود بُولَه دِي وَ اُوچ اَبَز اَر وَ اُوچ كَنَل حِسَابلَنمِيَش نُبُوت مَنَه جِيگَه اَسَاسلَنگن اِسْلَامِي حُكُومَتَدَن يَاكِي اِسْلَامِي

إضطراری بَدَل حُكُومَتَدَن یَاكی مُجَاهِدَلَر شُورِاسِیْنِیْنِگ مَجْلِیْسِیْدَن بُولْگَن آلدِیْنِگه سَرِی حَرَكَت قِیْلَیَاتْگَن اِسْلَامِی اُویْغَانِیْش حَرَكَتِیْنِی یُولِیْدَه جِدْدی مُشْكَلَاتَلَر تُوْغِیْلَه دِی.

حَاضِرْگِی بِیْزَلَر یِشَب تُوْرْگَن یِیْلَلَرْدَه وَ بُو بَنْدَن آلدِیْن اُوتْگَن بِیْر نِیْچَه یِیْل مَابِیْنِیْدَه یَاكی آخِیْرْگِی اُوتْگَن عَصْرْدَه دِیْسَک هَم تُوْغْرِی بُولَه دِی، اِسْلَامِی حَرَكَتَلَرْدَه اِسْلَامِی تَفْسِیْرَلَرْنِی اُورْتَه سِیْدَه مَنَه بُو اَصْلِنِی آیَاق- اَسْتِی قِیْلِیْنِدی. شُو سَبَبِی هَم اِسْلَامِی مِلَّتَلَر آرا، حَتّٰی مِْنَطَقَه وَی حَرَكَتَلَرْدَه زِیْدِیْتَلِی مُعَمَّالَر ظَاهِر بُولْدی وَ بَرَادَر فِرْقَه لَر وَ تَفْسِیْرَلَرْنِیْنِگ اُورْتَه سِیْدَه بِیْر دَمَلِیْکِنِی رُویَابْگَه چِیْقَه رِیْش یُولِیْدَه جِدْدی تُوْسِیْقَلَر وَجُودْگَه كِیْلِدی، "شُورِاوی اِرَادَه نِی" وَ اِسْلَامِی اِضْطِرَارِی حُكُومَتِی وَ یَاكی مُجَاهِدَلَر شُورِاسِیْنِی مَجْلِیْسِیْنِی كَنْلَلَرِی وَ اَبْزَارَلَرِیْنِی اِنْكَار قِیْلِیْب بُولْمِیْدِیْگَن اِیْچِکِی وَ تَشْقِی حَظَرَلَرْنِی قَرَشِیْسِیْدَه ضَعِیْف، نَاتُوْان وَ حَتّٰی سُوْسْت وَ اَبُوْهَنْسِیْز قِیْلِیْب قُوْیْدِی، هَمْدَه دُشْمَنْنِی مُسْلِمَانَلَرْنِی دِیَارَلَرِیْگَه نِسْبَتَّأ تَجَاوُزَلَرِی وَ جِنَایْتَلَرِیْنِی كِیْنِگَه یِیْشِیْگَه سَبَب بُولْدی.

اُوْچْتَه لِیْک كَنْلِگَه نِسْبَتَّأ اُولْگَن دُشْمَنْلَرْنِیْنِگ بَرَابَرِیْدِگِی بِیْرِیْک فُدرْت اَبْزَارِی صِیْفَتِیْدَه اِعْتِقادْگَه اِیْگَه بُولْگَن اِسْلَامِی یُوْنَه لِیْشَلَرْنِی وَ تَفْسِیْرَلَرْنِی هَمَه سِی، "شُورِاوی اِرَادَه نِی" اَنْگَلِی، مَقْصَدَلِی وَ حَرَكَتَلَه نُوْچِی وَ حَدَثِیْنِیْگ اِیْخْتِیَاجَلَرِیْدَن بِیْرِی صِیْفَتِیْدَه حُوْرْمَت قِیْلِیْشَلَرِی شَرْط وَ مَنَه بُو یُوْنَه لِیْشِدَه " هَمَه اُوْچُون بَرَابَر حُقُوْقَلَر اُورْنِیْنِی" اِیْگَلْشَلَرِی كِیْرْک، یَعْنِی اُولَر اُوزَلَرِی اُوْچُون رُوا كُوْرْگَن حَقَلَرْنِی بَاشْقَه اَهْلِی قِیْلَه اُوْچُون رُوا كُوْرِیْشَلَرِی لَازِم، هَمَه حُوْدِی پُوْلْتَدَن یِیْسَلْگَن دِیْوَار سِیْنِگَه رِی بَرَابَر حُقُوْق بِیْلَن اِسْلَامْگَه یَارْدَم بِیْرِیْشَلَرِی كِیْرْک بُولَه دِی.

بُو بِیْرْدَه اَنَه اُوشْنِچَه فِرْقَه لَر، تَفْسِیْرَلَر، سُنْتِی وَ زَمَانَه وَی مَذْهَبَلَر مَوْجُود بُولِیْشِی بِیْلَن بِیْرْگَه، مُسْلِمَانَلَرْنِیْنِگ اِیْشَلَر وَ رَفْتَارَلَر بُو یِیْچَه یِگَانَه یُولْلاوْچِیْسِی اِسْلَام اِیْگَه نِیْنِی تُوْشُوْنِیْب یِیْتْگَن بُولْسَک كِیْرْک. وَ مُسْلِمَانَلَر شُورِاسِیْنِی سِیَاسَتِی هَم اِسْلَام اَخْلَاقِیْنِی اِیْشْگَه سَالِیْش اَسَاسِیْدَه، مَنَه

بۇ شۇرانىڭ فَعَالِيَّت مِيدَانِيَدَكِي خَاص شَرَايَطَلَرِي نِي هَم نَظَرگە آلگن حَالدە تَنظِيم قِيلِينگن.
بېزىلر اۇچۇن مَنە بۇندىن باشقە اِدِيالَاگِيه، كۇز- قَرش، رَهبرى تِيَارِيه مَوْجۇد اِيْمَس.

شۇرانى اَهْمِيَّتِي وَ شَرَعِي اۇچ اَبزاردن بېرىنى پَنَاهِيَدَكِي "شۇراوى ارادە نى" شَرَعِي
جايگاہينى تۇشۇنىپ يېتگن مۇمىنلر، باشقە تَفْسِيرلر وَ بَرادِر يۇنە لِيشَلرگە نِسْبَتَا حَدَدن آشگن
رَفْتارلرنى قِيلِيشَلرِيگە وَ اۇزلرنى تَفْسِيرلرنى وَ فِكْرلرنى باشقە فِرْقە لرگە مَجْبۇرلَب
يۇكَلشگە حَقَلرى يۇق وَ باشقە تَفْسِير وَ يۇنە لِيشَلرنىڭ تَفْسِيرلرنى، يۇنە لِيشَلرنى باسِيم
آستِيگە آليش حُقۇقِيگە اِيگە اِيْمَسَلر. باشقە چَرَاق قِيلِيپ آيتگندە اۇلرنىڭ اِيچكى ايشلرِيگە
دَخَالت قِيلە آليشمِيدى، چۇنكى اۇلرنىڭ ارادە سِيگە تَابِع اِيْمَسَلر وَ اۇلرنىڭ خَاص
تَفْسِيرلرِيگە اِيرگَشِيشمِيدى.

شۇندى اِيگە نِيگە قَرَمَسَدن، مُسلمانلر اِيگە بۇلگن عَصْرلر دَوَامِيَدَكِي تَجْرِيه لرگە، بېچارە
گَرچِيلِيكلرگە اِيگە بۇلَسكَدە، بۇگۇنكِي كۇندە هَم مُسلمانلر يَشِيديگن دِيارلردَكِي بَعْضِي
اِسلامِي جَمَاعتلرنى آرە سِيدە جۇدە كۇپ نۇقَطە لَردە، هُنوز شۇندى حَادِيئە لَر صَادِر بۇلە
دِيكِي، اۇندە كۇپچِيلِيك فِرْقە لَر وَ تَفْسِيرلر اۇزلرينىڭ اِيچكى تۇشۇنچە لرينى وَ سِياستلرينى
باشقە تَفْسِيرلر وَ يۇنە لِيشَلرگە مَجْبۇرلَب يۇكَلشنى قَصْد قِيلِيشە دى وَ اۇلرگە باسِيم اۇتگە
زِيشە دى وَ اۇلرنىڭ شَخْصِي وَ يَككە حَالْتدَكِي ايشلرِيگە هَم دَخَالت قِيلِيشە دى. نِيْمە اۇچۇن؟
چۇنكى مَنە بۇ تَفْسِيرلر نِهائِيَدە جُزَعِي بۇلگن وَ اَهلى قَبْلە نِينگ حَاضِرگِي كۇندَكِي مَسَلە
لرِيگە عَلاقە سى بۇلمە گن اۇلرنىڭ اِيچكى وَ يَككە سِياستلرينى قَبۇل قِيلِيشنى هاحلَشْمِيدى.

الْبَتَّه بېزىلرنىڭ مُسلمان مِلَّتِيْمِيز هَم مَنە بۇ قَائِدە دن مُسْتَنْنَا اِيْمَسَلر، اۇلر هَم اچچيق تَجْرِيه
لرگە اِيگە. اَمَّا بېزىلرنىڭ اُولى الامر شۇرا تامانگە حَرَكَت قِيلە ياتگن حَرَكَتِيْمِيز وَ بېزىلرنىڭ
نُبُوت مَنَهَجِيگە آساسلنگن اِسلامِي حُكُومَت سَرى حَرَكَتلە نە ياتگن حَرَكَتِيْمِيز، اۇچ اَبزار بِيْلن
بېرگە "شۇراوى ارادە" گە اۇحشش اَنگلى، مَقْصَدلى وَ حَرَكَتلە نۇچى وَ حَدْتِنِينگ آلدى زَمِيئە
لرينى رعايت قِيلگن حَالدە، بۇتۇن جَهان اُولى الامر شۇراسِينى تَشْكِيل قِيلِينِيشِينى وَ وَاِجِد

اُؤْمَتِي هَمْدَه وَاِحْد جَمَاعَتِي يَنْه قَيْتَه دَنْ وُجُودِگَه كَيْلِيشِي نِي زَمَانْت قَيْلَه دِي. وَ اُو فِرْقَه
يَسَاوِچِي، فِرْقَه پَرَسْت وَ وَحْدَتِي زِيدِي بُولْگَنْ عُنْصُور لَرْنِي آرْتِيگَه يَحْشِيْلِب تَيْپَه دِي وَ
زَهْرَلِي، مُوَاطَنْتَسِيْز، مِعْزَانْسِيْز تَفْكَر اَنْلَرْنِي، اَنْدِيْشَه لَرْنِي اُوْزِيْدَنْ اُوْز اَفْلَشْتِيْر دِي وَ بِيْر چِيْتِگَه
اُوْلاقْتِيْر يَب تَشْلَه دِي. چُونْكِي حَاضِرْگِي دَوْر گَه كَيْلِيب اُوْتَمِيْشِدْگِي دَحْشَتْلِي وَ اَچْچِيْق بِيْر نِيچَه
تَجْرِيْبَه لَر گَه اِيْگَه بُولْگَه نِيْمِيْز سَبَبْلِي، اِسْلَامِي اُوْيَغَانِيْش حَرَكْتِي وَ مُسْلِمَان لَرْنِي شُور اِسِي
اُوچُون بُونْگَه صَبْر - طَاقْت قَيْلِيشِيْلِيك جُوْدَه اَغِيْر نَرَسَه بُولِيب قَالْگَنْ.

تُوْر لِي - هِيْل تَفْسِيْر لَر، مَذْهَب لَر، جَمَاعَت لَر وَ يُوْنَه لِيْشَلَر "اُوچ اَبْزَار نِي" پَنَاهِيْدَه مُشْتَرَك حَالْدَه،
هَمَه نِي اِعْتِبَار يِدْگِي مُهْم مَسْئَلَه لَر بَارَه سِيْدَه، وَاِحْد شُور اَدَه كَيْلِيشُوْگَه اِيْرِيْشِيْشِگَنْ مُشْتَرَك
خُوْلَا صَه لَر اَسَاسِيْدَه قَرَار قَبُول قَيْلِيشَلَرِي وَ عَمَل قَيْلِيشَلَرِي كِيْر ك.

فَقَط مَنَه شُو صُورْتَدْگِي اِرَادَه وَحْدَتِي نِي وَ عَمَل وَحْدَتِي نِي زَمَانْت قَيْلِسَه بُولَه دِي.

شُور اِگَه تَابِع بُولْگَنْ هَر قَنْدِي جَمَاعَت وَ گُوْرُوَه وَ تَفْسِيْر لَر بَرَادَر يُوْنَه لِيْشَلَرِي گَه نِسْبَتَا
مُنَاسَبْتَلَر يِدَه ذَهْنِيْگَر لِيْكْگَه مُبْتَلَا بُولْمَسْلِيْكَلَرِي وَ اُوْز بَاشِيْمِچَه لِيْك بِيْلَان حُكْم قَيْلِمَسْلِيْكَلَرِي
كِيْر ك، بِيْر اَر بِيْر تَفْسِيْر اُوْز يِنِيْگ شَخْصِي اِيْشِي بُو يِيچَه اُوْلَر نِيْگ سُوْز لَرِي گَه قُوْلَاق
سَالْمِيْدِيْگَنْ بُولْسَه، اُو تَفْسِيْر لَر نِيْگ اِسْلَام دِيْنِيْدْگِي بَاشْقَه تَعْوِيْلَلَرِي، نَظَر لَرِي بَارَه سِيْدَه
اَلْدِيْنَدَنْ حُكْم چِيْقَه رِيْشْمَه سِيْن، چُونْكِي بُو اَهْلِي قَبْلَه نِيْگ "شُور اُوِي اِرَادَه سِيْگَه" ضَرْبَه
اُوْرَه دِي.

شُور اِگَه تَابِع بُولْگَنْ هَر قَنْدِي جَمَاعَت وَ گُوْرُوَه وَ تَفْسِيْر اُوچُون بَرَادَر تَفْسِيْر لَر نِيْگ رَفْتَارِي
وَ اِيْشَلَرِي مَثَلَا فَقَط اُوْلَر نِيْگ نَظَرِي بِيْلَان مُوَافِق بُولْمَه گَنْلِيْگِي سَبَبْلِي، اِسْلَامْگَه زِيْد دِيْب
تَلْقِيْن قَيْلِيشَلَرِي جَائِز اِيْمَس. شُونِيْنْگِيْدِيْك شَخْصِي وَ جُزْئِي مَسْئَلَه لَرْنِي بِيْر قَيْسِيْمِيْدَه مُسْتَقِيْل
اُوْرِيْنِي تُوْتْگَنْ بَرَادَر تَفْسِيْر لَر وَ يُوْنَه لِيْشَلَرِي گَه نِسْبَتَا هَوَا وَ هُوَس يُوْزَه سِيْدَنْ لَقَب قُوْيِيْشَلَرِي
هَم جَائِز بُولْمِيْدِي. بَعْضِيْلَر اِيْسَه وَحْدَت طَلْب جَرِيَانِي بُولْمِيْش مُسْلِمَان لَر نِيْگ شُور اُوِي
حَرَكْتِيْگَه، هَمْدَه بَعْضِي تَفْسِيْر لَر گَه خَوَارَج، تَكْفِيْرِي، رَافِيْضِي، مُور جِيْعَه، صُوْفِيْگَه اُوْحْشَه

گن يارليقلرنى ياپىشتىرىشە دى، اما بۇلرنى ھەمە سى بىكارچى سۇزلر خالاص. آلدىنگى دۇشمىنلرنى دَرَجە لرگە آجرە تىش دَرَسىمىزدە اۇنى عىلتى و بۇ يارليقلر نىنگ نىمە اۇچون پىدا بۇلگىلىگى حَقىدە اىشارە قىلىپ اۇتدىك.

مَنە بۇ حالتدە، وَحَدَّت سَرى حَرَكَت قَيْلە ياتگن وَ شۇرلرنى تَكاملُشِيشى سَرى حَرَكَت قَيْلە ياتگن بۇ حَرَكَت، اسلامىنىنگ بۇتۇن جَھان اۇلى الامر شۇراسى وَ واحد اجماع وَ واحد اؤمّت وَ واحد جَمَاعَت قَطْعى رَوِيشدە فَقَطْگىنە اسلامى اضطرارى بَدَل حُكُومَتىنىنگ شَرْعى اَبزارىنى يا مُجاهدَلر شۇراسىنىنگ مَجلىسىدىگى اَبزارىنى جَمائە سى آستىدىگى "اسلام" وَ "شۇراوى ارادە" نى دِفاع قَيْلە دى. شۇ يۇلدە بىز مُسلمانلر آدشگن كوز- قَرشَلرگە وَ رَنگا- رَنگ نَظَرلرگە قَرشى آياققە تۇردىك وَ اۇلرگە قَرشى جِهاد قَيْلىپ مُبارزە قَيْلە مىز.

شۇراگە تابع بۇلگن ھَر قَندى جَمَاعَت وَ گُورۇه وَ تَفسىر حَدَدَن آشىرىپ يۇبارمىلىگى كىرك، اۇلر اۇزلرىنى بَجَرە دىگن عَمَللرنى ھەمە سىنى گىنە تۇغرى دىب سَنَمسلىكلرى، اما باشقە لر بَجَرە ياتگن عَمَللرنى ايسە ناتۇغرى دىب حِسابلە مَسلىكلرى لازم. مُشْتَرَك امر اۇچون جِهاد وَ مُبارزە قَيْلە ياتگن مُجاهدَلرنى اۇرتە سىدە مَنە بۇندى نِشانە وَ بىلگىلرگە طاقَت قىلىنمىدى. بۇتۇن جَھان مُسلمانلر نىنگ ھەمە لرىنى يۇلباشچىسى قُرآن وَ صَحىح سُنَّت وَ بۇتۇن جَھان واحد اۇلى الامر شۇراسى حِسابلە نە دى.

بۇنگە قۇشىمچە رَوِيشدە، اسلامدە بۇتۇن جَھان اۇلى الامر شۇراسىنى مَوْجُود اىمىلىگى سَبَبلى وَ مَنە بۇ شۇرادن كىلىپ چىقە دىگن واحد اجماعنى يۇقلىگى سَبَبلى، اۇلر گم يا كۇپ مقداردە جُزئى اۇ يا بۇ مَسْئَلە لر بارە سىدە تۇرلى- ھىل تَفسىرلرگە اىگە بۇلىشلرى مۇمكىن. لىكن بۇ بارە دە ھم بىر- بىرلرگە نِسَبَتاً حُسن ظان بىلن مَناسَبَتدە بۇلىشلرى وَ مَسْئَلە لرنى مُشْتَرَك حالدە صادىقانه اۇرتە گە تَشَلشَلرى وَ بىردملىك اۇچون ذَھمَت چىكىپ حَرَكَت قىلىشلرى لازم بۇلە دى. بۇندى رَفْتار اَصلىدە دىنى بىر وَظِيفە حِسابلە نىب، بَرچە مُسلمانلر

بیر - بیرلریگه نسبتاً شرعی "اۇچ اَبزارنى" قۇل آستىدېگى "شۇراوى ارادە نى" حمایه قىلىش
اۇچۇن اۇنى رعایت قىلىشلىرى ضرور بۇلە دى.

بىزلر ھىچ كىمگە طرّفدارلىك قىلىش نىيىدە ایمىمىز. اگر بیر كىشى بىزدن كىمنى طرّفیدە
سىز، دىب سۇرە سە؟ بۇنگە جواباً آیتە مىزكى: بىز اسلامى اۇرنىنى و اسلامى جهادى
اۇرنىنى و شرعى اۇچ اَبزارنى گنلیدىگى بۇتۇن جهان اۇلى الامر شۇراسىنى، واحد اومتى،
واحد جماعتى تشكىل بۇلىشى سرى قىلىنە ياتگن حرگتنى طرّفدارىمىز و بىزلر شۇ نرسە گە
ایشانە مىزكى، شۇرا و "شۇراوى ارادە" دىگى بیر ھىل و برابر بیر سیاست ھىچ قچان
تۇشۇنچە لرنى و تفسىرلرنى ھىلمە - ھىللىگىنى انكار قىلمىدى.

فقط معلوم مقدارده اۇزلرنى تگىرگە مۇبتلا قىلگن اۇزلرىدىگى عظمت طلب قىلىش رۇحیە
سىنى باشقە رىشنى بىلگن كىشىلرگىنە، شۇرادىگى مەنە بۇ ھىلمە - ھىللىكنى قَبۇل قىلە
اىشمىدى خالاص. بىزلر ایندى حاضرگى دوردە پىترلى عقلگە ایگە مىز، اۇتگن وقت
ماىنىدە اسلام جهانىنىنگ جهادى و مبارزه قىلىش تجرىبە لریگە سۇینگن حالده،
گۇرۇھلرنىنگ ایچىدىگى اۇزىمىزنىنگ تفسىرلرنى حمایه قىلىشلىك و اۇنى يۇلیدە قتتىق
قۇللىك بىلن مبارزه قىلىشلىك، مۇسلانلرنىنگ اساسى حصلتلرىدن بىرى ایگە نىنى تۇشۇنىب
پىتگنمىز، و شۇرانىنگ و "شۇراوى ارادە" نىنگ يۇللنمە سى اساسىدە اۇزىمىزنىنگ
سیاستىمىزنى مۇستقىل روىشده تعین قىلىب اجرا قىلىشىمىز كىرك، چۇنكى بۇ اوصول بىلن
جهاد امرىنى و مجاهدلر شۇراسىنىنگ ياكى اسلامى اضطرارى بَدَل حۇمۇتنىنگ يا
"شۇراوى ارادە" نىنگ واحد مجلسىنىنگ بىناسىنى كامل قىلىشنى آلدینگە يۇرگىزه آله مىز و
بۇ بىنا ھمە اۇچۇن امانتلى مكان بۇلگۇنىگە قَدَر بۇ بىنانى كامل حالتگە كىلتىرە مىز.

كامل حالتگە كىلىب ھمە تفسىرلرنى و يۇنە لىشلىرنى، سُننى و زَمَانه وى فقھى مَذھبلرنى اۇز
ایچىگە آله دىگن و نهایت ایسە اۇزىنىنگ واحد اجماعى بىلن واحد رعینى ارایه بىرە دىگن
مەنە بۇ شۇرا و "شۇراوى ارادە" نىنگ بىناسى، مَذھبى فرقه چىلىك و مللتچىلىك تىندىنسىیە

لَرى رُوحِيگە اِيگە بُولِيشِي مُؤمِكِين اِيْمَس. اَكْسِيْنچە اُو مَعْلُوم بِيْر دِيْنِي طَائِفَه نِي يَاكِي خَاص بِيْر اِرْقِنِي نَظْرَدَه تُوْتَمَه كَن حَالَدَه، مُؤمِنلَرْنِي اُوْرْتَه سِيْدَه فَقَط بِيْر دَمَلِيك وَ هَمكارلِيك رُوحِيْنِي قَدْرلِيْدِي وَ باشقَه اِسْلَامِي حَرَكَتلَرْنِيْنِي تَجْرِيْبَه لَرِيْنِي حُورْمَت قِيْلَه دِي وَ اُو صَحِيح، مُنَاسِب رَعِيْنِي اِرَايَه بِيْرِيش اُوچُون هَمَّه دَن تَعْلِيْم اَلِيْب اُوْرگه نِيْشِيْنِي ضَرْور دِيْب حِسَابلِيْدِي. مَنَه بُو يَعْنِي "شُورَاوِي اِرَادَه" وَ بِيْر هِيْل حُقُوق اَسَاسِيْدَه اُوْزْرا مُتَّحِد، هَمكار بُولِيشَلِيك، هَمَدَه مَنَه بُو حُقُوق وَ هَمكارلِيكْنِي حُكْمَران قِيْلِيشَلِيك دِيْمَكِيْر.

مَنَه بُو سِيْاسَت فَقَطْغِيْنَه بِيْزَلَرْنِيْنِي جِهَادِيْمِيْز، اِنْقِلَابِيْمِيْز وَ دِيَارِيْمِيْز دَگِي بِيْناگه مُوَافِق بُولِيْب قَالْمَسَدَن، بَلَكِي باشقَه اِسْلَامِي مِللتلَرْنِيْنِي مَحَلِي وَ مِْنطَقَه وِي شُورالَرِيْنِي اِيستَكْلَرِيگه وَ حَتِّي «اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَ اَمْنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ» نِي اَطْرَافِيْدَه بِيْزَلَر بِيْلَن هَمْرَاه بُولْگَن اَهْلِي كِتَاب وَ شِبِه اَهْلِي كِتَابَدَن عِبَارَت غَيْرِي مُسْلِمَانلَرْنِيْنِي اِيستَكْلَرِيگه هَم كَامِلًا مُوَافِق كِيْلَه دِي. بُونْگه قَوْشِيْمچَه رَوِيشَدَه، اُوْتگَن بِيْر نِيچَه پِيْل مَابِيْنِيْدَه اِسْلَامِي حَرَكَتلَرَدَه وُجُودگه كِيْلْگَن، بُوْتُون جَهان اِنْقِلَابِي وَ ضِيْعِيْتِيْنِي تَكَامُوللُشِيْش يُولِي وَ حَقِيْقِي بِيْر سِيْلَسِيْلَه سِي هَم، كُوپ مَرْتَه اچِيْق-اِيْدِيْن شُو نَرَسَه لَرْنِي كُورسَه تِيْب بِيْر دِيكِي، بِيْزَلَرْنِيْنِي "شُورَاوِي اِرَادَه" دَگِي وَ وَحَدَت طَلْب قِيْلِيش بَارَه سِيْدَگِي مَنَه بُو سِيْاسَتِيْمِيْز، بُوگُونْگِي كُوندَه مُسْلِمَانلَرْنِيْنِي اِسْلَامِي حَرَكَتلَرِيْدَه وُجُودگه كِيْلْگَن مُشْكِلَاتلَرْنِي حَل قِيْلِيشَدَه يَارَدَم بِيْرَه دِي، هَمَدَه حَقِيْقِي بِيْر دَمَلِيكْنِي قُولْگه كِيْرِيْتِيْش وَ وَاِحِد اُوْمَتْتِي، وَاِحِد اِجْمَاعِي، وَاِحِد جَمَاعَتْنِي قُولْگه كِيْرِيْتِيْش اُوچُون هَم يَارَدَم بِيْرَه دِي وَ نَقْرُقَدَن، كُوپ سانلِي اُوْمَتلَرَدَن وَ كُوپ سانلِي جَمَاعتلَرَدَن خَلَاص بُولِيش اُوچُون عَمَلِي چَارَه هَم حِسَابلَه نَه دِي.

اِيْنْدِي مُوَجِد اُولِي الامر شُوراسِي تَشْكِيْل بُولْگُونِيچَه وَ وَاِحِد اِجْمَاع وَ وَاِحِد جَمَاعَت قِيْتِيْب كِيْلْگُونِيچَه، دُوچ كِيْلِيشِيْمِيْز اَنِيْق بُولْگَن اِيخْتِلَافلَرْگه نِسْبَتًا قَنَدِي مُنَاسِبْتَدَه بُولِيشِيْمِيْز كِيْرَك؟ وَ قَنَدِي قِيْلِيْب مُسْلِمَانلَرْنِيْنِي "شُورَاوِي اِرَادَه سِيْنِي" دِفَاع قِيْلَه اَلَه مِيْز؟ بُولِيْب هَم مَنَه بُو اِيخْتِلَافلَرْنِي يُوْزَه گه كِيْلِيشِي اَنِيْق بُولْسَه، نِيْمَه اُوچُون؟ چُونْكِي:

- انسانلر اۇزلرى ايگه بۇلگن عَقَلِنِي، عِلْمِنِي وَ اُونِي كِينِگ - كۇلە مِينِي اَنْدازە سِيگه كۇرە دَرَك قِيلِيش وَ اِجْتِهَادلَر يِينِگ مِعْزَانِي بُوِيچَه طَبِيعِي قُوْتِگه وَ ضَعِيفلِيكْگه ايگه دۇرلر، مَنَه بُو ضَعِيفلِيكلَر نِي فَقَطْ كِيْنَه شۇراده بَر طَرَف قِيلِيب بۇلە دى خالاص.

- بۇندَن تَشَقْرِي انسانلر اِخْتِياجلَرِيگه مُنَاسِب رَوِشَدَه اِنكار قِيلِيب بۇلْمِيدِيگن تَرْقِيَاتِنِي قۇلْگه كِيرِيْتِيشِيپْگن وَ بُو تَرْقِيَاتِنِي اَلْدِينِي اَلِيْب هَم بۇلْمِيدِي، شۇنِينِگ اۇچُون هَم مَوْجُود وَ ضَعِيعِيْتِگه مُنَاسِب حَالَدَه شَرَعِي مَنَبَع لَر باره سِيدَه تۇرلِي - هِيل تَفْسِيرلَر وَ تَوْشُونچَه لَر وُجُودْگه كِيلَه دِي، بۇلَر نِي هَمَه سِي ايسَه فَقَطْ شۇر اَدَكِيْنَه بِيرلَه شِيشَه دِي.

ايندى اَگَر مَنَه بُو تۇرلِي - هِيل نَظْرلَر نِي وَ تَرْقَاق تَوْشُونچَه لَر نِي وَ هِيلْمَه - هِيل تَفْسِيرلَر نِي اُوِيغُونلُشْتِيرِيش اۇچُون اَبْزار وَ واسِيْطَه مَوْجُود بۇلْمَسَه، اِخْتِلَافِنِي بۇرَه گه چِيْقِيشِي چِيْتَلَب اۇتِيْب بۇلْمِيدِيگن قَطْعِي بِير ايش بۇلِيب قالَه دِي وَ هَرگِيز اۇلَر نِينِگ بِيرِيدْگِي رَعِي وَ تَفْسِير نِي ياكِي بِير مَذْهَب وَ جَزْبِنِي رَعِي وَ تَفْسِيرِيگه مَجْبُورلَب قَبُول قِيلِدِيرِيب بۇلْمِيدِي.

حُودْدِي شُو ايشِنِي اِمَامِي مَالِك رَحْمَه اللهُ اَبُو جَعْفَر مَنصُور عَبَّاسِيْنِينِگ طَلَبِيگه قَرشِي چِيَقَقَن حَالَدَه قِيلَه دِي وَ اُو كِيشِيْنِينِگ مَذْهَبِي رَسْمِي مَذْهَب دِيْب اِعْلان قِيلِينِيشِيگه وَ باشَقَه لَرگه مَجْبُورلَب قَبُول قِيلِدِيرِيشْگه راضِي بۇلْمِيدِي، اُو كِيشِي بۇندَى ايشِنِي فِتْنَه وَ تَفْرُقَه سَبَب بۇلَه دِي، دِيْب حِسَابْلَه گنلر. اِمَامِي شَافِيعِي رَحْمَه اللهُ اِسْلَام وَ شۇرا باره سِيدَه تۇغرى دَرَكْگه ايگه بۇلْگنلِيكلَر نِي سَبَبِلِي اچِيق - اَيْدِين اِعْلان قِيلَه دِيلَر كِي: "مِينِي رَعِيم تۇغرى، اَمَّا حَطَا بۇلِيشِي اِيحْتِمَالِي هَم بار وَ مِينِي نَظْرِيم بُوِيچَه حَطَا دِيْب حِسَابلَنگن رَعِينِي تۇغرى بۇلِيشِي اِيحْتِمَالِي هَم بار." يَعْنِي حُورْمَتْلِي جَنابلَر وَ خانِملَر، بِيز مُطْلَق حُجَّت بۇلَه اَلْمِيمِيز، مِين هَم بَشَر نِي حُصُوصِيْتلَرِيگه ايگه بۇلگن بِير بَشَر مَن، مَنَه بُو بَشَر نِي خَاص بِيلْگِيلَرِيدَن بِيرِي اُونِي اَنْدِيشَه سِي وَ تَوْشُونچَه سِي وَ تَفْسِير يِينِگ نَسَبِي بۇلِشِيدُور، تۇرلِي - هِيل شَخْصَلَر نِي اِيْمَس، بَلَكِي فَقَطْ شۇرا وَ اُونِي وَاِحْد اِجْماعِسيْگِيْنَه اَوْشَه عَصْر اۇچُون مُطْلَق حُجَّت بۇلَه آلَه دِي.

مَنَّهُ بُونَدَى شَرَايَطَدَكِي اِينِگ مَهْم وَظِيْفَه، اَهْلَى قِبَلَه نَى هَمَّه سِي بِيْلَن بِيْرگَه وَاِحْد جِبَهَه نَى تَشْكِيل قِيْلِيْش اُوْچُون يُوْزْلَه نِيْش وَ مُجَاهِدْلَر شُوْر اَسِيْنَى مَجْلِيْسِيْنَى يَاكِي اِسْلَامَى اِضْطِرَارَى بَدَل حُكُوْمَتِي شَرَعَى اَبْزَارْلَرِيْدَن بِيْرِيْنَى كَنْلِيْگَه كُوْرَه وَاِحْد شُوْرَا وَ "شُوْرَاوَى اِرَادَه" سَرَى حَرَكَت قِيْلِيْشَدَن عِبَارَت. مَنَّهُ بُو شَرَايَطَدَه فَقَط وَحَدَت وَ شُوْرَانَى تَشْكِيل قِيْلِيْش يُوْلَى بِيْلَن مُسْلِمَانْلَر نِيْنِگ جِبَهَه سِيْنَى قُوْتْلَه نِيْشِيْگَه يَارَدَم بِيْر سَه بُوْلَه دَى، مَنَّهُ بُو شَرَعَى اَبْزَارْلَرِيْدَن بِيْرِيْنَى كَنْلَى اَرَقَه لَى اِسْلَام جِبَهَه سِيْنَى قُوْتْلَه نَتِيْرِيْشِيْنَى "هَمَّه نَرَسَه" دَن اَفْضَل كُوْرِيْشِيْمِيْز كِيْرَك بُوْلَه دَى.

بُو بِيْر دَه نَفْسَانَى اِيْسَتَك – هَاچِيْشَلَر، مَايِلِيْكَلَر وَ تَكْبُر اِيْمَس، اِسْلَام جِبَهَه سِيْنَى كُوْچِلَى قِيْلِيْشَلِيْك مُهْمَدُوْر. عُمَر اِبْن خَطَّاب خَالِد اِبْن وَاِلِيْدِنَى مُسْلِمَانْلَر نِيْنِگ لَشْكَرِيْنَى اُوْسْتِيْدَكِي رَهْبَر لِيْك مَقَامِيْدَن تُوْشِيْر كَن بِيْتِيْدَه، خَالِد اِبْن وَاِلِيْدِنَى كِيْچَكِيْنَه بُوْلَسَه هَم قَرَشِيْلِيْك قِيْلِمَسَدَن حُوْدُدَى بِيْر اِطَاعَتَكُوْى عَسْكَر دِيْك، اُوْزِيْنَى اُوْر نِيْگَه تَعْيِيْنَلَن كَن اِيْنِگ يَحْشَى مَصْلَحَتْچَى وَ نَصِيْحَتَكُوْى بُوْل كَن اَبُو عُبَيْدَه گَه اِطَاعَت قِيْلَه دَى. اِيْنِدَى شُو بِيْر دَه بَعْضَى دُوْسْتَلَرِيْمِيْز اُوْزَلَرِيْنِيْنِگ اِيْمَانْلَرِيْگَه بِيْر اَز كِيْنَه شَك قِيْلِيْشَسَه، اُوْلَر اُوْزَلَرِيْدَن بِيْر سُوْرَب كُوْرِيْشِيْشِيْنِچَى، تَقَرُّقَدَن نَهَى قِيْلِيْنِيْشِيْنَى وَ وَحَدَت تَامَان گَه يُوْزْلَه نِيْشِيْنَى وَ عِزَزَتِيْنَى، شَرَعَى اَبْزَارْلَرِنَى وَ "شُوْرَاوَى اِرَادَه نَى" كَنْلَى اَرَقَه لَى قُدْرَتِيْنَى كَسْب قِيْلِيْشِيْنَى بَر اَبَرِيْدَه، اُوْزَلَرِيْنِيْنِگ عَمَلَلَرَى بِيْلَن قَنْچَه لِيْك صَادِق اِيْكَنَلِيْكَلَرِيْنَى اِثْبَاتَلَى اَلِيْشِيْدِيْمَى؟ وَ مَنَّهُ بُو اَلَلَه نِيْنِگ شَرِيْعَتِيْدَكِي قَانُوْنَلَر دَسْتُورَى يُوْلِيْدَه شُو زَمِيْنَه دَه حَرَكَت قِيْلِيْشِيْشِيْمَى؟ اُوْلَر بِيْر اَز بُوْلَسَه هَم اُوْزَلَرِيْگَه كِيْلِيْب بِيْر لَهْظَه قِيْل كَن عَمَلَلَرِيْگَه شَك قِيْلِيْب فِكْرَلَب كُوْرِيْشَلَرَى لَازِم بُوْلَه دَى.

اَكْر اُوْلَر اِسْلَام جِبَهَه سِيْنَى كُوْچِلَى قِيْلِيْشَلِيْكِنَى "هَمَّه نَرَسَه دَن" كُوْرَه اَفْضَل دِيْب بِيْلِيْشَسَه وَ بِيْرِيْنِچَى حَتَّى اِيْكَكِيْنِچَى، اُوْچِيْنِچَى دَرَجَه لَى دُشْمَنْلَر نِيْنِگ مُتَّحِد جِبَهَه سِيْنَى قَرَشِيْشِيْدَه تُوْرِيْب شَرَعَى اُوْچ اَبْزَار دَن بِيْرِيْنِيْنِگ كَنْلِيْگَه كُوْرَه مُسْلِمَانْلَر نِيْنِگ جِبَهَه سِيْگَه وَ مُسْلِمَانْلَرِنَى "شُوْرَاوَى اِرَادَه" سِيْگَه حِذْمَت قِيْلِيْشِيْنَى قَصْد قِيْل كَن بُوْلَسَه لَر، قُوْبيْدَكِيْلَرِنَى لَازِم تُوْتِيْشَلَرَى كِيْرَك بُوْلَه دَى:

- اِبْخْتِلافِ چِيقِيشِى قَطْعِى بُولْگَن اُورِينلَرْدَه وَ هَنُوز بُو اِبْخْتِلافلَرنى بېرلِشتيريش اُوچُون شُورا تَشْكِيل قِيلينمَه گَن زَمَانْدَه، كِچِيرِيملى بُولِشِيمِيز وَ شَرْعِى مَعْرُوفْگَه بُو يُوْرِيش وَ مُنْگَرْدَن قَيْتَه رِيشْگَه اِيْگَه بُولِشِيمِيز كِيرَك وَ اُوْرِيمِيزنى وُجُودِيمِيزْدَه مَنَه بُو اِبْخْتِلافلى مَسْئَلَه لَرگَه نِسْبَتاً قَتْتِيق قَوْلِليكنى، قَطْعِيتنى چِيْگَرَه لَه شِيمِيز لَازِم.
 - مُخَالَفلَرِيمِيز بِيْلَن قَنْدى مُنَاسَبْتَدَه بُولِش اُوچُون ضَرْورى تَعْلِيْمَاتلَرنى اُورْگَه نِيشْگَه اُوْرِيمِيزنى تَرْغِيب قِيلِشِيمِيز كِيرَك، طَاقْتلى بُولِش وَ غَضَبنى باشْقه رِيش وَ قَيْصَرْلِيكْدَن قُوتُولِشْگَه اُوْحْشَه گَن مَسْئَلَه لَرنى خَاص شَرْعِى تَعْلِيم مَرَكْزَلَرِيْدَه عَمَلًا تَعْلِيم اَلِشِيمِيز لَازِم.
 - شُو نَرْسَه گَه اِيشَانچ حَاصِل قِيلِشِيمِيز كِيرَككى، شَرْعِى مَنَبْعَلَرْدَن اَلِينْگَن بِيْزَلَرِنِينْگ تَوْشُونْچَه لَرِيمِيز هَم وَ باشْقه لَرِنِينْگ تَوْشُونْچَه لَرى، تَفْسِيرلَرى هَم بُوْتُون جَهَان يَاكى مِئْطَقَه وى اُولى اَمْر شُوراسى تَشْكِيل بُولْگُونِيْگَه قَدْر، مُطْلَق اِيْمَس نِسبى حِسَابْلَه نَه دى وَ هِيچ قَنْدى شَخْصْگَه يَا تَفْسِيرْگَه سِيغِينِليْمِيْدى. چُونكى اْگَر هَر قَنْدى شَخْصنى يَا تَفْسِيرنى مُطْلَق دِييْدِيْگَن بُولْسَنْگِيز وَ اُولَرِنِينْگ بى اَسَاس اُورْگَمْچَك دِيوَارِيْدَن اُوْرِينْگِيزنى قُوتُقْرَمَه سَنْگِيز، دَر حَقِيقَت سِيْز اُولَرنى اَللَه نى شَرِيعَتِيْدِيْگى قَانُونلَرنى اُورِنِيْگَه قُويْيب سِيغِينْگَن بُولَه سِيْز.
 - بِيْر مِسْقَال يَا بِيْر دَرْرَه تَكْبُور بِيْزَلَرِنِينْگ قَلِيبِيزْگَه، عَمَللَرِيمِيزْگَه يُول تَاطِيب كِيرِيشِيْگَه رُحْصَت بِيْر مَسْلِيْگِيمِيز كِيرَك. تَكْبُر بُو صُلْح وَ مَوَدَه يُولِينى يَاطِيش وَ زُورَوَانْلِيك، كُورْش يُولِينى آچِيش دِيْمَكْدِير.
 - يَامَان گُومَان قِيلِشْدَن، اَلْدِينْدَن حُكْم چِيفَه رِيشْدَن وَ دَلِيلِسيْز، عِلْمِسيْز باشْقه لَرْگَه تَوْحَمَت قِيلِشْدَن، غِيْبَت قِيلِشْدَن، جَاسُوسْلِيك قِيلِشْدَن پَر هِيْز قِيلِش لَازِم.
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ (حجرات/۱۲)

- بۇندىن تَشْقَرى بېزىلر نېنگ امر بە مَعْرُوف وَ نَهى از مُنْكَرلر يميزنى هَمَّه سى شۇندى شېوَه دَه بۇلېشى كېركى، كَتتَه راق مُنْكَرگه سَبَب بۇلمَه سېن. بېزىلر نېنگ بَرچَه مُنْكَر دَن نَهى قېلىشلىرىمىز وَ حَدَتگه يۇزله نېش وَ تَفْرُقَدَن پَرهيز قېلىشنى يۇلېدَه بۇلماغى لازم.

سېدېمىز هارون وَ مۇسى نېنگ بِنى اسرا ئىلدىكى بۇزاق واقىعه سىگه نَسَبَتاً بېلدىرگن مُنَاسَبَتلر ينى يَنَه قَيْتَه دَن كۇرىب چىقسك، شۇ نَرَسَه نى تۇشۇنىب يېتَه مىزكى، تَفْرُق شېركى مُسلمان جَمِيعَتى اۇچۇن مَوْجۇد بۇلگن اينگ كَتتَه مُنْكَر حِسَابَلَه نَه دى. كۇرىب تۇرگه نېنگىز دىك، تَفْرُق شېركى مُسلمان جَمِيعَتى اۇچۇن بۇزاققَه سېغىنىش شېركىدَن تارتىب هَمَّه قَبۇل قېلَه دىگن رَهْبَرگه يېتىشلىكگه چَه بۇلگن نَرَسَه لرنى هَمَّه سېدَن خَطَر لير اقدۇر. هَمَّه قَبۇل قېلَه دىگن رَهْبَرگه يېتىب بارىلگۇنگه چَه بۇلگن دوردَه كىچىك راق شېركگه قَرشى جَنگگه كَتتَه راق شېرك بېلن بېرگه بارىلمىدى وَ كَتتَه راق شېركنى كىچىك راق شېركنى اۇرنىگه قۇيىلمىدى. شۇنېنگ اۇچۇن هَم مُخَالَف برادرلر يميز يا آپه – سېنگىلر يميز بېلن نِهائِتَدَه جُزئى، مېدَه مُنْكَرلر يا فقهى، فَرعى اِيخْتِلافلر سَبَبلى، اۇلر نېنگ حِسَابَتلر ينى، تۇيغۇلر ينى يَر دَار قېلىش يميزنى نَتِيجه سېدَه، اۇلر بيز بېلن بېرگه وَ حَدَت وَ قُدْرَت وَ وَاحد اُولى الامر شۇراسىنى، هَمَدَه اسلامى حُكُومَتنى، وَاحد اُومَتنى، وَاحد جَمَاعَتنى، وَاحد اِجماعنى تَشْكِيل قېلىش سَرى قېلَه ياتگن سَفَر يميز دَن پُوشيمان بۇلېب كېتىب قَالِيشْمَه سېن. ياكى ايككىلَه نېب شَبَه لَه نېب سۇستلَه شېشمَه سېن وَ بېزىلر نېنگ اۇچ اَبزارنى كَنلى آرقَه لى اَلېب بارَه ياتگن "شۇراوى اراده ميز" گه ضَرْبَه يېتمَه سېن.

خَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ كَبِي مُهْم نَرَسَه نى نَظَر دَه تۇتگن حَالَدَه صُحْبَتلر يميز دَن وَ مَعْرُوفگه دَعَوَت قېلىب مُنْكَر دَن قَيْتَه رېش دَن مَقْصَد، بېر مَنَفَعَت يېتگه زېش بۇلېشى كېرك، بۇ پېردىكى لَدَدَت هَم شېرىكلر يميزنى اۇستېدَن غَلْبَه قازانىش دَه ياكى يۇلنى پۇچ، آر زېمَس قېلىب كۇرسَه تېش دَه يا اۇلرنى اۇستېدَن حُكْم چېقَه رېش دَه اِيْمَس، بلكى اۇلرگه فايده يېتگه زېش دَه بۇلېشى لازم. اَنَه بۇ خَطَالرگه جُودَه كۇچىلېك دۇچار بۇلېش دى.

ايندى مَنه بُو چاره لرنى قَرَمَه – قَرَشِيَسِيَدَه، جاهلى جَمِيَعِيَتَدَه مُنَافِق وَ سِكُوْلارَزَدَه لَرْنِيَنگ بَعْضى صِيْفَتَلَرِيْگَه چَه لِيْنِيْب قَالگَن وَ اوزلَرِيْنى هُنُوْز بُو فاسِد صِيْفَتَلَرَدَن پاكشگَه اولگورمه گَن وَ بُو صِيْفَتَلَرِنى اوزلَرى بِيْلَن بِيْرگَه مَنه بُو وِيْرُوْسَلَرِنى، بُولغَه نِيْشَلَرِنى مُسْلِمَانلَرْنِيَنگ حَرَكَتِيْنى اِيْچِيْگَه اَلِيْب كِيْرگَن بِيْر دَسْتَه بَرادَرلَرِيْمِيْز وَ اِيْه – سِيْنگِيْلَرِيْمِيْز بار بُولِيْشَلَرى مُؤْمِكِيْن، مَنه بُولر اِيْسَه اوز اُوْرِنِيْدَه مُسْلِمَانلَرْنِيَنگ "شُوْرَاوى اِرَادَه سى"گَه وَ اَنگلى، مَقْصَدلى وَ حَرَكَتَلَه نُوْچى وَ حَدْتگَه پِيْتگَه زِيْلَه دِيْگَن چِددى ضَرْبَه لَرْنى مُقَدِيْمَه سى بُولِيْشى مُؤْمِكِيْن.

مِثَال طَرِيْقَه سِيْدَه اَيْتِيْلَه دِيْگَن بُولْسَه، مَنه بُو بِيْمار، بُولغَنگَن وَ اِيْمَانى ضَعِيْف مُسْلِمَانلَرِنى نَزِيْدَه غِيْبَت قِيْلِيْش جُوْدَه هَم اَرزِيْمَس بِيْر نَرْسَه حِسَابَلَه نَه دى وَ اَسَانلِيْك بِيْلَن بُو گُوْناهُنى قِيْلِيْشَه دى، اَصْلِيْدَه مِيْش- مِيْش بُولگَن سُوْزَلَرِنى هَم اُوْنى عاقِبَتى حَقِيْدَه فِكْرَلَب اُوْتِيْرَمَسَدَن اَغِيْزَمَه – اَغِيْز غِيْبَت قِيْلِيْش بِيْلَن تَرَقَه تِيْب يُوْرِيْشَه دى، بَرادَرلَرِنى وَ اِيْه – سِيْنگِيْلَرْنِيَنگ كِيْچِكِيْنَه حَرَكَتَلَرِيْگَه نَسَبْتاً هَم جاسوسلِيْك قِيْلِيْش اَرَقَه لى يامان گُوْمان قِيْلِيْش، اولر اوْچون مادَه گَه اَيْلَه نَه دى، اگَر اولر خاص بِيْر تَفْسِيْرگَه يا اِجْتِهَادگَه تايِع بُولِيْشَسَه، بِيْر تَفْسِيْر وَ باشقَه مَذهَبَدِگى اوزلَرِنِيْنگ مُخَالَفَلَرِنى صَادِقلِيْك بِيْلَن كُوْرِيْشگَه اَصْلاً كُوْزَلَرى يُوْق، اورتَه ده كِيْچِكِيْنَه بِيْر نَظَرى اِيْخْتِلَاف وَ جُوْدگَه كِيْلِيْشى بِيْلَن مُوْرَسَه قِيْلِيْب بَرادَرچِيْلِيْكى وَ زَلَلْتى، رَحْمنى، هَمْدَه مُخَالَف نَظَرگَه نَسَبْتاً مُنَاسِب مُنَاسِبْتى كُوْرَسَه تِيْشنى وَ جاهلِيْتگَه قَرَشى عَمَل اِتْحَادِيْنى حِفْظ قِيْلِيْشنى اُوْرِنِيْگَه ، اولدَه ناق يارلِيْق ياپِيْشْتِيْرِيْشنى، تُوْحَمَت قِيْلِيْشنى باشلَه شه دى، نَتِيْجَه ده وَ قَت اُوْتِيْشى بِيْلَن « اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوِيكُمْ » وَ « رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ » وَ « اُدْلَةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ » نى اُوْرِنِيْنى دُشْمَنچِيْلِيْك وَ كِيْنَه اِيْگَللِيْدى وَ نِهائِت اِيْسَه اَرزِيْمَس، كِيْچِيْك اِيْخْتِلَافلَرِنى گَنْتَه لَشْتِيْرِيْب كُوْرَسَه تِيْش اَرَقَه لى حَذَف قِيْلِيْب تَشَلْش يا تَفَرُّق بِيْلَن اِيْشنى نِهائِه سِيْگَه پِيْتگَه زِيْشَه دى. مَنه بُوْندى تِيْسگَه رى عَمَل قِيْلِيْشَلَرى وَ بُوْندى بُولغَه نِيْشَلَر مُسْلِمَانلَر تَامَانِيْدَن بِيْر چِيْتگَه اُولَاقْتِيْرِيْب تَشَلْه نِيْشى كِيْرَك وَ بُو عَمَللَرِنى جاهلى جَمِيَعِيَتَلَرگَه قُوْبيْب قُوْبيْلِيْشى لازم.

شُبْهَه سِيز مَنَشَه بُو اَدَشِيشْلَرْنِي، بُولْغَه نِيشْلَرْنِي بُولَاغِينِي، مَنَبَعِسِينِي اِيكِي جَايْدَن كِيرَك بُولْه
دِي:

- اُولَرْنِي بِيرِي مُنَافِق وَ سِكُولَارْزَدَه لَرْنِي آرَه سِيدَه بُولِيب، بَعْضِي بِير مُسْلِمَانلَر هَم بُو
بِيلَن بُولْغَه نِيشْگَن وَ مَنَه بُو اَدَشِيشْلَرْنِي اُوزْلَرِي بِيلَن بِيرْگَه اَلِيب كِيلِيشْگَن.
- اِيكِي نِچِيسِي اُوزْلَرِينِنگ هَم رَاهلَرِينِي اُورْتَه سِيدَه تَنقِيد اُوصُولِينِي تَعْلِيم بِيرِيشْنِي وَ
اُوز – اُوزِينِي تَنقِيد قِيلِيشْنِي مَدَنِي تَالِيشْتِيرِيش بُو بِيچَه جَمَاعَتْلَر دِگِي شُورَالَرْنِي
گَمچِيلِيگِيدُور.

مَنَه شُو كِيچِيك شُورَالَر بَعْضِي اُورِينلَر دَه جَاهِل اَحْزَابلَر وَ گُورُوهلَر گَه اُوحْشَب مُجَاهِدلَر وَ
مُبَارْزَلَر نِينِگ اَرْزِيمَس اِعْتِرَاضلَرِيگَه هَم زُورُوانلِيك، قُور قِيْتُوجِي، تَحْدِيدِلِي رُويْشَلَر بِيلَن
جَوَاب بِيرِيشْگَن، عَاقِبَتَدَه بُو اِيشَلَر كُوپِينچَه مُجَاهِدلَر نِينِگ كُونْگَلِينِي سَاوُوب كِيْتِيشِيگَه، بِير
چِيْتِگَه چِيْقِيب اَلِيشِيگَه يَاكِي تَفَرُّقَه، جُودَا بُولِيشْگَه، نَظَرْنِي تِيكْشِيرِيلِيشِيگَه، يَالْغَان چِيگَرَه
لَرْنِي وُجُودْگَه كِيلِيشِيگَه، هَمَدَه اَنَه اُوشْنِچَه كِيچِيك شُورَالَر نِينِگ نَامُونَا سَب نَمُونَه لَر گَه اِيلَه
نِيشِيگَه اَلِيب كِيلِدِي وَ نَاتُوغَرِي سُنْتَلَر گَه پَايْدِيوار بُولِيشْدِي، نَتِيجَه دَه "شُورَاوِي اِرَادَه" گَه وَ بُو
مِنَطَقَدِگِي شُورَانِي هَمَه جَرِيَانِيگَه، اُونِي قُول اَسْتِيدِگِي مَجْمُوعَه لَر گَه جُودَه كَتْتَه ضَرْبَه لَر
اُورِيلِدِي وَ وَ حَتَّى فَاجِيْعَه لَر گَه دُوجَار قِيلِدِي وَ نِهَايْت اُوزِينِينِگ طَبِيعِي اُوسِيشِي بُولِيدَه قَدَم
تَشَلَب كِيْتَه يَاتْگَن وَ كَلْجَكَدَه قُدْرَتَمَنْد، كُوجَلِي اِنْسَانْگَه اِيلَه نِيشِي كِيرَك بُولْگَن گُودَكْنِي نَابُود
قِيلِيشْدِي.

كِيچِيك جَمَاعَتْلَر دِگِي شُورَانِي گَمچِيلِيگِيگَه تِيگِيشْلِي بُولْگَن باشْقَه بِير اُورِين شُوكِي، مَنَه بُو
شُورَالَر گَه وَ "شُورَاوِي اِرَادَه" گَه اُوزِينِي تَابِع قِيلْگَن مُسْلِمَان، اَصْلِيدَه حُودِدِي يَنْگِي دُنْيَاگَه
كِيلْگَن وَ پَرُورِيشْگَه، اِيخْتِيَاط قِيلِيشْگَه، اُوسِيش وَ رُواجَلَه نِيش اَسْبَابلَرِينِي مُهَيَّا قِيلِيشْگَه
اِيخْتِيَاجِي بار، "اُوزِيگَه اِعْتِمَاد قِيلِيشْگَه" وَ كَسَلَلِيكْنِي، ضَعِيفَلِيكْنِي سَبَبلَرِيدَن اُوزِاقْلَه شِيشْگَه
مُخْتَاج بُولْگَن وَ نَتِيجَه دَه اَسَاپِيش وَظِيْفَه لَرِيگَه عَمَل قِيلِيشْگَه نِيَازِي بار گُودَكْگَه اُوحْشِيدِي.
"اُوزِيگَه اِعْتِمَاد قِيلِيش" عَقِيدَه دَن كِيپِينْگِي رَهْبَرِيْتِنِي بَشْرَچَه شَكَللَرِيدَه، تَنظِيمَاتَدَه، عَمَلَدَه وَ

شۇرايىنىڭ قۇل آستىدىكى مەجمۇعە لىرىدە ۋە ھىدەتتىن ئىنگ ئىنگ كەتتە ئامىللىرىدەن ۋە ئاھىرى
ئىزارلىرىدەن ھىسابلەنە دى.

شۇرا ۋە ھىدەتتى ۋە "شۇراوى ئارادە" نى ھىظ قىلىشلىك ۋە ئۇنى سەقەب ئۇرىش ئۇچۇن ئۇچ
ئىزاردەن ئىرىنى ئىناھىدە كىركى مەتتىرىئاللىرى ئىددى ئورۇتدە مۇھىئا قىلىشى لازىم، ئملى
تەلىماتلار ۋە تەلىم ئىرىش كارخانە لىرى ئرقە لى ئىرىبى ھالئىدە، ۋە ھىدەتتى ۋە "شۇراوى ئارادە"
نى ھىظ قىلىشنىڭ ئورۇرلىكىگە ئوزىنى قۇل آستىدىكى مەجمۇعە لىرى ئىرىب قىلىشى ۋە
ۋە ھىدەتتى، "شۇراوى ئارادە" نى ھىظ قىلىش ئۇچۇن ھىمايە قىلۇچى ئارە لىرگە قۇل ئوربىشى
كىرك.

سابقۇنلار، رەبەرلەر ۋە ئورلى- ھىل شۇرالر بۇگۇنكى كۇندە باشقە دورلرگە قىرگندە شىرى ئۇچ
ئىزارنى ئىناھىدىكى ئىتھادىگە، مۇشئىرك ئملىرگە ۋە "شۇراوى ئارادە" گە ئىندە كۇپراق ئىختىئاللىرى
بار، شۇ ئىرسە نى ئۇلرگە ئىسلە ئىب ئوتىش لازىمكى، ئىندە كۇپراق ئىرققە، ئھلى قىلە نى ۋە
ئۇلرى ئىمانداشلىرىنى ئورتە سىدىكى ئىرى ئىچە دىستە لىكىگە سەبب بۇلە دىگن ئۇلر ئامانىدەن
ئملىگە ئىبىرىلگن ھىر قندى كىچىلىكلەر، دىر ھىقىقت ھىلىت ھىبە سىنى مۇستەھكەملىش ئىلن ئىرىگە
بىرچە مۇسلمانلرى ئىبىشئىرىب ئىلىدى.

سابقۇنلار، رەبەرلەر ۋە ئورلى- ھىل شۇرالر شۇ ئىرسە نى ئونۇتمەسلىكلرى كىرككى، ھىلى
ھىمىئەتلىرىدىكى ئالاب ئىقۇر ۋە مەنىت ھىلىتگە، نادانلىكىگە سۇئىگن، مۇبارزە قىلۇچىلر ئورلى-
ھىل بۇلر ئرقە لى مەنە بۇ ھىلىتتى، نادانلىكىنى ئىرى قىسمىنى ئوزلرى ئىلن ئىرىگە ئىب كىلگن
بۇلىشلىرى مۇمكىن، ئۇلرىنىڭ كۇچىلىكى مەنە بۇ ھىلى صىقتلرگە ئىگە بۇلىشلىرى ھىم
ئىلىدە ئىبىرى بىر ھالئ بۇندەن ھىم كۇرە ئىبىرىئىرى شۇكى، ھىطالر ۋە ئقىدە ۋى، مەنى
ئانۇغرى ئىركلر، ئقىدە ۋى ۋە ئىركى صىح دىللىلرى، ھىتلىرى ئرايە ئىرىش ئرقە لى ئستە -
سىكىنلىك ئىلن ئوزاق مۇدەت دواىدە بىرطرف قىلىنە دى. مەنە بۇ ھىلى صىقتلرى بىرطرف

بۇلۇش مُدَدَتِي وَ كَافِر لَرگه، مُنافِق لَرگه، سِكْو لَر زَدَه لَرگه خاس بۇلگن بۇلغَه نيشلَر نينگ پاكله نيش مُدَدَتِي، شَخَص نينگ اخلاصيگه، صداقتيگه، دركيگه وَ فهميگه باغليق نرسه.

شونينگ اۇچون هَم مَنَه بُو دَسْتَه ايتيلگن صيفتلَر دن، بۇلغَه نيشلَر دن قوتۇلۇش اۇچون زَمَانگه، دَرَجَه مَه – دَرَجَه مَرَحَلَه گَه وَ اوندن هَم مَهْمَر اِغِي ايسَه تَنقِيد قِيلِيش وَ اِسْلَامِي صَحِيح اوزيني تَنقِيد قِيلِيش اۇچون آچيق، آزاد، طَبِيعِي فِضَاگَه اِيخْتِيَاچِي بار. چُونكِي مَنَه بُو لَايِيحَه نِي وَ اَنِيق، مُنَسَجَم دَسْتُور نِي اِجْرَا قِيلْمَسَدَن، بُو يُولْنِي بَاسِيْب اُوتْمَسَدَن تُوْرِيْب، يَالغان جُوْدَا بُولِيش لَر نِي وَ غَيْرِي شَرَعِي چِيگَرَه لَر نِي يُوْقَاتِيْب بُولْمِيْدِي وَ نَتِيَجَه دَه شَرَعِي اُوچ اَبْرَار نِي پَنَاهِيْدِكِي اَهْلِي قِبَلَه نينگ "شُور اَوِي اِرَادَه سِي" گَه ضَرْبَه اُورِيْلَه دِي، چُونكِي مَنَه بُونَدَن باشقَه حَالْتَدَه، تَفَرُّق اۇچون نُوْصَحَه يازِيش لِيك، «فَتَفَشُّوْا وَ تَذَهَبْ رِيْحُكُمْ»، مَوْفَقِيْتَسِيْز لِيكگَه، مُصِيْبَت لَرگَه، زَلِيْلِيكگَه بَاعْث بُولَه دِي. اُولر بِيْز لَر نينگ بِيْمَار، بُولغَنگن بَرَادِر لَر بِيْمِيْز دُور لَر، اُولر نِي اَسْتَه – سِيكِيْن لِيك بِيْلَن وَ تَوْجِيْد، اَللَه نِي شَرِيْعَتِيْدِكِي قَانُون لَر، دِيْلَسُوْز لِيك بِيْلَن رِيَجَه لَشْتِيْر يِلگن حَالْدَه، "شُور اَوِي اِرَادَه نِي" حِفْظ قِيلگن وَ تَفَرُّق دَن پَر هِيْز قِيلگن صُورْتَدَه شَرَعِي اُوچ اَبْرَار نِي پَنَاهِيْدَه دَرْمَان قِيلِيش بِيْمِيْز كِيْر ك.

اَنگَلِي، مَقْصَد لِي وَ حَرَكْتَلَه نُوچِي وَ حَدْت نينگ اَلْدِي شَر طَلرِيْدَن بِيْرِي، "بِيَان نينگ دَرَجَمَه – دَرَجَه مَرَحَلَه سِيْنِي رِعَايَه قِيلِيش لِيك وَ شَرِيْعَت دِكِي اِيك كِيْنچِي اُورِيْن دِكِي اِصْلَا حَات لَر نِي اِجْرَا قِيلِيش" دَن عِبَارَت.

اِيْن دِي اَللَه تَعَالَى اِيْمَان نِي تَعْلِيْم اَلِيش لِيك وَ اِيْمَان نِي، عَقِيْدَه نِي اُورگَه نيش لِيك هَم عِلْمگَه اَسَاس لَنگن بُولِيش كِيْر ك، دِيْب اَمْر قِيلگَه نِيْدَن سُونگ، باشقَه ايشلَر بارَه سِيْدَه كِيْر مَسَه هَم بُولَه دِي:

فَاعْلَمُ اَنَّهُ لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ (قتال/ ۱۹) اُو ذَات اَمْر قِيلَه دِي: وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ۗ اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ اُولٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُوْلًا (اسراء/ ۳۶) مَنَه بُو حَالْتَدَه، مَنَه بُو مَقْصَدگَه بِيْتِيْش اُوچون تَنهَا اَبْرَار هَر بِيْر اِنْسَان نينگ اِبْتِدَائِي حَقُوْقِي بُولْمِيْش عَقْل نِي اِيشگَه سَالِيْش،

تَفَكَّرْ، تَدَبَّرْ حِسَابْلَه نَه دى، مَنَه بُو اَبزار لَرنى واسِيَطَه سِيَدَه اَلله دَسْتُوَر بِيَرگن اوشَه عِلْمَنِى قَوْلگه كِير يَتِيَلَه دى.

حاضرگى دَوْرده جاهلى جَمِيْعِيَت بِيَر تامانْدَن مَنَه بُو تَفَكَّر وَ تَدَبَّر، تَعَقُّل قِيْلِيْش حَقَقِيْنِي شَخْصَدَن تَارِيْب اَلگن وَ اُوْنِي مُصَادِرَه قِيْلگن، باشَقَه تامانْدَن اِيْسَه اَلله تَعَالَى تُوْرلى - هِيْل اَيْتَلَرده قَيْتَه - قَيْتَه مَرَحْمَت قَيْلَه دِيكِي، مَنَه بُو اَيْتَلَرنى سِيْزَلَرگه كُوْر سَتْدِيْم وَ سِيْزَلَرگه بُو تَوْصِيَه لَرنى بِيَر دِيْم:

وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (بقره/۷۳)

قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ (آل عمران/ ۱۱۸)

ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (أنعام/ ۱۰۱)

بُوْنِي كِيْتِيْدَن هِيْلَمَه - هِيْل جَايَلَرده قُوْبيْدگى سَوَاللَرنى بِيَرَه دى: اَفَلَا تَعْقِلُونَ؟؛ اَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ؟؛ اَفَلَا تَتَدَبَّرُونَ؟؛ اَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ؟ شَخْص اَلله تَعَالَى نِيْنِگ مَنَه بُو سَوَاللَرِيْگه قَنَدَى قِيْلِيْب جَوَاب بِيَرَه اَلَه دى؟ چُوْنكى حَاضِرگى دَوْرده جاهلى جَمِيْعِيَت تَفَكَّر، تَعَقُّل، تَدَبَّر قِيْلِيْشنى وَ شَرعى عِلْمَلَرنى تَعْلِيْم اَلِيْش وَ اُوْنِي قَوْلگه كِير يَتِيْش يُوْللَريني ياپِيْب تَشْلَه گن، هَمْدَه اَلله تَعَالَى اُوْنْدَن طَلَب قِيْلگن نَرسَه لَرنى جُوْدَه كُوْپِيْنِي مَمْنُوْع قِيْلِيْب قُوْيگن وَ شَخْصِيْنِيْگ عِلْم تامانگه عَقْل، تَفَكَّر، تَدَبَّر بِيْلَن حَرَكَت قِيْلِيْشِيْگه وَ طَلَب قِيْلِيْگن اُوْزگه رِيْشَلَرنى اُوْزِيْدَه وُجُوْدگه كِيْلَتِيْرِيْشگه رُحْصَت بِيَر مِيْدِي؟!

مُسْلِمَان شَخْصَدَن اُوْغِيْر اَلب اَلِيْنگن اَنْدِيْشَه قِيْلِيْش، تَفَكَّر، تَدَبَّر قُدْرَتِيْنِي اُوْنگه قَيْتَه رِيْب بِيْر يَلِيْشِي كِيْرَك، اِيْندى مَنَه بُو قُدْرَت اُوْنگه قَيْتَه رِيْب بِيْر يَلگچ، اُو اُوْچُون اَلدِيْنگه سَرى حَرَكَت قِيْلِيْش، اُوْسِيْش، رَواجَلَه نِيْش شَرَايِيْطِيْنِي مُهَيَّا قِيْلِيْش لَازِم، شُو نَرسَه نى هَم قَبُوْل قِيْلِيْشِيْمِيْز كِيْرَككى، عِلْمَنِى كَسْب قِيْلِيْش وَ اِيْمَانِنِي قُوْتَلَه نَتِيْرِيْش يُوْلِيْدَه حَرَكَت قِيْلِيْش، شُبَهَه سِيْز اَسْتَه - سِيْكِيْنِيْلِيْك بِيْلَن مَعْلُوْم مُدَدْتَدَه وَ اَكْثَر حَاللَرده حَطَالر بِيْلَن بِيْرگه دَوَام اِيْتَه دى.

شَرِيْعَت شَخْص اۇچۇن سۇرۇشگە رُحْصَت بېرگن جايدە، نيمە اۇچۇن، ديب سۇرى اَلِيشى كيرك؟ وَ اكر قَلْبى بيلن ذَهْنِيْگە بېرلگن نرسە لر بارە سِيْده تَعُقْل قِيلگن بۇلسە، «لَهُمْ قُلُوبٌ يَّعْمَلُونَ بِهَا» وَ قَلْبى بيلن كيركلى نَفَقُهُ نى قۇلگە كيريتگن بۇلسە وَ «لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا» جُمْلە سِيْدن بۇلمسە وَ ذَهْن بيلن قَلْبىنى اۇرتە سِيْدىگى مُخْلِصَانَه هَمكارلِيكىنى يۇلگە قۇيىشگە قانر بۇلگن بۇلسە، دَرْحَقِيْبَت اچِيْلِيْشى كيرك بۇلگن قۇلقلرنى هَمَّه سِيْنى كَلِيْدىنى قۇلگە كيريتىدى.

بۇگۇنكى كوندە سىكۇلار جاھلِيْت مُنافِقَلرنى، سىكۇلارز دە لرنى، اۇلمايى سۇء وَ الرُّوْبِيْضَه نى، اِيْمَةُ الْمُضِلِّيْنى وَ دُعَاةُ عَلَى الْاَبْوَابِ جَهَنَّمىنى قۇللب – قۇتۇش بيلن مَنَه بۇ كَلِيْدىنى مُسْلِمَانلَرْدن تارتيب آلگن وَ مُسْلِمَانلَر اۇچۇن غَلْبَه وَ اۇسِيْش يۇلقلرنى تۇسِيْب قۇيگن وَ اۇلرنى فَقَط ايشيتۇچى بۇلشگە، هَمْدَه اۇزلرى بېر نرسە نى كِيْتِيْدن تۇشِيْب ايزلە مَسْلِيْكگە عادتلتنيردى، بلكى مُسْلِمَانلَرنى اۇلر تامانيدن تيارلنگن، ينگى حالتدە قداقلنگن "جواب"نى وَ تيار لۇقمە لرنى كۇتيشگە وَ اۇلر نينگ عَقِيْدَه وى وَ فِكْرِى وَ جۇدگە كِيلتيرگن مَخْصُولَاتِيْنى مَصْرَف قِيلۇچيلرى بۇلشليكگە اۇرگتدى. اۇلر بۇ رويش بيلن مُسْلِمَانلَرنى اچگە ريدن باغلب تشلە شه دى وَ اۇلردن آزادليكىنى تارتيب اَلِيشَه دى وَ اۇلرنى قۇلقلب قۇيىشه دى، نَتِيْجَه ده ايسه بۇ قۇلقلنى كَلِيْدىنى هَم اۇزلرينى اَلِدِيلرِيْدَه سَقْلَه شه دى وَ مَنَه بۇ اَسِيرنى، مَحْبُوسنى ذَهْنى وَ دِيْلِيْگە بېرار كيمسە اۇلرنى رُحْصَتِيْسِيْز كيريشيگە رُحْصَت بېرشميىدى. بۇ بېردە مَنَه بۇ قۇل وَ اَسِيرنى قَلْبَلرنينگ كۇچيلگيىنى عِيْبى بېلمسليكدە ايمس، بلكى خَطَا صۇرتدە بېلشليكدە دۇر.

ايندى مَنَه بۇ خَطَا بېلشليكىنى بَر اَبْرِيْدَه اۇچتە خاص طَبَقَه وَ جۇدگە كِيْلَه دى، اۇلر نينگ بَعْضى بېرلرى مَنَه شۇ خَطَا لَرِيْدَه دَوام ايتيشه دى وَ اَلِدِينگە سَرى حَرَكْت قِيْلشَه دى وَ حَتَّى تۇغرى نَظْرنى قَرشِيْسِيْدَه هَم مَنفى مُنَاسَبْتنى بېلديريشه دى، باشقه بَعْضى بېرلرى ايسه بۇلرنى خَطَا، فاسد ايكە نينى بېلشَه دى، اَمَّا جاھلانَه وَ بۇ نَظْرنى تۇغرىسيگە مُرَاجَعَت قِيْلْمَسْدن اِسْلَامنى قَرشِيْسِيْدَه صَفْلَه نيب اَلِيشَه دى وَ كۇپنچە مُنافِقَلرنى، سىكۇلارز دە لرنى شُبْهَه لرينى جَمَايَه سى اَسْتِيْدَه ايلگە رى حَرَكْت قِيْلشَه دى، اۇچينچى دَسْتَه ده جۇدە كۇپ پرادرلريميز وَ آيَه –

سېنگىللىرىمىز مَوْجۇد بۇلىپ، اۇلر يا اِصلاح بۇلىشگن ياكى مَنه شۇ خَطَا بېلىشلىكلرى بېلن بېرگە "انگلى و مقصدلى حَرَكتى اۇچ اَبزارىدن" بېرىگە تابع بۇلىشگن، اۇلردن اۇغىر اَلب اَلينگن تَعَقُّل، تَفَكُّر و تَدَبُّر قُدْرَتىنى بۇ كېشىلەرگە قَيْتە ريب بېرىلىشىگە اِختىياجلىرى بار، الله نېنگ شَرِيعتىنىنگ پاكله نيش خانه لرىده ناخالصلىكلرى بَرطَرَف قىلىنىشى كىرك و الله اۇلر اۇچۇن نَظَرگە اَلگن طَبِيعى اۇسېش يۇلىگە جايله شېشلىرى لازم بۇله دى.

بېز لرنىنگ تَرَقى تاپىپ رواجله نه ياتگن بَرادِرلرېمىز و آپه – سېنگىللىرىمىز حۇددى اۇزىمىزگە اۇحشَب رَقِيبگە اِختىياجلىرى يۇق، قَرشېلرېده مَنه شۇنچَه آشكار و پېنهان، اِچكى و تَشَقى كافىرلرگه قۇشېمچَه رويشده، هَمراهلىرى هَم اۇلرگه بېر رَقِيبىك مۇناسبَتده بۇلىشىگە اِختىياجلىرى يۇق، چۇنكى كافىرلرنىنگ اَصلى مَقصدى دېلسوزلىك بېلن رَوشنلشتىرىش يا يَحشېلىك قېلىش اِيمس، بلكى سۇزلَه شۇدن بۇلگن هَدَفى هَم قَرشېلىك قېلىش، اۇلرنى قَرشېسىده جِبَهه له نيب اَلېش، قاجىش، بۇ شاهدن اۇ شاهگه سَكَرَش و مَغْلۇبىتگه اۇچره تېشدن عِبارت.

مَنه بۇندى مۇناسبَتلرنى بَرابرىده بېز لرنىنگ قَرَب تاماشه قىلىپ تۇرىشىمىز، حَقِيقَتده كېلىشۇنى، بېزىنىنگ مَقصدلرېمىزنى و آزادلىگىمىزنى اۇلىمىنى انگله ته دى. بېز لرنىنگ مَنه بۇ بَرادِرلرېمىز و آپه – سېنگىللىرىمىز قَنچَه لىك مۇخافِطَتگه، دِفاعگه، تَفَكُّرگه، تَدَبُّرگه اِختىياجلىرى بۇلسه، بېز لر هَم اَنه اۇشه مَقدارده دِفاعگه اِختىياجىمىز بار، باشقه لرنىنگ تاماشه بېن بۇلىپ سۇكۇت سقله شى، آشكار ظُلمنى بېر نوى و مَنه بۇ جاهلېتنى دوام اِيتىشىگه راضىلىك بېلدىرىش و "اساسى اۇچ اَبزارنى" انگلى حَرَكتىدگى هَمراهلىرىنى صَفِينى بۇلغَش و بېر "واحد دَسْتۇرنى" پناھىدگى "واحد كۇچ" نېنگ و حَدِيتىنى، هَمده "اينگ يقين واحد مَقصدنى" قۇلگه كىرىتېشنى بَرابرىده تۇسېق اِيجاد قېلىش دېمكدير.

ايندى شو نرسه نى كوريب چيقيشيميز كيركى، منه بو "اوج ازار و اساسى اوج كئل"
قندى قليب منه بو درجه مه- درجه مرحله لرنى درك قيله دى و مسلمان شخسنيگ
درجه حركت قيليش حقيقي قندى قليب اونغه قيته ريب بيره دى؟

مسلمان كيشى ايماننى اورگنگن و اوزىنى قويدكى قران آيتيگه شايسته قيلگن پيتيده، «يا ايها
الذيين آمنوا» قران احكاملرينى هممه سيني اورگه نيش، شخسنيگ قران آيتلرينى اورگه
نيشى بيلن عملينى اورته سيده برابرليكنى وجودگه كيلتيريش بويچه ايلگه ريلشيني معزانيگه
و زمانىگه باغليق بوله دى. تورلى- هيل روايتلرينى ايشاره قيليشيجه، صحابه لر ۱۰ دن
ارتيق آيتنى قبول قيليشمس ايدى، اولر ۱۰ ته آيتنى تدبر قليب تعليم الكنلريدن و عمل
قيلگنلريدن و تطبيق قيلگنلريدن سونگ، كيبينگى ۱۰ ته آيتنى تعليم ايشگه حركت قيليشگن.
منه بو شيوه بيلن اولر هم علمنى و هم عمل قيليشنى اورگه نيشگن.

- ابن مسعوددن روايت قيلينيپ آيته ديكى: «كَانَ الرَّجُلُ مَنَّا إِذَا تَعَلَّمَ عَشْرَ آيَاتٍ، لَمْ يُجَاوِزْهُنَّ
حَتَّى يَعْرِفَ مَعَانِيَهُنَّ وَالْعَمَلَ بِهِنَّ»^{۱۳۸}

- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا مَنْ كَانَ يُفْرِنُنَا مِنْ
أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُمْ كَانُوا " يَقْتَرُونَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ عَشْرَ آيَاتٍ "، فَلَا يَأْخُذُونَ فِي الْعَشْرِ الْأُخْرَى حَتَّى يَعْلَمُوا مَا فِي هَذِهِ مِنَ الْعِلْمِ
وَالْعَمَلِ، قَالُوا: فَعَلِمْنَا الْعِلْمَ وَالْعَمَلَ^{۱۳۹}

- إِنَّمَا أَخَذْنَا الْقُرْآنَ عَنْ قَوْمٍ أَخْبَرُونَا أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا تَعَلَّمُوا عَشْرَ آيَاتٍ لَمْ يُجَاوِزُوا هُنَّ إِلَى
الْعَشْرِ الْأُخْرَى حَتَّى يَعْلَمُوا مَا فِيهِنَّ مِنَ الْعَمَلِ، قَالَ: فَتَعَلَّمْنَا الْعِلْمَ وَالْعَمَلَ جَمِيعًا (وفي
رواية: كنا إذا تعلمنا العشر من القرآن لم نتعلم العشر التي بعدها حتى نتعلم حلالها

^{۱۳۸} أثر صحيح: رواه ابن جرير الطبري في تفسيره، وأشار إلى صحته،
^{۱۳۹} مسند الإمام أحمد بن حنبل ج ۵/ص ۴۱۰

وحرامها وأمرها ونهيها) وَإِنَّهُ سَيَّرْتُ الْقُرْآنَ بَعْدَنَا قَوْمٌ يَشْرَبُونَهُ شُرْبَ الْمَاءِ لَا يُجَاوِزُ
هَذَا، وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى حَنَكِهِ ١٤٠

تَعْلِيمِ أَلِيبِ أُوْرگه نَيْشَلَرِيْنِي آرَه سِيْدَه مُوَاطَّنَتِي بَرَقَرار قِيْلِيْشِ وَ مَنَه بُو عِلْمِنِي عَمَلْگه
أَيْلَنْتِيرِيْشِ، شُبَهه سِيْز مَعْلُوْم مُدَدْتْگه مُوحْتاج بُوْلَه دِي وَ بُو نَرْسَه هَر بِيْر شَخْصَه اُوْزگه چَه
بُوْلِيْشِي مُؤْمِكِيْنِ وَ اَلْبَتَّه بُو زَمِيْنَه دَه بَرچَه مُسْلِمَانَلَر بِيْر هِيْل سَطْحَه جايْلَشْگن اِيْمَس. بُوْنْگه
قُوْشِيْمچَه رَوِيْشَدَه، هَر بِيْر شَخْص اُوْسِيْشِ وَ بَلَاغْتْگه بِيْتِيْشِ دَوْرِيْنِي باسِيْب اُوْتِيْشِي لَازِم، اُو
اَلْبَتَّه بُو بُوْلِنِي باسِيْب اُوْتِيْشِي كِيْرَك، شُوْنِيْنِگ اُوچُوْن هَم بُو حَرَكْتْلَه نِيْش هَرگِيْز تُوْگه مِيْدِي،
اَكْر بُوْگُوْن بِيْر بَرادَرِيْمِيْز يا اَبَه – سِيْنْگِلِيْمِيْز مَنَه بُو دَوْرِنِي باشِيْدَن اُوْتْگه زِيْب تُوْگْتَسَه،
اِيْرْتَه گَه وَ اُوْنِي اِيْرْتَه سِيْگَه بُو بُوْلِنِي اُوْنِي سِيْنْگِلِيْسِي ياكِي كِيْچِيْك بَرادَرِي ياكِي اُوْلَرْنِيْنِگ
قَرَزَنْدَلَرِي يا باشْقَه مُسْلِمَانَلَر باسِيْب اُوْتِيْشِي كِيْرَك بُوْلَه دِي. دِيْمَك بُو جَرِيان دَائِمِي بُوْلِيْب،
اُو سُوْوِيْنِگ حَرَكْتْسِيْز حَالَدَه قَالِيْب اَيْنِيْشِيْگَه رُحْصَت بِيْرْمِيْدِي.

بُوْنَدَن تَشْقَرِي قُرْآنِي تَعْلِيمِ أَلِيبِ أُوْرگه نِيْشِ، اُوْنِيْنِگ لَفْظَلَرِي وَ مَعْناسِي بِيْنِگِيْل بُوْلْگَه نِي
سَبَبِيْلِي، جُوْدَه اَسان: وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ (قمر / ١٧) قَسْمَكِي، بِيْز قُرْآنِي
ذِكْر- اِيْسَلْتَمَه اَلِيْشِ اُوچُوْن اَسان قِيْلِيْب قُوْيِيْدِيْك. بَس، بِيْران اِيْسَلْتَمَه – عِبْرَت اَلْگُوچِي بارْمِي؟
بُو بِيْرْدْگِي مُشْكِلَات، اُوْنْگَه عَمَل قِيْلِيْشَدَن عِبَارَت، يَعْني شَخْص اُوْزِيْنِي قُوْيِيْدِيْگِي اَيْتَدْگِيْدِيْك
تَحْدِيْدِيْلِي خُطابْگَه سَزاوار قِيْلِمَسْلِيْگِي كِيْرَك بُوْلَه دِي: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا
تَفْعَلُونَ *كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ* إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا
كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَرَّصُونَ (صف / ٢-٤) اِي مُؤْمِنَلَر، سِيْزَلَر نِيْگَه اُوْزَلَرِيْنِگِيْز قِيْلِمِيْدِيْگن نَرْسَه نِي ()
قِيْلَه مِيْز دِيْب) اَيْتُوْر سِيْزَلَر؟! * * سِيْزَلَر نِيْنِگ اُوْزَلَرِيْنِگِيْز قِيْلِمِيْدِيْگن اِيْشِنِي (قِيْلَه مِيْز، دِيْب)

١٤٠ صحيح مروي عن عطاء بن السائب عن أبي عبد الرحمن السلمي: رواه الفريابي في "فضائل القرآن"، وأبو الفضل الرازي في "فضائل القرآن وتلاوته"، وابن سعد في "الطبقات"، وابن وضاح في "البدع والنهي عنها" كلهم من طريق حماد بن زيد. ورواه عبد الرزاق في المصنف ومن طريقه المستغفري في "فضائل القرآن". ورواه الطحاوي أيضا من طريق سفيان الثوري وهمام بن يحيى. وهؤلاء رووا عن عطاء قبل أن يختلط. ورواه أحمد، وابن أبي شيبة في "المصنف" وفي "المسند"، والمستغفري في "فضائل القرآن"، من طريق محمد بن فضيل. ورواه الطحاوي في "شرح مشكل الآثار"، والحاكم في "المستدرک"، والبيهقي في "شعب الإيمان" و"السنن الكبرى"، من طريق شريك بن عبد الله. ورواه الطبري في "جامع البيان" من طريق جرير بن عبد الحميد.

آیتیشلرینگیز الله نَزْدِيْده اُوْتَه مَنْفُور (ایشدیر). * * اَلْبَتَّه الله اُوْزِينِيْگ يُوْلِيْده گُوْيا تُوْتَش بِيْنا لَرْدِيْک بِيْر صَفْگه تِيْزِيْلْگن حَالْلَرِيْده جِهَاد قِيْلَه دِيْگن ذَاتْلَرْنِي سِيُوْر.

«لَمْ تَقُولُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ» و «الَّذِيْنَ يُقَاتِلُوْنَ» جُمْلَه لَرِيْني اُوْسْتِيْده بِيْر اَز تَوْحْتَب فِكْرَلْنِگَلَر، قُوْر اَلِي جَمَاعَتْلَرْنِيْگ اَيْتَه يَاتْگن سُوْزْلَرِي حَقِيْده بِيْر عَقْل بِيْلَن تَدْبُر قِيْلِيْنِگَلَر، چُوْنْکِي اُوْلَرْنِي اُوْزْلَرِي وَحْدَت حَقِيْده گِيْبَرِيْشَه دِي، لِيْکِن قِيْلَه يَاتْگن عَمَلْلَرِي اَيْتَه يَاتْگن سُوْزْلَرِيْني، اِدْعَالَرِيْني تِيْسِگه رِيْسِيْني کُوْر سَه تَه دِي. ۱۴۱.

هَر قَنْدِي حَالْتَدَه هَم، يَنْگِي کُوْنِي جِهَادِي وَ جَنْگَاوَر بِيْلِيْمَلَرِي دِيْگن نَام بِيْلَن مَشْهُوْر بُوْلْگن اُوْچِيْنْچِي دَرَجَه دْگِي عِلْمَلَر هَم مَوْجُوْد، بُو عِلْمَلَر شَرْعِي مَنْبَعْلَرْنِيْگ يَنْگِي کُوْنِي شُوْر اَسِيْني يُوْلِي اَرْقَه لِي مَقْصَدْلِي عَمَل قِيْلِيْشِگه تَابِع بُوْلِيْشَه دِي وَ يَنْگِي کُوْنْدْگِي تَجْرِيْبَه لَر اَرْقَه لِي وُجُوْدْگه کِيْلَه دِي. بُو پِيْرْدَه مُسْلِمَانْلَرْنِيْگ هَمَّه سِي بِيْر سَطْحَدَه اِيْمَسْلِيْگِي اَچِيْق - اَيْدِيْن مَعْلُوْم، اَلْبَتَّه اُوْلَر عِلْم وَ تَجْرِيْبَه بُوْيِيْچَه بِيْر - بِيْرِيْدَن فَرَقْلِي، هِيْلْمَه - هِيْل دَرَجَه لَرْگه اِيْگه دُوْر لَر وَ اُوْلَرْدَه بِيْر مُوْافَقْشْتِيْرُوْچِي تَشْکِيْلَاتِيْنيْگ وَ سَاْزَلَه مَه نِيْگ بَدْنِيْگه اِيْخْتِيْاج بَار، بُو وَظِيْفَه نِي اِيْسَه "نُبُوْت مَنْهَجِيْگه اَسَاسْلَنْگن خِلَافَت" يَا اِسْلَامِي اِضْطِرَارِي بَدَل حُكُوْمَت يَا مُجَاهِدْلَرْنِيْگ شُوْر اَسِيْنيْگ مَجْلِيْسِيْدَن عِبَارَت "اُوْچ اَبْزَار" نِي بِيْر اَرْتَه سِي زِيْمَه سِيْگه اَلَه دِي.

بُوْگُوْنْگِي کُوْنْدْگِي عَقِيْده وِي وَ جَنْگَاوَر اَنْگِنِي رُوْاجَلَنْتِيْرِيْشِيْنيْگ نَاتِيْکِيْس وَ مَقَابِل يُوْلِيْده، هَمْدَه مُسْلِمَانْلَرْنِيْگ عَقِيْده وِي وَ جَنْگَاوَر اَنْگِيْني اُوْسْتِيْرِيْشِيْني يُوْلِيْده، مُسْلِمَانْلَرْنِيْگ هَر بِيْر طَائِفَه سِي، الله اُوْلَرْگه بِيْرْگن کُوْلْمِگه مُنَاسِب رُوْيِشْدَه وَ اُوْزْلَرِي کَسْب قِيْلْگن تَجْرِيْبَه لَرْگه مُنَاسِب حَالْدَه، اُوْزِي اِيْگه بُوْلْگن بِيْلِيْمِيْگه کُوْرَه بُوْگُوْنْگِي کُوْنِي جِهَادِي وَ مُبَارَزَه سِي حَقِيْده فَرَقْلِي تُوْشُوْنْچَه گَه اِيْگه بُوْلِيْشِي کِيْرک. اَمَّا اُوْتْگن بِيْر نِيْچَه اُوْن بِيْلِيْک مَاتِيْنيْده بِيْزَلَر مَنَه

۱۴۱ چون اینها را در مسیر فرقه ی ناجیه می دانم و مسیر فعالیت گروههای به اصطلاح سیاسی به ظاهر اسلام گرای موجود در نظامهای کفری سکولاریستی سرزمینهای مسلمان شنین ربطی به ما ندارد .

بۇ تۈرلى- ھېل جَمَاعَتلَرنى وَ شۇرلَرنى اۇرتە سىدە مَنە بۇ طَبِيعى حَقِيقَتى دَرک قىلمَسلىک بۇيىچە خاملِیکلَرگە وَ بَحْتَسِيز حادِیئە لرگە گۇواھ بۇلِيب تۇرىمىز.

بىزلَرنىنگ مَنە بۇ پىشمە گن، خام برادرلَرىمىز اۇزلَرىنىنگ ھمە نرسە نى هاحلِیدىگن نَقَرَاتلَرى بىلن اۇزلَرى ایگە بۇلگن فُهمنى، دَرکنى باشقە لرگە مَجْبُورلَب يۇکلە ماچى بۇلِيشە دى وَ باشقە لرنى ایکیکى يۇلنى اۇرتە سىگە قۇيىب قۇيِيشە دى وَ اۇلرنى اۇزلَرىنى نَظَرلَرىدن واز كِچِيشلِیکگە ياکى كِچِیک جَمَاعَت وَ كِچِیک شۇرا وَ كِچِیک اۇمْتَدَن چِقیب كِيتِيشلِیکگە مَجْبُور قىلِيشە دى.

ازادلىگى مُصَادِرَه قىلِينگن وَ مَوْجُود نرسە گە كُورَه گىپره اَلْمِیدىگن وَ عَمَل قىلَه اَلْمِیدىگن، ھمدە ایلگە رى حَرَكَت قىلَه اَلْمِیدىگن وَ اَگر خَطَا قىلسە اِسْلامى رَويش بىلن اِصْلَاح قىلِينِيشى كِيرَك بۇلگن مُسْلَمَان شَخْص، اَيَاغىنى اَسْتِیدَه مَنە شۇنچە چىكلولرنى كُورگچ، اۇزى هاحلَسَه وَ هاحلَمَسَه ھم اۇز- اۇزىدن دَواملى رَويشده سىنرُورَه قىلِيش خَطَرىنى وَ نِهايَت اۇچىرىب تَشَلْشَلِیک، بىر جايدە قَاتِيب قَالِيشلِیک، رَواجلَنَمَسلىک ياکى كُوپ حاللَرده هلاکتلى سۇرگۇن قىلِيش، اِچكى كُور- كُورانە تازلَش يا بۇلِينِيش وَ تَفَرُّق كَسَللِیکلَرىگە دُچار بۇلِيشە دى.

مُسْلَمَانلَرنىنگ طَبِيعى حَالْتىگە تۇغرى كىلمِیدىگن مَنە بۇ مَجْبُورى شَرَطلَر سىنرُورَه قىلُوجى اَعْضَاگە يا اۇچىرىب تَشَلْنگن كِيشىگە شۇندى باسىم اۇتگە زه دىكى، بَعْضى اۇرىنلَرده مَنە بۇ تَشَكِیلاتلَرنىنگ، جَمَاعَتلَرنىنگ اَعْضَالرى اۇزلَرىنىنگ ازاد نَظَرلَرىنى كُورسە تِيش اۇچون تَشَكِیلات يا جَمَاعَتنىنگ رَهْبَرىتىنى مُقَابِلِیدَه ناچار حالده "قیام" قىلِيشە دى وَ اۇلر تَفَرُّق سَرى پىتكلَب كِيتیلَه دى. مَنە بۇ ایشلر شۇراگه وَ وَاِحد اِجماعگە تىگِيشلى بۇلگن اَمْنِیتگە وَ كَتتَه سِياسَتلَرنى ایشلَب چىقَه ریشگه باغلىق اِیمَس، فَقَطْگىنَه اُولى الامرنى اِجماعسى حَقِيقَتىنى اَنِيقلَه شى مۇمكىن وَ بۇ پىردَه اۇنگه تابع بۇلِيش وَاِجب بۇلَه دى: وَ اِذَا جَاءَهُمْ اَمْرٌ مِّنَ الْاَمْنِ اَوْ الْخَوْفِ اِذْعَاوْا بِهِ وَ لَوْ رَدُّوْهُ اِلَى الرَّسُولِ وَ اِلَى اُولِي الْاَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ

الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ (نساء/۸۳) بَلَكِي بُو ايشلر كاملاً شَخْصِي رَفْتَارِي وَ حَتَّى عَقِيدَه وى بُولِيْب، شَخْص باشقَه لرگه تَقْلِيد قَيْلِمَه گن حالده دَرَجَمَه – دَرَجَه صُورَتَدَه خَطَالَرْنِي پِينْگِيْب اُوتِيْش اَرَقَه لِي باسِيْب اُوتِيْشِي كِيْرَك، مَنَه بُو تَكَامُولْشِيْش يُولِيْنِي اَز اَدَانَه وَ شَرَعِي چَارچُوپْنِي چِيْگَرَه سِيْدَه باسِيْب اُوتِيْشِيْلِيْكَ وَ اِيْلگَه رِي حَرَكْت قِيْلِيْشِيْلِيْكَ اُوتِيْنِيْگ شَرَعِي حَقَقِي حِسَابْلَه نَه دِي، مَنَه بُو "اُوچ اَبْزَار" اُوتِيْنِيْگ يُولِيْدِيْگِي هَمْرَاهلَرِيْگه قَيْتَه رِيْب بِيْرِيْشِي لَازِم بُولْگن وَ جَاهِلِيْت اُولَرْدَن اُوغِيْرلَب آلْگن حَقَقِي اُوتِيْدُور.

مَنَه بُو حَق شَخْصِيْگه قَيْتَه رِيْب بِيْرِيْلْگن پِيْتَدَه، بُو شَخْص اُوتِيْنِيْگ پَرچَه لَه نِيْب كِيْتِيْشِيْگه، هَمْدَه "هَمْمَه نِي" اُوتِيْهْتِي، قُدْرَتِي يُوْقَالِيْشِيْگه، سُوْسْتَلَه شِيْشِيْگه باعْت بُولَه دِيْگن بِيْر چِيْتْگه چِيْقِيْشِيْگه، تَفَرُّقَه اَصْلًا اِيْخْتِيْاج يُوْقَالِيْگِيْنِي تُوْشُونِيْب پِيْتَه دِي، بَلَكِي اُونِي اِيْمَانِيْنِي رِوَاجْلَه نِيْشِي وَ قُوْتْلَه نِيْشِي اُوچُون دَرِوَازَه لَر، هَمْدَه اَنْدِيْشَه لَرِي وَ فَايْدَه لِي نَظْرَلَرِي جَمَاعَتِيْنِي اُوتِيْهْتِيْنِي وَ قُدْرَتِيْنِي سَقْلَب قَالْگن حالده، اَسْتَه – سِيْكِيْنِيْلِيْكَ بِيْلَن كُوْنْدَن - كُوْنْگه اُوْسِيْشِي اُوچُون دَرِوَازَه لَر چِيْكَلْمَه گن صُورَتَدَه اَجِيْب قُوْپِيْلْگه نِيْنِي كُوْرَه دِي، هِيْچ كِيْم اُونِي وَ جَمَاعَتِيْنِي تَرَقِيَاتِيْگه، رِوَاجْلَه نِيْشِيْگه مَانَعْلِيْكَ قَيْلَه اَلْمِيْدِي، اُو وَ اُونِيْگ جَمَاعَتِي كُوْنْدَن – كُوْنْگه اُونِيْب - اُوْسِيَاتْگه نِيْنِي، تَرَقِيَاتْگه اِيْرِيْشَه يَاتْگه نِيْنِي، يَنْگِيْلَه نَه يَاتْگه نِيْنِي حِيْس قَيْلَه دِي وَ وَحْدَتْگه، بِيْر دَمْلِيْكَگه، وَحْدَتْگه اِيْگه بُولْگن جَمَاعَتِي قُدْرَتِي يَنْدَه كُوْپَه پِيْب بارَه دِي.

فَقَطْگِيْنَه "اُوچ اَبْزَارْنِي" كَنَلِي اَرَقَه لِي مَنَه بُوْنْدِي اَجِيْق فُضَا وَجُودْگه كِيْلَه دِي، اُوْنْدَه بُوْيُورُوق مَرَكْزِي وَ دَسْتُور وَحْدَتِي مَوْجُود، شُورَا وَ تَرْتِيْب – اِنْتِيْظَام مَوْجُود، اَزادَلِيْكَ وَ اِرَادَه وَحْدَتِي مَوْجُود، هَمْدَه فِكْر خَاطِر جَمْلِيْگِي وَ شَخْصِي خَلَاقِيْت مَوْجُود.

بُو اَنَه اُوْشَه اِسْلَام مُسْلِمَان شَخْصَلَرْنِي وَ جَمَاعَتَلَرْنِي رِوَاجْلَه نِيْشِي اُوچُون پِيَادَه قِيْلِيْش بُوْپِيْچَه اُوتِيْگه عَهْد بِيْرگن اَشْكَار وَظِيْفَه حِسَابْلَه نَه دِي، مَنَه بُو اِيْسَه اِسْلَامِي جَمِيْعِيْتِيْنِيْگ هَرگِيْز سَاكِن بُولِيْب بِيْر جَايْدَه حَرَكْتَسِيْز بُولْمَسَلِيْگِيْگه، بَلَكِي اُو هَمِيْشَه حَرَكْتَدَه، رِوَاجْلَه نِيْشِدَه بُولِيْشِي بارَه سِيْدْگِي اُونِيْگ تَصْدِيْقَالوچِي مُهْرِيْدُور، اُوْنْدَن هَم مُهْمَرَاغِي هَرگِيْز گُومْرَاه

بۆلمىدى. نىمە اۇچۇن؟ چۇنكى "اۇچ اېزارنى" كئلى آرقە لى شاكلانگن واجد اومت و جماعت هرگيز گۇمراه بۆلمىدى، بۇنى الله تعالى زمانت قىلگن و رسول الله صلى الله عليه وسلم آچىق – آيدين بيان قىلگنلر: سألْتُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ لَا يَجْمَعَ أُمَّتِي عَلَى ضَلَالَةٍ فَأَعْطَانِيهَا

اۇچ اېزاردن بېرىنى كئلى آرقە لى و جۇدگە كىلگن واجد اولى الامر شۇراسىنى بۇلىدگى واجد اومت و واجد جماعت، تۇرلى – هيل تفسىرلرنى همە سىنى خۇقۇلرېنى برابر رعایت قىلگن حالده اوزىدن جاي بېره دى. مەنە بۇ شۇراده سلفىتگە، اخوانىلرگە، مکتەب الفرانگە اۇحشە گن سۇنى و حتى زمانه وى مذهبەر هم پىللر دوامىده اوزلرېنى حياتلرېنى دوام ايتتىرىشلرى مۇمكىن، اولر نىنگ حياتى شۇرا تامانىدن صادر قىلىنك واجد رعینى و واجد اجماعنى ارايه بېرىش آرقە لى ياكى مۇسلمانلر نىنگ مەنە بۇ واجد رعىگە تابع بۇلىشلرى سببلى زىددىتگە دۇچار بۆلمىدى. شۇرادگى تۇرلى- تومن رعيلرنى موجودلىگى و تۇرلى- هيل رعيلرنى شۇراده ارايه بېرىلىشى حرکتىنىنگ عاملى بۇلە دى و حياتبخش سۇونىنگ ساكن بۇلىب تۇرىب قالىشىگە، اينىشىگە مانعلىك قىلە دى و شۇرانىنگ واجد رعىگە پايىند بۇلىش پىلان ايسە شۇرانىنگ ايجىدگى مەنە بۇ تۇرلى- تومن رعيلر شۇرادن و وحدتن قاقىشگە باعث بۆلمىدى، بلكى شۇرانى و وحدتنى قۇتله نىشىگە، مستحكرمراق بۇلىشىگە سبب بۇلە دى.

بىزلر مەنە بۇ وحدتنى حفظ قىلىشلىك اۇچۇن نمازلر يىمىزدە كۇنىگە مجبورى عهد بېره ميز، يعنى الله نى شريعىدىكى قانونلرگە مۇتلقا تابع بۇلىشگە عهد بېره ميز، چۇنكى الله نى شريعىدىكى قانونلر نىنگ اينگ مۇهمى وحدت و اۇنگە پايىند بۇلىشدىن عبارت. اياك نعبۇ يعنى همە عبادتلىرىم فقط و فقط الله اۇچۇن بۇلە دى، دىگە نىدۇر. بۇ معنانى قۇبىدگى آيت هم بېره دى: قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ (انعام/۱۶۲-۱۶۳)

بۇنگە قۇشۇمچە رۆيىدە قۇبۇل قىلىمىز خاتىرە بۇلۇشى ۋە مۇسۇلمان پىرادىرلىمىزگە ۋە ئاپە – سىنگىللىرىمىزگە نىسبەتەن قۇبۇل قىلىمىز ھەر قەندى كىنە ۋە نەزەردىن ھالى بۇلۇشى ۋە ئۇنى ئۇرۇنۇشقا مۇددە، پىرادىرلىككە پايىند بۇلۇش كىلىشى ئۇچۇن ئۇرۇنۇشقا ھەقىقەتتە يىشۇلۇشقا بىلەن دۇعا قىلە مۇز ۋە ئالە بىلەن سۇزلە شۇندىن قارىغ بۇلۇشقا ئىسە ئۇرۇنۇشقا سەلامەتلىكىنى، ئاسايشىنى، ئامىنىنى، ئامىنىنى قىلە مۇز. ھە، بىز ئۇر ھەر كۇنى ۱۷ مۇرتە ۋاجىب ھالىدە «اھدنا الصراط المستقيم» نى ئىتە مۇز ۋە ۹ مۇرتە «السلام علينا» ۋە «السلام على عباد الله الصالحين» نى ئىلگە ئالە مۇز ۋە بىز ئۇر ئۇچۇشقا ئىقرار بۇلۇشىنى مۇجۇر ئاتىق ۋە مۇخسۇس ھالىدە ئىنگ گىمىدە ۱۷ مۇرتە ئۇرۇنۇشقا ۋە ئۇنۇشقا مۇسۇلمانلارنى «جماعت» بىلەن بىرگە ئۇرۇشقا، پىراگىدە ئىكەن يالغۇز ئىكەن ئۇزاقلىشىشقا ھالەدە ئىشۇلۇشقا مۇز، مۇنە شۇنى ئۇزۇ بۇتۇن جەھان مۇسۇلمانلارنى ۋە مۇمىنلارنى ئۇرۇشقا سىنى ئىتادىغا دىعوت قىلىش شۇكىلىنى ئىنگ زىيا، كۇزگە كۇرۇنۇشقا، ئىشۇلۇشقا مۇسۇلمانلارنى، ئۇ ئۇچۇشقا ۋە «ئالە نى شىرىئەتتىكى قانۇنلارغا» مۇتلەق تەبى بۇلۇشىنى ئۇكىدلىدى.

بىز ئۇرۇشقا مۇقەددىمىز ئالە نى شىرىئەتتىكى قانۇنلارغا تەبى بۇلۇش يۇلى ئارقە ئى ئىسلامى ھۇكۇمىتى قىتە رىش ئۇچۇن ئالە نى راضىلىقىنى قۇلگە كىرىتىشقا ئىبارت ۋە مۇنە بۇ نەھىدە ئالى ۋە قەدر - قىمەتلى مۇقەددۇر، ھۇددى شۇ مۇقەددە ئىگە بۇلۇشىنى ئۇزۇ، بىز ئۇرۇشقا مۇتەد بۇلۇشىمىز ئۇچۇن ئىنگ كىتە تۇرتكى ھىسابە نە دى، چۇنكى مۇنە بۇ ئىغىر مۇقەددى قۇلگە كىرىتىش ئۇرۇشقا شۇخسۇلارنى ياكى ھىتە ئۇرۇشقا جەمەتلارنى قۇلۇشقا كىلە دىگەن ئىش ئىمىس. بىز ئۇر مۇنە بۇ بۇيۇك مۇقەددى قۇلگە كىرىتىش ئۇچۇن ئىنگ ئۇرە ئى، ئاساسى ۋە ئىشانچلى ۋە ئىسپەتە گە ئىنى ئۇچۇن ئىزىنى كىلىدىكى شۇراگە ئىگە مۇز.

ئالبەتتە «ئۇچۇن ئىزىنى» كىلىدىكى شۇرا ئىنگ ۋاجىب ئىمامى، مۇنە بۇ ئىزىنى قۇل ئىستىدىكى مۇجۇمۇغە ئۇرگە ئىگىشلىدۇر. بۇندىن ئىشۇرى مۇنە بۇ بۇلدە ۋە ھىتە ئىسلامى ئىشۇرارى بىلە ھۇكۇمىتى ئىشۇلۇشقا ئىشۇلۇشقا ھىچ كىم ۋاجىب ئىمامى رالىنى ئۇنىنى ئىمىدى ۋە ئۇزىنى ئۇشۇنچە سىنى ۋە ئىشۇرۇشقا ئىشۇلۇشقا ئۇرگە مۇجۇر ئى بۇكۇشقا ھىچ كىمىنى ھىقى يۇق. بىلكى «ئۇلە ئالى

الْمُؤْمِنِينَ» نى صَحِيح اَوْصُلُوبِي نى رَعَايَت قِيلَگن حَالِدَه وَ « اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ فَاَصْلِحُوا بَيْنَ اَخْوِيكُمْ » گه صَحِيح رَعَايَه قِيلَگن حَالِدَه اِينِگ يَحْشَى شَيُوَه بِيْلَن اُوْزِي نى نَظْرِي نى تَبْلِيغ قِيلِيشى مُؤْمِكِي نِ وَ اَهْلَى قِبَلَه بُولْگن بَاشَقَه مُسْلِمَانلَر نِي نِيگ اِيخْتِيَار، اَز اَدْلِيك، شَرَعِي حُقُوقلَر نِي نِيگ بَر اَبْر لِيغِي نى اَصْلِي نى حُورْمَت قِيلَه دى وَ هَر گِيْز شُو نَر سَه نى اُونُوتْمَسْلِيگى كِيْر كِي، اَگَر كِيچِيك مُنْگَر نى نَابُود قِيلِيش لِيك كَتْتَه رَاق مُنْگَر نى وَجُودْگه كِيلِيشِيگه بَاعِث بُولَه دِيگن بُولْسَه، مَنَه بُو مُنْگَر نى اَسْبَابلَرى وَ شَرَعِي اُوْزَملَرى مُهْيَا بُولْگُونِيچَه مُبَارَزَه پِيْتِيْدَه صَبْر قِيلِيشى كِيْر ك.

بَعْضَى بِيْر مُنْگَرلَر نى شَخْص يُوْقَاتِيشْگه قَادِر، بَعْضَى بِيْر مُنْگَرلَر اِيْسَه حِيْلَف وَ سِيْنِيْدِيكَالر تَامَانِيْدَن يُوْقَاتِيْلَه دى، بَعْضَى بِيْر مُنْگَرلَر اِيْسَه جَمَاعَت وَ جِزْبِنى قَوْلَى اَرَقَه لى نَابُود بُولَه دى، اَمَّا جُودَه كُؤْپ مُنْگَرلَر فَفَط وَ فَفَط اِسْلَامى حُكُومَتْنى قَوْلَى بِيْلَن نَابُود قِيلِيْنَه دى، تَا مَنَه بُو مَرْحَلَه گه پِيْتِگُونِيْمِيْز گه چَه اِينِگ يَامَان مُنْگَر گه يَعْنى تَفَرُّق شِيْر كِيگه حَقِيْقَتَدَه اِيْسَه بِيْر يَامَان مُنْگَر نى اُوْر نِيگه اُونْدَن هَم بَتْتَر رَاغِي نى اَلِيْب كِيلِيشْگه، بَاعِث بُولَه دِيگن هَر قَنْدى فَعَالِيْت يَامَان اِيْش حِسَابْلَه نَه دى.

وَ حَدَّثَ وَ تَفَرَّقَدَن پَر هِيْز قِيلِيش يُولى اَرَقَه لى يَنَه قَيْتَه دَن قُولْگه كِيْر يِيْتِيْلَه دِيگن اِسْلَامى حُكُومَتْنى قُدْرَتى، كَتْتَه غَم وَ بَلَا بُولِيْب، بُو بَاشَقَه كِيچِيك بَلَالر گه وَ غَملَر اُونُوتِيلِيشِيگه سَبَب بُولَه دى يَاكى اِينِگ گَمِيْدَه اُولر گه كُؤْپ اَهْمِيْت بِيْر يِلْمِيْدى: قُرْآنَدَه «غَمًّا بَعْمًا» جُمْلَه سى قُوْبِيْدِيگِيچَه كِيلِيْتِيْر يِلْگن: فَاتَّابَكُمُ غَمًّا بَعْمًا لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلٰى مَا فَاتَّكُمُ وَلَا مَا اَصَابَكُمُ (آل عمران/ ۱۵۳)

حَاضِر گى پِيْتِيْدَه بِيْز لَر نِي نِيگ اِينِگ كَتْتَه غَمِيْمِيْز نُبُوت مَنَه جِيگه اَسَاسلَن گن اِسْلَامى حُكُومَتْنى يُوْقَلِيگى وَ حَتَّى مُسْلِمَانلَر يَشِيْدِيگن مَنَطَقَه لَر نى اَكْتَرِيْدَه اِسْلَامى اِضْطِرَارى بَدَل حُكُومَتْنى يُوْقَلِيگى اِيْمَس، اُونْدَن هَم بَتْتَر رَاغى مَنَه بُو مَنَطَقَه لَر دَه تَفَرُّق عَذَابى سَبَبلى مُجَاهِدلَر نِي نِيگ وَ اِحْد شُورَا مَجْلِيْسى هَم يُوْقَلِيگِيْدُور، بُونْگه قُوشِيْمِيچَه رَوِيْشَدَه بُو عَذَاب فَقِيْر لِيكِنى، نَاتِيْنِچَلِيكِنى

دوام ايتيشيگه و محلى طاغوتلارنىڭ مۇسلمانلارنى اوستىدە حۇمرانلىك قىلىشىگە، ھەمدە باشقە تىشقى كافىرلارنىڭ ھەم مۇسلمانلارنى اوستىدە حۇمرانلىك قىلىشىنى طەمە قىلىشلىرىگە سەبب بولگەن. تۇشۇنچە لۇدكى اىختىلاف و تورلى- ھىل تەفسىرلەر سەببلى و جۇدگە كىلگەن تەفرۇقى يۇقاتىش اوچۇن و "اۇچ ازارنى" كىلىدىكى انگلى، مەقسەدى و حەركەتتە نۇچى و حەتتى مۇخافىت قىلىش اوچۇن، مەنە بۇ اىختىلاقلارنى حل قىلىش اوچۇن زەمان كىركىلىشىگە و حەتتى مۇسلمانلارنىڭ اۇرتە سەيدە عەقىدە وى و رەتارى اىصلاحلارنى پىادە قىلىش ھەم زەمان لازىملىقىگە اىعتقاد قىلىشىمىز كىرك.

بىز شۇ نەرسە نى يەشى بىلە مىزكى، اۇشە عەسەردىكى پەغەمبەرلارنى كىلى ارقە لى كىلگەن و بىرچە پەغەمبەرلارنى رسالە تىنى اساسى بولگەن «وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ» و لا اىلە - اىلا الله ايماننى تەلەمىدەن كىيىن باشقە احكاملەر بىر پەغەمبەردەن باشقە بىر پەغەمبەرگە پىتەگۈنىچە دەرچە مە - دەرچە سۇرتدە تەكامۇللىشىپ كىلگەن و اندەك اندەك مىلتەرگە ارايە بىرلىگەن. شۇ طۇرۇدە پەغەمبەرى خاتەنى عەسرىگە كىلىپ اوزىنى كامىل كۇرىنىشىگە اىگە بۇلە دى.

رەسۇل الله صلى الله عليه وسلمنى حەياتلىك پىتەلرەدە احكاملارنى سىرى تەكامۇللىشىگۈنچە ھەم، اىستە - سىكىن سۇرتدە ۲۳ پىل مابىنىدە تەكامۇللىشىپ بارىدى، يەنى اوزىنى دەرمانى اوچۇن الله نى دىستۇر و امر صاحىبى سەپتەدە تەن آلگەن و الله نى شەرىعتىدىكى قانۇنلارنى اوزىنى دەرمانى اوچۇن دارى، نۇسخە دىب قەبۇل قىلگەن، ھەمدە بۇ بۇلگە ايمان كىلتىرگەن بىمار بىدەن و بىمار جەمەيت، مەنە بۇ دارىلارنى مۇتلا اىكىكى ھەفتە يا بىر نىچە اى و حەتتى عەمرىنى اىخىرىگە چە مۇشەخەس زەمان مابىنىدە اىستەمال قىلىشى كىرك بۇلە دى، ھەمدە دارىلارنى بىردە نىگە اىستەمال قىلىشى مۇمكىن اىمس.

جەمەيتىنىڭ دارىلارنى اۇشە جەمەيتىنىڭ مۇجۇد و ضەيىتىگە و كۇندە لىك اىختىياجىگە مۇناسىبەتتە ھالە ارايە بىرلىشى كىرك و حەركەت بۇيۇك مەقسەدگە پىتەش يۇلىدە بەشى مەرحەلە لۇدە

شَرِيْعَتِ أَحْكَامَلَرِيْنِي بَعْضِيْسِيْنِي بِيَان قِيْلِمَسْلِيْكَگَه مَجْبُوْر بُوْلِيْشِي هَم مُؤْمِكِيْن، حُوْدُدِي اِمَامِي اَحْمَدُ ابْنِ حَنْبَلٍ رَحْمَةُ اللهِ كِه اَوْحَسَبْ عُرْنِيْبِيْن حَدِيْثِي بُوْبِيْچَه شُوْنْدِي تَشْخِيْص بِيْرَه دِيْكَ، مَنَه بُو اُوْتِيْش مَرَحْلَه سِيْدَه اُوْنِي بِيَان قِيْلِيْشْلِيْكَگَه هِيْچ قَنْدِي اِيْخْتِيْاج يُوْق، چُوْنِكِي اَكْر مَنَه بُو صَاخَه دَه نَظْرِي وَ عَمَلِي فَعَالِيْتَلَرِي بِيَان قِيْلِيْنَسَه وَ اچِيْلَسَه، بُو مَانَع صِيْفِيْتِيْدَه عَمَل قِيْلِيْشِي وَ مُبَارَزَه يُوْلِيْدَه تُوْسِيْق، تُوْغَان بُوْلِيْشِي مُؤْمِكِيْن.

أَمْ الْمُؤْمِنِيْنَ عَائِشَه رَضِيَ اللهُ عَنْهَا رَوَايَتِ قِيْلِكُنْ حَدِيْثَه اچِيْق - اَيْدِيْن صُوْرَتَدَه كُوْرِيْنِيْب تُوْرگَه نِيْدِيْكَ، اِيْمَانِي تَعْلِيْم بِيْرِيْشَدَنْ اَلْدِيْن شَر اِبْخُوْرلِيْكَگَه، زِنَاكَارلِيْكَگَه اَوْحَسَه كُنْ أَحْكَامَلَرِي تَطْبِيْق قِيْلِيْنَه دِيْگُنْ وَ اِرَايَه بِيْرِيْلَه دِيْگُنْ بُوْلَسَه، بُو تُوْسِيْق صِيْفِيْتِيْدَه عَمَل قِيْلَه دِي. شُو سَبَبِي هَم كُوْرگَه نِيْمِيْز دِيْكَ، مَنَه بُو مَرَحْلَه دَه وَفَات تاپِكُنْ مُسْلِمَانَلَر اُوْصُوْل بُوْبِيْچَه بُوْنْدِي أَحْكَامَلَر بَارلِيْگِيْدَنْ خَبَر دَار بُوْلِيْشِكُنْ اِيْمَس، رَسُوْل اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِيْگ هِيْچ قِيْسِي بِيْر يَارَانَلَرِي هَم بُوْنْدِي أَحْكَامَلَرِي، قَانُوْنَلَرِي تَصُوْر قِيْلَه اَلِيْشْمَسِدِي هَم.

ايشينيگ ظاهري شوني كورسه ته ديكى، الله تعالى هم احكاملرى اوچون مهيا بوله ديگن مرحله و زمان كيلمسدن الدين، اولرنى اغزه كى و نظرى جهتنن افاده لشنى لازم كورمه گن، شو سببلى هم قرانى بىر جايده توليق كتاب شكليده ادملرگه نازيل قيلگن ايمس، بلكى حتى اولرگه تيگيشلى بولگن ايتلرنى نازيل قيليشنى هم اوزيگه خاص مكان و زمانگه قالديرگن. ايمان تعليم بىريلگن پينده مومنلرگه تيگيشلى برچه ايتلر «يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا» بيلن باشلنگن و ايماننى تعليم بىريب اوني و جودگه كيلتيرگندن سونگ، شخسگه احكاملرنى بيان قيليش اوچون خطاب قيله دى.

اگر بىر كيشى فقط مسلمان بولگن بولسه و مومن درجه سيگه بيتمه گن بولسه، اما او مومن بولگنلىكنى ادعا قيله ديگن بولسه، اچيچه سيگه اعلان قيله ديكى: قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ نُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ (حجرات/۱۴) اعرابيلر: "ايمان

كىلتىرىدىك"، دىيىلەر. (اى مُحَمَّد، اۇلرگە) ايتىنىڭ: "سىز لار ايمان كىلتىرىڭلار يىڭىز يۇق، لىكىن سىز لار "بۇسۇنىدىك"، دىنگلر، (چۇنكى ھلى - ھنۇز) ايمان دىللىرىڭىزگە كىرگن ايمىسىر.

شۇ سببلى ھم، ايوە لۇسىيان حركىتىنىڭ موجد و ضىيىتى بىز لردن نىمە نى طلب قىلە ياتگە نىگە مۇافىق رويشده، اگر بىرار كىشى بىز لردن «أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ، أَمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ»

«وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ» و «إِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ» نى قندى تطبق قىلىش بۇيىچە كىلە جكدگى رىجە لرىڭىز نىمە لردن عبارت، دىب سۇرە سە؟ اگر بىز لار بۇ احكاملارنى مېدە قىسمتلرى اۇچون كۇندە لىك اىختىياجلرگە و موجد و ضىيىتىگە و انسانلارنىڭ كىلە جكدگى رواجلە نىشلرلىنى معزانىگە مۇناسىب حالده، بۇ احكامىنىڭ غۇمى جەتلرىگە ايمان كىلتىرگن بۇلسك، اۇنگە قۇبىدگىچە جواب بىرىشىمىز كىرك بۇلە دى، حاضرچە بىز لارنى اىختىيارىمىزدە بۇندى دسئور يۇق، بۇ اىشلر اۇزىنى و قتى كىلگندە مۇشخص بۇلە دى، بىز لار ھر قندى شاشىلىنىچ قەملردن و جىسىياتگە بىرىلگن شىعارلردن و مددئىدن آلدىن، نامقبول احكاملر چىقە رىشدىن اۇزىمىزنى تىيە مىز، بلكىم بىز لار بۇ اىشلر ار قە لى جهاد و مبارزە يۇلىدگى مەنە بۇ مبارك جريانگە ضربە اۇرمە گن بۇلە مىز و مەنە بۇ مقصدگە بىتىش اۇچون اۇنىڭ اىنگ اساسى اۇسوللرىدىن بىرىنى رعايت قىلگن بۇلە مىز.

بۇنگە شۇنى ھم قۇشىمچە قىلىش كىرككى، بۇ بىز لار اۇزىمىزنىڭ خاص احكاملر بىمىزگە اىگە بۇلمىلىگىمىز كىرك دىگن معنادە اىمس. بىز بۇندى احكاملرگە اىگە مىز، بۇلىب ھم بىز لارنى اىختىيارىمىزدە اىنگ يحشىللىرى بار. قۇران و صحىح سۇننە بىر قنچە عصرلر آلدىن بۇندى احكاملر يازىب قالدىرىلگن و بۇلر دۇست و دۇشمىنىڭ كۇز - اۇنگىدە، اىختىيارىدە اساسى قانۇن صىقئىدە موجد، عكسىنچە، بۇ بىردە گپ شۇندگى، اۇ حكمنىڭ دالزرب قۇللنىشى بىلن مۇتناسب رويشده دىنى و دۇنياوى كۇچگە اىگە بۇلىش اۇچون اىنگ كىچىك ماس اىمكانىت پىدا بۇلگن ھر بىر وقت و جاىگە ماس رويشده پۇختە رىجە لشتىرىش بىلن عملگە اشىرىلىشى

كَيْرَك. بېز لر آنه اوشه زمان و مكان توتگن اورينده و اوشه زمانى ابزار لريگه مناسب حالده
بو حكمى تطبيق و اجرا قيله ميز.

بېز لر نينگ مخالفلر يميز شو نرسه نى يحشى توشونيب بيتيشديكى، مسلمانلر اوزلريگه خاص
قانولرگه ايگه و اولر نى تطبيق قيليش اوجون هم مسلمانلر اوزلريگه خاص قابليتگه ايگه
دورلر، اولر شبهه سيز حكومت قدر تينى قولگه كير بيتيشگه شاپيستنه و قادر دورلر، ديمك بو
پيردگى مشكلات منه بو منسجم قانولر نينگ بار ليگيده ايمس؛ بلكى اوندن بولگن منصور
شوكى، منه بو اجتهادى احكاملر نينگ تطبيق قيلينيشى كيله جكدگى اوزينى زمانىگه مناسب
وضيعيته، اورينده بوليشى كيرك، و هيلمه – هيل مذهبلر و تفسيرلر، كوپ سانلى كيچيك
اومتلر، همده كوپ سانلى كيچيك جماعتلر و كيچيك شورالر وجودگه كيلگن حاضرگى
پيتده، هنوز مشخص بير ديارده بير واحد شورانى يولى بويچه واحد اجماع و واحد جماعت و
واحد اومت وجودگه كيلمه گن و بو شورا اوشه زماندى موجود وضيعيته مناسب حالده
اوزينى واحد رعيبنى و واحد اجتهادىنى ارايه بيرمه گن، تا منه بو زمان كيلمه گونيجه وقتيدن
الدين بيريله ديگن، زمان و فصلگه مناسب بولمه گن توشونجه لرنى ارايه بيريش و آيتيشليك،
انقلاب دورينى و قدر تى كسب قيليشنى و حكومتنى تشكيل قيليشنى درديگه پيميدىگن فايده
سيز بير حرگت حسابله نه دى. بېز لر حاضرگى پيتده انگلى و مقصدگه ايگه بولگن حالده
مشتراك اساسگه سويه نيپ و وفادار ليكنى سقلاب و اخيرگى غلبه تامان قيلينه ياتگن صحيح
يولدىگى مقصد سرى عمومى حرگتده مستحكم تورگن حالده ايشلرنى ريجه لشتيريشيميز كيرك
بوله دى.

شخص ايمانى تعليم آلگن دوريده "لا اله" نى تيلگه آلگچ و طاغوتگه كفر كيلتيرگچ، موجود
وضيعيته قويدگيلرنى آيتگن بوله دى: مين الله نى حكميدن باشقه هيچ قندى حكملرگه
بويينسونمىن، سكولاريزم دينينى قانولر نى آياغىمنى استيگه قويه من، مين سكولاريزم
دينيدگى نه كامونيزمنى و نه ليبيره ليزمنى قبول قيلمىن، من ساسيال ديماكلر نى
احكاملرينى هم قبول قيلمىن، خاندانيمنى اوستيده الاهى احكاملرنى اورنيگه سكولاريسلر نى

أَحْكَامُ رَبِّنِي إِجْرَا بُولِيشِيغَه وَ رُحْصَت بېر مېمَن، آپَه – سېنگلېم وَ عِيَالِيم وَ قېزِيم
سِكُولَارِيسْتِيك حُكُومَتْنِيغ قُدْرَتِي نېنَاھِيْدَه تَلْف بُولِيب كِيْتِيشِيغَه يُول قُوِيْمِيْمَن، قَقِير لِيكْنِي وَ
فَحْشَنِي قَبُول قِيْلْمِيْمَن، حَيَاتِيْمَنِي بَر چَه جِهَنْلَرِيْدَه قُور قُور وَ أَمْنِيْتَسِيْز لِيكْنِي هَا حَلَه مِيْمَن، مُرْتَد
سِكُولَارِيسْتَلَرِي نِيْنِيغ نِيْسِيْيَ أَخْلَاقَلَرِيغَه بُوِيْنَسُونَمَسَمَن، مِيْن "كُفْرَ آزَادَلِيْغِيْغَه" اُوْحَشَش فَرِيْب
بِيْرُوْچِي شِيْعَارَلَرِي يَاكِي فِكْرِي وَ شَخْصِي بُوْرُقْلِيكَلَرِي اَسْتِيْدَه، اَللّٰه نِي وَ رَسُوْلِيْنِي وَ اَللّٰه نِي
شَرِيْعَتِيْدَكِي قَانُونَلَرِي، اَللّٰه نِي اَيْتَلَرِي نِي حَقَارَت قِيْلِيْنِيشِيغَه، كُفْرَانِي نِعْمَت قِيْلِيْنِيشِيغَه رُحْصَت
بېر مېمَن، بُوْنَدَن بَاشَقَه يَنْه اُوْنَلْب اُوْرِيْنَلَر مَوْجُوْد بُولِيب، مُسْلِمَان شَخْص لَا اِلَه نِي وَ طَاغُوْتَكَه
كُفْر كِيْلَتِيْرِي شِنِي اَيْتِيش اَرَقَه لِي هَر قَنْدِي جَاهِلِي قَانُونِي هَر قَنْدِي شَكْلَدَه وَ كُوْرِيْنِيشِيْدَه
بُولِيشِيْدَن قَطْعِي نَظْر قَبُول قِيْلْمِيْدِي.

مَنْه بُو حَالْتَدَه آچِيْق- اَيْدِيْن كُوْرِيْنِيْب تُوْر كَه نِيْدِيك، بِيْز اَيْتَه يَاتَكْن "يُوق" اَنَه اُوْشَه اَدْمَلَر اَيْتَه
يَاتَكْن "يُوق" نِي حُوْدِي اُوْزِيْدِيْر. بِيْزَلَر نِيْنِيغ اِلَّا اَللّٰه يَمِيْز وَ اَللّٰه نِيْنِيغ بَر چَه اَحْكَامَلَرِيغَه اِيْمَان
كِيْلَتِيْرِي شِيْمِيْز وَ بِيْزَلَر نِيْنِيغ لَبِّي يَمِيْز "هَمْ، اَنَه اُوْشَه مُؤْمِنَلَر نِيْنِيغ لَبِّي" لَرِي بِيْلَن بِيْر هِيْل بُوْلَه
دِي، اَمَّا اِجْتِهَادِي اِيْشَلَر دَه وَاِجْد اُولِي اَلْمَر شُوْر اَسِي تَشْكِيْل بُوْلْمَه كُوْنِيْچَه – اِيْنْدِي بُو وَاِجْد
دِيَار دَه بُوْلَه دِيْمِي يَاكِي بِيْر نِيْچَه دِيَار دَن تَشْكِيْل تَاپَكْن مَنطَقَه دَه بُوْلَه دِيْمِي يَا بُوْتُون جَهَان
بُوِيْچَه بُوْلَه دِيْمِي فَرَقِي يُوق – بِيْزَلَر اُوْزِيْمِيْز نِيْنِيغ شَخْصِي رَعِيْبِيْز نِي يَاكِي اُوْزِيْمِيْز نِيْنِيغ
كِيْچِيك تُوْدَه مِيْز نِي رَعِيْبِي غُمُوْمِي شُوْر اِيْنِيْغ وَاِجْد رَعِيْبِي وَ وَاِجْد اِجْمَاعِيْبِي اُوْر نِيْغَه
اَرَايَه بِيْرِيْشِيْغَه حَقَقِيْمِيْز يُوق، چُوْنَكِي اَكْر بُوْنْدِي قِيْلَسَك، ضَرَر لِي اِيْشَقَه لَه نِيْش كُوْچِيْنِي
وُجُوْد كِيْلِيْشِيْغَه، هَمْدَه بِيْز رَهْبَرِيْت وَ ظِيْفَه سِيْنِي بَجْرَه يَاتَكْن مُسْلِمَانَلَر نِيْنِيغ اَرَه سِيْدَه
تَقْرُقْتِي، تَجْزِيَه نِي وُجُوْد كِيْلِيْشِيْغَه بَاعِث بُوْلَه مِيْز.

بُو بِيْر دَكِي مَسْئَلَه كِيْلِيْشُوْ، ثُوْبَدَن پَسْتَر اَقَقَه تُوْشِيْش يَا تُوْجْد نِي، وَّلَاء وَ بَرَاء نِي، طَاغُوْتَكَه كُفْر
كِيْلَتِيْرِي شِنِي، اَللّٰه كَه اِيْمَان كِيْلَتِيْرِي شِنِي اُصُوْلِيْغَه ضَرَر پِيْتِيْشِيْدَه اِيْمَس، بَلَكِي بُوْنِي عَكْسِيْدُوْر،
يَعْنِي طَاغُوْتَلَر بِيْلَن كِيْلِيْشُوْ نِي، بُوْلِيْنِي شِنِي وَ اُوْلَر كَه مَاطِيْل بُولِيْشِنِي يَاكِي بِيْزَلَر نِيْنِيغ
قُدْرَتِيْمِيْز نِي، شُوْكْتِيْمِيْز نِي يَنْدَه كُوْچِيْتِيْرَه دِيْگَن وَ بَر چَه مُسْلِمَانَلَر نِيْنِيغ هُجُوْمُچِي دُشْمَن كَه

قَرشَى جِهَادِينى وَ بُيُوك مَقْصَدَكِه پيْتِيش ياقِيلغيسينى تَعْمِينلِيدِيگن كُچلَر نِينگ بِيَر چيْتِكِه چيَقِيشلَر يِنى آلِدِينى آلِيشدُور.

اگر بيزلر مَنَه بُو وَ حَدْتَبَخْش يُولدَه اَنگلى حَرَكَت بِيْلان اَدَمَلَرنى شَرعى وَ مُشْتَرَكَ مَقْصَدلَر يَمِيَز تامان آلِيب بارِيش بُو يِيچَه رَهْبَرِيَت وَ ظِيْفَه سِينى بُو يِنِيْمِيَز كِه آلگن اِيگنَمِيَز وَ اُو زِيْمِيَز طاعُوْتلَر بِيْلان كِيْلِيشوُلَرنى يا اَدَشِيشلَرنى وُجُودَكِه كِيْلَتِيَر مَسْلِيكِنى بُو يِنِيْمِيَز كِه آلگن اِيگنَمِيَز وَ بُو نى مُقَابِيْلِيْدَه اِيْسَه عَقْل وَ خُوْشيار لِيك بِيْلان بُوْتُون جِهاندِكى كافر سِكُو لارلَر كِه وَ مَحَلّى مُرْتَدلَر كِه كُونگِيْل باغْلَه گن كِيْشِيْلَرنى هَمَه سِينى نَجَات بِيَرِيشَكِه وَ اُولَرنى مُسلمانلَرنى صَفِيكِه تارْتِيشَكِه بِيْل باغْلَه گن اِيگنَمِيَز، هَر قَنْدى اجْتِهَادى اِيشلَر دَه شَرعى مَنبَعلَر يَمِيَزنى واجد شوْرانى كَنلى وَ واجد اجْتِهَادنى يُولى اَرْقَه لى آلِيشِيْمِيَز كِيْر ك بُولَه دى وَ "اُوچ اَبزار" نى كَنلِيْدِكى واجد شوْرامِيَز بِيْلان وَ حَدْتِيْمِيَزنى مُخافِطَت قِيْلِيشِيْمِيَز لازم بُولَه دى.

فَقَط مَنَه شوْندى صُوْرَتَدَه كِيْنَه، مُنافِقلَر وَ سِكُو لار زَدَه لَر وَ اَدَشگن هَمَدَه حاكِم بُوْلِيب آلگن سِكُو لار يَزْم وَ جَاهِلِيَت بِيْلان كِيْلِيشوُچَن اَحْزابلَر، اَدَمَلَرنى جِهَادَن، وَ حَدْتَدَن كُونگِيْللَر يِنى ساوُوْتِيشَكِه وَ اُولَرنى فَرِيْب بِيَرِيشَكِه اِمكان تاپِيشْمِيْدى وَ مُسلمانلَرنى "اُوچ اَبزارنى" كَنلِيْدِكى اَنگلى، مَقْصَدلى وَ حَدْتَدَن جُودا قِيْلِيشَكِه قَادِر بُوْلِيشْمِيْدى. بِيَزلَر نِينگ هَمراهلَر يَمِيَزنى عَقْل- اِدراكلَرى سَبَبلى، مَنَه بُو تُوْزاقلَر دَوْرِيْدَه بُوْتُون جِهان سِكُو لار يِسْتلَرى وَ مَحَلّى مُرْتَد سِكُو لار يِسْتلَر بِيْلان بِيَر كِه بُولگن اَنَه اُوْشَه مُنافِقلَر وَ سِكُو لار زَدَه لَر هَر كِيَز سِكُو لارلَر كِه قَرشَى بُولمَه كَنلِيكلى وَ اُولر الله نى شَرِيْعَتِيْدِكى قانُونلَرنى نَطْبِيْق قِيْلِيشِنى طَرَفدارى هَم بُولمَه كَنلِيكلى، بَلكى اُولر كُفر قانُونلَر يِنى مَجْبُور لَب يُوْكَلَش، هَمَدَه فَقِيْر لِيكِنى، قُوْر قُوْونى، نائِيْنچِلِيكِنى، فَحْش وَ قِيْر غِيْنى، وِيْرانگر چِيْلِيكِنى وَ دُشْمَننِيْنگ اَدَمَلَرنى اُوْسْتِيْدَه حُكْمرانلِيكِيْنى طَرَفدارى بُولگنلِيكلى هَمَه كِه اچِيْق - آيْدِيْن مَعْلُوم بُولَه دى.

تِيْزكار اِسْلامِيكِه اُوْحْشَه گن شِيْعارلَر بِيْلان وَ حَدْتَكِر اَلِيكَكِه، اِسْلامى واجد شوْرا كِه ماپِيْل بُوْلِيشِنى اُوْر نِيكِه حَزْبَكِر اَلِيكَكِه سِيغِيْنَه ياتگن وَ آخِيْر - عاقِبَت مَحَلّى مُرْتَد سِكُو لار يِسْتلَر كِه

اۈحشش باسقىنچى كافىرلارنى و تىشى سىكۇلارلارنى مقصدلارنى يۇلىگە جايلىشكن مەنە بۇندى
مۇنافقلىرى، سىكۇلارز دە لارنى مۇجۇدلىگى، قەرب تۇرگن مۇسلمانلارنى اورتە سىدە معلوم بىر
كۇرىنىشىدىكى ائتمادىسىزلىكىنى، ايشانچىسىزلىكىنى و جۇدگە كىلىتىردى.

بۇ دىستە دىكى مۇسلمانلار ائە اۈشە مۇزلب قالگن و وحتتگرا بۇلمە گن احزابلرگە ھەم، اسلام و
اۈنى احكاملرگە ھەم ايشانىشىمىدى، شۇ سببلى اۈلر الله نى شرىعتىدىكى قانۇنلرگە نىسبتاً كامىل
اعتقاد و ائتماد خاصل قىلىش اۈچۈن فقط تاماشە بىن بۇلىب الىشكن. االبئە مەنە بۇ جىرئاننى ارە
سىدە مۇلقگرا، تجرىبە سى گم بعضى جماعتلر و بىزلارنىنگ مۇاظنتسىز، معزانسىز
برادرلر بىمىز ھەم، مۇسلمانلارنىنگ مەنە بۇ چىتلە نىشلرئىنى، تاماشە بىن بۇلىشلرئىنى يئدە
كىنگىتىرىشگە سبب بۇلىشىدى، بۇندن تشقىرى يالغانچى و يالغان يساۈچى اخبارات واسىطە لرى
ھەم بۇ كىلىلىكىنى يئدە بۇرتتىرىب كۇرسە تىش ار قە لى مەنە بۇ ايشانچىسىزلىكىنى، چىتلە نىشىنى
كىنگراق ترقە ايشىگە سبب بۇلىشىدى.

بۇتۇن جەھان سىكۇلار كافىرلارنى و مەخلى مۇرتد سىكۇلارلارنى و مەخلى مۇنافقلىرى تىر غىباتلرئىنى
تۇزاغىگە تۇشىب قالگن مۇسلمانلر بىزلارنىنگ انگلى، مقصدلى و حرەكتلە نۇچى وحتتگرا
حرەكتىمىزنىنگ اصلى حقىقە تىنى كۇرىشگە قادر بۇلىشىمىدى، اۈلر بىزلارنىنگ مەنە بۇ مۇبارزە
سىرىگە رەبىرلىك قىلە المىلىگىمىزدن چۇچىشە دى، اۈلر ھۇمچى سىكۇلارىست دىكتە
تارىك قۇلە گچ و مەخلى مۇرتدلىرى قۇوبىب چىقە رىلگچ و مۇنافقلىرىنىنگ حرەكتلرئى باسقىرىلگچ،
بىزلر قۇدرت و حۇمۇتنى اسلامى بۇنە لىشگە ھدايت قىلە المىلىگىمىزدن و الله نى شرىعتىدىكى
احكاملارنى اجرا ايتە المىلىگىمىزدن قۇرقىشە دى.

مەنە بۇ دىستە دىكى مۇسلمانلر ھەم صداقتدە، اخلاصدە و جانىنى بىرىب مۇبارزە قىلىش درجە سىدە
خۇددى باشقە مۇسلمان برادرلر بىمىزگە اۈشە شە دى، بۇ بارزە ھىچ قندى شىبەه يۇق. اما اۈلر
ايككىلە نىب قالىشكن، يعنى اۈلر ايتىشە دىكى، بىزلر حقىقتدە شۇرانى و واحد اجماعنى بۇلىدە
حرەكت قىلىمىز مى؟ قۇدرتنى قۇلگە كىرىتگە نىمىزدن سۇنگ شۇرانى بىر چىتگە تىشە

اۇلارنىڭ اجتهادىنى و مذهبىنى اۇرنىگە اۇزىمىزنىڭ خاص اجتهادىمىزنى يۇكلۇپ قۇيمىمىز؟ بۇندىن تىقۇرى بۇ دىستە دىگى مۇسلمانلار قۇيىدىگى شۇبھە لرگە اىگە دۇرلار، بىزلار سىكۇلار كافرلار و تىقى باسقىنچىلار بىلن بىرگە كىلىشۇنى امضالە گن و آدملىرى بىرچە دىھمتلىرىنى بىكارگە يۇققە چىقرگن اخوان المۇسلىمىننىڭ ادشگن شاھە سىدىن بۇلمىش اخوان المۇسلىمىننىڭ نىسبتلىگن احزابلردن ياكى آل سىعودىنىڭ فاسىد سلفىلرىدىن بۇلىپ قالمىمىز؟ نىنە قىتە دن سىكۇلارىزم دىنىنى تار دىكتە تارلىگىنى دائىرە سىگە تۇشۇپ قالىپ، الاھى احكاملىرى اجرا قىلىنىشىگە بۇلگن اۇمىد و فقيرلىكنى، قۇرقۇونى ارە دن يۇقاتىش و فراوانلىكنى، امنىتنى ايجاد قىلىشلىك رۇباىگە چىقمىدىگن ارزۇگە اىلە نىب قالمىدىمى؟ و بۇندىن باشقە نىنە كۇلۇپ شۇبھە لرگە اىگە دۇرلار.

آدملىر محلى مۇرتد سىكۇلارىستلردن تىقۇرى عراقدىگى كۇردىستان اسلامى جماعتىگە ياكى عراقدىگى كۇردىستان اسلامى اتحادىيە سىگە يا عراق اسلامى جزىيگە افغانستاندىگى ربانىنى جماعتىگە، سىفانى تۇدە سىگە، حكمتيارنى كۇرۇهىگە ياكى تاجىكىستاندىگى عبدالله نۇرىنى تۇدە سىگە و سۇرىيە دىگى، يىمىدىگى، سۇمالىدىگى باشقە كۇرۇهلىرگە اۇحشە گن ظاهردە اسلامگرا احزابلىرى كۇرىشىدى، مەنە بۇ احزابلار انە اۇشنىچە دىھمتلىرىنى، پايمال بۇلگن قانلارنى نىمە سىنى آخىرىدە اىكى قۇلۇپ سىكۇلارىزم دىنىنى دىكتە تارلىگىگە و محلى مۇرتلارگە تىقىم قىلىشىگە نىنى، ھمدە اۇلار بىر عجاىب اۇزگە رىش بىلن سىكۇلارىزم دىنىنىڭ دىكتە تارلىگى اۇچۇن دۇستگە و شرىعتگرا مۇجاهدلار اۇچۇن ايسە دىشمىنگە اىلە نىب قالىگىلىرىنى و باسىب الىگن مىلتلارنى و دىيارلىرىنى حقىقى شرىعى اىستىكلىرىنى، ارزۇلرىنى ھمە سىنى اياق- استى قىلگىلىرىنى آدملىر يحشى بىلىشە دى.

مەنە بۇ دىستە دىگى مۇسلمانلارنىڭ بۇندى شۇبھە لرى و اىكىلە نىشلىرىگە انچە بىلردن بۇيان وحدثگرا شۇرا رەبىرلىگىدىگى اسلامى اۇيغانىش حرگتى عملدە تۇرلى- ھىل اۇرىنلردە تۇرلى- تۇمن مۇناسىتلار ارقە لى جۇاب بىرىپ كىلىپىگن، اما بۇندىن تىقۇرى مەنە بۇ دىستە دىگى مۇسلمانلار بۇ حرگتىنىڭ پايىندىلىگىنى معزانى حقىدە اگاه بۇلىشلىرى اۇچۇن آدملىرىنىڭ برحق اىستىكلىرىنى

پايدىوار يېنىنگ اۇسۇللار يېنى، طاغۇتگە كُفر كېلىتىرىشىنى، ولاء و براءنى، شۇرانىنگ
 انگلى، مقصدلى و حرَكْتله نۇچى و حَدْتى سرى و احد رَعِيْگه آگاهانه تابع بۇلىشىنى عَمَلده
 اۇشه كۇنى لۇغْتى بېلن بيان قىلىشىسىن و بۇ ايشدن باش تارتىشمە سېن و مَنه بۇ شرعى
 رويشگه اۇرگه نېشىسىن و شريعتگه عَمَل قىلۇچى مُسلمانلار نېنگ كىنگ - قمر اولى حرَكْتىنى
 جاهليت و هُجۇمچى سىكۇلارىستىك دىكتاتارلىگىنى اۇستىدگى مَقَرَر غَلَبه سىگه ياردَم بېرسىن
 و اۇنىنگ ھر كۇنگى شوكتىنى كۇيتىرىشىسىن. بىزلر كۇندە لىك اىختىياجلر يىمىزگه مُناسىب
 حالده و اىكىن اۇچون تىيار لَب قۇيىلگن پىرلر يىمىزگه مُناسىب رويشده - ياكى تىيار حالدىكى -
 دانه لرىمىزنى اىگه مىز و رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَگه اىرگشگن حالده سۇزلر يىمىز و
 عَمَللر يىمىزنى حُكومت قُدْرَتىنى گسب قىلىشىمىزدن آلدىن و كىيىن تَرْتىبگه ساله مىز و بۇ بارده
 قَرار قَبۇل قىلىشىنى و احد شۇرانى اِجْتِهَادىگه و اۇنى و احد اِجْماعىگه تاپشيره مىز.

كىمكى شائىلسه و يىنگى كۇنگه مُناسىب حالده حرَكْت قىلمسه و ھر پىر دورنى اۇزىگه باغلىق
 بۇلگن ايشلرنى آرلشتىرىپ و قَتىدَن آلدىن تَقْدىم قىلىش يا كىچىكىشلىرنى خاسل قىلسه، اۇزىدن
 پىر آزگىنه بۇلسه ھم شَبَه لَمْسَه، شۇنى يَحْشَى بىلسىنكى، اۇ جِهَادنى و و احد مَقْصد سرى
 قىلىنه دىگن انگلى حرَكْتنى صَحِيح يۇلدىن تاپىلىدى و باشقه يۇلگه اۇتىپ قالىدى، بۇندى
 كىشى اۇزىنى اِصْلَاح قىلىشگه و نَظْرىنى اۇرگرتىرىشگه اىختىياچى بار.

پرادرلر يىمىز و آپه - سىنگىلر يىمىزدگى اىختلافلرنى و حَتَّى عَقِيدَه وى، رَفْتارى بۇلغه
 نىشلرنى حَل قىلىشىنى دَرَجَمَه - دَرَجَه بۇلىشى حَقِيدَه قۇيىدگى نۇقْطَه گه ايشاره قىلىنىشى
 كىرك، بۇ مُشْكَلاتلرنى مَرَحَلَمَه - مَرَحَلَه حَل قىلىنه دى و اىختلافلرنى حَل قىلىش ھم مَرَحَلَه
 لرگه كۇره عَمَلگه اشىرىله دى و بۇندن تَشْقَرى اِصْلَاحاتلرنى، تَرْبِيَه نى اِجْرَا قىلىش ھم
 مَرَحَلَمَه - مَرَحَلَه اَلِيب بارىله دى. اِگر اِخْتِلاف مَوْجُود بۇلگن كُتْته يا كىچىك پىر مَسْئَلَه گه
 دۇچار بۇله دىگن بۇلسك، مَنه بۇ مُشْكِل يا اِخْتِلافنى حَل قىلىشىنى اۇنى حَل قىلىنىشى

اُوچون بيزلر مُهَيَّا قِيلِگن ياكى اُونى حَل قِيلِينِشِي اُوچون مُهَيَّا قِيلِينگن زَمَانگه تاپشِيرِيشِيمِيز
كِيرَك، بُو يَعْنِي اِيخْتِلَافْلَرْنِي حَل قِيلِيش وَ اِصْلَاحَاتْلَرْنِي عَمَلگه آشِيرِيش اُوچون مَرَحَلَمَه –
مَرَحَلَه حَرَكَت قِيلِيشَلِيك دِيگه نِيدُور.

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَيِّدِيز اِبْرَاهِيم قُورگه نِيگه اُوْحَشَب كَعَبَه نِي قُورِيلِيشِي وَ
اُونى قَيْتَه تَعْمِيرلَه نِيش زَمَانِي هَلِي يَتِيْب كِيلَمَه كَنَلِيگِي سَبَبَلِي، بُو اِيشِنِي عَمَلگه آشِيرِيشْدَن
پَرِهِيْز قَيْلَه دِيلِر. اُمُّ الْمُؤْمِنِيْنَ عَائِشَه رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا بُو بَارَه دَه رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ دَن رَوَايَت قَيْلَه دِيلِرَكِي:

«أَلَمْ تَرَيَ أَنَّ قَوْمَكَ حِينَ بَنَوْا الْكَعْبَةَ اقْتَصَرُوا عَنْ قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلَا
تَرُدُّهَا عَلَيَّ قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْلَا حِدْتَانُ قَوْمِكَ بِالْكَفْرِ
لَفَعَلْتُ» ١٤٢

قُومِينگ كَعَبَه نِي بِيْنَا قِيلِگن يَتِيلِرِيدَه اِبْرَاهِيمِنِي بِيْنَا سِيْنِي قَيْسَقَه قَيْلِيب قُويگنلِيلِكْرِينِي كُورْمَه
دِينگِي؟ شُونْدَه اَيْتَدِيمَكِي: اِبْرَاهِيم بِيْنَا قِيلِگن چَار چُؤپ بُو يِيچَه خُدَانِي اُو يِيْنِي بِيْنَا قِيلِيشِنِي
هَاحَلَه مَيْسِيْز مِي؟ مَرَحَمَت قَيْلِدِيلِر: اگَر سِيْنِي قُومِينگ كُفْرَدَن يِنگِي چِيْقَمَه كَنَلِرِيدَه بُو اِيشِنِي
قِيلِگن بُولُرْدِيم.

يَاكِي اُمُّ الْمُؤْمِنِيْنَ مَرَحَمَت قَيْلَه دِيلِرَكِي: قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْلَا حِدَاتُهُ
عَهْدُ قَوْمِكَ بِالْكَفْرِ لَنَقَضْتُ الْكَعْبَةَ، وَلَجَعَلْتُهَا عَلَى أَسَاسِ إِبْرَاهِيمَ، فَإِنَّ قُرَيْشًا حِينَ بَنَتِ الْبَيْتَ
اسْتَقْصَرَتْ، وَلَجَعَلْتُ لَهَا خَلْفًا» ١٤٣

١٤٢ صحيح البخاري - (٤٥٠٦) . صحيح مسلم - الحج (1333). سنن الترمذي - الحج (875) . سنن النسائي - مناسك الحج (2901)
١٤٣ صحيح البخاري - العلم (١٢٤) . صحيح مسلم - الحج (1333) سنن الترمذي - الحج (875)

مَنَّهُ بُو مَضْمُونَدَگِی رَوایتلَر جُودَه کُوپ. هَر قَنَدَی حَالَتَدَه هَم رَسُولِ اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مَنَّهُ بُو إِصْلَاحَات اُوچُون شَرَايَط وَ مُقَدَّماتلَر هَلِی مُهَيَّا بُولْمَه گَنلیگِی سَبَبِی وَ اُونِی وَ قَتِی
پِیْتِیْب کِیْلْمَه گَنلیگِی وَ بُو إِصْلَاحاتلَرنی عَمَلْگَه أَشیریشلیک بَتَنَر راق عاقبتلَرنی وَ جُودْگَه
کِیْلَتِیْرِشِی مَومُکِیْنِیْلِیگِی وَ بُو مُنْگَرنی یُوقَاتِیْشِلیک اُونْدَنَدَه کَتْتَه راق مُنْگَرگَه سَبَب بُولْگَه نِی
اُوچُون، اُونْگَه کِیْرکِلی شَرَايَط مُهَيَّا بُولْمَه گُونِیچَه بُو اِیْشِنِی عَمَلْگَه أَشیریشدن باش تارتْگَنلَر
وَ کُورِیْب تُوْرگَه نِیْمِیْزِدِیک بُوْتُون عُمُرلَری دَوامِیْدَه هَم بُو إِصْلَاحاتلَرنی قِیْلِیْشْگَه مُوقَف
بُولْمَه گَنلَر.

مَنَّهُ بُو بَارَدَه مُقَدَّماتلَرنی تِیَارلَشْگَه وَ مُنَاسِیْب شَرَايَطِی مُهَيَّا قِیْلِیْنِیْشِی وَ مُنَاسِیْب زَمَانْگَه پِیْتِیْش
لازْمِیْلِیْگِیگَه جُودَه کُوپ مِثَاللَر مَوْجُود، مَثَلًا بِیْر عِیَال کِیْشِیْنِی نَمَاز اُوْقِیْشِی هَم اُوْزِیْگَه خَاص
مُقَدَّماتلَرگَه اِیْگَه، اُولَر هَم اِیْرکک کِیْشِیْلَرگَه اُوْحَشَب طَبِیْعِی حَالَتَدَه طَهَارَت اِیْشَلَری وَ قَبْلَه
گَه یُوزْلَه نِیْشَلَری کِیْرک، اَلَاهِیْدَه شَرَايَطَدَه اِیْسَه اُو شُونْدَی حَالَتْگَه تُوْشِیْب قَالَه دِیْکِی، اُونِی
اُوْزِیْنِی مُنَاسِیْب وَ قَتِی پِیْتِیْب کِیْلْمَه گُونِیچَه صَبْر قِیْلِیْشْگَه مَجْبُور بُولَه دِی. مَنَّهُ بُو مَجْبُورِی
حَالَت شَخْصِیْنِی اُوْزِیْنِی قَوْلِیْدَه اِیْمَس، اَمَّا اَرَه دَه شُونْدَی حَالَتلَر هَم اُوچَرِیْدِیْکِی، بُونْدَی
اِضْطِرَارِی حَالَتلَر اُورْتَه دَن کُوتَه رِیْلْمَه گُونِیچَه صَبْر قِیْلِیْشْگَه تُوْغُرِی کِیْلَه دِی.

مَثَلًا بِیْزَلَرنی اَطْرَافِیْمِیْزِدْگِی اَکْثَرًا بِیْمَار، اَچ، مُواظَنَتْسِیْز، مِعْزَانْسِیْز اِیْرککَلَر مُسْلِمَان عِیَاللَر
بِیْلَن بِیْرگَه ساغلام جِنْسِی عِلَاقَه قِیْلَه اَلَه دِی، دِیْبِیَه اَلْمِیْمِیْز. اُولَر حَاضِرَدَه جِنْسِی تَامَانْدَن اَچ وَ
بُو اَچْلِیْکَدَن اَذِیْت چِیْکِیْشِیْپِیْتِی، جُودَه قَتْتِیْق اَچ بُولْگَن اِنْسَان اَنْوُقَه لَرگَه قَنَدَی کُوز بِیْلَن
قَرِیْدِی؟ بُو اَنْوُقَه لَرنی حِیْدِیْنِی قَنَدَی حِیْس قِیْلَه دِی؟ اَنْوُقَه لَرگَه اُوْحَشِیْدِیْگَن نَرَسَه لَرنی
شَکْلِیْنِی وَ حِیْبِیْنِی قَنَدَی حَالَتَدَه کُورَه دِی؟ سِیْز قَارِنِیْگِیْز اَچ بُولْگَن پِیْتِیْدَه هَمبِیْرگِیْرنی
اُوْزِیْنِی اَصْلِی اَنْدازَه سِیْدَن کُورَه اَنْچَه کِیْچِیْکِرَاق حَالَدَه کُورَه سِیْز، بِیْر کَاسَه شُورَوَه نِی هَم
اُونِی اَصْلِی مِقْدَارِیْدَن کُورَه گَمْرَاق حَالَدَه کُورَه سِیْز، اَمَّا اَکْر سِیْزنی قَارِنِیْگِیْز تُوْیْگَن بُولْسَه،
مَنَّهُ بُو هَمبِیْرگِیْر یا شُورَوَه نِی اَنْدازَه سِی سِیْزنی نَظْرِیْگِیْزَدَه کَتْتَه راق یا کُوپْراق بُولِیْب

تۇيۇلە دى، خَتى بىر نىچە كىچىكىنە لۇقمە ھەم سىزنى نَظَرىنغىز دە كۇپ بۇلىپ كۇرىنىشى
مۇمكىن.

خە، حاضر دە كَثر مُسلمان كىشىلەر ھەم جۇدە قَتتىق جِنسى اچلىك حالتىدە دۇرلەر، و تا مَنە بۇ
شەددەتلى اچلىك حالتى بَرطَرَف قىلىنمىس ايگن عيال و ايرىگىنى اورتە سىدىكى اسلامى علاقه
رويشىنى تَطَبِيق قىلىپ بۇلمىدى، عياللەر مَنە بۇندى آچ، مُواظنتسىز، معزانسىز كىشىلەرنى
اورتە سىدە بۇلگن حاللارىدە، عُمَر ابن خَطَّابى زَمَانىدىكى مُسلمانلارنى پايختىدىكى بازار دە
بۇلگە نى گىبى بازار رَئىسى بۇلىشىنى آرۇو قىلمىلىكلرى كىرك، ياكى ايرىگك صحابه لَر
صحابه عياللەرگە قندى مُناسبتدە بۇلگن بۇلسە لَر، حاضرگى ايرىگك لَر ھەم اۇلرگە شۇندى
مُناسبتدە بۇلىشلارنى كۇتمىلىكلرى كىرك. يۇق، بەضى بىر مُسئنا حاللارنى حسابگە آلمە
گندە بۇندى ايشلارنى آرۇو قىلىشلىكىنى اوزى بىر خيال پَرستلىكدۇر. نىمە اۇچون؟ چۇنكى
صحابه و تابيعلارنى خَتى اۇندن كىيىنگى عصرلردىكى كىشىلردن فرقى رويشده بۇگۇنگى
ايرىگك جۇدە قَتتىق آچ و بيماردۇرلەر، اۇلا ايرىگك لَر شرعى گنل آرقە لى اوزلارنى
قاندىرىشلرى كىرك و مَنە بۇ جِنسى مَرحلە دن اۇتىشلرى لازم، مَنە بۇندن سۇنگ حۇددى
ساغلام و مُتعادل انساندىك مُناسبتدە بۇلىشلارنى كۇتسك ھەم بۇلە دى.

بىر شَخص گياھوند ماددە گە نەھىتدە قَتتىق باغلە نىب قالگن و اۇ مَنە بۇ بۇلغە نىشدن قۇتۇلمە
گۇنىچە، سىز مَنە بۇ شَخصدن حۇددى بىر ساغلام انساندىك بىر وظيفە نى بَجە ريشىنى
طَلَب قىلە آلمىسىز، اۇلا بىرىنچى اۇرىندە مَنە بۇ گياھوندلىكىنى تَرَك قىلىشى اۇچون اۇنگە
شرائطى مَهيا قىلىشىنغىز و اۇ پاكلىگىچ اۇندن ساغلام انساندىك وظيفە لرنى بَجە ريشىنى
طَلَب قىلە آله سىز. حاضر دە مُسلمانلر جَميعتى تۇرلى- ھىل عقىدە وى و رفتارى بۇلغە نىشلر
بىلن گياھوند بۇلىپ قالگن، بۇتۇن جَھان سىكۇلار كافرلرېنىنگ، مَحَلّى مُرتدلرېنىنگ،
مُنافقلرېنىنگ و مَحَلّى سىكۇلارزدە لرنىنگ تۇرلى – ھىل قۇراللى و تَبليغى ھجۇملرى
دورىدە، اۇلر مَنە بۇ گياھوندلىكىنى تَرَك قىلىشلىكلرى، گياھوند ماددە لرگە اۇرگە نىب قالگن

كېشىنىڭ بۇ ماددە لىرى تىرك قىلىشىدىن كۆرە مۇشكىلراقدۇر، اۇللىرى اۇزاق مۇددەتلى زىمانىگە
اىختىجاللىرى بار، اَلتَّهَّ قَدَم - بَقَدَم اَلدِينِىگە حَرَكَت قىلىنىشى كىرك.

ياكى شىخ تۇشكىنلىكىگە تۇشكىن ياكى قۇرئاق يا بىدگۇمان قىلۇچى يا وسوسە گە تۇشكىن
ياكى گۇدك بالە بۇلىب كىچە لىرى جاپىنى حۇل قىلىب قۇيە دى ياكى بۇندىن باشقە اۇرىنلر
بۇلىب، بۇللىرى اِصْلَاح قىلىشلىك اۇچۇن زىمانىگە اىختىياج بار و اۇشبو باسقىچ اَسْتَه -
سىكىنلىك و كىركلى تىيارگىلىك بىلن اۇتىشى كىرك. مَنَه بُو مۇشكىلاتلرنىڭ "زىمانىگە"
اىختىياجى بارلىغىنى و اَسْتَه - سىكىنلىك بىلن حَل قىلىنىشى كىركلىغىنى قَبۇل قىلمىدىگىن
كىشىلر، فَقَطْغىنە اۇزلىرىنى اَذىت قىلىب قالمىدىن، بلكى اَطْرافلرىدىكى كىشىلرنى حىياتلرىنى
اَغىرلشتىرىپ بۇبارىشە دى و شىخ اۇزىنى تىكامۇللىشىش مَرَحَلَه سىنى باسسىب اۇتىشىگە
رُحْصَت بىرىشمىدى و سۇت اىمە دىگىن گۇدكىنى تىگىنى حۇللب قۇيمىسلىكىگە مَجْبۇر قىلىشە دى
و سۇت بىرىلىشىنى عَوْضِىگە اۇزىنى حۇللب قۇيمىسلىكىنى شَرَط قىلىشە دى.

شۇر الىرى، جَماعەتلرنى و حُكۇمەتلرنى اَرَه سىدىكى مَنَه بُو تۇختە تۇچى، بۇزغۇنچى حالت
"شَرىعەتدىكى اىكىنچى دَرَجَه لى مَرَحَلَه لىرى و قَتىدىن اَلدِين حُكمران قىلىش" صِىفَتىدە تىلىگىن.
اسلامى جَمِيعَتىنى تَشْكِىل قىلىش بۇيىچە اساسى و شاشىلىنىچ مَقْصَد، «أَطَعْمُهُمْ مِنْ جُوعٍ
وَأَمَّنَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ» نى پىادە قىلىش يعنى اچلىكىنى بۇقاتىش و بىشئە اساسى اىختىياجى يعنى
اذىق - اوقىتى، كىيىم كىچكىنى، مَسْكَنى، تازە لىكىنى، تَعْلِيم - تَرْبِيَه نى تَعْمِينلش اَرَقَه لى
عُمۇمى فَرَاوانلىكىنى مَهْيَا قىلىش و قۇرئونى بۇقاتىب اَمْنِىتىنى اِجْاد قىلىش و جَمِيعَتىنىڭ
اساسى اۇستۇنلرىنى (دىن، جان، نسل، ابرو، عقل، مال و باشقە لىرى) بَرَجَه مۇسلمان انسانلر،
حَتَّى مۇسلمانلرنىڭ جَمِيعَتىدە ساكن بۇلگىن كافرلر اۇچۇن هَم مَهْيَا قىلىنىشى كىرك.

شَرىعەتدىكى باشقە اۇرىنلرنى حُكمران قىلىشلىك انسانلرنىڭ مَوْجۇد وَضِيعَتىگە، دَرَجَه سىگە
اىختىياج بۇلگىن اۇرىنلر جُمْلَه سىدىن حسابلە نە دى، اۇلر وَقْت اۇتگە نى سَرى اسلامى
حُكۇمەتنى قۇل اَسْتىدىكى تَشْكِىلاتلر و اولى الامر شۇراسى تامانىدىن اِجْرا قىلىش اۇچۇن
كىركلى تىيارگىلر مَهْيَا بۇلگىچ اِجْرا قىلىنە دى.

مَثَلًا قَبْرَ لَرْنِي زِيَارَت قِيلِيشْگه اَوْحَشِيدِي، بُو ايشِنِي عَمَلْگه اَشِيرِيلِيشِي اَوْجُون مُقَدَّمَاتْلَر، شَرَايْط مُهْيَا بُولْمَه گَنْلِيگِي باعْث اَوْلْگِي دَوْلَرْدَه بُونْدَن نَهِي قِيلِينْگَن، سُونْگَرَه ايسَه رُحْصَت بِيرِيلْدِي، كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَرُورُوا مَنَّهُ بُو رُحْصَتِي بِيرِيلِيشِينِي سَبَبِينِي بَيَان قِيلِيب مَرَحَمَت قِيلَه دِيكِي: ۱۴۴

«فَإِنَّ فِيهَا عِبْرَةً» ۱۴۵ «فَإِنَّهُ يَرِقُّ الْقَلْبَ، وَتَدْمَعُ الْعَيْنَ، وَتُذَكِّرُ الْآخِرَةَ، وَلَا تَقُولُوا هَجْرًا» ۱۴۶

كُورِيب تُورْگه نِيْمِيْزِيْك، قَبْرَ لَرْنِي زِيَارَت قِيلِيشْدَه شُونْچَه فايْدَه لَر بُولِيشِيْگه قَرَمَسَدَن رَسُول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُونِينْگ مُقَدَّمَاتْلَرِي مُهْيَا بُولْگُونِيْچَه صَبْر قِيلَه دِيلَر وَ اُونِينْگ عَقِيدَه وِي، رُوحِي شَرَايْطْلَرِينِي مُهْيَا قِيلْگِچ مَنَّهُ بُو حَيْرَلِي ايشْدَه ايشْتِرَاك اِيْتِيشْلِيْكْگه رُحْصَت بِيرَه دِيلَر.

دَر حَقِيْقَت بُو جَمِيْعِيْتَدَه اِصْلَاْحْگَرْلِيْكِنِي دَرَجَمَه - دَرَجَه اَلِيْب بَارِيْلَه دِيْگَن رَوِيْشْدِير. مَنَّهُ بُو اِصْلَاْحَاتْلَر اَكْرَچِي اُوْزِيْنِي وَقْتِيْدَه هَر بِير مُجَاهِد مُسْلِمَانِيْنِيْگ اَرْزُوسِي بُولْسَه هَم؛ اَمَّا اُوْنِي اُوْزِيْنِي وَقْتِيْدَن اَلْدِيْن بُو ايشْلَرْنِي عَمَلْگه اَشِيرِيلِيشْلِيْك، مُجَاهِدْلَرْنِيْگ جِهَادِي وَ مُبَارَزَه بَارَه سِيْدِيْگِي وَظِيْفَه لَرِيْگه مُوَاْفِق كِيْلْمِيْدِي، بَلْكِي بُو حَالْتَدَه تَوْسِقِيْنِيْچِيْلِيْك، بُوْز غُونْچِيْلِيْك حُكْمِيْگه اُوْتِيْب قَالَه دِي.

بِيْزَلَرْنِيْگ صَادِيْق وَ مُخْلِص بَرَادِرْلَرِيْمِيْز بُونْچَه اَلِيْك صَبْر - طاقْتْگه اِيْگه اِيْمَسَلَر وَ اُولَرْنِيْگ ذَهْنِيْدَه "شَرِيْعَتِيْنِيْگ اِيْكِيْنِيْچِي اُوْرِيْنْدِيْگِي مَرَحْلَه سِيْنِي وَقْتِيْدَن اَلْدِيْن حُكْمَرَان قِيلِيش" اَلِيْك چُوقُور اِيلْدِيْز اَتِيْب كِيْتْگَن وَ اُوْزِيْنِي وَقْتِيْدَه شُورَا تَامَانِيْدَن بِيرِيلَه دِيْگَن رَعِيْگه

^{۱۴۴} أخرجه الترمذي، أبواب الجنائز عن رسول الله -صلى الله عليه وسلم-، باب ما جاء في الرخصة في زيارة القبور، برقم (۱۰۵۴)، والنسائي، كتاب الأثرية، باب الإذن في شيء منها، برقم (۵۶۵۲)، وابن ماجه، أبواب الجنائز، باب ما جاء في زيارة قبور المشركين، برقم (۱۵۷۱)، وصححه الألباني في صحيح الجامع، برقم (2475)

مسند الإمام أحمد (۳/ ۳۸) ومستدرک الحاكم (۱/ ۷۰۸) برقم ۱۴۲۶، وقال الحاكم: صحيح على شرط مسلم ووافقه الذهبي، قال الشيخ محمد ناصر ¹⁴⁵ الدين الألباني رحمه الله في أحكام الجنائز وبدعها، ص ۲۲۸: وهو كما قال

فقد روى الحاكم في المستدرک من حديث أنس بن مالك رضي الله عنه وأصله في صحيح مسلم برقم ۱۴۳۳، وقال محققوه: هو حديث حسن (1/ 711) ¹⁴⁶ صحيح

سَمْعَ وَ طَاعَةَ قِبَلِشْمَيْدِي، اُولر مَنَه بُو بِي صَبْرَلِيكِنِيْغ اِينْغ گم كُورِينِيْشِيْنِي قُويْدِيْغِيْچَه اِفَادَه اَيْدِيْلَر، يَعْنِي مَوْجُود وَضِيْعِيْتَدَگِي شُورَانِيْغ قَرَارلَرِيْنِي سُوْسْتَلِيْك وَ رَغْبَتْسِيْزَلِيْك بِيْلَن عَمَلْگَه اَشِيْرِيْشَه دِي ياكِي بِيْمَار، قِيْشِيْق كِيْشِيْلَر دِيْك عَمَل قِيْلِيْشَه دِي وَ حَتَّى تَرْتِيْب - اِنْتِيْظَامِي، اِيْشِيْتِيْب اِطَاعَت قِيْلِيْشِيْنِي بَر اَبْرِيْدَه بِيْر نُوْع بِيْزَار لِيْك بِيْلَن مُنَاسَبَت بِيْلَدِيْرِيْشَه دِي وَ اُوْزِيْنِي كَنْتَه تُوْتِيْش، تَكْبُر لِيْك قِيْلِيْشَه دِي، تَكْبُر بِيْلَن بِيْر گَه هِيْچ قَچَان صُلْح وَ اَرَامِيْش بَر قَرَار بُوْلْمِيْدِي، اَكْثَر حَالْتَدَه بِيْزَلَر نِيْغ مَنَه بُو مُوَاطَنْتَسِيْز دُوْسْتَلَر يَمِيْز بُوْلِيْنِيْب كِيْتِيْشَه دِي ياكِي اُوْزَلَرِي اُوْچُون باشَقَه تُوْدَه تُوْزِيْشَه دِي، اَمَّا بُو اِيْشَلَر تَرِيْخ كُور سَه تِيْب تُوْر گَه نِيْدِيْك هَمِيْشَه مُوَقْتِيْتْسِيْز لِيْك گَه، كُوْنْگِيْلَانِي قَالِيْشِيْگَه، پُوْشِيْمَانْگَه سَبَب بُوْلَه دِي ياكِي بِيْر چِيْتْگَه چِيْقِيْب اَلِيْب جَوْرَب عِيْلَب اُوْتِيْرِيْشَه دِي.

اَمَّا بِيْر چِيْتْگَه چِيْقِيْب اَلْمَه گن ياكِي يَنْگِي تُوْدَه تُوْزْمَه گن كِيْشِيْلَر اَشْكَارَه اُوْزاق وَ يَقِيْن سْتَرَاتِيْگِيَه لَر نِيْغ بُوْز يَلِيْشِيْگَه وَ حَتَّى شُورَا تَامَانِيْدَن تَعْيِيْن قِيْلِيْن گن تَكْتِيْگَه لَر نِيْ باسْتِيْر يَلِيْشِيْگَه وَ شُورَانِيْغ تُوْر لِي- هِيْل تَشْكِيلَاتلَر يْنِي اِيْشِيْدَه جَدِي مُشْكِلاتلَر اِيْجَاد بُوْلِيْشِيْگَه وَ حَتَّى اُولر نِيْغ كَامِل صُوْر تَدَه پَر چَه لَه نِيْب كِيْتِيْشِيْگَه باْعْث بُوْلِيْشَه دِي، شُورَانِي اَرَه سِيْدِيْگِي بِيْر دَمَلِيْك، جَنْگَاوْر لِيْك رُوْحِيْنِي سُوْسْتَلَشْتِيْرَه دِي وَ حَتَّى اُوْنِي نَابُوْد هَم قِيْلَه دِي، بَلِيْقَلَر (مُجَاهِد) اُوْچُون سُوْوْنِي وَظِيْفَه سِيْنِي بَجْرَه دِي گن وَ عَقِيْدَه وِي، رَفْتَارِي اَدَشِيْشَلَر گَه نِسْبَتاً اَنْبِيَالر نِي رُوْشِيْگَه كُوْرَه اِيْخْتِيَاْط بِيْلَن سِيْسْتِيْمَه تِيْك رُوْشِيْدَه مُعَامَلَه قِيْلِيْنِيْشِي كِيْر ك بُوْلْگن اَدْمَلر نِي شُورَادَن جُوْدا قِيْلِيْشَه دِي، شُورَانِي وَ اُوْنْگَه باْغْلَن گن تَشْكِيلَاتلَر نِي تَعْيِيْن قِيْلِيْن گن جِهَادِي وَظِيْفَه لَر يْدَن اَدَشْتِيْرِيْشَه دِي وَ نَتِيْجَه دَه مُجَاهِدلَر حَرَكْتِيْنِي مَعْلُوْبِيْت تَامَانْگَه تَارْتِيْب كِيْتِيْشَه دِي.

"شَرِيْعَتَدَگِي اِيْكِيْنِيْچِي اُوْر يَنْدَگِي مَرَحْلَه نِيْغ وَ قَتِيْدَن اَلْدِيْن خُكْمَرَان قِيْلِيْش " لِيْك كَسَالِيْگِيْنِي وَجُوْدْگَه كِيْلِيْشِيْنِيْغ سَبَبلَر يْدَن بِيْرِي شُوْكِي، بُو عَزِيْزَلَر اَلْدِيْن رَاق " مِيْدَه مَسَلَه لَر بُوْپِيْچَه

مُتَخَصِّصِيك گسَلليگيگه وَ آساسي، ستر اتيگيگ مَسَلَه لَرْنِي تَشَلَب قُوپيش بيمار ليگيگه " قَتْتِيَق مُبْتَلَا بُولِيشْغَن.

مَنَه بُو " مَيَدَه مَسَلَه لَر بُوپيچَه مُتَخَصِّصِيك وَ آساسي، ستر اتيگيگ مَسَلَه لَرْنِي تَشَلَب قُوپيش گسَلليگي " مَوْجُود عُمُومِي وَضِيْعِيْتِنِي تَحْلِيل قِيلِيش وَ ايشلَرْنِي هِدَايْت قِيلِيش بُوپيچَه كَنْتَه مانع ليكلَرْنِي ايجاد قِيلَه دِي. چُونَكِي مَنَه بُونَدِي گسَلليكلَرگه دُوچار بُولِيش بُولِينِيش وَ مَيَدَه لَه نيشگه سَبَب بُولَه دِي ياكِي اُوْمِيد سِيْز لِيكگه گَاهِيْدَه ايسَه اِيچَكِي كُور - كُورَا نَه تِير اَر لَرگه باعْت بُولَه دِي. جَمَاعَتَدَكِي اَعْضَا لَر نِينْگ مَنَه بُونَدِي " مَيَدَه مَسَلَه لَر بُوپيچَه مُتَخَصِّصِيك وَ آساسي، ستر اتيگيگ مَسَلَه لَرْنِي تَشَلَب قُوپيش لِيك گسَلليگيگه " دُوچار بُولِيشلَرِي عَادَتَدَه آساسِي سِيْز كُوپ گِپَرِيشلَرگه ياكِي بِيْر - بِيْرِيگه نِسَبْتَا يامان گُومان قِيلِيشگه يا كُوپِينِچَه غِيْرِي اُصُولِي اِيخْتِلَا فْلَرگه، كُور شلَرگه وَ شُورَا تَشْكَلا تِيْنِي، جَمَاعَتِنِي پَرچَه لَه نِيْب كِيْتِيْشِيگه اَلِيْب كِيْلَه دِي.

" مَيَدَه مَسَلَه لَر بُوپيچَه مُتَخَصِّصِيك وَ آساسي، ستر اتيگيگ مَسَلَه لَرْنِي تَشَلَب قُوپيش لِيك گسَلليگيگه " مُبْتَلَا بُولْغَن كِيْشِيْلَر اُوْز لَر نِينْگ تَنْقِيْد اَرِيْدَه جِهَادگه وَ جَمَاعَتگه وَ شُورَا گه وَ حَتَّى حُكُومَتگه، " اُوچ اَبْزَارگه " تِيْگِيْشِلِي بُولْغَن اَصْلِي، پايديواري، بِيْرِيْنِچِي دَرَجَه لِي مَسَلَه لَرْنِي كُور مَسَلِيكگه اَلِيْشَه دِي، اُوْز لَر نِيْنِي اِعْتِبَار لَر نِيْنِي نِيْچَنِچِي دَرَجَه دَكِي فَرَعِي، مَيَدَه مَسَلَه لَرگه چِيْگَرَه لَب قُوپِيْشَه دِي، اَگَر اُولَر مَسَلَه لَرْنِي تَحْلِيل قِيلِيشگه قُول اُورِيشَسَه، اُولَرْنِي قِيلِگَن تَحْلِيللَرِي كُوپِرَاق كُوجَه نِينْگ بِي اَر زِيْش رَوِيْشِيگه اُوْحَشِيْدِي، نِيْمَه اُوچُون؟ چُونَكِي مَنَه بُو صَاخَه دَه مُتَخَصِّصِيكگه اِيگه اِيْمَسَلَر وَ اُولَر نِينْگ مُتَخَصِّصِيكلَرِي مُسْلِمَانلَر نِينْگ يَنْگِي كُونِيْنِي اِيخْتِيَا جَلَرِيگه تُوغْرِي كِيْلَمِيْدِيْگَن مَيَدَه، جُزْئِي نِيْچَنِچِي دَرَجَه لِي مَسَلَه لَر بُوپيچَه بُولِيب، حَاضِر دَه مُسْلِمَانلَر اُوچُون بِيْرِيْنِچِي دَرَجَه لِي اِيْمَس وَ حَاضِرگِي دُور دَه مُسْلِمَانلَرْنِي دَرِيْگه پِيْمِيْدِي وَ مُسْلِمَانلَر نِينْگ حَاضِرگِي كُونْدَكِي سَوَاللَرِيگه جَوَاب بِيْرَه اَلْمِيْدِي هَم.

حاضرگى دوردە مُسلمانلار: تَشَقِى كافر باسقىنچىلارنى وَ مَحَلِّى مُرتدالارنى قُوويب چىقە ريش اۇچون سيزدە قندى چاره لر بار،- ديب سۇرە سە لر؟ اۇلر بۇنى جواپىگە آيتىشە دىكى، اۇتگن عَصردىكى نَوويگە، ابن حاجرگە وَ باشقە لرگە اۇحشە گن فلانچى عالمى حُكمىنى بىلە سنىمى؟ ياكى اۇتگن عَصردىكى فلانچى شَخصنى نىمە اۇچون كافر دىمىسن؟ ياكى بۇلمسَم مُسلمانلر قُوويدىگىچە سوال بىرىشسە: نىمە اۇچون شۇنچە لىك تَقَرُقنى وُجودگە كىلتىر دىنگىز وَ نىمە اۇچون بىر- بىرىنگىز بىلن مُتحد بۇلمىسىزلر؟ بۇلئب هَم رَسُول الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَدِينَه يَهُودِيَلرى، مُناقَلر، حُذاعه گە اۇحشە گن مُشركلر بىلن قُرئش مُشركلرىگە قَرشى مُتحد بۇلگن ايدىلر كۇ؟ اۇلر بۇنى جواپىگە آيتىشە دىكى، بىزلر صَفِيمىزنى هر قندى بۇلغە نىشلردن پاك بۇلئشنى هاحلئمىز، بۇ برادرلارنى نَظَرىدە سىياسَتتى يا هَمَّه سى بۇلئشى كىرك يا عُموماً بۇلمسلىگى كىرك، اۇلر اۇزلرى هاحلمە گن حالده رَسُول الله نىنگ قُرانى رويشلىرىنى عىبلە بىتئلر.

گۇيا آخىر زَمان حَقِيدىكى روائتلر اۇلارنى خَطاگە، خياللرگە دۇچار قىلگن كۇرىنە دى، اۇندە اىككىتە جِبَهه مَوْجود: حَتَّى يَصِيرَ النَّاسُ إِلَى فُسْطَاطَيْنِ فُسْطَاطِ اِيْمَانٍ لَا نِفَاقَ فِيهٍ وَ فُسْطَاطِ نِفَاقٍ لَا اِيْمَانَ فِيهٍ. ايش شۇ دَرَجَه گە بارىب قالە دىكى، اىككىتە دَسْتَه گە بۇلئنه سىزلر، بىرىنچىسى ايمان دَسْتَه سى بۇلئب اۇندە هىچ قندى نِفَاق مَوْجود ايمس، كىيىنگىسى نِفَاق كُورُوهى بۇلئب اۇندە هىچ قندى ايمان مَوْجود ايمس.

بىزلر نىنگ مَنه بۇ مَواظَنَتسىز، نادان، جاهل برادرلرئمىزنى دُنْياقَرشلىرى شۇنچە لىك تاركى، تَنقيد قىلئشنىنگ اساسى وَ ظِيفَه سى فَقط شَرعى "اۇچ اَبزار نىنگ" شۇراسى اۇزىنىنگ جَنگاُور اِختىاجلرئنى بىرىنچى اۇرىنگە قۇيگن دائِرَه دَگى تَشَكِلاتى وَ حَرَكتى خَطالرنى كُورسە تيشدن عِبارت اىگە نىنى دَرَك قىلمئدىلر. مِثال طَرِيقَه سِيدَه آيتىلسە، "اۇچ اَبزار نىنگ" شۇراسى اۇزىنىنگ رَهبر (يا اَمير يا خَلِيفَه يا باشقە نرسە) ديب آيتىلە دىگن وَ كىلئنى كئلى آرقه لى، حاضرگى وَ ضِيعِئْتَدَه مَوْجود اِختىاجلرنى وَ اِمكانئتلرنى اِعتبارگە آلگن حالده،

بېز لارنىڭ جەھاد ۋە مۇبارزە يۇللىرى بېرىنچى دەرىجە لى ۋەزىپە مېز شۇكى، مېدە فېھى مەسئەلە لار دە اىختىلافى ۋە تەفرۇقى ۋە جۇدگە كېلىتىمىز ۋە بىرچە مۇسلمانلارنى سىكولارىزم دېنىنى دېكىتتارلىگىگە، اۇنى مەخلى ائفاقداشلىرىگە قىشى سەفەر قىلە مېز. مەنە بۇ اۇچ اىزارنى شۇراسىنىڭ اچىق - ايدىن دىستورى بۇلىب، شەخس بۇنى دىرك قىلىب اۇنگە مەل قىلىشى لازىم.

مەنە بۇ دىستور امر بە مەروفى ۋە نەھى از مۇنگى تەعطىل قىلىش كىرك دېگن مەنادە ايمس. بۇ مەرخلە دە مۇسلمانلارنىڭ اورتە سېدىكى ۋەھدەت ائە اۇشنىچە دۇشمەنى قىشىسىدە سەلە نېشى اۇچۇن ۋە مەنە بۇ بىر ادرلار مېزىنى، اپە - سېنگىلار مېزىنى قىرلارنى بىر مېدە، فېھى مەسئە سەبلى پرىشان بۇلمەسلىكى اۇچۇن، اۇلر جۇدە كۇپ شەخسى عىبلالارگە اۇچرە مەسلىكلرى كىرك. چۇنكى باشقە لارنىڭ تۇغرى مەللىرى ۋە مۇجەھىدلارگە حاكىم بولگن قىضا ۋەقت اۇتىشى بېلن جۇدە كۇپ عىبلارنى ھەر قەندى كىچكىنە مۇناسىت بېلدىر مەسەن تۇرىب اۇز - اۇزىدن اىصلاح قىلە دى. بېز بۇ نەرسە لارگە نەھىتدە كۇپ گۇواھ بولگنمىز، قەتقىنە فلانچى مۇسلماننى بىر نەظر تەشلە شى بېلن شەخس بىر كىتابنى مەقدارىچە عىرت اىلب رەقتارىنى اۇزگرتىرگن.

اگر مەنە بۇندى تەقىدلارنى كۇلە مى كىنگە بېب كىنە دېگن بۇلسە، ھمراھلار مېزىنى اىعتبارى قەت كىچكىنە نۇقسانلارگە مەركزە شىب قالىشى مۇمكىن ۋە بىرچە شەخسلر اىختىياتكار، قۇرئاق بۇلىب قالە دى ۋە شۇرانىڭ، جەھادنىڭ اساسى ۋەزىپە لرىنى ۋە اساسى اۇستۇوارلىكلرى اۇنۇتيلە دى ۋە شەرى دۇشمەنلارنى ۋە دۇشمەنلارنى دەرىجە لارگە اچرە تېش ھم ايزدن چىقىب كىنە دى.

مەنە بۇ حەقىقەتدە جۇدە خەتلى كەسلىك، امىرگە ۋە آل سەود جامى ۋە مەخلى سەفلىرىنى اىشالب چىقە رىش ارقە لى، اۇلارنى مۇسلمانلارنى اورتە سېدە تەشكىللىشگن شەكلدە ترقە تېشگە ۋە بۇ بېلن مۇسلمانلارنى بولغىشگە خەرت قىلىشىدى. مەنە بۇ سۇورتدە اچىق ۋە اشكار كۇرىنىب تۇرگە نېدىك "مېدە مەسئەلە بۇيچە مۇتەخەسلىك ۋە اساسى، ستر ائىگىك مەسئەلە لارنى تەشالب قۇيىشلىك

گسلىلىگى " الله نى شريعتىدىكى قانۇنلارنىڭ اصلى دۇشمۇنلارنىڭ ايشلىب چىقرىش نرسە سى و
مۇسلمانلارگە قرشى قىلىنغان آشكارا قىتتە دۇر، بىز لارنىڭ بەضى بىر برادرلار بىمىز ھم مۇنە بۇ
گسلىلىكىنىڭ مكرابى و وىروسىگە مۇبئالا بۇلىشكن و اوزلرى ايسنە مە گن حالده دۇشمۇن
رىجىسارلىك قىلە ياتكن سىنە رىنى اۇيىنچىلرى بۇلىب قالىشىپتى، اۇلر اوزلرى ھاحلە مە گن
حالده دۇشمۇن تامانىدن چىزىب چىقىلگن غلط، ادشكن رىجە بۇيىچە حرگت قىلىشىپتى.

بىز لارنىڭ مۇنە بۇ مواظنتىمىز، الدنگن برادرلار بىمىز اخىرگى مرته اوزلرىگە شو نرسە نى
سىنگىدېرىشلىرى كىرك، اگر اۇلر بۇندى بۇز غۇنچىلىكلرنى الله اۇچۇن قىلە دىگن بۇلسە
لر، شۇنى يحشى بىلسىنلركى، الله دىن دۇشمۇنلارنىڭ و بندە لرىنىڭ قىتتە لرىنى، سىنە رىسىنى
ايمس، فقط و فقط شۇرانى، اۇمىتى، مۇسلمانلارنى جماعتىنى رەپىنى جمائە قىلە دى. دىمك
اۇلرنى قىلە ياتكن ايشلارنى الله يحشى كۇرمىدى، بلكى بۇ ايشلار اۇلارنىڭ
جھالترىنى، صبرسىزلىكلرىنى عاقىبتىدە وۇدگە كىلگن و اۇلرنى دۇشمۇننىڭ بىپۇل
ايشچىلرىگە ايلانتىرگن و اۇلر آشكارە شريعت قانۇنلارىگە دۇشمۇن بۇلگن كىمسە لارنىڭ خىلە
سىگە آده نىب قالىگنلر.

"اۇچ اباردن اجرە لىب كىتگنلر" انگلى، مقصدلى و حرگتله نۇچى و حدتتىڭ يئە بىر
تۇسىقلىرىدن بىرىدۇر.

شۇبھە سىز، برچە جماعتلر و احرابلرنى ھمە سىدن تشكىل بۇلۇچى شۇرانى تشكىل بۇلىشىگە
مانع بۇلگن چىگرە گە اۇحشە گن نرسە بۇلسە گىنە، ھىلمە – ھىل جماعتلارنىڭ موجود
بۇلىشىنى اساسل بۇلە دى خالاص، شۇرالارنىڭ سانىنى ھم فقط گىياگرە فىك مجبورلىك
بۇلگن صۇرتدگىنە اساسل بۇلە دى، اگر مۇنە بۇ مجبورلىك بۇلمىدىگن بۇلسە، جماعتلارنى

جَمَاعَتَلَرِنِیَنگ شۇراسیگە ایلنمسلیگینی ھم اساسلَب بۇلمیدی وَ تۇرلی- ھیل شۇرالرنینگ کتتہ راق شۇراگہ ایلنمسلیگینی ھم شرعی دیب سَنَلَمِیدی.

شۇندى بۇلسە ھم، مَنە بۇندى مُتَّحِد شۇرالر قۇییدگی وَ قَتَدە شَكَللە نە دى، مَثَلًا شۇراگہ كامِل اِطَاعَت قِبَلە دِیگن حِیْلَفَلر وَ سِیْنِدِیكألرنى مَوْجُود وَ اُولر اُوزیگە خَاص اُورینلَرَدە فَعَالِیْت قِیْلِشِنى اِیستە شە دى، حَقِیْقَتَدە اِیسە بۇ قُدْرَتِنى تَقْسِیْمَلشِنى وَ قُدْرَتِنى صَرَفَلشِنى بېر نوى بۇلِیْب، شۇرا وَ كِییِنچە لیک اِسلامى حُكُومَت تامانیدن بۇ شَخْصَلرگە وَ كُورُوهلرگە بېریلە دى.

مَثَلًا بَعْضِیَلر رُوجى جَنگَلر اَرَقَه لى دُشْمَنگە قَرشِی فَعَالِیْت اَلِیْب بارە دى ياكى عِیَاللَرِنى حُقُوقِیْنى حِمایَه قِیْلِش ياكى بېتیملرنى يا ایشچیلرنى، دِهقانلرنى، طَلَبَه لرنى، تِیلمچیلرنى، اَطْرَاف مُهْیْطِنى وَ باشقَه لرنى حِمایَه قِیْلِش بۇیِچَه فَعَالِیْت اَلِیْب بارە دى. مَنە بۇلر رَسُول اَلله صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَ سَلَّم مَرَحْمَت قِیْلگن حِیْلَفَلر بۇلِیْب، اُو كِیشى اَیْتگن اِیدیلرکی، اَگر كِیْمكى مِیْنى اِسلام دُورِیْدَه ھم شۇندى فَعَالِیْتلرگە دَعَوَت قِیْلسە، اُونى قَبُول قِیْلرَدِیْم، وَ اُونَدَه اِشْتِرَاك اِیْتَرَدِیْم: لَقَدْ شَهِدْتُ فِي دَارِ عَبْدِ اللهِ بْنِ جُدْعَانَ حِلْفًا مَا احْبَبْتُ اَنْ لِي بِهِ حُمْرَ التَّعَمِّمِ وَ لَوْ اُدْعَى بِه فِي الْاِسْلَامِ لِاحْبَبْتُ.

مَنە بۇ رَویْش بېلن بېر گِییاگَرَه فِیك حُدُودِنى اِیچِیْدَه تۇرلی- ھیل كُورُوهلر وَ اَحْزَابلَرِنى مَوْجُود بۇلِیْشِنى ياكى حَتَّى اَنَه اُوشَه خَاص گِییاگَرَه فِیك حُدُودِنى اِیچِیْدَه بېر نِیچَه شۇرالرنى مَوْجُود بۇلِیْشِنى اُورتَه سِیْدَه كُوزگە كُورِیْنرلى فَرَق بار، چُونكى گَاهِیْدَه اُولر مَذْهَبگە اُوحشَه گن نَرَسَه گە اَیْلَه نە دى وَ نَفَرُقِنى وَجُودگە كِیْلِشِنى اُوچُون اِیْنگ كَتتَه عَامِلِدِیك عَمَل قِبَلَه دى، نَتِیجَه دَه وَحْدَتِنى بۇلِیْدَه وَ قُدْرَت گِیْب قِیْلِش، ھَمَدَه مُسْلَمَانلَرِنِیَنگ تَكَاْمُوللِشِیْش بۇلِیْنى باسِیْب اُوتِیْشِیْدَه تَوْسِیْق، مانع بۇلِیْب عَمَل قِبَلَه دى.

نَجَاد، زَبَان، لَهَجَه، قَوْم وَ بَاشَقَه لَرْنِي بَهَانَه قِيلِگَن حَالَدَه تۇرلى- هِيل أَحزَابلَرْنِي تَشْكِيل قِيلِشَلِيك، اُوزِينِي نَظَرِيدَگِي دِيمَاكَرَتِيَه نِي تَطْبِيق قِيلِش اُچُون سِكۇلَارِيْزِم دِيْنِيْنِيْگ مَقْصَدلَرِيْدَن بِيْرِي جِسَابَلَه نَه دِي. تۇرلى- تۇْمَن أَحزَابلَر سِيْز اُونِيْگ دِيْمَاكَرَه تِيَه سِي مَعْنَا اَنگَلْتَمِيْدِي، شُونِيْگ اُچُون هَم تَوْجِد سِكۇلَارِيْزِم دِيْنِيْنِي وَ اُونِي دِيْمَاكَرَه تِيَه سِيْنِي اِيْگ كَتْتَه دُشْمَنِي سَنَلَه دِي، تَفْرُق وَ حِزْبَلَرگَه بُولِيْنِيش اِيْسَه اُونِيْگ اِيْگ كَتْتَه اَرْزُوسِي بُولِيْب، اُونگَه حِذْمَت قِيلِشَلِيكِنِي اِفَادَه اِيْدِي. اَللّهُ تَعَالَى بُونِي اَلدِيْنِي اَلِيْش اُچُون بِيْز مُسْلِمَانلَر مُشْرَكَلَرگَه وَ سِكۇلَارِيْسْتلَرگَه اُوْحْشَب دِيْنِيْمِيْزِنِي فِرْقَه - فِرْقَه قِيلِشَلِيكگَه حَقَقِيْمِيْز يُوْق اِيْگَه نِيْنِي اَمْر قِيلَه دِي: وَلَا تَكُوْنُوْا مِّنَ الْمُشْرِكِيْنَ * مِّنَ الَّذِيْنَ فَرَّقُوْا دِيْنَهُمْ وَكَانُوْا شِيْعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرْحُوْنَ(روم/۳۱-۳۲) مُشْرَكَلَرَدَن بُولْمَنگَلَر! ** اُولَر (يَعْنِي مُشْرَكَلَر) دِيْنلَرِيْنِي بُولِيْب، فِرْقَه - فِرْقَه بُولِيْب اَلگَندِيْرلَر. هَر بِيْر فِرْقَه اُز اَلدِيْلَرِيْدَگِي نَرَسَه بِيْلَن حُورَسَندِيْرلَر.

حَاضِر بَلَغَت يَاشِيْگَه بِيْتَمَه گَن جَاهِل مُسْلِمَانلَرْنِي بَعْضِيْسِي اُزَلَرِيْنِيْگ عَقِيْدَه لَرِيْدَگِي وَ رَفْتَارلَرِيْدَگِي جَاهِلِيْت سَبَبِي، تۇرلى- هِيل أَحزَابلَرْنِي، تَفْرُقْنِي وَجُودگَه كِيْلَتِيْرِيْش اَرْقَه لِي سِكۇلَارِيْسْتلَرْنِيْگ دِيْمَاكَرَه تِيَه سِيْنِي شَكْلَه نِيْشِي وَ اُو اُچُون جَان بِيْرِيْش شَرَايِيْطِيْنِي مُهَيَّا قِيلِشَه دِي. بَعْضِي بِيْر جَايَلَرْنِي اِسْتِنَا قِيلِيْنَمَه سَه، تَفْرُق وَ تۇرلى - هِيل أَحزَابلَر مَوْجُود بُولگَن هَر قَنَدِي جَايْدَه سِكۇلَارِيْزِم دِيْنِيْنِي مَذْهَبلَرِيْدَن بِيْرِي اَلْبَتَّه حَاكِم بُولگَن، اِيْنِيْدِي سِكۇلَارِيْزِم دِيْنِيْدَگِي مَنَه بُو مَذْهَب يَا كَاْمُونِيْسْتِيْك وَ سَاسِيَايِيْسْتِيْك حُكُومْتلَرگَه اُوْحْشَب اُزِيْدَن بَاشَقَه بَرچَه أَحزَابلَرْنِي قُدْرَتْتِي قُولگَه كِيْرِيْتگِچ حَذَف قِيلِيْب تَشْلَه گَن يَاكِي صَحْنَه نِي اَرْتِيْدَه بِيْر شِيْرگَتْنِي وَ مَه فَيَه نِي وَجُودگَه كِيْلَتِيْرِيْب أَحزَابلَر قَالِيْبِيْدَه اَدْمَلَرْنِي نَظَرِي وَ عَقْلِي، اَنگِي بِيْلَن اُوْيَنَه شگَن وَ نِهَايْت اِيْسَه مَنَه بُو شِيْرگَت اُزِيْنِيْگ لَاطِيْحَه لَرِيْنِي اِحْرَا قِيلِيْنِيْشِي اُچُون طَلَب قِيلِگَن پُودِرْتچِي اِيْشِنِي بَاشِيْگَه كِيْلَه دِي، هَر قَنَدِي صُورَتَدَه هَم، مَنَه بُو شُورَا سِيْنَه تَارلَر مَجْلِيْسِيْنِي قَالِيْبِيْدَه يَاكِي تَشْكِيل قِيلُوجِيْلَر مَجْلِيْسِيْنِي يَا اَقْسَاقَاللَر مَجْلِيْسِيْنِي قَالِيْبِيْدَه اُزَلَرِيْنِيْگ رِيْجَه لَرِيْنِي اِحْرَا قِيلِش اُچُون تَنَلَنگَن وَ قُوْغِيْر چَاق تَبِيَاْتَرِيْگَه اُوْحْشَشَه

گن سېلاو اۋپېنىدە آدملىر تامانىدىن سېلىنگن، ھەمدە ايشىنى اصلى ايگە لرىسيز بېر قەدەم ھەم باسە
المىدىگن مەنە بۇ پۇدرتچىنى نىظارت قىلە دى.

حاضرگى پېتىدىكى سىكۇلار طاغۇتلر حۇددى شۇ نرسە نى ترقاق و بېر نىچە دەستە گە بۇلىنگن
بېزلىرىنىگ مۇسلمانلرېمىز اۋچون ھاللىشىپتى و مۇسلمانلر ھەم اھزابلرېنىگ سانى و تۇرلى-
ھىل، كۇپ سانلى شۇرالر ار قە لى دۇشمن اۋزىنىگ دېماكرە تىك لاپىحە لرىنى پىادە قىلىش
اۋچون مۇسلمانلرگە طەمە قىلىشىگە سەبب بۇلىشىپتى.

رەسۇل اللە صەلى اللە علەيە وەسەلمنى سىرتلرېدە كۇرگە نىمىزدىك: تەبۇك غزاتىدە اۋچ نەفر
صەحابە فرمانگە اطاعت قىلمىدى و مۇنافىقلر، سىكۇلارزەدە لرى بېلن بېرگە غزاتدە ايشىراك
ايتىشىپتى، مۇسلمانلر ھەم اۋلرنى چىكلىب قۇپىشە دى. بۇ صەحابە لرىنى بېرى "كەب ابن مالىك"
بۇلگن ايدى، "غسانىنىگ" كافر پادشاھى اۋنگە تىزلىك بېلن نامە يازىب ايتە دىكى:
ايشىتىشىمگە قەرگندە دۇستىنىگ تەحقىرلەب، ملامەت قىلىنە دىگن مەلكندە قالىشىنىگگە خۇدا قۇپىب
قۇپىدى، مېن سىندن بېزگە تابع بۇلىشىنگى ھالدرىم. كەب ابن مالىك رەضى اللە عنە بۇ
كافرلى نامە سىنى اۋقىگن پېتىدە ايتە دىكى: "بۇ ھەم باشقە مۇسۇبتلرگە قۇشىمچە بېر مۇسۇبت،
مەنە بۇ مېنىگ جەنگدە ايشىراك ايتەمە گە نىمىنى تەمرە سى بۇلە دى، بۇ مۇشرىك ھەم مېنگە
طەمە قىلىپ تۇرىپتى. سۇنگ تەندىر تامانگە باردى و قاغانى اۋنگە تەشلە دى."

مەنە بۇ بىرچە كافرلىرىنىگ مۇسلمانلرنى اۋرتە سىدىگى يارىقنى چۇقۇرلشتىرىش و مۇسلمانلرنى
اۋزلىرىنىگ مەقسەلرى يۇلىدە ازارگە ايلنتىرىش بۇيىچە سىياسەتى بۇلگن و بۇندن سۇنگ ھەم
شۇندى بۇلە دى، اۋلر بۇ بېلن اللە نىنىگ وەدە سى كىچىكىشى اۋچون ازار بۇلىشىمىزنى
ايستە شە دى: وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا
اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا .
بۇندن تەشقرى بۇ اچلىكنى، فقيرلىكنى و مۇسلمانلرنى اۋستىدە دۇشمنىنىگ خۇمران بۇلىشىگە
ازار ھەم حسابلە نە دى.

شۇنىڭ ئۈچۈن ھەم شەرى كۆز - قەش بىلەن تەقەدەن كېلىپ چىقە دېگەن مەنە بۇ بەدبەختلىككە خەتتە
بىر مەتبەئە چىرايلى شىۋە بىلەن بىيان قىلىشنى ھادىلە گەن پەيتىمىز دە قۇبۇدگىچە بىيان قىلىشىمىز
كېرەك: بۇتۇن جەھان بۇيىچە ئىككىنە خەتتە مەۋجۇد بۇلمىلىقى كېرەك، بۇ نەزەردەن باشقا سىگە
راضى بۇلىشلىق، ئىسلامگە قەشنى قىلىنغان گۇناھ جەسابلە نە دى و تەقەدەن غەزەبىگە و تەقەدەن
شەرىكىگە راضى بۇلىش سەنلە دى.

ئىندى ئىرانگە، ئافغانىستانگە، تاجىكىستانگە، ئۆزبېكىستانگە، شەرقى تۈركىستانگە، ئىراقگە، يەمەنگە،
سۈرىيە گە، سۇماليگە، لىۋىيە گە، مىسرىگە، ئالژىرگە، مالىگە، تۈركىيە گە و باشقا ئەرگە ياكى
بۇلمىسەم كۆرۈستىگە، بۇلۇچىستانگە، تۈركمەن صەھراىسىگە، تاللىشگە، ھۇرامانگە ئۇچشە گە
چىگەرە ئىنگەن دىيارلار دە بۇ تەكلىف ئغىرراق بۇلە دى.

ئەلە گە قەسەمكى، ئاگر ئىككىنە بىر - بىرىگە يەقەن بۇلغان دىيار دە گىياگەرە فەك و سىياسى مەنەلىكەر
مەۋجۇد بۇلمىسە و ئاھد شۇرانى و ئاھد ئجماعىنى ئاگر چى كىچىكىنە بۇلغان تەقەدەن ھەم ئاھد
ئالئە تەشكىل قىلىشنى ئمكانى بۇلسە، ئما بۇ ئىش ئەمەلگە ئشەيرىلمەيدىگەن بۇلسە، ھەر قەندى
شەخس يا گۇرۇھ يا جەزبى ھەر بىرى ئالاھىدە ئوزىنى ھەشەيگە كۆرە و ئوزىنى تۇشۇنچە
سى، نەزەرىگە ئاساساً ئىسلامانلەر بىلەن سۇھبەتلىشە و ئالاھى خەبەرلەرنى پەيتكىزسە و ئىسلامانلەر ھەم مەنە
بۇندى تەقەدەن ئۇجۇدگە كەلتىرە دېگەن قەسەدەن ئاگاھ بۇلغان ئاللىرىدە مەنە بۇ غەيرى ئىسلامى
خەتتەگە، رەيشگە راضى بۇلسە ئر، رەبۇ ئالەمىنگە قەسەمكى ئۇلارنىڭ ھەمە سى شەمەندە و
ئاقەت بە شە بۇلە دىلەر و ئۇلار پەروردىگارلەرنى خۇشۇرىگە ھەم بۇم - بۇش قۇل بىلەن قەيتىپ
بارىشە دى.

ئىسلامانلەر شۇ نەرسە خەتتە يەشەيلىب فەكر ئشەلرى كىرەكى، ئۇلار دۇشەن ئوزىنى مەقەدەرگە
پەيتىشەلرى ئۇچۇن بىر ئبزارگە ئىلەمىلىكەرى ئازم. جەزبەردەن بۇت يەشە، قەيەلە پەستلىك، ئاجاد
پەستلىك، شەخەيت پەستلىك و شەيطاننىڭ باشقا خۇتاتلەرى، تەقەدەن و دۇشەننىڭ سۇئەستەفادە
قەيتىشەگە و نەھەيت ئىسە ئىسلامانلەرنىڭ جەھادىنى ئەقىم بۇلىشىگە و جەھادىنىڭ ئمەرە سىنى

سېكىنلىك بېلن اۋزىنى اۋرنىنى واجد شۇراگه و واجد اجماعگه تابع بۇلىشگه بۇشە تيب بېرە دى، ايندى مەنە بۇ اخيرگى مقصدنى قولگە كىرىتگۈنيمىزچە اۋنى آدملىرگە ماسلىب مەنئىلىشىرىش اۋچون عمل پېتىدە صبر - طاقتلى بۇلىشىمىز كىرك.

مەنە بۇ جرياننى سۈننى مەزھىلر بېلن بېرگە باسېب اۋتىش، اۋزلىرىنىڭ كۈز - قەشلىرىنى شەخسى اجتهادلر قالىپىدە كىلا لب صادر قىلە دىگن كىشىلر بېلن بېرگە باسېب اۋتىشەن كۈرە آنچه آسانراق و ضررەدە ھم گمراق حسابلە نە دى. حاضرگى پېتدە مۇسلمانلر نىڭ واجد شۇراسى تەشكىل بۇلىشىدىن آلدین شېھە سېز "سۈننى مەزھىلر نىڭ گۈدكانە اجتهادلرگە تەقلید قىلىشىنىڭ زىانى" مۇسلمانلر اۋچون جۇدە گمراقدۇر.

اقتدا بر رفتگان محفوظ تر از اجتهاد عالمان کم نظر

مەنە بۇ گۈدكانە اجتهادلر حل قىلسە بۇلە دىگن مۇشكلاتلر جۇملە سېدن سئلە دى و واجد شۇرا و واجد اجماع و واجد جماعت سرى حرگت قىلىش يۇلىدە مەنە بۇ گۈدكانە اجتهادلر بېزلىر اۋچون تۇسۇق، مانع بۇلىشىگە رۇحصت بېرمەسلىكنى علاجى بار. اما اگر مەنە بۇ مۇشكلاتلرنى اۋزىنى اۋرنىدە درمان قىلىنمىدىگن بۇلسە، مەنە بۇ گۈدكانە اجتهادلر ھم دۇشمەننىڭ سۇئستفادە قىلىشى اۋچون و مۇسلمانلرەن فايده لە نېش بۇيىچە دۇشمەننىڭ طعمە قىلىشىگە آزار بۇلىب جەمەت قىلىشى مۇمكىن.

بۇ پېردە دىققەت قىلىنىشى كىرك بۇلگن اساسى نۇقطة شۇكى، آحزابلر و جماعتلر و جماعتلرنى شۇراسى فقط حۇمەت قۇدرتىنى گسب قىلىش اۋچون و جۇدگە كىلە دى، اۋلر مئالاً خىرلى يا تربىە وى ايشلرنى عملگە آشپىرىش اۋچون و جۇدگە كىلگن حىلفلر ياكى سېندىكالرگە، صىنفلرگە اۋحششمىدى. جمعىتلىر دگى مەنە بۇ آحزابلرنى، جماعتلرنى، جماعتلر شۇراسىنى، مجاهدلر شۇراسىنىڭ مەجلىسىنى تەشكىل قىلىشنى ياكى اضطرارى بادل حۇمەتنى تەشكىل قىلىشنى يا نۇبوت مەنھجىگە اساسلنگن اسلامى حۇمەتنى قولگە كىرىتگۈنچە قىلگن حرگت و فعالىتلرنى نەتىجە سى رايح بۇلگن مەزھىلرەن كۈرە آنچه يحشېراق بۇلىشى لازم،

اۇلارنىڭ ئىختىلافلارنى پايدىوار دە، سىكلىتدە ئىمس، بلكى جۇدە مېدە، جۇزى مەسلە لردە بولۇشى كىرك.

چۇنكى اگر اۇلر سىكلىتدە بىر- بىرلرى بىلن ئىختىلافگە تۇشۇپ قالسە لر آرقە گە كىتۇشگە، چىكىنىشگە و بدعتلرنى يۇلگە قۇبۇشگە دۇچار بولۇشە دى، بۇ حالت رائج مۇھبۇلردن كۇرە ھم بتتۇراق سئلە دى، بۇندن تۇشۇرى اسلامى بىردم حۇكۇمتى تۇشۇل قىلۇش سرى قىلۇشە ياتگن خركتۇنۇڭ جۇرۇنۇڭگە و مۇسلمانلرگە عزرتى قىتۇشۇشگە قۇتى و ئىكار قىلۇپ بولمىدۇگن خۇرە لر كىتۇرە دى، ھمىشە الاھى تۇرخدە يۇزلرى قارە بولۇپ قالە دى و ابرۇلرى كىتە دى. نىمە اۇچۇن؟ چۇنكى اۇلر مەنە بۇ مۇھبۇلرنى واد شۇرادە جملش و مۇھبۇلرنىڭ نىھائىتدە جۇزى، شۇخى ئىختىلافلرنى شۇرانىڭ واد رەئىنى اساسىدە يۇقۇتۇش و نىھائىت اىسە واد اجماعى قۇلگە كىرۇتۇش و نىھائىتدە دن تۇرلى - ھىل، كۇپ سانلى، بىر- بىرىگە زىتلى جماعتلرنى اۇرنىڭگە واد جماعتى كىتۇرۇش اۇچۇن كىلگن اىدىلر، لىكن اۇلر بۇنى اۇرنىڭگە اجماعى، مەنى، عقىدە وى، پايدىوار دىگى اىشلر بۇيۇچە ئىختىلافلرنى، تۇرۇقنى و جۇدگە كىتۇرۇش دى، اۇنى نىتىجە سى سۇنى مۇھبۇلرنىڭ مېدە، جۇزى ئىختىلافلردن كۇرە بتتۇراق، وىرانگۇراق، افسۇسلە نرلىراق بۇلە دى، اۇلر اۇزلرنى ناقص، ادشگن، پۇرچە لنگن مۇھبۇلردىك كۇرستىدىلر و عمل قىلدىلر، اۇلر عقىدە گە ائد اىشلردە ناتۇغرى و اجماعىدگە اۇرىن بۇلمە گن اجماعىلرنى و تەوىلاتلرنى اىشلاندىلر.

شۇ سببلى ھم كۇرۇپ تۇرگە نىمىزدىك، اۇلرنىڭ ھر بىرى اۇزلرى اۇچۇن "مۇبەنى" و جۇدگە كىتۇرۇشۇشگە و شۇ سبب مۇبۇرى حالدە "خركتلرۇنۇڭ يۇلى" ھم اۇزگۇگن و تۇغرىدن - تۇغرى الله نىڭ شۇرەئىدىكى قانۇنلرنىڭ دۇشمۇلرنى يۇلىگە تۇشۇپ قالىشگن و سىكۇلار كافرلرنىڭ، تۇشۇقى اىشغالگۇلرنىڭ، مەللى مۇتۇلرنىڭ يۇلىدە خركت قىلۇشۇپتۇ، اۇلر واد شۇرا آرقە لى تۇرلى- ھىل تۇسۇلرنى و ھىلمە - ھىل مۇھبۇلرنى اۇرتە دن كۇتە رىشنى اۇرنىڭگە عملدە احرابلرنى و زىتلى مۇھبۇلرنى كۇبۇتۇشۇش يۇلىگە قۇم قۇبۇشۇش و ھر بىر جۇب و گۇرۇو اۇزىنى الاھىدە يۇلىدن كىتۇگن.

مَنَّهُ بُو هَيْلَمَه - هَيْل، كُؤپ سانلى، زِدَيْتلىك آحزابلر يا توشونيشنى هاحلشمىدى ياكى بولمسم توشونيشسه هم صَحِيح يولده حَرَكَت قىلىشنى هاحلشمىدى، هَر قَنْدى حَالْتَدَه هَم اوزىمىزگه وَ مَنَّهُ بُو رَنگا- رَنگ، بىر- بىرىگه زِد بولگن گوروهلرگه، آحزابلرگه شو نرسه نى توشونتيريشىمىز كىرككى، راشىدىن حُكومتلر نىنگ سَلْطَنَت حُكومتىگه اوزگه ريشلرى وَ اسلامى حُكومتنى قول استىدىكى اولى الامر شوراسى، واجد اوْمَت وَ واجد اجماعگه اوحشش تَشْكِلاتلرنى نابود بولىشى، تَفْرُقنى پايدىوارىنى وَ تۇرلى- هَيْل مَذْهَبلرنى پيدا بولىشىنى اَصْلَى وَ اساسى عاملى حسابله نه دى، حَقِيقَتلرنى، تَرْيخ وَ جَمِيعَتدىكى واقىعتلرنى قَبُول قىلىش اَرَقَه لى شو نرسه نى قَبُول قىلىشىمىز كىرككى، فَعَطْغىنَه اسلامى حُكومتگه قىيىش وَ اُونى قول استىدىكى تَشْكِلاتلرنى يَنَه قَيْتَه دَن تَشْكِيل قىلىش بىلن تَفْرُقنى ايلدىزى قوربىتيله دى وَ حُكومت سىستىمه سىنى اسلامى يۇنه لىشگه قَيْتَمَسَه وَ شورا حاكم بولمسه تَفْرُقنى درمان قىلىشنى امكنى يوق.

مَنَّهُ بُو حَالْتَدَه بىزلرنىنگ اساسى مَسْئُولِيْتىمىز تۇرلى- هَيْل مَذْهَبلر وَ تۇرلى - هَيْل تَفْسِيْرلر بىلن مُعَامَلَه قىلىش اىمس، بلكى بىزلرنىنگ اساسى وَظِيفَه مِيز نُبُوت مَنَهجىگه اساسلنگن اسلامى حُكومت سرى حَرَكَت قىلىش وَ اُونى نَظَارَتى استىدىكى تَشْكِلاتلرنى تىرىلتىرىشَدَن عِبَارَت، بُوگۇنگى كۇنگه چَه تَفْرُقَه وَ مُسلمانلرنى باشىگه توشگن مُصِيبَتلرنى بَرچَه سىگه باعث بولگن ايلدىز، عِلَّت وَ فَسَادنى آنه سى، اسلامى حُكومتنى يوقلىگىدۇر. ايندى بىر شاهدن باشقه سىگه سَكَرَشلىك بىفايده، بهۇده بىر ايش بوليب جۇده هَم دَخْشَتلى تۇسبىق حسابله نه دى.

نُبُوت مَنَهجىگه اساسلنگن مَنَّهُ بُو اسلامى حُكومت ياكى اسلامى اضطرارى بَدَل حُكومت هَم شۇندى اوز- اوزىدن وُجۇدگه كىلىب قالمىدى، بلكى مُسلمانلر وَحَدَت، شورا وَ شورانىنگ اىختىارىدىكى حُدودلرنى اَهْمِيْتىنى توشونىب بىتمه گۇنچَه وَ شورا هَمده اولى الامر شوراسى تامان قىلىنَه دىگن حَرَكَت خالص حالده اوسىب عاقىم حاصل قىلمه گۇنچَه وَ واجد اوْمَت تَشْكِيل بولمه گۇنچَه تَفْرُق وَ مُسلمانلردىكى زَلِيللىك يوقالمىدى وَ هېچ قچان حُكومت هَم

إسلامی بۇنە لېشگە قېتمىدى. وَحَدَتْ وَ إِسْلَامِي حُكُومَتْگە ايگە بۇلمس ايگنمىز، واحد اومت وَ واحد جماعت هم خيال، توشگە اوحشه گن رۇيا بۇليب قاله ويزه دى.

شۇ سببلى هم بىزلرنى وَحَدَتْ وَ شۇرا تامانگە وَ هَر قَنْدى سَطْحَدْگى شۇراگە ايرگە شيشگە دَعَوَتْ قىلگن هَر قَنْدى نداگە اسلامى شيوه بيلن جواب بىره ميز: «وَإِذَا حُيِّئْتُمْ بِنَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا (نساء/۸۶) قچان سىزلرگە بىران عباره بيلن سلام بىرلسه، سىزلر اوندن هم چىرايلىراق قىليب ائيك ائينگلر ياكى (هيج بۇلمسه) اوشه عباره نى قىته رينگلر.

برچه جيلقلر نىنگ، جماعتلر نىنگ وَ كىچىك شۇرالر نىنگ قىلگن حركتلرى اسلامى حۇمىتى تَشْكِيل قىلىش وَ اسلامى حۇمىتى كسب قىلىش تامانگە بۇلىشى كىرك، تائىكى اۇلر اخىرىده پىغمبر منهجىگە اساسلنگن اسلامى بىردم حۇمىتى قولگە كىرىتىشه دى. «ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَىٰ مَنْهَاجِ النَّبُوَّةِ.» ۱۴۷ وَ مَنَّهُ بُو دَوْلَتَدَه قۇرال ارقه لى دُشْمَننى قۇرقىتىشدن عبارت بولگن بىر حياتى وَظيفه گە عمل قىلىنه دى، بۇليب هم بۇ الله نىنگ آچىق – آيدىن دستورى بۇله دى.

ايندى حۇددى بىر سُنْتى مذهبگە اوحشَب عمل قىلىشگە مايىل بولگن وَ اۇزلرىنى باشقه مُسْلِمَانلَرْدَن جُودا، مُسْتَقْبِل دىب بىله دىگن وَ واحد اولى الامر شۇراسىنى، واحد اومتى وَ واحد جماعتنى تَشْكِيل بۇلىشى، تَكَامُولْشِيشِيْدْگى مُسْلِمَانلَر نىنگ مَقْصَدلى وَ شۇراوى يۇلدَه بۇلىشىنى هاحله مېدىگن جماعتلر وَ جزبلر، آشكاره وَ آچىقچه سىگه تَقْرُقْنى اسبابلرىنى وَجۇدگە كىلتىرىشماقده وَ مُسْلِمَانلَر حركتىنىنگ تَكَامُولْشِيشِ يۇلده صَحِيح اوشىسىگە هم تۇسقىنلىك قىلىشىتى، حَتَّى اۇلر مَنَّهُ بُو نَهَايْتَدَه خَطْرلى وَ سىزگىر وَضِيعِيْتَدَه مُسْلِمَانلَر نىنگ اِضْطِرَارى بَدَل حُكُومَتنى تَشْكِيل بۇلىشى وَ مُسْتَحْكَمْلَه نىشى اۇچون هم مانىلىك قىلىشماقده.

شۇ نرسه گە دَقَقْتنى قَرْتِيشِمىز كىرككى، بىزلر جيلقلر وَ صىنقلر، خىريه وَ تىليغات اَنجُومَلرى ياكى شۇنگە اوحشه گنلر حَقِيْدَه صُحْبَتْشَمَه يىمىز، بلكى بۇ بىردگى صُحْبَت فَقَط حُكُومَت قُدْرَتىنى كسب قىلىش اۇچون وَجۇدگە كىلگن وَ تۇغىلگن جماعتلر، اَحْزَابلر وَ

شۇرالر حَقِيدَه كَيْتَيْتِي، اۇلر مُشَحَّص تَكَاْمُولْشِيش يۇلِيْگَه اِيْگَه بۇلِيْب، چَقَه لاقْلِيْكَدَن، گۇدَكْلِيْكَدَن، ياشْلِيْكَدَن، نوقير انلِيْكَدَن، اورتَه ياشدَن، قَرْلِيْكَدَن اۇتِيْب آخِيْرِي اۇلِيْم يېلَن تۇگِيْدِي وَ بِيْر كِيْچِيْك شۇرا مَنطَقَه وِي ياكِي جَهَانِي اۇلِي الْاَمْر شۇراسِي دَرَجَه سِيْگَه يېتْگُونِيْچَه اُون مَرْتَه لَب چَقَه لاقْلِيْك دَوْرِيْنِي وَ اۇلِيْمِنِي تَجْرِيْبَه قِيْلِيْشِي وَ نِهَايْت آخِيْرِيْدَه تَكَاْمُولْشِيش دَوْرِيْگَه يېتِيْب كِيْلِيْشِي مُمَكِيْن.

بِيْر شۇرا بِيْر قِيْشَلَاقْدَه يېلَلر دَوَامِيْدِي اِيْشَلَه شِي وَ بۇنْدُن سُونْگ اۇزِيْنِي اۇلِيْمِيْنِي اِعْلَان قِيْلِيْشِي مُمَكِيْن وَ شَهْرَدْگِي كُنْتَه راق بِيْر شۇرا دَه حَل بۇلِيْب كِيْتِيْشِي مُمَكِيْن، مَنَه بۇ شۇرا هَم بِيْر قَنْچَه يېلَلر ياكِي ايلَر اۇتْگِچ اۇزِيْنِي اۇلِيْمِيْنِي اِعْلَان قِيْلِيْب وِلَايْتَدْگِي شۇرا دَه حَل بۇلِيْب كِيْتِيْشِي مُمَكِيْن، بِيْر قَنْچَه مُدَدْت اۇتْگِچ اِيْسَه بۇ شۇرا هَم اۇزِيْنِي اۇلِيْمِيْنِي اِعْلَان قِيْلِيْب مَنطَقَه دْگِي بِيْر شۇرا دَه حَل بۇلِيْشِي مُمَكِيْن، اِيْنِدِي مَنَه بۇ مَنطَقَه وِي شۇرا هَم بِيْر وَقْت اۇتْگِچ اۇزِيْنِي اۇلِيْمِيْنِي اِعْلَان قِيْلِيْب بِيْر مَمْلَكْتَدْگِي كُنْتَه راق شۇرا دَه مَجْبُورِي وَ غَيْرِي اِنْسَانِي چِيْگَه رَه لَر يېلَن حَل بۇلِيْب كِيْتِيْشِي مُمَكِيْن، حۇدِدِي شۇ تَرْتِيْبِدَه شۇرالر اُون مَرْتَه لَب حۇرْسَنْد حَالْدَه اِفْتِخَار يېلَن اۇزَلَرِيْنِي اۇلِيْمِيْنِي اِعْلَان قِيْلِيْشَلَرِي مُمَكِيْن وَ نِهَايْت اِيْسَه اَلله وَ اَلله نِي شَرِيْعَتِيْدْگِي قَانۇنلَر راضِي بۇلَه دِيْگَن بۇتۇن جَهَان اۇلِي الْاَمْر شۇراسِيْگَه، وَاچِد اۇمْتْگَه وَ وَاچِد جَمَاعْتْگَه وَ وَاچِد اِجْمَاعْگَه يېتِيْب كِيْلِيْشَه دِي.

بۇ يېرَدْگِي مُهْم نۇقْطَه شۇكِي، مَنَه بۇ يَنْگِي تۇغِيْلْگَن چَقَه لاق اۇزِيْنِيْنِيْگ طَبِيْعِي يۇْنَه لِيْشِيْنِي بَاسِيْب اۇتِيْشِي كِيْرَك وَ اۇنِي اۇزِي اۇچُون نَظْرَدَه تۇتِيْلْگَن اۇلِيْم نۇقْطَه سِيْگَه يېتِيْب كِيْلْگُونِيْچَه بِيْر مَرْحَلَه دَه تۇحْتَب قَالْمَسْلِيْگِي لَازِم. بِيْر كِيْچِيْك شۇرا اِنِيْگ كُنْتَه بِيْر شۇرا دَه حَل بۇلِيْب كِيْتِيْشِي بۇ طَبِيْعِي بِيْر حَالْت، بۇ اِيْش شۇنْدِي بِيْر اَنْدَازَه دَه اَلْدِيْنْگَه سَرِي حَرَكْت قِيْلِيْشِي كِيْرَكِي، آخِيْر - عاقِبْت كُنْتَه راق قُدْرَتْگَه اِيْلَه نِيْشِي لَازِم، اِيْنِيْگ آخِيْرِيْدَه اِيْسَه نُبُوت مَنَهجِيْگَه اَسَاسْلَنْگَن اِسْلَامِي حُكُومْتْگَه وَ بۇتۇن جَهَان اۇلِي الْاَمْر شۇراسِيْگَه اِيْلَه نَه دِي.

ايندى اگر مەنە شۇندى خۇمەت تەشكىل بۇلىشىدىن الدىن بىزلەر اسلامى اضطرارى بىدل خۇمەتلەر ياكى دولتەر تەشكىل بۇلىشىگە گۇواھ بۇلە دىگەن بۇلسەك، بۇنى اسلامى و عاددى رويشى شۇكى، ھەمە جماعتلەر، تەشكىلاتلەر، شۇرالر اۇنگە بىعت بىرىشلرى كىرك و اۇندە حل بۇلىب كىتىشلرى و واجد رەبىرىتىنى قۇل استىدە برچە مۇسلمانلر و حدتگە عمل قىلىشلرىگە سەبب بۇلىشلرى لازم، اگرچى مەنە بۇ رەبىرىت بىلەن شەخسى و فقەى نەزلرنى بىر قىسمىدە كىچىك اىختىلافلرگە اىگە بۇلىشسە ھەم، بۇ مۇھم اىمس.

اگر مەنە بۇ اسلامى خۇمەت ياكى اسلامى بىدل خۇمەتدەن تەشە رىدىگى دىاردە مۇبارزە گە آند عقل – ادراكى بۇندى دەرچە سىگە پىتمە گن گۇروھلر و شۇرالر، جىزلر مۇجۇد بۇلسە و كىر، ھەدە زىبانگراىكىگە اۇحشە گن گىسلىكلر اۇلرنى قارىب بىرىب اۇىنە تىاتگن بۇلسە، يئە ھىچ بۇلمگندە اۇلر اۇزلرىنىنگ مەنطقە سىدە اسلامى دولت و خۇمەت تەشكىل بۇلىشىدىن الدىن جەھاد و مۇبارزە نى تەكامۇللىشىشى و اۇسىشىنى صىحى بۇلىگە جايلىشىشىن و باشقە دىاردىگى مەقسەدە اۇلردەن الدىنراقدە بۇلگن باشقە مۇسلمانلر بىلەن بىرگە بىرلە شىشىسىن. بۇ باشقە دىارلردە كۇن كىچىرە ياتگن و نۇبوت مەنھىگە اساسلنگن اسلامى خۇمەت ياكى اسلامى بىدل خۇمەت تەشكىل قىلىشىگە مۇقق بۇلگن مۇسلمانلر نىنگ دىارلرىدە ساكن بۇلمگن بىمار جماعتلرگە و شۇرالرگە تىگىشلى.

بۇ بىردە بىز بىر جماعت و بىر شۇرانى الدىنگە يا ارقە گە حرەكت قىلىاتگە نى يا ارتدە قالىب كىتگە نى و مەنە بۇ جماعتلرنى، شۇرالرنى رەبىرلرىنىنگ ھدايتى يا گۇمراھ بۇلگە نى بارە سىدە قدر – قىممەتلى مەيارنى قۇلگە كىرىتە ھە مىز، مەنە بۇندى مەيار ارقە لى اسانلىك بىلەن بۇ گۇرۇھ يا شۇرا شرعى بۇلدە جايلىشگن و اۇنى قۇل استىدىگى اەزالرىنى ھە شرعى مەقسەد و تەكامۇللىشىش اىلب كىتىپتى ياكى خەتا بۇلدەن يۇرىپتى و قۇل استىدىگى اەزالرىنى ھە گۇمراھلىك، زىلات، سىرگىدانلىك سىرى ھدايت قىلىپتى، دىبە ھە مىز.

اۇلر تىكامۇللىشىش يۇنە لىشىنى كىتتە - يۇ كىچىگىنى ھەر قىندى مەزىنىدە بۇلسە لىر و نىھىت اىسە
خۇمىنىنىگ ھەر قىندى سىطىنى قۇلگە كىرىتىگن بۇلسە لىر، شۇ اندازە دە اۇلر خىقىنى انىبالر،
صالحلر، شىھىدلر و سىدىدىقلرنى جۇملە سىدىنىمى يا يۇقىمى، دىب اىتتە آلە مىز؟ اگر اۇلر ھەر
مەزاندە بۇلسە ھەم، كىتتە راق شۇرادە حل بۇلىش يا خۇمىنىنىگ اولى الامر شۇراسىدە حل
بۇلىش و واد اۇمىتنى و واد جماعتنى تىشكىل قىلىش بارە سىدە تىكۇرگە، ھو اىنى نىفسلرىگە
اىرگە شىش و جاهلىت تۇزاقلىرىگە تابع بۇلىش بىلن قىشلىق قىلسە لىر، بىز شۇ اندازە دە
اۇلرنى جىھاد و مبارزە بۇيىچە بىتلىمە گن، مبارزە نىنىگ صحىح يۇلىدن ادشىگن و
سىرگىر دانلىق تامانگە خىركىت قىلە ياتىگن اماملر دىب جىسابلىمىز.

مىنە بۇ يۇلدە جمىعىت و خاص مەرخلە لىردە شۇرالر انگلى حالدە اىنىگ گم خىطر يا فىداكارلىق
بىلن اىلگە رى خىركىت قىلىشلىرى ھەم مۇمكىن ياكى باشقە شىخىلر و جماعتلر كىتتە خىطرلرگە
و فىداكارلىقگە تىن بىرىش، جاهلانە قان توكىش بىلن بىر جاىدە تۇرىب قالىشلىرى و مۇققىتگە
اىرىشىمىسلىكلىرى و خىتى ارقە گە قىتىشلىرى و نىھىت اىسە اۇلرلى فەالىت قىلە ياتىگن دائىرە
دىكى مۇسلمانلر نىنىگ بۇيۇك مەقسىدلر بىدن اوزاقلە شىشلىرى و ارقە گە كىتىشلىرى اۇچون اساسى
مانع و عاملىگە اىلە نىشلىرى ھەم مۇمكىن.

عادىتتە اكثر شىخىلر كىچىك گۇرۇھلرنى و شۇرالرنى تىشكىل قىلىش مەرخلە سىدە جۇدە
يىشى خىركىت قىلىشە دى، اما كىيىنىگى مەرخلە لىردە جماعت و شۇرانى صحىح اىدارە قىلىش و
كىتتە راق شۇرالر تامان نىنگى كۇنگە مۇوافىق روىشەدە ھىداىت قىلىشدىن تارىب سىياسى قۇدرى
گىسب قىلىش، بشىرى و طاغۇتى قانۇنلرنى اىرا قىلۇچىلرنى نابۇد قىلىش بارە سىدە اچىق
خىطالرگە دۇچار بۇلىشە دى و و اكثرأ «كُلُّ جِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ» كىسلىكىگە مۇبتلا
بۇلىشە دى و تۇرگن جاىلرىدە قاتىب قالىشە دى.

مىنە بۇندى جماعتلر نىنىگ و جىھادى شۇرالرنىنىگ اكثرىنى خىطالرى عقىدە و مەنھج بۇيىچە
قىلىنگن اىختىلافلردە اىمس، بلىكى شۇرانىنىگ تىكامۇللىشىش يۇنە لىشىدىكى جىھالتدە و نىنگى

كۈننى شىرائىپىنى اۈلچش بۇيىچە قىلە ياتىن خىطالىرىدە ئور. بىزلارنىڭ بەضى مۇجەھىد
بىرادرلىرىمىز جىماتىنى، شۇرانى جايگەھى ۋە اۈنى تىكامۇللىشىش يۈنە لىشى ۋە اۈنى اىزار
ايگىلىگى بارە سىدە جاھل بۇلىشلىرىدىن تىشقىرى، جاھلانە جىزىگە مۇقىسلىك ۋە بىر قارلىك
جەتتىنى بىرە دىلر ۋە تىگىشلى انىتىپىزە ارقە لى دىنى سىنتىز پىدا بۇلىشىگە يۈل قۇپىشمىدى،
اۈلرنىڭ يىنە بىر كىتتە خىطالىرىدىن بىرى شۇكى، يىنگى كۈننى تىللىل قىلىش بۇيىچە باشقە
بىرادرلىرى بىلن نىقەقە دۇچار بۇلىشە دى. ۋاىد دىيارە يىكگە – يالغىز خىركىت قىلە ياتىن ۋە
قىرمە – قىشى سىزنى چىلىتىن ۋە شۇرانىڭ تىبىعى ۋە تىكامۇللىشىش يۈلىگە جىلىشمە گىن
كىشىلر، جۇدە اسانلىك بىلن اصلى يۈلدىن ادىشىپ كىتىشە دى ۋە بىرچە مۇبارىز ۋە مۇجەھىد
گۇرۇھلارنى خۇكىمت قۇرتىپنى قۇلگە كىرىتىش يۈلىدە ۋەدىتگە ھىداىت قىلىش بارە سىدە بىقارار
بۇلىپ گاهىدە ادىشىپ كىتە دى.

مەنە بۇ كىچىك شۇرالر اۈزلىرىنىڭ اۈلىمىنى اعلان قىلىشگە ۋە كىتتە راق شۇرالردە يىشەپ
كىتىشگە رىصت بىرمە ياتىن مانىلىكلردىن بىرى شۇكى، اۈلر اۈزلىرىنى اىضالرىنى قىدىمى،
اىسكى، اۈلىك بىخىلر بىلن مشغول قىلىپ قۇپىشە دى، بۇ اىش يىنگى كۈندىگى مەسلە لىر بۇيىچە
تىقۇقنى يىدە كىنگىتپىرە دى ۋە كىنە دن باشقە فاىدە كىلتىرىمىدى. اۈلر اۈزلىرىنىڭ يىنگى كۈندىگى
مەسلە لىرى اۈچۈن جۋاب بىرە دىگىن اىشلىرگە سۈيە نىشلىرى كىرىك.

البتە بۇ اۈتمىش ۋە تىرخىدىگى مەسلە لىرى اۈرتە گە تىشلە مەسلىك كىرىك، دىگىن مەنادە اىمس،
بلىكى بۇندىن منىشور شۇكى، بىر مۇبارىز مۇجەھىد خۇددى بىر تىرخىچى يا جىمە قىقىگە اۈخىشەپ
تىرخى مەيدە اۈرىنلرنىڭ ھەمە سىنى ياكى حاجتخانە اداىلرى، خىض ۋە نىفاىسگە اۈخىشە گىن
قىقى مەسلە لىرى ۋە اۈتمىشە بۇلىپ اۈتگىن قۇھالرنىڭ اۈرتە سىدىگى بىخىلرنى، اۈلرنىڭ
جۇدە كۇپ اىختىلاقلرىنى تىكىشىرىپ چىقىشلىكگە ۋە بۇندىن سۇنگ اۈلردىن بىرىگە طىرفدارلىك
قىلىشگە اىختىياج يۇق، بلىكى اۈ تىرخىدىن اۈلرنىڭ قىقىدىن بۇگۈنگى كۈنىگە كىرىكى،
اىختىياجى بۇلگىن ۋە اۈزىنى دىدىگە پىدىگىن ۋە اۈشە كۈنىدىگى مەسلە لىرگە جۋاب بىرە اۈ دىگىن
نىسە نى اۈ دى، اۈ اۈزى اۈچۈن كىرىكى بىرىنچى دىرچە لى نىسە لىرى تىشخىص بىرە

أَلَيْسَى لَازِمًا، مَثَلًا حَاضِرٍ أُوْنِي مَنزِلِي تَشْقَى أَشْكَارَ كَافِرٍ لَّرٍ وَ مَحَلِّي مُرْتَدَّرَدَن عِبَارَت دُشْمَن تَامَانِيدَن يَاقِيبِ يُوبَارِيلْغَن وَ أُو اُوشَه مَنطَقَه دَگِيلَرِنِي هَمَكَارَلِيغِيدَه يَانغِينِنِي اُوجِيرِيشْگَه مُوختَاج، بُو پِيرِدَه اُو شَخْصِنِي اَنَه – بَابَالَرِنِي اُوتْمِيشِينِي تِيكْشِيرِيب چِيقِيشْگَه يَاكِي مَذَهْبَلَرِنِي تِيكْشِيرِيشْگَه يَاكِي حَتَّى قَادِيسِيَه جَنگِيدَه بُولْگَه نِيدِيك شَخْصِنِي نَصْرَانِيلِيغِينِي يَا مَجُوسِيلِيغِي تِيكْشِيرِيب اُوتِيرِيشْگَه اِخْتِيَاج يُوُق. اُوشَه دُورَدْگِي مُسْلِمَانلَرِنِيغ اِخْتِيَاجِي اِيرَانِيلِيكَلَرِنِي اُوسْتِيدَه حَاكِم بُولْغَن جَاهِلِيْتِنِي يُوُقَاتِيْش بُولْغَن، بُوگُون اِيسَه بِيْزَلَرِنِيغ مُوختَاج بُولْغَن نَرَسَه مِيْز، بَرَجَه مُسْلِمَانلَر يَشِيدِيْغَن دِيَارَلَرْگَه حَاكِم بُولِيْب اَلْغَن وَ مُسْلِمَانلَرِنِيغ عَقِيدَه لَرِنِي، رَفْتَارَلَرِنِي بُولْغَه گَن سِكُولَارِيْزِم دِيْنِيدْگِي جَاهِلِيْتِنِي يُوُقَاتِيْشَدَن عِبَارَت. فَقَط شُو خَالَاص.

مَنَه شُو اُوتْگَن بِيْر نِيْجَه اُون پِيْلِيْك مَابِيْنِيدَه، مَخْصُوصًا اُوتْگَن بِيْر نِيْجَه پِيْلَلَر اَرَه سِيْدَه شُونْدِي حَرَكْتَلَرِنِي، جَمَاعْتَلَرِنِي وَ اِسْلَامِي شُورَالَرِنِي كُورْدِيكِي، اُولَر پَاك صَحِيْح، اِسْلَامِي عَقِيدَه گَه اِيْگَه وَ اِخْلَاصَدَه، مُبَارَزَه دَه جَانِيْنِي بِيْرَه دِي، كَافِر وَ مُرْتَدَلَر بِيْلَن كِيْلِيْشْمِيْدِي، اُولَر مُسْتَقْبِل بُولِيْب هِيْچ قَنْدِي طَاغُوتِي قُدْرَتْگَه باغْلِيْق جَايلَرِي يُوُق، مُبَارَزَه دَه اُوتَه جِدْدِي، اَگَر بِيْر سُوْزِنِي اَيْتِيْشْگَن بُولْسَه، اَلْبَتَّه اُونِي بَهَاسِيْنِي هَم تُوْلَه شَه دِي، بُو بَارَه دَه شَك قِيْلَمِيْمِيْز. اُولَر اَگَر تَاغْنِي، بِيَابَانِنِي، اُورْمَانِنِي يَا شَهْرِنِي اُوسْتِيدْگِي مُبَارَزَه دَه بَعْضِي مَرَحَلَه دَه تُوْحْتَب تُوْرِيْشْگَن بُولْسَه لَر هَم، اَمَّا بِيْر قَنْجَه پِيْلَلَرَدَن بُوِيَان مَغْلُوبِيْتْگَه اُوجَرَب ظَالِم حُكُومْتَلَرِنِي وَ مُرْتَد سِكُولَارَلَرِنِي بَرَابَرِيْدَه مُوَقْفِيْتَسِيْزَلِيكِنِي مَزَه سِيْنِي تَاتِيْب كِيْلَه يَاتْگَن جَمِيْعِيْت، اَخِيْرْگِي قَانِيْگَه چَه اَدْمَلَرَدَن هِيْچ نَرَسَه نِي اُوْمِيْد قِيْلَمَه گَن حَالَدَه كُورَه شِيْب اِخْلَاص بِيْلَن مُبَارَزَه قِيْلَه دِيْگَن كُورُوه پِيْدَا بُولْگَه نِيْگَه كُوراه بُولِيْب تُوْرِيْبِيْلَر. مَنَه بُو كُورُوه لَر بُونْدِي شَكْلَدَه اُوزَلَرِنِيغ خَبَرَلَرِنِي پِيْتْگَه زِيْشِيْتِي وَ كُورِيْب تُوْرْگَه نِيْمِيْزِيْك جَمِيْعِيْت هَم اُولَر بِيْرْگَن خَبَرِنِي يَحْشِي قَبُول قِيْلِيْشِيْتِي.

بُو خَبَر شُونْجَه لِيْك تُوْغَرِي وَ تِيْتَرَه تُوْجِي بُولْغَنكِي، بِيْز تَامَانَدَه مُجَاهِد مُسْلِمَانلَر وَ مُسْلِمَان حَلَق تُوْرْگَن بُولْسَه، بَاشْقَه بِيْر تَامَانَدَه اِيسَه سِكُولَارَلَر، بُوْتُون عَالِم كَافِرلَرِي، مَحَلِّي مُرْتَدَلَر وَ

مُنافِقُلر تۇرگن حالده، اۇلر نینگ ھر بېرى بۇ خَبَرگه اۇزىنىڭ خاص مۇناسىبىنى بېلدىرگن. اۇلر اۇلدىرىلگىچ انگلى مُسلمان طرَفىدِن اىنگ گم مۇناسىبَت شوكى، شَخص مَنزىلِىدِه تۇرىب فَقَط حَفَه بۇلِه دى. اَمَّا ھر قَندى حالَتدِه ھَم جَمِيعِىتدِگى ذِھنىگه وَ رُوحىيىگه وَ مُبارىز، مُجَاهِد گۇرۇھلرگه اۇزىنى تَأثيرىنى اۇتگه زِه دى. اَمَّا بۇ عَزىزلر جۇدِه كۇپ دَليللرگه كۇرِه، شۇلر جُمْلَه سىدِن انگلى، مَقصدلى وَ حَرَكتلَه نۇچى وَ حَدتتى يۇلِىدِه حَرَكتلَنمَه كُنلِىكلرى وَ باشقَه كۇز- قَرشَلرگه وَ باشقَه شۇرالرنى وَ باشقَه تَفسىرلرنى نَظرىگه صَبِر- طاقَت قىلمَه كُنلِىكلرى سَببلى، يَندِه كۇچلِىراق قُدرتگه ايلَه نَه اَلِشمَه دى وَ اۇلر اَنه اۇشَنچَه شاقىن - سۇران، تۇپالان قىلگنلرِىگه وَ وَقتِىنچَه لىك اَلدىنگه سَرى حَرَكتلر قىلِشَلرِىگه قَرمَسَدِن اَسَنه - سىكىنىلىك بىلن مَجبۇرى حالده ارتگه چىكىنىشىدى وَ بىر جايدَه قاتىب قالِشىدى. بىزلر نىڭ چىقرگن حُكْمىمىز اۇلر نىڭ مُبارزَه سىنى دَواملىگى بارَه سىدِه جۇدِه مۇھم نَقشنى اۇيىدى، بىز اۇلر نىڭ مُبارزَه سىنى دَواملىگىنى زَمانت قىلَه دىگن بىر ايش قىلِشِىمىز كىرك، بۇ فَقَط مَنه بۇ برادرلرِىمىز نىڭ خَطالرىدِن پَرهيز قىلِشَلرى وَ كَتتَه راق شۇرالر سَرى قىلَه دىگن حَرَكتلرِىمىز بىلنِگىنَه عَمَلگه اَشَه دى.

بىزلر نىڭ بَعْضى بىر مِعزانسىز وَ مۇاظنَتسىز برادرلرِىمىزنى كَتتَه راق شۇرالرگه قۇشلىشىدِن مَنع قىلگن بۇلِشنى اِحتِمالى بار نۇقطة لَرَدِن بېرى، عَمَلنى كۇر مَسلىكگه اَلِش وَ مُخالف شۇرالردىكى اۇلگن كىشىلر نىڭ ايتگن سۇزلرى يا حَتتى اۇلر نىڭ ھلى تىرىكلرىنى اۇستىدِه ايتىلگن سۇزلر بۇلِه دى، بۇلِىب ھم بۇ اۇزىگه خاص اۇرىنلردَه اۇزىگه خاص شَرائِطلردَه ايتىلگن ياكى اۇلر بىزلر خَبردار بۇلمَه گن باشقَه دَليللرگه اىگه بۇلگن بۇلِشلىرى ھم مۇمكىن.

مِثال طرِيقَه سىدِه، اكر بىزلر يَهُودلر نىڭ قُرآندىكى اۇتمِشِىگه نَظَر تَشَلِىدِگن بۇلسك وَ اكر رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نىڭ مَنه بۇ بىرىنچى دَرَجَه لى دُشمَنگه قىلگن مۇناسىبَتلرِىنى يۇنَه لىشِىگه اِعتبار بىرَه دىگن بۇلسك، ياكى اكر مُنافِقُلر نىڭ قارَه اۇتمِشَلرِىگه ھم نَظَر تَشَلَه سَك وَ رَسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نىڭ اۇلر اۇستىدِه قۇلگن رَوِشَلرِىنى تىكشِىرَه

دېگن بۇلۇسك، بۇ پېردىكى غۇمى قانداق ئۇلارنىڭ قانداق سى، سۇزلىرىدىن تىشقا رى ئۇلارنىڭ "عَمَلِي" بۇلۇگن، مەنە بۇ آشكار و پېنھان، ايچكى كافىرلر بارە سىدە دۇر، ايندى اھلى قبلە بۇلۇگن مۇمىن مۇجھىدلر نىڭ شۇراسى حقىدە قندى؟

بۇگۇنگى كۇندە برچە مۇسلمانلر دۇچار بۇلۇگن مەنە بۇ اضطرارى حالتدە، بەعضى بېر تىخىل آلگن روشن فكرلى كىشىلر و سېوتنىك كىللىرىگە تابع بۇلۇگن آدملر، ھەمدە اوزىمىز نىڭ مۇاظنتسىز و معزانسىز برادرلر يىمىزنى بەعضىسى ھەم ايتىلگن نرسە لرنى و سۇزلىرنى معيار قىلىپ آلىشگن. ئۇلار نىڭ ايتىشىچە، فلان كىشى يا جماعت يا حزب يا مذهب يامان. ئۇلردن نىمە اۇچۇن، دىب سۇرە سنگ؟ ايتىشە دىكى، ئۇلر فلان عىردە و فلان كىتابلىرىدە نىمە دىگنلر نى كۇرمە گنمىسن؟ نىمە دىيىشكە نىنى ايتىشە گنمىسن؟ اۇ پىردە نىمە دىب يازىلگە نىنى اۇقىب كۇرمە دىنگى؟ ئۇلر مۇسلمان كىشى اۇچۇن مەنە بۇ اضطرارى حالتدە ھىچ قندى غىر كىلتىرىشمىدى. چۇنكى بۇلىب ھەم مثال طرىقە سىدە ايتە دىگن بۇلۇسك، جۇدە كۇپ ايتىلگن سۇزلر، صۇبۇتلر نىمە ابن مسعود رضى الله عنه گە اۇحشۇب اىزابلر جىنگىدىكى شرايطكە تۇشگن كىشىلر تامانىدىن ايتىلگن بۇلىشى مۇمكىن ياكى بۇلمە سم بىزلر خىردار بۇلمە گن باشقا اۇنلۇب دلىللرگە اىگە بۇلىشلرى مۇمكىن.

دۇشمىنلر يىمىز بىزلرگە قرشى آلىب بارە ياتگن رۇجى، ساووق، يۇمشاق جىنگلر اۇچۇن مللىيردۇب داللىر حرج قىلە ياتگن بېر دوردە، بىزلر نىڭ اۇلرگە قرشى رۇجى جىنگ ايجاد قىلىشىمىز عىب، خىران قالرلى ايش بۇلە آلمىدى؛ بۇ پېردىكى عىب، خىران قالرلى نرسە، بېر مۇسلمان نىڭ نىمە اۇچۇن رسول الله صلى الله عليه وسلم نىمە ابن مسعود رضى الله عنه گە قىر: «الْحَرْبُ خُدَعَةٌ» جىنگ قىرىدۇر، دىب مَرَحَمَت قىلگنلر نى بىلمىلىگىدۇر، اكر بېر مۇسلمان بۇندىن فايدە لئە دىگن بۇلسە، تىزلىك بىلن تورلى- ھىل غىوانلر، لىقۇلر بىلن مۇتخىم قىلىنە دى.

بۇ پېردىكى قائىدە شۇكى، بېزىلر «أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» گە كۆرە حۇكم چىقە ريش يا يول كۆرسە تيش بۇيىچە دۇچار بۇلىشىمىز مۇمكىن بۇلگن برچە گىسلىكلردن اوزاقلشگن حالده، شرعى منبع لر يميزنى صلاحيت ايگە سى بۇلميش شورا فهميگە كۆرە ارايه بېرىشىمىز كيرك، اگر شخص چيقە رە ياتگن حۇكلرىدە خطا قىلە ديگن بۇلسە، شورانى واحد رعى اۇنى قىتە ريشگە قدير، اما اگر منە بۇ كيچيك شورانى اوزى خطا قىلە ديگن بۇلسە، بېر جايدە تۇريب قالە دى و آرتگە قىتە دى ياكى تكاملشيشى كيرك بۇلگن حاميله نابود بۇلە دى و استە سيكىنلىك بيلن اوزىنى شرعى وظيفە سىنى قۇلدن باى بېرە دى. كيچيك شورالرينىڭ اكثرىنى خطالرى هم كبر و هوايى نفسگە تابع بۇلىشلىكگە اۇحشە گن گىسلىكلرگە، اۇسش و تكاملشيش مرحلە سىنى درك قىلمسلىكگە، شورالرينىڭ بېر نيچە اۇلئيميگە بارىب تقلە دى.

بېزىلرينىڭ اۇلچاو معيار يميزنى، اۇلرينىڭ كىتتە راق شورالرنى تشكىل قىلىشگە و الله نى شريعىدىكى قانونلرنى اجرا قىلۇچى حۇكومتى تشكىل قىلىشگە يقىنلە شيش بارە سىدىكى رعبتلرى ياكى الله راضى بۇلگن واحد صفدن اوزاقلە شيشلرى، مبارزە دكى يشيل چيراغ قىلىب بىلگىلە نە دى و برچە جماعتلرنى خدا يحشى كۆرە ديگن مۇجد و موجد جماعتلرنى تشكىل قىلىشگە يقىنلە شيشى يا اوزاقلە شيشى معزانى بۇيىچە: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَّرصُومٌ. منە بۇ شخص يا جماعت يا شورا توغرى يۇلدە جايلشگىمى ياكى يۇق خطا يۇلدە كىتتېيىمى ثابت قىلە آلە ميز؟ ياكى اوندن آلدىنگى آيتگە دقت قىلگن حالده منە بۇ گۇرۇه و جماعت اوزىنى ادعاسيده راستگۇيىمى ياكى باشقە لرنى وحدثگە دعوت قىلىب اوزى تفرق و زليللىك يۇلدىن يۇرە ديگنلر جملە سىدىمى، يعنى الله تعالى اۇلر حقيده مرحمت قىلگن كيشيلرنى جملە سىدىمى، ايگە نىنى آيتە آلە ميز؟ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ. اى ايمان كىلتىرگن كيشيلر نيمە اۇچون قىلمىدىگن نرسە لرنى سوزلىسىزلر؟

يعنى اۇلرينىڭ شخصدن جماعت و كيچيك شوراگە و جماعتدن، كيچيك شورادىن كىتتە راق شورالر و كىتتە راق جماعتلرگە و نهايت مجاهدلرينىڭ شورا مجلسيگە يا حۇكومتگە، واحد

شۇراگە، واجد جَماعتگە وَ واجد اؤمَّتگە تامان اۈزىلمە گن حالده حَرَكتلە نيش اندازە سىيگە قَرَب اۈلرنى مَقصد اۈچۈن مَنفَعَتلى بۇلگە نىنى بىلىب آلە مىز. ياكى بۇلمسَم مَقصد اۈچۈن ضررلى بۇلگن، دىب تَعىنلِىمىز وَ اۈلر مَقصدگە ضرَبه اۈرِشە دى وَ تَفَرُّقى، مُسلمانلرنى كۈچىنى بىكارگە كىتكە زىش، ھمدە مُسلمانلرنى سَرگردان قىلىش يۈلئدە يۈرِشئىدى، دىبە آلە مىز، بۇندن تَشَقرى اۈلرنىنگ سۈزلرى قىلە ياتگن عَمَللرىگە قَرَمە – قَرشى بۇلىب، اۈلرنىنگ سۈزلرىگە ايشانىب بۇلمئدى.

مىعار، مُسلمانلر شَخصنىنگ كَنتە راق شۇرالرگە وَ نِهايت نُبوت مَنهَجىگە اسلامى حُكۈمَتگە ياكى اسلامى اضطرارى بَدَل حُكۈمَتگە وَ اۈلى الامر شۇراسىگە وَ واجد اؤمَّتگە وَ واجد جَماعتگە اۈزاق وَ يَقىنلىگىنى، ھمدە ماپىللىگىنى مِعزانى بۇيىچە اۈلچە نە دى.

بىرىنچى مَرَحَلە دە، تَوَجِدگە اىگە بۇلگن شَخصنى مَقصدگە نَسبتاً فايدە لى بۇلگن يا بۇلمە گنلىگىنى اۈننىنگ جَماعتگە يا اسلامى شۇراگە قۇشلىشى وَ تَشكىل قىلىنىشىگە نَسبتاً يَقىن يا اۈزاق بۇلىشىنى مِعزانىگە كۈرە اۈلچىمىز، جَماعت وَ يَحلىط شۇرا تَشكىل بۇلگچ ايسە، اۈننىنگ فايدە لى يا بىفايدە بۇلگە نىنى مِعزانىنى يَندە كَنتە راق شۇرالرنى تَشكىل قىلىنىشى وَ نِهايت شَرعى اَحكاملرنى اجرا قىلۇچى اسلامى حُكۈمَتنى تَشكىل قىلىنىشى وَ واجد اۈلى الامر شۇراسىنى، واجد جَماعتنى، واجد اؤمَّتنى تَشكىل قىلىنىشى اۈچۈن اۈلرنى قىلگن حَرَكتلرى وَ عَمَلىگە كۈرە اۈلچىمىز.

مَنه بۇ جَماعتنى يا شۇرانى عَمَللرى اَخىرىدە شَرىعت اَحكاملرنى اجرا قىلۇچى اسلامى حُكۈمَتنى وَ واجد اؤمَّتنى وَ واجد جَماعتنى تَشكىل قىلىشىگە يَقىنلە شە دىمى ياكى جَاهلىت يۈلىگە يۈرىب كىتىب بۇيوك مَقصددن اۈزاقلە شە دىمى؟ شۇنگە كۈرە بەها بىرە مىز.

مَنه شۇ شَكلدە مُسلمان شَخص اۈچۈن اَصلى مَقصدگە پىتىش يەنى بىر شۇراوى جَماعتنى تَشكىل قىلىنىشى ياكى اگر مَوْجود بۇلە دىگن بۇلسە بىر شۇراوى جَماعتگە تابع بۇلىش بىرىنچى اۈرىندىكى اَبزار جَسابلە نە دى. اۈننىنگ كىچىك شۇرالردن اۈجودگە كىلگن كَنتە

راق شۇرالرگە (باشقە چە اصطلاح بىلەن آيتكەندە اۇلرگە شۇرا مەجلىسى ھەم دىيىلە دى) ايرگە شىشى و حل بۇلىشى ايككىنچى ازار سئلە دى، وۇدگە كىلگن مەنە بو شۇراوى مەجلىسدگى اۇنىنگ آخىرگى مەقسەدى ھەم اسلامى حۇكومتى تەشكىل قىلىش و جەمئەتدگى اجرائى قۇدرتى گەسب قىلىش و نەھائەت بۇتۇن جەھان اۇلى الامر شۇراسىنى، وادە اجماعى و وادە اۇمتى و وادە جەماعتى تەشكىل قىلىنىشىدەن عبارت.

مەنە بو اسلامى حۇكومت تەشكىل بۇلگن پەندە جەماعت و جەماعتلرنى شۇراسى اۇز - اۇزىدەن نەمە سىنى قۇلدەن باى بىرە دى، چۇنكى اۇلر بو دۇرگە كىلىپ مۇجۇد بۇلگن نەرسە نى قۇلگە كىرىتىش اۇچۇن وۇدگە كىلتىرىلگن ايدىلر، جەماعتلرنى و جەماعتلردگى كىچىك شۇرالرنى سەلەب قالىش بۇيچە اياق تىزىب تۇرىپ اىلىشلىك، بىر نۇع ارتگە قىتىش بۇلىپ وەدەت اۇچۇن تۇسۇق جەماعتلە نە دى. ھەر بىر شەخس مەنە بۇندى فۇادە تۇرلى - ھىل آزابلردە يا ھىلمە - ھىل جەماعتلردە ايمەس، بلكى جىلفلردە، سىنفلردە، سىندىكالردە و شۇنگە اۇحششۇلدە فەالەيت قىلە آلە دى، چۇنكى تۇرلى - ھىل آزابلردە فەالەيت قىلىش، بو مۇسلمانلرنىنگ دركىنى خەقارت قىلىش و تىگىدەن تەفرقە تامانگە خەركت قىلىش دىمكىدەر.

شەخس و كىچىك شۇرانى جەماعتى آستە - سىكىنەلىك و كەنتە راق شۇرالردە حل بۇلىش آرقە لى، اۇلرنىنگ ئەملرى اسلامى حۇكومتى تەشكىل قىلىشگە و جەمئەتدگى اجرائى قۇدرتى گەسب قىلىشگە و نەھائەت بۇتۇن جەھان اۇلى الامر شۇراسىنى و وادە اجماعى و وادە اۇمتى و وادە جەماعتى تەشكىل قىلىشگە سەبب بۇلە دىمى ياكى اۇندەن اۇزاقلە شە دىمى؟ مەنە بۇلرنى مەزانىگە كۇرە جەھاندگى بىرچە سىتەم كۇرگن مۇستەغەپنلرنى عالى مەقسەدى اۇچۇن فايدە لى بۇلىشە دى يا خەزرر كىلتىرىشە دى. شۇ نەرسە نى اۇنۇتمەسلىك كىرككى، كىلە جەك انگلى و مەقسەدى روىش بىلەن اۇنى استەقبالىگە خەركت قىلە دىگن كىشىلرگە تىگىشلى، خەدەن تەشقرى اىختىاپ بۇلىش، فۇرستلرنى قۇلدەن باى بىرىلىشىگە سەبب بۇلە دى، اۇزىمىزنىنگ ئەمللرەمىز بىلەن بو دۇنيادە فۇرۇندلرەمىز و نىوۋە رە لرىمىز بىز بىلەن فەخلە نە دىگن آتە لر و آتە لر بۇلىشگە خەركت قىلىلىك و قىيامتەدە اللە نى راضىلىگىنى قۇلگە كىرىتىلىك.

جَمِيعَتِنْدَگى اَساسى قُدْرَت جَمِيعَتِنْدَه مَوْجُود بُولْگَن اِينْگ كِچِيك شُورالْردَن كِليِب چِيقَه دى وَ
اَسْتَه – سِيكِينْلِيك بِيْلَن كَنْتَه راق شُورالْردَه وَ نِهائِت مُسْلِمَانلَرِنِيْگ وَاِجْد اُولى اَلْمَر
شُوراسِيْگَه اَيْلَه نَه دى. بِيْزَلَر كِچِيك شُورالْرنى اِيجاد قِيْلِيْش وَ اِيخْتِيَاط قِيْلِيْشْگَه، سَقْلَب
تُوْرِيْشْگَه جُوْدَه هَم كُوْپ اَهْمِيْت بِيْرَه مِيْز، لِيكِن بُو شُو شَرَط بِيْلَن بُولِيْشِي كِيْرَكِكِي، مَنَه بُو
شُورالْر حُوْدِدِي كِچِيك اَرِيْقَه لَر سِيْنْگَه رى بِيْر- بِيْرِيْگَه قُوْشِيْلِيْب كِيْتِيْشِي وَ بِيْر بُوْلْدَه بِيْر-
بِيْرِيْنى قُدْرَتِيْدَن فَايْدَه اَنْگَن حَالْدَه حَرَكَتلَرِيْنى دَوَام اِيْتْتِيْرِيْشْلَرى لَازِم.

اَگَر مَنَه بُو كِچِيك شُورالْر اَنْگَلِي وَ مَقْصَدَلِي رُوِيْشْدَه اُوْزْرا مُتَّجِد بُوْلْمَس اِيْگَنلَر، حُوْدِدِي
كِچِيك اَرِيْقَه لَرْگَه اُوْحَشَب مَعْلُوْم مَسَافَه دَن سُوْنْگ بِيْرْگَه سِيْنْگِيْب كِيْتِيْشَه دى وَ يُوْقَالِيْب
نَابُوْد بُولِيْشَه دى. كِچِيك شُورالْرنِيْگ اَنْگَلِي وَ مَقْصَدَلِي رُوِيْشْدَه مُتَّجِد بُولِيْشِي اَرَقَه لى كَنْتَه
راق شُورالْر وَ كَنْتَه قُدْرَت وَ بُوْيُوْك غَلْبَه قُوْلْگَه كِيْرِيْتِيْلَه دى.

شُبُهَه سِيْز مُتَّجِد حَالْدِگى جَاهِلِيْت بِيْلَن مُبَارَزَه قِيْلِيْش وَ جِهَادْده فَقَط اَنْگَلِي وَ مَقْصَدَلِي، حَرَكَتْلَه
نُوْچى اِتْحَادْگِيْنَه – بُولِيْب هَم اُو "اُوْچ كَنَل" نى يُوْلَى اَرَقَه لى بُولِيْشِي كِيْرَك – مُسْلِمَانلَرِنى
نَتِيْجَه گَه يَقِيْنَلْشْتِيْرَه اَلَه دى، اَگَر نُبُوْت مَنَهْجِيْگَه اَسَاسلَنْگَن اِسْلَامى حُكُوْمَت مَوْجُود بُوْلَه
دِيْگَن بُوْلْسَه، بُو اِيْنْگ يَحْشِي، سَاغْلَام كَنَل حِسَابْلَه نَه دى وَ اَگَر اُو مَوْجُود بُوْلْمَسَه، اِسْلَامى
بَدَل حُكُوْمَت اِيْنْگ يَحْشِي اُوْرِيْنَبَاسَر بُوْلَه دى، اَگَر اُو هَم مَوْجُود بُوْلْمَسَه، فَقَط بَرْچَه
گُوْرُوْهَلَر وَ مُجَاهِدلَرِنِيْگ جَمَاعَتِيْنى وَاِجْد شُوراسِيْنى مَجْلِيْسِيْدِگى اَنْگَلِي وَ مَقْصَدَلِي
وَ حَدْتْگِيْنَه اُوْچِيْنْچى اُوْرِيْنى اِيْگَلِيْدِي، بِيْزَلَر مَنَه بُو "اُوْچ كَنَلنى" "اُوْچ اَبْزَار" صِيْفَتِيْدَه تِيْلْگَه
اَلَه مِيْز، مَنَه بُو "اُوْچ اَبْزَار" دَن تَشْقَرِيْدِگى هَر قَنْدى شَكْلْدَه، قَالِيْبْدَه فَعَالِيْت اَلِيْب بَارْگَن
كِيْشِيْلَر، "اُوْچ اَبْزَار دَن اَجْرَلْگَنلَر" دِيْب نَامْلَه نَه دى، اُوْتْگَن تَرِيْخ شُوْنى كُوْرْسَه تَه دِيكِي، مَنَه
بُو اُوْچ كَنَلْدَن بَاشْقَه كَنَللَرْدَه حَرَكَت قِيْلْگَن كِيْشِيْلَر هَرْگِيْز جِهَادْنى شَرْعى نَتِيْجَه سِيْنى قُوْلْگَه
كِيْرِيْتْگَن اِيْمَسَلَر.

مَنَّهُ بُوْنِي تَحْمِيْنًا هَمَّه "اُولَى الْاَلْبَاب" وَ جِهَادِنِي، اِنْفِلَابِنِي مُنْخَصِّصْ اَوْلَمَالِرِي قَبُوْل قِيْلِيشْغَن، اَمَّا جُوْدَه كُوْپچِيْلِيك قَصْدَدَن يَاكِي اِيْسْتَه مَه كَن حَالَدَه خَطَا يُوْلَدَن يُوْرِيْشَه دِي، مَنَّهُ بُو خَطَا لَر اِيكِي يُوْل بِيْلَن اُوْرِيْنِي كُوْرِسْتَه تِيْشِي مُؤْمِكِيْن: بِيْرِي قَصْدَدَن خَطَا يُوْلَدَن يُوْرَه دِيْغَن مُنَافِقْلَر، سِكُوْلَارَزْدَه لَر تُوْدَه سِي طَرَفِيْدَن، اُوْلَر شُو بَهَانَه لَر وَ اِسْلَامِيْگَه اُوْحْشَه كَن شُبُهَه لَر بِيْلَن تُوْرَلِي- هِيْل، رَنگَا- رَنگَا اَحْزَابَلَرْنِي يَسْشَه دِي وَ سِكُوْلَارِيْسْتِيْك قَانُوْنَلَرگَه بِنَانَا، هَمْدَه مُسْلِمَانَلَرْنِيْغ بِيْر قِيْسَمِيْنِي سَفَرَبَر قِيْلِيْش بِيْلَن تَشْقِي بَاسْقِيْنچِي كَافِر سِكُوْلَارِيْسْتَلَرْنِيْغ، مَحَلِّي مُرْتَدَلَرْنِيْغ، مَحَلِّي طَاغُوْتَلَرْنِيْغ اُوْپِيْنلَرِيْدَه اِيْشْتِرَاك اِيْتِيْشِنِي قَصْد قِيْلِيْشَه دِي، اُوْلَرْنِي يَنَه بِيْرِي شَرِيْعَتْغَرَا مُجَاهِدَلَر بُوْلِيْب، اُوْلَر تَرَقَاق جَمَاعَتَلَرْنِي وَجُوْدْگَه كِيْلْتِيْرِيْش بِيْلَن يِكْگَه وَ جَمِيْعِيْتَدَن، شَرَعِي "اُوْچ اَبْزَارَدَن" اَجْرَلْگَن حَالَدَه، اَدْمَلَرَدَن وَ بَاشْقَه شَرِيْعَتْغَرَا جَمَاعَتَلَرَدَن، شَرَعِي "اُوْچ اَبْزَارَدَن" جُوْدَا يُوْلْنِي تَنَلَه شَه دِي، مَنَّهُ بُو هَم اَشْكَار تَفَرُّق سَنَلَه دِي، اَمَّا بَاشْقَه بِيْر رُوْش بِيْلَن عَمَلْگَه اَشِيْرِيْلْگَن.

مُسْلِمَانَلَرْنِي اُوْرْتَه سِيْدِيْگِي مَنَّهُ بُو تَفَرُّق وَ دَسْتَه لَرگَه بُوْلِيْنِيْش، هَاخ سِكُوْلَارَزْدَه لَر وَ مُنَافِقْلَر تَامَانِيْدَن عَمَلْگَه اَشِيْرِيْلْسِيْن، هَاخ شَرِيْعَتْغَرَا مُجَاهِدَلَر تَامَانِيْدَن عَمَلْگَه اَشِيْرِيْلْسِيْن، هَر قَنْدِي صُوْرْتَدَه بُو سِكُوْلَارِيْزِم دِيْنِيْگَه وَ اُوْنِيْغ مَحَلِّي نُوْگَرَلَرِيْگَه قِيْلِيْنْگَن جِيْذَمْت جِسَابَلَه نَه دِي. چُوْنِكِي تَشْقِي سِكُوْلَار بَاسْقِيْنچِيْلَر وَ اُوْلَرْنِيْغ مَحَلِّي نُوْگَرَلَرِي اُوْزَلَرِيْنِيْغ سَقْلَه نِيْب قَالِيْشَلَرِي وَ مُسْلِمَانَلَرْنِيْغ تَوْجُدِي وَ بِيْرَدَمَلِيْگِي بِيْلَن مُبَارَزَه قِيْلِيْش وَ وَحْدَتْگَه، مَقْصَدْگَه اِيْگَه شَرِيْعَت طَرَفْدَارَلَرِيْگَه دِقَقْتَنِي جَمَلْش اُوْجُون فَرِيْب بِيْرُوْچِي اَزَادَلِيْكِنِي بِيَان قِيْلِيْشْگَه يَاكِي دِيْمَاكْرَه تِيَه شِيْعَارَلَرِي اَسْتِيْدَه بِيْر نِيْچَه دَسْتَه لِيْكْگَه، تُوْرَلِي- هِيْل اَحْزَابَلَرگَه وَ رَنگَا- رَنگَا جَمَاعَتَلَرگَه اِيْخْتِيْاج بَار. لِيْكِن بُوْنْدِي وَبِرَانْگَر پَرَاگَرَمَه نِي اُوْزَلَرِي نُوْغَرِيْدَن- تُوْغَرِي اَجْرَا قِيْلِيْشْگَه قَادِر بُوْلْمَه كَنَلِيْكَلَرِي سَبَبَلِي، مُسْلِمَانَلَرْنِي اُوْرْتَه سِيْدَه مَوْجُوْد مُنَافِقْلَر وَ سِكُوْلَارَزْدَه لَرْنِيْغ اَدْشْگَن حَرَكَتَلَرِيْگَه مِيْدَان بِيْرِيْش اَرْقَه لِي اَنْتِيْتِيْرَه نِي وَجُوْدْگَه كِيْلْتِيْرِيْشَه دِي وَ بُوْنِي نَنِيْجَه سِيْدَه اُوْزَلَرِيْنِيْغ نَظَرَلَرِيْدِيْگِي تَفَرُّقَه بَاعْت بُوْلِيْشَه دِي، اُوْزَلَرِيْنِي حَاكِيْمِيْتَلَرِيْنِي اَسْتِيْدِيْگِي مُسْلِمَانَلَرْنِي مَنَّهُ بُو يُوْنَه لِيْشْگَه هِدَايْت قِيْلِيْش هَم اُوْلَر اُوْچُون بِيْر تَامَانَدَن جُوْدَه كَتْتَه

مُوقِّعَاتِ حِسَابِهِ نَهْ دِي. رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحَمَتِ قِيلِغَنَلَرِكِي: إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ: إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ.^{۱۴۸} آدمَلرگه اوتگن پيغمبرلردن قالگن سوزلردن بيري شوکی: اگر حياگه ايگه بولمسنگ، نيمه ني هاحله سنگ شوني قيل. بيزلرني هم منه بو بي حيا سگولارزده لر اوچون بوندن باشقه سوزيميز يوق، اولر بوتون جهان کافرلريني و محلي مرتدلرني قوليده اسباب بوليپ قاليشگن.

اما بوتون جهان سگولار کافرلر و محلي مرتدلر، منافقلر و محلي سگولارزده لر اوچون کتته موققتلردن بيري شوکی، قوراللي شريعت طرفداري بولگن مجاهدلر هم خوشيار بولمه گنليکلى سببلى، منه بو باتفاقه توشيشيپگن، بو حاضرده ماده گه ايلنگن، کيمگه قرسنگيز اوزيني جزبي بارليگى يا الاهيده گوروهى بارليگى بيلن مفته نه دى، منه بو ماده گه بيريلىشلر بعضيلر اوچون اوزاقراقه چوزيلىشى مومکين و اولر اويغانمسليکلى هم مومکين، نتيجه ده بو اولر اوچون هلاکتلى باتفاقه ايله نيشى و استه – سيکينلىک بيلن شريعت طرفداري بولگن مجاهدلرني قريپ بيريپ تفرقنى، ايچكى جنگلرني کاميگه تارتيب کيتيشى مومکين، ياكى اينگ گميده بويروق و حدتيسيز، عمل و حدتيسيز قاليشليگه، همده ايچكى جنگلردن امان قالگنلرى هم معلوم مسافه دن سونگ كيچيك اريچه لرگه اوحشب نابود بوليپ کيتيشلرى، پيرگه سينگيب کيتيشلرى ياكى اوزلريني سقلاب قاليش اوچون طاغوتلر بيلن کيليشيشگه مجبور بوليشلرى و جاهليت باتقاغیده يششگه تن بيريلىلرى هم مومکين.

قوراللي شريعت طرفداري بولگن حرکتلردگى يکگه حالده عمل قيليشدن کوره جملنگن، متحد بير جماعتنى کورينيشيده عمل قيليش کيرک، ديگن فکردگى بيزلرينگ منه بو برادرلريميز، اصليده کتته قدلرني تشلشگن، ليکن اکثر برادرلريميز نينگ كيچيك جماعتلرى هم شوراکه تابع بوليشمه گن، بلکى بير شخصنى اطرافيده ايله نيپ يوره دى،

شۇنى اۋزى ھم يىكگە لىك حسابلە نە دى، ياكى اكر دە سىلاولر اۋتگە زىلگچ، اۋزگرمىدى، اكر بىر از چرچاغىنى چىقە رىش اۋچون كىنگن بۇلسە، يئە قىتە دن اولگى جاپىگە قىتیب كىلە دى و اۋنى جزى و جماعتى ھم اۋشە خۇدودە تۇحتب قالىب كىتە دى، اۋ اۋزىنى جزىنى مۇقدسلىك حالتىگە آلىب بارە دى، اۋ منە شو مرحلە دە قالە دى و باشقە جماعتلرگە قوشىلىب كىتە راق شورا تشكىل قىلىشنى ھاحلە مىدى. اكر اسلامى بدل خۇومت موجد بۇلسە ھم، بو خۇومتى فايدە سىگە اۋزىنى حل قىلىشگە حاضر بولمىدى و اۋزىنى كۈچىنى كىتە راق قۇرتنى اىختىيارىگە بىرىب كىتە راق مقصدگە پىتىش اۋچون دىقت - اىتبارىنى جملە مىدى.

بىزلر نىنگ منە بۇندى "اۋچ اىزار دن اجرلگن" برادرلر مىز، تورلى - ھىل اىزارلر دە و ھىلمە - ھىل جماعتلر دە قىتە - قىتە كۈرىنىب قالىشە دى، اكر اۋلر نىنگ سقلە نىب قالىشلرى اۋچون جاھلىتنى و سىكۇلارىزم دىنىنىنگ نوگرلرىنى كىلرە سىە سۇولرى جارى بولمىسە - عادتە بۇندى سۇولر آلبتە آقىب تۇرە دى - اۋلر اۋتكىنچى ھىجانلرگە، جىسائتلرگە تابع بولىشە دى و "تمكىن" بىلن اىمس، فقط "نكايە" بىلن كۈنگىلرىنى حۇش قىلىب يۈرىشە دى، كۈپىنچە اۋلر تلان - تراج قىلىش، باسقىنچىلىك، بۇزغۇنچىلىكنى قىدىرىش بىلن مشغول بولىشە دى، منە بو اىشلرنى عملگە اشىرىش اۋچون ھم وحتت ارقە لى عۇوم مۇسلمانلرنى سقربر قىلىش ارقە لى واد اۋمتنى و واد جماعتنى قىتە رىشگە و نۇوت منھجىگە اساسلنگن اسلامى خۇومتى قىتە رىشگە اۋحشە گن ارزولرگە اىختىجالرى ھم يۇق. چۈنكى منە بو "اۋچ اىزار دن اجرلگن" برادرلر نىنگ حرگت و عمل قىلىش يۈلى آيتىب اۋتىلگن يۈلگە بۇتۇنلى قرمە - قرشى جاپلشگن. اكر اۋلر صۇبتلر يە وحتتى و واد اۋمت و واد جماعت و اسلامى خۇومت تامانگە قىلىنگن حرگتنى ادعا قىلسە لر ھم، بو شرىعت طر فدارى بۇلگن مجاھدى و عدە سىدن كۈرە كۇپراق سىلاو پىتىدىكى جاھلى مجلىسنىنگ وكىللرىنى اىچى بۇم - بۇش شىعارىگە اۋحشىدى. اۋلر نىنگ اىنگن سۇزلرى بىلن قىلگن عملرىنى اۋرتە سىدىكى زىتتى آسانلىك بىلن تشخىص بىرسە بۇلە دى، اۋلر قندى قىلىب اۋزلرىنى لىم تۇولون ما لا تۇولون گە

اۈزلرینی شامل قیلگن و اۈزلرینی كَبْرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ اللَّهُ نِي غَضَبِيگه، كيننه سيگه شامل قیلگن بولسه لر، اۈزلرینی آشكاره الله اۈلرنی یحشی كۆره دیگن و بیر واحد قور غاشیندیک صندقی كیشیلردن جۇدا قیلیشه دی، چۇنكى: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَّرْصُومٌ .

يَنَدَهُ أَجِيقْرَاقٍ، مَيَدَهُ أَب سِيزلرگه عَرْض قِيلَه دِيگن بُولسَم: حَاضِرْگي پَيْتَدَه حَرَبِي يَإِ إِدَارِي بِيَر مَقَامْدَگي كِيشِينِي اۈلدِيرِيش اۈچُون وَحَدْتْگه، تَشْكِيلْشِيْشْگه وَ تَشْكِيلْشِگن اَدْمَلرْگه اِيخْتِيَاچ قَالْمَه گن. اَسْلَحَه هَم، پَارْتِلَاوچِي مَادْدَه لَر هَم، اۈنْدَن فَايْدَه لَه نِيْش رَوِيْشِي هَمَه نِي اِيخْتِيَارِيْدَه مَوْجُود نَرْسَه، بُو فَقَط بِيَر جِسْمَانِي رِيَاكْسِيَه بُولِيْب، بُوْتُون جَهَان بُوِيْچَه ثَابِت شَكْلْگه اِيگه، اۈنِي ظَاهِرْدَگي شَكْلِي جُودَه هَم هَيَاجَانْلِي، اَمَّا حَقِيْقَتَدَه اِيْسَه بُو عَمَل حَاكِم بُولِيْب تۈرْگن سَبِيْسْتِيْمَه اۈچُون كَامِلًا زِيَانْسِيْز. نِيْمَه اۈچُون؟ حَاضِر شُونِي سِيزلرْگه اِيضَاْحَلْب بِيَرَه مَن اِن شَاءَ اللَّهُ.

مُسْلِمَانلَر عَمْر اِبْنِ خَطَّابِ اِسْلَامْگه كِيْرْگَنْدَن سُونْگ، يَحْلِيْط حَالْدَه وَ كُوْپْچِيْلِيْك بُولِيْب يۈرْگن حَالْدَه گَعْبَه تَامَانْگه كِيْلِيْشَه دِي، مَنَه بُو قُدْرَتْنِي اَبْزَارِي حِسَابْلَه نَه دِي. اَبُو بَصِيْر رَضِيَّيْ اَللّٰهُ عَنْهُ حُدِيْبِيَه پِيْمَانِيْگه كۈرَه قُرِيْش سِكۈلَارِيْسْتَلْرِيْگه تَپْشِيْرِيْلْگن وَ اَسِيْرْلِيْكْدَن قَاچِيْب كِيْتْگن پَيْتِيْدَه، دِيْنْگِيْزِي سَاْحِيْلِيْدَه اَصْلِي، مُشْتَرَك دُشْمَنْگه قُرَشِي مُسْتَقِيْل جَنْگِي يۈْلْگه قۈْيَه دِي، مَدِيْنَه گه يَانْمَه – يَان مَكْگه دَگي سِيْتَم كۈرْگن مُسْلِمَانلَر اۈچُون اِضْطِرَارِي بَدَل بَرَه نِي وُجُودْگه كِيْلْتِيْرَه دِي، بُو هَم قُرِيْش سِكۈلَارِيْسْتَلْرِيْني اَرْتْگه چِيْكِيْنِيْشْگه مَجْبُور قِيلَه دِيگن قُدْرَتلَرْدَن بِيْرِي حِسَابْلَه نَه دِي، بۈنْدَن سُونْگ قُرِيْش سِكۈلَارِيْسْتَلْرِي قۈْيِيْدَگِيْچَه اِعْلَان قِيْلِيْشْگه مَجْبُور بُولِيْشَه دِي، بِيْزَلَر قَاچِيْب كِيْتْگن مُسْلِمَانلَرْنِي قَيْتَه رِيْش شَرَطِيْنِي بِيْكَار قَيْلَه مِيْز، مَدِيْنَه گه كِيْتِيْشْنِي هَاْحَلِيْدِيْگن هَر بِيْر مُسْلِمَان كِيْتَه وِيْرْسِيْن، بِيْزِيْنِي اۈلَر بِيْلَن اِيْشِيْمِيْز يۈق. رَسُوْل اَللّٰهُ صَلَّى اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَم مَنَه بُو پَرْتِيْزَن بَرَه نِي، گۈرۈهْنِي مَدِيْنَه گه دَعَوَت قِيلَه دِيْلَر، اِضْطِرَارِي حَالْت اۈرْتَه دَن كۈتَه رِيْلْگِچ، مَنَه بُو گۈرۈه هَم بَاشْقَه مُسْلِمَانلَرْنِي اَرَه سِيْدَه حَل بُولِيْب كِيْتَه دِي، مَنَه بُو اَشْكَار قُدْرَت بُولِيْب اَصْلِي مَقْصَدْنِي يۈلِيْدَه وَ اَصْلِي دُشْمَنْگه قُرَشِي اۈزِيْنِي وَظِيْفَه سِيْنِي بَجْرَه دِي.

جاھلی و سڳولار جَمِيعَتَدَه هَم جَمِيعَتَدَه چكَلنگن بېر صِيفِنِنگ جُوَدَه مُعْتَدِيل ايش تَشَلَه شى، صِيفِن اَعْضالَرِينِنگ اوزيگه ايشانچىنى كُوچَه پيشيگه ياكى صِيفِنلَر دَگى بېر دَمليكنى اوسيشيگه يا حاكِم بُولِيب تۇرگن ايسنَلَمَه گن شَرائِطِنى اوزگه ريشيگه اوحشه گن مُهَم نَتيجَه لَرگه سَبَب بُولَه دى؛ اورتَه دَه اگَر حُكُومَتگه تِيگيشلى بېر مَعْمُور اُولدِير يَلَه دِيگن بُولَسَه، بُو فَقَط نَظارَتنى يَنْدَه كُوچَه پيشيگه سَبَب بُولَه دى وَ اُونى اورنيگه باشقَه بېر مَعْمُورنى تَعيينلَه شَه دى، بُو اَساسى اِجْتِمائى قَدَر - قِيَمَتلَر دَن حالى نَرَسَه دۇر، اينگ يَحشى حَالَتَدَه ايسَه فلانچى مُشركِنينگ سَعَد اِبْنِ اَبى وَ قَاص رَضِىَ اللهُ عَنْهُ نى تامانيدَن باشى اوزيلگن پِيْتِيدَه، اُونى قَدَر - قِيَمَتىنى قَدَرلَه گن حَالَدَه، اُونى عَوَضِگه شَخْصى قَصاص اَلِيَنَه دى، بُونى فايده سى وَ قِيَمَتى هَم مُسلمانلَرنى چُونتَه گِيگه تۇشَه دى، اَمَّا حاضِرگى وَ ضِيعَتَدَه مَنَه بُو شَخْصى قَصاصنى عاقبتلَرى، زيانلَرى جَمِيعَتَدَگى جُوَدَه كُوپ مُسلمانلَر نينگ حَيَاتىنى قُولَدَن باى بېر ييشى بِيَلَن كِينگه يِيَب كِيَتَه دى، مَنَه بُو مُعَامَلَه يۇز فائز ضَرر لِيدُور، چُونكى بېر مُسلماننِنگ حَيَاتىنى قِيَمَتى اُولدِير يَلِيشى واجِب بُولگن مِينگَلَب اَصلى كافِرلَرنى حَيَاتىگه بَر اَبَر، ايندى بېر كافِرنى اُوليَمى سَبَبلى بېر نِيچَه مُسلماننى حَيَاتى فُربان بُولِيشى حَقِيدَه گِپِر مَسَه هَم بُولَه دى. بُو يَحشى تِينگَلَمَه اِيَمَس، اگَر بَرچَه مُسلمانلَر نينگ حَيَاتى اِسلامى حُكُومَتنى وَ وَاِجِد اُولى الامر شُوراسىنى وَ وَاِجِد اُوْمَتنى وَ وَاِجِد جَمَاعَتنى تَشَكِيل قِيَلِيش يُولِيدَه صَر فُلَنَسَه، بُونگه اَرز بِيدى، اَمَّا جِهَادِگه اوحشه گن مَنَه بُو قَصاص اَلِيشىنى يا تِينگَلَمَه نى فايده لى دِيپ اَيْتِيب بُولَمِيدى.

اَلْبَتَه اوزيگه حاص سِياسى شَرائِط اَسْتِيدَگى مُوقَفِيَتلى، حَرَبى حَرَكَتلَرگه قُول اُوريش بېر شَهَرَدَه يا ولايَتَدَه وَ حَتى بېر دَوْلَتَدَه حاكِم بُولگن طَبَقَه نى سَراسِيَمَه گه ساليشى مُمكِن؛ اَمَّا حاكِم بُولگن سِيستِيَمَه دَگى بُو چَلگشلىك، تَرْتِيبِيزلىك قِيَسَقَه مُدَدَت دَوام اِيَنَه دى. جاھلى حُكُومَت سِيستِيَمَه سى فَقَط چيگَرَه لَنگن نوقطَه دَگى بېر نِيچَه مَعْمُورگه وَ بېر نِيچَه وزيرنى اُورنى اَلَمَه شِيشِيگه سُوِيَه نِيَب قالگن اِيَمَس، بُو حُكُومَت اُولر اُولدِير يلسَه يۇقاليب كِيَتَمِيدى. حُكُومَت اوزيدَگى حَلق تامانيدَن قُولَلَب - قُوتلَه نِيشى وَ اِيختيار يدَگى كُوچلَر سَبَبلى، هَميشَه يَنگى تاشلَرنى قُولگه كِير يَتِيشگه قَادِر، جُوَدَه هَم اَسان اُولرنى اُورنينا تُولدِيرَه دى.

شۇ شەكلىدە خۇكۇمەت سېستېمە سى ئالدىنقىدىكى ئۆزىنى ئىشلىتىش دىۋام ئىتتىپاقىدىكى ۋە خەتتىكى زىيان
پىتىمىدىكى بۇلىپ قالە دى. چۈنكى مەنە بۇندى كىچىك ئىشلەر ئۆزى ۋەكىسىنە قىلە دى ۋە سادىر
بۇلە دىگەن خادىمە ئۆزى قىر شىسىدە خۇشيار بۇلىشقا چەتتە دى، مەنە بۇ ئادەملەرنى ئاجرىتىش
گۇرۇھلارنىڭ ئەنە بۇ سېستېمە گە كۇرسىتىش جەمئىيەتنى بىر قىسىمغا ئايرىشقا ئە دى.

بۇنى قىر مە - قىر شىسىدە "ئۇچ ئازادەن ئاجرىتىش" شەخسى ۋە يا گۇرۇھلارنى، ئازادەلەرنى
شەكىللىگەن قىلىش بۇندى يەككە خەتتەر، ئانگلى ۋە مەقسەتلى رەئىيەت كىنىگ - قىر اولى ئىسلامى
ۋەدەت ۋە ئىبۇت مەنەجىگە ئاساسلانغان ئىسلامى خۇكۇمەتنى تەشكىل قىلىش سىرى خەتتە ئە ياتقان
شەرىئەت تەرىقىتى بۇلغان مۇجەھىدلەرنى جەمئىيەتنى پايە سىگە جەدە زىرە ئۆزى بىر مەنە
تەئىر ئۆزى كۇرسىتە دى.

ئەگەر شەخس بىر ئىنگىل ئىسلامى يا قۇلدە يەتسەن بامە بىلەن بىر مەلئەت مەقسەتلىگە پىتەگە زە
دەيگەن بۇلسە، شۇر ئۆزى ۋە شۇر ئۆزى مۇجەد جەمئىيەتنى ۋە ئىسلاملارنى ئۇمۇمى جەمئىيەتنى
تەشكىل قىلىشنى نىمە فەيدە سى بار؟ رەئىيەت ئىسلامى ئۆزى ۋە سەم ئۆزى جەمئىيەتنى يا ئۆزى
تەرىقىتى ئۆزى ئۆزى باشىدە ئاق ئەل مەقسەتلىرىنى قۇلگە كىرەتە ئەلەمىدىمى؟ ۋە
مەدەنە دىگەن ئىسلامى خۇكۇمەتنى تەشكىل قىلىش پىتەگە چە ئەنە ئۆزى قىناقلىرىگە، ئۆزى
گە چەتلىكلىرىگە، مۇشەكەتلىرىگە سەبەب - ئاقەت قىلىشقا مەجبۇر بۇلمەيدۇمى؟

ئۇمۇم ئىسلاملارنىڭ ئانگلى ۋە مەقسەتلى قۇدرەت مەيدانغا كىلىشنى ئۆزىگە بىر مەقدار پىراق ۋە
بىر بۇلك قۇرغاشىن بىلەن رەئىيەتنى مەيدانغا چەت رەئىيەت ئىسلامى خۇكۇمەتنى تەشكىل
قىلىشنى، شۇندى ئۆزى بۇ ئۆزى ئە ئەلەمىدىمى، ھەجەتتى ۋە مۇجەد شۇرادىگە سەبەب ئۆزى
تەشكىللىشىشنى ۋە ئەنە ئۆزى مۇشەكەتلىرىنى نىمە كىرەتە بار؟ بىر نىچە ئەسكەرنى يا دۆلەت
مەقامىدە ئۆزى ياتقانلارنى ئۆزى بىر نىچە بامە نى پارتلە تەش ئۆزى، ئاقەت
خۇكۇمەتلىرىنىڭ كۇزگە كۇرەنەن گەتتە كىشىلەرنى مەخسۇس بۇتۇن جەمئىيەتنى سەكۇلار ئىستىراتېگى
جەمئىيەتنى سەكۇلار ئىستىراتېگى تەشقى سەكۇلار ئىستىراتېگى ۋە مەللى سەكۇلار مۇتەئەل، مۇتەئەل،

سِكُّوْلار زَدَه لَر قِيلِگَن خَطَالرِيدَن پُوشِيمان بُولسَه لَر وَ حَلَقَدَن عُدْر سُوْرَش بِيْلان اُولرني ايسْتَكْلرِيگَه تَسْلِيم بُولسَه لَر وَ اَلله نِي شَرِيْعَتِيْدَگِي قانُونلرني اِجْرا قِيلِينِيشِي اُوچُون مُسْلِمانلرگَه رُحْصَت بِيْرَسَه لَر ياكِي اُولرني اُولرلر تُوْگُونلرني بِيْلگَه لَرِيگَه اَرْتِيْب مُسْلِمانلر نِينِگ دِيارلرني تَرَك قِيلسَه لَر، بُو حَالْتَدَه شَرِيْعَت وَ وَحْدَت طَرَفداري بُولگَن مَقْصَدلي مُجَاهِدلر نِينِگ حَرَكْتِيْنِي وَ مُجَاهِدلر نِينِگ اِنْقِلَابِي تَشْكِلاتِيْنِي كِينِگَه بِيشِيْنِي نِيْمَه كِيرْگِي بار؟ عَقِيْدَه وِي، مَنَهجِي مَجْلِيْسلرني، حَلَقَتِي قُوْز غَه تِيشِيْنِي وَ عُمُومِي سَفَر بَر لِيكْنِي مُصِيْبَتلرِيگَه صَبْر - طاقْت قِيلِينِي وَ باشقَه نَرَسَه لَرني نِيْمَه كِيرْگِي بار؟

اچيق وَ رَوْشَن كُورِيْنِيْب تُوْرگَه نِيْدِيك "اُوچ اَبْزاردَن اَجْرلگَن" لَر نِينِگ بُو حَرَكْتلرِي رَسُول اَلله صَلَّى اَلله عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ نِينِگ اِسْلامِي حُكُومْتلرِي مُخَالِف كِيشِيلرني تِيْرار قِيلِيش اُوچُون بِيْرگَن وَ اُونِينِگ هَمَه قُدْرَتِي وَ ثَمْرَه سِي مُسْلِمانلر نِينِگ چُونْتَه گِيگَه تَوْشَه دِيگَن وَ بِيْر كِيشِي تامانِيدَن عَمَلگَه اَشِيْرِيْلَه دِيگَن بُو يَرُوقْلَرِيگَه اُوْحْشَه مِيْدِي، حَتِّي بُونْدِي حَرَكْتلر اِسْلامِي بَدَل حُكُومْتلر تامانِيدَن هَم عَمَلگَه اَشِيْرِيْلَمِيْدِي ياكِي بُونْدِي حُكُومْتلر مَوْجُود بُولْمَه گَن تَقْدِير دَه حَتِّي مُسْلِمانلر نِينِگ مَوْجِد شُوراسِي طَرَفِيدَن هَم عَمَلگَه اَشِيْرِيْلَمِيْدِي. دِيْمَك مَنَه بُونْدِي حَرَكْتلرگَه قِياسلَه گَن حَالَدَه بُو بَرادَرلر يَمِيْز اُولرلرني عَمَللرني اَساسلي اَلِيْشَمِيْدِي.

"اُوچ اَبْزاردَن اَجْرلگَنلر" نِينِگ مَنَه بُو يَكِگَه حَالْدَگِي حَرَكْتلرِي وَ كُور - كُورانَه تِيْرارلرِي وَ نِكاِيَه نِيْتِيگَه كُورَه قِيلِينَه دِيگَن بامَبَه اُورْنَه تِيْشَلر، مَنَه بُو اُوچ مَنَبَعَدَن صَادِر قِيلِينَمِيْدِي وَ اُولر عُمُومِي سَفَر بَر لِيك زَمِيْنَه سِيْدَن هَم مَحْرُومدُورلر، اُولرني قِيلِگَن اِيْشَلرني قَبُول قِيلِيْب بُولمِيْدِي، چُونِكِي اُولا اُونِي فايدَه سِي مَنَه بُو اُوچ مَنَبَعگَه بِيْتِيْب كِيْلَمِيْدِي وَ مُسْلِمانلر نِينِگ اَلْدِينِگَه سَرِي قِيلِگَن حَرَكْتلرني كُوجِيْتِيْرَمِيْدِي وَ اُولرگَه كُوج - قُوت بِيْرَمِيْدِي. اِيكِيْنچِيْدَن اِيْسَه اِينِگ يَحْشِي حَالْتَدَه حاضِرگِي دُورْدَگِي جَاهِلِيْتِيْنِگ اُورْنِيگَه باشقَه بِيْر جَاهِلِيْتِيْنِي كِيلِيْشِيگَه وَ حاضِرگِي طاعُوتِيْنِگ اُورْنِيگَه باشقَه بِيْر طاعُوتِي قُويْلِيْشِيگَه باعْث بُولَه دِي، اَكْتَر حَالْتَدَه اَلْدِينِگِي طاعُوتلردَن كُورَه بَتْتَرراق بُولَه دِي وَ بُولگَن، اُوچِيْنچِيْدَن اِيْسَه مُسْلِمانلرگَه اِيْمانِي تَعْلِيم بِيْر بِيْلِيْشِيْنِي وَ مُسْلِمانلر نِينِگ مَنَهجِگَه اِنْد بِيْلِيْملرني رالِينِي اَرزِيْمَس،

أَهْمَيْتَسِيْز قِيْلِيْب كُوْرَسَه تَه دِي وَ مُسْلِمَانْلَرْنِي قُدْرَتْسِيْز، ضَعِيْف قِيْلِيْب كُوْرَسَه تَه دِي، اُوْلُرْ
عَمَلَدَه مُسْلِمَانْلَرْگَه قُوْپِيْدْگِيْچَه قِيْلِيْب تُوْشُوْنْتِيْرِشَه دِي، گَاه – گَاهِيْدَه بِيْر مَرْتَه پِيْدَا بُوْلَه دِيْگَن
قَهْرَمَانْلِيْكَ كُوْرَسَه تِيْب اُوْلُرْنِي دُشْمَنْلَرِيْنِي شَرْرِيْدَنْ نَجَات بِيْرَه دِيْگَن قَصَاصْكَارْنِي اُوْمِيْد
بِيْلَنْ كُوْتِيْشَلُرِي كِيْرَكَ.

أَمَّا مُوَجِدْ شُوْرَادَنْ يَا اِسْلَامِي بَدَلْ حُكُوْمَتَدَنْ يَاكِي نُبُوْت مَنْهَجِيْگَه اَسَاسْلَنْگَن اِسْلَامِي
حُكُوْمَتَدَنْ جُوْدَا بُوْلْگَن جَسَايَاتْگَه بِيْرِيْلْگَن عَمَلِيَاتْلَرْنِيْگَ چَنگ – تُوْزَانِي هَمِيْشَه بَاسِيْلَه دِي،
طَاغُوْت حُكُوْمَتْلَرْنِيْگَ مُدِيْرلَرِيْنِي، مَعْمُوْرلَرِيْنِي وَ بَاسْقِيْنِجِي سِيْكُوْلَارِيْسْتْلَرْنِي قُوْرْقُوْوي،
وَ هِيْمَه سِي هَم يُوْقَالَه دِي، اُوْلُدِيْرِيْلْگَن مَعْمُوْر يَا حَرَبِيْنِي اُوْرْنِيْگَه بَاشْقَه سِي قُوْپِيْلَه دِي، حَيَات
حُوْدِي اَلْدِيْنْگِيْدِيْكَ اُوْزِيْنِي حَرَكْتِيْنِي دَوَام اِيْتْتِيْرَه دِي وَ حُكُوْمَتْنِي سِيْاسْتْلَرِي هَم يَنْدَه كُوْپِرَاق
اِيْحْتِيَاط وَ كُوْپِرَاق تِيَارْگَرْلِيْكَر بِيْلَنْ اُوْزِيْنِي اِيْشِيْنِي دَوَام اِيْتْتِيْرَه دِي.

بُوْلُرْنِي مُقَابِيْلِيْدَه پَالِيْسِيَه نِيْگَ سِيْقُوْوي وَ بَاسِيْمِي يَنْدَه كُوْپَه يَه دِي وَ اُوْلُرْ مُسْلِمَانْلَرْنِيْگَ
اُوْسْتِيْدَه اُوْزْلَرِيْنِي رِيْجَه لَرِيْنِي زُوْرَوَانْراَق وَ بِيْپِيْرَوَراَق كُوْرِيْنِيْشَدَه عَمَلْگَه اَشِيْرِيْشَه دِي.
بُوْنِي نَتِيْجَه سِيْدَه اِيْسَه مُسْلِمَانْلَرْنِيْگَ اُوْرْتَه سِيْدْگِي اَلْنْگَه لِي اُوْمِيْدلَرْنِي وَ اُوْتِكِيْنِجِي حَسِيْاَتْلِي
هِيْجَانْلَرْنِي اُوْرِيْنِي كُوْنْگِيْل ساووشِي، اُوْمِيْدْسِيْزْلِيْكَ اِيْگَلِيْدِي.

مَنْه بُو "اُوْچ اَبْزَارَدَنْ اَجْرَلَنْگَنْلَر" نِيْگَ بُوْنْدِي مَسْت حَالَدَه قِيْلْگَن حَرَكْتْلَرِيْنِيْگَ زِيَانْلِي نَتِيْجَه
لَرِيْدَنْ بِيْرِي حَسَابْلَه نَه دِي.

بُو بِيْرَدَه جُوْدَه كُوْپِيْلِيْكَ اُوْچُوْن قُوْپِيْدْگِي سَوَالْلَر تُوْغِيْلِيْشِي مُوْمِكِيْن، اَكْر طَاغُوْت حُكُوْمَتْلَر
شُوْنْچَه لِيْكَ كُوْچْلِي بَاسْتِيْرُوْچِي اَبْزَارْگَه اِيْگَه بُوْلِيْشَسَه وَ "اُوْچ اَبْزَارَدَنْ اَجْرَلَنْگَنْلَر" نِيْگَ
حَرَكْتْلَرِي هَم عُمُوْم حَلْق وَ وَحَدَت، شَرِيْعَت طَرْفَدَار بُوْلْگَن مُجَاهِدْلَر حَرَكْتِي اُوْچُوْن مَنْفِي
نَتِيْجَه لَرْنِي كِيْلْتِيْرِيْب چِيْقَرَسَه، اُوْرْتَه دَه مُسْلِمَانْلَرْنِيْگَ اِيْسْتَكْلَرِيْنِي رُوْياْبْگَه چِيْقَه رِيْش وَ
مَوْجُوْد وَضِيْعِيْتْنِي اُوْزْگَرْتِيْرِيْش مَسْلَه سِي نِيْمَه بُوْلَه دِي؟ اَيْتِيْب اُوْتِيْلْگَن حَالْتَدَه اَسَاسِي اُوْزْگَه
رِيْشَلُرْ وُجُوْدْگَه كِيْلِيْشِي مُوْمِكِيْنِي؟ حَه، اَلْبَتَّه مَوْجُوْد.

بېز لار نېنگ ايختيار يميز ده "اۈچ ازار" نېنگ اينگ كۈچلېسى و قېمتلېسى بار. خۇفاي راشېدين اۈرتە دن كۈتە ريلگچ و اۈندن كېيىنگى ايكي عصرگە چە بۇ نرسە نى بېز لار نېنگ بۈيۈك كېشىلر يميز بېلىشگن و اۈنگە عمل قېلىشگن، بۇلر بېز لار نېنگ انگلى، مقصدلى حرگت لار يميزنى تنها ازارى حسابلە نە دى و اۈنى هيچ قندى شرعى بدلى يۇق و اۈندن باشقە بدلى قېدىرىشنى هم كېرگى يۇق، بېز لار نېنگ ئبوت منھجىگە اساسلنگن اسلامى حۇمۇتنى تشكىل قېلىش يا واجد اۈمىتنى و واجد جماعتنى تشكىل قېلىش سرى حرگت قېلىمىز دېب ادعا قېلىشنى هم كېرگى يۇق. مەنە بۇ "اۈچ ازار دن" فايده لىمە گن و ايتىب اۈتىلگن ادعالرنى قېلگن كېشىلر يا منافقر، خاين و جنايتكار سىكۇلار زده لر تۈدە سېدن ياكى درمان قېلىنىپ يۈللىشگە ايختياچى بۈلگن جاھل و سرگردان برادرلر دن بېرى سئلە دى.

بېز لار سىكۇلار كافرلر و تشقى باسقىنچىلر، محلى مرتد لارگە قرشى قۇرال ايشلە تېشىنى و كېسكىنلىكنى نامقبول، حۇنىك دېب بېلە دېگن، بۈنى قزمە - قرشىسىدە ايسە مجاهد لارگە قرشى قېلىنە دېگن هر قندى حربى زور و اۈنلىكلرنى حمايه قېلىپ همكارلىك قېلە دېگن و عمدە دين و شريعت دۇشمنلر ينى يانېدە تۇرگن اخوان المفلېسىن (اخوان المسلمېنىن ادىشگن شاهە سى) گې اۈزىنى مدنيتلى، اخلاقلى دېب حسابلېدىگنلرنى بېمەنى، بېكارچى گېلرېگە هميشە قرشى بۈلگنمىز. منافق و سىكۇلار زده لر، ريكارلر، دين و آدم لرنى تجارتچىلر نېمە هاحلشسە شۈنى كېپرىشسىن، قۇيىب بېرىنگلر، شېبە سېز جۇدە كۇپ اۈرىنلر دە جر احلىك عملى حياتنى قېتە رېش اۈچۈن اينگ ضرورى، مۇهم و نازىك مرحلە حسابلە نە دى، مۇتبت قصاص آلىش تۈيغۈسى هم عدالتنى و انكار قېلىپ بۈلمېدىگن حقنى برپا قېلىش اۈچۈن ايچكى ازارلر دن بېرىدۇر.

قصاص مۇمن كېشى مەنە بۇ دۇنيادە بۈلېب اۈتە ياتگن نرسە لرگە بېپروا ايمسلىگېنى كۇرسە تە دى و حۇددى شو تۈيغۈ رۇحيە نى كۈچلى بۈلېشىگە، اۈمېدىنى قۇتلە نېشىگە سبب بۇلە دى. مەنە بۇ قدر - قېمتلى "اۈچ گنل" نى و بۇ "اۈچ ازار نى" وظيفە سى مۇمىندگى قصاص آلىش آلاۈبىنى اۈچپىر مسلىك، بلكى اۈنى يندە شۇلە لنتېرىش و چوقۇرلشتېرىش دن عبارت، بۇ

قصاص آلاوينى الله نى شريعتىدىكى قانۇنلارنىڭ يۇللانمە سىگە كۆرە بىرچە عدالتسىزلىكلارنى، طاغۇتلارنى، ظالملىرىنىڭ مەنەسىنى نابۇد قىلىش يولىگە ھىدايت قىلە دى و باشقە رە دى.

شريعەت طرەقدارى بۇلگن مۇبارىز حركەتلەرنىڭ "اۈچ ازاردن اجرلگنلر" گە نىسبەتاً قوشىلىكلارنىڭىن عىلتى، اۈلرنىڭ بىر ظالمەن يىگە ھالە قىصاص الگنلىكلەردە ايمس، بىكى بۇ پىردىكى حقيقت شۇكى، حۇمەت سىستىمە سىنى ھمە سى بىلن حساب – كىتاب قىلىشلىك بىر مەمۇر يا حۇمەت سىستىمە سىگە جىمەت قىلە دىگن باشقە كىشىلر بىلن حساب – كىتاب قىلىشەن كۆرە مۇھىمراقلىغىدە دۇر. ھە، «فَوَ اللّٰهُ لَنُثَارَنَّ! واللّٰهُ لَنُثَارَنَّ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ» و بىزلر بۇتۇن جەھان سىكۇلار كافرلرى و مەلى مۇتەلەردن اۈلرنىڭ جىنايەتلىرى سىبىلى قىچە لىك قىصاص اىشىمىز كىر كىلىگىنى قىط الله يىشى بىلە دى، مە بۇ ھالى مەقسەگە پىتىشلىك ھم ايمان قۇرتىدىن سۇنگ قىط و قىط "اۈچ ازارنى" كىلى ارقە لى رۇبىلگە چىقە دى.

بىزلر شۇ نرسە نى اۈرگە نىشىمىز لازىمكى، بىرچە ظۇلملر و جىنايەتلر، مۇمىنلرگە قوشى قىلە ياتگن جىسمى عدالتسىزلىكلر، ھازىرە مۇجۇد طاغۇت حۇمەتلەرنىڭ سىستىمە سىنى و قۇرتىنى نىتىجە سىدۇر. بۇتۇن جەھان مۇتەد، باسقىچى سىكۇلارىستلەرنىڭ قۇرتىنى جىمە سى اىتىدىكى مۇجۇد طاغۇت حۇمەتلەرنىڭ قۇرتىنى بىر ابرىدە اۈزىمىزنىڭ بۇتۇن كۇچىمىزنى، قىصاصىمىزنى مەركەزلىتىرىشىمىز كىرك و اۈلگن دۇشمەنگە قوشى اۈلگن ھەلە لرنى تىكىلىشىمىز لازىم، بۇلىب ھم بۇ قىط "اۈچ ازار" دن بىرىنى كىلى ارقە لى ھەلگە اشىرىلىشى مۇمكىن خالاص.

بىزلرنىڭ ازادلىك طرەقدارى بۇلگن اجرلگن و فىكرلرى چىگە رە ھە نىب قالگن، يىگە – يالغىز حركەتلە نۇچى بىر ادرلرىمىز، اۈزلرىگە كۆرۈھ يا تۇدە لرنى تۇزىب الگن بۇلىشلرى ھم مۇمكىن، اۈلر مە بۇندى جىسەتگە بىرىلگن، چىكەن، يىگە طرەزدىكى ھەرى عەملىاتلارنىڭىن فەيدە لى تەئىرلرى حقىدە ھەدن اشىرىب داستان تەرىف قىلىشلرىگە رۇھەت بىرگىسىزلر. تارىخى تەجربە لر و اۈتگن بىر نىچە اۈن پىللىك مابىنىدىكى تەكرارلگن تەجربە لر و مەھجى،

عَقِيدَه وى، تىارىك ملاحضَه لَر وَ پيغمبرلارنىڭ انقلابى علمى وَ رَسُول الله صلى الله عليه وسلمنى، ھمدە خۇلفايى راشىدىننى وَ اولرگە يَحشيليك بيلن ايرگشگن برچە كيشيلارنىڭ سىرتلرى مَنه بۇ ايشانچلارنى تيسگە ريسينى اثباتلَب تۇرىدى، ھمە رسوللر وَ اولرگە ايرگشگنلر فقط وَ فقط انگلى، مقصدلى وَ حرکتله نۇچى وَ حدت يۇليني باسيب اۇتيشگن وَ صحيح يۇلدە حرکت قىلىش بيلن كينه مَنه بۇندى حالتلردە نتيجه نى الله گە تاپشيريگن.

بىزلارنىڭ "اۇچ اىزاردن اجرلگن" برادرلاريمىز اينگ يحيى حالتلردە باشقه جاهل مُخالف گۇرۇھلر بيلن بىرگە ليكدە مُشترَك دُشمَنلرگە ضربه لَر اۇريشگە قادر بۇلوشگن، اما باشقه اكثر حالتلردە پيرارته استنناسيز، توكيلگن قانلرنى وَ يوقاتيلگن ناموسلر، ماللرنى، ديارلرنى ھمە سيني فايده سى محلى مُرتدلرنى، مُنافقلرنى وَ محلى سىكۇلارزده لرنى وَ نهايت ايسه بۇتۇن جهان سىكۇلار كافرلرينى چۇنته گيگە تۇشگن. اولارنىڭ برچە سى وَ ھمە شريعت طرقدارى بۇلگنلر اده نيب قاله ويريشگن، مَنه بۇ عزيز كيشيلارنىڭ قانيني ثمره سى بىر طاغۇتنى اۇرنيگە باشقه بىر طاغۇتنى قۇپيش وَ گاهيده بۇ طاغۇتلارنىڭ باشيدگى اربابلرينى اَلْمشْتيريش بۇلگن خالاص. شۇ سببلى ھم سَيِّد قُطَب رَحْمَةُ الله وَ لاء وَ براء، جاهلى جَميعيت، طاغۇتلر وَ باشقه لَر حَقِيدَه بىرگن ايصاحلريدَه فرياد اۇريب اينگنلركى، بىزلر ايندى قىلگن ايشلاريمىزنىڭ ثمره سى باشقه لرنى چۇنته گيگە تۇشيشيني ايسته ميمىز، بلكى قيله ياتگن جهاديمىزنى ثمره سى اسلامى حۇكومتى تَشكيل قىلىش وَ الله نى شريعتيدگى قانۇنلرنى تَطْبِيق قىلىشگە اَلِيب باريشيني هاحلیميز.

اۇزيمىز ايگن مَحْصُولاتنى خاصيليني اۇريب جَمَلش ھم اۇزيمىزنىڭ حَقَقِيمِيز، بۇ ايشنى "اۇچ اىزاردن وَ اۇنى اۇچ كئلى ارقه لى عَمَلگە اشيره ميز. حاضرگى پيئندە دُنْياَدگى اينگ اَمْنِيَتلى، فراوان وَ فعال حياتگە وَ قِيَامَتَدگى پايانسيز سَعَادَتگە كۇزى اچيلگن اينگ تَجْرِيَه سى گم، بىليمسيز مُسلمان ھم برچە اَحْزابلرنى، شريعت طرقدارى بۇلگن مُجَاهِد جَمَاعَتلرنى وَ مُسلمانلر يَشِيدِيگن ديارلارنىڭ وَ حَدَثِينى اۇزىنى اَرْزۇلر، تَصَوُّرلر عَالَمِيدَه كۇره آله دى وَ "اۇچ اىزاردن اجرلگنلر" نىڭ حرکتلرينى قَبُول قىلمىدى.

مۇسلمانلار مەنە بۇ ئوچ اېزاردن بېرىنىڭ يۇلى آرقە لى سىكۇلار كافرلرگە و تىشى باسقۇنچىلرگە و مەخلى مۇرتدلرگە ھلاك قىلۇچى ضربە لرنى اۇرىشە دى و استە - سىكىنلىك بىلن مەنە بۇ مۇبارك يۇلى باسىب اۇتىش بۇيىچە مۇقاومتلر بىنىڭ طاقتىنى كۇپىتىرىب بارىشە دى، اگرچى اۇلردن كىيىنىڭى نسللر مەنە بۇ مۇھم وظيفە نى اخىرىگە پىتكزگن تىقىردە ھم، اينىڭ مۇھمى اۇلر صىحیح يۇلگە تۇشىب آلگنلر، اگر اۇلر بۇنى تىمرە سىنى بۇ دۇنيادە كۇرمسە لر يا كۇرسە لر ھم، بىرىبىر اۇلر غالىدۇرلر. قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلاَّ إِحْدَى الْحُسَيْنِ (توبە/۵۲) (اى مۇھمەد)، ايتىڭ: "سىزلر بىز اۇچۇن فەقۇ ايككى يىشىلىك (يەنى يا شەھىد بۇلىشىمىز ياكى غەبە قىلىشىمىز) دن بىرىنى كۇتماقەدە سىزلر.

ھە، مۇسلمانلر بۇندن سۇنگ الله نىڭ شرىعت قانۇنلرىدىكى دىستۇرلرنى قۇدر - قىمىتىنى و الله نىڭ وەدە سىگە، ايككى يىشىلىكەن بىرىگە پىتىشىنى اۇزلرىنىڭ شىخسى تىرىبە لرى بىلن امتىحان قىلىشىنى قىصد قىلىشگن و قىطىعت بىلن مۇسلمانلر نىڭ وادى جىبە سىنى اىجاد قىلىش بۇيىچە، يەنى جىماعتلردن عىبارت قۇدرتلى بلاكىنى و مۇسلمانلر نىڭ مەركىزى شۇراسىگە اساسلنگن اسلامى تۇرلى - ھىل دىيارلرنى تىشكىل قىلىشگە ھركت قىلىشە دى. مەنە شۇ طۇرفدن بۇ آرزۇلرنى اۇزى تىرقىياتىنىڭ قىچە لىگىنى كۇرسە تىب بىرىپتى.

اگر مۇسلمانلر مەنە بۇ ئوچ اېزاردن بىرىنى گنلى آرقە لى اۇزلرىنى تىشكىللىشىرىە آلە سە لر و صىحابە لرنى اولگى نىلىگە اۇھشەب مۇتەد بۇلگن ھالەدە مۇسلمانلر يىشىدىگن دىيارلردە ھاكم بۇلىب آلگن جاھلىتىنى سۇپورىب تىشلى آلېشىمسە، آرە دن اۇزاق مۇددت اۇتمىسەن تۇرىب عراق، سۇرىە، آفغانىستان، يەمن، سۇمالى، لىبىيە، ملى، مىصر، قۇسۇپىن، مىانمار، مەركىزى آفرىگە و كىشىمىردىكى وىرانگر جىنگلردن بىر نىچتە سى بۇتۇن جەھان باسقۇنچى، كافر سىكۇلارىستلر و مەخلى مۇرتدلر تامانىدىن مۇسلمانلرنى اۇستىگە مەجبۇرلەب يۇكلە نە دى و بۇ جىنگلر تامام بۇلمىدى، چۇنكى بىزلر دىنىمىزنى تۇرت مەفۇمىدن قۇلىمىزنى تارتە گۇنىمىزگە چە، اىچگە رىدن بۇم - بۇش بۇلىب اۇلرگە اۇھشەب قالمە گۇنىمىزچە سىكۇلارىستلر دائىما و ھمىشە بىزلر بىلن جىنگ قىلىشە دى. و لا يزالون يقاتلونكم حتى يردؤكم عن دينكم ان استطاعوا

تَنبِيئَهُ دِي وَ اُو هَم بُو نِعْمَتَلَرْنِي تَنبِيْدِي. مَنَه بُو نِعْمَتَلَر بِيْلَن نِيْمَه قِيْلِدِيْنِگ، دِيْب سُوْرَه لَه دِي؟ اُو اَيْتَه دِيكِي: سِيْنِي يُوْلِيْنِگَدَه جَنِگ قِيْلِدِيْم وَ شَهِيْد بُوْلِدِيْم. اَيْتِيْلَه دِيكِي: «كَذَّبْتَ وَلَكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِأَنْ يُقَالَ جَرِيءٌ فَقَدْ قِيلَ ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ حَتَّىٰ أُلْقِيَ فِي النَّارِ» يَالِغَان اَيْتِيْبِسَن! لِيكِن سِيْن قَهْرَمَان دِيْبِيْلِيْشِي اُوچُون جَنِگ قِيْلِدِيْنِگ وَ شُوْنْدِي دِيْبِيْلِدِي. سُوْنِگَرَه اُوْنِي خُداوْنْد تَامَانِيْدَن بُوْيُوْرِيْلَه دِي يُوْزِي بِيْلَن سُوْدْرَب جَهَنْمِگَه اَيْب يُوْبَارِيْلَه دِي.

عَمَل اُوْرِگَنِگَن وَ اُوْنِي اُوْرِگَتِگَن وَ قُرْآن اُوْقِيْگَن بِيْر كِيْشِيْنِي اَلِيْب كِيْلِيْنَه دِي. اُوْنِگَه اَيْتِيْشَه دِيكِي: سِيْن بُوْلَر بِيْلَن نِيْمَه قِيْلِدِيْنِگ؟ اَيْتَه دِيكِي: مِيْن اُوْنِي سِيْن سَبِيْلِي اُوْرِگَنِدِيْم وَ اُوْرِگَتِدِيْم وَ قُرْآن اُوْقِيْدِيْم. شُوْنْدَه اُوْنِگَه اَيْتِيْلَه دِي: «كَذَّبْتَ وَلَكِنَّكَ تَعَلَّمْتَ الْعِلْمَ لِيُقَالَ عَالِمٌ وَقَرَأْتَ الْقُرْآنَ لِيُقَالَ هُوَ قَارِئٌ فَقَدْ قِيلَ ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ حَتَّىٰ أُلْقِيَ فِي النَّارِ» يَالِغَان اَيْتِيْبِسَن! سِيْن عِلْمِنِي سِيْنِگَه عَالِم دِيْبِيْلِيْشِي اُوچُون اُوْرِگَنِدِيْنِگ، وَ سِيْنِگَه قَارِي دِيْبِيْلِيْشِي اُوچُون قُرْآن اُوْقِيْدِيْنِگ، سِيْنِگَه شُوْنْدِي دِيْبِيْلِدِي. سُوْنِگَرَه خُداوْنْد دَسْتُوْر بِيْرَه دِي وَ اُوْنِي چَهْرَه سِي بِيْلَن سُوْدْرَب اَلَاوْگَه اَيْب يُوْبَارِيْلَه دِي؛ بِيْر كِيْشِيْنِي اَلِيْب كِيْلِيْشَه دِيكِي، خُدا اُوْنِگَه جُوْدَه كُوْپ رِزْق بِيْرِگَن وَ اُوْنِگَه جُوْدَه كُوْپ مَال- دُنْيَا عَطَا اَيْتِگَن. قِيَامَت كُوْنِيْدَه اُوْنِگَه نِعْمَتَلَرْنِي تَنبِيئِيْلَه دِي وَ اُو اُوْلَرْنِي تَنبِيْدِي، اُوْنْدَن سُوْرَه لَه دِي: سِيْن بُوْلَر بِيْلَن نِيْمَه قِيْلِدِيْنِگ؟ اَيْتَه دِيكِي: مِيْن اُوْلَرْنِي خُداْنِي يُوْلِيْدَه اِنْفَاق - اِحْسَان قِيْلِدِيْم، شُوْنْدَه اَيْتِيْلَه دِي: «كَذَّبْتَ وَلَكِنَّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ هُوَ جَوَادٌ فَقَدْ قِيلَ ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ ثُمَّ أُلْقِيَ فِي النَّارِ» يَالِغَان اَيْتِيْبِسَن! سِيْنِگَه صَخَاوْتَمَنْد دِيْبِيْشَلَرِي اُوچُون سِيْن بُو اَيْشَلَرْنِي قِيْلِدِيْنِگ وَ سِيْنِي حَقَقِيْنِگَدَه بُو كُپَلَر اَيْتِيْلِدِي. سُوْنِگَرَه خُداوْنْد اَمْر قِيْلَه دِي اُوْنِي چَهْرَه سِي بِيْلَن سُوْدْرَب اَلَاوْگَه تَشَلَب يُوْبَارِيْلَه دِي. " ۱۴۹

قَالَ اَعْرَابِيٌّ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُذْكَرَ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُرَى مَكَانَهُ، وَفِي رَوَايَةٍ: (الرَّجُلُ يُقَاتِلُ شَجَاعَةً، وَ يُقَاتِلُ حَمِيَّةً) وَفِي رَوَايَةٍ: (وَ يُقَاتِلُ غَضَبًا) فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟، فَقَالَ مَنْ قَاتَلَ لَتَكُونَ كَلِمَةً اللَّهُ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۱۵۰

بیر صحراپی عَرَب رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُضُورِ لَرِيگَه كِيلِيْبِ اَيْتِيْدِيكِي: اِي رَسُولِ اللَّهِ، بِيْر كِيْشِي مَال – مُوْلِك اُوچُون جَنگ قِيْلَه دِي وَ بِيْر كِيْشِي نَام چِيْقَه رِيْش اُوچُون جَنگ قِيْلَه دِي وَ يَنَه بِيْر كِيْشِي مَقَامِنِي قُوْلگَه كِيْرِيْتِيْش اُوچُون جَنگ مِيْدَانِيگَه كِيْرَه دِي. بَاشَقَه بِيْر رَوَايْتَدَه (شِيْجَاعَت اَبَزَارِي اُوچُون وَ حِمَايَه نِي قُوْلگَه كِيْرِيْتِيْش اُوچُون جَنگ قِيْلَه دِي) وَ بَاشَقَه بِيْر رَوَايْتَدَه (غَضَبِي سَبَبِي جَنگ قِيْلَه دِي)، شُونْدِي اِيْگَن كِيْم خُدَانِي يُوْلِيْدَه جَنگ قِيْلَه دِي؟ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَحْمَت قِيْلِيْدِيْرَكِي: كِيْمَكِي اَللّٰهُ نِي كَلِيْمَه سِيْنِي عَلِي بُوْلِيْشِي اُوچُون جَنگ قِيْلِسَه، اُو خُدَانِي يُوْلِيْدَه جَنگ قِيْلِيْبِيْدِي.

حَه، اَللّٰهُ تَعَالٰى فَقَط مَنَه بُوْنْدِي اُوْمَت وَ جَمَاعَتِي تَصْدِيْقَلِيْدِي وَ اُوْزِيْنِي نُصْرَتِيْنِي هَم شُونْدِي مُتَّحِد اُوْمَت وَ جَمَاعَت اُوچُون يُوْبَارَه دِي، شُونْدِي اِيْگَن قَدْرَلِي بَرَادِر اَللّٰهُ تَعَالٰى قُوْبِيْدِيْگِيْجَه مَرَحْمَت قِيْلگَن بِيْتِيْدَه: وَمَا اُمْرُوا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اَللّٰهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ حُنْفَاءَ (بِيْنَه/۵) اَچِيْق اَيْدِيْن اِعْلَان قِيْلَه دِي: اَلَّا لِلّٰهِ الدِّيْنُ الْخَالِصُ (زمر/۳) وَ اَمْر قِيْلَه دِي: فَادْعُوا اَللّٰهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ وَ لَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ (غافر/۱۴) اَخِيْر سِيْن هَر كُوْنِي بِيْر نِيْجَه بَار عَهْد بِيْرِيْب اَيْتَه سَنَكِي: اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ (فاتحه/۵) سِيْن اُوْزِيْنِيْگَه يَنَه بِيْر بَار مُرَاجَعَت قِيْلِيْب كُوْر، سِيْنِي جِهَادِيْنِيْگَدَه بُوْلَغَه نِيْش وَ جُوْدگَه كِيْلِيْشِيْگَه قَنْدِي نَفْسَانِي نَرَسَه سَبَب بُوْلِيْدِي؟ سِيْن اُوْزِيْنِيْگَنِي اُوْن مَرْتَه لَب مُحَاكَمَه قِيْل وَ نِيْتِيْنِيْگَنِي فَقَط وَ فَقَط اَللّٰهُ نِي رِيْضَاسِي اُوچُون تَرْتِيْبِيْگَه كِيْلِيْتِيْر، فَقَط شُو. مَنْ اَحَبَّ لِلّٰهِ وَاَبْغَضَ لِلّٰهِ وَاَعْطَى لِلّٰهِ وَمَنْعَ لِلّٰهِ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْاِيْمَانَ ۱۵۱ بُو قُوْبِيْدِيْگِي اَيْتِي تَقْسِيْرِي بُوْلِيْب اُوْنِي رَشْمَنَلَشْتِيْرِيْب بِيْرَه دِي: اِنَّ صَلَاتِيْ وَنُسُكِيْ وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِيْ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ . بِيْر اُوْزِيْمِيْزِي قُوْبِيْدِيْگِي اَيْتِيْلگَن كُوْنِيْگَه تِيَارَلَه شِيْمِيْز كِيْرَك: يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُوْنَ * اِلَّا مَنْ اَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيْمٍ (شعراء/۸۸-۸۹) اُو كُوْنْدَه نَه مَالُو- دَوْلَت وَ نَه بَالَه – جَه قَه فَايْدَه بِيْرَمَس؛ ** مَكْر اَللّٰهُ حُضُورِيْگَه تَاْزَه دِيْل بِيْلَن كِيْلگَن كِيْشِيْلَرگِيْنَه (فَايْدَه بِيْرُوْر).

